@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜNİTE 01.

Video

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATINA GİRİŞ - ÖĞRETİCİ METİNLER

GÜZEL SANATLAR VE EDEBİYAT

TARİH İÇİNDE TÜRK EDEBİYATI

SÖZLÜ ANLATIM

KİŞİSEL YAŞAMI KONU EDİNEN METİNLER

GAZETE ÇEVRESİNDE GELİŞEN METİNLER

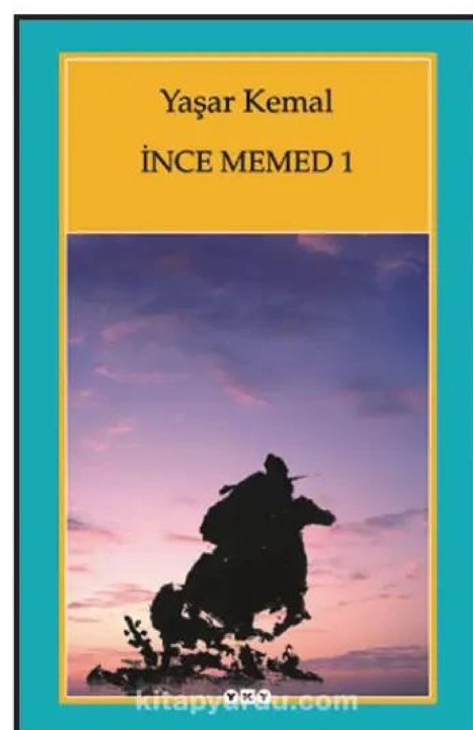
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş — EDEBİYAT NEDİR?

- **Edebiyat**; duygu, düşünce, olay ve durumların dille (yazılı veya sözlü biçimde) ifade edildiği sanat dalıdır.
- Malzemesi dil olan edebiyat sanatında metinler vasıtasıyla ozan veya yazarlar ile okurlar arasında iletişim kurulur.
- Edebiyat, söze dayanması ve insana dair türlü olay ve hâlleri konu alması bakımından kökleri eskiye dayanan bir güzel sanat dalıdır.
- Edebiyatta şair ve yazarın kişiselliği; estetik bir bakış açısı, dil, yorum ve bireysel algı ile birleşir. Bu durum edebiyatta öznel algının belirgin olduğunu gösterir.

ÜçDört Beş — EDEBİYATIN DİĞER BİLİM DALLARIYLA İLİŞKİSİ

- Edebiyat, öznelliğe dayanması ve kişisel algıyı öne çıkarması bakımından bilimden ayrılır. Bununla birlikte şair ve yazar, eser kaleme alırken bazı bilim dallarının yöntem ve verilerinden yararlanabilir. Mesela edebî eserlerde kahramanların detaylı ruhsal tahlillerinin yapılması edebiyatın psikoloji bilimi ile ilişkisine örnek teşkil etmektedir.
- Edebî eserlerde savaş, göç gibi tarihsel olayların ele alınması, edebiyatın tarih bilimi ile olan ilişkisine örnek gösterilebilir.
- Edebiyat yapıtlarında dönemin kültürel, geleneksel, toplumsal özelliklerine dikkat çekilebilir. Bu durum, edebiyat eserlerinde, sosyolojinin konu alanına giren hususların yer bulduğunu ortaya koymaktadır.

ÖRNEK 1

Edebiyat ürünlerinde geçmişten izler bulunabilir. Söz gelimi bir zaferin esintileri şiirlerde yer alabilir. Herkesçe bilinen bir hükümdara veya olaya atıfta bulunulabilir.

Bu parçada edebiyatın aşağıdaki bilim dallarından hangisi ile ilişkisi üzerinde durulmaktadır?

A) Sosyoloji B) Tarih C) Coğrafya

D) Psikoloji E) Felsefe

ÜçDört Beş — METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

- Biçim, içerik ve anlatım yönünden bütünlük arz eden yapıya **metin** adı verilir.
- Metinlerin iletileri, dil ve içerik özelliklerine göre değişir ve böylece **Metinlerin Sınıflandırılması** lüzumu ortaya çıkar.
- Metinlerin sınıflandırılmasında kullanılan ölçütler şunlardır:
  - Yazılış amacı
  - Kullanılan anlatım biçimi
  - Kullanılan dil işlevi
  - Gerçeklikle ilişkisi
- Metinler, edebî (sanatsal) ve öğretici olmak üzere iki grup hâlinde incelenir.

A. EDEBÎ (SANATSAL) METİNLER

- Edebî metinlerin malzemesi dildir.
- Her edebî metnin bir mesajı vardır.
- Edebî metinler, düş gücüne dayandıkları için kurgusaldır; bir diğer deyişle kurmacaya dayanır.
- Dilin seçkin ve yazınsal bir üslupla kullanımı esas alınır.
- Öznelliği belirgindir.
- Yorumsaldır, farklı anlamlandırmalara açıktır.
- Sanatçının kişiselliğini yansıtır.
- Yazıldığı devrin zevk, anlayış ve zihniyetinden izler taşıyabilir.
- Kelimelerin yan ve mecaz anlamlarının kullanımına dayanır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

B. Öğretici Metinler

- Açıklayıcı ve öğretici anlatım ön plandadır.
- Okura bilgi verme amaçlanır.
- Nesnel anlatım söz konusudur.
- Ciddi bir dille hazırlanır.
- Gerçeklere ve gözlemlere dayalıdır.
- Yorumsallıktan uzaktır.
- Veriler, çeşitli kaynaklara dayandırılır.

ÖRNEK 2

I. Tarafsız bir bakış açısıyla kaleme alınır.

II. Sanatlı ve süslü söyleyişlerden kaçınılır.

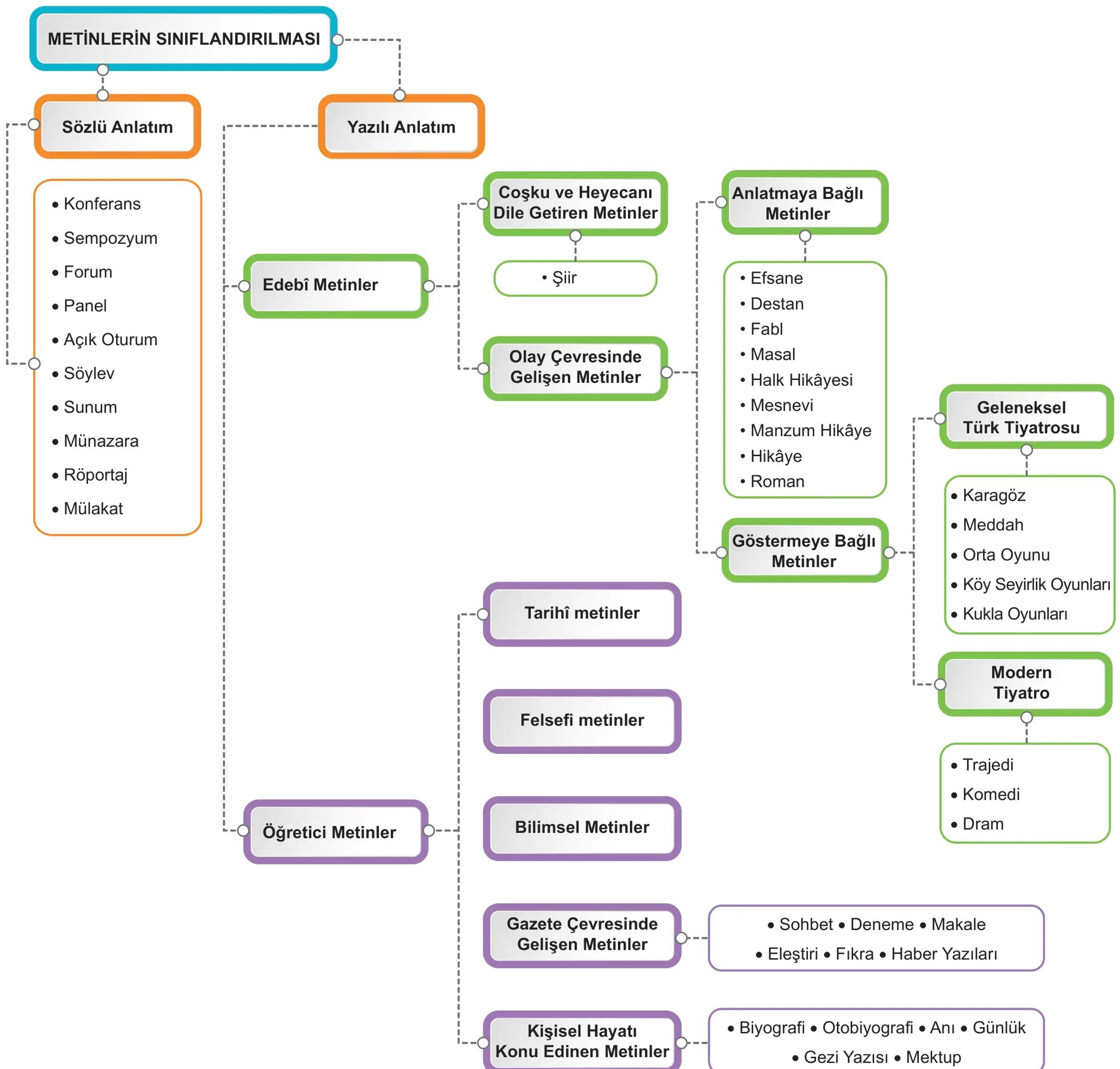
III. İleti metnin doğrudan kendisi olduğu için kişisellik ağır basar.

IV. Sözcükler, gerçek ve terim anlamlarıyla kullanılır.

V. Okuyanın yorumuna göre değişmez.

Öğretici metinler ile ilgili numaralanmış yargılardan hangisi söylenemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

DİLİN İNSAN, TOPLUM VE İLETİŞİMDEKİ YERİ

- **Dil (lisan);** insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, kaynağını bilinmeyen zamanlardan alan doğal bir iletişim vasıtasıdır.
- Dil ile edebiyat arasında yoğun ve doğrudan bir ilişki vardır. Çünkü edebiyat eserlerinin malzemesi dildir. Bu bakımdan edebiyat eserleri dil sayesinde bir çeşit toplumsal iletişim zeminine dönüşmektedir.
- Bireyler el hareketleri, jest ve mimiklerle de iletişim kurabilir. Ne var ki böyle bir iletişimin etkisi sınırlı olacaktır. Dolayısıyla tam bir iletişimin sağlanması için dil olmazsa olmazdır.
- Gündelik hayatın birincil anlaşma ve iletişim aracı olan dilin estetik bir formda kullanılması şiir, roman, hikâye, deneme gibi türleri ortaya çıkarmıştır.
- Bir toplumun çağlar içerisinde ürettiği kültürel birikim, dil sayesinde kuşaktan kuşağa taşınır. Dolayısıyla dilin kültür aktarıcılığı işlevi söz konusudur. Özellikle deyimler ve atasözleri dilin bu fonksiyonunu örneklendirmektedir.
- Kültür taşıyıcısı olan dil, bir ulusun geçmişini tüm görünümleriyle yansıtan ayna gibidir.
- Dil, bireyleri birbirine yaklaştırır ve insanların ortak bir paydada buluşmasını temin eder. Yani dil, millet bilincinin oluşup gelişmesine hizmet eder.

GÜZEL SANATLAR NEDİR?

- **Sanat,** bireyin çeşitli araç ve yöntemler kullanarak estetik eserler ortaya koymasıdır.
- Sanat, insanoğlunun en eski varlık alanlarından biridir. Güzel bir anlatım ve sanatçının kişiselliğini duyuran bir tarz eşliğinde üretilen yapıtlar, güzel sanat dalları kapsamında değerlendirilir.
- Sanatın farklı zaman dilimlerinde ortaya çıkmış türleri vardır. Bunlara **güzel sanat dalları** adı verilir.
- Güzel sanatların özgünlük, etkileyicilik, biriciklik, evrensellik gibi nitelikleri vardır.
- Güzel sanatların geleneksel sınıflandırması şöyledir:

GÜZEL SANATLAR

İŞİTSEL (FONETİK) SANATLAR
- Edebiyat
- Müzik

GÖRSEL (PLASTİK) SANATLAR
- Mimari
- Resim
- Heykel
- Hat
- Ebru
- Tezhip

DRAMATİK (RİTMİK) SANATLAR
- Tiyatro
- Bale
- Dans
- Opera
- Sinema

EDEBİYAT DIŞINDAKİ BAŞLICA SANAT TÜRLERİ

A. MÜZİK

- Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatıdır.
- Dünyanın her bölgesinde farklı anlatım, tarz, araç ve içerik özellikleriyle çeşitlenen müzik türleri görülmektedir.
- **Musiki** olarak da adlandırılan bu sanat çeşidi, edebiyatın yakın ilişki içinde bulunduğu alanlardandır.
- Edebiyatla birlikte fonetik sanat dalları arasında yer alır.

B. TİYATRO

- Hayattaki olayların sahnelenmesine dayanan bir sanat dalıdır.
- Başlangıçta edebiyatın bir türü iken zamanla başlı başına bir sanat dalı hâline gelmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

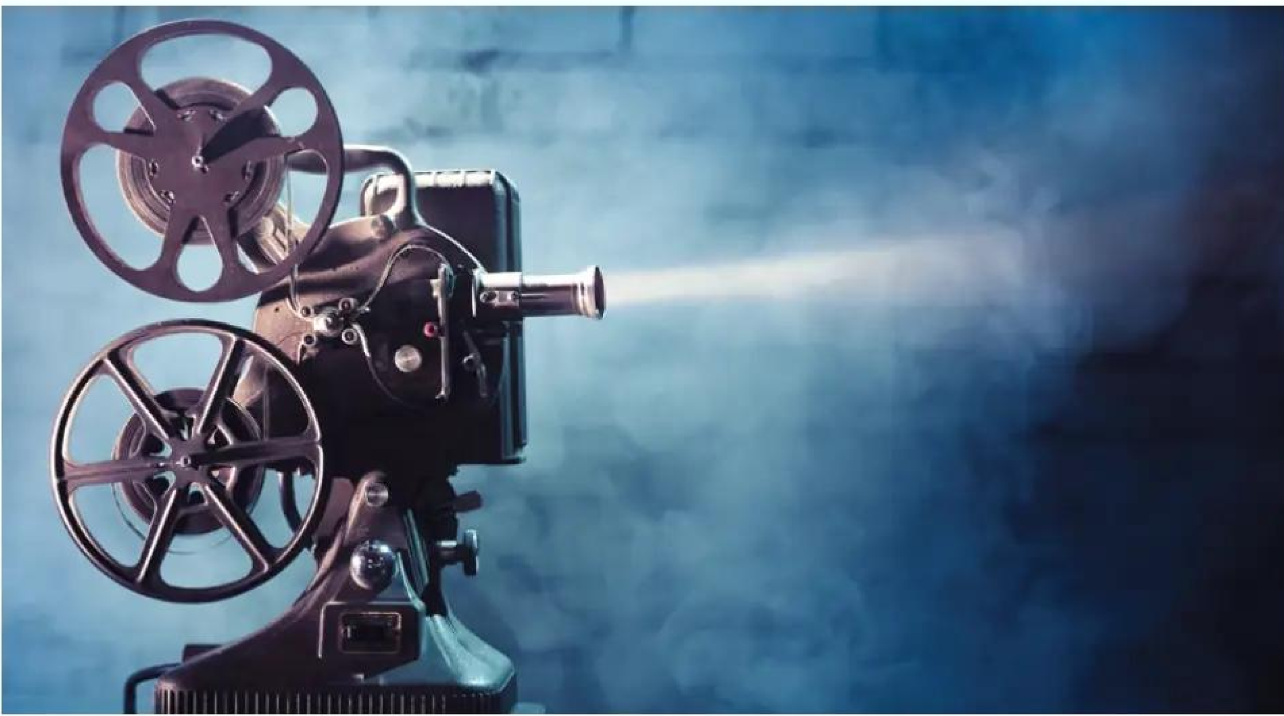

- Komedi, trajedi ve dram olmak üzere üç temel türü vardır.
- Dramatik sanatlar arasında yer alır.

C. SİNEMA

- 20. yüzyılda tiyatrodan doğup ivme kazanmış bir sanat dalıdır ve dramatik sanatlar içinde yer alır.
- Hem göze hem kulağa hitap etmesi bakımından karma bir sanat dalı olarak değerlendirilebilir.
- Teknolojik imkânların alabildiğine kullanıldığı bir sanat dalıdır.
- Günümüzde farklı görünümler ve anlayışlarla gelişimini sürdürmekte, yaygınlığını ve etki alanını genişletmektedir.
- Bu sanat dalının edebiyatla sıkı bir ilişkisi söz konusudur ki edebiyat eserlerinden uyarlanan filmler bunun en büyük ispatıdır.

D. RESİM

- Nesne ve varlıkların renk ve çizgi ile dile getirildiği bir sanat dalıdır.
- Yaygın bir sanat dalıdır ve görsel sanatlar içinde yer alır.
- Kaynağını eski zamanlardan alan bu sanat dalı günümüzde de farklı anlayışlarla çeşitlenmektedir.

E. MİMARİ

- Belirli ölçü ve kurallara göre yapılar oluşturma sanatıdır.
- Görsel (plastik) sanat türlerinden biridir.
- Hem görsel hem dokunsal yanı olan sanatlardandır.

F. HEYKEL

- Demir, mermer, tunç, bronz gibi malzemelerle oluşturulan bu etkinlik; plastik sanat dallarındandır.
- Bu sanat dalında üretim yapan kişiye **heykeltıraş** denir.
- Üç boyutlu düşünme, kol ve bilek gücü, estetik bakış açısı bu sanat dalının olmazsa olmazlarıdır.

G. HAT

- **Güzel yazı sanatı** olarak bilinir ve görsel sanat dalları arasında yer alır.
- Çoğunlukla dinî ve tasavvufi içerikli metinlerde kullanılır.
- Harflerin izleyicide etkileyicilik ve güzellik duygusu uyandıracak şekilde çizilmesine dayalıdır.
- Bu sanat ile uğraşan kişiye **hattat** denir ve hattatların üst düzey el becerisine sahip olması gerekir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

SANATIN BİLİM VE ZANAATTAN AYRILAN TARAFLARI

- Sanat, bireyin duygu ve düşünce dünyasını türlü malzemeler ve estetik yöntemlerle ortaya koyduğu bir faaliyet alanıdır.
- Sanatçı; kendisini, şahit olduğu olay ve durumları, bunlara dayalı izlenimlerini kendi düş, duygu, fikir süzgecinden geçirerek malzemeye aktaran kişidir.
- Sanat eseri; sanatçının mahsulü olan, onun kişiselliğinden izler barındıran ve güzelliği esas alan çalışmaya denir.
- Sanatta ve sanat eserlerinde öznel algı, yorum ve beğeni uyandırma esas alınır.
- Sanat yapıtları bir veriyi kanıtlamak, bir bilinmeyeni ortaya koymak için hazırlanmaz. Bu bakımdan bilimden ayrışır.
- Bilimde yarar sağlama amaçlanır. Gündelik hayata dönük, pratik faydalar ortaya koymak ilkesi benimsenir. Sanatta ise herkesçe kabul görecek prensipleri gözler önüne serme, fayda sağlama amaçlanmaz.
- Bilimde dış dünyanın gerçekliği olduğu gibi yansıtılır; bu kapsamda deney, gözlem ve anket gibi yöntemlere başvurulur. Sanatçı ise dış dünyayı kendi penceresinden görür. Dolayısıyla dış âlemi değiştirip dönüştürür.
- Zanaatın başat görevi toplumsal yarara dönük üretimler gerçekleştirmektir. Sanatta ise faydadan ziyade güzellik duygusunu harekete geçirmek istenir.
- Zanaatta seri üretim öncelenir. Aynı ürününün binlercesi imal edilebilir. Hâlbuki sanatçının her bir yapıtı bir diğerinden farklılık arz eder. Dolayısıyla zanaata göre sanatta özgünlük çok daha belirgindir.

GÜZEL SANATLAR İÇİNDE EDEBİYAT

- Fonetik (işitsel) sanatlardan biri olan edebiyatın malzemesi dildir.
- Edebiyatçı (şair ve yazar) aynı zamanda bir sanatçıdır ve sanatsal faaliyetlerle ilgilenir. Dili kullanarak hem içerik hem anlatım yönünden etkili ürünler ortaya koyma çabasındadır.
- Edebiyat, başta müzik olmak üzere bazı sanat dallarıyla ilişki hâlindedir. Söz gelimi bir şiir, bestelenerek şarkıya dönüştürülebilmektedir.
- Edebiyatın ilişkili olduğu bir başka sanat dalı ise sinemadır. Birçok edebiyat eseri sinemaya uyarlanmıştır. Kimi romanlar, dizi filme dönüştürülmüştür.

ÖRNEK 3

I. Metin

Güneş, Güneş Sistemi'nin merkezinde yer alan yıldızdır. Orta büyüklükte bir yıldız olan Güneş, tek başına Güneş Sistemi kütlesinin %99,8'ini oluşturur. Geri kalan kütle; Güneş'in çevresinde dönen gezegenler, asteroitler, gök taşları, kuyruklu yıldızlar ve kozmik tozlardan oluşur.

II. Metin

Süzülen yelkenler var enginde
Dalgalar var, güneş var
Güneş ayna ayna, güneş pul pul
Güneş saçlarınla oynar
Omzundan tutar, giydirir seni
Sırtında tül olur, belinde kemer

Yukarıdaki numaralanmış metinlerle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Her iki metnin de konusu aynıdır.
B) I. metinde edebî dil kaygısı, II. metne göre daha fazladır.
C) I. metinde terimsel ifadeler, II. metinde ise mecazlı söyleyişler söz konusudur.
D) II. metin kurmaca unsurlara, I. metin gerçekliğe dayanmaktadır.
E) II. metin, sanat keyfi uyandırma; I. metin, bilgi verme amacıyla oluşturulmuştur.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 4

I. Tiyatro, sahnede bazı olayların canlandırılmasına dayalı bir türdür.

II. Bale, anlatılmak istenenlerin dansla verildiği sanat çeşididir.

III. Edebiyat, dilin yazınsal kullanımına dayanan sanat türüdür.

IV. Müzik, seslerin uyumlu bir şekilde bir araya getirilmesiyle oluşur.

V. Ebru, su üstünde renklerle desen oluşturmaya dayalı bir sanat dalıdır.

Yukarıda açıklanan sanatlar sınıflandırma ölçütüne göre ikişerli eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

A) Tiyatro B) Bale C) Edebiyat

D) Müzik E) Ebru

ÖRNEK 5

Aşağıdaki cümlelerden yanlış bilgi içerenleri “x” **ile işaretleyiniz.**

( ) **a.** Resim, fonetik sanat dallarının kapsamına girmektedir.

( ) **b.** Sinema; günümüzde endüstriyel, ekonomik ve teknolojik yönü güçlü bir sanat dalı hâlini almıştır.

( ) **c.** Öğretici metinlerde söz hüneri göstermek ilke edinilmiştir.

( ) **d.** Edebî metinlerde dilin gündelik kullanımını aşan bir zenginlik söz konusudur.

( ) **e.** Hiçbir sanatsal yapıt, tüm nitelikleriyle bir başka sanatsal yapıta benzemez.

( ) **f.** Sanatçı, özgün eserler ortaya koyarak kalıcılaşmayı hedefler.

( ) **g.** Edebiyatın yakın olduğu bilim dalları arasında fizik ve astronomi başta gelir.

( ) **h.** Yazarlar, anlatılarında kahramanların ruh hâllerini betimleyebilir.

( ) **ı.** Hat sanatı, görselliği güçlü bir sanat dalıdır.

( ) **i.** Dil, kültürü gelecek nesillere taşır.

ÖRNEK 6

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

a. Deneme, roman, hikâye gibi metinlerin malzemesi ....

b. .... his, fikir, hayal, olay ve durumların estetik bir biçimde ve dille işlendiği sanat dalıdır.

c. Deyimler ve atasözleri dilin .... taşıyıcılığını örneklendirmektedir.

d. .... sanatsal faaliyetle ilgilenen, sanat eseri üreten kişiye denir.

e. Heykel, ... sanatlara örnek verilebilir.

f. Güzel yazı sanatında uzmanlaşan sanatçıya .... adı verilir.

g. ...., başlangıçta edebiyatın bir dalı iken zamanla başlı başına bir sanat türüne dönüşmüştür.

h. .... olayların beyaz perdede izleyicilere aktarıldığı sanattır.

ı. Bir edebî eserdeki kültür ve gelenekler özellikle .... biliminin alanına girer.

ÖRNEK 7

Bilim, sanattan farklı olarak ----.

Bu cümle, aşağıdakilerin hangisiyle sürdürülebilir?

A) öznel algıya dayalıdır

B) yoruma ve kişisel görüşe ağırlık verir

C) genelgeçer nitelikten uzaktır

D) somut ve ispatlanabilir verilere dayanır

E) tartışılabilir ve şahsi görüşleri öne çıkarır

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1.

Güzel Sanat Dalları	Hangi Sanat Sınıfına Dâhil Olduğu
I. Müzik II. Opera III. Edebiyat IV. Tiyatro V. Resim	• Dramatik sanatlar • Fonetik sanatlar

Güzel sanat dallarının sınıflandırıldığı bu şemada numaralanmış sanatlardan hangisi dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Edebiyat ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Başta müzik ve tiyatro olmak üzere çeşitli sanat dallarıyla ilişkilidir.
B) Çeşitli bilim dallarına ilişkin bilgi birikiminden yararlanılabilir.
C) Kurguya ve düş gücü zenginliğine başvurulur.
D) Okura estetik yaşantılar sunmak amaçlanır.
E) Anlatımda gündelik dilin dışına çıkılmaz.

3. (I) Bilim, doğadaki nesneler ve olaylar arasındaki ilişkileri inceleyip elde ettiği sonuçları tartışmasız biçimde ve yasa hâlinde ortaya koymayı amaçlar. (II) Bilimin ispat ve formülleştirmeye dayalı bu niteliği sanat için de geçerlidir. (III) Sanat ve bilimin her ikisinde uğraş ve eser vermiş kişiler vardır. (IV) Söz gelimi Leonardo Da Vinci, bir ressam olduğu kadar aynı zamanda teknik bilimlerle uğraşmış bir bilim insanıdır. (V) Bu durum, hem sanat hem de bilim ile ilgilenmenin mümkün olduğunu ortaya koymaktadır.

Bilim ile sanatın karşılaştırıldığı numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki parçalardan hangisinin bir edebî metinden alındığı söylenebilir?**

A) Geçen yüzyılda laboratuvarlar gittikçe artan bir hızla çoğalıp aynı zamanda her bilim dalına girme imkânını bulmuştur. Bugün laboratuvarlarda çalışanlar, karmalı bir ihtisas örgüsüne göre ayrı ayrı vazifeler yüklenmişlerdir.
B) Kültür kavramıyla ilgili en kapsamlı tanımı yapan düşünürlerden biri olan Taylor, "İnsanın öğrendiği ve benimsediği bilgi, gelenek, görenek, sanat, ahlak ve benzeri alışkanlıkları ve becerileri içine alan karışık bir bütündür." demiştir. Başka bir tanıma göre kültür, "Bir insan topluluğunu diğerinden ayıran ve her insan topluluğuna mahsus zihinsel oluşumlardır."
C) Bazen hiç sebepsiz tebessüm ediyorum mavi gökyüzüne, ağaçlara. İçimin kıpırtılarını duyuyorum âdeta. Sebepsiz bir sevinç kaplıyor içimi. Abartmıyorum. Bütün hücrelerimle hayatı kucaklıyorum. İçimde bir dinginlik var. Ferah duyumsuyorum kendimi her daim ve umut dolu gözlerle bakıyorum aydınlık geleceğe.
D) Ontolojik açıdan bireyin kendilik değerlerini oluşturmada önemli bir yere sahip olan mekân, bireyin kendi içsel bütünlüğünün dışa aktarılmasıdır. Şahıs, kendi varlığını ve değerlerini kavradıkça mekânla ontolojik bağlar oluşturur.
E) Halk hikâyeleri, destan döneminin sonunda ortaya çıkmış eserlerdir. Halk hikâyelerinde nazım-nesir karışık bir yapının bulunması, zamanla nesir kısmının ağırlık kazanması, olaylar ve kişiler bakımından gerçekliğe daha yakın olunması bu hikâyeleri destanlardan ayıran en önemli özelliklerdir.

5. **Zanaat ile sanatın karşılaştırıldığı aşağıdaki cümlelerin hangisinde doğru bilgi verilmiştir?**

A) Zanaatta estetik formlar ortaya koymak hedeflenirken sanatta pratik araç, alet ve edevat üretimi öncelenir.
B) Zanaat maddi getiriden ziyade sanatseverlerin algısına seslenirken sanatta başat gaye maddi getiri elde etmektir.
C) Zanaat gündelik hayata dönük somut araç ve eşya kullanımına dayalı iken sanatta güzellik duygusunu harekete geçirmek esastır.
D) Zanaatta özgün üretimler ortaya koymaya çalışılırken sanatta seri üretim prensip edinilmiştir.
E) Zanaatta geleceğe kalması amaçlanan estetik yapıtlar üretmek amaçlanır, sanatta gelip geçici ürünler üretilir.

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Edebiyat, dille etkileyici bir söyleyişe varmanın yolları üzerine düşünmedir. Edebiyatçı günlük dilin olanaklarından faydalanarak güzel şekiller kurmayı ilke edinir. Dolayısıyla edebiyatın malzemesi, bir iletişim aracı olan dildir. Fakat pek az şair ve sanatçı, gündelik dilin sınırlarına hapseder kendini. Zira edebiyatın dili estetize edilmiş, işlenmiş bir malzemedir. Bir kuyumcunun değerli madenleri işleyip onlara güzel formlar kazandırdığı gibi edebiyatçı da dili zenginleştirir. O, mühim bir iş yaptığının bilincindedir.

Bu parçadan hareketle

I. Edebiyatta içerik dilden çok daha önemlidir.
II. Ozan ve yazarlar edebî eserlerde dilin kullanımına önem verir.
III. Edebî eserlerde konuşma dili seçkin biçimde kullanılır.
IV. Edebiyat yapıtlarında dilin kullanımı çağdan çağa değişmektedir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

7. I. Müzik, dramatik sanatlara örnek gösterilebilir. (D)
II. Sanatta subjektiflik, bilimde objektiflik esastır. (D)
III. Heykel, edebiyatın en yoğun ilişkili olduğu sanat dallarındandır. (Y)
IV. Güzel sanat dallarından hiçbiri, bir diğeriyle ilişkili değildir. (Y)
V. Sanatçı, çevresinden aldığı izlenimleri malzeme ve teknik kullanarak dile getirir. (D)

Tablodaki numaralanmış cümleler “Doğru” (D) ve “Yanlış” (Y) olarak değerlendirilmiştir.

Buna göre, numaralanmış cümlelerden hangisinin değerlendirmesi <u>yanlıştır</u>?

A) V B) IV C) III D) II E) I

8. **Öğretici metinlerle ilgili aşağıdakilerin hangisi <u>söylenemez</u>?**

A) Dil, bilgi verme amacıyla kullanılır.
B) Çeşitli anlatım tekniklerine başvurulur.
C) Sözcükler gerçek ve terimsel anlamlarıyla kullanılır.
D) Anlatılanların ispatlanması amaçlanmaz.
E) Duygu ve hayalden çok gerçekliğe ve düşünceye yer verilir.

9. Halit Ziya Uşaklıgil *Mai ve Siyah* romanında başkahramanın iç âlemine eğilmiştir. Onun ruh hâllerini detaylı şekilde ortaya koymuştur. Böylece kahramanın tavır ve davranışlarına yön veren faktörleri gözler önüne sermiştir.

Bu parçada anlatılanlar, edebiyatla hangi bilim dalının ilişkisini somutlaştırmaktadır?

A) Psikoloji B) Coğrafya C) Sosyoloji D) Antropoloji E) Tarih

10.

I. Neyzen Kudsi Ergüner

II. Aktör Charlie Chaplin

Numaralanmış sanatçıların ilgilendiği sanatlarla ilgili aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

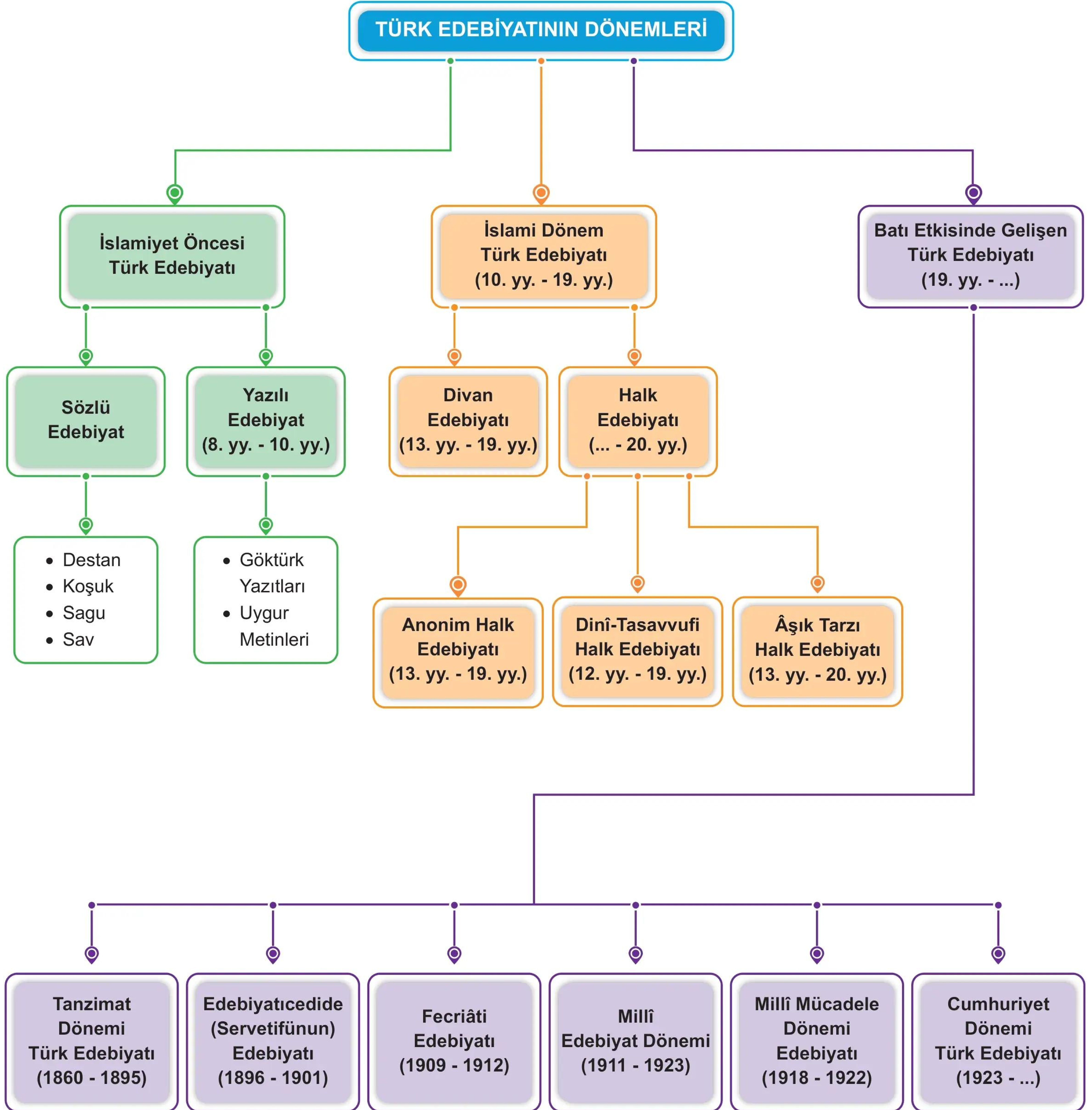
	I	II
A)	Dramatik	Görsel
B)	Görsel	İşitsel
C)	Fonetik	Ritmik
D)	Karma	Plastik
E)	İşitsel	Görsel

11. **Aşağıdakilerden hangisi edebî metin kapsamına <u>girmemektedir</u>?**

A) Şiir B) Roman C) Sohbet D) Efsane E) Fabl

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş — EDEBİYAT - TARİH İLİŞKİSİ

- **Edebiyat**, duygu ile düşüncelerin seçkin ve estetik bir dille anlatıldığı sanat türüdür.
- **Tarih**; geçmişte meydana gelen savaş, barış, göç gibi geniş çaplı ve önemli olayları konu alan, tespitlerini sebep-sonuç ilişkisi içinde ortaya koyan, geçmişi kronolojik bir akışa bağlı olarak ele alan bilim dalıdır.
- **Edebiyat tarihi** ise edebiyatın mazisini konu alır. Geçmişten bugüne edebiyat akımlarını, edebî dönemlerin özelliklerini, belli başlı edebî yönelimleri, edebiyatçıların özgeçmişlerini ve eserlerini ele alır.
- Edebiyat tarihi, ulusun devirler içerisinde ortaya koyduğu edebî ürünleri derinlemesine araştırır.
- Edebiyat ile tarih arasındaki ilişki bağlamında vurgulanması gereken hususlardan biri de edebiyat tarihinin ulusal ruhu gösteren edebî ürünleri tanıttığı ve günümüze taşıdığıdır.
- Bir ulusun hayata bakış tarzı, hissiyatını ortaya koyuşu edebiyat tarihçisinin temas ve izah ettiği ettiği yazın yapıtlarında belirir.
- Edebî eserler, kaleme alındıkları dönemin ruhunu yansıtmaları bakımından tarihe kaynaklık edebilmektedir. Söz gelimi kurgusal ve olağanüstü yönler içerse de gerçeklik payı taşıdığı için destanlar tarih biliminin ilgi alanına girebilmektedir.
- Özetlemek gerekirse edebiyat eserleri geçmişin ekonomik, sosyal, siyasal, tarihsel vb. yönlerinden izler barındırdığı için tarih disiplininin çekim alanına girmektedir.

ÜçDörtBeş — EDEBÎ METİN - TARİHÎ METİN KARŞILAŞTIRMASI

- **Edebî metinler** okuyucuda estetik haz uyandırır. Bireye güzel yaşantılar kazandırır. Yazar ve ozanların düş ve duygu dünyasını işlenmiş bir dille okuyuculara taşır.
- Edebî metinler kurgusaldır. Sanatçının çevresinden ve yaşadığı olaylardan aldıklarını kendi düş gücünden süzmesiyle oluşturulur. Bir edebî metin, gerçek bir olayı bile konu etse yazarının izlenim ve yorumunu barındırır. Dolayısıyla edebî metin, öznelliği ağır basan bir verimdir.
- **Tarihsel metin**, geçmişteki olayları kronolojik akış içerisinde ve neden-sonuç ilişkisine bağlı olarak ortaya koyan metin türüdür. Tarihsel metinlerde kurgusallığa ve öznelliğe yer verilmez. Olaylar ve bu olaylara dair tespitler ciddi bir anlatımla verilir. Anlatılanların ispatlanması ve kaynağa dayandırılması gerekir. Sanatlı dilden kaçınılır.

ÖRNEK 1

I. Çanakkale Savaşı, Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına yaklaşılırken 1915-1916 yılları arasında Gelibolu Yarımadasında Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında yapılan deniz ve kara muharebeleridir. Çanakkale Savaşı, Birinci Dünya Savaşı içindeki tarihin en kanlı bölümü olarak bilinir. Türk'ün sayısız zafer, şan ve şerefle dolu tarihinin en parlak sayfalarından biridir.

II. Çanakkale içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni
Of gençliğim eyvah

Çanakkale köprüsü dardır geçilmez
Al kan olmuş suları bir tas içilmez
Of gençliğim eyvah

Yukarıdaki numaralanmış parçalarla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Her iki metnin konusu da geçmişteki bir gerçekliğe dayanmaktadır.

B) I. metin tarihî, II. metin edebî nitelikler taşımaktadır.

C) II. metinde yazınsal dil kaygısı varken I. metinde yoktur.

D) I. metinde subjektiflik, II. metinde objektiflik hâkimdir.

E) II. metin, I. metne göre yorumlanmaya daha elverişlidir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

EDEBİYAT TARİHİ VE EDEBİYAT TARİHÇİSİ

- Edebiyat tarihi sayesinde edebiyatın tarihsel gelişim seyrini gözlemlemek mümkün hâle gelmektedir.

- **Edebiyat tarihi**, genel tarihin bir koludur. Bu bakımdan tarihsel olay ve gelişmelerin edebiyata yansımaları da edebiyat tarihinin kapsamına girer.

- Edebiyat tarihi ile ilgili araştırma ve incelemeler gerçekleştiren kişiye **edebiyat tarihçisi** denir.

- Edebiyat tarihçisi, edebiyatın geçmişini objektif bir tutumla konu alan kişidir. Edebî şahsiyetleri, eserleri, akımları yansız bir biçimde inceler. Dönemin siyasi ve sosyal gelişmelerinin şair ve yazarlara etkisinden bahseder. Sanatçıların yaşamlarını ve yapıtlarını ele alır. Edebiyat türlerinin gelişim ve değişimini gözler önüne serer.

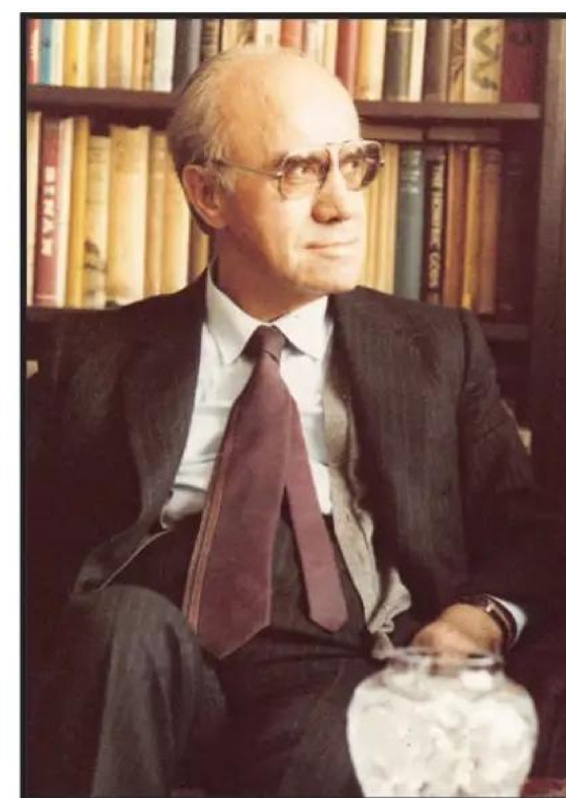
- Türk edebiyatını devirlere ayırarak onun daha kolay incelenmesini ve öğrenilmesini sağlayan edebiyat tarihçimiz Mehmet Fuat Köprülü'dür.

- Türk edebiyatı tarihi üzerine araştırmalar yapan belli başlı isimler ve eserleri şöyle sıralanabilir:

- **Mehmet Fuat Köprülü:** *Edebiyat Araştırmaları, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Nasrettin Hoca, Türk Saz Şairleri Antolojisi, Türk Edebiyatı Tarihi*
- **Vasfi Mahir Kocatürk:** *Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Edebiyatı Antolojisi, Türk Edebiyatı Şaheserleri*
- **Ahmet Hamdi Tanpınar:** *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*
- **Cevdet Kudret:** *Divan Şiirinde Üç Büyükler, Halk Şiirinde Üç Büyükler, Örnekleriyle Edebiyat Bilgileri*
- **Nihat Sami Banarlı:** *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Divan Edebiyatı*
- **Agâh Sırrı Levent:** *Edebiyat Tarihi Dersleri, Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul*
- **Ahmet Kabaklı:** *Türk Edebiyatı* (5 cilt)
- **Mehmet Kaplan:** *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I-II-III, Hikâye Tahlilleri, Şiir Tahlilleri I-II*
- **Tahir Alangu:** *Servetifünun Edebiyatı Antolojisi, Cumhuriyet'ten Sonra Roman ve Hikâye, Billur Köşk Masalları*
- **Orhan Şaik Gökyay:** *Dedem Korkut'un Kitabı, Kâbusname Çevirisi*
- **Mustafa Nihat Özön:** *Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi, Resimli Türk Dili Sözlüğü, Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi*
- **Abdülbaki Gölpınarlı:** *Yunus Emre Divanı, Mevlana'dan Sonra Mevlevilik*
- **İsmail Habib Sevük:** *Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi*
- **İsmail Hikmet Ertaylan:** *Türk Edebiyatı Tarihi*
- **Kenan Akyüz:** *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*

Mehmet Fuat Köprülü

Mehmet Kaplan

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 2

"Edebiyat tarihçisinin ele aldığı konulardan biri de ----."
cümlesi aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanamaz?

A) sanatçıların yapıtlarıdır
B) bilimsel gelişmelerdir
C) edebî türlerin gelişimidir
D) sanatçıların yaşamıdır
E) edebî akımların gelişimidir

ÜçDört Beş

TÜRK EDEBİYATININ TARİHSEL DEVİRLERE AYRILMA ÖLÇÜTLERİ

- Türk edebiyatının devirlere ayrılmasında göz önünde bulundurulan birtakım kriterleri vardır. Bunların başlıcaları şunlardır:

a. Dil Anlayışı

- Kadim bir tarihe ve edebiyata sahip olan Türklerin dilleri, tarihsel süreçte değişikliğe uğramıştır.
- Sözlü Dönem'de saf bir yapıya sahip olan Türkçe, din değişikliği ve Türklerin farklı coğrafyalara yerleşmesi gibi nedenlerle değişime uğramıştır. Bu durum, Türkçenin dinamik bir yapıya sahip olması sonucunu doğurmuştur.
- Geniş Türk toplulukları İslamiyet'i benimsedikten sonra Arapça ve Farsçadan Türkçeye birçok kelime geçmiştir.
- Modern Türk edebiyatı Dönemi'nde ise Batılılaşmanın etkisiyle özellikle Fransızcadan Türkçeye kelime akışı gerçekleşmiştir.

b. Din

- Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında etkili olan unsurlardan biri de dindir.
- Özellikle Türklerin İslam dinini kitleler hâlinde benimsemesi, edebiyatın gerek muhteva gerek dil ve anlatım yönünden köklü olarak değişmesini sağlamıştır. Edebiyatta, özellikle de şiirde, yeni türler ile biçimler Arap ve Fars edebiyatından alınmıştır.

c. Dil Coğrafyası

- Türkler savaş, sefer, göç, kıtlık gibi nedenlerle çeşitli coğrafyalara yayılmıştır.
- Farklı coğrafyalardaki farklı kültür ve medeniyetlerle temas kuran Türklerin dil ve edebiyatları da çeşitlenmiş, zenginleşmiştir.

d. Kültürel Farklılaşma

- Farklı coğrafyalara yerleşme, İslamiyet'le tanışma gibi sebeplerle Türkler, Arap ve Farslarla yoğun etkileşime geçmiştir. Bu etkileşimin neticesinde Türklerin yaşamında, geleneklerinde ve kültürlerinde önemli değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimler, edebiyat ve sanat eserlerine de yansımıştır.
- Dinî ve tasavvufi nitelikli edebî ürünlerin yanı sıra divan şiiri geleneğinde farklı kültürlerin tesiri yoğun olarak gözlenmiştir.
- Tanzimat Dönemi ile beraber Batı kültürü hem yaşamımızı hem de edebiyatımızı yoğun biçimde etkilemeye başlamıştır.

ÖRNEK 3

9. ve 10. yüzyıllarda bazı Türk boyları, ayrı devletler kurup kendi yazı dillerini oluşturmuşlardır. Farklı bölgelerde ve değişik kollar hâlinde gelişen dilimizin bugün Azerbaycan Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Özbek Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Balkan Türkçesi gibi birçok şivesi ile Çuvaşça ve Yakutça gibi lehçeleri meydana gelmiştir.

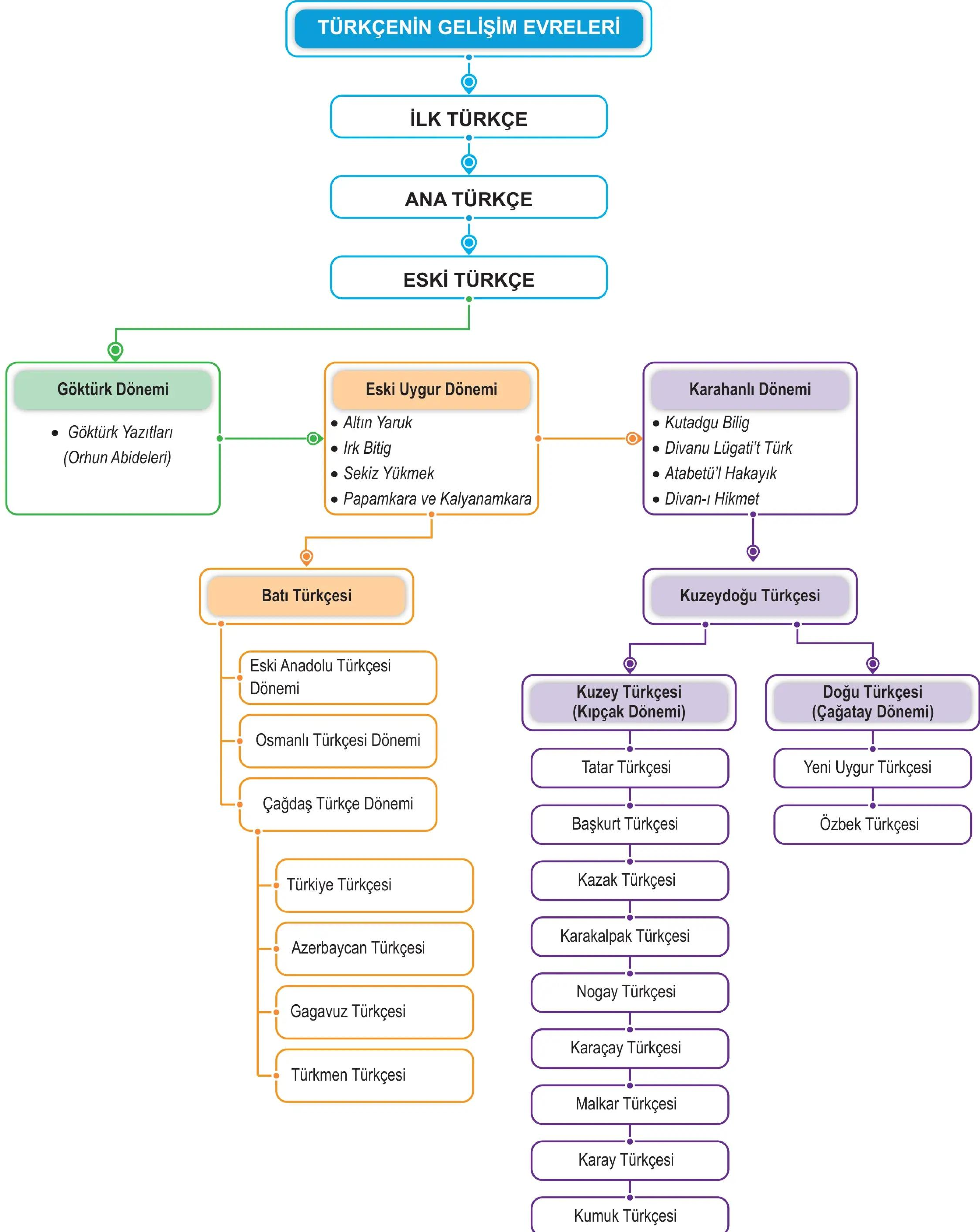
Bu parçada Türk edebiyatının devirlere ayrılma ölçütlerinden hangileri üzerinde durulmuştur?

A) Dinî değişiklik
B) Kültürel değişim
C) Dil coğrafyası
D) Tarihsel gelişmeler
E) Yazının kullanılıp kullanılmaması

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TÜRKÇENİN GELİŞİM EVRELERİ

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

BİLELİM

Türk edebiyatında kullanılan alfabeler kronolojik şunlardır:

1. Göktürk Alfabesi
2. Uygur alfabesi
3. Arap Alfabesi
4. Latin alfabesi
5. Kiril Alfabesi

ÖRNEK 4

Aşağıdaki eserlerin Türkçenin hangi evresine/dönemine ait olduğunu karşısındaki boşluğa yazınız.

a. *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*:

....

b. *Orhun Yazıtları*:

....

c. *Hüsn ü Aşk*:

....

d. *Sekiz Yükmek*:

....

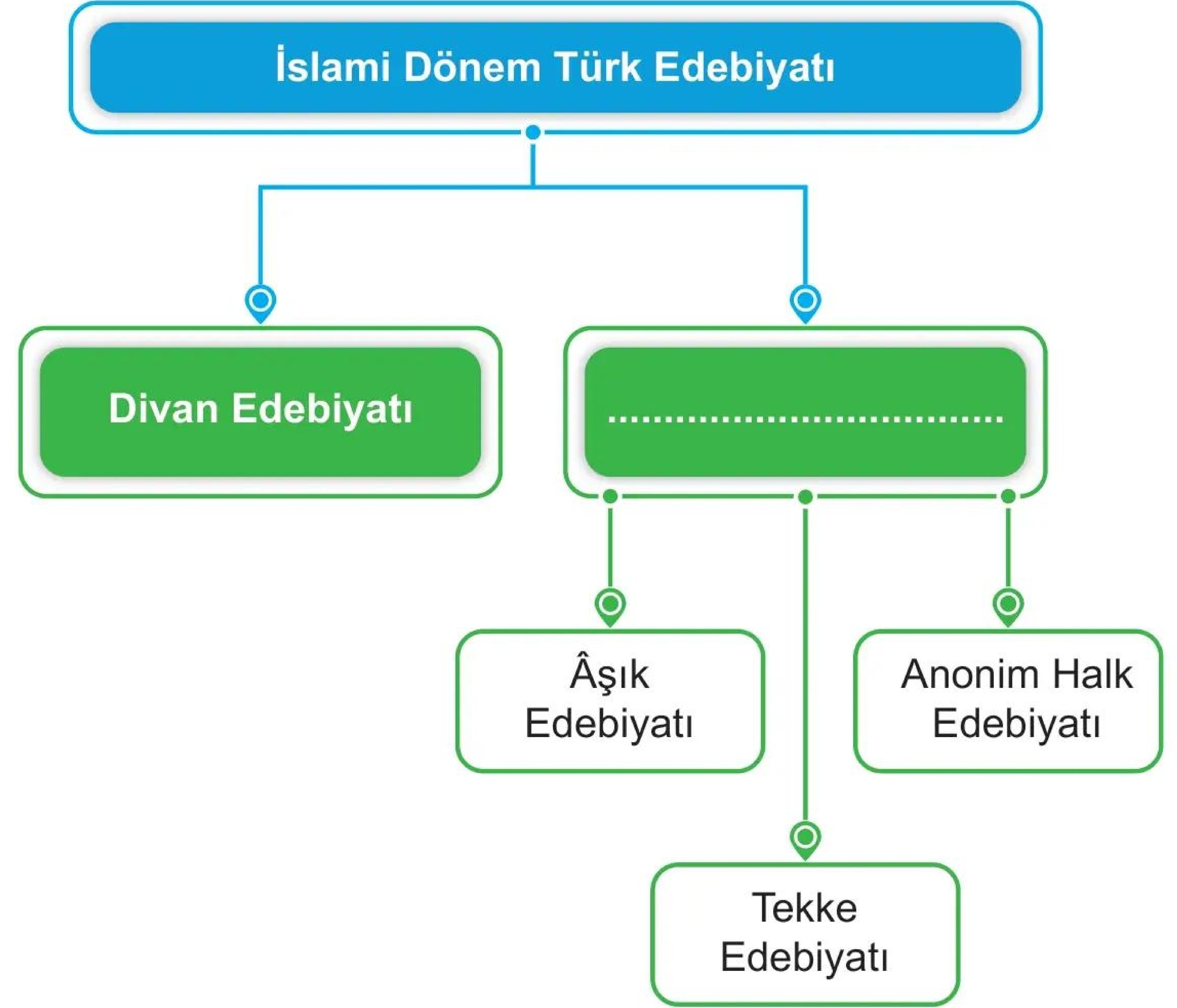
e. *Tutunamayanlar*:

....

f. *Divan-ı Hikmet*:

....

ÖRNEK 5

Bu diyagramda boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) Tanzimat Edebiyatı

B) Halk Edebiyatı

C) Servetifünun Edebiyatı

D) Millî Edebiyat

E) Destan Dönemi Türk Edebiyatı

ÖRNEK 6

(I) Tarih, geçmişteki siyasi olayları anlatmakla yetinen bir bilim dalıdır. (II) Edebiyat tarihi ise edebiyatçıları ve edebî eserleri odak noktası olarak kabul eder. (III) Edebî eserlerin oluşum süreci üzerinde durur. (IV) Edebiyat tarihçileri, sanatçıların edebî tercihlerinin eserlerdeki yansımalarına değinir. (V) Edebiyatın dününü bilimsel metotlarla inceler.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) III C) V D) IV E) II

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. I. İstanbul'un Fethi'ni zorunlu kılan pek çok sebepten bahsetmek mümkündür. Osmanlı Devleti'nin Asya ve Avrupa topraklarını birleştirerek coğrafi ve siyasi bütünlüğü sağlamak bunların başında gelir. İlaveten İstanbul'un Fethi'yle Avrupa siyasetinde Osmanlı'nın güç ve caydırıcılık kazanmak istemesi söylenmelidir.

II. Bir büyük fetih ateşi yandı gönüllerde evvel
Sonra Haliç suları kızıl ateşe kesti
Surlar su gibi dalgalandı bir an
Ve sonra
Tarih yazıldı bir kentin ufkunda
Parıldayan güneşin duyduğu renk renk hevesle

"I" **ve** "II" **numaralı parçaların karşılaştırıldığı aşağıdaki yargıların hangisi yanlıştır?**

A) I. metinde tarihsel olayları gerekçelendirme durumu söz konusu iken II. metinde coşku ve heyecanı dile getirme esastır.
B) I. metinde bilimsel bir anlatıma başvurulmuştur, II. metinde ise çağrışıma ve imgeye yer verilmiştir.
C) I. metinde nesnellik, II. metinde öznellik ağır basmaktadır.
D) I. metinde sade dil, II. metinde sade dilin yanı sıra sanatlı ifadeler vardır.
E) I. metinde estetik heyecan uyandırmak, II. metinde okura bilgi aktarmak amaçlanmıştır.

2. Edebiyat tarihçisi, edebî eserlere tesir eden tarihsel ve toplumsal faktörlere dikkat çeker. Edebî eserlerin oluşumunda rol oynayan sanat akımlarını inceler. Edebiyatın toplumsal zihniyet, kültür ve gelenekle ilişkisi üzerinde durup edebiyat eserlerinin kapsamlı olarak anlaşılmasını hedefler. Edebî eserlerin sahibi olan şair ve yazarların hem hayatları hem de sanat anlayışları edebiyat tarihçisinin odaklandığı hususlar arasındadır.

Bu parçadan hareketle bir edebiyat tarihçisinin araştırma yaparken soracağı sorular arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

A) Siyasi ve sosyal koşulların edebî ürünlere yansıması nasıldır?
B) Edebiyat yapıtlarında sanatçının hangi yönlerini bulmak mümkündür?
C) Bilimsel keşif ve icatların sosyoekonomik sonuçları nelerdir?
D) Kültürel anlayış ve değişimler edebî eserlerde hangi neticeler doğurmaktadır?
E) Yazınsal yönelimlerin edebiyat yapıtlarına ne gibi etkileri vardır?

3. I. *Şu Çılgın Türkler*
II. *Kaldırımlar*
III. *Araba Sevdası*
IV. *Şair Evlenmesi*
V. *Kutadgu Bilig*

Yukarıdaki numaralanmış eserlerden hangisi diğerlerinden daha eski bir döneme aittir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Türk edebiyatı tarihi alanındaki araştırmalarıyla tanınmış önemli araştırmacılar arasında ---- adlı yazar da vardır.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilemez?

A) Ahmet Hamdi Tanpınar
B) Cahit Sıtkı Tarancı
C) Mehmet Fuat Köprülü
D) Mehmet Kaplan
E) Nihat Sami Banarlı

5. Türk edebiyatının tarihsel dönemlere ayrılma ölçütleri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) Ekonomi B) Felsefe C) Teknoloji D) Bilim E) Din

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6.

I.	(Y)	Edebiyat tarihi, genel anlamda edebî eserleri ve yazarları inceleyen bilim dalıdır.
II.	(D)	Edebiyat tarihçisi, araştırmalarında bilimsel yöntemlere başvurur.
III.	(Y)	Edebiyat tarihçisi, edebî eserlerdeki sosyolojik tesirleri göz önünde tutmaz.
IV.	(D)	İyi bir edebiyat tarihi kaynağının objektif yaklaşımla ve bilimsel ciddiyetle hazırlanması gerekir.
V.	(Y)	Edebiyat tarihçisi, savaş ve barış gibi gelişmeleri ortaya çıkaran siyasi, ekonomik ve askeri nedenleri detaylı olarak analiz edebilmelidir.

Tabloda verilen bilgiler Doğru "D" ve Yanlış "Y" olarak değerlendirilmiştir.

Buna göre, numaralanmış bölümlerin hangisinde yanlış değerlendirmede bulunulmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Türk edebiyatının aynı yüzyılına ait edebî eserlerin dil bakımından benzeştiği görülmektedir.

Buna göre, aşağıdaki edebiyat eserlerinden hangisi dil özellikleri bakımından diğerlerinden farklıdır?

A) *Bingöl Çobanları*
B) *Fahriye Abla*
C) *Çile*
D) *Vatan Mersiyesi*
E) *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*

8. **Edebiyat-tarih ilişkisi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?**

A) Edebiyat da tarih gibi pozitif bir bilimdir.
B) Edebiyat eserlerinde tarihsel olaylar konu edilebilir.
C) Edebiyat, tarihin araştırma yöntemlerinin dışına çıkmaz.
D) Edebiyat eserinin niteliğini tarihsel hadiseleri işleyip işlememesi belirler.
E) Edebiyat tarihi, tarihin en eski dalıdır.

9. **Moderatör:**

– Sizce edebiyat tarihi nedir?

Edebiyat Tarihçisi:

– Edebiyat tarihi, edebiyat biliminin okyanusudur. Bütün suların göllere, denizlere, denizlerin okyanuslara akması gibi edebiyat alanında yapılan ve yapılabilecek olan bütün çalışmalar, en sonunda, iyi bir edebiyat tarihine ulaşmak içindir.

Moderatör:

– Edebiyat tarihi alanındaki önemli çalışmalara örnek verebilir misiniz?

Edebiyat Tarihçisi:

– *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*'ni, *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*'ni veya *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* adlı yapıtı saymadan olmaz. Böyle derken yanlış anlaşılmak da istemem çünkü bu alanda daha birçok kıymetli çalışma söz konusu. Ayrıca bu alan, diğer bütün edebiyat faaliyetlerinden daha fazla birikim gerektirmektedir. Hemen ifade etmeliyiz ki "edebiyat faaliyeti" derken hem şiir, hikâye vb. edebî metin yazarlığını hem de makale, fikir yazısı, edebiyat meseleleri üzerine eleştirel yazıların tamamını kastediyoruz. Böylesine bir birikimle ortaya konulan ürünleri yadsımak da elbette doğru olmaz.

Bu diyalogdan hareketle aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Edebiyat Tarihçisi, kimsenin kendisiyle ilgili hatalı bir zanna varmasını istememektedir.
B) Edebiyat tarihinin tanımı, nesnel bir şekilde ortaya konmuştur.
C) Değinilen eserlerden biri, Nihat Sami Banarlı tarafından oluşturulmuştur.
D) Edebiyat Tarihçisi, kendi alanıyla ilgili çalışma yapacak kişilerin donanımlı olması gerektiğini vurgulamaktadır.
E) Çeşitli öğretici metinlerin de edebiyat tarihinin kapsamına girdiği dile getirilmiştir.

10. (I) Türk edebiyatının tarihsel dönemlere ayrılmasında dikkate alınan birtakım kriterler vardır. (II) Bunlar arasında dil, din, kültürel değişim, coğrafi değişiklikler akla ilk gelenlerdir. (III) Özellikle kültürel değişimin farklı uluslar arasındaki kültür alışverişi neticesinde gerçekleştiğini söylemek gerekir. (IV) Bu bağlamda Türk edebiyatının tek yönlü olarak kültürel değişime konu olduğu, farklı kültürleri etkilese de saf kaldığı bir hakikattir. (V) Kültürel etkileşim, dil etkileşimine; dil etkileşimi ise edebî eserlerdeki üslup değişimine kapı aralamaktadır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖDEVİNİZ AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 1
6. ve 7. sayfalardaki Ödev Testi - 2

SUNUM

- **Sunum**; bilgi veren, öğreten, açıklayan pekiştiren, bilinenleri hatırlatan, kavratan, görünür hâle getiren bir anlatım çeşididir.
- Sunum sayesinde bilgi eksikliği giderilir, mevcut bilgiler güncellenir, yenilenir.
- Sunum başlamadan önce sunuma yönelik hazırlık yapılır. Sunum esnasında kullanılacak araç ve gereçler kontrol edilir. Sunumun yazılı metni detaylı olarak incelenir. Yazılı metnin ayrıntılı olmayacak şekilde hazırlanması gerekir. Ayrıca sunumdan evvel birkaç kez prova yapmak, sunumun başarısında etkilidir.
- Sunum sırasında ciddi, şık ve temiz bir görünüm sergilenmelidir. Ses tonu, jest ve mimikler, beden hareketleri yerli yerinde ve kararında olmalıdır. Sunumu dinleyenlerin dikkatleri sunum konusuna odaklandırılmalıdır. Hedef kitlenin anlayabileceği bir dil tercih edilmelidir. Cümleler kısa ve açık olmalıdır. Sunum esnasında çeşitli teknolojik araçlardan faydalanılabilir.
- Sunum bitiminde anlatılanlar özetlenerek bir sonuca bağlanmalıdır. Sunuma dair dinleyenlerin soruları varsa cevaplandırılmalıdır. Sorulara net ve doyurucu yanıtlar verildikten sonra dinleyenlere teşekkür edilerek sunum sona erdirilmelidir.

KONFERANS

- Dinleyicilere bir konuda bilgi vermek amacıyla yapılan tek kişilik konuşmadır.
- Genelde akademik düzeyde konuşmalardır.
- Konuşmacının uzman, dinleyici kitlesinin de belirli bir donanıma sahip olması beklenir.
- Dilin göndericilik işlevi baskındır.

NUTUK (SÖYLEV)

- Bir topluluk karşısındaki konuşmalara **nutuk** adı verilir.
- **Söylev** olarak da adlandırılan bu sözlü anlatım türünde dilin alıcıyı harekete geçirme ve heyecan bildirme işlevleri ön plandadır.
- Söylevde temel amaç bir kitleyi ikna etmek, onlara bir görüşü benimsetmektir.
- Dünya edebiyatında Çiçero, Seneca ve Demosthenes gibi isimler önemli söylevcilerdir.
- Hamdullah Suphi Tanrıöver, türün edebiyatımızda akla ilk gelen temsilcilerindendir.
- Hz. Muhammed'in (SAV), Avrupa Hun Hükümdarı Attila'nın, Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan'ın ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün söylevleri türün önemli ve tanınmış örnekleri arasındadır.
- Söylevin içeriğine göre dinî, askeri, siyasi, akademik, hukuki gibi çeşitleri vardır.
- Nutuk türünün edebiyatımızdaki ilk örneği *Orhun Abideleri*'dir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 1

Ey Türk ordusunun iklimden iklime, diyardan diyara koşan, gazadan gazaya geçen zabiti! Her gün yeni bir yangını genç, kızıl, coşkun kanlarını boşaltarak söndüren sensin. İstiklâl cihadımızın bu ilk bayramını senin tekrar dönüşünü selamlamak için yapıyoruz. Ana topraklara sızan cömert, civanmert kanın ufkumuzda bir necat şafağı oldu. Birinci İnönü'nden beri, o şafak felâketli alınlarımız karşısında parlayıp duruyor. Bunun için, o büyük günün yıl dönümünde, herkesten evvel elimizi sana uzatıyor, bize hayat ve istiklâl bahşeden aziz, mübarek ellerini minnetle sıkarak herkesten önce seni tebrik ediyoruz.

Bu parçayla ilgili

I. Hitap ifadesiyle başlamıştır.

II. Bir konferanstan alınmıştır.

III. Hukuki söylev örneğidir.

IV. Coşkulu konuşma söz konusudur.

değerlendirmelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve IV D) II ve III E) I, III ve IV

ÜçDörtBeş — MÜLAKAT

- Bilim, sanat, edebiyat, felsefe, siyaset gibi alanlarda tanınmış kişilerle gerçekleştirilen soru-cevap tarzındaki (diyalog tekniği) görüşmelerdir.
- Mülakatlar, geniş toplum kesimlerini ilgilendirebileceği gibi belli bir kesime yönelik de olabilir.
- Mülakat yapılmadan önce hazırlık gerekir ve sorular önceden oluşturulmalıdır.
- Mülakat esnasında kamera ve ses kayıt cihazı gibi teknolojik araçlardan yararlanılabilir.
- Mülakatlarda cevap sözleri hiç değiştirilmeden aktarılır ve herhangi bir yoruma yer verilmez.
- Bu türün en önemli örneği, Ruşen Eşref Ünaydın'ın *Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal'le Mülakat* adlı eseridir.

ÜçDörtBeş — RÖPORTAJ

- Bir durum veya olayı yerinde gözlemlemeye dayalı bir gazetecilik ve haber yazısıdır.
- Bir bölgeyi, bir insanı ya da bir eşyayı konu edinen röportajlar olarak sınıflandırılabilmektedir.
- Röportajlarda konuya dair ayrıntıları pekiştirme ve görünür kılmak için fotoğraflara ve çeşitli görsellere başvurulabilir.
- Diyalog tekniğinin kullanıldığı bu türde yazarının yorumları da söz konusudur.
- Türk edebiyatında belli başlı röportaj örnekleri şunlardır:

Diyorlar ki (Ruşen Eşref Ünaydın)

Bugün de Diyorlar ki (Hikmet Feridun Es)

Ha Bu Diyar, Oy Fırat Asi Fırat, Can Pazarı, Bir Karış Toprak İçin (Fikret Otyam)

Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar (Mustafa Baydar)

40 Yıl Sonra Diyorlar ki (Gavsi Ozansoy)

İç Göç (Tahir Kutsi)

Liderler Diyor ki (Abdi İpekçi)

Çukurova Yana Yana, Peri Bacaları, Bir Bulut Kaynıyor, Bu Diyar Baştan Başa (Yaşar Kemal)

BİLELİM

Her ikisi de soru-cevap tekniğiyle oluşturulan röportaj ve mülakatın en önemli farkı, röportajlarda yazarın yorumuna yer verilirken mülakatlarda asla yorumun bulunmamasıdır.

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Genellikle bir sanat değeri taşımayan, bu nedenle de edebî bir tür sayılmayan; öğretme, tanıtma ve tasvir etme amacı taşıyan; konuları bakımından bir bölgeyi, bir eşyayı veya bir insanı işleyen ----, son yıllarda gazeteyle birlikte yaygınlaşmıştır. Görüntülü iletişim araçlarının hayatımıza girmesiyle beraber bu tür, ayrı bir mahiyet kazanarak televizyon ve sinemaya taşınmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) konferans B) sempozyum C) röportaj D) açık oturum E) panel

ÖSYM - 2016

ÜçDörtBeş — TARTIŞMA

- Önceden tespit edilmiş bir konu etrafında çeşitli yorum ve bilgilere sahip katılımcıların gerçekleştirdiği lehte ve aleyhte konuşmalara **tartışma** adı verilir.
- Tartışmada konuşmacılar, kendilerine tanınan konuşma sürelerine ve sıralarına uymalıdır.
- Tartışma sırasında nezaketten ve saygıdan taviz verilmemelidir.
- Tartışmada gaye, galip gelmek değil; iyi, doğru, yararlı olanı bulmaya çalışmak ve olaylara farklı açılardan bakabilmeyi sağlamaktır.
- Tartışma, bir başkan idaresinde gerçekleştirilir. Başkan konuyu katılımcılara ve dinleyicilere sunup konuşmacıları tanıtır. Belirlenen konu etrafında, saygı kuralları çerçevesinde ve söz hakkının bütünlüğüne dikkat edilmesini sağlayarak tartışmayı yürütür. Konuşmacıların süreyi ihlal etmelerini, bir başka konuşmacının sözünü bölmelerini ve tartışma konusunun dışına taşmalarını engeller.
- Tartışmanın bazı türleri vardır:

a. Münazara

- Bir tez ve antitezin iki konuşmacı grubu arasında ve bir hakem heyeti (jüri) önünde gerçekleştirildiği konuşmalardır.
- Münazaralar, çoğunlukla sınıf ortamında yapılır.
- Münazaralarda doğruları dile getirmek değil, savunulan düşünceyi temellendirerek ikna edici olmak amaçlanır.
- Münazarada değinilen hususların dinleyici kitlesinin ilgisini çekmesi aranır.
- Münazara, üç veya dört kişiden oluşan gruplar arasında gerçekleştirilir.
- Hakem (jüri) heyeti, münazara gruplarını değerlendirirken grup üyelerinin dili nasıl kullandıklarına, görüşlerini hangi kanıtlara dayandırıp inandırıcı hâle getirdiklerine özellikle dikkat eder. Münazaranın bitiminde ise galip tarafı ilan eder.

b. Açık Oturum

- Geniş kitleleri ilgilendiren bir meselenin bir başkan idaresinde ve seyirciler önünde tartışıldığı sözlü anlatım türüdür.
- Bir stüdyoda veya büyük bir salonda seyirciler önünde düzenlenebilir.
- Konuşmacı sayısı 3-5 arasında değişir.
- Açık oturumlarda kendi fikrini hâkim kılma, diğer tartışma türlerine göre daha baskındır.
- Açık oturumların sonunda foruma geçilebilmektedir.

c. Panel

- Panel, toplumu ilgilendiren bir konunun dinleyiciler karşısında ve sohbet havasında tartışıldığı sözlü anlatım türüdür.
- Panel, bir başkan tarafından yönetilir. Paneldeki konuşmacı sayısı 3-5 arasında değişir.
- Panelin sonunda foruma geçilebilmektedir.

d. Forum

- Açık oturum veya panelin bitiminde dinleyicilerin de söz alarak tartışmaya katılmasıyla etkinlik foruma dönüşmüş olur.
- Bu sözlü anlatım türü sayesinde dinleyicilerin tartışma konusuna dâhil olması ve farklı bakış açılarıyla meseleyi derinleştirmesi, zenginleştirmesi sağlanır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

e. Sempozyum (Bilgi Şöleni)

- Bilimsel ve akademik yönü ağır basan toplantılardır.
- Bu sözlü anlatım türünde uzmanlar tarafından gerçekleştirilen bilimsel konuşmalar vardır. Bu konuşmaların her birine "tebliğ" veya "bildiri" denir.
- Sempozyum kapsamında konuşmacılar kendi uzmanlık alanları doğrultusunda bilgi paylaşımında bulunurlar.
- Sempozyum bir başkan ve konuşmacılardan oluşur.
- Sempozyumda konuşmacı sayısı 3-5 arasında değişir.
- Konuşma süresi 5-20 dakika arasındadır.
- Oturum sayısına göre sempozyumlar bir veya birkaç gün devam edebilir.
- Sempozyum kapsamında gerçekleştirilen konuşmalar sonradan kitaplaştırılabilir.

ÖRNEK 3

Aşağıdaki yargıları Doğru (D) **/ Yanlış** (Y) **olarak değerlendiriniz.**

( ) **a.** Tartışma türlerinin genelinde bir hakem heyeti yer alır.

( ) **b.** Sunuma görsellik katmak için teknik araçlardan yararlanılabilir.

( ) **c.** Açık oturum bir başkan tarafından yönetilir.

( ) **d.** Münazarada gerçeklerin anlatımı değil, dilin etkili kullanımı önemsenir.

( ) **e.** Söylevin meydan gibi açık bir alanda yapılması olağandır.

( ) **f.** Tartışmada amaç gerçeği ve doğruyu birlikte aramak, problemlere çözüm getirmektir.

( ) **g.** Panelin bitiminde dinleyiciler görüş bildirirse münazara ortaya çıkar.

( ) **h.** Sunum öncesinde teknik araç ve ekipmanın kontrollerini yapmak gerekir.

( ) **ı.** Konferanslar genelde büyük bir salondaki dinleyici kitlesi huzurunda gerçekleştirilir.

( ) **i.** Başkan, bir moderatör olarak tartışmanın işleyişini düzenlemekle görevlidir.

ÖRNEK 4

Aşağıdaki sözlü anlatım türlerinden hangisi tartışma kapsamında değerlendirilemez?

A) Açık oturum B) Forum C) Münazara D) Konferans E) Panel

ÖRNEK 5

Aşağıdakilerin hangisinde konuşmacı, dinleyicileri etkilemek amacıyla yeri geldikçe özellikle duygusal ve coşkusal bir söyleme başvurur?

A) Sempozyum B) Panel C) Söylev D) Forum E) Münazara

ÖSYM - 2011

ÖRNEK 6

I. Tez ve antitez şeklinde savunulabilecek bir konu belirlenir.

II. En az üçer kişiden oluşan iki grup vardır.

III. İkna edici bir üslup ve çarpıcı örnekler kullanılır.

IV. Grup başkanları, konuşmacıların ardından söylenenleri özetler.

Yukarıda özellikleri verilen sözlü anlatım türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Konferans B) Münazara C) Açık Oturum D) Forum E) Panel

ÖSYM - 2013

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **KÜRESEL ÖLÇEKTE ÇEVRE SORUNLARINA YAKLAŞIM**

II. Oturum

– İlk oturumda konuşmacılar, küresel ölçekteki çevre problemlerine dikkat çekmişlerdi. Bu oturumda kıymetli katılımcılar çevresel sorunlara yönelik çözüm önerileri üzerinde duracaklar. Birinci oturumda olduğu gibi ikinci oturumda da müsaadenizle Mehmet Hoca'mızla başlayalım. Buyrun Hoca'm.

– Sayın Başkan ve Değerli Dinleyiciler, malumunuzdur ki çevresel sorunlar günümüzde telafisi çok güç problemlere yol açmaktadır. Üstelik bu problemlerin giderilmesi gün geçtikçe zorlaşmakta, sorunlar daha karmaşık hâle gelmektedir. Küresel boyuttaki çevresel bozulma korkunç seviyelere varmakta ve atık kirliliğini gidermede kullanılacak emek ve maddi kaynaklar devasa boyutlara ulaşmaktadır. Özetle söylemek gerekirse doğa alarm vermekte, zaman ise hızla daralmaktadır.

Bu parça, aşağıdaki sözlü anlatım türlerinden hangisinin bir örneğidir?

A) Açık oturum
B) Sunum
C) Konferans
D) Münazara
E) Söylev

2. **KONUŞMACI:**

– Felsefenin dil boyutu üzerinde şimdiye değin pek çok söz söylenmiştir. En başta da felsefi metinlerin dilinin felsefi kavramları aktarmadaki fonksiyonuna değinilmiştir. Hiç kuşku yok ki felsefi metinlerin dili, fikrî ve terminolojik yönü güçlü bir dildir. Bu bakımdan gündelik dilden ayrışmasını bir ölçüde olağan kabul etmek gerekir. Ne var ki felsefe yazılarının dil ve anlatımı, verili dilden büsbütün uzaklaşırsa bu defa felsefenin geniş kesimlerden uzağa düşmesi gibi bir problem belirir.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Bir sunum, sempozyum veya konferanstan alınmış olabilir.
B) Kurgu tarafı güçlüdür.
C) Düşünsel boyuta sahip bir konuşmadan alınmış olabilir.
D) Kişisel kanılara yer verilmiştir.
E) Düşüncenin yönünü değiştiren ifade kullanılmıştır.

3. **Aşağıdaki konulardan hangisi bir münazara için daha uygundur?**

A) Edebiyat yapıtlarında sıkça işlenen izlekler nelerdir?
B) Edebiyat yapıtları toplumsala mı, bireysele mi hitap etmelidir?
C) Dünya edebiyatında en çok eser verilen edebî türler nelerdir?
D) Edebiyat, hangi sanat dalının kapsamına girmektedir?
E) Türk edebiyatında roman, şiir ve öykü türünde eser veren sanatçılar kimlerdir?

4. I. Sunum sonunda hedef kitlenin sorularına yanıtlar verilir.
II. Kullanılacak teknik araçların sunumdan önce kontrol edilmesi gerekir.
III. Genel bir hazırlık aşaması gerektirir.
IV. Sözlü tartışma türlerinden biridir.
V. Mevcut bilgilerin pekiştirilmesi ve yeni bilgilerin aktarılması için kullanılır.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde "sunum" **ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) Açık oturum, sözlü anlatım türlerinden biridir. (II) Bir başkan tarafından idare edilir. (III) Bir salon veya stüdyoda gerçekleştirilir. (IV) Kamuoyunu ilgilendiren bir mesele, katılımcılar tarafından ele alınır. (V) Açık oturumlarda sanatsal ve içten bir dil kullanılır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. **Aşağıdaki sanatçılardan hangisinin mülakat veya röportaj türünde eseri yoktur?**

A) Yaşar Kemal
B) Hikmet Feridun Es
C) Fikret Otyam
D) Mustafa Baydar
E) Yahya Kemal Beyatlı

7. **Konferans ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?**

A) Hedef kitleyi coşturmak ve duygulandırmak öncelikli amaçtır.
B) Düşünce ve bilgilendirme boyutu güçlüdür.
C) Bir kişinin uzman olduğu konuya dair yaptığı konuşmadır.
D) Dinleyenleri sıkmayacak bir anlatım benimsenir.
E) Ufuk açıcı bilgi ve deneyimlere yer verilir.

8. Toplumun genelini ilgilendiren meselelerin ele alındığı bir sözlü anlatım türdür. Az sayıda dinleyici ile samimi bir ortamda gerçekleştirilir. Bitiminde dinleyiciler de söz hakkı alırsa foruma dönüşür.

Bu parçada aşağıdaki sözlü anlatım türlerinden hangisi tanıtılmaktadır?

A) Sempozyum B) Panel C) Münazara
D) Konferans E) Nutuk

9.
- Jest ve mimikler ile beraber el ve kol hareketleri ustaca kullanılır.
- Dinleyenlere bir fikri aşılamak için yapılan konuşmalardır.
- Uzun, teşvik edici, harekete geçiren konuşmalardır.

Bu özellikler, aşağıdaki sözlü anlatım türlerinden hangisi ile ilgilidir?

A) Forum B) Panel
C) Konferans D) Sempozyum
E) Nutuk

10. **Aşağıdakilerin hangisinde açıklamayla ayraç içindeki sözlü anlatım türü uyuşmamaktadır?**

A) Bilim, sanat, siyaset gibi pek çok alanda yapılan, uzmanlık gerektiren konuşmadır. (Konferans)
B) Dünya edebiyatındaki ilk örnekleri Çiçero ve Demosthenes'e aittir. (Nutuk)
C) Uzmanlarca gerçekleştirilen konuşmalardan oluşur. (Sempozyum)
D) Panelin devamı niteliğindeki sözlü anlatım türüdür. (Açık oturum)
E) Bir tezle antitezin iki grup arasında ve bir hakem heyeti huzurunda tartışıldığı konuşmalardır. (Münazara)

11.
- *Çukurova Yana Yana*
- *Oy Fırat Asi Fırat*
- *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar*
- *Bugün de Diyorlar ki*

Aşağıdaki yazarlardan hangisinin eserine yukarıda yer verilmemiştir?

A) Ruşen Eşref Ünaydın
B) Fikret Otyam
C) Hikmet Feridun Es
D) Yaşar Kemal
E) Mustafa Baydar

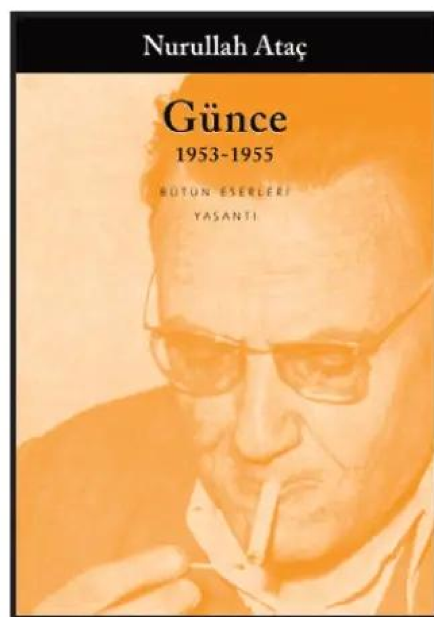
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

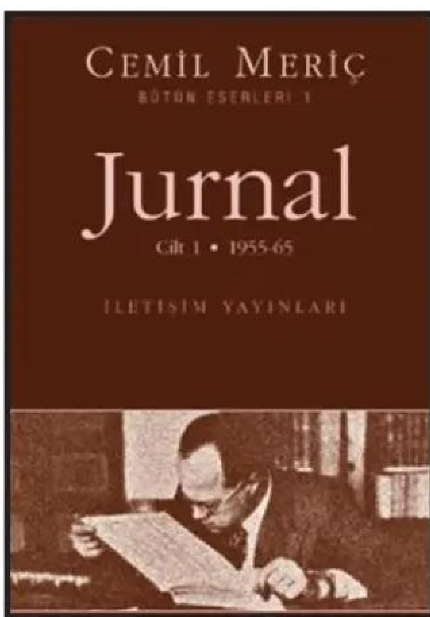

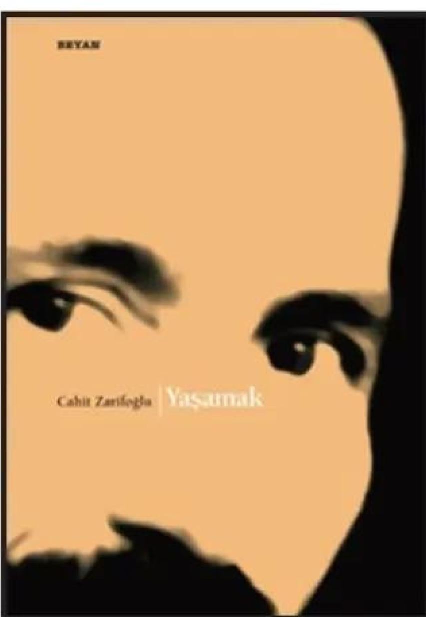
GÜNLÜK (GÜNCE)

- Yazarın gün içinde yaşadığı olayları ve bunlara dair görüşlerini günü gününe (tarih belirterek) kaleme almasıyla oluşan yazı türüne **günlük** adı verilir.
- Bu edebiyat türünde olaylar I. kişi ağzından aktarılır ve samimi bir üslup kullanılır.
- Sıcağı sıcağına yazılması bakımından yazarın güncelliğini ve kişiselliğini ortaya koyar.
- Yazarının duygu ve düşünce dünyasını yansıtan günlüklere **içe dönük günlük** denirken yazarının şahit olduğu olayları ve toplumsal durumları yansıtan günlüklere **dışa dönük günlük** denir.
- Teknolojik gelişmeyle beraber görülen e-bloglar sanal günlük olarak değerlendirilebilir.
- Günlük türünde yazılmış romanlar da bulunmaktadır: *Çalıkuşu* (Reşat Nuri Güntekin), *Yaban* (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)
- Edebiyatımızda günlük türünde öne çıkan eserler şunlardır:

- *Günce* (Nurullah Ataç)
- *Kuşları Örtünmek, Nezleli Karga, Bay Sessizlik, Aynalar Günlüğü* (Salah Birsel)
- *Gündökümü, Günlerin Tortusu* (Tomris Uyar)
- *Geçmişin Kuşları, Yeryüzü Korkusu* (Oktay Akbal)
- *Jurnal I-II* (Cemil Meriç)
- *Günlük* (Oğuz Atay)
- *El Yazılarına Vuruyor Güneş* (İlhan Berk)
- *Yaşamak* (Cahit Zarifoğlu)
- *Gece Defteri* (Ahmet Oktay)

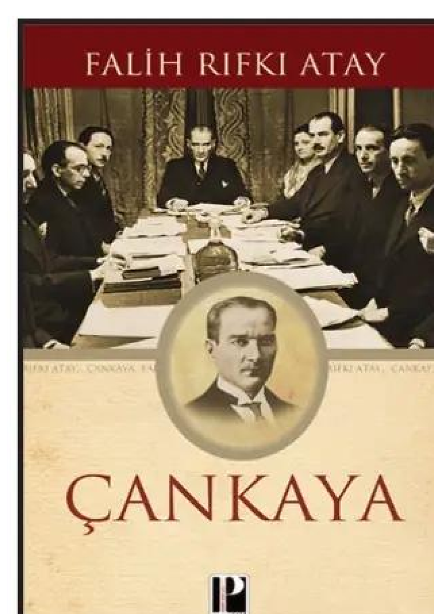
BİLELİM

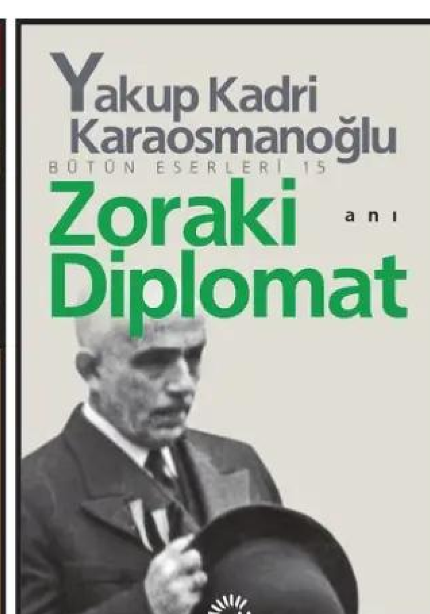
Divan edebiyatında günlük türündeki metinlere **ruzname** adı verilmiştir.

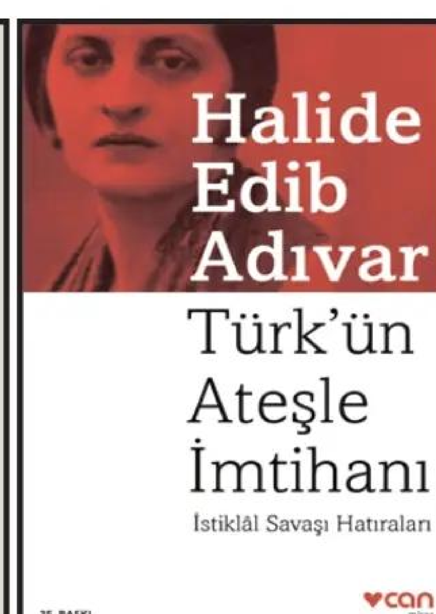
ANI (HATIRA)

- Bir kimsenin uzak geçmişindeki önemli olay ve görüşmelerin anlatıldığı yazı türüne **anı** adı verilir.
- Anı, yaşanmış kayda değer olayları ve bunlara dair gözlem ile izlenimleri konu alır. Anı sayesinde yazarın unutmak istemediği yaşantılar kalıcı hâle getirilir.
- Anı, tarihsel gerçekliklere ışık tutması ve olayların gerçekleştiği zaman hakkında ipuçları barındırması bakımından genel tarihe ve özellikle kültür, sanat, edebiyat tarihine ayna tutar.
- Anı ile günlük birbiriyle karıştırılmamalıdır. Anı uzak geçmişi konu alırken günlükte yaşanan zaman dilimi işlenir. Anıda bellekte yer edecek derecede önemli olaylara temas edilirken günlükte herhangi bir olay, yaşantı, gündelik gelişme yer bulabilir.
- Anı türünün edebiyatımızdaki ilk örneği Babür Şah tarafından yazılan *Babürname* adlı eserdir.
- Edebiyatımızda anı türünde öne çıkan eserler şunlardır:

- *Tabsıra* (Akif Paşa)
- *Magosa Mektupları* (Namık Kemal)
- *Menfa* (Ahmet Mithat Efendi)
- *Ömer'in Çocukluğu* (Muallim Naci)
- *Defter-i A'mâl* (Ziya Paşa)
- *Kırk Yıl, Saray ve Ötesi* (Halit Ziya Uşaklıgil)
- *Edebî Hatıralar* (Hüseyin Cahit Yalçın)
- *Mor Salkımlı Ev, Türk'ün Ateşle İmtihanı* (Halide Edip Adıvar)
- *Politikada Kırk Beş Yıl, Zoraki Diplomat, Anamın Kitabı, Vatan Yolunda* (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)
- *Zeytindağı, Çankaya* (Falih Rıfkı Atay)
- *Çocukluğum, Gençliğim, Siyasi ve Edebî Hatıralarım* (Yahya Kemal Beyatlı)
- *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu* (Salah Birsel)

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 1

Atatürk'le dolaylı bir temasım 1933 yılında olmuştu. Atatürk, memleketin tek yükseköğretim kurumu olan ve bazı reform denemelerine rağmen çağdaş bir karakter alamamış olan İstanbul Darülfününunda bir devrim yapmayı tasarlıyordu. Ben bu tarihten 2 yıl önce Tıp Fakültesine hoca olmuştum. Bu köklü reform için İsviçre'den de bir teknisyen uzman olan Profesör Malche getirilmişti.

Yukarıda bir parçası verilen metin türünün örnekleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Çankaya* B) *Kırk Yıl* C) *Gündökümü*
D) *Defter-i A'mâl* E) *Ömer'in Çocukluğu*

ÜçDörtBeş

BİYOGRAFİ (YAŞAM ÖYKÜSÜ)

- Sanat, edebiyat, siyaset, felsefe, bilim gibi alanlarda tanınmış kişilerin hayatını konu alan yazılara **biyografi** adı verilir.
- Biyografi yazmak, ciddi bir iştir. Biyografisi yazılacak kişiye dair etraflı bir araştırma yapmak şarttır. Başta yazılı kaynaklar, süreli yayınlar ve internet olmak üzere çeşitli mecralara başvurulmalıdır.
- Biyografide yer verilen bilgilerin doğruluk ve güvenilirliği esastır. Zira biyografi, yazıldığı döneme ışık tutması bakımından tarih bilimine de kaynaklık etmektedir.
- Objektiflikten taviz verilmemeli, kişinin yaşamına dair detaylar gözden kaçırılmamalıdır.
- Biyografilerde yalın anlatıma başvurulur.
- Biyografi türündeki yazılar özellikle antolojik kaynaklarda ve ansiklopedilerde yer bulur.
- Edebiyat tarihi kapsamında şair ve yazarların biyografilerine yer verilir. Böylece sanatçıların eserlerine tesir eden kişisel faktörler daha iyi anlaşılır.
- Divan edebiyatında tezkireler, biyografik yönü öne çıkan metinlerdir. Türk edebiyatındaki ilk tezkire örneği Ali Şir Nevaî'nin yazdığı *Mecalisü'n-Nefais*'tir. Sehi Bey'in Anadolu'da yazılmış ilk tezkire olan *Heşt Behişt* adlı eseriyle Latifî'nin *Tezkiretü'ş Şuara*'sı türün edebiyatımızdaki önemli örneklerindendir.
- Divan edebiyatındaki menakıpname, velayetname ve siyer gibi türler de biyografik özellikler göstermektedir.
- Bir kimseyi karakteristik özellikleriyle okuyucuya tanıtmak amacıyla yazılan edebî yazılara **portre** denir. Kişinin sadece dış görünüşünün (boyunun, yüzünün, giyinişinin, hareketlerinin...) anlatıldığı portreye **fizikî portre**; iç dünyasının, alışkanlıklarının, duygularının, fikirlerinin, zayıf taraflarının anlatıldığı portreye **ruhî portre** denir.
- Ünlü bir kişinin hemen ölümünden sonraki günlerde genellikle gazete ve dergilerde yakın çevresinde yer alan kişiler tarafından onun üstün niteliklerinin, erdemlerinin, çalışmalarının ve diğer özelliklerinin anı üslubuyla anlatıldığı yazılara **nekroloji** denir.
- Biyografik roman türünde eserler de vardır:

  - *Bir Bilim Adamının Romanı Mustafa İnan* (Oğuz Atay)
  - *Füreya* (Ayşe Kulin)

- Edebiyatımızda biyografi türünde öne çıkan eserler şunlardır:

  - *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* (Mehmet Fuat Köprülü)
  - *Kısasü'l Enbiya* (Ahmet Cevdet Paşa)
  - *Eve Dönen Adam* (Beşir Ayvazoğlu)
  - *Tevfik Fikret* (Mehmet Kaplan)
  - *Yahya Kemal* (Ahmet Hamdi Tanpınar)
  - *Ahmet Haşim ve Şiir* (Abdülhak Şinasi Hisar)
  - *Tek Adam, İkinci Adam* (Şevket Süreyya Aydemir)

BİLELİM

Divan edebiyatında biyografi tarzı metinlere **tercümeihâl** adı verilmiştir.

BİLELİM

Yunan sanatçı Plutarkhos'un *Hayatlar* adlı eseri, dünya edebiyatındaki ilk biyografi örneğidir.

ÜçDörtBeş — OTOBİYOGRAFİ (ÖZ YAŞAM ÖYKÜSÜ)

- Çeşitli alanlarda tanınmış kişilerin kendi hayatını bizzat yazmasıyla oluşan edebiyat türüdür.
- Otobiyografiye **öz yaşam öyküsü** de denir.
- Otobiyografinin biyografi ile benzeyen birçok yönü vardır. Otobiyografinin biyografiden temel farkı kişinin kendi yaşamını kendisinin yazmasına dayalı olmasıdır. Bu bakımdan biyografide nesnellik, otobiyografide ise öznellik ağır basar.
- Bu tür metinlerde I. kişili anlatım söz konusudur.
- Genelde iş başvurularında sunulan öz geçmiş (cv) belgesi de otobiyografik nitelik taşımaktadır.
- Bazı roman yazarlarının kendi yaşamlarını bir roman kahramanına büründürerek anlatmasına **otobiyografik roman** denir. Türk edebiyatında yazılmış en önemli otobiyografik romanlardan biri, Peyami Safa'nın yazdığı *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* adlı eserdir.
- Edebiyatımızda biyografi türünde öne çıkan eserler şunlardır:

  - *Suyu Arayan Adam* (Şevket Süreyya Aydemir)
  - *Kafa Kâğıdı* (Necip Fazıl Kısakürek)
  - *Böyle Gelmiş Böyle Gitmez* (Aziz Nesin)

BİLELİM

Önemli bir kimsenin (yazar, sanatçı, düşünür) yaşamını ve yapıtlarını ya da herhangi bir alanda tek bir konuyu ele alan ve onu özgün bir görüşle inceleyen ayrıntılı araştırma yazılarına **monografi** denir.

ÖRNEK 2 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

1914 yılında seferberlik davulları çalarken Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğmuşum. Babam avukat, çiftçi, parti lideri. Annem eski öğretmenlerden Azime Hanım. Biri erkek olmak üzere benden küçük dört kardeşim var. Evliyim, dört çocuk babasıyım. Yıllardır kalemimle geçiniyorum.

Bu parça aşağıdaki edebî türlerden hangisine örnek verilebilir?

A) Otobiyografi B) Biyografi C) Fıkra

D) Deneme E) Makale

ÖSYM - 2016

ÜçDörtBeş — MEKTUP

- Uzaktaki kişilerle haberleşme ve iletişim kurmak için kaleme alınan yazıya **mektup** denir.
- Mektup, ilkin bir iletişim vasıtası iken zamanla edebî bir türe dönüşmüştür.
- Mektupların resmî mektup, iş mektubu, özel mektup, edebî mektup gibi türleri vardır. Özel mektuplar samimi anlatım taşır, resmî mektuplar devlet kurumlarıyla iletişim kurma amaçlıdır ve genelde dilekçe olarak adlandırılır, edebiyatçıların yazdığı mektuplar ise edebî mektup olarak değerlendirilir.
- İnternet yoluyla gönderilen dijital mektuplar "e-posta" olarak adlandırılır ve bu türde yazılara "elektronik mektup" da denir.
- Mektup türünde yazılmış romanlar da vardır:

  - *Handan* (Halide Edip Adıvar)
  - *Bir Kadın Düşmanı* (Reşat Nuri Güntekin)

- Edebiyatımızda mektup türünde öne çıkan eserler şunlardır:

  - *Şikayetname* (Fuzulî)
  - *Muhaberat ve Muhaverat* (Muallim Naci)
  - *Ziya'ya Mektuplar* (Cahit Sıtkı Tarancı)
  - *Mapushaneden Kemal Tahir'e Mektuplar* (Nazım Hikmet)

BİLELİM

Sanatçıların dergi ve gazetede yayımlanması amacıyla oluşturduğu mektuplara "açık mektup" denir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 3

Aziz Kardeşim ve Dostum,

Seyahate çıktığım günden beri sana yazmak istedim. Fakat olmadı. Belki hastalığın tesiri, belki de iklim değiştirmenin, bilhassa manevi havayı değiştirmenin neticesi. Bu iki ay içinde, hiçbir ehemmiyetli mesele ile meşgul olamadım. Kütüphanelerde, müzelerde otomatik vesika çalışmalarından başka bir şey elimden gelmedi. Şimdi yavaş yavaş ferahlayıp açılmış gibiyim. On günden beri Paris'te kendim olarak çalışmaya başladım.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Kişisel yaşam dile getirilmiştir.
B) Anlatıcının duygu durumuna yer verilmiştir.
C) İçerik ve yapı olarak mektup türüne uygundur.
D) İçten bir anlatım söz konusudur.
E) Uzak geçmişi konu almaktadır.

ÜçDört Beş

GEZİ YAZISI (SEYAHATNAME)

- Gezilip görülen yerlere dair çeşitli bilgi ve izlenimlerin dile getirildiği metin türüne **gezi yazısı** denir.
- Gezi yazıları; gezip görmenin, farklı coğrafyalar ve kültürlere dair detayların, gözlem gücünün ürünüdür.
- Gezi yazıları etkileyici bir üslupla kaleme alınır. Dolayısıyla okuyucuda anlatılan yerleri gezip görme isteği uyandırır.
- Gezi yazılarında özellikle açıklayıcı ve betimleyici anlatıma başvurulur.
- Anı ile gezi yazısı birbirine çok benzese de anılar, yazarın kendisini ve çevresini ele alır fakat gezi yazılarında metnin merkezinde gezilen yerler olmalıdır.
- Gezi yazılarında farklı coğrafyaların ilginç ve karakteristik nitelikleri ele alınır.
- Dünya edebiyatında İtalyan gezgin Marko Polo'nun *Seyahatname*'si ve Arap gezgin İbni Batuta'nın *Seyahatname*'si önemli yere sahiptir.
- Seydi Ali Reis'in *Miratü'l-Memâlik* adlı eseri, bu türün edebiyatımızdaki ilk örneğidir.
- Edebiyatımızda gezi yazısı türünde öne çıkan eserler şunlardır:

- *Seyahatname* (Evliya Çelebi)
- *Kitab-ı Bahriye* (Pîrî Reis)
- Cihannüma (Kâtip Çelebi)
- *Tuhfetü'l Harameyn* (Nabî)
- *Avrupa'da Bir Cevelan* (Ahmet Mithat Efendi)
- *Frankfurt Seyahatnamesi* (Ahmet Haşim)
- *Hac Yolunda, Avrupa Mektupları, Suriye Mektupları, Âfâk-ı Irak* (Cenap Şahabettin)
- *Romanya Mektupları* (Ahmet Rasim)
- *Bizim Akdeniz, Deniz Aşırı, Tuna Kıyıları, Yolcu Defteri, Hind, Gezerek Gördüklerim, Taymis Kıyıları* (Falih Rıfkı Atay)
- *Anadolu Notları* (Reşat Nuri Güntekin)
- *Mavi Yolculuk* (Azra Erhat)
- *Düşsem Yollara Yollara* (Haldun Taner)
- *Canım Anadolu* (Bedri Rahmi Eyüboğlu)
- *Abbas Yolcu* (Attilâ İlhan)
- *Avusturya Günlüğü* (Burhan Arpad)
- *Göz Ucuyla Avrupa* (Yusuf Ziya Ortaç)
- *Üsküp'ten Kosova'ya* (Yavuz Bülent Bakiler)
- *Tuna'dan Batı'ya, Yurttan Yazılar* (İsmail Habib Sevük)

BİLELİM

Osmanlı Devleti'nin son dönemde yurt dışına gönderdiği elçilerin gözlem ve içeriklerini ele aldıkları metinler olan **sefaretname** adlı tür de gezi yazısı niteliği taşımaktadır. Sefaretnamelerin en önemli örneği Yirmisekiz Çelebi Mehmet'in oluşturduğu *Paris Sefaretmanesi* adlı metindir.

ÖRNEK 4 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Dükkânlardan pek çoğu açık ama ürün yok. Kendime bir iki gömlek alayım hevesiyle hangisine girdim ise "Kalmadı." cevabını aldım. Hatta çocuk gömleği bile bulunmuyordu. Esnaflar arasında Avusturyalı kadınlar da vardı. En baştaki antikacıya ne dersiniz? Üç dört halı sermiş, camekânına antika türünden, bizim laternacıların giydikleri simsiyah feslerle şamdan ucuna geçirilen kıpkırmızı küçük fesler dizmiş. Bununla birlikte bu dükkânların hiçbirinde tabiat güzelliğini belirten düzenleme zevki görünmüyordu.

Bu parçada aşağıdaki edebî türlerden hangisine ait özellikler ağır basmaktadır?

A) Eleştiri
B) Haber yazısı
C) Sohbet
D) Anı
E) Gezi yazısı

ÖSYM - 2015

ÖRNEK 5

Aşağıdaki parçaların hangi metin türünü örneklendirdiğini yazınız.

a. Macaristan'ın başşehri Budapeşte'deyiz. Budapeşte'nin mimari yapılarını hayranlıkla seyrediyoruz. Burası, asırlar boyu Avrupa'nın en önemli kültür ve sanat merkezlerinden biri olma özelliği taşımış bir yerleşim yeri. Orta Avrupa'nın akla ilk gelen ve turistik yönü güçlü bir şehri olan Budapeşte'de mimari yapıların çeşitliliği de göze çarpıyor.

....

b. Değerli Cavit,

En son yazışmamızın üzerinden epey zaman geçti. Sakın seni boşladığımı düşünme. Tabiri caizse kafamı kaşıyacak vaktim yoktu. Mehmet'in ricasını kırmayarak onun son romanını yayına hazırladım. Bu da tahmin edeceğin üzere epey vaktimi aldı. Ankara'daki kültür ve sanat hayatına gelince... Burası son zamanlarda epey yoğun. Özellikle de benim gibi kültür ve sanat yayınlarıyla meşgul olanlar için.

....

c. Rodos mutasarrıflığına atanan Namık Kemal, Aralık 1887'ye kadar bu adada kaldı. Buradan Sakız adasına gönderildi. Yazmayı planladığı Osmanlı tarihinin ilk cüzünü burada tamamladı ve bastırdı. Bu arada sağlığı tekrar bozuldu. 2 Aralık 1888'de tutulduğu zatürreden öldü. Cenazesi önce bu adada defnedildi.

....

ÖRNEK 6

Sevgili Abdülhak Şinasi,

Adresinizi bugün öğrendim ve hemen yazıyorum. Birkaç ay önce öğrenmiş olsaydım ne kadar iyi olurdu. Korkarım ki bu mektuplaşma konusunda yine beni haksızlıkla suçlandıracaksınız. Siz benim adresimi biliyordunuz, niçin iki satırlık bir şey yazmadınız desem, çıkışmamın haklı olduğunu kabul eder misiniz?

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Bir mektuptan alınmıştır.
B) Yazarın hissiyatını belirtmektedir.
C) Anlatım I. kişi ağzından yapılmıştır.
D) Sade bir dille oluşmuştur.
E) Edebî içerik hâkimdir.

ÖRNEK 7

Biyografi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Kişinin karakter, duygu ve iç dünyasının anlatıldığı bölümler ruhsal portredir.
B) Biyografi yazarı; anlattığı kişi ile ilgili günlük, eleştiri, mektup gibi farklı metinlerden yararlanabilir.
C) Biyografi yazarı tanık gösterme, karşılaştırma gibi düşünceyi güçlendirme yollarından ve açıklama, öyküleme gibi anlatım biçimlerinden faydalanır.
D) Kişinin dış görünümünün anlatıldığı satırlar fiziksel portre kapsamına girer.
E) Öz geçmiş (CV), 3. kişili anlatımla oluşturulduğu için biyografi benzeridir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 8

26/12/1976-İSTANBUL

Kendimi bugün pek aydınlanmış ve mutlu hissediyorum. Dünkü bezginlik ve kararsızlıktan üstümde eser yok. Belli ki gece uykumu aldım. O yok olası yılgınlığın yerinde yeller esiyor. Bereket versin ki kendimi çabuk toparladım da ölü toprağını üstümden attım. Daktilom emrime amade. Kahvaltıdan sonra hemen masaya geçmeyi planlıyorum. Kafamda şekillendirdiğim, neredeyse tüm ayrıntılarını zihnimde netleştirdiğim öyküyü yazacağım bugün. Ya yazacağım ya yazacağım… Hele bugün öyküyü kâğıda aktarayım, yarın ilk işim Cağaloğlu tarafına gitmek olacak.

Bu parçada aşağıdaki metin türlerinden hangisine ait nitelikler öne çıkmaktadır?

A) Hatıra B) Seyahatname C) Mektup
D) Günce E) Biyografi

ÖRNEK 9

(I) Bilim, sanat, siyaset gibi alanlarda şöhret bulmuş şahısların kendi yaşam hikâyelerini yazdıkları yapıtlara “otobiyografi” denir. (II) Bu yazı türünde kişi, başkalarınca pek bilinmeyen yönlerini de ortaya koyar. (III) Biyografiden farklı olarak otobiyografilerde özellikle anlatılmaya değer bulunan yönlere yer verilir. (IV) Yazar kendisi ile birlikte aile, arkadaş ve çalışma çevresinden de söz eder. (V) Ayrıca otobiyografiler, nesnellikten ödün verilmeden oluşturulan edebî yapıtlar olarak kabul edilir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖRNEK 10

Mektup, birbirine uzak olan kişilerin duygu ve düşüncelerini anlatmada, istek ve dileklerini belirtmede, yaşadıkları olayları duyurmada başvurdukları bir haberleşme aracıdır. Mektubun dili, üslubu, biçimi ve konusu, yazılma sebebine göre değişir. Mektup, insanlar arasında haberleşmeyi sağlayan en önemli araçtır. İnsanoğlu dünya tarihinin başlangıcından günümüze kadar haberleşmek için çeşitli yollara başvurmuştur. Bunlar içerisinde en fazla işlerliği olan, mektuptur.

Bu parçada sözü edilen metin türü, aşağıdakilerden hangisinin kapsamında değerlendirilir?

A) Haber metni
B) Göstermeye dayalı metin
C) Anlatmaya dayalı metin
D) Kişisel yaşamı konu alan metin
E) Gazete etrafında gelişen metin

ÖRNEK 11

I. Divan edebiyatında günlük niteliğindeki metinlerdir.
II. Elçilerin görev yaptıkları ülkelerle ilgili tutanaklardır.

Numaralanmış tanımların ilgili olduğu kavramlar aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

	I	II
A)	Tercümeihâl	Tezkire
B)	Jurnal	Velayetname
C)	Ruzname	Sefaretname
D)	Tezkire	Seyahatname
E)	Münşeat	Gazavatname

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Bodrum'a doğru yol alıyorduk. Deniz gene dalgalıydı; mavi yolcularsa yorgun, her biri güvertenin bir köşesine serilmiş uzaktan bakıyordu kıyıya. Saralova yarımadası... Kültür Burnu... Sandama... Gümüşlü... Karabağlar... Kefaluka... Bir film şeridi gibi geçiyordu gözümüzün önünde. Balıkçı, Turgut Reis'in yurdunu gösterirken bir yiğit denizcinin menkıbelerini anlatıyordu. Çatal adalarına geldiğimizde ortalık canlanır gibi oldu.

Bu parçanın alındığı metin türünün ilk örneğini aşağıdaki yazarlardan hangisi oluşturmuştur?

A) Evliya Çelebi
B) Pîrî Reis
C) Kâtip Çelebi
D) Seydi Ali Reis
E) 28 Çelebi Mehmet

2. Kemalettin Tuğcu, 27 Aralık 1902 tarihinde Çengelköy'de, dedesi Faik Bey'in köşkünde dünyaya gelir. Aile kökleri Safranbolu'ya dayanan Faik Bey'in dedesi Safranbolu Yeniçeri Ağası Mustafa'dır. Safranbolu Yeniçeri Ağası Mustafa, II. Mahmut'un son yıllarında oğulları Ömer ve Halil'i alarak iyi bir eğitim almaları için İstanbul'a gider. Mustafa Ağa, çocuklarını Enderun Mektebine verir. Enderun Mektebinde eğitimini tamamlayan Ömer, sarayda padişah II. Mahmut'un mutfak işlerine ve çiftliklerine bakan kilercibaşı olur. Kemalettin Tuğcu'nun hayatının büyük bölümünü geçirdiği Çengelköy'deki köşkün bulunduğu arazinin II. Mahmut tarafından Ömer Ağa'ya düğün hediyesi olarak verildiği söylenir.

Bu parçayla ilgili

I. Üçüncü kişili anlatım söz konusudur.
II. Zaman dizinsel bir anlatı örgüsü vardır.
III. Anı türünde bir metinden alınmıştır.
IV. Kişisel yaşamı konu edinmektedir.
V. Yazınsal dil kaygısıyla oluşturulmuştur.

değerlendirmelerinden hangileri doğrudur?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve V
D) I, II ve IV
E) I, II, IV ve V

3. (I) Günlük, olayların aradan uzun süre geçtikten sonra yazılmasıyla oluşur. (II) Dolayısıyla olayların tüm detaylarıyla aktarımından ziyade en genel yönleriyle kaleme alınması söz konusudur. (III) Kişisel hayatı konu alan bir metin türü olan günlükte anlatılanların geçmişe ışık tutma fonksiyonu vardır. (IV) Özellikle sanatçı ve edebiyatçıların günlükleri dikkat çekicidir. (V) Bunlar, sanatçı ve edebiyatçıların düş dünyası, ruh hâli ve gündelik yaşamları ile ilgili önemli ipuçları sunar.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde bilgi yanlışı vardır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

4. **Resmî mektup ile ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?**

A) İki kamu kurumu arasında veya vatandaşlar ile kamu kurumları arasındaki yazışmalardır.
B) Anlatılmak istenen konu, öz ve kısa olarak ifade edilir.
C) Bilgi edinmek veya bir dilekte bulunmak için yazılır.
D) Samimi bir üslupla ve sohbet havasında kaleme alınır.
E) Tarih, ad, soyad, adres bilgileri yazılır ve imzalanır.

5. I. *Nezleli Karga*
II. *Gündökümü*
III. *Çankaya*
IV. *Anadolu Notları*
V. *Hac Yolunda*

Yukarıdaki numaralanmış eserler türlerine göre eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

A) V
B) IV
C) III
D) II
E) I

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Bedri'm, resim satışınıza sevindim ama Eren'in satamadığı için üzülmesine bayağı kızdım. Ben Eren'e filozof dedikçe o, hep dünya işlerini ciddiye alıyor. Gerçi resmin satılması iyi bir şeydir ama satılmaması da mutlaka kötü değildir. Şunu da bilsin ki, kendi resimlerini sevmeyişi, hiçbir şeyi sevmeyişindendir. Resimlerini sevmek istiyorsa önce dünyayı sevsin. Ne tuhaftır, Eren'le konuşmalarımızda o hep modernleri kötüler. Benim modernlere hayranlığımı kınar. "Doğa, doğa", der durur. Oysa geçen gün düşünüyordum da aramızda gerçekten modern olan belki de odur. Çünkü doğadan çalışmasına rağmen, doğadan en fazla o uzaklaşıyor.

Bu parçada aşağıdaki metin türlerinden hangisine ait özellikler ağır basmaktadır?

A) Biyografi B) Gezi yazısı C) Mektup
D) Otobiyografi E) Günce

7.
- Herhangi bir alanda tek bir konuyu derinlemesine ele alıp özgün bir görüşle inceleyen araştırma yazısıdır.
- Tanıtılan kişinin boy, kilo, saç ve göz rengi gibi dış görünüm özellikleriyle yansıtıldığı yazılardır.
- Gezip görülen yerlerin detaylı olarak tanıtıldığı bir yazı türüdür.
- Sanat, bilim, siyaset, edebiyat, felsefe gibi alanlarda tanınmış kişilerin vefatından hemen sonraki günlerde basında onlar hakkında çıkan yazılardır.

Yukarıda birer cümlede tanıtılan metin türleri arasında aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Otobiyografi B) Nekroloji C) Monografi
D) Seyahatname E) Portre

8. ---- adlı eser de anı türündeki metinlere örnek verilebilir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi <u>getirilemez</u>?

A) *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu*
B) *Zoraki Diplomat*
C) *Ömer'in Çocukluğu*
D) *Zeytindağı*
E) *Göz Ucuyla Avrupa*

9. Bir dileği iletmek, haberleşmeyi sağlamak, bir ricada bulunmak için yazılıp gönderilen yazılardır. Günümüzde telekomünikasyon ve internet teknolojilerinin gelişimi neticesinde söz konusu tür, kabuk değiştirmiştir. Bu türün Batı edebiyatındaki ilk örnekleri Antik Yunan'da görülür. Özellikle Voltaire ve Rousseau bu türde tanınmış ve yetkin eserler vermiştir. Türün edebiyatımızdaki gelişimi Tanzimat Dönemi'nde hız kazanır. Söz gelimi Muallim Naci, bu türde kaleme aldığı yazılarını kitaplaştırmıştır.

Bu parçada aşağıdaki metin türlerinin hangisi hakkında bilgi verilmektedir?

A) Hatıra B) Seyahatname C) Günce
D) Mektup E) Otobiyografi

10. I. Dünya Savaşı yıllarındaki olayları anlattığı yapıtlarında Türk ulusunun düşman karşısındaki olağanüstü direnme gücünü ortaya koyan yazar, çocukluk günleriyle gençlik dönemini, hemen hemen hiçbir ayrıntıyı atlamadan *Mor Salkımlı Ev* adlı anılarında anlatmıştır.

Bu cümlede sözü edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Halide Edip Adıvar B) Refik Halit Karay
C) Yahya Kemal Beyatlı D) Ahmet Rasim
E) Yakup Kadri Karaosmanoğlu

11.
- *Suyu Arayan Adam*
- *Tuna'dan Batı'ya*
- *Saray ve Ötesi*

Aşağıdakilerin hangisi bu eserlerin ortak özelliği olarak <u>gösterilemez</u>?

A) Öğretici metin türü olma
B) Kişisel yaşamı konu edinme
C) Bilgi verme amacıyla oluşturulma
D) Uzak geçmişi konu alma
E) Gerçekliğe dayanma

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

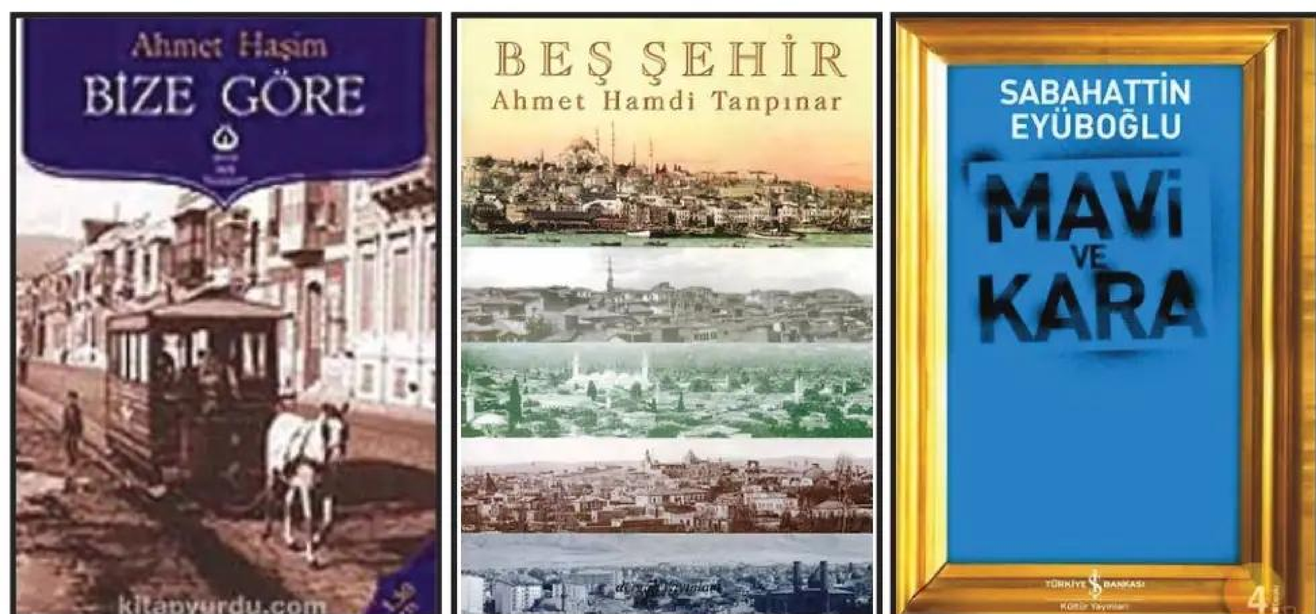

ÜçDört Beş

DENEME

- Yazarın herhangi bir konu hakkında görüşlerini serbestçe dile getirdiği edebiyat türüne **deneme** denir.
- Deneme, "kalem tecrübesi" ve "ben'in ülkesi" olarak da bilinir.
- Yazarın, düşüncelerini içinden geldiği gibi dile getirdiği bir edebî türüdür. Dolayısıyla deneme, öznelliğin ve kişiselliğin öne çıktığı bir metin türüdür.
- Deneme yazarı ileri sürdüğü görüşleri kanıtlama, okuru ikna etme kaygısı gütmez. Yazar âdeta kendisiyle konuşuyor gibidir.
- Deneme türünün dünya yazınındaki öncüsü Montaigne'dir.
- Francis Bacon, türün bir başka tanınmış temsilcisidir.
- Deneme türü özellikle Tanzimat'tan sonra edebiyatımızda gelişme göstermiştir. Deneme türünün edebiyatımızdaki en tanınmış temsilcisi Nurullah Ataç'tır.
- Edebiyatımızda deneme türünde öne çıkan eserler şunlardır:

- *Bize Göre, Gurabahâne-i Laklakan* (Ahmet Haşim)
  Beş Şehir, Yaşadığım Gibi (Ahmet Hamdi Tanpınar)
  Günlerin Getirdiği (Nurullah Ataç)
  Günlerin Götürdüğü, Düş'ün Payı (Suut Kemal Yetkin)
  Boğaziçi Şıngır Mıngır (Salah Birsel)
  Delifişek (Bedri Rahmi Eyüboğlu)
  Bu Ülke (Cemil Meriç)
  Mavi ve Kara (Sabahattin Eyüboğlu)
  Bir Değirmendir Bu Dünya (Cahit Zarifoğlu)
  Şapkam Dolu Çiçekle (Cemal Süreya)
  Ölür ise Ten Ölür Canlar Ölesi Değil (Haldun Taner)

ÖRNEK 1 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Belirli ve kesin kuralları olmayan, düşünce ağırlıklı bir türdür. Bu tür yazılarda bilgi ve sanat iç içedir. İleri sürülen düşünceleri ispatlama zorunluluğu olmasa da yazarın gereken fikrî olgunluğa, yeterli tecrübeye ve olayları yorumlayabilecek kapasiteye; durmadan gelişen, serpilen, biçimlenen bir dünya görüşüne ve hayat anlayışına sahip olması beklenir.

Bu parçada aşağıdaki edebî türlerden hangisine ait özellikler dile getirilmiştir?

A) Deneme
B) Makale
C) Röportaj
D) Söylev
E) Fıkra

ÖSYM - 2015

ÜçDört Beş

MAKALE

- Bilim, teknoloji, sanat, felsefe, kültür gibi konularda kaleme alınan ve belli bir görüşü temellendirip savunan yazılardır.
- Makalelerde bir tezi temellendirmek, bir bilinmeyeni aydınlatmak, okurun bilgi açığını kapatmak, bir iddiayı somut ve görünür kılmak esastır.
- Dil, göndericilik işleviyle kullanılır.
- Makaleler nesnel nitelikteki yazılardır. Dolayısıyla makalelerde objektif tutum ağır basmaktadır.
- Bu türde, kişisel görüşe ve yoruma yer verilmez. Kanıtlanması mümkün veriler paylaşılır. Bir diğer deyişle makale yazarı anlattıklarını ispat etme güdüsüyle hareket eder.
- Makale, uzmanlık gerektiren bir metin türüdür. Makalenin hem hazırlanması hem de bir makalenin okur tarafında tam olarak anlaşılması ilgili alanda derin bir bilgi birikimine sahip olmayı gerektirir.
- Ele alınan konuya göre edebî makale, bilimsel makale gibi çeşitleri vardır.
- Türk edebiyatındaki ilk makale Şinasi'nin yazdığı *Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi*'dir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Edebiyatımızda makale türünde öne çıkan eserler şunlardır:
  - *Şiir ve İnşa* (Ziya Paşa)
  - *Lisân-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülahazat-ı Şâmildir* (Namık Kemal)
  - *Edebiyat ve Hukuk* (Hüseyin Cahit Yalçın)
  - *Evrâk-ı Eyyâm, Nesr-i Harp, Nesri Sulh* (Cenap Şahabettin)
  - *Yeni Lisan* (Ömer Seyfettin)
  - *Türkleşmek İslamlaşmak Muasırlaşmak, Türkçülüğün Esasları* (Ziya Gökalp)
  - *Kara Bir Gün* (Süleyman Nazif)
  - *Aziz İstanbul, Eğil Dağlar* (Yahya Kemal Beyatlı)
  - *Kültür ve Dil, Nesillerin Ruhu* (Mehmet Kaplan)
  - *Edebiyat Üzerine Makaleler* (Ahmet Hamdi Tanpınar)

ÖRNEK 2

Dağlarca üzerine her zaman söyleyeceğim çok şey vardır. Ne kadar yazarsam yazayım eksik kalır. Yeni bir şeyler, biraz daha fazla şey söylemek isteği içimde yayılır. Bu yazıyı yazmamın sebebi de iyi şair Haydar Ergülen'in *Dağlarca İçin 94 Cümle* kitabını okurken zihnimde uyananlardı. Haydar Ergülen, 94 bölümde önce cümlesini kuruyor, sonra uzunlu kısalı, hem cümlesinin gerekçesini hem de Dağlarca'yı ve şiirlerini, Türk şiirindeki yerini anlatıyor. Kitabın ilk bölümü, daha doğrusu ilk cümlesi "Dağlarca bu cümleleri kesinlikle beğenmezdi!" şeklinde. Çok doğru! Bu bölümde hem Dağlarca'nın kendisi üzerindeki etkisini hem de aslında bu kitabın neden yazıldığını anlatıyor.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Edebî içerikli makale örneğidir.
B) I. kişili anlatımla oluşturulmuştur.
C) Anlatılanların ispatlanması için alıntı yapılmıştır.
D) Öznel anlatıma yer verilmemiştir.
E) Kurallı cümleler hâkimdir.

ÜçDörtBeş — FIKRA (KÖŞE YAZISI)

- Güncel (aktüel) olayları konu alan, gazete ve dergi sütunlarında çıkan köşe yazılarına denir.
- Sıcak konuları işlediği için yarına kalırlığı yoktur.
- Anlatılanların kanıtlanması zorunluluğu bulunmamaktadır.
- Genelde siyasi, sosyal, ekonomik konularla ilgilidir.
- Yazarın kişisel yorum ve görüşlerini barındırır.
- Ele alınan konunun akademik-bilimsel derinliğine inilmez.
- Kamuoyu oluşturma ve yönlendirme işlevleri vardır.
- Bu türde öne çıkan en önemli isim Ahmet Rasim'dir.
- Edebiyatımızda fıkra türünde öne çıkan eserler şunlardır:
  - *Şehir Mektupları, Muharrir Bu Ya* (Ahmet Rasim)
  - *Çile, Eski Saat* (Falih Rıfkı Atay)
  - *Kulaktan Kulağa* (Orhan Seyfi Orhon)
  - *Bir Avuç Saçma, Bir İçim Su, Guguklu Saat, Kirpinin Dedikleri* (Refik Halit Karay)
  - *Sarı Çizmeli Mehmet Ağa* (Yusuf Ziya Ortaç)

Ahmet Rasim

Falih Rıfkı Atay

ÖRNEK 3

Gazete ve dergilerin belli sütunlarında yayımlanan, konusunu güncel, siyasi, toplumsal, kültürel olaylardan ve durumlardan seçen, bunları kanıtlama kaygısı gütmeden işleyen, kısa oylumlu, yoğun anlatımlı bir yazı türüdür ----. Güncel bir olayın kişisel görüşe bağlanarak canlı ve çarpıcı bir dille anlatılmasını gerektirir. Anlatım ve dil ustalığının yanı sıra zengin bir bilgi ve kültür birikimi ister.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

A) röportaj B) fıkra C) eleştiri
D) makale E) günlük

ÖSYM - 2011

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

SOHBET (SÖYLEŞİ)

- Herhangi bir konuda derine inilmeden, okurla sohbet ediliyormuşçasına yazılan düşünce yazılarına **sohbet** adı verilir.
- Konuşma tarzında kaleme alınan sohbet yazılarında sade dil ve içten anlatım ön plandadır. Yazar bir görüşü okuyucuya dikte etmeye çalışmadığı için sohbet yazılarında rahat bir söyleyiş egemendir.
- Sohbetlerde daha çok gündelik hayat, duygular, insanlığa dair düşünceler öne çıkar.
- Sırası geldikçe deyimlere, atasözlerine, vecizelere yer verilir.
- Yazar, konuyu genişletmek ve okuru sohbet havasına dâhil edebilmek için bazen ona sorular yöneltir.
- Edebiyatımızda sohbet türünde öne çıkan eserler şunlardır:

- *Ramazan Sohbetleri* (Ahmet Rasim)
  Edebiyat Söyleşileri (Suut Kemal Yetkin)
  Eşref Saat, Aile Sohbetleri, Ümit Dünyası, Hayat Böyledir (Şevket Rado)
  Dilimiz Üzerine Söyleşiler (Melih Cevdet Anday)
  Karalama Defteri, Sözden Söze, Okuruma Mektuplar (Nurullah Ataç)
  Pazar Konuşmaları (Falih Rıfkı Atay)
  Tarih Musahabeleri (Yahya Kemal Beyatlı)

Şevket Rado

Nurullah Ataç

BİLELİM

Divan edebiyatında sohbet türünde metinlere **musahabe** adı verilmiştir.

ÖRNEK 4

Sohbet türü ile ilgili aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) Genelde okurların ilgisini çeken bilimsel ve teknolojik gelişmeler konu edilmelidir.

B) Okuyucuya iletilmek istenenler, duru bir anlatımla ve derli toplu verilmelidir.

C) Anlatım süsten ve sanatlardan uzak, herkesin anlayabileceği özellikte ve konuşma diline yakın olmalıdır.

D) Yeri geldikçe konu ile ilgili fıkra, halk deyimi, atasözü, vecizeler kullanılabilir.

E) Okura verilmek istenen düşüncenin işlenmesini kolaylaştırmak için, konu ile ilgili sorular sorulup cevaplandırılabilir.

ELEŞTİRİ (TENKİT)

- Sanat ve edebiyat eserlerinin olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirildiği yazılara **eleştiri** denir.
- Divan edebiyatında eleştiri teriminin karşılığı olarak **tenkit** sözcüğü kullanılmıştır.
- Eleştiri ile uğraşan, eleştiri yazıları kaleme alan kişiye **eleştirmen** denir.
- Eleştiri sayesinde edebiyat eserlerindeki kusurların giderilmesi ve artı yönlerin güçlendirilmesi amaçlanır.
- Eleştiri yazılarının ve dolayısıyla eleştirmenin fonksiyonlarından biri de edebî eserlerin okurlar tarafından farklı bakış açılarıyla ve daha doğru tanınmasını sağlamaktır.
- Eleştiri; sanatçıya veya esere dönük olabildiği gibi, eserle dış dünya arasında ilişkiyi de konu alabilir.
- Öznel biçimde yapılan eleştiriler **izlenimsel eleştiri** olarak adlandırılırken kişisel yargılardan kaçınılarak yapılan eleştirilere **nesnel eleştiri** denir.
- Tanzimat Dönemi'nde Namık Kemal'in Ziya Paşa'yı eleştirmek için yazdığı *Tahrib-i Harabat* adlı eser, edebiyatımızdaki ilk eleştiri kabul edilmektedir.
- Recaizade Mahmut Ekrem ile Muallim Naci arasındaki abes-muktebes tartışmaları çerçevesinde oluşturulan ve Recaizade tarafından yazılan *Zemzeme* adlı eserin ön sözü ile buna karşılık Muallim Naci tarafından yazılan *Demdeme* adlı eserler de eleştiri türündedir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Ahmet Cevdet Paşa'nın *Belagat-i Osmaniye* adlı eseriyle Recaizade Mahmut Ekrem'in *Takdir-i Elhan ve Talim-i Edebiyat* adlı eserleri de Tanzimat Dönemi'nin önemli eleştirileridir.
- Servetifünun Dönemi'nde eleştiri türü daha da olgunlaşmış ve başta Ahmet Şuayb olmak üzere Hüseyin Cahit Yalçın ve Halit Ziya Uşaklıgil edebî eleştirileriyle öne çıkmıştır.
- Cumhuriyet Dönemi'nde büyük gelişme gösteren eleştiri türünde eser veren araştırmacılar şöyle sıralanabilir:

- İsmail Habip Sevük, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nurullah Ataç, Suut Kemal Yetkin, Mehmet Kaplan, Fethi Naci, Sabahattin Eyüboğlu, Vedat Günyol, Tahsin Yücel, Akşit Göktürk, Berna Moran, Tahir Alangu, Memet Fuat, Cemil Meriç, Cevdet Kudret Solok, Fethi Naci, Vedat Günyol, Nermi Uygur...

- Edebiyatımızda eleştiri türünde öne çıkan eserler şunlardır:

- *Tahrib-i Harabat, Takip* (Namık Kemal)

  Zemzeme Mukaddimesi, Takdir-i Elhan (Recaizade Mahmut Ekrem)

  Demdeme (Muallim Naci)

  Kavgalarım (Hüseyin Cahit Yalçın)

  Hayat ve Kitaplar (Ahmet Şuayb)

  Cenap Bey ile Münakaşalarım (Ali Canip Yöntem)

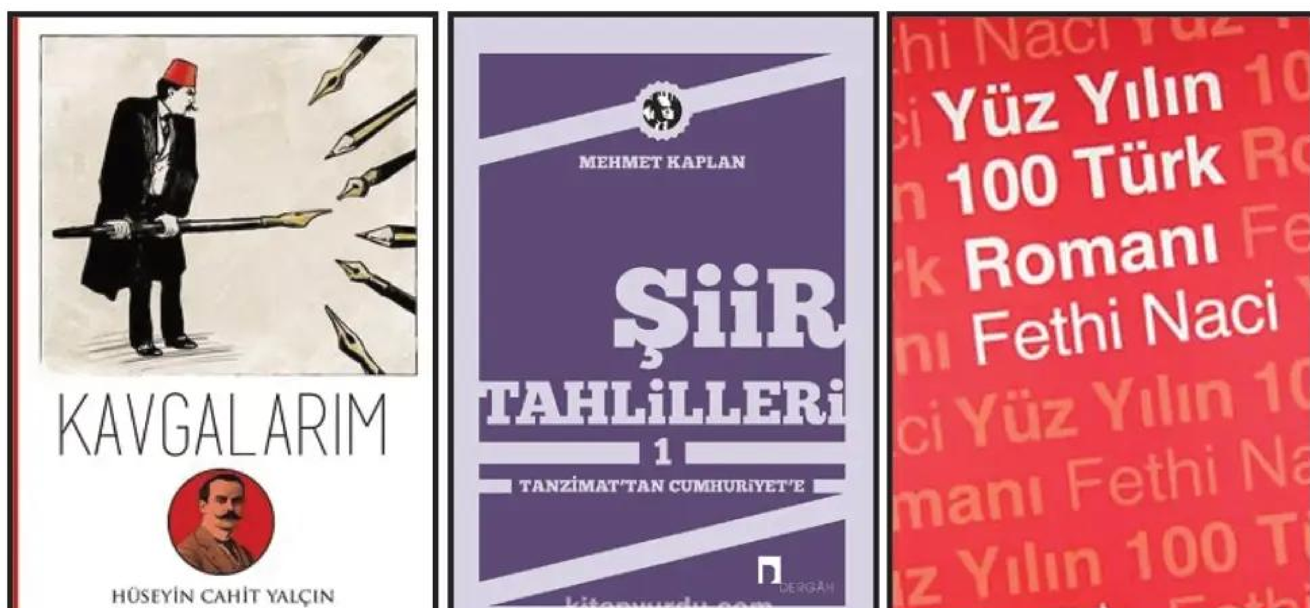
  Destursuz Bağa Girenler (Orhan Şaik Gökyay)

  Şiir Tahlilleri, Hikâye Tahlilleri (Mehmet Kaplan)

  Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış (Berna Moran)

  Yaşar Kemal'in Romancılığı, Yüz Yılın 100 Türk Romanı, Eleştiri Günlüğü (Fethi Naci)

  Dile Gelseler, Çalakalem, Gölgeden Işığa (Vedat Günyol)

ÖRNEK 5

Sami Paşazade Sezai, Tanzimat Dönemi ikinci neslinin en önemli nesir yazarı olarak ön plana çıkar. Sezai, görevi dolayısıyla dört yıl kaldığı Londra'da Batı edebiyatını yakından tanıma fırsatı bulur. Bu dönemde Batı edebiyatından okuduğu eserlerin ve izlediği tiyatroların, onun İstanbul'a döndükten sonra vereceği eserler üzerinde çok derin tesirleri vardır. Yazar, bu Batılı kaynaklardan yalnız beslenmekle kalmaz, giriştiği tercüme faaliyetleri vasıtasıyla da bu eserlerin bir kısmını Türk okuru ile buluşturmaya gayret gösterir.

Bu parçadan hareketle

I. Eseri konu alan eleştiri örneğidir.

II. Ele alınan sanatçının tahsil yönüne temas edilmiştir.

III. Öznel değerlendirmeler de bulunmaktadır.

değerlendirmelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) I, II ve III

ÜçDörtBeş **HABER YAZILARI**

- İnsanlara çeşitli konularla ilgili haber ve gelişmeleri ileten metinlere "haber yazısı" denir.
- Haber yazısı; televizyonlarda ve radyolarda bültenler hâlinde, gazetelerde, dergilerde, internet sitelerinde topluma duyurulmak için oluşturulur.
- Nitelikli bir haber yazısı, 5N1K sorularına (Ne, Nerede, Ne Zaman, Nasıl, Neden, Kim) yanıt vermelidir.
- Haberlerin kaynakları yönünden "resmî haberler, ajans haberleri ve özel haberler" olarak üç çeşidi vardır. Resmî haberler, resmî kurum ve makamlardan; özel haberler, toplumdan; ajans haberleri ise ajanslardan alınır.
- Haberin başlığı ve içeriği ilgi çekici nitelikte olmalıdır.
- Haber metni; gerçekleri yansıtan, dikkate değer, bilgilendirici ve tarafsız olmalıdır.
- Yazım, noktalama ve dil bilgisi kuralları yönünden hatasız olmalı ve anlatım bozukluğu içermemelidir.
- Haber yazılarında nesnel ve duru bir dil kullanılmalıdır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Haber yazılarında genellikle "ters piramit tekniği" kullanılır ve bu teknikte habere dair en önemli, ilginç, dikkat çekici ögeler önce verilir. Haberin devamında ise ikinci, üçüncü dereceden öneme sahip bilgiler sunulur. Haberin özü, özeti haber metninin başında verilir.
- "Düz piramit tekniği"ndeyse haber metni, önemsizden önemliye mantığıyla oluşturulur.
- Haber yazısıyla ilgili önem taşıyan terimler şunlardır:

- **Manşet:** Bir gazetenin ilk sayfasına büyük puntolarla atılan başlık

Sürmanşet: Gazete logosunun hemen üzerinde yer alan başlıktır.

Ajans: Haber toplama ve iletme işini yapan kuruluş

Muhabir: Medya organlarına haber ileten kişi

Künye: Gazetenin hazırlanmasında görev alan kişilerin ve yetkili isimlerin yer aldığı bölüm

Sansasyonel: Çarpıcı, dikkat çekici haber

Spot: Bir haberdeki temel noktaları belirten ve başlıktan sonra gelen haber detayı

Tekzip: Yalanlama

Tiraj: Baskı adedi

Asparagas: Doğru bilgiler içermeyen haber

ترجمان احوال

حوادث داخلیه

Şinasi — *Tercümân-ı Ahvâl*

BİLELİM

Türk edebiyatında ilk gazeteler Tanzimat Dönemi'nde çıkarılmıştır:

İlk resmî gazete: *Takvim-i Vakayi*

İlk yarı resmî gazete: *Ceride-i Havadis*

İlk özel gazete: *Tercümân-ı Ahvâl*
(Şinasi ve Agâh Efendi tarafından çıkarılmıştır.)

ÖRNEK 6

I. Nesnel ve ciddi bir üslup kullanılmalıdır.
II. Duru, açık ve yalın bir anlatımla oluşturulmalıdır.
III. Okuyucuya veya hedef kitleye doğru bilgiler aktarılmalıdır.
IV. Okuyucunun ilgisini çekebilmek için söz oyunlarına başvurulmalıdır.
V. 5N1K sorularının cevaplarını içeren bir metin oluşturulmalıdır.

Haber yazılarıyla ilgili olarak yukarıdakilerin hangisi söylenemez?

A) II B) V C) IV D) I E) III

ÖRNEK 7

Aşağıdaki eserlerin sanatçılarını karşılarına yazınız.

a. *Bu Ülke*: ....
b. *Yeni Lisan*: ....
c. *Takip*: ....
d. *Demdeme*: ....
e. *Beş Şehir*: ....
f. *Kültür ve Dil*: ....
g. *Eşref Saat*: ....
h. *Sözden Söze*: ....
ı. *Kavgalarım*: ....
i. *Bize Göre*: ....

ÖRNEK 8

Gazete, aşağıdaki türlerin hangisinin gelişiminde etkili olmamıştır?

A) Makale B) Deneme C) Fıkra
D) Röportaj E) Günlük

ÖSYM - 2012

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 9

Üç Oyun adıyla basılan kitabının ilk oyunu *Bir Kahramanın Ölümü* adını taşımaktadır. Yazar bu oyununda toplumsal olayların kahraman yaptığı bir kişinin insan yanını ortaya koymaya çalışır. İki erkek oyun kişisinin konuşmalarına dayalı *Bir Kahramanın Ölümü* bir iç hesaplaşmayı anlatır, aslında her iki karakter de aynı kişiyi anlatır ve insanın toplumsal bir varlık oluşuyla yalnız kalışı arasındaki çelişkileri gösterir. Bu kitapta yer alan ikinci oyun *Çıkış*'ta ise yazar, düşsel bir odada baba-kız ilişkisinden yola çıkarak ev-dış dünya ikilemini simgesel ve soyut bir düzlemde ele almaktadır. Ev güvenli bir yaşam sağlasa da bir çeşit tutsaklık yaşatır. Dışarısı ise karanlık ve fırtınalı olsa da özgürlüğü sunar.

Bu parça, aşağıdaki metin türlerinden hangisine örnek olarak gösterilebilir?

A) Fıkra B) Eleştiri C) Sohbet D) Haber yazısı E) Anı

ÖRNEK 10

Gazete etrafında gelişen bir metin türüdür. Gündemdeki sıcak gelişmelerin ele alındığı bir gazete ve dergi yazısıdır. Yüzeyseldir. Makalelerdeki ayrıntılı ve bilimsel anlatım bu tür metinlerde görülmez. Yer yer ironili ve eleştirel tavır dikkat çeker.

Bu parçada sözü edilen metin türü aşağıdakilerin hangisidir?

A) Eleştiri B) Fıkra C) Deneme D) Haber yazısı E) Söyleşi

ÖRNEK 11

Aşağıdakilerin hangisinde makale türündeki yazılarıyla tanınmış yazarlar bir arada verilmiştir?

A) Cahit Sıtkı Tarancı - Attila İlhan - Edip Cansever

B) Orhan Veli Kanık - Zeki Ömer Defne - Ziya Osman Saba

C) Hüseyin Cahit Yalçın - Ziya Gökalp - Mehmet Kaplan

D) Yaşar Kemal - Fakir Baykurt - Orhan Pamuk

E) Turgut Uyar - Reşat Nuri Güntekin - Cemal Süreya

ÖRNEK 12

İlk eleştirilerini toplumcu gerçekçi çizgide yapmıştır. Özellikle roman ve öykü türlerine yönelik eleştirileriyle tanınmıştır. Eleştirilerinde konu ile anlatımın uyum hâlinde olması gerektiğine işaret etmiştir. Toplumsal gerçeklikle insani gerçekliğin örtüşmesi gerektiğini belirtmiştir. Özellikle dil kurallarına uygunluğu gözetmiştir. Eleştirilerinde tarih, sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi bilim dallarının verilerinden yararlanmıştır. Yazarın *Eleştiri Günlüğü, 40 Yılda 40 Roman, Yüz Yılın 100 Türk Romanı* adlı tenkit kitapları vardır.

Bu parçada hakkında bilgi verilen eleştirmen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fethi Naci B) Nermi Uygur C) Akşit Göktürk D) Nurullah Ataç E) Tahsin Yücel

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Sunucu:**

– Eleştiri sahasında karşılaşılan temel sorunsallar nelerdir?

Eleştirmen:

– Pek çok anlamı barındıran eleştiri edimi, çözümsüz gibi gözüken bazı problemleri de beraberinde getirmektedir. Eleştiride her ne kadar bir metinden söz edildiği vurgulansa da ne yazık ki çoğu kez eserin yazarı veya şairi eleştirinin nesnesiyle özdeş görülebilmektedir. Eleştiri uğraşısının bilim ve sanat yönleri de -arzulanmasına ve iddia edilmesine rağmen- çoğu kez birbirinden ayrıştırılamamaktadır.

Sunucu:

– ----?

Eleştirmen:

– Eleştiri, ele aldığı malzemesi ve yöntemi itibariyle edebiyat bilimi ve edebiyat tarihinden de büsbütün ayrı tutulamamaktadır. Eleştiri uğraşısının göz ardı edilmemesi gereken önemli bir sorunu da bazen eserden ve yazardan çok, eleştiri edimini gerçekleştirenin bir anlamda kendini ifadesine dönüşmesidir. Eleştiri problemlerinden birisi de eleştiri basamakları, ilkeler ve şablonları konusunda yaşanmaktadır. Şablonlardan hareketle yazmak ve onlara sıkı sıkıya bağlı kalmak, işin doğası gereği basmakalıp, yüzeysel eleştiri yazılarının üretilmesine yol açmaktadır. Oysa edebî seviyeye yükselmiş metin merkezli her bir eleştiri yazısı, aynı yazarın kaleminden çıkmış bir diğer incelemesinden bile çoğu zaman farklı olabilmektedir.

Bu diyalogdan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Boş bırakılan yere "Günümüz eleştirisine yön veren ekoller var mıdır" sorusu getirilmelidir.

B) Eleştirmenin eleştiri yaparken kendini öne çıkarmaması gerektiği belirtilmiştir.

C) Kalıplara sadık kalınarak yapılan eleştirinin monotonluğuna vurgu yapılmıştır.

D) Yazınsal eleştirinin özgün olmasının önemi anlaşılmaktadır.

E) Eleştirmen, sanatçının eserin önüne alınmasını uygun bulmamaktadır.

2.
- *Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi*
- *Mavi ve Kara*
- *Ümit Dünyası*
- *Destursuz Bağa Girenler*

Aşağıdakilerin hangisi bu eserlerin ortak yönüdür?

A) Kişisel yaşamı konu edinmeleri

B) Anlatmaya bağlı metin olmaları

C) Kanıtlama kaygısıyla oluşturulmaları

D) Gazete çevresinde gelişmeleri

E) Kendi türünün ilk örneği olmaları

3. Bilirsiniz ki hayatta inişler de çıkışlarda olur. İnsana düşen pay; çıkışlarda mağrurlanmamak, inişlerde ise hüsran psikolojisine kapılmamaktır. Aksi hâlde yaşam macerasında yarı yolda kalınır. Hiç düşündünüz mü işinde, uğraşısında, aile yaşamında mutlu ve verimli insanların sırrını? Bunu ben kendimce tek bir kelime ile karşılıyorum: Sükunet.

Bu parçanın metin türü aşağıdakilerin hangisidir?

A) Makale B) Fıkra C) Hatırat D) Sohbet E) Eleştiri

4.
I. *Şiir ve İnşa*
II. *Demdeme*
III. *Günlerin Götürdüğü*
IV. *Hayat ve Kitaplar*
V. *Eşref Saat*

Yukarıdaki numaralanmış eserlerden hangilerinin türü aynıdır?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve IV E) III ve V

UcDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. Güler yüze ve gülmeye dair olan bu konuşmayı asık suratla dinlemenizi istemem tabii. Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çattığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşmak hevesiniz kırılır. Lafı kısa kesip bu tatsız durumu bir an önce bitirmeye hatta araya biraz da tatlı söz karıştırarak konuşmaya renk verdiğini görecek olsanız konuştukça konuşacağınız gelir. Zaten öyledir.

Bu parçanın anlatımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) İspat ve temellendirme kaygısı hâkimdir.
B) Söyleşi türüne ait nitelikler öne çıkmaktadır.
C) Düşünceler, öznel bir tutumla dile getirilmiştir.
D) Öğretici metinlere örnek verilebilir.
E) Anlatılanların samimi üslupla aktarılması söz konusudur.

6. Adalet Ağaoğlu'nun ilk öykü kitabı *Yüksek Gerilim*'de dokuz öykü yer alır. Kitaba adını veren öykü, kurgusu bakımından Brecht'in tiyatroda amaçladığı ilkeleri anımsatmaktadır: Görüntülemeyle verilen ortama yerleştirilen kişi ve olaylar ile okurla öykü kişilerinin arasına zaman zaman sokulan "yabancılaştırma" efektleri. Kitapta yer alan *Duvar Öyküsü* doğa-tarih-insan ögelerinin iki koşut kanalda diyalektik bir ilişkiye sokulduğu, felsefenin elverdiği bir öyküdür. Yazar gerçekçilikle sanatsallığın çok ustaca buluşmasını sağlamıştır bu öyküsünde. Ağaoğlu, belirli bir tip ya da türün yazarı olarak görünmemektedir. Öykücülüğünün başlangıcında, neleri öyküleyeceğinde karar kılmak yerine, nasıl öyküleyeceğine karar vermenin önemine inanmış gözükmektedir. *Yüksek Gerilim*'deki öyküler, birbirinden ayrı kuruluşları ve değişik düzlemlerde yoğunlaştırılmış ironik, eleştirel, düşünsel ögeleriyle okura Ağaoğlu'nun öykücülüğünü çözümlemekte önemli ipuçları vermektedir

Bu parçada aşağıdaki metin türlerinden hangisine ait özellikler ağır basmaktadır?

A) Otobiyografi B) Eleştiri C) Sohbet
D) Günce E) Fıkra

7. **Türk edebiyatındaki ilk eleştiri aşağıdakilerin hangisidir?**

A) *Zemzeme* B) *Demdeme*
C) *Takdir-i Elhan* D) *Tahrib-i Harabat*
E) *Kavgalarım*

8. **Aşağıdaki açıklamalardan hangisi, ayraç içindeki metin türüne ait değildir?**

A) Sanat ve edebiyat yapıtlarının eksi ve artı yönleriyle değerlendirildiği edebiyat türüdür. (Eleştiri)
B) Yazarın herhangi bir konu hakkındaki görüşlerini ispat kaygısı gütmeden, serbestçe dile getirdiği metin türüdür. (Deneme)
C) Yazarın okuyucuyla konuşuyormuşçasına oluşturduğu yazı çeşididir. (Söyleşi)
D) İlmî bir meselenin derinlemesine ele alındığı öğretici metin türüdür. (Fıkra)
E) 5N1K kuralıyla oluşturulan nesnel metinlerdir. (Haber yazısı)

9.

	YAZAR	MAKALE
I.	Yahya Kemal Beyatlı	*Şiir ve İnşa*
II.	Ömer Seyfettin	*Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi*
III.	Şinasi	*Yeni Lisan*
IV.	Ziya Paşa	*Eğil Dağlar*
V.	Ahmet Hamdi Tanpınar	

Yukarıdaki yazarlarla makaleler eşleştirilirse hangi yazar dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. İnsan, hayatta birçok şey kaybedebilir. Mesela bütün ömrü boyunca biriktirdiği parasını daha fazla kazanmak ümidiyle bir işe koyar ve orada onun hepsini birden kaybeder. Bunun önemi yoktur. Kaybedilen para tekrar kazanılabilir. Dünya, kaybedilip de tekrar kazanılmış paraların hikâyeleriyle doludur. İnsanlar vardır; değil beş on kuruş, milyonlarını kaybedip bir anda sıfıra inmişler, sonra yeniden o milyonları daha fazlasıyla kazanmışlardır.

Kişisel kanılar öne çıkarılmıştır.	
Samimi bir anlatım ve yalın dil dikkat çekmektedir.	
Devrik cümleye ve nitelik bildiren sözcüklere yer verilmiştir.	
Bir haber yazısından alınmış olabilir.	

Bu parça ile ilgili yargılar "Doğru" **(D) /** "Yanlış" **(Y) olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki sıralamalardan hangisine ulaşılır?**

A)	B)	C)	D)	E)
D	D	D	Y	D
D	Y	Y	D	D
Y	D	Y	D	D
Y	D	D	Y	Y

2. Oğuz Atay'da toplumsal yergi çok önemli bir yer tutar. Atay'ın roman ve öykü kahramanları hakkında genellikle "yabancılaşmış" oldukları yorumu yapılır ama zaten ne Atay ne de onun kendisine çok benzeyen karakterleri başından beri bu toplumun bir parçası olabilmişlerdir. Atay, bireye karşı bir "onlar" imgesi kurar ve onların ahlâkını, değer ölçülerini kıyasıya eleştirir, başkarakterle karşı karşıya getirdiği insanların kimi zaman pragmatist, kimi zaman sığ ve peşin fikirli oluşlarını çeşitli sahne ve diyaloglarla ortaya serer. Bu illa ki karakterin Selim Işık örneğinde olduğu gibi aydınlanmışlığından, toplumun üstünde ve örnek bir insan olmasından ileri gelmez.

Bu parça, aşağıdaki metin türlerinden hangisini örneklendirmektedir?

A) Deneme B) Sohbet C) Tenkit

D) Fıkra E) Günce

3. Kimi edebiyat ürünleri senaryo hâline getirilip izleyici ile buluşturulabilir. Söz gelimi bir roman beyaz perdeye uyarlanabilir. Böylece edebiyat yapıtı görsel ve işitsel bir forma büründürülüp salonlar ve TV aracılığıyla geniş kitlelere ulaştırılabilir.

Bu parçada edebiyatın hangi sanat dalı ile ilişkisine dikkat çekilmiştir?

A) Dans B) Mimari C) Tiyatro

D) Müzik E) Sinema

4. (I) "Sunma" sözcüğünün edebiyattaki anlamı, bir bildirinin sözlü olarak dinleyicilere iletilmesidir. (II) Sunum, sözlü anlatım türlerinden biridir. (III) Son yıllarda sunumda teknik imkân ve cihazlardan da faydalanılmaktadır.
(IV) Söz gelimi akıllı ve dokunmatik tahtalar bilgilerin hedef kitleye aktarılmasında büyük kolaylıklar sağlamıştır.
(V) Sunumda birinci amaç, geniş kitleleri ilgilendiren bir sorunu tartışma yoluyla çözüme kavuşturmaktır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki yazar-eser eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?**

A) Ahmet Hamdi Tanpınar - *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*

B) Mehmet Fuat Köprülü - *Türk Saz Şairleri Antolojisi*

C) Orhan Veli Kanık - *Resimli Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*

D) Abdülbaki Gölpınarlı - *Yunus Emre Divanı*

E) Agâh Sırrı Levent - *Edebiyat Tarihi Dersleri*

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Mizacı bakımından sükûneti tercih eden Tanpınar'ın şiirleri için genel olarak bunu söyleyebilmemiz mümkündür. Sıfatların az kullanılmış olması ise şiirin pitoresk (resimsi) olmadığını gösterir. Gece şiirinde "parıldayan, gümüşten bir yoldu; hülya tepeler; hayal ağaçlar; durgun suda dinlenen yamaçlar; gaip bir musiki" gibi daha çok izlenimci betimlemeler kullanılmıştır fakat betimlemeler "Gül" şiirine kıyasla daha yalın oldukları için gözümüzde canlanmaları daha kolaydır. Bununla söylemek istediğimiz şey "Gül" şiirinin daha müphem olduğudur çünkü bu şiirde isimler daha fazladır ve isimler soyut kelimelerden seçilmiştir. Ayrıca sıfat tamlamalarında yer alan kelimelere de çoğunlukla soyut çağrışımlar yüklenmiştir. Tanpınar, Kaplan'ın da belirttiği gibi "Mizaç ve karakteri bakımından hareketten çok sükûnete, seyir ve temaşa merakına ve hülyaya meyilli."dir.

Bu parçadan hareketle

I. Eleştirel saptamalarda bahse konu sanatçının kişisel tercihlerine göndermede bulunulmuştur.
II. Objektif eleştirinin bir uzantısı olarak sanatçının eser verdiği dönemin sosyoekonomik koşullarına işaret edilmiştir.
III. Değerlendirmelerde eserin genelde konu yönüne dikkat çekilmiştir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

7. Epeydir size yazamadım. Affedin ustam. Sanmayın ki sizi bütün bütün unuttum. Asla... Bedenen yakınınızda olmasam dahi ruhen her daim yanınızdayım. Sizin edebiyat ve kültür kokulu söyleşileriniz benim için muhabbetten öte akademik bir ders hüviyetindedir. Bilirsiniz ki sizin her bir kitabınızı satır satır okudum. Sizin belirlemelerinize aynen katıldığımı da beyan etmeliyim. Sözü burada tamamlarken sizin ve kıymetli validenizin ellerinden öper, en derin hürmetlerimi sunarım.

Bu parça bir ---- alınmıştır.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) anıdan B) günceden C) mektuptan
D) seyahatnameden E) sohbetten

8. - *Ümit Dünyası*
- *Ramazan Sohbetleri*
- *Dilimiz Üstüne Konuşmalar*
- *Karalama Defteri*

Yukarıda verilen eserlerle sanatçılar eşleştirilirse hangi sanatçı dışarıda kalır?

A) Şevket Rado
B) Suut Kemal Yetkin
C) Melih Cevdet Anday
D) Ahmet Rasim
E) Nurullah Ataç

9. I. Edebiyat tarihçisinin edebiyatın geçmişini bilimsel yöntemlerle analiz edebilmesi gerekmektedir.
II. Edebiyat tarihçisi; araştırma ve incelemelerinde devrin toplumsal, siyasal ve zihnî özelliklerinin yazarlar üzerinde oluşturduğu tesiri ihmal etmez.
III. Edebiyat tarihinin ilgi alanları arasında edebî akımların oluşum şartları ve sanatçılar üzerindeki tesiri önemli yer tutar.
IV. Edebiyat tarihçisi, edebî eserlerin form ve içeriğinin oluşumunda rol oynayan dönemsel özellikleri dikkate alır.
V. Edebiyat tarihi; göç, deprem, kıtlık, savaş ve barış gibi önemli olayları nesnel biçimde yansıtan eserleri ele alır.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Sunumun yapılma amaçları arasında ---- sayılabilir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

A) geçmişe dönük bir olayı aktarmak
B) bir eserin olumlu veya olumsuz yönlerini irdelemek
C) dinleyicilere bir fikri aktarıp benimsetmek
D) bir konuya dair iki farklı yaklaşımı gruplar hâlinde tartışmak
E) bir konudaki bilgileri yenileyip pekiştirmek

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Aşağıdaki parçalardan hangisi makalenin özelliklerinin gösterilmesi için uygun değildir?

A) Ahilik, köklü bir kurumdur. Esnafın belirli ilkeler etrafında eğitilerek sosyalleşmesinin sağlanması, ticarî hayatta oluşturulan güvenle sosyal sermayeye katkıda bulunması Ahilik kurumunun önemini bir kat daha artırmıştır.

B) Alevin sıcaklığı yanan maddenin tabiatına bağlıdır. Tabii gazın alevinin sıcaklığı 1860 derece civarındadır. Hidrojen alevi 2800 derece, asetilen alevi ise 3300 derecededir.

C) Kuram, kavram ile karıştırılmaktadır. Kavramlar tanımlamalar içerir, gözlem ve deneyimlere dayanır. Kavramlar kuramları oluşturan bileşenler olarak görülür. Kavramlar, kelimeler, işaretler veya harflerle ifade edilebilir.

D) Kalfa ile abla korkudan arız olan dermansızlık, baygınlık tesiriyle mi? Ya da yok olma endişesini biraz temdit için vakit kazanmak kastıyla mı? Günahları üzerlerinde kalsın her nedense direğin ucunu gevşettiler. Ben kebaplık olarak şişte tek bir av kaldım. Çekile çekile pencerenin kenarına gelmiştim.

E) Büyük meteorların yeryüzüne düşmesi neticesinde meteor kraterleri meydana gelir. Yirminci asırda bu şekilde iki düşüş belirli bir mesafeden takip edilmiş ve krater yerleri daha sonra bulunmuştur. Bunlardan birisi Sibirya'ya düşen meteordur. İkinci düşme, 12 Şubat 1947'de güneydoğu Sibirya'da oldu. Bu göktaşı, atmosferde birçok parçacıklara ayrılmıştı.

ÜçDörtBeş

2. (I) "Bilgi şöleni" olarak da adlandırılan sempozyumlarda daha ziyade bilimsel konular ele alınır. (II) Belli bir konuyu aydınlatmak amacıyla bilim insanı ve araştırmacıların bir araya gelerek bir program kapsamında yaptıkları seri konuşmalardır. (III) Dolayısıyla sempozyumlar oturumlar hâlinde düzenlenir. (IV) Bu toplantıların iki üç gün sürdüğü de olur. (V) Sempozyumun galibini belirleyen bir hakem heyeti vardır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde "sempozyum" **ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, bir metin türünün aşağıda verilen özelliklerini öğrencilerine kavratmak amacıyla bir metin seçmek istemektedir.

- Kişisel yaşamı içeren konular olmalıdır.
- Birinci kişili anlatımla oluşturulmalıdır
- Yakın geçmişi tarih belirterek aktarmalıdır.

Buna göre, öğretmenin aşağıdaki metinlerden hangisini seçmesi uygundur?

A) *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu*
B) *Gece Defteri*
C) *Günlerin Getirdiği*
D) *Ziya'ya Mektuplar*
E) *Ümit Dünyası*

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç içindeki metin türü ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) Gündemdeki sıcak gelişmelerin yorumlandığı gazete ve dergi yazısıdır. (Fıkra)

B) Kişinin kendi hayatını bizzat kaleme aldığı edebiyat türüdür. (Öz yaşam öyküsü)

C) Bir tek kişinin uzmanı olduğu alanda gerçekleştirdiği konuşmalardır. (Konferans)

D) Kişinin karşısında okur varmışçasına içten bir üslupla yazdığı yazılardır. (Deneme)

E) Bir yazın yapıtının hem şekil hem konu bakımından değerlendirildiği yazılardır. (Eleştiri)

5.
- *Taymis Kıyıları*
- *Çankaya*
- *Bizim Akdeniz*

Bu eserlerin ortak özelliği aşağıdakilerin hangisidir?

A) Aynı metin türünün örnekleri olmaları
B) Tanzimat Dönemi'nde oluşturulmaları
C) Gazete çevresinde meydana gelen türlerden olmaları
D) Aynı yazar tarafından oluşturulmaları
E) Türlerinin ilk örneği olmaları

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6.

	YAZAR	ESER
I.	Nurullah Ataç	• *Dilleri Var Bizim Dile Benzemez*
II.	Suut Kemal Yetkin	• *Düş'ün Payı*
III.	Azra Erhat	• *Mavi Yolculuk*
IV.	Sabahattin Eyüboğlu	
V.	Cevdet Kudret Solok	

Yukarıdaki yazarlarla eserler eşleştirildiğinde hangi iki yazar dışarıda kalır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III

D) II ve V E) IV ve V

7. Müsademe-i efkârdan barika-i hakikat doğar.
(*Fikirlerin çarpışmasından hakikatin kıvılcımı doğar.*)

Namık Kemal

Bu cümleyi en iyi yansıtan sözlü anlatım türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilgi şöleni B) Münazara C) Konferans

D) Söylev E) Sunum

8. **Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyet Dönemi'ne ait bir yapıt olabilir?**

A) *Cemşid ü Hurşid*
B) *Tuhfetü'l-Harameyn*
C) *Su Kasidesi*
D) *Ben Sana Mecburum*
E) *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*

9. İlk Batı benzeri tiyatro eserleri çoğunlukla sahne tekniği yönünden zayıftı. Bu yüzden Şinasi ve Namık Kemal'le başlayan telif oyunlar çığırı fazla tesirli olamamıştır. Bu yıllarda Âli Bey, Ahmet Vefik Paşa, Teodor Kasap tarafından genelde Fransızcadan yapılan adapteler büyük ilgi görmüş ve başarı kazanmıştır. Tiyatro denince bu adapte eserler hatırlanır olmuştur. 1920'de yapılan bir soruşturmada, Darülbedayi'nin oynadığı eserler arasında en çok ilgi çekenlerin adapte eserler olduğu ve telif eserlerin en sonlarda yer aldığı anlaşılmıştır. Hatta telif tiyatro eseri yazmak arzusunu yenemeyenler, yazdıkları sahne dili ve tekniği çok zayıf eserleri oynanmak için değil, okunmak için yazdıklarını ifade etmişlerdir. Çok başarılı adapte eserler yanında, yer ve şahıs adlarının değiştirilip tercüme edilmesi suretiyle meydana getirilen; olay, gelenek, duyuş ve düşünüş bakımından tamamen yabancı eserler de oldukça fazladır.

Bu parçayla ilgili

I. Kişisel yaşamı konu alan metinlere örnek verilebilir.
II. Edebiyat tarihi kapsamında değerlendirilebilecek bilgiler paylaşılmıştır.
III. Öznel tenkit niteliği taşıyan yargıya yer verilmiştir.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. 23 Mayıs 1919
Kardeşlerim, evlatlarım!

Bu muazzam meydanda, zafer alayları yapan kahraman ecdadımızın ruhları karşısında, dünyanın bir başından öbür başına at süren o namağlup erlerin gazapları önünde ben başımı kaldırıyorum ve diyorum ki ben bir Türk ve Müslüman olarak tarihin bedbaht bir kızıyım! Dünkü kadar kahraman fakat talihsiz Türk kızının anasıyım. Bu yeni millet namına ulu ecdadımızın ruhları önünde başımı eğip yemin ediyorum. Yemin ediyorum ki bugün kolları kesilmiş Türk milletinin geçmiş günlerdeki kadar cesur bir ruhu var! Yemin ediyorum ki göğsünü adaletten ve insaniyetten alan Osmanlı tarihine, ecdadımızın ilahi namusuna hıyanet etmeyeceğim. Allah'a dayanan Türk milletinin son yolunu, davasını size ve dünyaya ilan ediyorum. Beni dinleyiniz!

Bu parçada aşağıdaki sözlü anlatım türlerinden hangisine özgü nitelikler ağır basmaktadır?

A) Açık oturum B) Sempozyum C) Münazara

D) Konferans E) Söylev

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. I. Altına önem verenler arasında Yunanlılar, İranlılar, Makedonyalılar, Asuriler, Sümerler ve Lidyalıları saymak yerinde olur. MÖ 550 yıllarında ise Lidya Kralı Krezos, altını para olarak (sikke) bastırmış ve altının para olarak basılması ile de ticaret artmıştır. Şehirler zenginleşmiş ve dünya yeni bir refah devresine girmiştir.

II. Rus Arkeolog C.İ. Rudenko tarafından 1947-49 yılları arasında, Sibirya'da, Altay Dağları eteklerinde V. Pazırık Kurganı'nda bulunan Pazırık Halısı, MÖ III-II. yüzyıllara tarihlendirilmektedir.

III. Çocukluğumun oyun arkadaşları, bu küçük adalar, çığrışan deniz kuşları, sıçrayan yunuslar, eller gibi çırpışan dalgalardı. Fakat asıl hayatımın tacı, tam bir sessizlikti. Mağaranın dibindeki yumuşak kuma boylu boyunca uzanırdım.

Numaralanmış bu parçalardan hangileri, edebî metinlerin özelliklerini öğretmek için kullanılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Cahit Sıtkı Tarancı; Kasım 1938'de sevgi ve güvenlerini kazandığı Nadir Nadi, Doğan Nadi ve babasının maddi yardımıyla Paris'e gitti. Paris'te *Sciences Politiques*'e devam etti ve *Cumhuriyet* gazetesine hikâyeler, fıkralar yazdı. Fransa'ya gidip okula kaydını yaptırdıktan sonra Paris Radyosu Türkçe Yayınlar Servisinde spiker olarak iş buldu. Ancak Alman uçaklarının Paris'i bombalamaya başlamasıyla haziran ayının hemen ilk haftasında Türk hükûmetinin tebligatı ile yurda dönüş hazırlığı yapmaya başlayan Cahit Sıtkı, 13 Temmuz 1940 tarihinde birçok eşya ve kitabını alamadan büyük ve son okuma ümitlerine de veda ederek Paris'ten ayrılmak zorunda kaldı.

Bu parçada aşağıdaki metin türlerinden hangisine ait nitelikler ağır basmaktadır?

A) Eleştiri B) Günlük C) Hatıra D) Otobiyografi E) Biyografi

3. **Âdem Dede (?- Kahire 1653)**

Mevlevi şeyhi ve şairdir. Sipahi olarak Hotin Seferi'nde bulundu. Sefer dönüşü Mevlevi şeyhi Mustafa Dede'ye intisap etti. Mevleviliğin merkezi olan Konya'ya giderek (1627) Şeyh Bostan Dede'den, dönüşte İstanbul'da Galata Mevlevihanesi Şeyhi Ankaralı İsmail Dede'den feyz aldı (1630/31). Aynı yıl, İsmail Dede'nin vefatı ile boşalan Galata Mevlevihanesinin postnişinliğine tayin edildi. Yirmi seneye yakın bu görevde bulunduktan sonra Hacca giderken Kahire'de vefat etti (H. 1063 Ramazan). Âdem Dede, cömertliği ve ebcedle tarih söylemesiyle meşhurdur. Divan'ı bulunamamıştır. Şiirlerinin bir kısmı bestelenmiş ve ilahi olarak tekkelerde okunmuştur.

Bir beyti:

Derd ehli libasını aşk ile giyen gelsün
Zehrini şeker gibi zevk ile yiyen gelsün

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Bilimsel makale örneği olarak gösterilecek bir metindir.
B) Bir tezkireden alınmıştır.
C) *Eve Dönen Adam* adlı eserle benzer içeriğe sahiptir.
D) Yaşam öyküsel özellikler belirgindir.
E) Bahse konu kişinin sanat yönüne değinilmiştir.

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

4. Türk edebiyatı tarihi incelemelerinde edebiyat tarihçileri eserlerin dil özelliklerine sıkça atıfta bulunurlar. Edebî eserlerdeki dil değişimlerine dikkat çekerek farklı uygarlık ve kültür sahalarıyla münasebetlerin ortaya koyduğu sonuçlara temas ederler. Bu bağlamda kültürler arası etkileşimlerin dildeki, dildeki değişimin ise edebî eserlerin içerik ve tarzındaki yansımaları ele alınır. Tüm bunlardan yola çıkılarak çeşitli saptamalarda bulunulur. Bu saptamalar ışığında edebî eserlerin incelenmesi daha kolay olur.

Bu parçada edebiyat tarihinin aşağıdakilerden hangileri arasında ilişkiye değindiği vurgulanmaktadır?

A) Yapıt - tarih
B) Yapıt - üslup
C) Yapıt - tema
D) Dil - bilim
E) Kültür - medeniyet

5. Makalenin başlıca nitelikleri şöyledir:

- Açıklayıcı ve öğretici anlatıma başvurulur.
- Uzmanlık gerektiren ve akademik bir metin türüdür.
- Ciddi bir üslupla kaleme alınır.
- İspatlara dayalı biçimde oluşturulur.

Bu bilgilerden hareketle aşağıdaki parçalardan hangisinin bir makaleden alındığı söylenebilir?

A) Akşamları köyün yanı başındaki sırta çıkarak uzakta tozlara bulanıp uzanan yolu seyrediyorum. Bazen tozdan bembeyaz olmuş ve üstüne sepetlerle denkler sarılmış bir kamyon görünüyor, bir bataklıkta dizlerini kaldırıp indirerek yürüyen bir insan gibi ileri geri sallanarak, yıkılacak gibi olarak, ağır ağır ilerliyor.

B) Ahmet Hikmet Müftüoğlu yazar ve diplomattır. 1870 yılında İstanbul'da doğdu. Ahmet Hikmet'in babası, Müftüoğlu Sezai Bey'dir. Dedesi Yunanlılar tarafından şehit edilen Mora Müftüsü Abdülhalim Efendi'dir. Ahmet Hikmet, dedesinin müftü olması sebebiyle Müftüoğlu adını almıştır.

C) Meteorların yörüngeleri hakkında ilk kesin bilgi 1936 yılında elde edildi. Amerikalı astronom F.L. Whipple ve Harvord, iki istasyondan aynı anda meteor izlerinin fotoğrafına ait bir program hazırladılar. Zamanlamayı kolaylaştırmak için düzenli aralıklarla izlerin izdüşümlerini kesen, dönen kafesleri bulunan kameralar kullandılar. Her bir poz, meteorun Güneş etrafındaki yörüngesinin hesabı için yeterli bilgiyi verdi.

D) Derviş Hasan birdenbire durdu. Kirli, yırtık yenleriyle alnının terlerini sildi. Sıcak bir haziran güneşi dünyayı sebepsiz bir belâ gibi kasıp kavuruyordu. Sabahtan beri işte dört saattir hiç durmadan yürümüştü.

E) Hiç unutmuyorum... Bir defasında kuzenimle bahçedeki ayrık otlarını topluyoruz. İşimiz bitmek üzereydi ki kuzenim bastı feryadı. Onun "Eyvah!" çığlıkları bahçeyi semti de doldurdu. Meğer eline kocaman bir diken batmış.

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Edebiyat, sanat, bilim, siyaset, ekonomi gibi alanlarda başarılı ve meşhur kişilerin hayata gelişlerinden itibaren geçmişlerini ele alan yazılara ---- denir. Dolayısıyla bu yazılar, geçmişe ayna tutan belgeler niteliği taşır. Ele alınan kişinin doğum, çocukluk, gençlik vb. dönemleri detaylıca anlatılır. Anlatım III. kişilidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) otobiyografi B) günlük C) hatıra

D) fıkra E) biyografi

7. Ispanağı çok severim
Puf böreğine hele
Bayılırım
Malda mülkte gözüm yoktur
Yayan dolaşırım
Mütenekkiren seyahat ederim
Oktay Rıfat'la Melih Cevdet'tir
En yakın arkadaşlarım

Bu dizeler, içerik yönünden aşağıdaki metin türlerinden hangisine en yakındır?

A) Anlatmaya dayalı metinler
B) Gazete çevresinde gelişen metinler
C) Kişisel yaşamı konu edinen metinler
D) Sözlü anlatım
E) Göstermeye dayalı metinler

8. I. Uzmanlar görüş ve yaklaşımlarını ortaya koyarak dinleyicileri aydınlatır. Bir başkan tarafından idare edilir. Başkan; kuralları anlatarak önce konuşmacılara, daha sonra dinleyicilere söz hakkı tanır. Gerek konuşmacılar gerekse de dinleyiciler bu kurallara uymalıdır. Kendisine söz verilen dinleyiciler, gereksiz ayrıntılarla konuyu dağıtmamalıdır.

II. Önceden belirlenerek duyurulan bir konuda iki zıt tezin savunulmasına dayanır. Bu sözlü anlatım türünde önemli olan savunmadır. Zayıf bir tez bile iyi savunulduğunda inandırıcı hâle gelebilir. Bu bakımdan söz müsabakasının esas alındığı bir konuşma türüdür.

"I" ve "II" **numaralı parçalarda tanıtılan sözlü anlatım türleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?**

A) Forum - münazara
B) Açık oturum - sempozyum
C) Söylev - sunum
D) Panel - söylev
E) Sempozyum - açık oturum

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜNİTE 02.

Video

Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler

Şiirde Yapı ve Ahenk Unsurları

Nazım Biçimleri ve Türleri

Söz Sanatları (Edebî Sanatlar)

Şiirde Konu ve Tema - Gerçeklik

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

NAZIM BİRİMİ

- Şiiri oluşturan dize kümelerine **nazım birimi** denir.
- Nazım birimleri şunlardır:

a. Dize (Mısra)

- Bir şiiri oluşturan her bir satıra **dize** adı verilir.

> Geçiyor da günler yel gibi geçiyor

b. Beyit (İkilik)

- İki dizeden oluşan, ölçülü söylenmiş, kendine özgü bir yapısı ve anlam bütünlüğü olan şiir birimidir.
- Beyit nazım birimi, divan şiir geleneğinde hâkimdir.

> Şimşek gibi bir semte atıldık yedi koldan
> Şimşek gibi Türk atlarının geçtiği yoldan
>
> Bir gün doludizgin boşanan atlarımızla
> Yerden yedi kat arşa kanatlandık o hızla
>
> Cennette bugün gülleri açmış görürüz de
> Hâlâ o kızıl hatıra titrer gözümüzde

c. Dörtlük

- Dört dizeden oluşan şiir birimidir.
- Dörtlük nazım birimi, İslamiyet öncesi Türk şiirinde ve halk şiiri geleneğinde hâkimdir.

> İçinden tanırım ben o elleri
> Onlar ki zahirde viran olurlar
> Ardıçlı dağları, çamlı belleri
> Aşanlar şi'rine hayran olurlar
>
> Dökülür köpüklü sular yarından
> Baharlar yaratır kışın karından
> İçenler sihirli pınarlarından
> Şöyle bir silkinir, ceylan olurlar

d. Bent

- Üç, beş veya daha çok dizeden meydana gelen şiir birimidir.

> Oydu bir bakışta tanıdım onu
> Kuşlar bakımından uçarı
> Çocuk tutumuyla beklenmedik
> Uzatmış ay aydınlık karanlığıma
> Nerden uzatmışsa tenha boynunu
>
> Ah şimdi benim gözlerim
> Bir ağlamaktı tutturmuş gidiyor
> Bir kadın gömleği üstümde
> Günün maviliği ondan
> Gecenin horozu ondan

ÖLÇÜ (VEZİN)

- Şiirde dizelerdeki hece sayısına veya hecelerin kapalı (uzun) - açık (kısa) oluşuna dayalı olan bir ahenk unsurudur.

a. Hece Ölçüsü

- Şiirdeki tüm dizelerin aynı sayıda heceden meydana gelmesidir.
- İslamiyet Öncesi Türk şiirinde, halk şiiri geleneğinde hâkimdir.
- Bu ölçü, Türk şiirinin ulusal ölçüsüdür ve "parmak hesabı" olarak da adlandırılır.
- Türk şiirinde en çok 7'li, 8'li ve 11'li hece kalıpları kullanılmıştır.
- Aşağıdaki şiir, 8'li hece ölçüsüyle oluşturulmuştur:

> Söz ola kese savaşı
> Söz ola kestire başı
> Söz ola ağulu aşı
> Yağ ile bal ede bir söz

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b. Aruz Ölçüsü

- Arap edebiyatından İran edebiyatına, oradan da Türk edebiyatına geçmiştir.
- Türk edebiyatında aruz ölçüsüyle kaleme alınan ilk eser *Kutadgu Bilig*'dir.
- Bu ölçü, şiiri oluşturan dizelerdeki hecelerin açık veya kapalı oluşuna dayanmaktadır.
- Aruz ölçüsünde birtakım temel kalıplar vardır.
- Aruz kalıplarında açık (kısa) heceler nokta (.), kapalı (uzun) heceler çizgi (-) ile gösterilir.
- Türk edebiyatında özellikle divan şiir geleneğinde hâkimdir.
- Aşağıdaki şiir aruz ölçüsüyle oluşturulmuştur:

Kıl sabâ gönlüm perîşân olduğun cânâne arz
Sûret-i hâlin bu vîrân mülkün et sultâne arz

Cefâ vü cevri çok dilberlerin mihr ü vefâsı az
Fuzûlî çek elini n'itmek olur bî-vefâlardır

c. Serbest Ölçü

- Belirgin bir ölçü sisteminin olmadığı şiirlerin ölçüsüdür. Şiiri oluşturan dizelerin uzunluk ve kısalıkları değişmektedir. Bu ölçü düzeninde ahenk, söz sanatlarının yanı sıra ses ve kelime tekrarlarıyla sağlanır.
- Serbest ölçü, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde ortaya çıkmıştır.
- Aşağıdaki dizeler serbest tarzda oluşturulmuştur.

Havalar da pek serinledi
Uzak bir hayal gibi artık o yaz
Az
Pek az bir mutluluk
Çok
Pek çok hüzün, çok çok keder
Ve derbeder

BİLELİM

Hece ölçüsü bulunurken dizelerdeki sesli harf sayısının eşitliğine bakmak da doğru olacaktır çünkü her hecede tek bir sesli harf zorunluluğu olduğundan hece sayısıyla sesli harf sayısı daima eşittir.

BİLELİM

Şiir okunurken dize ortasında soluklanılan yerlere **durak** adı verilir.

Divan şiir geleneğinde duraklara **takti** adı verilmiştir.

Aşağıdaki dizelerde 4+4=8'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Eğik çizgiyle gösterilen yerler, bu şiir parçasının durak düzenini göstermektedir.

Bahçelerde / nar ağacı
Kimi tatlı / kimi acı
Gönüldeki / dert ilacı
Ya bulunur / ya bulunmaz

ÖRNEK 1

Güneş yükselmeden kuşluk yerine
Bir adam camiden döndü evine
Oturdu sessizce yer minderine

Düşündü kış yakın, evde odun yok
Tenekede yağ yok, çuvalda un yok
Yok yoğa karışmış; tuz yok, sabun yok

Bu dizelerin nazım birimi ve ölçüsü aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Beyit - 8'li hece ölçüsü
B) Bent - 7'li hece ölçüsü
C) Dörtlük - 11'li hece ölçüsü
D) Beyit - aruz ölçüsü
E) Bent - 11'li hece ölçüsü

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

REDİF VE UYAK

- Dize sonlarında yer alan, uyaktan sonra gelen, hem yazılış hem de anlam ve görev bakımından aynı olan ses, hece, kelime ve dizelere **redif** denir.
- Aşağıdaki şiir parçasında I. dizedeki "durakta" sözcüğüyle, III. dizedeki "kundakta" sözcüğünde "-ta (-da)" eki bulunma hâlidir; bu nedenle bu dizelerin sonunda anlamca ve görevce aynı sesler (ek) kullanıldığı için ek hâlinde redife yer verilmiştir. Bu şiir parçasının II. ve IV. dizelerinde "can mı dayanır" sözcükleri de anlamca ve görevce aynı olduğu için sözcük hâlinde redife yer verilmiştir.

> Otuz yaz, otuz kış aynı durak**ta**
> Bekle babam bekle **can mı dayanır**
> Kara yalanları beyaz kundak**ta**
> Sakla babam sakla **can mı dayanır**

- Dize sonlarında yinelenen; yazılış bakımından aynı, anlam ve görev bakımından ayrı ses, hece ve kelimelere **uyak (kafiye)** adı verilir.
- Uyak çeşitleri şunlardır:

a. Yarım Uyak (Kafiye)

- Dize sonlarındaki sözcüklerde görülen tek ses benzerliğidir.
- Aşağıdaki dizelerde "u" sesi yarım uyaktır ve redife yer verilmemiştir.

> Sakin, koyu, şen cepheli kasrıyla Küçüks**u**
> Ardında vatan semtinin ormanları kuyt**u**

b. Tam Uyak (Kafiye)

- Dize sonlarındaki sözcüklerde görülen iki ses benzerliğidir.
- Aşağıdaki dizelerde "-at" sesleri tam kafiyeye örnektir, "-lı" sesleri ise aynı ek olduğu için rediftir.

> His var mı bu âlemde nekahet gibi t**at**lı
> Gönlüm bu sevincin heyecanıyla kan**at**lı

c. Zengin Uyak (Kafiye)

- Dize sonlarındaki sözcüklerde görülen üç veya daha fazla ses benzerliğidir.
- Aşağıdaki dizelerde "-luk" sesleri zengin uyaktır.

> Ertesi gün başladı gün doğmadan yolcu**luk**
> Soğuk bir mart sabahı buz tutuyor her so**luk**

- Dize sonlarındaki uyaklı sözcüklerden birinin bütün olarak diğer dizedeki sözcüğün içinde olmasına **tunç uyak** denir. Bu kafiye türü de zengin kafiyenin bir çeşidi olarak kabul edilmektedir. Tunç uyağın en az üç sesten oluşması gerekliliği, bu uyak çeşidinin zengin uyak içerisinde olduğunu göstermektedir.
- Aşağıdaki şiir parçasının ikinci dizesindeki "ince" sözcüğü, birinci dizedeki "sevince" sözcüğünün içinde geçmektedir. Dolayısıyla tunç uyağa başvurulmuştur.

> Ölüm akla gelmez insan sev**ince**
> Sonunu düşünmez inceden **ince**

d. Cinaslı Uyak (Kafiye)

- Yazılışları aynı, anlamları farklı sözcüklerin oluşturduğu uyak çeşididir.
- Aşağıdaki dizelerde "salın" sözcüklerinden birincisi "göndermek", ikincisi ise "gezinmek, boy göstermek" anlamındadır. Dolayısıyla cinaslı uyak vardır.

> Yârime selam **salın**
> Ona sevdamı deyin
> Hele şöyle çık **salın**
> Görülsün güzelliğin

BİLELİM

Düzeltme işaretinin bulunduğu seslerle yapılan uyaklar bir ses fazla kabul edilir.

Aşağıdaki dizelerin sonunda "-â" sesi, tek ses benzerliği olmasına rağmen düzeltme işaretinin bulunması nedeniyle iki ses benzerliği olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu dizelerde "yarım uyak" değil, "tam uyak" kullanılmıştır.

> Dokunma keyfine yalnız tetikte bulun zir**â**
> Deniz kadın gibidir, hiç inanmak olmaz h**â**

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 2

Beni koyup giden cefacı dilber
Koyduğun yerlerde duramıyorum
Beni de alsaydın n'olur beraber
Derdimi kimseye veremiyorum

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Dörtlük nazım birimiyle oluşturulmuştur.
B) 6+5=11'li hece kalıbı kullanılmıştır.
C) Hece ölçüsünün tutturulması için ses düşmesi yapılmıştır.
D) Ek hâlinde redife yer verilmiştir.
E) Ahenk unsuru tam uyakla sağlanmıştır.

ÜçDört

UYAK ŞEMASI (KAFİYE ÖRGÜSÜ - DÜZENİ)

- Uyak veya redif olarak değerlendirilen ses benzerliklerini çizgi ve harf yardımıyla göstermeye **uyak şeması (kafiye örgüsü - düzeni)** denir.
- Uyak şeması çeşitleri şunlardır:

a. Düz Uyak

- Dizelerin "aaaa, aabb, aaab" biçiminde uyaklanmasıyla oluşur.

Gökyay'ım neylesin ıssız çağl**arda**	a
Bir ağlar bir güler, durmaz kar**arda**	a
Bir başka dağ gibi sen dur dağl**arda**	a
Akşamdan sabaha gün gitsin gel**sin**	b

b. Çapraz Uyak

- 1. ve 3. dize ile 2. ve 4. dizelerin çaprazlama biçimde uyaklı olduğu örgüdür.

Siz ağaçlar, elbet beni bildi**niz**	a
Ben sizden ayrılmış y**ürür bir dalım**	b
Ey çamlar, köknarlar, ey yeşil de**niz**	a
Ben kendi kendini s**ürür bir dalım**	b

c. Sarmal Uyak

- 1. ve 4. dize ile 2. ve 3. dizenin kendi arasında uyaklı olduğu örgüdür.

İhtiyar, elini bağrına s**oktu**	a
Dedi ki: "İstanbul muhas**arası**	b
Başlarken aldığım gaza y**arası**	b
İçinden çektiğim işte bu **oktu**."	a

d. Mâni Tipi Uyak

- Mâni, rubai ve tuyuğ nazım biçimlerinde "aaxa" düzeninde oluşturulan uyak şemasıdır.

Her aşktan bir yara v**armış**	a
İnsan o yaradan k**armış**	a
Tatlısını, acısı**nı**	x
Sonra güzellikle s**armış**	a

e. Koşma Tipi Uyak

- Uyak düzeni "abab, cccb, dddb" biçiminde olan koşmaların ilk dörtlükleri "abcb" veya "aaab" biçiminde de oluşturulabilir.

Ey şahin bakışlı yükseğe b**akma**	a
İndirirler seni ko**la bir zaman**	b
Sadık âşıkları odlara y**akma**	a
Hiç lûtfun olur mu ku**la bir zaman**	b
Âşıka ettiğin başka f**en gibi**	c
Hiç görmedim kalbi âhen s**en gibi**	c
Seni aşk oduna yaka b**en gibi**	c
Açılan güllerin so**la bir zaman**	b

f. Örüşük Uyak

- Genelde üçlü bentlerde kullanılan ve "aba bcb cdc…" biçiminde düzenlenen uyak şemasıdır.
- Genelde Batı edebiyatından alınmış nazım biçimlerinde kullanılır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 3

Her şey yerli yerinde, havuz başında servi
Bir dolap gıcırdıyor uzaklarda durmadan
Eşya aksetmiş gibi tılsımlı bir uykudan
Sarmaşıklar ve böcek sesleri sarmış evi

Bu dörtlüğün kafiye şeması ve 2. ile 3. dizelerinde görülen kafiyenin türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sarmal - zengin
B) Sarmal - tam
C) Sarmal - tunç
D) Çapraz - zengin
E) Düz - zengin

ÜçDörtBeş — SES TEKRARLARI

a. Aliterasyon

- Bir dizede ahenk sağlamak amacıyla aynı sessiz harfin yinelenmesidir.
- Aşağıdaki şiir parçasının birinci dizesinde "l", ikinci dizesinde ise "b" ünsüzünün tekrarlanması aliterasyon örneğidir.

Ö**l**dük ö**l**ümden bir şey**l**er umarak
Bir **b**üyük **b**oşlukta **b**ozuldu **b**üyü

b. Asonans

- Bir dizede ahenk sağlamak amacıyla aynı sesli harfin yinelenmesidir.
- Aşağıdaki dizede "e" ünlüsünün tekrarlanması asonans örneğidir.

Aşkın s**e**si s**e**n, b**e**st**e**si s**e**n ve nağm**e**si s**e**nsin

BİLELİM

Düzyazıda uyak kullanımına **seci** denir ve seciler genelde divan edebiyatında görülür.

Aşağıdaki cümlede altı çizili sözcükler seci örneğidir.

Dost yolunda <u>nistlik</u> gerek, yâr önünde <u>pestlik</u> gerek, ten cübbesi <u>çâk</u> gerek, gönül evi <u>pâk</u> gerek.

BİLELİM

Bir şiirdeki dizelerin ilk harflerinin yukarıdan aşağıya doğru okunduğunda anlamlı bir sözcüğün ortaya çıkmasına **akrostiş** denir.

Ey gönlümün başköşesinin sahibi
Mavi bir sandala bin de gel gayrı
Erken olur geç olur gayrı gam değil
Lale gibi, leylak gibi ol da gel

ÖRNEK 4 — ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu

Halka halka kâkülünden dağ dağ oldu gönül
Hoş gelip divanelik dağ üstü bağ oldu gönül

Bu beyitteki uyak türü, aşağıdakilerden hangisiyle aynıdır?

A) Ne hoştur kırlarda yazın uyumak
Bulutlar ufukta beyaz bir yumak

B) Rüzgârla titrerken karanlık çamlar
Yâdında canlanır eski akşamlar

C) Bu ıslıkla uzayan, dönen kıvrılan yollar
Uykuya varmış gibi görünen yılan yollar

D) Çok sürse ayrılık aradan geçse çok sene
Biz sende olmasak bile, sen bizdesin gene

E) Gün olur sürüyüp beni derbeder
Bu ses rüzgârlara karışır gider

ÖSYM - 2017

ÖRNEK 5

Anlattı uzun uzun
Şehrin uğultusundan usanmış ruhumuzun

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Serbest ölçüyle oluşturulmuştur.
B) Tunç uyak kullanılmıştır.
C) Redife yer verilmemiştir.
D) "U" sesiyle aliterasyon yapılmıştır.
E) Anlaşılır bir dil kullanılmıştır.

ÖRNEK 6

- Sarma uyak düzeniyle oluşturulmuştur.
- Yarım ve tam uyağa yer verilmiştir.

Yukarıda özellikleri verilen dörtlük aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dört bir yana haber saldığım kuşlar
Yarı yolda unuttular beni
Kırık kanatlarla döndüler geri
Artlarından bakıp kaldığım kuşlar

B) Erimiş karları, çekilmiş duman
Açılmış çiçekler, yürümüş çimen
Hayali kafamda yaşar her zaman
Başı oylum oylum meşeli dağlar

C) Ey başında şimdi sevda rüzgârı esen
Böyle her gün yollarımdan geçsen de süzgün
Sen benimsin büsbütün terk olunduğun gün
Mukadder günü, bilmem düşündün mü sen

D) Bir akşamın beyaz fecre
Gönderdiği kanlı haber
Herkes ömründe bir kere
Bu zalim davetle titrer

E) Başka âşıklardan almışsan nefes
Başka yerden, başka vadilerden es
Doğmasın ruhunda ani bir heves
Esme gülşenden ki canan uykuda

ÖRNEK 7

Aşağıdaki şiirlerin istenilen özelliklerini bulup boşluklara yazınız.

a. Çözülen bir demetten indiler birer birer
Bırak yorgun başları bu taşlarda uyusun
Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler

Nazım Birimi:...

Hece Kalıbı: ....

Uyak Çeşidi:...

Uyak Şeması: ....

b. Severim ben seni candan içeri
Yolum ötmez bu erkandan içeri
O bir dilberdürür yoktur nişanı
Nişan olur mu nişandan içeri

Nazım Birimi:...

Hece Kalıbı: ....

Uyak Çeşidi:...

Uyak Şeması: ....

c. Her akşam işte böyle gam gelir bana
Benden kederli bir adam gelir bana

Dostum değil gelen, benim garipliğim
Dostum mu var ki bir selam gelir bana

Ağlar gönül o yemyeşil baharlara
Meltemlerin hayali sam gelir bana

Nazım Birimi:...

Hece Kalıbı: ....

Uyak Çeşidi:...

Uyak Şeması: ....

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Sükûttur çıkacak secdeden, salâlardan
Gönül tanîn ededursun rebâb şeklinde
Görünmüyor bize şems-i hakîkâtin nuru
Fakat sehâbıiyandır, nikâb şeklinde

Bu dörtlüğün uyak şeması aşağıdakilerden hangisidir?

A) abcb B) abab C) abba D) aabb E) aacb

2. Tef ü tâb-ı marazdan bî-kararım
Halâsım emr-i müşkildir ecelden
Bu dem kim ser-be-seng-i ihtizarım
Ne lutf umsam acep ben ol güzelden

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Ahenk unsuru tam uyakla sağlanmıştır.
B) Çapraz uyak şeması kullanılmıştır.
C) Sözcük hâlinde redif bulunmaktadır.
D) Yabancı sözcüklerle yüklü bir dili vardır.
E) Dörtlük nazım birimine yer verilmiştir.

3. Sazımızı ele alıp çalalım
Çaresiz dertlere çare bulalım
Sabahta, seherde yoldaş olalım
Bugün de burada kal benim için

Bu dörtlükte hece vezninin hangi kalıbı kullanılmıştır?

A) 7'li B) 8'li C) 10'lu D) 11'li E) 14'lü

4. O kadar da önemli değildir bırakıp gitmeler
Arkalarında doldurulması mümkün olmayan boşluklar
Bırakılmasaydı eğer

Dayanılması o kadar da zor değildir
Büyük ayrılıklar bile, en güzel yerde başlatılsaydı eğer

Utanılacak bir şey değildir ağlamak
Yürekten süzülüp geliyorsa gözyaşı eğer

Bu dizelerle ilgili

I. Serbest ölçü kullanılmıştır.
II. Ahengin sağlanmasında sözcük tekrarları kullanılmıştır.
III. Sarmal uyak şemasıyla oluşturulmuştur.
IV. Zengin uyağa yer verilmiştir.

değerlendirmelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) III ve IV

5. I. Geniş, siyah gölgesi hayatımı kaplayan
Tepemde kanat germiş bir kartaldır yalnızlık
Kalp çarpıntılarıyla günleri hesaplayan
Bir benim, benim olan bir masaldır yalnızlık

II. Rıhtımda kalanlar bu seyahatten elemli
Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli

Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden
Birçok seneler geçti dönen yok seferinden

Aşağıdakilerden hangisi, numaralanmış bu şiirlerin ortak özelliğidir?

A) Nazım birimi
B) Uyak şeması
C) Uyak çeşidi
D) Ele alınan tema
E) Anlatıcı kişisi

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. I. Fırtınalardan geldim, sende dinleniyorum
II. En eşsiz dakikalar sürsün senin yanında
III. Bu huzur, bu sessizlik hiç bitmesin diyorum
IV. Bir yelkenliyim şimdi ben senin limanında

Numaralanmış bu dizeler aşağıdakilerin hangisine göre sıralanırsa sarmal uyak örgüsü oluşur?

A) III-II-I-IV B) I-III-II-IV C) II-I-IV-III D) IV-I-III-II E) IV-II-I-III

7. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde farklı bir uyak çeşidi kullanılmıştır?**

A) Gelse de en acı sözler dilime
Uçacak sanırdım birkaç kelime

B) Ölürsem yazıktır sana kanmadan
Kollarım boynunda halkalanmadan

C) Saadet benziyor hoş bir seraba
Düşüyor seven her gönül azaba

D) Gölgeler cenneti olmuştu bütün karşıki yar
Gölgelenmişti kayıtsız uyuyan genç adalar

E) Gökten top sesleri bir bir nerelerden geliyor
Mutlaka her biri bir başka seferden geliyor

8. Geçti bir cenaze peşinde ömrün
Bilemem, vardığın neresi bugün
Her gün yürüdüğün kadar yürüdün
Arkasından kendi ölünün, gördüm

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Hece ölçüsüyle oluşturulmuştur.
B) Tam uyak kullanılmıştır.
C) Redife yer verilmiştir.
D) Düz uyak şeması vardır.
E) Nazım birimi dörtlüktür.

9. I. Ben sana bülbül, bana sen gülşen ol
Ko beni ağlayayın, sen gül, şen ol

II. Tara da zülfünü gerdana bırak
Görüşmek isterim yollarım ırak

Numaralanmış bu dizelerin uyakları aşağıdakilerin hangisinde sırayla verilmiştir?

A) Tam - yarım B) Cinaslı - tam C) Yarım - tam D) Tam - tunç E) Cinaslı - tunç

10. Ben her akşam dolaşırdım bu yeşil sahilde
Aşinalar gibi karşımda gülümserdi sular
Nazlı rüzgâr konuşur anladığım bir dilde
Sevdiğim şarkıyı söylerdi hafiften korular

Bu dizelerden hareketle

I. Nazım birimi ikiliktir.
II. Sözcük hâlinde redif kullanılmıştır.
III. Tam uyağa başvurulmuştur.
IV. Çapraz uyak düzeni vardır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

11. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde redif yoktur?**

A) Rüzgâra bir koku ver ki hırkandan
Geleyim izine doğru arkandan

B) Dumanlı dumanlı dağlar arkası
Bitmiyor başımın gamı tasası

C) Gözlerin kararan yollarda üzgün
Ve bir zambak kadar beyazdı yüzün

D) Pencere önünde yaslanıp cama
Seni düşünürüm sabah akşama

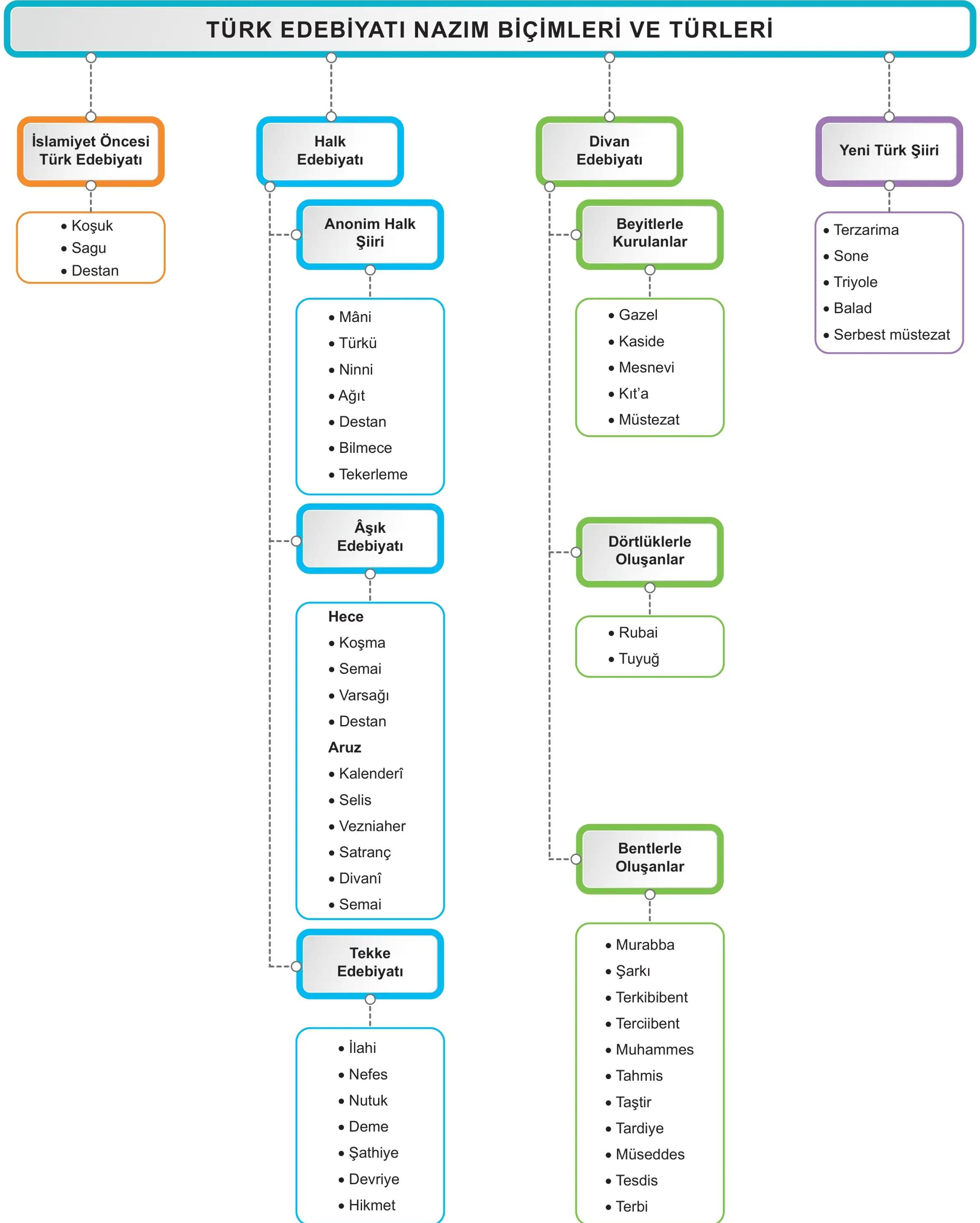
E) Vefasız Aslı'ya yol gösteren bu
Kerem'in sazına cevap veren bu

ÜçDörtBeş

ÖDEVİNİZ AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 1
34., 35., 36. ve 37. sayfalardaki Ödev Testi - 1-A, 1-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK ŞİİRİ NAZIM BİÇİMLERİ

a. Sagu

- İslamiyet öncesindeki ölüm konulu şiirlerdir.
- Ölen bir kişinin ardından duyulan acıyı ve o kişinin üstün, seçkin yönlerini işleyen sagular; "yuğ" adı verilen cenaze törenlerinde söylenmiştir.
- Nazım birimi dörtlüktür ve genelde yarım uyak ile redif kullanılmıştır.
- Uyak şeması "aaab-cccb-dddb" şeklindedir.
- Sagunun İslamiyet sonrası halk edebiyatında tema bakımından benzeri "ağıt", divan edebiyatında "mersiye"dir.

Alp Er Tunga öldi mü
Isız ajun kaldı mu
Ödlek öçin aldı mu
Emdi yürek yırtılur

Günümüz Türkçesiyle
Alp Er Tunga öldü mü
Kötü dünya kaldı mı
Felek öcünü aldı mı
Şimdi yürek yırtılır

b. Koşuk

- Şölen ve sığır törenlerinde söylenen, coşkulu şiirlerdir.
- Doğa, aşk ve kahramanlık konulu şiirlerdir.
- İslamiyet öncesi (Sözlü Dönem) Türk edebiyatının en yaygın nazım biçimi koşuktur.
- Sagularda olduğu gibi koşuklarda da dörtlük nazım birimi, yarım uyak, redif ve saf Türkçe kullanılmıştır.
- Koşuklar çoğunlukla "kopuz" adı verilen saz eşliğinde söylenmiştir.
- Koşukta uyak düzeni "aaab-cccb-dddb" şeklindedir.
- Koşuklar, konusu bakımından İslamiyet sonrası halk şiirindeki "koşma" ve divan şiirindeki "gazel" ile aynıdır.

Kaklar kamug kölerdi
Taglar başı ilerdi
Ajun tını yılırdı
Tü tü çeçek çergeşür

Günümüz Türkçesiyle
Kuru yerler hep (suyla) doldu
Dağ başları görünmeye başladı
Dünyanın nefesi ılındı
Rengârenk çiçekler sıralandı

BİLELİM

İslamiyet öncesi Türk şiirinde "destan" nazım biçimi de vardır fakat bu konu "Hikâye" ünitesindeki "Geleneksel Anlatı Türleri" bölümünde ele alınacaktır.

ÜçDörtBeş HALK ŞİİRİ NAZIM BİÇİMLERİ VE TÜRLERİ

A. ANONİM HALK ŞİİRİ NAZIM BİÇİMLERİ

a. Mâni

- Anonim tarzı Türk halk şiirinin en küçük nazım birimidir.
- 7'li hece vezniyle söylenir.
- Tek dörtlükten meydana gelir.
- Kafiye şeması genelde "aaxa" biçimindedir.
- Aşk, hasret, gurbet, doğa gibi konuları işler.
- Mânilerde ilk iki dize doldurmadır ve asıl söylenmek istenene hazırlık niteliğindedir. Asıl söylenmek istenen ise mâninin son iki dizesindedir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Maninin yapı ve uyak düzenine göre türleri vardır:

Düz (Tam) Mâni

- Yedişer heceli dört dizeden oluşur. "aaxa" biçiminde uyaklanır.

Bayburt'a giden yollar
Uzadıkça uzarlar
Geçme bizim kapıdan
Eller bana kızarlar

Kesik (Cinaslı) Mâni

- İlk dizesi 7 heceden az olan manidir.
- Kesik mânilerde genelde cinas sanatına yer verildiği için bu mâniler **cinaslı mâni** olarak da adlandırılır.

Bağ bana
Bahçe sana bağ bana
Değme zincir kâr etmez
Zülfün teli bağ bana

Yedekli (Artık) Mâni

- Düz mâninin sonuna aynı uyakta iki veya daha fazla dize eklenerek söylenen mânilerdir.

Kaşların keman senin
Bakışın yaman senin
Ne hain yar imişsin
Elinden aman senin
Cefaların ben çektim
El sürer sefan senin

Deyiş Mâni (Karşılıklı Mâni)

- İki kişi tarafından karşılıklı söylenen mânidir.

Erkek:
Gökte yıldız bir sıra
Sarılmış mor mintana
Benim gibi kul gerek
Senin gibi sultana

Kız:
Gökte yıldız bir sıra
Sırma ördüm mutana
Senin gibi er lâzım
Benim gibi sultana

b. Türkü

- Anonim halk edebiyatı nazım şekillerindendir.
- Ezgiyle söylenen bir şiir biçimidir.
- Bent ve kavuştak (nakarat) olarak iki kısımdan meydana gelir.
- Türküler, hecenin her kalıbıyla oluşur. Bununla birlikte daha çok 7'li, 8'li ve 11'li hece vezniyle söylenir.
- Konusuna göre iş türküleri, çocuk türküleri, doğa türküleri, aşk türküleri gibi adlarla anılır.
- Türküler; ezgilerine göre uzun havalar (bozlak, hoyrat, kayabaşı, Türkmani…) ve oyun havaları (horon, oturak, zeybek, kırık hava) gibi türlere ayrılır.

Elimi salladım değdi dikene
Ben ileniyorum burçak ekene
İlahi kaynana ömrün tükene } Bent

Vay ne yaman zormuş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması } Kavuştak

Sabah erken kalktım sütü pişirdim
Onun da kaymağın yere taşırdım
Burçak tarlasında aklım şaşırdım } Bent

Ah ne yaman zormuş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması } Kavuştak

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

c. Ninni

- Annelerin bebeklerini uyutmak için söylediği, ölçülü ve ezgili şiirlerdir.

Asmaya kurdum salıncak
Eline de verdim oyuncak
Yine de uyumadı gitti
Şu küçücük yumurcak

d. Ağıt

- Bir kişinin ölümünden duyulan elemi, hüznü, feryadı dile getiren şiirlerdir.
- Bir nazım türü olan ağıt, genelde koşma ve türkü nazım biçiminde söylenir.

Çeyizim sandıkta basılı kaldı
Kınalar ellerde yakılı kaldı
Bayrağım ağaçta asılı kaldı
Düğünüm mahşere kaldı neyleyim

Babam resmimi de duvara assın
Yavrum dedikçe de resmime baksın
Ilıdı suyum da getirin tasın
Düğünüm mahşere kaldı neyleyim

BİLELİM

Yer yer uyaklı ve yakıştırmacalı ses tekrarlarıyla oluşan **tekerlemeler** ile bir varlığın özelliklerinin verilip adının bulunmasına dayalı **bilmeceler** de anonim halk şiiri örneklerindendir.

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

I. Ayrılır dosta gider
II. Sağ gelen hasta gider
III. Su gelir deste gider
IV. Gurbet yansın yıkılsın

Mâni nazım şeklinin biçim ve içerik özellikleri dikkate alınarak bir mâni oluşturulmak istense bu dizelerin sıralaması aşağıdakilerin hangisi olur?

A) I - II - IV - III
B) I - III - II - IV
C) III - I - IV - II
D) III - II - I - IV
E) IV - II - I - III

AYT - 2021

B) ÂŞIK ŞİİRİ NAZIM BİÇİMLERİ

a. Koşma

- Halk edebiyatı nazım şekillerinin en çok sevilen ve kullanılan çeşidi koşmadır.
- Koşmalar, dörtlük nazım birimi ve 11'li hece ölçüsüyle söylenir.
- Genelde 6+5=11'li veya 4+4+3=11'li hece ölçüsüyle duraklanmıştır.
- Koşmalar, İslamiyet öncesi Türk şiirindeki "koşuk"un devamı niteliğindedir ve konusu bakımından divan şiirindeki gazele benzer.
- Dörtlük sayısı 3-5 arasında değişir.
- Uyak örgüsü "abab-cccb-dddb" veya "aaab-bbba-ccca" biçimindedir.
- Koşmanın son dörtlüğünde şairin unvanına (tapşırma) yer verilir.
- Musammat, zincirleme, ayaklı ve zincirbent gibi türleri bulunmaktadır.
- Koşmanın dört nazım türü vardır:

1. Güzelleme

- Sevgi, güzellik ve aşk konusunun işlendiği koşmadır.
- Başta Karacaoğlan olmak üzere pek çok halk ozanı tarafından söylemiştir.
- Karacaoğlan ve Âşık Ömer, bu türde öne çıkan âşıklardır.

Sökün ayı geldi çiğdemler bitti
Çırpını çırpını kakışın kuşlar
Gurbet elin kahrı yaktı kül etti
Yanın benim gibi tutuşun kuşlar

Sarı çiğdem mor menekşe kokuyor
Yeşil suna yaylamızda şakıyor
Şimdi garibanlar yola bakıyor
Bizim köye doğru yetişin kuşlar

Selam söylen Al'İzzet'in dostuna
Alın şu mektubu verin destine
Yuva yapın bizim evin üstüne
Her sabah her sabah ötüşün kuşlar

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

2. Koçaklama

- Yiğitlik ve savaş konusunun işlendiği şiirlerdir.
- Özellikle Köroğlu ve Dadaloğlu bu nazım türünde ün kazanmış halk ozanlarıdır.

İki koçak bir meydana koşanda
Ağzı gemli küheylan coşanda
Gün batarken kan gövdeyi aşanda
Titreşir yerle gök er sedasından

Cenk gününde döğüş olur can kokar
Şehitlerden ılgıt ılgıt kan akar
Muhanet de gelmiş duldadan bakar
Utanmaz mı hançerinin taşından

Köroğlu'yum kılıç vurdum kalkana
Muhannet de eksik olmaz bahana
Koç yiğidi doğuramaz her ana
Ödlek düşman korkar onun leşinden

3. Taşlama

- Yergi (eleştiri) şiiridir.
- Kişi ve toplumdaki aksaklıkların işlendiği bir nazım türüdür.
- Divan edebiyatındaki karşılığı hiciv, Batı edebiyatındaki karşılığı ise satirik şiirdir.
- Bu türde öne çıkan halk ozanı Seyranî'dir.

Hele bir düşün ki gözümün nuru
Bu kadar parayı sana kim verdi
Bazı fukaraya bulma kusuru
Mesti kundurayı sana kim verdi

Kuş tüyü döşekte yattın uzandın
Haftada bir çeşit geydin özendin
Aferin aklına sen mi kazandın
Şu tompu tarlayı sana kim verdi

Dinle Ruhsatî'yi ne diyom sana
İyi bir öğüttür sanma ki çene
Çalışmayla verse verirdi bana
Bu köşkü sarayı sana kim verdi

4. Ağıt

- Bir kişinin ölümünden duyulan acının işlendiği şiirlerdir.
- Ağıt, Sözlü Dönem Türk edebiyatında "sagu", divan şiirinde "mersiye" olarak bilinmektedir.

Can evimden vurdu felek neyleyim
Ben ağlarım çelik teller iniler
Ben almadım toprak aldı koynuna
Yârim diyen bülbül diller iniler

Gider oldum Avşar ili yoluna
Bakmam gayrı bu diyarın gülüne
Karalar taksın çapar koluna
Yağız atlı nice kollar iniler

Varayım da mezarına varayım
Yürü bre Dadaloğlu'm yürü git
Baş ucunda el kavşurup durayım
Dertli dertli Çukurova yolunu tut

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b. Semai

- 8'li hece ölçüsüyle oluşturulur.
- Kendisine göre bir ezgisi vardır.
- Diğer yapı özellikleri (dörtlük sayısı, uyak çeşidi ve şeması…) koşmaya benzer.
- Karacaoğlan, bu türün önemli örneklerini veren halk ozanıdır.

Ela gözlü nazlı dilber
Koma beni el yerine
Altın kemerin olayım
Dola beni bel yerine

Hecine gönlüm, hecine
Yiğide ölüm gecine
Al beni zülfün ucuna
Sallanayım tel yerine

Karac'oğlan, der n'olayım
Kolun boynuma dolayım
Nazlı yâr, kölen olayım
Kabul eyle kul yerine

c. Varsağı

- 8'li hece ölçüsüyle oluşturulur.
- Varsak Türklerinin özel bir ezgi ile söyledikleri şiirlerdir.
- 8'li hece ölçüsüyle söylenen varsağılar şekil yönünden semaiyi andırır.
- Dörtlük sayısı 3-5 arasında değişir.
- Mertçe ve coşkulu bir söyleyiş egemendir.
- "Hey, behey, bre" gibi ünlemlere yer verilir.
- Türün öne çıkan ismi Karacaoğlan ve Dadaloğlu'dur.

Behey ala gözlü dilber
Vaktin geçer demedim mi
Harami olmuş gözlerin
Beller keser demedim mi

Bak şu kaşa, bak şu göze
Ciğer kebap oldu köze
Yakasız gömlekler bize
Felek biçer demedim mi

Karacaoğlan cömertle
Benim işim yok na-mertle
Kahbe felek bin fend ile
Gönlüm alır demedim mi

d. Destan

- Deprem, savaş, sel, kıtlık gibi konularda söylenebilir.
- Bazı kahramanlık öyküleri, güldürücü olaylar, toplumsal eleştiri de destanlarda yer bulmuş konulardandır.
- Destanların esnaf destanı, yaş destanı, bekçi destanı, hayvan destanı gibi çeşitleri vardır.
- 8'li ve 11'li hece vezniyle söylenir.
- Genelde koşma gibi uyaklanır.
- Âşık edebiyatının en uzun nazım biçimi olup dörtlük nazım birimiyle kurulur.
- Son dörtlükte şairin mahlası geçer.

Aşçı oldum asla pişmedi yemek
Boyac'oldum bilmem al yeşil irenk
Tellal oldum tuttum bir topal eşek
Çamura saplandı çekip giderken

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

I.

Gelen aynı Sümmanî'nin başına
Sen de kavrulmuşsun aşk ataşına
Sevda temrenini mermer taşına
Sen de benim gibi vurabildin mi

II.

Karacoğlan söyler sözün başarır
Aşkın deryasını boydan aşırır
Seni her mecliste hacil düşürür
Kötülerle konup göçücü olma

Aşağıdakilerden hangisi bu dörtlüklerin ortak özelliklerinden biri değildir?

A) Ait oldukları şiirin son dörtlüğü olma
B) Aynı kafiye düzenine sahip olma
C) Güzelleme türünde yazılmış olma
D) Mecazlı bir anlatıma sahip olma
E) 11'li hece ölçüsüyle yazılmış olma

AYT - 2022

C. TEKKE ŞİİRİ NAZIM TÜRLERİ

- Tasavvufi Türk şiirinde dinî ve ahlaki konular ele alınmıştır.
- Şiirler genelde koşma biçiminde söylenmiştir, dolayısıyla tekke şiirinde nazım biçimleri değil, nazım türleri bulunmaktadır.

a. İlahi

- Tekke şiirinin en çok söylenen nazım türüdür.
- Allah'ı öven, Allah aşkını dile getiren şiirlerdir.
- Herhangi bir tarikatın izini taşımayan bu şiirlerde genellikle 8'li hece vezni kullanılmıştır.
- Coşkulu ve dinî bir anlatım (dinî lirizm) hâkimdir.
- Türün en ünlü temsilcisi Yunus Emre'dir.
- Mevlevilikte okunan ilahilere **ayin** veya **cumhur**, Gülşenîlerde okunanlara **tapuğ**, Halvetilerde **durak** denir. Diğer tarikatlarda ise **cumhur** veya **hûr** denir.

Dağlar ile taşlar ile
Çağırayım Mevla'm seni
Seherlerde kuşlar ile
Çağırayım Mevla'm seni

Gökyüzünde İsa ile
Tur Dağı'nda Musa ile
Elindeki asa ile
Çağırayım Mevla'm seni

b. Nefes

- Bektaşilik tarikatına mensup ozanların söylediği tasavvufi şiirlerdir.

Çıkalım meydan yerine
Girelim Ali sırrına
Can u başı Hak yoluna
Koyamazsın demedim mi

c. Deme

- Alevi şairlerin okuduğu, tasavvufi şiirlerdir.
- Türün en bilinen ismi Pir Sultan Abdal'dır.

Eğer ekilir de bostan olursam
Şu halkın diline destan olursam
Kara toprak senden üstün olursam
Bu yıl bu yayladan Şah'a gidelim

d. Şathiye

- Tasavvufi hakikatlerden mizahi bir dille söz eden şiirlerdir.
- İlk bakışta saçma gibi görünen bu şiirler, esasen derin anlamlar ve tasavvufi düşünceler barındırmaktadır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Kaygusuz Abdal, türün en ünlü örneklerini söylemiştir.

> Çıktım erik dalına, anda yedim üzümü
> Bostan issi kakıyup, der ne yersin kozumu
>
> Kerpiç koydum kazana, poyraz ile kaynattım
> Nedir deyip sorana, bandım verdim özünü

e. Nutuk

- Tekke şiirinde tarikata yeni giren mürşitlere yol göstermek, tarikat ve tasavvuf adabını öğretmek için hazırlanan şiirlerdir.

> Gel imdi sen dahi şeyhin hâline
> Karışasın evliyanın yoluna
> Dalasın sen âb-ı hayat gölüne
> Erişir cânına fazlı Hudâ'nın

f. Devriye

- Devir kuramını anlatan şiirlerdir ve bu kurama göre tüm varlıklar Allah'tan gelip ona döner.

> Bu mülk-i fâniye çok geldim gittim
> Yağmur olup yağdım, ot olup bittim
> Urum diyarını ben irşat ettim
> Horasan'dan gelen Bektaş idim ben

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Edeblü ol cân isen
Hakk'ı bil insan isen
Müştâk-ı Sultân isen
Var edeb öğren edeb

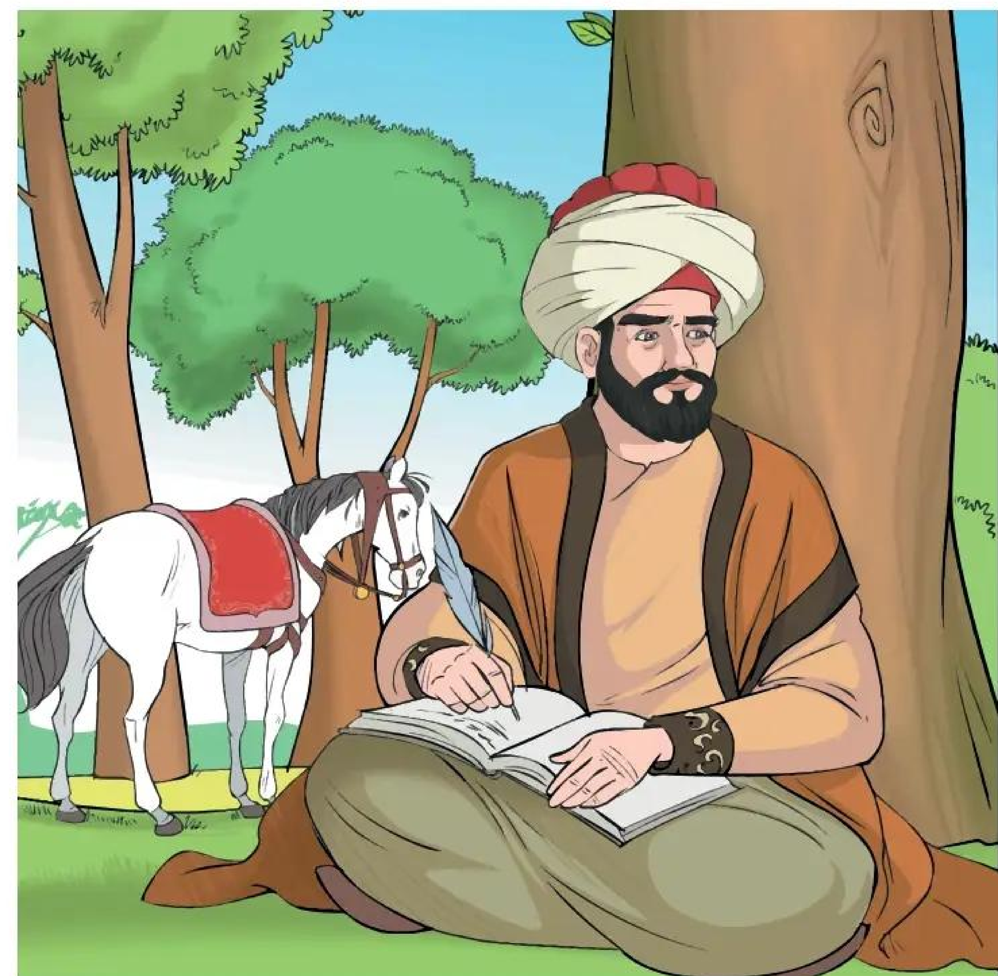
Bu dörtlüğün nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nutuk B) Devriye C) Şathiye
D) Güzelleme E) Münacaat

AYT - 2020

ÜçDörtBeş — DİVAN ŞİİRİ NAZIM BİÇİMLERİ VE TÜRLERİ

A. BEYİTLERLE KURULAN NAZIM BİÇİMLERİ

a. Gazel

- Divan şairlerinin en çok kullandığı nazım biçimidir.
- Gazelin ilk beytini oluşturan dizeler kendi arasında kafiyelidir, diğer beyitlerin ilk dizesi serbest, ikinci dizeleri ise ilk beyitle kafiyelidir. (aa-ba-ca-da…)
- Beyit sayısı 5-15 arasında değişir.
- Gazelin ilk beytine **matla**, son beytine **makta** adı verilir. Matladan sonra gelen beyte **hüsn-i matla**, maktadan önce gelen beyte de **hüsn-i makta** denir.
- Gazelde en çok aşk, şarap, sevgi ve güzellik konusu ele alınır. Aşkın verdiği mutluluk veya acıyı işleyen gazele **âşıkâne gazel**, dünya zevklerinden bahseden gazele **rindâne gazel**, sevgilinin güzelliklerini övüp betimleyen gazellere **şuhâne gazel**, tasavvufi hakikatleri işleyen gazellere **sufiyâne gazel**, öğreticilik yönü ağır basan gazellere ise **hikemi gazel** denir.
- Bir gazelin en güzel beytine **beytü'l gazel** ya da **şah beyit** denir.
- Beyitleri arasında konu birliği olan gazele **yek-âhenk gazel**, tüm beyitleri aynı güzellikte söylenmiş gazele ise **yek-âvâz gazel** denir.
- Dize ortalarında uyak bulunan gazele **musammat gazel** denir.

- Gazel türünün edebiyatımızdaki en başarılı örneklerini Fuzulî ve Bakî vermiştir.

> Aceb nitdüm yâra virmez selâmı
> Bu zâlim müddeî komaz ola mı
>
> Menüm iki cihanda yârum oldur
> Menem anun âhir kemder gulâmı
>
> Şu cefâlar ki sen bana kılursan
> Aceb kâfir müselmâna kıla mı
>
> Yûsuf'a kalmadı bu hüsn bâkî
> Kıyâs eyle sana yârum kala mı
>
> Seni sevmez mi yohsa Şeyyad Hamza
> Denînün biridür bu kaltabâni

b. Kaside

- Bir din veya devlet büyüğünü övmek için yazılan şiire **kaside** denir.
- Kasidenin beyit sayısı 33-99 arasında değişir.
- Uyak düzeni gazelle (aa-ba-ca...) aynıdır.
- Kasidenin ilk beytine **matla**, son beytine **makta**, şairin adının geçtiği beyte **taç beyit**, en güzel beyitine **beytü'l kasid** denir.
- Kasideyi oluşturan bölümler şöyledir:

Nesip (Teşbib)

- Kasidenin ilk bölümüdür. Bu bölümde bir mevsimin, bir savaş meydanının, sevgilinin, bir köşk veya sarayın betimlemesi yapılır. İçeriğine göre bahariye, şitaiye, ramazaniye gibi adlar alır.

Girizgâh

- Nesip ile methiye arasındaki geçişi sağlayan bir veya iki beyitlik kısımdır.

Methiye

- Kasidenin asıl kısmıdır. Kaside kimin adına yazılmışsa onun övgüsü yapılır.

Tegazzül

- Kaside içinde yer alan gazel bölümüdür. Kasidedeki yeri kesin olarak belirlenmiş değildir hatta bazı kasidelerde bu bölüm bulunmaz.

Fahriye

- Kasidede şairin kendi sanatını övdüğü kısımdır.

Dua

- Kasidenin methiye kısmında övgüsü yapılan kişiye dua edilen, onun için Allah'tan iyi dilek ve temennilerde bulunulan kısımdır.
- Kasideler konuları bakımından da incelenir:
  - Allah'ın varlığını ve birliğini işleyen kasidelere **tevhit**,
  - Allah'a yakarış bildiren kasidelere **münacat**,
  - Hz. Paygamber (sav) övgüsü yapılan kasidelere **naat**,
  - Devrin devlet adamlarını övmek için yazılan kasidelere **methiye**,
  - Bir padişahın tahta çıkışını konu alan kasidelere **cülusiye**,
  - Yergi maksadıyla yazılan kasidelere **hicviye**,
  - Bir kişinin ölümünden duyulan acıyı ifade eden kasidelere **mersiye** adı verilir.
- Edebiyatımızda kaside nazım biçiminin en tanınmış temsilcisi Nefî'dir.

> Saçma ey göz eşkten gönlümdeki odlare su
> Kim bu denlü dutuşan odlara kılmaz çâre su
>
> Âb-gûndur günbed-i devvâr rengi bilmezem
> Yâ muhît olmış gözümden günbed-i devvâra su
>
> Bîm-i dûzah nâr-ı gam salmış dil-i sûzânuma
> Var ümîdüm ebr-i ihsânun sepe ol nâra su
>
> Yümn-i na'tünden güher olmış Fuzûlî sözleri
> Ebr-i nîsândan dönen tek lülü-i şehvâra su

c. Mesnevi

- Divan şiirinin en uzun nazım biçimidir ve beyit sayısı sınırsızdır.
- Her beyit kendi arasında kafiyelidir (aa/bb/cc/dd…).
- Genelde aşk ve kahramanlık öyküleri dile getirilmiştir.
- Mesnevi, divan şiirinin romanı olarak kabul görmüştür.
- Aruzun kısa kalıplarıyla yazılan bu nazım biçimi, Fars (İran) edebiyatından alınmıştır.
- Türk edebiyatının ilk mesnevisi Yusuf Has Hacip'e aittir: *Kutadgu Bilig*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Mesnevinin bölümleri şunlardır:
  - Besmele
  - Dibâce (ön söz)
  - Tevhit
  - Münâcât
  - Miraciye
  - Medh-i Çihar-Yâr-ı Güzîn
  - Sebeb-i telif (eserin yazılma nedeninin anlatıldığı kısım)
  - Âgâz-ı destan (esas konunun işlendiği, mesnevinin en uzun bölümü)
  - Hâtime (Mesnevinin bitiş kısmı)
- Aynı şair tarafından yazılmış beş mesneviye **hamse** denir. Türk edebiyatında hamse geleneğini başlatan sanatçı Ali Şir Nevaî'dir. Anadolu sahasında hamse sahibi ilk şair Hamdullah Hamdi'dir. Fuzulî'nin hamsesi yoktur. Ali Şîr Nevaî, Taşlıcalı Yahya, Hamdullah Hamdi, Nevizade Atayi, Lâmiî Çelebi, Genceli Nizamî, Nergisî, Gelibolulu Âli, Celîlî, Behiştî hamse unvanlı sanatçılardandır.
- Bakî, Nedim ve Nefî mesnevi türünde eser vermemiştir.
- Lamiî Çelebi, en çok mesnevi yazan sanatçıdır.
- Türk edebiyatındaki önemli mesneviler şunlardır:

Risaletü'n-Nushiyye (Yunus Emre)
Mesnevi (Mevlana)
Mantıku't-Tayr (Gülşehrî)
Garipname (Âşık Paşa)
Süheyl ü Nevbahar (Hoca Mesud)
İskendername, Cemşid ü Hurşid (Ahmedî)
Çengname (Ahmed-i Daî)
Vesiletü'n-Necat (Süleyman Çelebi)
Harname, Hüsrev ü Şirin (Şeyhî)
Şem ü Pervane (Zâtî)
Leyla ile Mecnun, Beng ü Bade (Fuzulî)
Hayriye, Hayrabad, Surname (Nabî)
Hüsn ü Aşk (Şeyh Galip)
Mihnetkeşan (Keçecizade İzzet Molla)

Hüsn akdine çok behâ gerekdir
Evvel sana kîmyâ gerekdir

Durma sefer et güzâr-ı Kalb'e
Cân baş ko reh-güzâr-ı Kalb'e

Ol şehrde kîmyâ olurmuş
Yolda belî çok belâ olurmuş

Bin başlı bir ejderi münakkaş
Mumdan gemi altı bahar-ı âteş

Bin yıllık yol harâbe-i gam
Anın ötesi sarây-ı mâtem

Meşhûr o yolun başında câdû
Her mûyı yılan yalan değil bu

d. Kıt'a

- Beyit sayısı 2-12 arasında değişir.
- Matla beyti olmayan gazel gibidir.
- "ab-cb-db..." olarak kafiyelenir.
- Çoğunlukla sosyal ve felsefi görüşler işlenir.

Ey felek maksadun ülfet mi adâvet mi nedür
Yoksa ol mâh ile uşşâka felâket mi nedür

İrmeden vuslata hicrana irişdük ammâ
Anlasam bari bidâyet mi nihâyet mi nedür

e. Müstezat

- Gazelin dizeleri arasına kısa dizelerin eklenmesiyle oluşan nazım biçimidir.
- Müstezatın kısa dizelerine **ziyade** adı verilir.
- Uzun dizeler gazel gibi uyaklanır.
- Kısa dizeler kendi aralarında uyaklanacağı gibi uzun dizelerle de uyaklanabilir.

> Ey şûh-ı kerem-pîşe dil-i zâr senindir
> Yok minnetin aslâ
> Ey kân-i güher anda ne kim var senindir
> Pinhân ü hüveydâ

ÖRNEK 4 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

Ey serv-i sehi sen geleli seyr ile bağa
Baş çekmedi ar'ar
Çok ali-nesebler özünü saldı ayağa
Kul böldü sanavber

Biçim ve içerik özellikleri dikkate alındığında bu şiirin nazım şeklinin aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

A) Müstezat
B) Kıt'a
C) Şarkı
D) Terkibibent
E) Rubai

AYT - 2021

B. DÖRTLÜKLERLE KURULAN NAZIM BİÇİMLERİ

a. Rubai

- Tek dörtlükten oluşan bir nazım biçimidir.
- İran edebiyatında doğmuş ve oradan bize geçmiştir.
- "aaxa" biçiminde kafiye düzeni vardır.
- Aruzun farklı kalıplarıyla yazılmıştır.
- Çoğunlukla felsefi konular işlenmiştir.
- Rubai türünün en tanınmış ismi Ömer Hayyam'dır.
- Türk edebiyatında en fazla rubai yazmış sanatçı Azmizade Haletî'dir.
- Son dönemde Arif Nihat Asya ve Yahya Kemal Beyatlı rubai yazmıştır.

> Ey kör! Bu yer, bu gök, bu yıldızlar boştur boş
> Bırak onu bunu da gönlünü hoş tut hoş
> Şu durmadan kurulup dağılan evrende
> Bir nefestir alacağın, o da boştur boş

b. Tuyuğ

- Divan şiirine Türklerin kazandırdığı bir nazım şeklidir.
- Halk edebiyatındaki mâniden ilhamla oluşturulmuştur.
- Tek dörtlükten oluşup "aaxa" olarak uyaklanmıştır.
- Aruzun sadece "fâilâtün-fâilâtün-fâilâtün-fâilün" kalıbıyla oluşturulur. Bu yönüyle rubaiden ayrılır.
- Mahlas kullanılmaz.
- Kadı Burhanettin, bu nazım şeklinin Türk edebiyatındaki en tanınmış temsilcisidir.

> Dalmışam şol bahre kim pâyânı yok
> Batmışam şol gence kim hüsrânı yok
> Bulmuşam şol bedri kim noksânı yok
> Girmişem ol şehre kim virânı yok

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

C. BENTLERLE KURULAN NAZIM BİÇİMLERİ

a. Şarkı

- Divan şiirine Türklerin kazandırdığı bir nazım biçimidir.
- Halk şiirindeki türküden ilhamla oluşturulmuştur.
- Bestelenmek için meydana getirilir.
- Dörtlük sayısı 3-5 arasında değişir.
- Her bir dörtlüğün sonunda yinelenen mısraya "nakarat" adı verilir.
- "abab/cccb/dddb" veya "aaaa/bbba/ccca" şeklinde uyak şeması vardır.
- Şarkı nazım biçiminin ilk şairi Nâilî'dir.
- Türk edebiyatındaki en tanınmış temsilcisi Nedim'dir.

Dün kahkahalar yükseliyorken evinizden
Bendim geçen ey sevgili, sandalla denizden
Gönlümle uzaklarda bütün bir gece sizden
Bendim geçen ey sevgili, sandalla denizden

Dün bezminizin bir ezelî neş'esi vardı
Saz sesleri tâ fecre kadar Körfez'i sardı
Vaktâ ki sular şarkılar inlerken ağardı
Bendim geçen ey sevgili, sandalla denizden

b. Murabba

- Dörtlük sayısı 5-7 arasındadır.
- Murabbanın uyak düzeni "abab/bbba/ccca" ya da "aaaA/bbbA/cccA"dır.
- Ahmet Paşa ve Namık Kemal murabbalarıyla öne çıkmıştır.

Perişan hâlin oldum sormadın hâl-i perişanım
Gamından derde düştüm kılmadın tedbir-i dermanım
Ne dersin rüzgârım böyle mi geçsin güzel hanım
Gözüm canım efendim sevdiğim devletli sultanım

Esir-i dâm-ı aşkın olalı senden vefa görmem
Seni her kanda görsem ehl-i derde aşina görmem
Vefa vü aşinalık resmini senden reva görmem
Gözüm canım efendim sevdiğim devletli sultanım

ÖRNEK 5

Merkeb üzre yükledirler tenbelit
Eyler âsâyişle av av tenbel it
İstirâhat çünki tenbellikdedir
Sen beni yâ Rab hemîşe tenbel it

---- nazım biçiminin bilinen özelliklerini içinde barındıran bu dörtlüğün ilk mısrasındaki tenbelit, "hayvan yükü"; ikinci mısraındaki, tenbel it, "tembel köpek"; son mısraındaki tenbel it ise "tembel et/eyle" anlamlarındaki bu kelime gruplarıyla şair, cinas yapmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) Murabba B) Tuyuğ C) Şarkı
D) Muhammes E) Kaside

c. Terkibibent

- 5-10 beyitlik bentlerden oluşan bir nazım şeklidir.
- "aaaaaaaaaaaabb/cccccccccccccdd" şeklinde uyaklanabileceği gibi "aaxaxaxaxaxabb/ccxcxcxcxcdd" şeklinde de uyaklanabilir.
- **Hane** adı verilen her bir bendin son beytine **vasıta beyti** denir ve vasıta beyti her bendin sonunda değişir.
- Toplumsal meselelere, felsefi ve tasavvufi konulara, ölüm temasına yer verilmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Türk edebiyatında özellikle Bağdatlı Ruhî ve Ziya Paşa bu nazım şeklinde eserler vermiştir.

> Sanman bizi kim şîre-i engûr ile mestiz
> Biz ehl-i harâbâtdanuz mest-i elestiz
>
> Ter-dâmen olanlar bizi âlûde sanır lîk
> Bizi mâil-i bûs-ı leb-i câm ü kef-i destiz
>
> Sadrın gözedüp n'eyleyelüm bezm-i cihânun
> Pây-ı hum-ı meydür yerimüz bâde-perestiz
>
> Mâil değiliz kimsenin âzârına ammâ
> Hâtır-şiken-i zâhid-i peymâne-şikestiz
>
> Erbâb-ı garaz bizden irâğ olduğu yeğdir
> Düşmez yere zirâ okumuz sâhib-i şastiz

d. Tercibent

- 5-10 beyitlik bentlerden oluşan bir nazım şeklidir.
- Yapı ve içerik olarak terkibibende benzer.
- Her bendin sonunda vasıta beyti vardır ve vasıta beyti değişmez.
- Bu türün edebiyatımızdaki en önemli isimleri Bağdatlı Ruhî ve Ziya Paşa'dır.

> Kabul eyler mi yâ Rab zahm-ı pür-nâsûrumuz bih-bûd
> Kalır mı yoksa bu âteşle dâğ-ı dil gibi pür-dûd
>
> Alırsa pençeye yasak beni bu baht-ı nâ-mes'ûd
> Kıyamet kopsa gevher tutsa âlem olmayam hoşnûd
>
> Ferah nâmın dahi yâd edemez bu cân-ı zehr-alûd
> Rızâdır çâresi her ne dilerse hazret-i Ma'bûd
>
> Belâ mevc-âver-i gird-âb-ı hayret nâ-hudâ nâ-bûd
> Adem sahillerin tuttu dîrîga bang-i nâ-mevcûd
>
> Düşüp dâm-ı hevâya hasret-i gül-zâr kaldım ben
> Gidip nefh-i Mesîhâ-veş sabâ bîmâr kaldım ben

e. Muhammes

- Beşer dizelik bentlerden meydana gelen bir nazım biçimidir.
- Bent sayısı 4-8 arası değişir.
- Genelde "aaaaa, bbbba" şeklinde uyaklanır.
- Tasavvufi ve felsefi konularda yazılır.

> Meyl-i vasi eğmiş kadümi çeng-i bezm-i yâr tek
> Reglerüm sızlar el ursam çeng üzre târ tek
> Çeng ne mümkin kim ide zârlıg men zâr tek
> Bes ki memlûyem hevâ-yı aşka mûsikâr tek
> Min figân her dem çıkar her üstühânumdan menüm
>
> Ey hayâlün halveti nakd-ı revânum mahzeni
> Gözyaşı olur revân her dem hayâl itsem seni
> Lutf umup senden ser-i kuyunda tutdum meskeni
> Gel gözüm nûru Fuzulî tek çok ağlatma meni
> İncimez mi hâtırun munca figânımdan menüm

f. Taştir

- Genellikle beşer dizelik bentlerden oluşur.
- Gazelin beyitlerini oluşturan dizeler arasına üç dizenin eklenmesiyle meydana gelir.
- Bir çeşit naziredir çünkü önemli bir şairin gazelindeki beyitlerin arasına üç dize eklenir.
- Uyak düzeni "aaaaa/bbbba/cccca" şeklindedir.

> YAHYA KEMAL'DEN BAKÎ'NİN GAZELİNE TAŞTİR
> Ferman-ı aşk can iledir inkıyadımız
> ***Pürdür hayâl-i yar ile her lahza yadımız***
> ***Mevkûfdur o mâha samîm-i fuâdımız***
> ***Âhir varınca haddine hestî-i şâdımız***
> Hükm-î kazâya zerre kadar yok inâdımız
>
> Baş eğmeziz edâniye dünyâ-yı dûn için
> ***Ettik fedâ zevâhiri şevk-ı derûn için***
> ***Sattık metâ-ı ömrü mey-i la'l-gûn için***
> ***Nevbet çalınca rıhlet-i milk-i sükûn için***
> Allah'adır tevekkülümüz i'timâdımız

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

e. Tardiye

- Muhammesin özel bir biçimidir.
- Muhammes, aruzun farklı kalıplarıyla yazılırken tardiye tek kalıpla yazılır.
- Uyak düzeni muhammesle aynıdır ve beşinci dizeler kendi arasında uyaklıdır.
- Bu türde öne çıkan isim Şeyh Galip'tir.

Hoş geldin eyâ berîd-i cânân
Bahşet bana bir nüvid-i cânân
Can ola fedâ-yı iyd-i cânân
Bî-sûd ola mı ümîd-i cânân
Yârin bize bir selâmı yok mu

Ey Hızr-i fütâdegân söyle
Bu sırrı edüp ıyân söyle
Ol sen bana tercümân söyle
Ketm etme yegân yegân söyle
Gam defterinin tamamı yok mu

BİLELİM

Divan şiirinde terbi, müseddes, tahmis, tesdis, müselles, müsebba, müsemmen, mütessa, muaşşer gibi nazım biçimleri de bentlerle yazılmıştır.

ÖRNEK 6

Edebiyatımızda terkibibend şairi olarak Bağdatlı Ruhî'nin ayrı bir yeri vardır. Devrinde gördüğü aksaklık, haksızlık, yolsuzlukları, insanların zayıf ve kötü taraflarını alaylı bir dille hicvetmiş, devrinde çok tanınmış ve sonraki şairlere ilham kaynağı olmuştur.

Bu parçadaki altı çizili sözle gönderme yapılan şairler arasında aşağıdakilerin hangisi vardır?

A) Namık Kemal
B) İbrahim Şinasi
C) Ziya Paşa
D) Nabizade Nazım
E) Abdülhak Hamit Tarhan

BİLELİM

Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Dönemi'nde Batı'dan alınan şu nazım biçimleri de kullanılmıştır:

a. Sone: İki dörtlük ve iki üçlükten oluşan 14 dizelik bir nazım şeklidir.

b. Terzarima: Üçer mısralık bentlerle yazılmış bir nazım biçimidir. "aba bcb cdc ded e" biçimindeki uyak düzeni, örüşük uyak olarak adlandırılır.

c. Triyole: On mısralı bir nazım şeklidir. Önce iki mısralı kısım, sonra dörder mısralı iki kısım gelir.

d. Balad: 3 uzun 1 kısa bentten oluşan bir nazım biçimidir.

ÖRNEK 7

Bir gazele ait üç beyit şu şekildedir:

I. Ne denlü ağlasa zâr olsa âşık
Açılsa gülse gül-zâr olsa dilber

II. Cefâyı az kılsa Hayretî'ye
Sözüm bu kim vefâ-dâr olsa dilber

III. Öpülse yâr ile yâr olsa dilber
Koculsa râm-ı dil-dâr olsa dilber

Bu beyitlerin şiirde yer alma sırası aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) I - III - II
B) II - I - III
C) II - III - I
D) III - II - I
E) III - I - II

AYT - 2018

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 8 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Aşağıdaki beyitlerin hangisi bir kasidenin “fahriye” **bölümünden alınmış olabilir?**

A) Lâle-hadler yine gülşende neler itmediler
Servi yürütmediler gonceyi söyletmediler

B) Ayagı yer mi basar zülfüne ber-dâr olanun
Zevk ü şevk ile virür cân u seri döne döne

C) Yok bu şehr içre senin vasf ettiğin dil-ber Nedîm
Bir perî-sûret görünmüş bir hayâl olmuş sana

D) Görüp bu hâli gül-istanda dondu cedvel-i âb
Bahâra dek duramaz korkarım kenâr çizer

E) Arab u Rûm’da üstâd-ı sühandır Vehbî
Acemî oldu yanında şuârası Acem’in

AYT - 2021

ÖRNEK 9 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Aşağıdaki açıklamalardan hangisi ayraç içinde verilen terimle uyuşmamaktadır?

A) Bir kimseyi yermek amacıyla abartılı bir üslup kullanılarak yazılan şiirlere denir. **(Hicviye)**

B) Dört dizeden oluşan bu nazım şekli yalnızca Türk edebiyatında görülür. **(Tuyuğ)**

C) Ahenk sağlamak amacıyla bir gazelin her dizesine kısa bir dize eklenerek oluşturulan nazım şeklidir. **(Müstezat)**

D) Hemen hemen her kasidede yer alan bu bölümde şairler kendilerini ve şiirlerini mübalağalı bir şekilde överler. **(Fahriye)**

E) Her beytinin dizeleri kendi arasında kafiyeli olan bu nazım şekli, divan edebiyatının en uzun nazım şeklidir. **(Murabba)**

AYT - 2020

ÖRNEK 10

Gülüm kurutmam seni
Suda çürütmem seni
Senelerce görmesem
Yine unutmam seni

Bu dizelerin nazım biçimi aşağıdakilerin hangisidir?

A) Semai B) Mâni C) Destan D) Koşma E) Varsağı

ÖRNEK 11

Aşağıdaki kavramların karşılarına tanımlarını yazınız.

a. **Makta:** ....

b. **Müstezat:** ....

c. **Tegazzül:** ....

d. **Hicviye:** ....

e. **Tevhit:** ....

f. **Taç beyit:** ....

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 12

Arapça bir kelime olan medh övme, övgü, birinin iyiliğini söyleme anlamlarına gelir. Aynı kökten türetilmiş methiye, kelime anlamı olarak övgü demektir. Edebî terim olarak bir kimseyi veya bir kişiyi övmek için yazılmış şiir anlamıyla divan edebiyatında bir anlam tarzına ad olmuştur.---- nazım şekli içinde yer alan methiyeler, bu nazım biçiminin maksad veya maksud kelimeleriyle ifade edilen bölümünü oluşturur. Söz konusu bölümde şair; şiiri sunacağı kişiyi iyilik, adalet, kahramanlık, cömertlik, zenginlik gibi özelliklerle ele alarak değerlendirir ve över.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

A) Murabba B) Terkibibent C) Gazel D) Kaside E) Mesnevi

ÖRNEK 13

Dehrin ne safa var acabâ sîm ü üzerinde
İnsan bırakır hepsini hîn-i seferinde

Yıldız arayı gökte nice turfa müneccim
Gaflet ile görmez kuyuyu reh-güzârinde

Âyinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz
Şahsın, görünür rütbe-i aklı eserinde

Bu dizeler ile ilgili

I. Divan şiirine Türk şairlerce kazandırılmış bir nazım biçimini örneklendirmektedir.
II. “aa-ba-ca” şeklinde uyak dizilimine sahiptir.
III. Nazım birimi gazelle aynıdır.
IV. Hem ek hem kelime hâlinde redif kullanılmıştır.

yargıları “doğru (D) ve yanlış (Y)” **biçiminde değerlendirilirse hangi sıralamaya ulaşılır?**

A) Y-D-Y-D B) Y-D-D-Y C) D-Y-Y-D D) Y-D-D-D E) D-Y-D-Y

ÖRNEK 14

Aşağıdaki şiirlerin nazım biçimlerini ve şiir geleneğini belirtiniz.

a. Canım kurban olsun senin yoluna
Adı güzel, kendi güzel Muhammed
Şefâat eyle bu kemter kuluna
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

I. Nazım Biçimi: ....

II. Şiir Geleneği: ....

b. Şeh bend-i kemend ü hasm-ı hun-rîz
Olmaḳda ser-i şehe ḳadeh-rīz

Bu hâl ile ol hıdîv-i şeh-zâd
Olmuşdı esîr-i dest-i cellâd

İmkân-ı reh-i halâs-ı nâ-bûd
Ümmîd-i reh-i necât-ı mesdûd

I. Nazım Biçimi: ....

II. Şiir Geleneği: ....

c. Ödlek arıg kevredi
Yunçıg yavuz tavradı
Erdem yeme savradı
Ajun begi çertilür

Zamane hep bozuldu
Zayıf tembel güçlendi
Erdem yine azaldı
Acun beyi ölüverdi

I. Nazım Biçimi: ....

II. Şiir Geleneği: ....

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Anonim halk şiiri nazım şekilleri, halkın ortak ürünüdür. Sözlü olarak ağızdan ağza yayılır. Halkın gündelik diliyle oluşturulur. Zamanla değişerek çeşitlenir. Bu ürünlerde nazım birimi dörtlüktür.

Aşağıdakilerden hangisi, bu parçada sözü edilen şiir geleneğini örneklendirmektedir?

A) Karac'oğlan der ki kondum göçülmez
Acıdır, ecel şerbeti içilmez
Üç derdim var birbirinden seçilmez
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm

B) Ruhsatî'm eyledim senin de medhin
Al yanaktan bir buse ver himmetin
Yüz bin sarraf gelse bilmez kıymetin
Âhirî dünyaya değer gözlerin

C) Dağlarda gezer oldum
Okuyup yazar oldum
Ben bir güzel uğruna
Kuruyup gazel oldum

D) Köroğlu düşer mi yine şanından
Ayırır çoğunu er meydanından
Kırat köpüğünden, düşman kanından
Çevrem dolup şalvar ıslanmalıdır

E) Varayım da mezarına varayım
Yürü bre Dadaloğlu'm yürü git
Baş ucunda el kavşurup durayım
Dertli dertli Çukurova yolun tut

2. Divan şiirinin en sevilen ve en yaygın nazım şekli ---- olarak bilinir. Divanlarda ve şiir mecmualarında yer alan binlerce ----; şairlerin ustalıklarını, vezne, kafiyeye, edebî sanatlara ve dile hâkimiyetlerini, yeni hayaller ortaya koymaktaki hünerlerini göstermek için birer mihenk taşı olmuştur.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) koşuk B) gazel C) ilahi D) semai E) mâni

3. Sultan Murat eydür: "Gelsin, göreyim."
Nice kahramandır, ben de bileyim
Vezirlik isterse üç tuğ vereyim!"
Kılıcından al kan saçtı Genç Osman

Bu dizelerin örneklendirdiği nazım biçimiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Coşkulu bir söyleyişi vardır.
B) Hecenin 11'li kalıbıyla söylenir.
C) Uyak düzeni koşmaya benzer.
D) Düz uyak şemasıyla oluşturulur.
E) Tekke edebiyatında yaygın olarak kullanılır.

4.
I. Sagu
II. Mesnevi
III. Varsağı
IV. Müstezat
V. Semai

Yukarıdaki numaralanmış nazım biçimleri şiir geleneklerine göre ikişerli eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

A) V B) IV C) III D) II E) I

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) Gazel, genellikle lirik konuların işlendiği bir nazım şeklidir.
B) Tuyuğ, Türklerin divan şiirine kazandırdığı bir nazım biçimidir.
C) Divan, selis, satranç ve vezniaher halk şiirindeki aruzlu türlerdir.
D) Mâni, tekke edebiyatı nazım şekillerindendir ve tek dörtlükten oluşur.
E) Nefî, kaside nazım biçiminin divan şiirindeki en tanınmış temsilcilerindendir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. I. Ne sağ olmak murâdumdur ne ölmekden kaçar canum
Cihanda hasta-i ışk olalı bir hoşça hâlüm var

II. Ganidür ışk ile gönlüm ne malüm ne menalüm var
Ne vasl-ı yârân handânam ne hicrândan melâlüm var

III. Ne meyl-i külbe-i ahzân ne seyr-i sohbet-i yârân
Ne ta'n-ı zâhid-i nâdân ne ceng ü ne cidâlüm var

IV. Ben ol hayrân-ı ışkam ki yitürdüm akl u idrâki
Ne âlemden haberdaram ne kendümden hayâlüm var

V. Cihân fânidür ey Yahyâ Hüve'l Hayy u Hüve'l Bâkî
Değişmem atlas-ı çarha benüm bir köhne şalum var

Yukarıda karışık hâlde verilen beyitlerden hangisi gazelin ilk beytidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. • Aşk, doğa ve yiğitlik konularında söylenir.
• Genelde 7'li hece ölçüsüyle oluşturulur.
• Kopuz eşliğinde ve ziyafet, zafer kutlaması gibi gerekçelerle düzenlenen törenlerde söylenmiştir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen nazım şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Koşma B) Sagu C) Koşuk D) Semai E) Mâni

ÜçDörtBeş

8. Yürü bire Bulgar Dağı
Hemen dağlar sende m'olur
Yaylalı sümbüllü yurtlar
Büyük evler sende m'olur

Bu dizelerin nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Türkü B) Destan C) Semai D) Varsağı E) Koşma

9.

Bu diyagramda soru işaretiyle belirtilen yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

A) Koşuk B) Semai C) Türkü D) Mâni E) Ninni

10. İlim kesbiyle pâye-i rif'at
Ârzû-yı muhâl imiş ancak

Aşk imiş her ne var âlemde
İlm bir kîl ü kâl imiş ancak

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Her beyit kendi arasında uyaklanmıştır.
B) Her dizenin sonuna bir kısa dize eklenerek oluşturulmuştur.
C) "xaxa" şeklinde kafiyelenmiştir.
D) Mahlas beytine yer verilmiştir.
E) Divan şiirinden bir rubai örneğidir.

11. (I) Kaside, beyit nazım birimiyle oluşturulur. (II) Uyak düzeni "aa-ba-ca-da…" şeklindedir. (III) Bu nazım biçimi 5-15 beyitten meydana gelir. (IV) Kasidenin en güzel beytine "beytü'l kasid" denir. (V) Şairin takma adının geçtiği beyte "taç beyit" denir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖDEVİNİZ
AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 1
38. ve 39. sayfalardaki Ödev Testi - 2

ÜçDört Beş

SÖZ SANATLARI (EDEBÎ SANATLAR)

- Söz sanatları, şiirde anlatılmak istenen duyguları daha canlı ve etkili hâle getirir. Anlatıma zenginlik ve estetiklik katar. Böylece şiirde monotonluk kırılmış olur.
- Edebî sanatların az kullanıldığı dizelerde şiirsellik de imgesellik de oldukça sınırlıdır.
- Başlıca söz sanatları şunlardır:

1. TEŞBİH (BENZETME)

- İki varlık veya kavramdan özellikçe güçlü olanı güçsüz olana benzetme sanatıdır.
- Tam (ayrıntılı) bir benzetmede "benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme yönü, benzetme edatı" olmak üzere dört unsur yer alır.

> Bebek bu hastalıktan
> Bir mum gibi eriyip tükendi
>
> **Bebek:** Benzeyen
> **Mum:** Kendisine benzetilen
> **Gibi:** Benzetme edatı
> **Eriyip tükenmek:** Benzetme yönü

- Kısaltılmış benzetmede benzetme yönü bulunmaz.

> Sevinçler bir top kumaş gibi gönlümde
>
> **Sevinçler:** Benzeyen
> **Bir top kumaş:** Kendisine benzetilen
> **Gibi:** Benzetme edatı

- Pekiştirilmiş benzetmede benzetme edatına yer verilmez.

> Ucu göğsünde duran bir kılıcım pençende
> Gözlerin benden uzaklaşsa da gönlün bende
>
> **Ben:** Benzeyen
> **Kılıç:** Kendisine benzetilen
> **Kılıcın ucunun göğsünde durması:** Benzetme yönü

- Sadece benzeyen ve kendisine benzetilenle yapılan benzetmelere **teşbihibeliğ (güzel-yalın benzetme)** denir.

> Zeytin gözlüm özlem ektim yollara
> Rast gelirsen hâlimi sor onlara
>
> **Göz:** Benzeyen
> **Zeytin:** Kendisine benzetilen

ÖRNEK 1

Nola deryâ gibi asker çekip dünyâyı feth etse
Yürütse hükmünü başdan başa mülk-i cihân üzre
(Deniz gibi asker çekip dünyayı fethetse şaşılır mı? Dünya ülkesinde baştan başa hükmünü yürütse şaşılır mı?)

Bu dizelerde örneği görülen edebî sanat aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nida B) Teşbih C) Cinas D) Tariz E) Tezat

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

2. TEŞHİS (KİŞİLEŞTİRME)

- İnsan dışındaki varlık veya kavramlara insan özelliği vermektir.

Mektuplarım ağlarken sustu dilekçelerim
Yüzümün serabında delirdi gecelerim

(Bu dizelerde mektuplara "ağlama", dilekçelere "susma", gecelere "delirme" özelliği verilerek teşhis yapılmıştır.)

ÖRNEK 2

(I) Bir eliyle sinekleri kovmaya, öteki eliyle ihtiyarlıktan ve hastalıktan bir nohut kadar ufalmış olan gözlerini silmeye başladı. (II) Bir hastanın başını bekliyor gibiydi. (III) Elini ağır ağır sallayarak umursamaz sinekleri kovalıyordu. (IV) Bir ihtiyar, kısık sesiyle bağırarak çocukları evlerine gönderdi, diğerleri de yavaş yavaş dağıldılar. (V) Birkaç delikanlı cenazeyi alıp evine götürdüler.

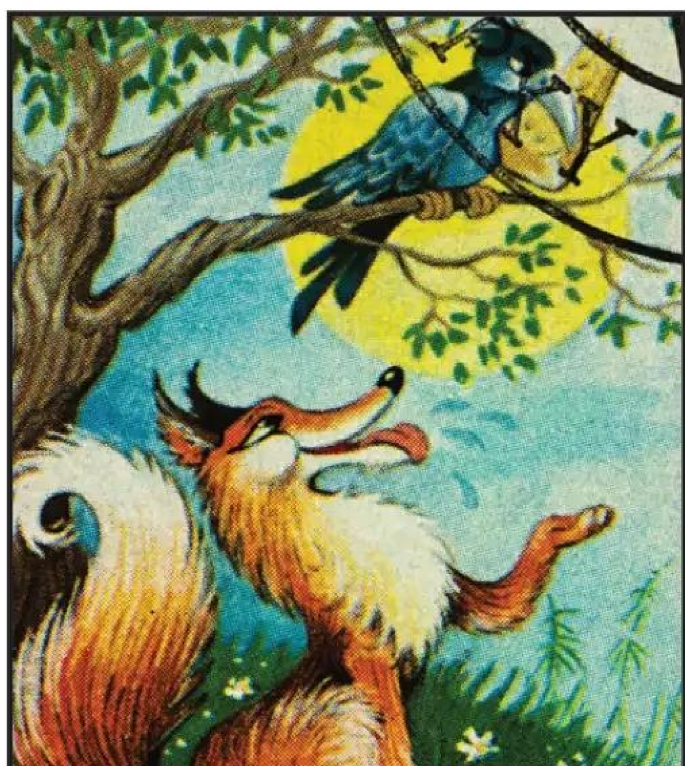
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde kişileştirmeye yer verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. İNTAK (KONUŞTURMA)

- İnsan dışındaki varlıkları insan gibi konuşturma sanatıdır.
- Bu sanatın kullanıldığı her şiirde doğal olarak "teşhis" sanatı da görülmektedir.
- Konuşturma sanatı, en çok fabllarda kullanılmıştır.

Kurnaz tilki sesini yumuşatarak ona
Dedi ki: "Kardeşçiğim artık dostuz
Müjde getirdim sana in de sarılalım
Barış oldu hayvanlar arasında"

4. İSTİARE (EĞRETİLEME)

- Benzeyen ya da kendisine benzetilenden sadece birinin söylenmesiyle yapılan söz sanatıdır.
- İstiare ikiye ayrılır.

a. Açık İstiare

- Benzetilenin verilip benzeyenin söylenmediği istiare çeşididir.

Garbın ucunda son kıyıdan en gürültülü
Bir med zamanı gökyüzü kurşunla örtülü

Kurşun: Benzetilen (Dizelerde verilmiş.)

Bulutlar: Benzeyen (Dizelerde verilmemiş.)

b. Kapalı İstiare

- Benzeyenin verilip benzetilenin söylenmediği istiare çeşididir.

İçimde damla damla bir korku birikiyor
Sanıyorum her sokak başını kesmiş devler

Korku: Benzeyen (Dizelerde verilmiş.)

Su: Benzetilen (Dizelerde verilmemiş.)

ÖRNEK 3

Vermez selâm o serv-i hırâmân gelir geçer
Yollarda ömr-i âşık-ı nâlân gelir geçer

Bu beyitte altı çizili sözle yapılan edebî sanat aşağıdakilerden hangisidir?

A) İstiare B) Tevriye C) Mecazımürsel D) Teşhis E) İntak

AYT - 2020

5. MECAZİMÜRSEL (AD AKTARMASI)

- Benzetme amacı güdülmeden bir sözün başka bir söz yerine kullanılmasıdır.
- Mecazımürsel, çeşitli anlam ilgileriyle kurulur:

Ya bu camlarda kadınlar
Bu mavi mavi
Bu yeşil yeşil

(Bu dizelerde "parça-bütün ilişkisi" görülmektedir. Cam, pencerenin bir parçasıdır.)

Bizden evvel buraya inen üç dört arkadaş
Kurmuştular tutuşan ocağa karşı bağdaş

(Bu dizelerde ocak sözcüğü dış, ocaktaki odunlar içtir; dolayısıyla "iç-dış ilişkisi" kurulmuştur.)

Ankara, bu konuyu geniş katılımlı bir toplantıda ele alacak.

(Bu cümlede "Ankara" ile kastedilen siyasetçiler ya da yöneticilerdir, dolayısıyla bu örnekte "yer-insan ilişkisi" söz konusudur.)

Zihnim bu şehirden, bu devirden çok uzakta
Tanburi Cemil Bey çalıyor eski plakta

(Bu dizelerde "Tanburi Cemil Bey" sözüyle beste kastediliyor, öyleyse "sanatçı-eser ilişkisi" söz konusudur.)

6. MÜBALAĞA (ABARTMA)

- Bir varlık, olay ya da durumun olduğundan az veya çok gösterilmesidir.

Yıllardır sevdiğim el oldu gitti
Tutuştu yüreğim kül oldu gitti
Gözlerimin yaşı sel oldu gitti
Zülfünden bir köprü kurduramadım

(Bu dörtlüğün üçüncü dizesinde "gözyaşının sel gibi aktığı" belirtilerek mübalağa sanatına başvurulmuştur.)

Aşağıdakilerin hangisinde bir varlık veya durum, olduğundan az veya çok gösterilmemiştir?

A) Bâğ-ı cennetdür yüzün gûyâ dehânun selsebîl
Ka'bedür gûyâ cemâlün nûrıdur rûşen delîl

B) Seyl-i firâk gönlüm evin durmayup yıkar
Dünyâya gözlerüm yaşı deryâ olup akar

C) Göklere irişdi feryâd ile efgânum meded
Kuluna zulm eyleme devletlü sultânum meded

D) Kul itdün kâinâtı kendüne sultân-ı âlemsin
Güzellerde nazîrün yok perî-veş şekl-i âdemsin

E) Bu hicrânı işitsün ağlasun derd ehli âh itsün
Sen olmayınca sohbetde gözüm kime nigâh itsün

AYT - 2022

7. TEZAT (KARŞITLIK)

- Karşıt durum, olay, olgu ve varlıkların bir arada verilmesidir.
- Genelde zıt anlamlı sözcüklerle yapılır.

Yenilgi yenilgi büyüyen bir **zafer** vardır
Sırların sırrına ermek için sende anahtar vardır

Aydınlığa koştum **karanlık** çıktı
Her sevgi, her vefa bir anlık çıktı

8. TEVRİYE

- Birden çok gerçek anlamı olan bir sözcüğü herkesçe bilinen anlamında değil, uzak anlamında kullanmaktır.

Rüzgâr kırdı dalımı, **ellerin** günahı ne?
Ben yitirdim yârimi, yolların günahı ne?

(Bu dizelerde "eller" sözcüğü hem insan organı olan "el", hem de yabancı anlamındaki "el"dir.)

Bu kadar letafet çünkü sende var
Beyaz gerdanında bir de **ben** gerek

(Bu dizelerde "ben" sözcüğü hem "vücuttaki siyah leke" hem de I. tekil şahıs zamiri anlamına gelecek şekilde kullanılmıştır.)

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. KİNAYE (DEĞİNMECE)

Hem gerçek hem de mecaz anlamıyla düşünülebilecek bir sözün mecaz anlamını kastetme sanatıdır.

Karanlıktır sağın solun
Zayıfsan bükülür kolun
Bazen düze çıkar yolun
Bazen yokuşta kalırsın

(Bu dörtlükte "karanlık, yokuş" sözcükleri hem gerçek anlamıyla hem de "kötü durumlar" kastedilerek mecaz anlamıyla kullanılmıştır.)

BİLELİM

Tevriye ve kinaye sanatlarının karıştırılmaması için tevriyede genelde sesteş bir sözcüğün iki gerçek anlamını çağrıştıracak şekilde, kinayede ise bir sözcüğün hem gerçek hem de mecaz anlamını karşılayacak biçimde kullanıldığı unutulmamalıdır.

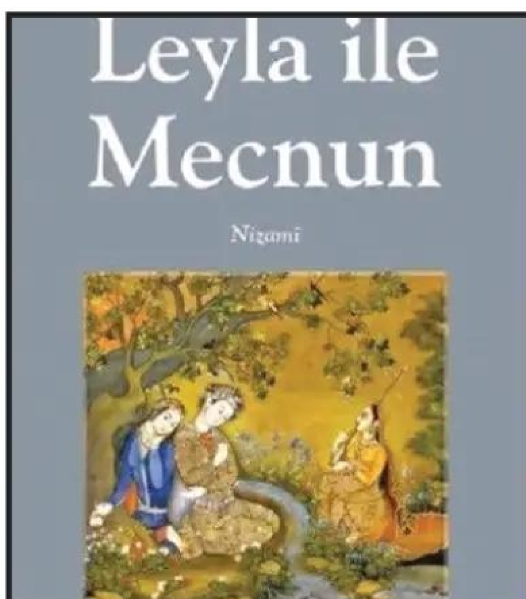
10. TELMİH (ANIMSATMA)

Dizelerde bilinen bir tarihsel olayı, bir sanat eserini hatırlatmadır.

Telmihte hatırlatılan şey uzun uzadıya açıklanmaz, bir iki kelimeyle anımsatılır.

Dövdükçe tavlanan demir er geç kılıçlaşır
Her kın filizlenip Ali'den Zülfikar açar

Çok ağladım Mecnun gibi çöllerde
Ferhat gibi şirin yardan ayrıldım

11. HÜSNÜTALİL (GÜZEL NEDENE BAĞLAMA)

Bir durum veya olayın gerçekleşmesinin, doğal bir nedene değil de anlam inceliği oluşturulması için güzel bir gerekçeye dayandırılmasıdır.

Güneş kaybolunca tepelerin ardından
Yalnız kalmasın diye bu zavallı âşık
Akşam, gelir odama kapımı vurmadan
Kolları zifiri karanlığa bulaşık

Bu çiçekler var ya bu çiçekler
Sana görünmek için açarlar ey sevgilim

12. İRSALİMESEL

Ortaya konan düşünceleri daha etkili ve inandırıcı hâle getirmek için atasözü ve özlü söz alıntılamaktır.

Aldanma cihanı sakın varına
Düşmeyegör onun âhu zarına
Bugünkü işini koyma yarına
Yar yıkıldığı gün tozar demişler

ÖRNEK 5 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Aşağıdaki beyitlerin hangisinde irsalimesel sanatına yer verilmemiştir?

A) Ziyaretten murâd olan duâdır
Bugün bana ise yarın sanadır

B) Kardaşına kuyu kazarsa kişi
Kuyuya düşmek olur anın işi

C) Ne siyâh eylemiş bu nâsiyeyi
Saçımı bembeyaz eden bahtım

D) Balık baştan kokar bunu bilmemek
Seyrânî gafilin ahmaklığından

E) Ahde vefâyı va'd-i tehî sanmasın ki dost
Gözden ırağ olunca gönülden ırağ olur

AYT - 2019

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

13. TECAHÜLÜARİF (BİLMEZDEN GELME)

- Bilinen bir gerçeğin, anlam inceliği oluşturmak gayesiyle bilmezden gelinmesidir.
- Bu söz sanatında cevabı aslında bilinen bir soruya yer verilmektedir.

> Bu eller miydi masallar arasından
> Rüyalara uzattığım bu eller miydi
> Arzu dolu, yaşamak dolu
> Bu eller miydi resimleri tutarken uyuyan
>
> Nerede gençliğin o güzel günleri
> Mutlulukla dolu yıllar ya hani

14. TARİZ (İĞNELEME)

- Bir sözün karşıtı kastedilerek dolaylı yoldan eleştirmek, iğnelemek, alaya almak, laf dokundurmak için başvurulan söz sanatıdır.

> Bir yetim görünce döktür dişini
> Bozmaya çabala halkın işini
> Günde yüz adamın vur kır dişini
> Bir yaralı sarmak için yeltenme

15. TENASÜP (UYGUNLUK)

- Dizelerde anlamca ilgili kavram ve sözcükleri bir arada kullanma sanatıdır.

> İmrenirim **arıya**
> **Petek** petek **balı** var
> **Konduğu çiçeklerin**
> Pembesi var, alı var

16. LEFFÜNEŞİR (AÇMA VE YAYMA)

- Anlamca ilgili veya birbirini açıklayan sözcükleri alt alta ya da çaprazlama verme sanatıdır.
- **Simetrik tenasüp** olarak da adlandırılır.

> Deli eder insanı bu **deniz**, bu **gökyüzü**
> Göz kırpar **yıldızlar**, türkü söyler **balıklar**
>
> (Bu dizelerde anlamca ilgili olan kırmızı sözcükler ve mavi sözcükler çaprazlama biçimde verilerek leffüneşir sanatına başvurulmuştur.)

17. CİNAS

- Yazılışları ve söylenişleri aynı, anlamları farklı olan sözcükleri bir arada kullanma sanatıdır.

> Bir güzel şûha dedim ki iki gözün **sürmelidir**
> Dedi vallahi seni Hind'e kadar **sürmelidir**
>
> (Birinci dizede "sürmelidir" sözcüğü ile göze çekilen madde anlamındaki "sürme" kastedilirken ikinci dizede "sür-" eylemi kastedilerek cinas sanatına başvurulmuştur.)

18. İSTİFHAM (SORU SORMA)

- Anlamı daha tesirli hâle getirmek için soru sorma sanatıdır.

> Analar bu çocukları **nasıl güldürüyorsunuz**?
> Nasıl yaz gökleri gibi böyle
> Durgun sular iyi çağlar gibi
> Kulaklarına **neler fısıldıyorsunuz**?

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

19. NİDA (SESLENME)

Şairin duygu yoğunluğunu bildirmek için "hey, ey" gibi seslenme ünlemlerine yer vermesidir.

Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü

20. TEKRİR (YİNELEME)

Sözün tesirini artırmak için bir sözcüğü veya sözcük grubunu yinelemektir.

Resmine baktığım güzel kız, genç kız
Unuttum, unuttum, unuttum seni
Eski bir albümde durursun yalnız
Unuttum, unuttum, unuttum seni

21. RÜCU (SÖZÜNDEN DÖNME)

Bir fikri daha güçlü duruma getirmek için söylenen sözden döner gibi davranmadır.

Biter yalancı nefes, tükenir sahte soluk
Yok bitmez, asıl burada başlar yolculuk

22. SEHLİMÜMTENİ

Söylenmesi kolay görünmesine rağmen benzerinin yazılması güç olan sözlerdir.

Beni bende demen, bende değilem
Bir ben vardır bende, benden içerü

23. TEDRİC

Bir düşünce, olay veya durumun derece derece alçaltılıp ya da yükseltilmesi sanatıdır.

Geçsin **günler**, **haftalar**, **aylar**, **mevsimler**, **yıllar**
Zaman sanki bir rüzgâr ve bir su gibi aksın

24. TERDİT (ŞAŞIRTMA)

Sözün hiç beklenmedik biçimde bitirilmesiyle okuyucuyu şaşırtma sanatıdır.

En ağır işçi benim
Gün yirmi dört saat seni düşünüyorum

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

25. AKİS

Bir dize içindeki sözlerin ters çevrilerek tekrar edilmesine dayanan söz sanatıdır.

Gamzen ciğerim deldi
Deldi ciğerim gamzen
Bilmem nic'olur hâlim
Hâlim nic'olur bilmem

26. İKTİBAS

Şiirde ayet veya hadis kullanılması sanatıdır.

Zâlimlere bir gün dedirir kudret-i Mevlâ
Tallâhi lekad âserekellâhü aleynâ

(Bu beytin ikinci dizesi Yusuf Suresi'nin 91. ayetinden alınmıştır.)

27. AKROSTİŞ

Bir şiirde dizelerin ilk harflerinin yukarıdan aşağıya doğru sıralandığında anlamlı bir sözcük meydana getirmesi sanatıdır.

Var olan bir sen, bir ben, bir de bu bahar
Elden ne gelir ki? Güzelsin, gençliğin var
Dünyada aşkımız ölüm gibi mukaddes
İnan ki bir daha geri gelmez bu günler
Âlemde bu andır bize dost esen rüzgâr

ÖRNEK 6 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

"Her akşam güneşin battığı yerden / Gözlerin doğuyor gecelerime" dizelerinde "gözler" ay gibi düşünülmüş fakat "ay" söylenmeden onu çağrıştıran "doğmak" sözcüğü kullanılmıştır. Dolayısıyla bu dizelerde ---- sanatı yapılmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) tezat B) mecazımürsel C) tevriye
D) teşbih E) istiare

ÖSYM - 2017

ÖRNEK 7 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Divan şiirinde, edebî sanatlarla sağlanan derin ve yoğun bir anlam söz konusudur. Bunu gerçekleştirmek için bazen bilinen bir olaya ait birkaç anahtar kavram verilerek okuyucunun zihninde çağrışımlar uyandırılır, bazen dış dünyadaki gerçekliklerin sınırı zorlanır, bazen de olaylar daha çarpıcı gerekçelere bağlanır.

Bu parçada özellikleri dile getirilen edebî sanatlar, aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Tevriye - Kinaye - Hüsnütalil
B) Telmih - Teşbih - Tecahülüarif
C) Telmih - Mübalağa - Hüsnütalil
D) Tenasüp - Mecazımürsel - Mübalağa
E) Tenasüp - Kinaye - Tecahülüarif

ÖSYM - 2015

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 8

Bu şehirde sokaklar seni düşünür
Bu sokaklarda evler seninle dolu
Bu evlerde huzur bir şarkıdır söylediğin
Sen yürürken bir kilim dokunur kilometreler boyunca
Düşer kaldırımlara nakış nakış güzelliğin

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Birinci dizede, insana ait bir özellik cansız bir varlığa nispet edilerek etkileyicilik sağlanmıştır.

B) İkinci dizede, "seninle" sözcüğündeki mecazımürselle sevgiliye ait kimi özellikler çağrıştırılmıştır.

C) Üçüncü dizede, "huzur" ile "şarkı" sözcükleri arasında bir tezatlık söz konusudur.

D) Dördüncü dizede, sevgilinin güzelliği mübalağa yoluyla dile getirilmiştir.

E) Beşinci dizede, güzellik istiare yoluyla somut bir nesne gibi düşünülmüştür.

ÖSYM - 2016

ÖRNEK 9

Geçmişte meydana gelen ve herkesçe bilinen bir olayı hatırlatmaya "telmih" denir.

Aşağıdaki dizelerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir kullanım söz konusudur?

A) İyiliklerim kalsın bir de iyi adım
İyi adamdı diye ansın beni dostlarım

B) Bir adam vardı hayallerin ortasında
Kar kadar beyazdı ümitler

C) Bir merhamettir yanan daracık odaların
İsli lambalarında, isli lambalarında

D) Kuşlar şarkı söyler,
Dans eder ağacın yaprakları

E) Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi
Bedr'in aslanları ancak bu kadar şanlı idi

ÖRNEK 10

Aşağıdaki şiir parçalarında altı çizili dizelerde görülen edebî sanatları yazınız.

a. Karac'oğlan bunu böyle söyledi
İndi aşkın deryasını boyladı
<u>Kızlar gitti diye pınar ağladı</u>
Acıdım yüreğim yandı pınara

……………………..........................

b. Altın kafes idi benim durağım
Dost elinden yaralandı yüreğim
<u>Evvel yakın idim, şimdi ırağım</u>
Felek beni nazlı yardan ayırdı

……………………..........................

c. Yıllarca yalnız yaşadım
<u>Unutmadım, unutmadım</u>

……………………..........................

d. Dâ'im <u>ey Bâkî</u> budur şâhun yüzi ag oldugı
Ak güldür tal'at-ı hûbı cihân gülzârına

……………………..........................

e. Anladım, her gerçek, bir yalan gizler
<u>Beni aldatıyor dağlar, denizler</u>
Meçhul bir zamana karıştı izler
Saati, dakikayı, anı kaybettim

……………………..........................

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde ayraç içindeki edebî sanat yoktur?**

A) Aşk başa gelince mekân dar gelir
Seven kalbe yârsiz hayat ar gelir
(Telmih)

B) Bağda meyler içilir, naleler eyler neyler
Sesi çıkmaz acaba bülbül uyur mu neyler
(İstifham)

C) Rüzgârlar esmiyor, kuşlar telaşlı
Baharlar gelmiyor, gelmiyor dostum
(Teşhis)

D) Hasretin ateşi serden gitmiyor
Bir çile verdin ki asırlardır bitmiyor
(Mübalağa)

E) Bavullar yüklendi, kervan düzüldü
İnci danesi yaşlar gözden
(Teşbihibeliğ)

2. Gezmekte bahçe bahçe mesihane bir nefes
Eylül sonunda ruhunu teslim eden heves

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerin örneklendirdiği söz sanatı aşağıdakilerin hangisindedir?

A) Gelse de en acı sözler dilime
Uçacak sanırdım birkaç kelime

B) Gelmezsen eğer mevsimi nerden bilecekler
Sahil seni, rüzgâr seni, akşam seni bekler

C) Söylenmemiş aşkın güzelliğiyledir
Kâğıtlarda yarım bırakılmış şiir

D) Ne güzel geçti bütün yaz
Geceler küçük bahçede

E) Cemalini gördüm düşte
Çok aradım yazda kışta

3. Yazanlar Leyla'yı Mecnun kitabın
Sümmanî'yi bir kenara yazmışlar

Bu dizelerdeki edebî sanatın açıklaması aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Sözün etkisini artırmak için dinî kaynaklar referans verilmiştir.
B) Soru yoluyla anlatıma güç kazandırılmak istenmiştir.
C) Üst dizede verilen sözcüklerin yakın anlamlıları alt dizede verilmiştir.
D) Yazılış olarak aynı, anlam bakımından farklı sözcükler birlikte verilmiştir.
E) Geçmişteki bir eser ve ozana gönderme yapılmıştır.

4. **Aşağıdaki açıklamalardan hangisi ayraç içinde verilen edebî sanat ile örtüşmemektedir?**

A) Benzetme amacı güdülmeden bir sözün aralarındaki ilgi dolayısıyla bir başka söz yerine kullanılmasıdır. (Mecazımürsel)
B) Gerekçesi bilinen bir olayın meydana gelişini gerçek nedeninin dışında, güzel bir sebebe bağlamaktır. (Hüsnütalil)
C) İnsanlara has nitelikleri cansız varlıklara aktarmaktır. (Teşhis)
D) Bir sözü hem gerçek hem mecaz anlama gelecek şekilde kullanmadır. (Cinas)
E) Anlamca birbirini çağrıştıran sözcüklerin bir arada kullanılmasıdır. (Tenasüp)

5. I. Seven bir kalp için sığınacak yer
Yalnız o kucakmış, yalnız o dizmiş
II. Hâlden anlar isen hâldaş olalım
Gurbet gezdi isen yoldaş olalım
III. Sabahtan uğradım ben bir güzele
Ağlatmadı güzel, güldürdü beni
IV. Seyyah oldum, şu âlemi gezerim
Bir dost bulamadım, gün akşam oldu
V. Evinin önünde oturur insanlar
Arada bir karşı dağa bakarlar

Yukarıda numaralanmış dizelerin hangisinde mecazımürsel kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Diyâr-ı küfri gezdim beldeler kâşâneler gördüm
Dolaştım mülk-i İslam'ı bütün virâneler gördüm

Bu dizelerdeki altı çizili sözler arasında aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi görülmektedir?

A) Tekrir B) Tezat C) Hüsnütalil D) Teşbih E) İrsalimesel

7. Bir gamlı hazanın seherinde
Israra ne hacet yine bülbül
Bil, kalbimizin bahçelerinde
Can verdi senin söylediğin gül

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) II. ve IV. dizelerde tam kafiye kullanılmıştır.
B) Klasik Türk şiirinin mazmunlarına yer verilmiştir.
C) Kişileştirmeye başvurulmuştur.
D) Ek hâlinde redif bulunmaktadır.
E) Cinas sanatı söz konusudur.

8. Aşağıdaki dizelerin hangisinde teşhis kullanılmıştır?

A) Bulamadım dünyada gönle mekân
Nerede gül bitse etrafı diken

B) Bir avuç ışıktı incecik yüzü
Gözleri geceler gibi derindi

C) Gittikçe kesilir artık sedalar
Gece bir siyah el gözümü bağlar

D) Anlamadım nasıl geçti bu ömür
Yaktı, yıktı, döktü, çığ gibi geçti

E) Bir bulut gezer yayla yayla Anadolu'yu
Bir baştan başa selâm götürür

9. Ey şimdi süzgün, rüzgârlarla dalgalı
Barışın güvercini, savaşın kartalı
Yüksek yerlerde açan çiçeğim
Senin altında doğdum
Senin dibinde öleceğim

Bu dizelerde

I. Nida
II. Tezat
III. Teşbih
IV. Tariz
V. İstifham

sanatlarından hangilerine yer verilmemiştir?

A) I ve II B) I ve IV C) III ve IV D) IV ve V E) II ve V

10. I. Değirmen misali döner başım
Sevda değil, bu bir hışım
Gel gör beni darmadağın
Tel tel çözülüp kalmışım

II. Bütün şehir nihayetsiz bir nur içinde
Kış mehtabı daha parlak, daha lekesiz
Ne buluttan bir eser var ne bir küçük iz
Gülümsüyor gibi sema sürur içinde

Numaralanmış bu dizelerde ortak kullanılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Telmih B) Cinas C) Tariz D) Teşbih E) Tevriye

ÖDEVİNİZ AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 1
40., 41., 42 ve 43. sayfalardaki Ödev Testi - 3-A, 3-B

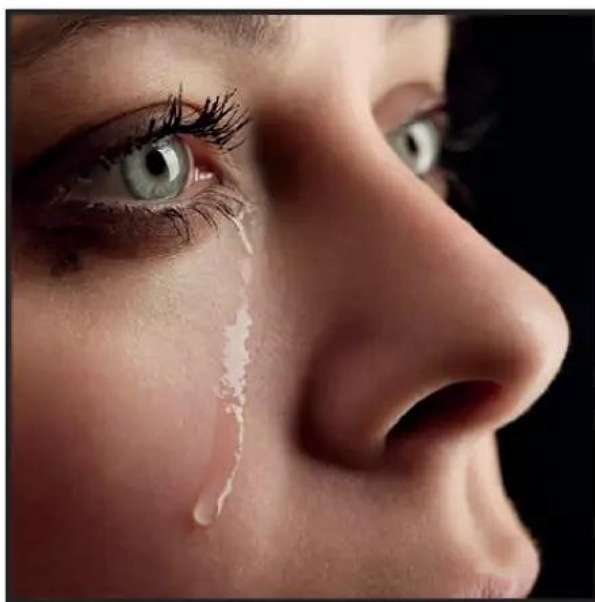
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş KONUSUNA GÖRE ŞİİR TÜRLERİ

a. Lirik Şiir

- Duygu, heyecan ve coşku bildiren şiirlere **lirik şiir** denir.
- Bu anlatım tarzında ozanın hissiyatını, ruh hâlini en iyi yansıtacak sözcükler seçilir.
- Lirik şiirde anlatım, duygu ve hayallerle zenginleştirilir.
- Antik Yunan edebiyatında şairler şiirlerini "lir" denen bir çalgıyla söylediklerinden bu şiir türüne "lirik şiir" adı verilmiştir.
- Lirik şiirlerde bireysel duygulanımlar ön plandadır.
- Bu şiir türünde sözcükler çoğunlukla mecaz anlamda kullanılır, verili dilin olanakları genişletilerek şiirde estetik bir üslup ortaya konur.
- Divan şiirinde gazel, halk şiirinde ise güzellemeler lirik şiir türündedir.

Ağlamak
Bazı acılarda yetmez
Bazı ölümlere
Örtüsüdür bazı acıların
Örter, örtülmez
Savunur bir süre
Ağlayanlar sevinmeli
Sevin ağlayabiliyorsan
Acılar art arda dinmeli
Durur bir nöbetçi gibi
Durur bir bekçi gibi
Zamana gülmeli gülmeli
Sevin ağlayabiliyorsan
Unutmanın kardeşidir ağlamak
Uyur uyanır yatağında duyguların
Düşüncenin kucağında, hep çocuktur
Ağlamak

b. Epik Şiir

- Epik şiir, **destansı şiir** olarak da bilinir.
- Savaş, yiğitlik ve kahramanlık, millet ve vatan konularının işlendiği şiir türüdür.
- "Epik" sözcüğü, Yunanca "epos"tan gelmektedir.
- Bu şiir türünde yiğitçe ve coşkulu bir söyleyiş göze çarpar.
- Köroğlu ve Dadaloğlu bu şiir türünde eserler vermiştir.
- İslamiyet öncesinde destanlar, halk şiirinde koçaklamalar epik şiir türündedir.

Vur, sen de mukaddes hürriyet için
Dünyanın diktiği bayrak için vur
Her dinin sevdiği adalet için
Her yerde haykıran bir hak için vur
Vur, aşkın ve hakkın zaferi için
Vur, senden bak, dünya bunu istiyor
Vur, bak tarih senin sevincin
Vur, çelik kolların kopana kadar
Olanca aşkınla, kuvvetinle vur
Son düşman, son gölge kalana kadar

c. Didaktik Şiir

- Öğreticilik kaygısıyla yazılan şiirlerdir.
- Didaktik şiirlerde yön verme, akıl öğretme, bilgi verme amacı belirgindir. Bu tarz şiirler genelde estetik bakımdan zayıftır.
- Tekke edebiyatı şiirleri ve özellikle de nutuk nazım türü, bu şiirlere uygun nitelik göstermektedir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Yusuf Has Hacip, Hoca Ahmet Yesevi, Nabî, Ziya Paşa, Ziya Gökalp, Mehmet Akif Ersoy bu şiir türünün akla ilk gelen temsilcilerindendir.

Dinle sana bir nasihat edeyim
Hatırdan, gönülden geçici olma
Yiğidin başına bir iş gelince
Anı yad ellere açıcı olma

Mecliste ârif ol kelâmı dinle
El iki söylerse sen birin söyle
Elinden geldikçe sen eylik eyle
Hatıra dokunup yıkıcı olma

Dokunur hatıra kendisin bilmez
Asilzadelerden hiç kemlik gelmez
Sen eyilik et de o zayi olmaz
Darılıp da başa kakıcı olma

Karac'oğlan söyler sözün, başarır
Aşkın deryasını boydan aşırır
Seni bir mecliste hacil düşürür
Kötülerle konup göçücü olma

d. Satirik Şiir

- Hiciv, yergi şiiridir.
- Kişi ve toplumdaki eksikliklerin esprili bir anlatımla eleştirildiği şiirlerdir.
- Divan edebiyatında **hiciv**, halk edebiyatında **taşlama**, modern edebiyatta **yergi şiiri** olarak adlandırılır.
- Divan şiirinde Nefî ile halk şiirinde Seyranî satirik şiirlerle öne çıkmıştır.

Ormanda büyüyen adam azgını
Çarşıda pazarda insan beğenmez
Medrese kaçkını softa bozgunu
Selam vermek için kesen beğenmez

Elin kapısında kul kardaş olan
Burnu sümüklü hem gözü yaş olan
Bayramdan bayrama bir tıraş olan
Berbere gelir de dükkân beğenmez

Kazak Abdal söyler bu türlü sözü
Yoğurt ayran ile hallolmuş özü
Köyden şehre gelen bir köylü kızı
İnci yakut ister mercân beğenmez

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

İş gelmez elinden gitmez bir kâre
Aslında neslinde giymemiş hâre
Sandığı gömleksiz duran mekkâre
Bedestene gelir kaftan beğenmez

Bu dörtlük, içerik açısından aşağıdaki şiir türlerinden hangisine örnek verilebilir?

A) Epik
B) Satirik
C) Lirik
D) Didaktik
E) Pastoral

AYT - 2019

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

e. Pastoral Şiir

- Kır ve doğa hayatını, çobanların uğraşlarını anlatan şiirlerdir.
- İçten ve sade bir anlatımla söylenir.
- Doğa ve kır güzelliklerini anlatanlara **idil**, çobanların karşılıklı konuşmalarından oluşanlara **eglog** adı verilir.
- Türk edebiyatının ilk pastoral şiiri, Abdülhak Hamit Tarhan'ın *Sahra* adlı eseridir.

Bu gece yine kar yağmış, ne güzel
Bembeyaz oluvermiş bahçeler yollar
Sanki yerlere serilmiş bulutlar
Bir gecede ihtiyarlamış heykel

Ne olmuş, çiçek mi açmış ağaçlar
Nereye gitmiş bu kadar hayvan
Bu ne göz alan beyazlık böyle
Basmaya kıyamıyor insan

f. Dramatik Şiir

- Manzum tiyatro yapıtlarında konuşmaların yerini tutan şiirlerdir.
- Sahnelenmek için oluşturulan şiirlerdir.
- Tragedyalar ve komedyalar dramatik şiire örnek teşkil eder.
- Aiskhylos, Sophokles, Euripidies, Corneille, Shakespeare, Racine manzum tiyatrolarıyla tanınmıştır.
- Türk edebiyatında Abdülhak Hamit Tarhan'ın kimi oyunları dramatik şiir kapsamına girmektedir.

Blais:

Hey dostlarım
Bilin ki canlarım
Bu hayat fanidir
Gelip geçicidir
Sararan yapraklar gibidir

Jonas:

Ey dili tatlı Jonas
Pek doğru söylersin
Gerçekleri bir bir
Göz önüne serersin
Özü ve sözü birsin
Mertsin, hakikatlisin

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Bir kişiyi, bir durumu veya olayı yermeye, toplumun aksayan yönlerini göstermeye yönelik şiirler yazan Nefî, aşağıdaki şiir türlerinin hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Didaktik
B) Satirik
C) Pastoral
D) Epik
E) Lirik

ÖSYM - 2012

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

ŞİİRDE TEMA

- Dizelerde ele alınan, üzerinde durulan temel duyguya **tema** denir ve şiirin **ana duygusu** olarak da bilinir.
- Temanın kişi, yer ve zaman belirtilerek sınırlandırılmasına ve somutlaştırılmasına **konu** denir.
- Şiirlerdeki başlıca temalar ve sınıflandırması şöyledir:

Bireysel Temalar	Toplumsal Temalar
Aşk, hasret, yalnızlık, ölüm, nefret, doğa sevgisi, yaşama sevinci, pişmanlık...	Esaret, özgürlük, yoksulluk, vatan sevgisi, eğitim, dinî duyarlılıklar, cehalet...

- Aşağıdaki dizelere hâkim olan tema "umut" duygusudur.

Ağladığını istemem ben ölürsem
Beni en sevdiğin hâlinle hatırla
Uzak bir yerde çalıştığımı düşün
Hayatta olduğuma inan
Bir gün gelir kendiliğinden
Geçer bütün üzüntün
Her yeni gelen günü
Yeni bir ümitle beklemeli
Her yeni gün
Yeni havalarla gelir
Gece, yağan yağmurla uyursun
Sabah bir de bakarsın odan güneşli
Her gelen vapuru, treni
Yeni bir ümitle beklemeli
Her gelen vapur, tren
Yeni insanlarla gelir

ÖRNEK 3

Paylaşırsa dost paylaşırmış
İnsanın derdini, sevincini
Dost ümidiyle ortalığa düşmeye gör
Hangi kapıyı çalsam kimseler yok
Hangi omza dokunsam yabancı çıkar

Aşağıdakilerden hangisi içerdiği duygu yönünden yukarıdaki şiire anlamca en yakındır?

A) Ne yanar kimse bana âteş-i dilden özge
Ne açar kimse kapım bâd-ı sabâdan gayrı

B) Hep seninçündür benim dünyâ cefâsın çektiğim
Yoksa ömrüm varı sensiz neyleyim dünyâyı ben

C) Gülmek ol gonceye münâsibdir
Ağlamak bu dil-i hazîne gerek

D) Bülbüller öter güller açar şâd gönül yok
Hiç böyleliğin görmemişiz fasl-ı bahârın

E) Bâğ-ı dehrin hem hazânın hem bahârın görmüşüz
Biz neşâtın da gamın da rûzgârın görmüşüz

ÖSYM - 2010

ÖRNEK 4

Ozan bu şiirinde etrafındaki dostlarına, daha doğru bir deyişle ortaya koymak gerekirse dost bildiklerine gönül kırgınlığını duyurmuş. Dostlarına onca sevgi beslediği hâlde onlar tarafından yok sayılmanın ruhuna yüklediği eziyeti okurlarına aktarmış. Hâl böyle olunca duygusal yönü güçlü dizeler doğmuş.

Temasından böyle söz edilen bir şiir, aşağıdakilerden hangisini anlatıyor olabilir?

A) Öfke B) Hayıflanma C) Pişmanlık
D) Sitem E) Yalnızlık

ÜçDört Beş

ŞİİRDE GERÇEKLİK

- "Gerçeklik" kavramı, "nesneler ve varlıklar dünyası" olarak tanımlanır fakat bu, şiirdeki gerçeklikten oldukça farklıdır.

- Şiirde gerçeklik, şairin bakış açısıyla verilir ve şair, gerçekliği kendi düş ve duygu süzgecinden geçirerek aktarır.

- Şair, gerçeğin kendisini değil de zihninde ve gönlünde uyandırdıklarını yansıtır.

- Şiirde gerçekliği sağlayan unsurların başında şairlerin imgeli bir söyleyiş kullanması gelir. Şairler, kelimeleri günlük dildeki anlamlarından farklı olarak kullanır ve imge dediğimiz, hayal gücünden beslenen tamlamalar, imajlar ve söyleyişler oluştururlar. İmgeli söyleyişe **alışılmamış bağlaştırma** da denir.

- Aşağıdaki şiirde geçen altı çizili sözler şiirde gerçekliğin farklı olduğunu belli etmekte ve imgeli anlatım özelliği taşımaktadır.

sisler bulvarı'nda seni kaybettim
sokak lambaları öksürüyordu
yukarıda bulutlar yürüyordu
terk edilmiş bir çocuk gibiydim
dokunsanız ağlayacaktım
yenikapı'da bir tren vardı
sisler bulvarı bir gece haykırmıştı
ağaçları yatıyordu yoksuldu
bütün yaprakları sararmıştı
bütün bir sonbahar ağlamıştı
ağlayan sanki istanbul'du
öl desen belki ölecektim
içimde biber gibi bir kahır
bütün şiirlerimi yakacaktım
yalnızlık bana dokunuyordu

ÖRNEK 5 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

Aşağıdaki dizelerin hangisinde şiirsellik daha sınırlıdır?

A) Deniz engin bir sudur, tuzlu, yeşil, dalgalı
Kenarlarını süsler bazın küçük bir yalı

B) Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına

C) Bir cümbüştür kopsa da gece yakamozlarda
Münzevi balıklarız aynı kavanozlarda

D) Şakaklarıma kar mı yağdı ne var
Benim mi Allahım bu çizgili yüz

E) Bir göz gibi süzüyor beni camdan gece
Dönüyor etrafımda bir sürü kambur cüce

ÖSYM - 2011

ÖRNEK 6 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

Şiirin en önemli unsurlarından biri de söz sanatlarıdır. Edebî sanatlar, dizelere çağrışım zenginliği ve çok boyutluluk katar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin, çağrışım yönünden zengin olduğu söylenemez?

A) Kanı çekiliyor evlerin
Eriyip dökülüyor damlar

B) Sonsuzlaşan yollara dalmış
Tasalı gözler olur camlar

C) Bir bahar sabahının karanlığında ıssız
Gökte diz çökmüş iki titrek ışıklı yıldız

D) Güneşle beraber söndüğüm akşam
Ağlayacak hangi rüzgâr kim bilir

E) Mesut olmuş görmek isterdim hepinizi
Her bahar gününde dertliyi, ümitsizi

ÖSYM - 2013

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 7 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Hasret çekerek uğruna ölmek de kolaydı
Görmek seni eğer ukbâdan mümkün olaydı
Hâlâ yaşıyor gizlenerek rûhuma "Kâbil"
İmkânı bulunsaydı bütün ömre mukâbil
Sırretmeye elden seni bir perde olurdum
Toprak gibi her çiğnediğin yerde olurdum

Bu dizelerde, aşağıdaki şiir türlerinden hangisine özgü nitelikler ağır basmaktadır?

A) Dramatik B) Lirik C) Pastoral
D) Didaktik E) Epik

ÖSYM - 2013

ÖRNEK 8 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Artık ne rübâî ne semaî kaldı!
San'atta bir âvâre tedâî kaldı!
Her cephesi ma'mûr şiirden bugüne
Mazbût iki üç kalem, fedâi kaldı.

Bu dörtlükte şair, Türk şiiriyle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisinden yakınmaktadır?

A) Geleneksel Türk şiirine ilginin yeterli olmamasından
B) Çağrışım unsurlarına yeteri kadar yer verilmemesinden
C) Şair sayısındaki artışın şiir kalitesini düşürmesinden
D) Şiirin sadece belli mekânlarda gelişmesinden
E) Yenilikçi yönünün ilgilenenleri yetkinliğe yönlendirememesinden

ÖSYM - 2016

ÖRNEK 9

Aşağıdaki şiirlerin konusu bakımından türünü boşluklara yazınız.

a. Ben sana mecburum bilemezsin
Adını mıh gibi aklımda tutuyorum
Büyüdükçe büyüyor gözlerin
Ben sana mecburum bilemezsin
İçimi seninle ısıtıyorum

....

b. Öyle bir kemirdi ki ağ söküldü nihayet
Sabırla zamanın yaptığını
Ne kuvvet yapabilir ne şiddet
İyilik eden iyilik bulur
Hizmet et benim için, hizmet edeyim senin için
İyilik iki baştan olur

....

c. Sızlasa da gönüller düşenlerin yasından
Koşar adım gitmeli onların arkasından
Kahramanlık; içerek acı ölüm tasından
İleriye atılmak ve sonra dönmemektir

....

d. Güneş ufkun kenarından
Yavaş yavaş yükseliyor
Köyün yüce dağlarından
Serin nefesler geliyor

....

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Şiirde Konu ve Tema - Gerçeklik

1. *Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz*

Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde

Ziya Paşa'nın bir şiirinden alınan bu dizelerde bir kişinin aynasının onun elinden çıkan işler olduğu belirtilmiş, kişinin laflarına bakılarak onun çalışma prensipleri hakkında sağlıklı veri edinilemeyeceği belirtilmiştir.

Buna göre, okuyuculara nasihat bildiren bu şiir ile aşağıdakilerden hangisi şiir türü bakımından ortaktır?

A) Bekçileri gibiyiz ebenced buraların
Bu tenha derelerin, bu vahşi kayaların

B) Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar
Ciğerim yanıyor, gözlerim ağlar

C) Sılanın suları pek engin akar
Gurbetlik zor imiş o beni yakar

D) Şahinim var, bazlarım var
Tel alışkın sazlarım var

E) Tut atalar sözünü kalb-i selim ol
Gönülden gönüle yol var demişler

2. Köpürüp kan akan ırmaklarından
Tutuşup kül olup ocaklarından
Hudutlarda gaza bayraklarından
Alnına ışıklar vuranlarındır

Ardına bakmadan yollara düşen
Şimşek olup çakan, sel olup coşan
Huduttan hududa yol bulup koşan
Cepheden cepheyi soranlarındır

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Kahramanlık duygusu işlenmiştir.
B) Doğa tasvirleri yoluyla bir güzelliğin ifadesi amaçlanmıştır.
C) Toplumsal eleştiriye başvurulmuştur.
D) Öğreticilik kaygısı güdülmüştür.
E) Mizahi unsurlardan yararlanılmıştır.

3. Söylersin de söz içinde şaşmazsın
Ağlasan derdini davanı sorsan
Nasibin kesilir de sular içmezsin
Akar çaylar senin olsun ne fayda

Bu dörtlük aşağıdaki şiir türlerinden hangisine örnektir?

A) Lirik B) Satirik C) Epik
D) Pastoral E) Dramatik

4. Tuna'nın üstünde güneş batarken
Sevgili yurdumu andırır bana
Bir hayal isterim Boğaziçi'nden
Bakarım "İstanbul" diye her yana

Bu dörtlüğün teması aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yalnızlık B) Özlem C) Pişmanlık
D) Yakınma E) Endişe

5. Ulusların tarihindeki cesaret örneklerinin işlendiği şiir türüdür. Bu türde gür sesli söyleyiş egemendir. Alabildiğine duygu ve coşku söz konusudur. Olağanüstülüklere de yer verildiği olur. Daha çok fiillerden, yapılanlardan bahsedilir. Mertlik ve mücadeleye atıfta bulunulur.

Bu parçada hakkında bilgi verilen şiir türü aşağıdakilerin hangisidir?

A) Epik şiir B) Lirik şiir
C) Didaktik şiir D) Satirik şiir
E) Pastoral şiir

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Aşağıdaki dizelerin hangisinde şiirsellik sınırlıdır?

A) Görmesem yüzünü kör olur gözüm
Adında tutuşur en yakın sözüm

B) Bir umuttur tuttu tutar bacaları
İlmek ilmek boşa verdik acıları

C) Gönlüme taktım da neşeden kanat
Gözlerime doldu göklerin kat kat

D) Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar

E) Yine sona erdi yaz mevsimi
Başlar pek yakında çetin soğuklar

7. Neler yapmadık şu vatan için
Kimimiz öldük
Kimimiz nutuk söyledik

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Didaktik söylem
B) İronik üslup
C) Mertçe söyleyiş
D) Sıla özlemi
E) Pastoral unsurlar

8. I. Ağlarsam sebebi, arama nedir
Hasretim, ağlayan gözlerindedir

II. Her mevsim seninle
Bir sevdayı paylaştık

III. Canımın yongası, sevdiğim
Birkaç gün çaldık ilkbahardan

IV. Garibim, her taraf bana yabancı
Dertliyim, çekinme, doldur be hancı

V. Hayvanları vurduk, nesli kalmadı
Ormanları kestik, yeri dolmadı

Yukarıdaki dizelerin hangisinde lirik şiire ait özellikler yoktur?

A) II B) V C) IV D) I E) III

9. Okuyup bilgili olmaya çalış
Çalış ki bilenle bilmeyen bir olmaz
Ahlakını düzelt
Dostuna da düşmanına da güler yüz göster
Her şeyin hayırlısı olan orta yolu tercih et
Az konuş çok konuşmak yanılmaya sebeptir
Konuşurken sözü fazla uzatma
Kimse hakkında atıp tutma
Önce düşün, sonra söze giriş
Emanete hıyanetten elini çek
İnsanların gönlünü almaya çalış

Lokman Hekim'e ait bu sözlerde aşağıdakilerden hangisine ait nitelikler ağır basmaktadır?

A) Telkinde bulunma
B) Dinî lirizm
C) Sosyal eleştiri
D) İmgesel söyleyiş
E) Kahramanlık duygusu

ÜçDörtBeş

10. I. **Philokleon:**
Dostlar, çoktan duydum sesinizi
Ama çıkıp gelemem ardınızdan
Bırakmıyorlar beni mahkemeye
Gidip yargı vermeye
Canlara kıymaya bırakmıyorlar
Koro:
Kimmiş o? Söyle dostlarına
Kimmiş seni eve kapayan

II. Bir arzuhal yazsan, makama varsan
Ağlasan, derdini, davanı sorsan
Ağır hasta olsan, hekime varsan
Yarana bir ilaç sürmez parasız

Numaralanmış bu şiirlerin konusu bakımından türleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II
A)	Epik	Didaktik
B)	Pastoral	Satirik
C)	Pastoral	Lirik
D)	Dramatik	Didaktik
E)	Dramatik	Satirik

ÖDEVİNİZ
AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 1
44. ve 45. sayfalardaki Ödev Testi - 4

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1.

TEŞBİH (BENZETME)		
I.	----	Temel Ögeler
II.	----	
III.	----	Yardımcı Ögeler
IV.	----	

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

	I	II	III	IV
A)	Kendisine benzetilen	Benzetme yönü	Benzeyen	Benzetme edatı
B)	Benzetme yönü	Benzetme edatı	Benzeyen	Kendisine benzetilen
C)	Benzeyen	Benzetme yönü	Kendisine benzetilen	Benzetme edatı
D)	Benzeyen	Kendisine benzetilen	Benzetme yönü	Benzetme edatı
E)	Benzeyen	Benzetme edatı	Benzetme yönü	Kendisine benzetilen

2. Aman hey Allah'ın aman
Ne aman bilir ne zaman
Üstümüze çayır çimen
Bitmeden bir dem sürelim

Karac'oğlan der ki canan
Güzelim sözüme inan
Bu ayrılık bize heman
Ermeden bir dem sürelim

Bu dizeler ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Tunç uyağa yer verilmiştir.
B) Nida sanatına başvurulmuştur.
C) Hece ölçüsüyle söylenmiştir.
D) Lirik söyleyiş hâkimdir.
E) Anonim halk şiiri geleneğini örneklendirmektedir.

3.
- Kendine özgü bir ezgisi vardır.
- 8'li hece vezniyle söylenir.
- Biçim özellikleri bakımından koşmaya benzer.
- Dörtlük sayısı 3 ile 6 arasında değişir.
- Tabiat, aşk, ayrılık, özlem, üzüntü, sevinç gibi konularda söylenir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen nazım biçimi aşağıdakilerin hangisidir?

A) Destan B) Semai C) Türkü
D) Tuyuğ E) Gazel

4. "Doğu, daima gizemini korumuştur." **cümlesinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi görülmektedir?**

A) Tekrir B) Tenasüp C) Tariz
D) Mecazımürsel E) Cinas

ÜcDörtBeş

5. Ben çektiğim kimler çeker
Gözlerim kanlı yaş döker
Bulanık bulanık akar
Dağların seliyim şimdi

Bu dizelerde kullanılan kafiyenin çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tunç B) Cinaslı C) Zengin
D) Yarım E) Tam

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Sen miydin o afet ki dedim, bezm-i ezelde
Bir kanlı gül ağzında ve mey kâsesi elde
Bir sofrada içtik, ikimiz aynı emelde
Karşımda uyanmış gibi bir baktı sarardı

Bu dizelerden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Belirli bir uyak şeması gözetilmemiştir.
B) Tam uyak kullanılmıştır.
C) Ek hâlinde redif vardır.
D) Lirizm ağır basmaktadır.
E) Sanatlı söyleyişe başvurulmuştur.

7. Güzel bir sarayım olsa
Etrafı bağı bedestan
O bağda o yar dolansa
Çekemeyen ölse yastan

Bu dörtlüğün kafiye şeması aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çapraz B) Düz C) Sarma D) Mani tipi E) Örüşük

8. **Destan nazım biçiminin özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

A) Yapı bakımından koşmaya benzer.
B) Yangın, savaş, deprem gibi toplumsal konular işlenir.
C) Halk şiirinin en uzun nazım şeklidir.
D) Uyak düzeni koşma gibidir.
E) Dinî motiflerle oluşturulur.

9. Bizim elde bahar olur, yaz olur
Göller dolu ördek olur, kaz olur
Sevgi arasında yüz bin naz olur
Suçumu bağışla, ben sana kurban

Bu dizelerin kafiye ve redifi aşağıdakilerin hangisinde doğru gösterilmiştir?

A) -az (tam kafiye)
olur (redif)

B) -z yarım kafiye
olur (redif)

C) -az (zengin kafiye)
olur (redif)

D) -az olur (zengin kafiye)
Redif yok.

E) -az ol (zengin kafiye)
-ur (redif)

10. Bir semaiye ait üç dörtlük şu şekildedir:

I. Emrah der ki düştüm dile
Bülbül figan eder güle
Güzel sevmek bir sarp kale
Ya alınır ya alınmaz

II. Gönül gurbet ele çıkma
Ya gelinir ya gelinmez
Her dilbere meyil verme
Ya sevilir ya sevilmez

III. Bahçemizde nar ağacı
Kimi tatlı kimi acı
Gönüldeki dert ilacı
Ya bulunur ya bulunmaz

Bu dörtlüklerin şiirde yer alma sırası aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) I - III - II B) II - I - III C) III - II - I D) II - III - I E) I - II - III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Miskin Yunus biçareyim
Baştan ayağa yâreyim
Dost elinden avareyim
Gel gör beni aşk neyledi

Bu dizeler, aşağıdaki şiir geleneklerinden hangisini örneklendirmektedir?

A) Dinî-tasavvufi Türk Halk Edebiyatı
B) Anonim Halk Edebiyatı
C) Âşık Tarzı Türk Halk Edebiyatı
D) Divan Edebiyatı
E) Sözlü Dönem Türk Edebiyatı

2. I. Tabiat, aşk, sevgi, ayrılık, hasret gibi konularda söylenir.
II. Anonim halk şiirinin en küçük şiir biçimidir.
III. Konu sınırlaması yoktur.
IV. Genelde 11'li hece ölçüsüyle söylenmiştir.
V. Anlatılmak istenen ilk iki dizededir.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangilerinde "mâni" **ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?**

A) I ve IV B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

3. İftardan önce gittim Atik Valde semtine
Kaç defa geçtiğim bu sokaklar, bugün yine
Sessizdiler fakat ramazan maneviyeti
Bir tatlı intizara çevirmiş sükûneti

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Düz uyak şemasıyla oluşturulmuştur.
B) Ahenk unsuru olarak zengin uyağa yer verilmiştir.
C) İlk iki dize, çağrışım yönüyle zengindir.
D) Son dizede alışılmamış bağdaştırma vardır.
E) Ek hâlinde redif kullanılmamıştır.

4. Batı şiirinde masalsı ve genelde acıklı olayları konu alan şiirlerdir. Eski anlatıların işlendiği bu şiir biçimi 3 uzun ve 1 kısa bentten oluşur.

Bu parçada söz edilen nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sone
B) Triyole
C) Balad
D) Serbest müstezat
E) Terzarima

5. **Aruz ölçüsü ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?**

A) Cumhuriyet Dönemi'nde hece ölçüsüne olan üstünlüğünü iyice artırır.
B) Hataları, imale ve zihaf gibi hususlarla giderilmeye çalışılır.
C) Türk edebiyatında aruz ölçüsünün kullanıldığı ilk yapıt *Kutadgu Bilig*'dir.
D) Arap edebiyatından İran edebiyatına, oradan da Türk edebiyatına geçmiştir.
E) Hecelerdeki açık ve kapalı ses değerinin dikkate alındığı bir ölçü çeşididir.

6. Bağrıma bastığım bahar bakışlım
Beni benliğine bin bağla bağla
Busen buram buram bendeki bende
Beni benliğine bin bağla bağla

Bu dörtlükte "b" **ünsüzünün dikkat çekecek şekilde yinelenmesi aşağıdakilerden hangisine örnektir?**

A) Redif B) Kafiye C) Tekrir D) Aliterasyon E) Asonans

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Niçin gönlün neden bu zulm ile bi-dâda râğıbdır
Güzeller sen gibi olmaz cefâ senden ne vâcibdir
Senin-teg nazenine nâzenîn işler münâsibdir
Gözüm canım efendim sevdiğim devletli sultânım

Dil İçi Çevirisi

Senin gönlün neden sürekli zulmetmek ister
Güzeller senin gibi olmaz, cefa niçin sana gerekli olsun
Senin gibi nazenine nâzenîn işler münâsibdir
Gözüm canım efendim, sevdiğim devletli sultânım

Bu nazım parçası ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Murabba ile aynı nazım birimine sahiptir.
B) İstifham sanatına yer verilmiştir.
C) Satirik söylem egemendir.
D) Ek hâlinde redif söz konusudur.
E) Düz uyak şemasıyla oluşturulmuştur.

8. Şair, ---- bir devlet yöneticisinin nasıl olması gerektiğini kendi bakış açısıyla anlatır. Adalet cömertlik, yiğitlik gibi üstün niteliklerle övülen kişi bu niteliklere sahip olmaya yönlendirilir. Övülen kişinin yardımseverliği, sanata ve sanatçıya verdiği önem özellikle vurgulanır ve bu vesileyle istekler sıralanmış olur. ---- tarzı ile de şair, kendini ve kendi sanatını tanıtmanın yanında özellikle kendi poetikasını da yansıtır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

A) methiyede - Fahriye
B) münacaatta - Hicviye
C) nesipte - Tegazzül
D) teşbibde - Münacaat
E) fahriyede - Tevhit

9. **Aşağıdaki ikili dizelerin hangisinde ayraç içindeki özellik yoktur?**

A) Dalda kuş eksik olmaz, dağ başında duman
Yalnızlık nedir göreceksin olduğun zaman
(Zengin uyak)

B) Aynalar gibi kapkara
Dönmüşsün kuruyan ırmaklara
(Teşbih)

C) Çiçek açmış ağaçlara bak ne güzel
Gel seninle kırlara açılalım gel
(Tam uyak)

D) Aynadaki aksim, gölgem bir de ben
Var mıdır, yok mudur onlar sahiden
(Tezat)

E) Bir ses bana "Gel!" dese, ben o sesi işitsem
Kimsecikler duymadan bir kapı açıp gitsem
(Koşmanın hece kalıbı)

10. Rûh bahş oldı Mesîha sıfat enfâs-ı bahar
Açdılar didelerin hâb-ı âdemden ezhâr

Tâze cân buldı cihân irdi nebâtâta hayât
Ellerinde harekât eyleseler serv ü çenâr

Günümüz Türkçesiyle:

Baharın nefesi yine Hz. İsa gibi can bağışladı/Çiçekler yokluk uykusundan gözlerini açtı.
Dünya tekrar canlandı, bitkilere yaşam geldi/Servi ve çınar hareket etmek istese bu kendi ellerindedir.

Yukarıda günümüz Türkçesiyle birlikte verilen beyitler, yer aldığı kasidenin hangi bölümünden alınmıştır?

A) Girizgâh B) Nesip C) Methiye
D) Fahriye E) Dua

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. *Bir yığın toprakla bir parça mermer*
Üstünde yazılı yaşınla adın
Başucunda matem renkli serviler
Hüznüyle titreşir sanki hayatın

Bir Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, yukarıdaki dizeleri vererek öğrencilerinden kendi aralarında değerlendirme yapmalarını istemiştir. Öğrencilerin görüşleri şöyledir:

I. **Mete:** Bu şiirde "mermer" ve "serviler" sözcükleri arasında redif yok.
Teoman: Bence söylediğin kelimeler arasında "er" redif olarak kullanılmış.

II. **Yiğit:** "Adın" ve "hayatın" sözcükleri arasında uyak yok, redif var.
Pelin: Yanılıyorsun. Bahsettiğin sözcükler tam kafiyeyi örneklendirmektedir.

III. **Sena:** Bu dörtlük dili ve anlatımı yönüyle Sözlü Dönem Türk şiirini örneklendiriyor.
Erdem: Bence de… Dörtlük nazım birimiyle oluşturulması da cabası.

IV. **Görkem:** Şiirde lirik unsurların ağır bastığı fark ediliyor.
Sima: Hayır! Dizelerde pastoral şiire ait özellikler geniş yer tutuyor.

IV. **Ada:** Ben şiirin çapraz uyak düzeninde oluşturulduğunu düşünüyorum.
Uğur: Aynen… Üstelik 11'li hece ölçüsüyle oluşturulmuş.

Buna göre, hangi öğrenciler arasındaki diyalogda verilen bilgiler doğrudur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. "İslamiyet öncesi Türk şiiri nazım biçimlerinden biri de ----." **cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?**

A) müstezattır B) koşuktur C) varsağıdır D) nutuktur E) terkibibenttir

ÜçDörtBeş

3. Yârim İstanbul'u mesken mi tuttun
Gördün güzelleri beni unuttun
Sılaya gelmeye yemin mi ettin

Gayri dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı

Yârim sen gideli yedi yıl oldu
Diktiğin fidanlar meyveye geldi
Seninle gidenler sılaya döndü

Gayri dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı

Bu dizelerden hareketle

I. Anonim halk şiirinin en kısa örneğidir.
II. Hece ölçüsüyle söylenmiştir.
III. Bent ve kavuştaktan oluşmuştur.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Gözlerini yumarak o dünyayı seyre dal
O değil mi hayatta tutunduğun en son dal

Bu dizelerdeki kafiyenin türü aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Dünyasına, dünyasına, aldanma dünyasına
Dünya benim diyenin dün gittik, dün yasına

B) Güneşin batmak istemediği belli
Kış boyunca düşündüğüm bahar yeli

C) Yitirmişsin neyin varsa birer birer
Onlar da neredeyse gitti gider

D) Akşamı duya duya
Sular yattı uykuya

E) Baktım ki gökyüzü baştan başa bulut
Unut diyor, o güzel günleri unut

5. Dağdan kestim kereste
Kuş besledim kafeste
Yârin hasta dediler
Yetiştim son nefeste
Son bir seslendi bana
Hayat buldum o seste

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

A) Koşma nazım biçimiyle oluşturulmuştur.
B) Tunç uyağa yer verilmiştir.
C) Yedekli mani örneğidir.
D) Semaiyle aynı hece kalıbına sahiptir.
E) Toplumsal bir temaya yer verilmiştir.

6. Seni gömdük anne yıllarca evvel
Gözyaşlarımızla bu ıssız yere
Kimsesiz bir akşam ziyaya bedel
Matem dağıtırken hasta kalplere

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Hece ölçüsü
B) Mahlas
C) Redif
D) Tam uyak
E) Lirik söyleyiş

7. Anlamak yok çocuğum, anlar gibi olmak var
Akıl için son tavır, saçlarını yolmak var

Bu dizelerde aşağıdaki söz sanatlarından hangileri kullanılmıştır?

A) Tecahülüarif - tariz
B) Teşbih - tezat
C) Teşhis - istifham
D) Tariz - cinas
E) Mübalağa - irsalimesel

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

8. Köroğlu der durun edek cengimiz
Bundan belli olsun yiğit hangimiz
Üç saat sürmeli burda hengimiz
Tarih yazın şu dağlara nişane

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Ek hâlinde redif vardır.
B) İçinde geçtiği şiirin son dörtlüğüdür.
C) Epik şiir örneğidir.
D) Hece ölçüsüyle söylenmiştir.
E) Anonim halk şiirine aittir.

9. **Aşağıdaki dizelerin hangisi ayraç içindeki açıklamayla örtüşmemektedir?**

A) Leyla vü Mecnûn gibi nakkaşlar bir safhada
İkimüz nakş eylemek şâhum yeter vuslat bana
(İçinde geçtiği şiirin ilk beytidir.)

B) Pençere içre nar ağaçları var
Yaprağı vü budağı vü narı var
(Sözcük hâlinde redif kullanılmıştır.)

C) Kamu kuşlar benüm üstümde sayvan
Dutarsan kim benem taht-ı Süleyman
(Telmih sanatına başvurulmuştur.)

D) Bî-derk olan kusûrunu nâkıs kılar gider
Ayn-ı kemâl imiş kişi bilmek hatâsını
(Hikemî bir gazelden alınmıştır.)

E) Bir haber vir ey sabâ n'oldı gülistânum benüm
Kimler ile salınur serv-i hırâmânum benüm
(İçinde geçtiği şiirin mahlas beytidir.)

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜNİTE 03.

Video

İslamiyet Öncesi ve İslami Dönem Türk Şiiri

İslamiyet Öncesi Türk Şiiri

Geçiş Dönemi Türk Şiiri

Halk Şiiri

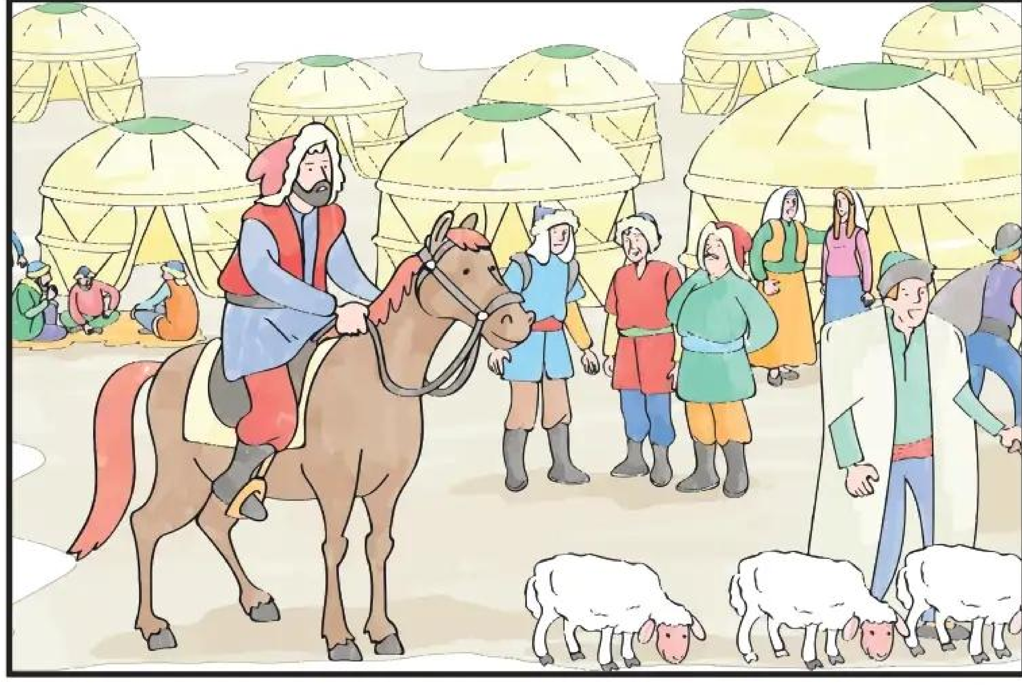
Divan Şiiri

Divan Edebiyatında Nesir (Düzyazı)

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş — İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Tarihin karanlık dönemlerinde başlayan bu süreç, Türklerin geniş kitleler hâlinde İslamiyet'i benimsediği 10. yüzyıla değin sürer.
- Bu dönemde destan türü oldukça yaygındır, dolayısıyla İslamiyet öncesi Türk şiirine **Destan Dönemi Türk Şiiri** de denmektedir.
- Ağırlıklı olarak sözlü ürünler verildiği için **Sözlü Dönem Türk Şiiri** ismiyle de anılmaktadır.
- Göçebe kültürün yaşam şartlarını ve izlerini taşıdığından yazılı ürünler yok denecek kadar azdır.
- Yazılı dil ürünleri *Göktürk Yazıtları* ve Uygur metinleridir.
- Anonimliğin ve sözlü geleneğin ağırlıkta olduğu bir şiir geleneğidir.
- Türkçe, genel olarak dış etkilere kapalıdır; yabancı sözcükler barındırmadığı için arı (saf) durumdadır.
- Konu ve şekil yönünde ulusal karakteri güçlü bir şiir geleneğidir.
- Tabiat, ölüm, kahramanlık, aşk gibi konular işlenmiştir.
- Şiirler cenaze törenleri olarak bilinen **yuğ**, sürek avları olan **sığır** ve kurban (ziyafet) törenleri olan **şölen**lerde söylenmiştir.
- **Sagu**, **koşuk** ve **destan** nazım biçimleri kullanılmıştır.
- Koşuklarda aşk ve doğa, sagularda ölüm, destanlarda ise savaş ve kahramanlık konuları ele alınmıştır.
- Ahengi sağlamak için özellikle yarım uyağa, redife ve ses tekrarlarına başvurulmuştur.
- Nazım birimi dörtlüktür, ölçü ise Türk şiirinin millî ölçüsü olan ve "parmak hesabı" olarak anılan hece veznidir.
- Dönemin dil ürünlerinden biri de **sav** adı verilen özlü sözlerdir. Bu sözler günümüzdeki atasözleriyle aynıdır.
- Anonim karakteri ağır basan bu edebiyat geleneğinde şiirle müzik iç içedir ki şiirler, "kopuz" adı verilen saz eşliğinde söylenmiştir.
- Bu dönemde şairlere **şaman**, **kam**, **kaman**, **ozan**, **baksı**, **oyun** gibi adlar verilmiştir.
- Bu dönemdeki edebiyat ürünlerine yer veren en eski kaynak *Divanu Lugati't-Türk*'tür.

BİLELİM

Bu dönemin nazım biçimleri olan sagu ve koşuk, ikinci ünitede anlatılmıştı.

Dönemin bir diğer nazım biçimi olan "destan" ise "Hikâye" ünitesinde anlatılacaktır.

BİLELİM

İslamiyet öncesi Türk şiiriyle ilgili bazı kavramlar şunlardır: kurgan (mezar), balbal (mezar taşı), uçmak (cennet), tamu (cehennem), otağ (büyük çadır), kımız (mayalanmış at sütü)...

ÖRNEK 1

Başlangıcı belli olmayan (I) İslamiyet öncesi Türk şiirinde dörtlük nazım birimi (II), hece ölçüsü (III), tam ve zengin uyak (IV) ile saf Türkçe (V) hâkim olmuştur.

Bu cümledeki altı çizili bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

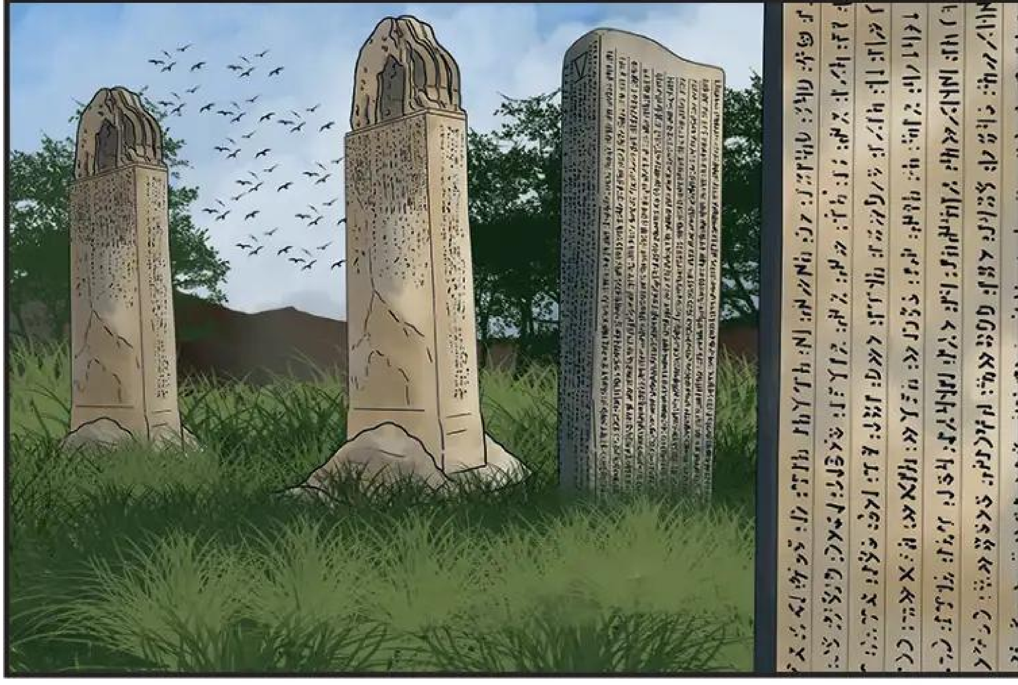
A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

İSLAMİYET ÖNCESİ YAZILI DÖNEM

- Bu dönemin yazılı ürünleri Göktürk ve Uygur Devirlerinde oluşmuştur.
- Genelde Göktürk ve Uygur alfabesi kullanılmıştır.
- Ürünlerde dinî konuların yanında din dışı konular da işlenmiştir.
- Uygur metinlerinde Budizm ve Maniheizm tesiri söz konusudur.
- Ahengi sağlamak için aliterasyonlara başvurulmuştur.
- Bazı atasözleri ve destanlar yazıya aktarılmıştır.
- Bazı eserler sade ve gündelik dille, bazıları ise sanatlı söyleyişle oluşturulmuştur.
- Bu dönemin yazılı ürünleri şunlardır:

a. *Göktürk Kitabeleri* (*Yazıtları*)

- *Orhun Abideleri* olarak da bilinen bu eserler, Türk edebiyatının ilk yazılı ürünleri kabul edilir.
- Yollug Tigin tarafından yazılan bu metinler 725 yılında Vezir Tonyukuk, 732'de Kül Tigin, 735'te Bilge Kağan adına diktirilmiştir.
- "Bengü Taş" (Sonsuzluk Taşı) olarak da adlandırılan bu abideler, hükümdarın halkına seslenişi niteliğini taşımaktadır.
- Orta Asya'nın doğusundaki Orhun ve Selenga Irmakları civarına diktirilen taşlar, bugünkü Moğolistan sınırları içinde yer almaktadır.
- Yazılı dönemin başlangıcı olarak değerlendirilen yazıtlarda Göktürk Devleti'nin kuruluş süreci, Türk milletinin millî benliğine sahip çıkması gerektiği, kağanın milletine yaptığı hizmetler, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğü ele alınmıştır. Düşmanlara karşı uyanık olmak gerektiği, düşmanların hile ve oyunlara kanılmamasının şart olduğu belirtilmiştir.
- *Göktürk Yazıtları*; tarih, hatıra ve söylev türlerinin edebiyatımızdaki ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir.
- Eserde Türk edebiyatı, dili, tarihi, gelenek ve görenekleri, kültürü, siyaset ve toplum yapısı ile ilgili önemli veriler yer aldığından metinlerin sosyolojik yönü de öne çıkmaktadır.
- Yapıtlarda yabancı etkilere kapalı, arı ve yalın bir Türkçe belirgindir. Gerçekçi ve gözlemlere dayalı bir tarih diline, eleştiri cümlelerine yer verilmiştir.
- Yazıtları ilim dünyasına Strahlenberg ve Radloff tanıtmıştır. Vilhelm Thomsen ise 1893'te 38 harfli Göktürk alfabesiyle oluşan bu metinleri çözebilmiştir.
- Yazıtların tamamı, Necip Asım tarafından Türkiye Türkçesine tercüme edilerek 1924'te yayımlanmıştır.

b. Uygur Dönemi Metinleri

- 18 harfli Uygur alfabesi ile oluşturulan bu metinlerde özellikle Budizm ve Maniheizm dinlerinin etkisi gözlenmektedir.
- Bu dönemde verilen metinler şöyledir:

- ***Irk Bitig***: Bir çeşit fal kitabıdır.
- ***Sekiz Yükmek***: "Sekiz Yığın" demektir ve yapıtta beş duyu organının hangi işlevleri ve anlamları olduğu Budizm öğretisi çerçevesinde açıklanmıştır. Pratik dinî bilgiler içermektedir.
- ***Altun Yaruk***: "Altın Işık" anlamına gelmektedir ve Budizm'in temel esaslarını öğretmek için yazılmıştır.
- ***Prens Kalyanamkara ve Papamkara Hikâyesi***: Uygur Dönemi'nin tanınmış eserlerinden olan bu anlatıda, iyi yürekli bir şehzadenin canlılara fayda sağlamak ve onların birbirlerini öldürmelerini engellemek için çıktığı bir yolculuk anlatılmaktadır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 2

Türk adının, Türk milletinin isminin geçtiği ilk Türkçe metindir. İlk Türk tarihidir. Taşlar üzerine yazılmış tarihî belgedir. Türk devlet adamlarının millete hesap vermesi, milletle hesaplaşmasıdır. Bu yazıtlarda devlet ve hükümdarın vazifeleri, Türk nizamının, Türk töresinin, Türk medeniyetinin, yüksek Türk kültürünün neler olduğu, Türk askerî dehasının, Türk askerlik sanatının esasları anlatılmaktadır. Bu eser; Türk gururun ilâhi yüksekliği, Türk feragat ve faziletinin büyük örneği, Türk içtimai hayatının ulvi tablosu, Türk edebiyatının ilk şaheseri, Türk hitabet sanatının erişilmez şaheseri, hükümdarâne eda ve ihtişamlı hitap tarzı, yalın ve keskin üslûbun şaşırtıcı numunesi, Türk milliyetçiliğinin temel kitabıdır. Bir kavmi bir millet yapabilecek bu eser; asırlar içinden millî istikameti aydınlatan ışık, Türk dilinin mübarek kaynağı, Türk yazı dilinin ilk fakat harikulade işlek örneği, Türk yazı dilinin başlangıcını miladın ilk asırlarına çıkartan delil sayılır.

Bu parçayla ilgili

I. *Irk Bitig* adlı eserden söz edilmektedir.
II. Ele alınan eserin Türk edebiyatı ve tarihi için önemini vurgulamaktadır.
III. Söz konusu eserin özlü bir anlatımla oluştuğuna vurgu yapmaktadır.

değerlendirmelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II C) I, II ve III

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

İslamiyet'in kabulünden önceki Türk edebiyatıyla ilgili aşağıdaki yargıların hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) Sürgün avlarına sığır, kurban törenlerine şölen, yas törenlerine yuğ denirdi.

B) İlk ürünleri arasında koşuk ve sagu ile atasözü özelliği taşıyan savlar yer alıyordu.

C) Şiirler hece ölçüsüyle yazılır, nazım birimi beyittir; uyak düzeni bakımından ise halk edebiyatındaki koşmaya benzer.

D) Koşuklarda doğa güzellikleri, günlük yaşam, av eğlenceleri anlatılır; ölen bir kişinin arkasından söylenen yas şiirlerine ise sagu denirdi.

E) Ozanlar şiirlerinde, içinde yaşadıkları toplumun çeşitli gerçeklerini, inançlarını, görüşlerini değişik biçimlerde dile getirirlerdi.

ÖSYM - 2012

ÖRNEK 4

İslamiyet öncesi Türk şiiri ile ilgili aşağıdaki yargılardan <u>yanlış</u> olanları "x" ile belirtiniz.

a. ( ) Dilden dile aktarılarak varlığını sürdürmüştür.

b. ( ) Hecenin yanı sıra aruz ölçüsü kullanılmıştır.

c. ( ) Nazım birimi dörtlüktür.

d. ( ) Yabancı dillerin etkisi oldukça yoğundur.

e. ( ) Ürünler genelde yazılıdır.

f. ( ) Şiirler "kopuz" adı verilen telli bir çalgı eşliğinde söylenmiştir.

ÖRNEK 5

I. Suv içürmesge süt bir.
(*Su içirmeyene sen süt ver.*)

II. Esende ivek yok.
(*Sağlam işte acele yoktur.*)

III. Yıgaç ucunga yel tegir, körklüg kişige söz kelir.
(*Ağaç ucuna yel değer, güzel kişiye söz gelir.*)

Yukarıda örneklendirilen İslamiyet Öncesi Türk edebiyatı ürünü ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Törenlerde ezgili olarak söylenmesi için oluşturulur.
B) Bir düşünceyi özlü olarak yansıtır.
C) Toplumun hayat anlayışından izler barındırır.
D) Genel yargıları içerir.
E) Atasözü niteliği taşıyan ifadelerdir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 6

I. Bardı közüm yarukı
Aldı özüm konukı
Kanda erinç kanıkı
Emdi udın odgarur

Günümüz Türkçesiyle

Gözümün feri söndü
Onunla ruhum da gitti
Şimdi kim bilir nerededir
Şimdi acı uykudan uyanır

II. İzmir'den mi kalktı Kore'ye gemi
Gemi gurban olam getir Eyüb'ü
Kore senin vatanın mı, yurdun mu
Gayıbıdın oğlum, şehit oldun mu

Aşağıdakilerin hangisi, numaralanmış bu şiirlerin ortak özelliklerinden değildir?

A) Nazım biriminin dörtlük olması
B) Ölüm temasına yer verilmesi
C) Ulusal ölçünün kullanılması
D) Ahenk unsurlarına yer verilmesi
E) Sözlü Dönem Türk şiiri örneği olması

ÖRNEK 7

I. Şiirin müzikle iç içe geçtiği
II. Nazım biriminin dörtlük olduğu
III. Yalın bir Türkçenin kullanıldığı
IV. Kahramanlık, aşk ve doğa konularının işlendiği
V. Şiirlerin sonunda mahlasa yer verildiği

Sözlü Dönem Türk şiiri ile ilgili yukarıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖRNEK 8

***Göktürk Kitabeleri*'yle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Devlet adamlarının millete hesap vermesini konu edinmiştir.
B) Arapça-Farsça sözcük sayısı oldukça fazladır.
C) 38 harfli Göktürk alfabesiyle oluşturulmuştur.
D) Söylev türünün niteliklerine uymaktadır.
E) Türk toplumunun yaşam tarzına dönük bilgiler içerir.

ÖRNEK 9

İslamiyet'ten önceki Türklerde ---- adı verilen sanatçılar vardı. Bu kişilerin sadece sanatçılık özelliği yoktu çünkü onlar bazen büyü yapmış, bazen dans etmiş, bazen kopuz çalmış ve şiirler söylemiş, bazen otlardan ilaç yapmış, bazen de hastaları iyileştirmiş.

Bu parçada boş bırakılan yere

I. ozan
II. şaman
III. kam
IV. kaman
V. kağan

kavramlarından hangisi getirilemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Turgan ulug ışlaka (Zor işlerin üstesinden gelen bir yiğitti.)
Tirgi urup aşlaka (Ziyafetlerle konuklarını doyuran (yiğit) idi.)
Tumlug kadir kışlaka (Soğuk ve şiddetli kışlarda bile)
Kodtı erig umduru (Ölümü ile insanları umutsuz bıraktı.)

Bu şiirin nazım biçimi aşağıdakilerin hangisidir?

A) Sagu B) Koşuk C) Koşma
D) Sav E) Gazel

2. (I) İslamiyet öncesi Türk şiirinin anonim bir karakter gösterdiği bilinmektedir. (II) Bu şiirde dil, dış tesirlere kapalı olması bakımından ulusal yönü güçlü bir edebiyat ve iletişim malzemesidir. (III) Şiirlerde başta uyak, redif ve ses benzerlikleri olmak üzere çeşitli ahenk unsurları kullanılmıştır. (IV) Edebî sanatların birçoğu bu şiirlerde yoğun olarak kullanılarak kapalı bir üslup oluşturulmuştur. (V) Tabiat, aşk, ölüm ve kahramanlık işlenen konulardan bazılarıdır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde İslamiyet öncesi Türk şiiri ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **İslamiyet öncesi Türk şiirinde yaygın olarak kullanılan koşuk nazım şeklinin İslamiyet sonrası halk şiirindeki devamı ve benzeri aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Mâni B) Türkü C) Koşma
D) Semai E) Varsağı

4. **Aşağıdakilerin hangisinde verilen her iki cümlede bilgi yanlışı vardır?**

A)
- Sözlü Dönem Türk edebiyatı, 14. asra kadar devam etmiştir.
- Sözlü Dönem'de Türk edebiyatının başka ulusların edebiyatlarıyla ilişkisi sınırlıdır.

B)
- Sözlü Dönem şiirleri şölen, yuğ, sığır gibi törenlerde söylenmiştir.
- Sözlü Dönem edebiyatı sözlü ve yazılı olarak ikiye ayrılır.

C)
- Koşuk, sagu ve destanlar eski Türk şiiri örneklerindendir.
- Sözlü Dönem Türk şiiri anonimlik özelliği gösterir.

D)
- Sözlü Dönem'de ölüm konusu, koşuk nazım biçimiyle ele alınmıştır.
- Sözlü Dönem edebiyat ürünlerinin oluşumunda göçebe kültürün tesiri söz konusudur.

E)
- Sözlü Dönem Türk edebiyatının içeriğinde soyut ve metafizik konular ağır basmaktadır.
- Sözlü Dönem ürünlerinde yabancı kökenli sözcüklere sıkça başvurulmuştur.

ÜçDörtBeş

5. Tanrı gibi Tanrı'dan olmuş Türk Bilge Kağanı, sözüm: Babam Türk Bilge Kağanı... Sir, Dokuz Oğuz, İki Ediz çadırlı beyleri, milleti... Türk tanrısı üzerinde kağan oturdum. Oturduğumda ölecek gibi düşünen Türk beyleri, milleti memnun olup sevinerek yere dikilmiş gözü yukarı baktı. Üstte mavi gök, altta yağız yer kılındıkta, ikisi arasında insanoğlu kılınmış. İnsanoğlunun üzerine ecdadım Bumin Kağan, İstemi Kağan oturmuş. Oturarak Türk milletinin ilini, töresini tutuvermiş, düzene sokuvermiş. Dört taraf hep düşman imiş. Ordu sevk ederek dört taraftaki milleti hep almış, hep tâbi kılmış. Başlıya baş eğdirmiş, dizliye diz çöktürmüş. Doğuda Kadırkan ormanına kadar, batıda Demir Kapıya kadar kondurmuş. İkisi arasında pek teşkilâtsız Gök Türk'ü düzene sokarak öylece oturuyormuş.

Bu parçanın alındığı eserle ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Türk edebiyatındaki ilk nutuk örneğidir.
B) En eski yazılı ürün kabul edilmektedir.
C) 14 harfli Göktürk alfabesiyle oluşturulmuştur.
D) Türk dilinin gelişmişliğinin göstergesidir.
E) 8. yüzyılda meydana getirilmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Sözlü Dönem Türk şiiri, göçebe bozkır kültürünün ve yaşam tarzının derin tesirlerini barındırır.

Aşağıdakilerden hangisi bu yargıyı doğrudan desteklemektedir?

A) Tabiat unsurlarının şiirde yer bulması
B) Şiirde parmak hesabının kullanılması
C) Yarım uyak ve redife başvurulması
D) Şiirlerin dörtlük nazım birimiyle söylenmesi
E) Ses tekrarlarıyla ahengin sağlanması

7. “Koşuk” **ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Av şenlikleri ve şölenlerde söylenir.
B) Aşk, kahramanlık ve doğa sevgisi konuludur.
C) Aruz ölçüsüyle ve kopuz eşliğinde söylenir.
D) Dörtlük sayısı 3-5 arasında değişir.
E) Uyak düzeni “aaab-cccb-dddb” şeklindedir.

8. Ögreyüki mundag ok
Munda adın tıldag ok
Atsa ajun ugrap ok
Taglar başı kertilür

Bu dizelerden yola çıkılarak İslamiyet öncesi Türk şiiriyle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Bazı sözcükler günümüzdeki şekliyle kullanılmıştır.
B) Hece ölçüsüyle oluşturulan ürünler verilmiştir.
C) Ahenk unsurlarına yer verilmemiştir.
D) Yinelemeler söz konusudur.
E) Düz uyak şeması kullanılmıştır.

9.

		Koşuk	Sagu
I	Aşk ve doğa konuları işlenir.	✓	
II	Halk edebiyatındaki karşılığı ağıttır.		✓
III	Yuğ töreninde okunur.	✓	
IV	Alp Er Tunga adına söyleneni en ünlü örneğidir.		✓
V	Divan edebiyatındaki karşılığı gazeldir.	✓	

Yukarıdaki tabloda verilen özelliklerin ilişkili olduğu nazım şekilleri işaretlenmiştir.

Buna göre tablonun hangi bölümünde yanlış işaretleme yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10.
- *Irk Bitig*
- *Altun Yaruk*
- *Sekiz Yükmek*

Bu eserlerin ortak yönü aşağıdakilerin hangisidir?

A) Ölüm temasını işlemeleri
B) Uygur Dönemi metinleri olmaları
C) Göktürk alfabesiyle yazılmaları
D) Siyasetname niteliği taşımaları
E) Bengü taş örnekleri olmaları

11. **Sözlü Dönem Türk şiirinde şairlere verilen adlar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

A) Oyun B) Baksı C) Âşık D) Kam E) Ozan

ÜçDörtBeş

ÖDEVİNİZ AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 1
66. ve 67. sayfalardaki Ödev Testi - 1

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş — GEÇİŞ DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- XI-XII. yüzyılları kapsayan bir süreçtir.
- İslam öncesi kültür ile İslami Dönem kültür ve inançlarının iç içe olduğu bir şiir geleneğidir.
- Geçiş Dönemi'nde eserlerin genel karakteri dinî, ahlaki ve tasavvufi öğreticiliktir. Özellikle Türklerin İslam'ı geniş kitleler hâlinde tanıyıp kabul etmeye başladığı süreçte yeni dinin esaslarını halka kavratmak ve ideal devlet-toplum idaresinin ilkelerini ortaya koymak amaçlanmıştır.
- Eserlerde Uygur alfabesinin yanı sıra Arap alfabesi de kullanılmıştır.
- Şiirlerde Sözlü Dönem Türk edebiyatından gelen dörtlüğün yanı sıra Arap edebiyatının tesiriyle yerleşmeye başlayan beyit nazım birimi kullanılmıştır.
- Aruz ölçüsü yaygınlık kazanmakla birlikte hece de kullanılmaya devam etmiştir.
- Türkçeye çok sayıda Arapça ve Farsça kelime ile terkipler girmeye başlamıştır.
- Eserlerde Karahanlı Türkçesi veya Hakaniye Lehçesi denen Doğu Türkçesi kullanılmıştır.
- Arap ve Fars edebiyatlarından alınan yeni nazım biçimleri (mesnevi, gazel, kaside...) kullanılmaya başlanmıştır.
- İslam'ın benimsenmesi ile birlikte Türk toplum yapısında ve zihniyetinde görülen değişimler edebiyat-kültür eserlerine yansımıştır.

ÜçDörtBeş — GEÇİŞ DÖNEMİ ESERLERİ

a. *Kutadgu Bilig*

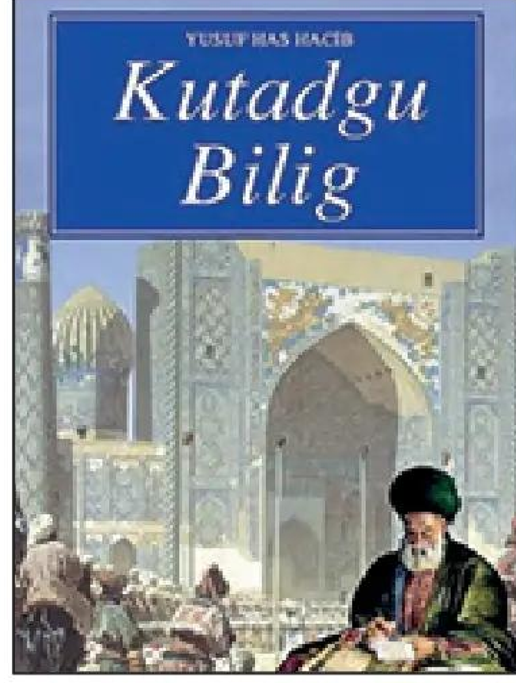
- Geçiş Dönemi Türk edebiyatının ilk eseridir ve eserin adı **Mutluluk Veren Bilgi** anlamına gelmektedir.
- 1069 yılında Balasagunlu Yusuf Has Hacip tarafından kaleme alınan eser, Karahanlı Hükümdarı Tabgaç Buğra Han'a sunulmuştur.
- Yapıt, 6645 beyitlik didaktik (öğretici) bir mesnevidir. Türk edebiyatının ilk mesnevi örneğidir.
- Eserde beyitlerin arasında serpiştirilmiş, mâni tipinde uyaklanan 173 dörtlük bulunmaktadır.
- Edebiyatımızın aruz vezniyle kaleme alınan ilk eseridir.
- İyi bir devlet ve toplum yapısının nasıl olması gerektiği, eserde alegorik (sembolik-temsili) olarak gözler önüne serilmiştir.
- Eserde dört sembolik şahsın kendi aralarındaki konuşmalara yer verildiğinden edebiyatımızın diyaloglardan oluşan ilk dil ürünüdür.
- Türk edebiyatının ilk siyasetnâmesidir.
- Eser, ideal devlet ve toplum idaresinin yollarını gösterdiği ve kavrattığı için nasihatnâme özelliği de taşımaktadır.
- Yapıttaki sembolik (alegorik) karakterler şunlardır:

- **Kün Togdı:** (Gün Doğdu) Görevi hükümdarlıktır, adaleti ve kanunları sembolize eder.
- **Ay Toldı:** (Dolunay) Vezirdir. Saadeti simgeler.
- **Ögdülmiş:** (Övülmüş) Vezirin oğludur. Aklı, idraki temsil eder.
- **Odgurmuş:** (Uyanmış) Vezirin kardeşidir. Dünyanın sonunu, akıbeti gösterir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- *Kutadgu Bilig*'in Viyana, Fergana ve Kahire olmak üzere üç yazılı nüshası vardır.

Yusuf Has Hacip

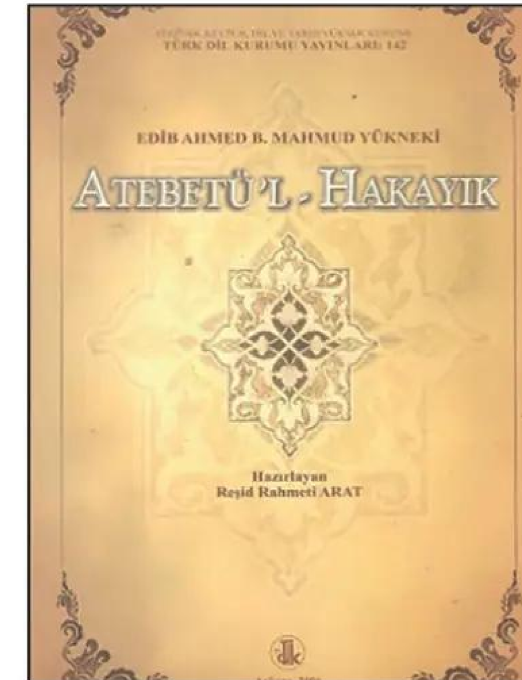
b. ***Divanu Lugati't-Türk***

- Eserin adı, **Türk Dillerinin Sözlüğü** anlamına gelmektedir.
- XI. yüzyılda (1072-1074) Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmış ve Abbasi Halifesi'ne sunulmuştur.
- Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin en az Arapça kadar güçlü bir dil olduğunu göstermek için Arap alfabesiyle kaleme alınmıştır.
- 7500 civarındaki Türkçe sözcüğün Arapçadaki karşılıklarının yanı sıra Türkçenin dil bilgisi kuralları tanıtılmıştır.
- Eser, Türkçenin ilk dil bilgisi kitabı ve ilk sözlüğüdür.
- Yapıtta o dönemin Türk dünyasını gösteren bir haritanın bulunması; Türklerin tarihi, coğrafyası, gelenek ve görenekleri, kültürleri hakkında bilgiler verilmesi bakımından *Divanu Lugati't-Türk* bir ansiklopedi kitabıdır.
- Eserde Türk şiir örneklerine yer verilmiştir, dolayısıyla Türk edebiyatının ilk antolojisi olarak kabul görmektedir.
- Eserde İslamiyet öncesi Türk edebiyatından koşuk, sagu, destan ve sav örneklerine yer verilmiş ve bu sayede Sözlü Dönem ürünleri günümüze kalabilmiştir.

c. ***Atabetü'l-Hakayık***

- Eserin adı, **Hakikatlerin Eşiği** anlamına gelmektedir.
- XII. yüzyılda Edip Ahmet Yüknekî tarafından yazılmıştır.
- Muhammed Dad Sipehsalar Bey'e sunulmuştur.
- Eser, Hakaniye Lehçesi (Karahanlı Türkçesi) dil özelliklerini taşımaktadır.
- Yapıtta Arapça ve Farsça kökenli kelimelere yer verilmiştir.
- İslami bilgileri, ahlaki esasları geniş kesimlere tanıtmak için kaleme alınmış bir nasihatnamedir, dolayısıyla eserin didaktik (öğretici) yönü güçlüdür.
- Eser 40 beyit ve 101 dörtlükten meydana gelmiştir.
- Eserde gazel, kaside ve mesnevi nazım biçimlerinin örnekleri vardır.
- Dil yönünden *Kutadgu Bilig*'e nazaran daha ağır, sanatsal yönden ise ondan daha zayıftır.
- Yapıtta ayet ve hadislere bolca yer verilmiştir.
- Cömertliğin faydaları, ilmin değeri, cimriliğin zararları, bilgini yararı, bilgisizliğin zararları gibi konular üzerinde durulmuştur.

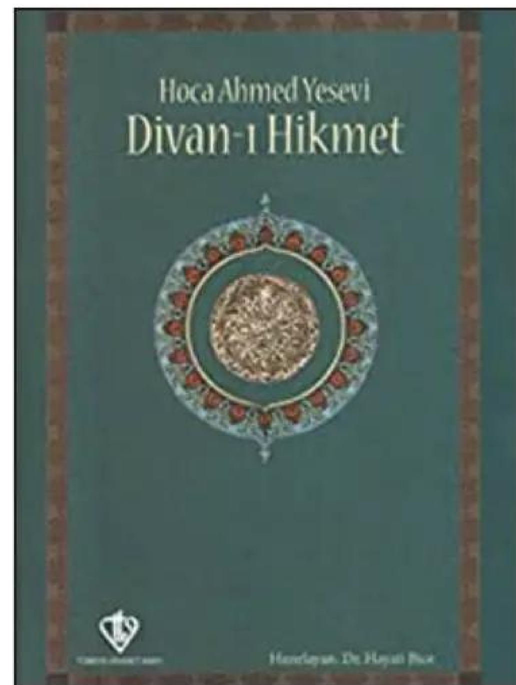

d. *Divan-ı Hikmet*

- Geçiş Dönemi ürünlerinden *Divan-ı Hikmet*, XII. yüzyılda **Pir-i Türkistan** olarak bilinen Hoca Ahmet Yesevî tarafından yazılmıştır.
- Eser, aynı zamanda Yesevîlik tarikatının kurucusu olan Hoca Ahmet Yesevî'ye ait hikmetlerden oluşur.
- Eserin adı, **Hikmetler Kitabı** anlamına gelmektedir.
- Kitapta Allah aşkı ve Hz. Peygamber'e duyulan sevgi işlenmiştir.
- Yapıtta İslamiyet'i Türkler arasında benimsetmek ve daha anlaşılır hâle getirmek hedeflenmiştir.
- Yalın bir dille kaleme alınan eserde hecenin 7'li ve 12'li kalıpları kullanılmış, az da olsa aruz veznine yer verilmiştir.
- Hakaniye lehçesinin dil özelliklerini taşıyan eserde 144 hikmet ve 1 münacat yer almaktadır.
- Eserdeki her hikmetin son dörtlüğünde şairin adı geçmektedir.
- Hoca Ahmet Yesevî, dinî-tasavvufi Türk edebiyatının kurucusu kabul edilmektedir.
- İlk Türk mutasavvıfı olan Hoca Ahmet Yesevî'nin bu eseri ideal bireyi oluşturma sürecinin bir ürünüdür.

Hoca Ahmed Yesevî

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

Eser Adı	Eser Özelliği
I. *Divan-ı Hikmet* II. *Muhakemetü'l Lugateyn* III. *Atabetü'l Hakayık* IV. *Dede Korkut Kitabı* V. *Divanu Lugati't-Türk*	• Ahmet Yesevî ve dervişleri tarafından öne çıkarılan bir türe ait şiirlerin toplandığı eser olarak bilinir. • Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan bu eser, Türkçe-Arapça sözlük niteliğindedir. • Birçok hikâyeden oluşan bu eser, Oğuzların sosyokültürel hayatını kurgusal bir anlatımla ele alır.

Yukarıdaki eser adları ile özellikleri eşleştirildiğinde hangi iki eser adı dışta kalır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

AYT - 2020

ÖRNEK 2 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

Kutadgu Bilig **ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Geçiş Dönemi ürünleri arasında yer almaktadır.
B) Alegorik söyleyişe sahip didaktik bir metindir.
C) İçeriği bakımından nasihatname türüne girer.
D) Yoğun Arapça ve Farsça kelimelerden dolayı dili ağırdır.
E) Hem dörtlük hem de beyitlerden oluşmaktadır.

ÖSYM - 2017

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

- 12. yüzyılda Ahmet Yesevî tarafından yazılmıştır.
- Türk kültürünün Orta Asya sahasında İslamiyet'in kabulüyle başlayan değişiminin ve yeniden yapılanmasının ilk ürünlerindendir.
- Eser, İslam ruhuna uygun ideal insan ve toplum oluşturma çabalarının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Bazı özellikleri verilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Divan-ı Hikmet*
B) *Kutadgu Bilig*
C) *Atabetü'l-Hakayık*
D) *Divanu Lügâti't-Türk*
E) *Vesiletü'n-Necât*

ÖSYM - 2016

ÖRNEK 4 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

- Alegorik bir eserdir.
- Mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır.
- Ahlaki-didaktik türde bir eserdir.
- Siyasetnâme niteliği taşımaktadır.

Bazı özellikleri verilen eser aşağıdakilerden hangisine aittir?

A) Hoca Ahmet Yesevî
B) Yusuf Has Hacip
C) Ali Şir Nevâî
D) Edip Ahmet Yüknekî
E) Kaşgarlı Mahmut

ÖSYM - 2015

ÖRNEK 5

Aşağıdaki parçaların Geçiş Dönemi'nin hangi eserinden alındığını belirtiniz.

a. Beg erdi ajunda bügü bilge baş
Bu beglik özele uzun boldı yaş

Bu Kün Togdı erdi atı belgülüg
Ajunda çavıkmış kutı belgülüg

....

b. **ARKIŞ:** Yurdundan uzak düşmüş olan birine gönderilen kimse

İRİK NENG: Islanmış olan her nesne

....

c. Eyâ dostlar kulak salıng aydugumga
Ne sebebdin altmış üçde kirdim yirge
Mi'râc üzre hak Mustafâ ruhum kördi
Ol sebebdin altmış üçde kirdim yirge

(Ey dostlar, kulak verin dediğime
Ne sebepten altmış üçte girdim yere
Miraç üstünde hak Mustafa ruhumu gördü
sebepten altmış üçte girdim yere)

....

d. Edip Ahmet atım edeb pend sözüm
Sözüm munda kalur barur bu özüm

Kelür küz keçer yaz barur bu ömür
Tüketür umürnü bu yazum küzüm

....

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Edip Ahmet Yüknekî, insana seslenirken gönül, onun söylemine duygu ve düşün değeri ile anlam katar:

Bu mal kilse erte barur baz kice

Köngüldin çıkargil tavar suklugın

(Bu dünya malı gelirse ertesi gece gider/ Bu mal hırsını çıkar gönlünden)

Bu parçada adı geçen sanatçının eseri aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Kutadgu Bilig*
B) *Divan-ı Hikmet*
C) *Divanu Lugati't-Türk*
D) *Atabetü'l-Hakayık*
E) *Muhakemetü'l-Lugateyn*

2. **Aşağıdakilerin hangisi, *Kutadgu Bilig*'in edebiyatımızdaki ilklerinden değildir?**

A) İslami Türk şiirinin ilk yazılı ürünü
B) İlk siyasetname
C) İlk mesnevi
D) Tekke şiirinin ilk eseri
E) Aruz ölçüsüyle yazılan ilk ürün

3. ***Divanu Lugati't-Türk* ile ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?**

A) Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan eser Ebu'l Kasım Abdullah'a takdim edilmiştir.
B) Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin Arapça kadar zengin bir dil olduğunu ifade etmek için kaleme alınmıştır.
C) Bir sözlük ve dil bilgisi kitabı olmasının yanı sıra devlet yöneticilerine yol gösteren bir siyasetnamedir.
D) Türk boylarının adları ve yer isimlerini gösteren bir haritayı da içermektedir.
E) Koşuk, sagu ve sav gibi sözlü edebiyat ürünlerinin günümüze kalmasını sağlamıştır.

4. (I) Türk dili ve edebiyatında oldukça önemli bir yere sahip olan *Divan-ı Hikmet* sadece Orta Asya'da değil, bütün Türk dünyasında yüzyıllarca rağbet görmüş eserlerden biridir. (II) Zamanın akışıyla *Divan-ı Hikmet*'e bazı yeni hikmetler eklense de bütün bu hikmetleri aynı çatı altında, yani Ahmet Yesevî'nin dünya görüşü doğrultusunda değerlendirmek mümkündür. (III) Gerek Yesevî gerekse onun izinden yürüyenler tarafından yazılan bu hikmetler Türk anonim halk edebiyatının en önemli kaynaklarından birini oluşturmaktadır. (IV) Dünyanın değişik kütüphanelerinde görülen *Divan-ı Hikmet* yazmaları bu eserin önemini açık bir şekilde göstermektedir. (V) Yazmalar, çeşitli coğrafyalarda ve farklı kimseler tarafından elle yazıldığı için birbirinden az çok farklılıklar göstermektedir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

5. Aşk otıga köyüp pişip cânı erir

(*Aşk ateşinde yanıp pişer, canı erir.*)

Ayâ dostlar dâyim müdâm zikrin aytıng

(*Ey dostlar! Yaradanın zikrini her daim söyleyin.*)

Nefs havâdın yanıp dergâh sarı kaytıng

(*Nefs-i hevadan dönüp dergaha doğru gelin.*)

Uşbu yolda renc ü belâ mihnet tartıng

(*İşte bu yolda sıkıntı, bela ve mihnet çekin.*)

Mihnet tartmay didârını körgen bar mı

(*Mihnet çekmeden yüzünü gören var mı?*)

Geçiş Dönemi Türk şiirini örneklendiren bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Kahramanlık duygusu
B) Dinî lirizm ve hikemîlik
C) Sosyal eleştiri ve felsefi buhranlar
D) Dünyevi ve beşerî aşk
E) Tabiat karşısında duyulan hayranlık

6. Bu dünya işi kör oyun ol oyun

Oyunka katılma nerek bu oyun

İdig yarlıgı kıl özin kulluki

Kalı kılmasa sen anuk tut boyun

***Kutadgu Bilig*'den alınan bu dizelerin dörtlük hâlinde söylenmesi, aşağıdakilerden hangisinin göstergesi olabilir?**

A) Alegorik bir anlatımın benimsendiğinin

B) Aruz vezninin kullanıldığının

C) Eski Türk şiirinin şekilsel yönünün dikkate alındığının

D) Siyasetname ve nasihatname tarzının benimsendiğinin

E) Dönemin toplumsal ve ekonomik düzeninin tanıtıldığının

7. 11-12. asırları (I) kapsayan Geçiş Dönemi Türk şiirinde (II) nazım birimi hem beyit hem dörtlük (III), ölçü ise aruz ve hece olmuş (IV); eserler genelde Oğuz Türkçesiyle (V) verilmiştir.

Bu cümledeki altı çizili bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Dilini sıkı tut, bilgiyi usanmadan ara. Uzun hedefler gütme. Harisliğin sonu gamdır, haset ve pişmanlıktır. Rızkın alnına yazılmıştır. Harislik onu çoğaltmaz. Sana kötülük edene iyilikle mukabele et.

Yukarıdaki öğütlerin yer aldığı Geçiş Dönemi dil ürününün sanatçısı olan Edip Ahmet Yüknekî ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Didaktik tarzda yazdığı için manzumelerinde lirizm noksanlığı söz konusudur.

B) Eserinde ayet ve hadislere yer verme yoluna gitmiştir.

C) İslam'ı ve ahlakı geniş kitlelere yaymak için eser vermiştir.

D) "Hikmet" adı verilen dörtlükler söylemiştir.

E) 12. yüzyılda eser vermiş ve Hakaniye lehçesini kullanmıştır.

9. I. ---- Hükümdardır. Kanun ve adaleti simgeler.

II. ---- Vezirdir. Saadet ve ikbali simgeler.

III. ---- Vezirin oğludur. Akıl ve anlayışı simgeler.

IV. ---- Vezirin kardeşidir. Akıbeti simgeler.

Yukarıda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

	I	II	III	IV
A)	Kün Togdı	Odgurmuş	Ögdülmiş	Ay Toldı
B)	Kün Togdı	Ögdülmiş	Ay Toldı	Odgurmış
C)	Kün Togdı	Ay Toldı	Odgurmış	Ögdülmiş
D)	Kün Togdı	Ay Toldı	Ögdülmiş	Odgurmış
E)	Ay Toldı	Kün Togdı	Ögdülmiş	Odgurmış

10.

SORU:	----
CEVAP:	Bilginin faydası ve bilgisizliğin zararı Dilin muhafazası Cömertliğin methi Tevazu ve kibir Cimrilik Zamanın bozukluğu

Tablodaki SORU bölümüne aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) *Atabetü'l-Hakayık*'ın nüshaları hangileridir?

B) *Atabetü'l-Hakayık*'ın yazıldığı devrin özellikleri nelerdir?

C) *Atabetü'l-Hakayık*'ın yazılma amacı nelerden oluşur?

D) *Atabetü'l-Hakayık*'ın şekil özellikleri nelerdir?

E) *Atabetü'l-Hakayık*'ın içeriği nelerden oluşmaktadır?

ÜçDörtBeş

ÜçDörtBeş

HALK ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ VE BÖLÜMLERİ

- Kaynağını daha çok halkın yaşayış, zihniyet, kültür, gelenek ve göreneklerinden alan bir şiir geleneğidir.
- İslamiyet öncesi Türk şiirinin devamı sayılan halk şiirinin genelinde dörtlük nazım birimi, hece ölçüsü ve yalın dil etkili olmuştur.
- Kulak için uyak anlayışı benimsenmiş, yarım ve cinaslı uyağın yanında redife yer verilmiştir.
- Benzetme, abartma, teşhis gibi söz sanatlarına başvurulmuştur.
- Yer yer mazmunlar kullanılmış ve divan şiirinden etkilenen bazı şairlerce beyit ve aruza, Arapça-Farsça sözcüklerle yüklü dile yönelme olmuştur.
- Şiirlerin özel bir başlığı yoktur, şiirler konularına veya kullanılan nazım biçimlerine göre isimlendirilmiştir.
- Anonim şiir ürünleri dışında kalan âşık tarzı ve tasavvufi ürünlerde mahlasa (tapşırma) yer verilmiştir.
- Halk şiiri; anonim, âşık tarzı ve dinî-tasavvufi olmak üzere üç kola ayrılır:

a. Anonim Halk Şiiri

- Halk şiirinin söyleyeni belli olmayan ürünlerini kapsayan şiir geleneğidir.
- Sözlü gelenekte oluşmuş ve ağız farklılıklarını yansıtacak şekilde gelişmiştir.
- Anonim halk şiirinde hayatın gerçeklerinden ilham alınmıştır, yani anonim halk şiiri somut özellikler göstermektedir.
- Mâni, türkü, ninni, tekerleme ve bilmece gibi nazım biçimleri ve türleri kullanılmıştır.

ÖRNEK 1

(I) Anonim halk şiiri, söyleyeni belli olmayan ürünlerden oluşur. (II) Halkın ortak duyuş, düşünüş ve zevkini ortaya koyar. (III) Bu şiirler, halkın ortak hafızasında saklanır. (IV) Aktarılma esnasında bölgeden bölgeye değişmez. (V) Çoğunlukla aşk, özlem, gurbet, ölüm, yiğitlik gibi konular anlatılır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

b. Âşık Tarzı Türk Halk Şiiri

- Saz eşliğinde şiir söyleyen; ozan, halk şairi, halk ozanı, saz şairi, âşık gibi adlarla anılan sanatçılar tarafından oluşturulan edebiyat geleneğidir.
- Âşıklardan belli bir öğrenim görenlere “kalem şairi”, öğrenim görmeyip doğaçlama şiir söyleyenlere “ümmi şair” ya da “meydan şairi” denmiştir.
- Şiirlerde dörtlük nazım birimi ve hece ölçüsü kullanılmıştır. Bununla birlikte medrese tahsili görmüş kimi şairler aruz veznini de kullanmıştır.
- Şiirlerin son dörtlüğünde tapşırma geleneğinin bir gereği olarak mahlasa yer verilmiştir.
- Çoğunlukla yarım uyak ile redife yer verilmiş ve somut bir anlatım benimsenmiştir.
- Koşma, semai, varsağı ve destan nazım biçimleri kullanılmıştır.
- Şiirlerde başlık yoktur, nazım biçimine ve nazım türüne göre adlandırma söz konusudur.
- Doğa, aşk, ayrılık, özlem, ölüm, kahramanlık gibi konular işlenmiştir.
- Âşıklar usta-çırak geleneğine bağlı olarak yetişmiş ve sanatlarında ustalaşmışlardır. Âşıklar bir usta âşıktan veya mürşitten ünvan alabileceği gibi rüyada bade içerek de ünvan alabilir. Buna “mahlas alma” adı verilir.
- Âşıkların saz çalıp şiir söyleme yetisi kazanmaları ya usta-çırak ilişkisi etrafında ya da rüyada bade içmek suretiyle gerçekleşmiştir.
- Saz şairlerinin bir kitle karşısında karşılıklı olarak söyleşmelerine “atışma” denmiştir.
- Bir âşığın şiir söylerken “b-p-m-v-f” ünsüzlerini kullanmamasına lebdeğmez (dudakdeğmez) denmiştir. Bu husus, âşığın ustalığını ve doğaçlama söz söyleme kabiliyetini gözler önüne seren bir edebî sanattır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 2

Yüz bin mihnet ile bir bağ yetirdim
Yemedim meyvesin el aldı gitti
Ağlar gözyaşımı Ceyhun eyledim
Çalkandı dünyayı sel aldı gitti

Nazlı yâre kem haberim geliptir
Dostlar ağlar düşmanlarım gülüptür
Dediler ki Dertli Emrah oluptur
Kimi kazma kimi bel aldı gitti

Bu dizeler, halk şiiriyle ilgili

I. Tapşırma tekniği uygulanır.

II. Tezat ve mübalağa gibi söz sanatları kullanılır.

III. Sessel yinelemelere yer verilir.

yargılarından hangilerini örneklendirmektedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

c. Dinî-Tasavvufi Halk Şiiri

- Türklerin İslam'ı kabulünden sonra şekillenen bir edebiyat geleneğidir.
- Halk edebiyatının bir kolu olup genelde dinî lirizmin etkisini hissettiren şiirlerden oluşmuştur.
- Tekke edebiyatı, "tekke" veya "dergâh" olarak isimlendirilen mekânlarda gelişmiştir.
- Tekke edebiyatının kurucusu Hoca Ahmet Yesevî, ilk ürünü olarak da *Divan-ı Hikmet* kabul edilmektedir.
- Tekke şiirlerinde hecenin yanı sıra aruz ölçüsü de kullanılmıştır.
- Ahengi sağlamak için çoğunlukla yarım uyak ve redife başvurulmuştur.
- İlahi, deme, devriye, nutuk, şathiye, nefes gibi nazım türleri kullanılmıştır.
- Allah aşkı, peygamber sevgisi, insan ve evren üzerine düşünceler, doğruluk ve dürüstlük, günahlardan uzak durup sevaplara yönelme, akıl ve bilginin değeri, ibadet ve iman gibi konular ele alınmıştır.
- Şiirler, müzikle iç içe olup ezgili biçimde söylenmiştir.
- Edebî sanatlardan, mecazlardan ve mazmunlardan yararlanılmıştır.
- Dinî-tasavvufi halk edebiyatı ile ilgili bazı terim ve kavramlar şunlardır:

- **Züht:** Allah'a varmak için dünyevi şeylerden yüz çevirmek
- **Mürit:** Tasavvufi yolda ilerleyen talebe
- **Mürşit:** Müritlere yol gösteren tasavvuf ehli
- **İnsan-ı kâmil:** Olgun, tasavvuf mertebelerinde ilerlemiş kişi
- **Zikir:** Allah'ı anmak
- **Aşk:** Allah'a duyulan derin sevgi ve bağlılık
- **Çile:** Nefsin olgunlaşması için çekilen dertler
- **Âşık:** Allah'ı seven ve ona erişmek için çabalayan kişi
- **Mâşuk:** Sevilen, Allah
- **Mey, şarap:** Allah aşkı
- **Mâsiva:** Allah dışında kalan her şey
- **Meyhâne:** Allah aşkının sunulduğu yer
- **Sâki:** Allah aşkını sunan kişi

ÖRNEK 3

XIII. asrın ilk çeyreğinin sonlarına doğru Moğol istilasından kaçıp Anadolu'ya gelen birçok büyük mutasavvıfın tesiriyle I. Aleaddin Keykubad Devri'nden (1220-1237) başlayarak tasavvufi düşünce hız kazanmıştır. Öte yandan yine aynı sebeplerle Orta Asya ve özellikle Horasan bölgesinden Türkmen şeyh ve dervişleri de Anadolu'ya gelmiştir. Büyük merkezlerde Farsça bilen şehir halkına aynı dille hitap eden eserler yanında, tasavvuf fikriyatını halk tabakalarına yaymak şevkiyle yazılan dinî ve tasavvufi eserler de Oğuz Türkçesi edebiyat ve yazı dili hüviyetiyle kendini göstermeye başlar. Böylece XIII. yüzyılın ilk yarısı içinde, doğrudan Farsça bilmeyen bir kitleyi İslam'a sevk etme gayesini güden Türkçe dinî ve tasavvufi bir edebiyatın doğuşuna şahit olunur.

Bu parçada dinî-tasavvufi edebiyatın hangi nitelikleri vurgulanmıştır?

A) Öğretici - özlü B) Lirik - evrensel
C) Öznel - kitlesel D) Yerel - çağrışımsal
E) Didaktik - yönlendirici

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

HALK ŞİİRİ TEMSİLCİLERİ VE ESERLERİ

A. ÂŞIK TARZI TÜRK HALK ŞİİRİ TEMSİLCİLERİ VE ESERLERİ

a. Köroğlu

- XVI. yüzyıl halk ozanlarındandır.
- Âşık şiirinde coşkulu ve mertçe söyleyişin akla ilk gelen temsilcisidir.
- Bolu Beyi'ne karşı doğruluk ve adalet mücadelesi vermiş, yaşadıklarını sazına ve sözüne aktarmıştır. Bununla birlikte hayatına dair elde pek az bilgi ve birtakım rivayetler söz konusudur.
- Hece ölçüsü, dörtlük nazım birimi ve yalın dille söylediği şiirlerle halk edebiyatının unutulmaz isimleri arasına girmiştir.
- Koçaklama nazım türünün en tanınmış temsilcilerindendir.
- Kahramanlık ve savaş temalarının yanı sıra aşk ve tabiat temalarını da işlemiştir.
- Genelde epik ve lirik konulu şiirler yazmış, divan şiiri ve tasavvufi Türk şiirinden etkilenmemiştir.

b. Karacaoğlan

- XVII. yüzyıl âşıklarındandır, hayatına dair elimizdeki bilgiler sınırlıdır.
- Çukurova ve Toroslar'da hayatını sürdürmüş ve sazıyla diyar diyar gezmiştir.
- Şiirleriyle kendisinden sonraki pek çok âşığı derinden etkilemiştir.
- Divan şiiri geleneğinden ve tasavvufi şiirden etkilenmemiş, aruz veznini hiç kullanmamıştır.
- Âşık tarzı halk şiiri geleneğinin en lirik ve güçlü temsilcisidir.
- Karacaoğlan'da güçlü ve coşkulu bir lirizm kendini hemen belli eder.
- Hayali sevgililerin peşinden koşmayan ozan, somut ve beşeri sevgiliyi anlatmıştır.
- Koşma, semai ve varsağı nazım şekillerini ustalıkla kullanmıştır.
- Asıl ününü, güzelleme türündeki şiirleriyle sağlamıştır.

c. Âşık Ömer

- XVII. asırda yaşamış Yeniçeri şairlerindendir.
- Yapıtlarında Arapça ve Farsça kelimelere yer verdiğinden dili diğer halk ozanlarına göre daha ağırdır.
- "Üstat" unvanıyla öne çıkan sanatçı, divan şairlerinden etkilenerek aruzla da şiirler yazmıştır.
- Koşma, semai, varsağı ve destan gibi halk şiiri nazım biçimlerinin yanı sıra kaside ve gazeller yazmıştır.
- En çok şiir yazmış halk ozanıdır. Âşığın divanında 1500 civarında şiir vardır.
- 58 dörtlükten oluşan *Şairname* adlı eserinde 47 âşık ve 88 şairden söz etmiştir.

d. Kayıkçı Kul Mustafa

- XVII. asrın Yeniçeri şairlerindendir.
- IV. Murat'ın Bağdat Seferi'nde şehit düşen Genç Osman adına yazdığı destanı meşhurdur.
- Bilhassa koçaklamalarıyla ün kazanan sanatçının sade ve içten bir söyleyişi vardır.
- Divan şiirinden etkilenmemiştir.

e. Gevherî

- XVII. asırda divan kâtipliği yapan Gevherî asker şairlerdendir.
- Medrese öğrenimi görmüş, divan edebiyatını yakından tanımıştır.
- Hem hece hem aruz veznini kullanmıştır.
- Musikiyle de ilgilenen şair, özellikle türkü ve koşma nazım biçimlerinde başarılı olmuştur.

f. Ercişli Emrah

- XVII. yüzyılda Van'ın Erciş ilçesinde yaşamıştır.
- *Emrah ile Selvihan Hikâyesi*'nin kahramanı olduğuna inanılmaktadır.
- Tüm şiirlerini hece vezniyle söylemiştir.
- Tabiat, aşk, hasret ve yurt sevgisi temalarını işlemiştir.
- 19. asırda yaşayan Erzurumlu Emrah ile karıştırıldığından onun bazı şiirleri Erzurumlu Emrah'a mâl edilmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

g. Kâtibî

- XVII. yüzyılın Yeniçeri şairlerinden olan Kâtibi'nin hece ölçüsü ile söylediği şiirlerden usta ve kültürlü bir âşık olduğu anlaşılmaktadır.
- Aruz vezninde pek başarılı olamayan şair, sözcük seçiminde ve uyak kullanımında oldukça başarılıdır.

h. Levnî

- XVIII. asırda yaşayan ve asıl ismi Abdülcelil Çelebi olan Levnî, Edirneli bir halk ozanıdır.
- İstanbul'da saray nakkaşhanesinde saray ressamlığı yapmış ve hem minyatür hem tezhip sanatı ile ilgilenmiştir.
- Hem hece hem aruz ölçüsünü kullanmıştır.
- Atasözlerini şiirle anlatma, yani nazma çekme geleneğini başlatmıştır.
- *Atalar Sözü Destanı* adlı eseri, türünün ilk örneğidir.
- Selanik-İstanbul yoluculuğunu konu alan *Tekerleme*'si ünlüdür.

ı. Dertlî

- Bolu Gerede'de doğan Dertlî, XIX. asır saz şairlerindendir.
- İstanbul'da bir âşık kahvesinde, uzun süredir cevabı bulunamayan bir muammayı çözünce şöhrete kavuşmuştur.
- Aşk, doğa, tasavvuf konularında şiirler söylemiş, taşlama türündeki şiirleriyle tanınmıştır.
- Şiirlerini içten ve akıcı bir anlatımla oluşturmuştur.
- Divan ve tekke şiirini yakından tanıyan halk ozanı, hem hece hem aruz ölçüsünü ustalıkla kullanmıştır.
- Gazel ve kalenderiler kaleme almıştır.

i. Erzurumlu Emrah

- XIX. asır şairlerinden olan Emrah, Erzurumlu olup pek çok şehri gezmiştir.
- Hem hece hem aruz ölçüsünü kullanan, halk edebiyatı geleneğinin yanı sıra divan şiirini de yakından tanıyan bir ozandır.
- Dinî konulara da temas etmekle beraber asıl şöhretini aşk, ayrılık, özlem ve gurbet konularını işlediği koşma ve semaileriyle sağlamıştır.
- Usta-çırak geleneği çerçevesinde yetiştirdiği genç ozanlarla Emrah kolunun oluşmasını sağlamıştır.

j. Seyranî

- XIX. asır şairlerinden Seyranî, Kayserilidir.
- Devlet ve toplum yapısındaki aksaklıkları eleştiren taşlamalarıyla ün kazanmıştır, sert hicivlerinden dolayı İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalmıştır.
- Medrese öğrenimi görmüş, divan ve tasavvuf şiiri geleneklerinden de etkilenmiştir.
- Hem hece hem aruz veznini ustalıkla kullanmıştır.

k. Bayburtlu Zihnî

- XIX. asır ozanlarından olan sanatçı, Bayburt'ta doğup Erzurum ve Trabzon'da medrese tahsili görmüştür.
- Divan-ı Hümayun'da çalışmıştır.
- Yaşadığı toprakların Rus işgaline girmesinden ötürü duyduğu derin üzüntüyü ifade ettiği ağıdı ile şöhret bulmuştur.
- Hiciv yönü güçlü olan ozan, hem hece hem aruz ölçüsünü kullanmıştır.
- Koşmalar ve destanlar kaleme almıştır.
- Divan edebiyatı geleneğinden yoğun olarak etkilenen şairin *Divan'ı* ve *Sergüzeştnâme* adlı mesnevisi vardır.
- *Kitâb-ı Hikâye-i Garibe* adlı eseri Türk romanına geçiş aşamalarındandır.

l. Dadaloğlu

- Asıl adı Veli olan Dadaloğlu, XIX. asır şairlerindendir.
- Çukurova'daki Avşar boyundan olan sanatçı; türkü, koşma, semai, destan ve varsağı nazım biçimlerinde eser vermiştir.
- Tüm şiirlerini hece vezni ve sade dille oluşturmuştur.
- Özellikle koçaklamalarıyla ün kazanmıştır.
- Mertçe ve coşkulu söyleyişle öne çıkmıştır.

m. Âşık Şenlik

- XIX. yüzyıl sanatçılarından olan şair, Kars yöresinde yaşamıştır.
- Osmanlı-Rus savaşının olduğu dönemde koçaklama ve destanlarıyla öne çıkmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

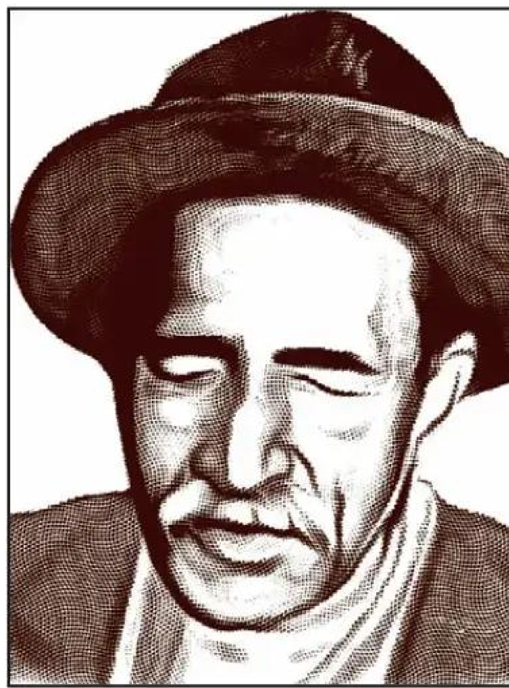
n. Ruhsatî

- XIX. asır şairlerinden olan Ruhsatî'nin asıl adı Mustafa'dır.
- "İcadî" ve "Cehdî" mahlaslarını da kullanmıştır.
- Saz çalmadan şiir söyleme geleneğini başlatmıştır.
- Usta bir taşlama şairi olup kendi adıyla anılan geleneği başlatmıştır.
- Öğretici ve ahlaki yönü güçlü tasavvufi şiirler de kaleme almıştır.
- Hem hece hem aruz veznini kullanmıştır.

o. Sümmanî

- XIX. yüzyıl şairlerinden olan Sümmanî, çobanlık yaparak geçimini sağlamış; düşsel sevgili Gülperi'yi bulmak için Kafkaslardan Azerbaycan'a ve İran'a değin pek çok coğrafyayı gezmiştir.
- Tasavvufi konuları işlediği şiirleri de olan şair hem hece hem aruz veznini kullanmıştır.
- Münacat, methiye, müstezat, koşma ve destanlar yazmıştır.

ö. Âşık Veysel

- XX. yüzyıl şairlerinden olan sanatçı, halk şiirinin son büyük ozanı kabul edilmektedir.
- Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Sivralan köyünde doğan sanatçı, çeşitli nedenlerle iki gözünü de yitirmiştir.
- Âşık Veysel'i Türkiye'ye tanıtan sanatçı, Ahmet Kutsi Tecer olmuştur.
- Divan şiirinden etkilenmeyen sanatçı, bütün şiirlerini heceyle oluşturmuştur.
- Şairin *Sazımdan Sesler*, *Dostlar Beni Hatırlasın*, *Deyişler* adlı kitapları bulunmaktadır.

BİLELİM

XX. yüzyılın diğer şairleri "Cumhuriyet Dönemi Halk Şairleri" bölümünde anlatılacaktır.

ÖRNEK 4 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

XVI. ve XVII. yüzyıllarda yaşayan, Yunus Emre ile Nasreddin Hoca gibi nereli olduğu konusunda değişik rivayetler bulunan bir saz şairidir. Çukurova, Balkanlar, Azerbaycan, Türkmenistan gibi değişik bölgelerde yaşadığı düşünülen saz şairi hakkındaki bir başka tartışma da Barak veya Varsak boyuna mensup olup olmadığıdır. Şiirlerinin temasını genellikle güzellik ve gurbet kavramları oluşturan âşık, bütün şiirlerini hece ölçüsüyle söylemiştir.

Bu parçada söz edilen saz şairi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Köroğlu
B) Âşık Ömer
C) Karacaoğlan
D) Ercişli Emrah
E) Gevherî

ÖSYM - 2016

ÖRNEK 5 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Ne halk türküleri ne de halk oyunları, ilk biçimlerini koruyabilir. Bunlar yayılma sürecinde birçok kez değişmiş, kimi zaman bu değişmelerle zenginleşmiş, kimi zaman da bayağılaşmıştır. Bu değişiklikleri yapanların da kim olduğu bilinmez.

Bu sözler aşağıdaki kavramlardan hangisini akla getirmektedir?

A) Yöresellik
B) İçtenlik
C) Anonimlik
D) Abartılılık
E) Yalınlık

ÖSYM - 2010

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

B. DİNÎ-TASAVVUFİ HALK ŞİİRİ TEMSİLCİLERİ VE ESERLERİ

a. Yunus Emre

- XIII. asırda yaşamış bir halk ozanıdır.
- Tasavvufi Türk edebiyatının en büyük ve tanınmış temsilcisidir.
- Hayatına dair elimizde pek az bilgi bulunan şair, Allah aşkını coşkulu ve içten bir üslupla dile getirmiştir.
- Özellikle ilahi nazım türünde verdiği eserlerle tanınmıştır.
- Tapduk Emre'nin dergâhında tasavvufi eğitim ve terbiyesini tamamlamıştır.
- "Yaradılanı sev yaradandan ötürü." anlayışını hayatının ve sanatının merkezine yerleştirmiştir.
- Onun sade dille ve dinî lirizmle ortaya koyduğu ürünler, aradan asırlar geçse de unutulmamıştır.
- Anadolu'nun çeşitli yerlerinde onun adına türbelerin var olması, kendisine beslenen derin sevgi ve muhabbetin bir göstergesidir.
- Yunus Emre'nin birçok şiiri kolayca söylenebilir göründüğü hâlde ustalık gerektiren bir anlatıma sahiptir, buradan yola çıkılarak Yunus Emre'nin "sehl-i mümteni" sanatını ustalıkla kullandığı söylenebilir.
- Genellikle hece ölçüsünü kullanan şairin aruz vezniyle yazdığı şiirleri de vardır.
- Tasavvufi esasları anlattığı *Risaletü'n-Nushiyye* adlı bir mesnevisi ve *Divan*'ı bulunmaktadır.
- "Sevelim, sevilelim; dünya kimseye kalmaz." diyerek insancıllığını ortaya koyan şairin adına UNESCO tarafından 1991 yılı, "Yunus Emre Yılı" olarak kabul edilmiştir.

b. Hacı Bektaş Veli

- XIII. yüzyıl tekke şairlerinden ve mutasavvıflarından olan Hacı Bektaş Veli'nin asıl adı, Seyyit Muhammed Bin Ata'dır.
- Hoca Ahmet Yesevî'nin müritlerinden Lokman Parende'nin öğrencisidir. Horasan diyarından Kırşehir'e gelerek burada "Bektaşîlik" tarikatının temellerini atmıştır.
- Onun eserlerinin özünü ahlaki terbiye, olgunluk, insan sevgisi ve hoşgörü oluşturur.
- Tasavvuf yollarını izah ettiği *Makalat* adlı önemli bir eseri vardır. Makalat, kelime manası olarak "Makaleler" demektir. Eser manzum tarzda ve beyitler hâlinde düzenlenmiştir.
- 2021 yılı, UNESCO tarafından "Hacı Bektaş Veli Yılı" ilân edilmiştir.

c. Hacı Bayram Veli

- XIV. asır ozanlarındandır ve asıl adı Numan bin Ahmet'tir.
- Medrese tahsili görmüş ve İslami ilimleri öğrenip müderrislik görevinde bulunmuştur.
- Kendi adıyla anılan "Bayramiyye" tarikatını kurmuştur.
- Yunus Emre'nin şiirlerinden ve sanat anlayışından etkilenmiştir.
- Hem hece hem aruz veznini kullanan sanatçının *Nutuk* adlı eseri bulunmaktadır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

d. Eşrefoğlu Rûmî

- XV. yüzyıl tasavvuf şiiri temsilcilerindendir.
- Asıl adı Abdullah'tır ve babasının adından ötürü "Eşrefoğlu" olarak anılmıştır.
- Mısır'dan gelip İznik'e yerleşmiş ve "Rûmî" mahlasını almıştır.
- Hacı Bayram Veli'nin damadı ve talebesidir, Yunus Emre'den etkilenmiştir.
- Didaktik ve lirik tarzda şiirler kaleme almıştır.
- Şiirlerini hem hece hem aruz vezni ile kaleme almış ve *Divan*'ında toplamıştır.
- *Müzekki'n-Nüfus* adında nesir türünde bir eseri vardır.
- *Tarikatnâme, Cinanü'l Canan, İbretnâme* diğer eserleridir.

e. Kaygusuz Abdal

- XV. asır ozanlarından Kaygusuz Abdal, Alanya Beyi'nin oğludur ve şairin asıl adı Gaybî'dir.
- Kaygusuz Abdal, Alevî-Bektaşî şiirinin kurucusu kabul edilmektedir.
- Yunus Emre'den etkilenen şairin tasavvufi tekerlemeleri, ham softalarla insani kusurları eleştirdiği şathiyeleri ve nefesleri meşhurdur.
- Aruzla yazdığı şiirlerini *Divan*'ında toplamıştır.
- *Budalanâme*, *Mugalatanâme*, *Vücutnâme*, *Saraynâme*, *Dilgûşa, Kitab-ı Miglate, Gevhernâme* sanatçının önemli eserleridir.

f. Pir Sultan Abdal

- XVI. yüzyıl şairlerinden Pir Sultan Abdal'ın asıl adı Haydar'dır.
- Alevî-Bektaşî şiirinin önde gelen temsilcilerindendir.
- Sivas dolaylarında yaşayan halk ozanı, bir alevi isyanında öldürülmüştür.
- Aruz veznini hiç kullanmamıştır. İyi bir öğrenim gördüğü hâlde divan şiiri geleneğinden etkilenmemiştir. Tüm şiirlerini hece vezni ile söylemiştir.
- Şiirlerinde tasavvufi konuların yanında doğa güzelliklerini, köy hayatını ve beşeri aşkı da işlemiştir.
- Yedi Ulu Ozan'dan biridir.

g. Aziz Mahmut Hüdâyî

- XVII. asırda yaşayan sanatçı, mutasavvıf şairlerdendir.
- Asıl adı Mahmut'tur, "Hüdâyî" ve "Aziz" isimlerini sonradan almıştır.
- Arapça ve Farsça yazdığı eserlerinin yanı sıra Türkçe kaleme aldığı *Divan'ı ve Mektubat*'ı vardır.
- Bir diğer önemli eseri de *Divan-ı İlahiyat*'tır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

h. Niyâzî-i Mısrî

- XVII. asır mutasavvıf şairlerindendir.
- Asıl adı Mehmet olan şair, Mısır'da öğrenim gördükten sonra "Mısrî" unvanını almıştır.
- Gece oluşturduğu şiirlerinde "Niyâzî", gündüz yazdığı şiirlerinde "Mısrî" mahlasını kullanmıştır.
- Tasavvufi, didaktik ve eleştirel tarzda şiirler yazmıştır.
- Hem hece hem aruz veznini kullanmıştır. Aruzla yazdığı şiirlerinde Fuzulî'nin, hece ile yazdığı şiirlerinde Yunus Emre'nin tesirindedir.
- Mısrî'nin şiirleri tekkelerde bestelenerek okunmuştur.
- *Divan-ı İlahiyat* ve *Mevaidü'l-İrfan* adlı eserleri bulunmaktadır.

ı. Kazak Abdal

- XVII. asırda yaşayan sanatçı, Romanya Türklerindendir.
- Toplumun ve bireyin kusurlu yönlerini dile getirdiği şiirlerinde mizahi ve yergili bir söyleyiş vardır.
- *Eşeği Saldım Çayıra* adlı hiciv nitelikli şiiriyle ünlenmiştir.

i. Erzurumlu İbrahim Hakkı

- XVIII. asrın mutasavvıf şairlerindendir.
- Hem İslami ilimleri hem devrinin diğer ilimlerini öğrenmiştir.
- Ansiklopedik nitelik taşıyan *Marifetnâme* adlı eseriyle tanınmıştır.

Türk edebiyatındaki en önemli temsilcisi Yunus Emre olan ilahi; Allah aşkını konu edinen, onu övmek için özel bir ezgiyle yazılıp söylenen, herhangi bir tarikat izi taşımayan şiirlerdir. Bu şiirler; söylendiği yere, kesime veya tarikata göre farklı isimler alır.

Aşağıdakilerden hangisi bu isimlerden biri değildir?

A) Âyin B) Nefes C) Tapuğ D) Devriye E) Deme

ÖSYM - 2016

İslamiyetin doğuşundan kısa bir süre sonra ortaya çıkmış olan ----, İslam dünyasındaki etkisi yüzyıllar boyu sürmüş bir düşünce ve inanç sistemidir. Allah'a sevgiyle ulaşmayı amaçlar. İslami Dönem Türk edebiyatında bu düşünce sistemi çevresinde bir edebiyat akımı oluşmuştur. Bu akım, kendine özgü nazım türlerine ve şekillerine sahiptir. Örneğin nefes gibi nazım türlerinde ---- düşüncesi ele alınmıştır. Bu düşünceye göre tek varlık Allah'tır ve evrende görünen her şeyde Allah'ın türlü yansımaları vardır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) Bektaşîlik - tevhid
B) tasavvuf - vahdetivücut
C) hikemî tarz - fenâfillah
D) Mevlevîlik - enelhak
E) mistisizm - marifet

ÖSYM - 2017

ÖRNEK 8

Aşağıda tanımlanan tasavvufi terimleri boşluklara yazınız.

a. Doğru yolu gösteren, dalaletten evvel Hakk'a yönlendiren tasavvuf erbabı:

....

b. Olgun insan:

....

c. Allah aşkının sunulduğu yer:

....

d. Allah'ın dışındaki her şey:

....

e. Sevilen, Allah:

....

ÖRNEK 9

Beglerimüz elvan gülün üstine
Ağlar gelür şahum Abdal Mûsa'ya
Urum abdalları postun eğnine
Bağlar gelür şahum Abdal Mûsa'ya

Urum abdalları gelir dost deyi
Eğnimizde aba hırka post deyi
Hasteleri gelir derman isteyi
Sağlar gelir şahım Abdal Musa'ya

Bu dizelerden hareketle

I. Tasuvvufi motiflere yer verilmiştir.

II. Şathiye üslubu belirgindir.

III. Birinci bölümde "ağ" sesleri tam uyaktır.

IV. İkinci bölümde tenasüp sanatı örneklendirilmiştir.

yargılarından hangileri söylenemez?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

ÖRNEK 10

Aşağıdaki halk şairlerini yaşadıkları yüzyıllarla eşleştiriniz.

a.	Âşık Ömer	I. 20. yüzyıl ( )
b.	Yunus Emre	II. 16. yüzyıl ( )
c.	Âşık Veysel	III. 19. yüzyıl ( )
d.	Erzurumlu Emrah	IV. 13. yüzyıl ( )
e.	Pir Sultan Abdal	V. 17. yüzyıl ( )

ÖRNEK 11

ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Halk edebiyatına özgü aşağıda verilen terimlere ilişkin tanımların hangisi yanlıştır?

A) "İlahi", özel bir ezgiyle okunan, Tanrı'ya övgü ve yakarma amacıyla söylenen şiir türüdür.

B) "Koçaklama", dağ, at, yayla gibi doğayla ilgili varlıkları ve sevgiliyi övüp yüceltmek için söylenen şiir türüdür.

C) "Mâni", genellikle dört dizeli, yedili hece ölçüsüyle oluşturulan, uyakları "aaba" dizilişinde olan ve başta aşk olmak üzere çeşitli konularda söylenen şiir türüdür.

D) "Semai", sekizli hece ölçüsüyle ya da aruzla yazılan ve sevgi, doğa, güzellik gibi konuların işlendiği şiir türüdür.

E) "Koşma", ayrılık, aşk ve doğa konuları üzerinde on birli hece ölçüsüyle ve değişik uyak düzenleriyle kurulup saz eşliğinde söylenen, sekiz dörtlükten oluşan, lirik şiir türüdür.

ÖSYM - 2011

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

	Sanatçı	Yüzyıl	Yaşadığı Yer	Divan Şiirinden Etkilenme	Nazım Biçimi ve Türü	Eserleri	Ek Bilgi
1.	Hoca Ahmet Yesevî	12.	Türkistan	—	Hikmet	*Divan-ı Hikmet*	İlk tekke şairi
2.	Yunus Emre	13.	Anadolu	Etkilendi	İlahi	*Risaletü'n-Nushiyye, Divan*	Hoşgörü timsali
3.	Hacı Bektaş Veli	13.	Kırşehir	—	Nefes	*Makalat*	Bektaşîliğin kurucusu
4.	Hacı Bayram Veli	14.	Ankara	—	Nutuk	*Nutuk*	Bayramîliğin kurucusu
5.	Kaygusuz Abdal	15.	Alanya	Etkilendi	Şathiye	*Divan, Budalanâme, Gevhernâme, Kitab-ı Miglate,*	Alevî-Bektaşî şiirinin en önemli ismi
6.	Eşrefoğlu Rûmî	15.	Anadolu	Etkilendi	İlahi	*Müzekki'n-Nüfus*	Yunus Emre'den etkilendi
7.	Pir Sultan Abdal	16.	Sivas	—	Deme, Nefes	*Sarı Tambura*	Alevî şairi
8.	Köroğlu	16.	Bolu	—	Koçaklama	—	Kavga ve yiğitlik
9.	Karacaoğlan	17.	Çukurova	—	Güzelleme, Semai, Varsağı	—	Beşeri aşk
10.	Âşık Ömer	17.	Konya	Etkilendi	Koşma, Semai	*Şairnâme*	Üstat unvanı
11.	Kayıkçı Kul Mustafa	17.	İstanbul	—	Destan	*Genç Osman Destanı*	Yeniçeri şairi
12.	Gevherî	17.	Kırım	Etkilendi	Koşma, Semai	—	Ordu şairi
13.	Niyâzî-i Mısrî	17.	Mısır	Etkilendi	İlahi	*Divan-ı İlahiyat*	Dinî tahsil
14.	Ercişli Emrah	17.	Van	—	Koşma	—	*Emrah ile Selvihan* Hikâyesi
15.	Erzurumlu İbrahim Hakkı	18.	Erzurum	Etkilendi	İlahi	*Marifetnâme*	Tasavvufi konular
16.	Bayburtlu Zihnî	19.	Bayburt	Etkilendi	Taşlama	*Sergüzeştnâme, Divan*	—
17.	Dertlî	19.	Bolu	Etkilendi	Koşma	*Telli Saz*	Kol sahibi
18.	Seyranî	19.	Kayseri	Etkilendi	Taşlama	—	—
19.	Dadaloğlu	19.	Çukurova	—	Koçaklama, Varsağı	—	Yiğitlik, kavga
20.	Erzurumlu Emrah	19.	Erzurum	Etkilendi	Koşma	—	Kol sahibi
21.	Âşık Veysel	20.	Sivas	—	Koşma	*Sazımdan Sesler, Deyişler, Dostlar Beni Hatırlasın*	Son büyük halk ozanı

1. Türk halk şiirinin temsilcilerinden olan sanatçı, yaşadığı çağın olağan akışı içerisinde kullandığı dil ile karmaşık ve anlaşılması güç olan düşünceleri yalın ve saf bir şekilde şiirleştirmiş önemli bir mutasavvıf şairdir. Onun dili bu denli temiz kullanması sanatının ön plana çıkmasını sağlarken halk ile arasındaki bağın kuvvetlenmesine de vesile olmuştur. *Risaletü'n-Nushiyye* sanatçının eserlerindendir.

Bu parçada söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Pir Sultan Abdal
B) Hoca Ahmed Yesevî
C) Hacı Bayram Veli
D) Kaygusuz Abdal
E) Yunus Emre

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde halk şiiriyle ilgili bilgi yanlışı vardır?**

A) Halk şiiri, İslamiyet öncesi Türk şiirinin devamı sayılır.
B) Seçkin bir zümre etrafında oluşturulmuştur.
C) Üç farklı kolda ilerlemiştir.
D) Oluşumunda İslamiyet'in ve halkın ortak duyuşu etkilidir.
E) Kaynağı halkın yaşayışı, geleneği, kültürüdür.

ÜçDörtBeş

3. I. Ercişli Emrah - Âşık Ömer - Pir Sultan Abdal
II. Erzurumlu Emrah - Aziz Mahmut Hüdâyî - Kayıkçı Kul Mustafa
III. Sümmanî - Yunus Emre - Kazak Abdal
IV. Gevherî - Seyranî - Dadaloğlu
V. Niyâzî-i Mısrî - Karacaoğlan - Köroğlu

Yukarıdakilerin hangisinde sadece âşık şiiri sanatçıları sıralanmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4.

KOŞMA	
----:	Dörtlük
----:	3-5 dörtlük
----:	Hecenin 11'li kalıbı
----:	1. abab/cccb/dddb 2. xaxa/bbba/ccca 3. aaab/cccb/dddb

Bu tablodaki boşluklara getirilmesi gereken sözcükler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Birim Sayısı
B) Nazım Birimi
C) Uyak Düzeni
D) Muhtevası
E) Ölçüsü

5. Çıkıp boz kurtlayın ulaşamadım
Yalan dünya sana çıkışamadım
Eşimle dostumla buluşamadım
Var git ölüm bir zaman da gene gel

Karac'oğlan der ki derdim pek beter
Bahçede bülbüller şakıyıp öter
Anayı atayı dün aldın yeter
Var git ölüm bir zaman da gene gel

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) XVII. yüzyılda meydana getirilmiştir.
B) Sanatçısı, Bolu yöresi şairlerindendir.
C) Koşma nazım biçiminin örneğidir.
D) Ahenk unsurlarına yer verilmiştir.
E) Vezin olarak mâni nazım biçimiyle aynı değildir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Halk şiirinde 8'li hece ölçüsüyle söylenmiş bir şiirin bazı mısraları 7'li ya da 9'lu olabilmektedir. Ayrıca farklı sesler olmalarına rağmen çıkakları aynı olan "r-l, ç-ş, ğ-y" gibi bazı sesler kafiyeli kabul edilmiştir.

Bu örnek, halk şiiriyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemek amacıyla verilmiştir?

A) Çeşitli ahenk unsurlarına yer verildiğini
B) Genel olarak hece ölçüsü kullanıldığını
C) Ölçü ve kafiyeye bazen dikkat edilmediğini
D) Ahenk unsurlarının önemsiz sayılıp kullanılmadığını
E) Sessel yinelemelerin titizce kullanıldığını

7. Âşık [I] şiirinin 13. yüzyıl [II] şairlerinden Hacı Bektaş Veli [III], genel olarak yalın bir dille [IV] eser vermiş ve *Makalat* [V] adlı eseriyle öne çıkmıştır.

Bu cümledeki altı çizili bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Âşıklar; köylü, kasabalı ve şehirli, göçebe, Yeniçeri gibi gruplara ayrılarak incelenebilir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Yeniçeri şairlerinden biridir?

A) Karacaoğlan
B) Kayıkçı Kul Mustafa
C) Bayburtlu Zihnî
D) Dadaloğlu
E) Erzurumlu İbrahim Hakkı

9. Dize sonlarındaki uyağın dizenin belirli duraklarında tekrarlandığı koşmalara "musammat koşma" denir.

Buna göre, aşağıdaki dörtlüklerin hangisi musammat koşmadan alınmıştır?

A) Tez gelir kaynarın yazı
Hoş akar Munzur'un özü
Koç ırmak tutardı buzu
Garbi değdi söktü m'ola

B) Bugün ben bir bağa girdim
Ne bağ duydu ne bağbancı
Gülün şeftalisin derdim
Ne bağ duydu ne bağbancı

C) Yaktı beni aşk oduna o yanmaz
Ya ne dersin merhametsiz o yâre
Seller oldu feryadımdan oyanmaz
Umarım ki öte öte bülbül o yana

D) Güven yok dünyaya benzer rüyaya
Temelsiz binaya boş bir hülyaya
El açıp Mevla'ya durdum duaya
Sel olup deryaya aktım ağladım

E) Şöyle bir vakitler yiyip içerken
Yiyip içip yaylalarda gezerken
Gene mi geldin ben senden kaçarken
Var git ölüm bir zaman da gene gel

ÜçDörtBeş

10. ---- 17. asır halk ozanlarındandır. Büyük Osmanlı şairlerini hatta Farsça yazılmış eserleri bile okuyup anlayacak düzeyde kendini yetiştirmiştir. Orduya katılıp savaştığı, dolayısıyla asker şair olduğu şiirlerinden anlaşılmaktadır. Bursa, Varna, Sakız ve Bağdat'ı anlatan şiirler söylemiştir. Teknik kusurlar içerse de naat, gazel ve müseddesler kaleme almıştır. Bununla birlikte onun asıl edebî kişiliği koşma ve semailerinde ortaya çıkar. Sanatçının *Divan*'ı ve *Şairnâme* adlı eseri önemlidir.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdaki halk ozanlarından hangisi getirilmelidir?

A) Karacaoğlan B) Âşık Ömer C) Köroğlu
D) Dertlî E) Erzurumlu Emrah

ÜçDört Beş

DİVAN ŞİİRİ

A. DİVAN ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- İslamiyet'in geniş halk kitleleri tarafından kabulünden sonra Arap ve Fars kültürlerinin yoğun tesiriyle oluşmuş edebiyat geleneğine **divan edebiyatı** denir.
- Divan edebiyatı, şiir ağırlıklı bir edebiyattır ve **klasik Türk edebiyatı, yüksek zümre edebiyatı, saray edebiyatı** gibi isimlerle de anılmıştır.
- Hoca Dehhânî, bu şiir geleneğinin ilk temsilcisi ve kurucusu kabul edilmektedir.
- Divan şiiri, Tanzimat edebiyatının ortaya çıkışına değin varlığını devam ettirmiştir.
- Toplumsal ve siyasal meselelerden uzak, soyut ve hayalî konuların ortaya çıktığı ferdiyetçi bir edebiyattır.
- Divan şairlerinin üslubu; Arapça ve Farsça kelimelerle yüklü, süslü, sanatlı ve ağır bir dildir.
- Aydın zümreye hitap eden, dolayısıyla şiir yazmak ve anlamak için medrese öğreniminin gerektiği bir gelenektir.
- Divan şiirinde neyin anlatıldığından ziyade nasıl anlatıldığı önem kazanmıştır; bir diğer deyişle konudan çok, konunun işleniş biçimi öne çıkmıştır.
- Nazım birimi, nazım şekli, türü, uyak, redif ve söz sanatları gibi unsurlar önemsenmiştir.
- Divan şairleri genelde din dışı konuları işlese de dinî-ahlaki ve tasavvufi hususlar birçok divan şiirinde görülmektedir.
- "Sanat, sanat içindir." görüşü egemendir çünkü divan şairlerinin birinci amacı sanat yapmak ve hüner göstermektir.
- Divan şiirinde özellikle sevgi, aşk, kadın, eğlence ve tabiat konuları işlenmiştir.
- Şiirlerde aruz ölçüsü ve beyit nazım birimi kullanılmıştır.
- Bütün değil, parça güzelliği esas alınmış ve anlam, beyitte tamamlanmıştır.
- "Göz için kafiye" anlayışı benimsenmiş, tam ve zengin uyak yaygın olarak kullanılmıştır.
- Arap ve Fars edebiyatından alınan gazel, kaside, mesnevi, rubai gibi nazım şekillerinin yanı sıra şarkı, tuyuğ gibi Türklerin divan şiirine kazandırdığı nazım şekilleri kullanılmıştır.
- Şiirler; işledikleri konulara göre türlere ayrılarak tevhit, münacat, naat, mersiye, hicviye, methiye gibi adlar almıştır.
- Şiirlere başlık konmamış; şiirler nazım biçimleri, türleri ve bazen de rediflerine göre isimlendirilmiştir.
- Şairler, şiirlerin son kısımlarında **mahlas** adı verilen takma adlar kullanmışlardır.
- **Mazmun** adı verilen kalıp sözler kullanılmıştır; söz gelimi sevgilinin yanağı güle, saçı sümbüle, kaşı yaya, boyu serviye benzetilmiştir.

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

Türk edebiyatının gelişimi içinde divan edebiyatı varlığını 13-19. yüzyıllar arasında sürdürdü. Bu edebiyatın başlıca özellikleri şöyle sıralanabilir: Sanatta kurallara bağlı olmak (I), öncelikle konuşma dilinden yararlanmak (II), yüksek tabakaya seslenmek (III), belirli türlerin ve kalıpların dışına çıkmamak (IV), Arapça ve Farsçanın dil kurallarını benimsemek (V).

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisi divan edebiyatının bir özelliği değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖSYM - 2010

B. DİVAN ŞİİRİNDE AKIMLAR

1. Türkî-i Basit

- "Basit Türkçe" anlamına gelmektedir.
- Divan edebiyatı sanatçılarının halk ozanlarından etkilenerek yalın bir dille yazmayı amaçladıkları bir şiir anlayışıdır.
- Divan edebiyatı nazım şekilleri ve aruz ölçüsü kullanılsa da daha az sayıda Arapça ve Farsça sözcüğe şiirlerde yer verilmiştir.
- Halkın kullandığı deyişler, gündelik ifadeler ve atasözleri şiire yerleşmiştir.
- Aydınlı Visalî, Edirneli Nazmî ve Tatavlalı Mahremî bu akımın öncüleridir.

2. Sebkihindi

- "Hint tarzı" anlamına gelmektedir.
- XVI.-XVII. asırlarda Hindistan'da İranlı şairler tarafından temelleri atılmıştır.
- Mecazlı sözler, edebî sanatlar, sembolik söyleyişler, özgün ve abartılı hayaller vasıtasıyla anlaşılması güç eserler vermek hedeflenmiştir.
- Nâilî, Neşâtî ve Şeyh Galip bu akımın temsilcileri arasındadır.

3. Mahallileşme

- "Yerlileşme" olarak da bilinir.
- XVIII.-XIX. asırlarda mahalledeki halkın konuşma dilinden esintileri şiire yerleştirme çabalarının neticesinde bu akım doğmuştur.
- İstanbul Türkçesinin anlatım imkânı ve güzelliklerini şiire aktarmayı amaçlayan bu akım, Necati Bey ile ortaya çıkmış; Bâkî, Nevizâde Atayî ve Enderunlu Vasıf'la gelişmiştir.

C. DİVAN ŞİİRİNDE KAVRAMLAR

- **Vasl:** Aruz ölçüsünde ulamaya verilen addır.
- **İmale:** Aruz ölçüsünde ölçüyü uydurma amacıyla kısa bir heceyi uzun okumaya denir.
- **Zihaf:** Aruz ölçüsünde ölçüyü uydurma amacıyla uzun bir heceyi kısa okumaya denir.
- **Takti:** Aruz ölçüsünde duraklara verilen addır.
- **Mazmun:** Divan şairlerinin ortak olarak kullandığı kalıplaşmış sözlerdir. (inci diş, keman kaş...)
- **Şehrengiz:** Şehirlerin güzelliklerini anlatan eserlerdir.
- **Nazire:** Bir şairin, başarılı bulduğu başka bir şairin şiirine aynı ölçüyle ve nazım biçimiyle yazdığı şiirdir.
- **Tehzil:** Bir şairin şiiriyle alay etme amacıyla oluşturulan nazirelerdir.
- **Mısrayı berceste:** Şiir içinde en dikkat çekici olan ve şiirin en gözde mısrası sayılan dizedir.
- **Mısrayı âzâde:** Beyit şeklinde değil de tek mısra olarak meydana getirilmiş dizeye denir.
- **Surname:** Şehzadelerin sünnet törenleri ve kadın sultanların düğünlerini betimlemek amacıyla oluşturan eserlerdir.
- **Lugaz:** Aruz ölçüsüyle yazılmış bilmecelerdir.

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Her sanatçı önceleri başkalarını taklit eder. Fakat sonra gerek dünya görüşü gerekse sanat gücüyle kendine özgü bir üsluba kavuşur ve taklitten kurtulur.

Bu parçada dile getirilenler divan şairi açısından değerlendirildiğinde aşağıdaki kavramlardan hangisi, divan şairinin "taklit" dönemi için kullanılabilecek bir kavramdır?

A) Nazire B) Tercüme C) Caize

D) Şerh E) Haşiye

ÖSYM - 2013

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

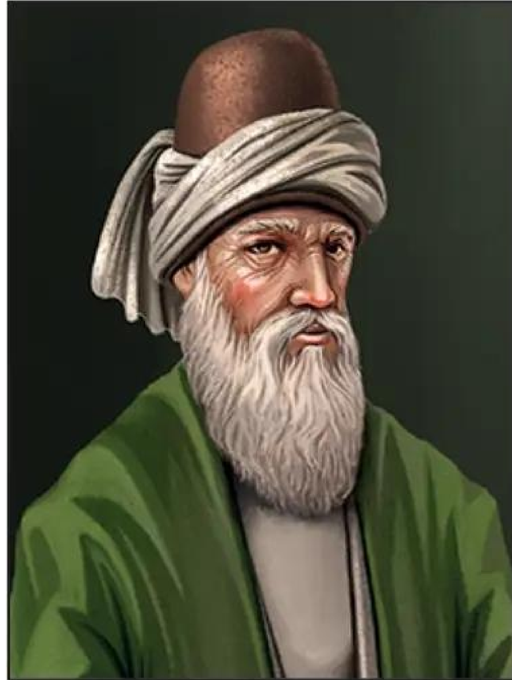

D. DİVAN ŞİİRİ TEMSİLCİLERİ VE ESERLERİ

1. Hoca Dehhânî

- Tasavvufi konuların yoğun olarak işlendiği bir devrede din dışı temaları işlemesi bakımından divan edebiyatının kurucusu sayılır.
- XIII. asırda Horasan'dan Konya'ya geldiği bilinmektedir.
- 20 bin beyitlik *Selçuklu Şehnâmesi*'ni Sultan III. Alaattin Keykubad'ın emriyle hazırlamış fakat bu eser günümüze ulaşamamıştır
- Eserleri şunlardır: *Divan*, *Selçuklu Şehnamesi*

2. Mevlana

- XIII. yüzyılda Horasan'ın Belh şehrinde dünyaya gelip babasıyla Konya'ya yerleşmiştir.
- Konya'da, yaşamını derinden etkileyecek olan Şems-i Tebrizî ile tanışmıştır. Şems'in, Mevlana'nın tasavvufi gelişimi üzerinde büyük tesirleri olmuştur. Öyle ki Mevlana, kimi şiirlerinde "Şems" mahlasını kullanmıştır.
- Mevlana, eserlerini devrin edebiyat dili olan Farsça ile kaleme almıştır.
- Mevlana hayatını "Hamdım, piştim, yandım." sözüyle özetlemiş, ölümü bir düğün gecesi (Şeb-i arus) gibi karşılamıştır.
- İnsanlığa "Gene gel, gene gel, her ne isen gene gel!" sözüyle hitap etmiştir.
- Dünyaca ünlü mutasavvıf şairin adına doğumunun 800. yılı münasebetiyle 2007 yılı, UNESCO tarafından "Dünya Mevlana Yılı" olarak kabul edilmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - *Mesnevi*: Tasavvufi öykülerden oluşan, 25 bin 618 beyitlik öğretici bir mesnevidir.
  - *Divan-ı Kebir*: Eserin adı, "Büyük Divan" anlamına gelir ve bu yapıt, ilahi aşkın işlendiği 40 bin beyitten oluşan bir mesnevi biçimindedir.
  - *Fîhi Mâ Fîh*: Eserin adı, "Ne varsa içindedir." anlamına gelir ve bu yapıt, Mevlana'nın tasavvufi sohbetlerinden meydana gelir.
  - *Mecâlis-i Seb'a*: Mevlana'nın çeşitli toplantılarında verdiği yedi vaazdan oluşur.
  - *Mektûbât*: Selçuklu Devleti'nin ileri gelenlerine yazdığı 147 mektuptan oluşmaktadır.

3. Sultan Velet

- XIII. yüzyılda eser veren sanatçı, Mevlana'nın oğlu olup babasının ölümünün ardından Mevlevîlik tarikatını kurmuştur.
- Eserlerini didaktik tarzda ve Farsça kaleme almıştır. Türkçe yazdığı şiirleri de vardır.
- Türkçe gazel yazan ilk şairdir.
- Eserleri şunlardır: *Divan*, *Rebabnâme* (Mesnevidir.), *İntihaname* (Mesnevidir.), *İbtidanâme* (Mesnevidir.), *Maarif* (Nesirdir.)

4. Şeyyat Hamza

- XIV. asır divan şairlerindendir.
- Önceleri duvar ustalığı yaparken sonradan tasavvuf yoluna girerek halk için şiirler oluşturmaya başlamıştır.
- Mutasavvıf şairlerden olup hem hece hem aruz veznini kullanmıştır.
- Şairin *Yusuf ile Züleyha* adlı 1529 beyitlik bir aşk mesnevisi vardır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. **Gülşehrî**

- XIV. asır sanatçılarından olan Gülşehrî, Mevlevîliğin tanıtılması maksadıyla Kırşehir'e gitmiş ve burada Ahi Evran ile tanışmıştır.
- Arapça ve Farsça bilmekle beraber eserlerini yalın bir Türkçe ile kaleme almıştır.
- Türk edebiyatında mahlas kullanan ilk şairdir.
- Eserleri şunlardır:
  - *Mantıku't-Tayr*: Feridüddin Attar'ın *Mantıku't Tayr* adlı tasavvufi mesnevisinin tercümesidir. Gülşehrî, eseri çevirmekle yetinmemiş; eklemeler ve düzenlemelerle eseri 8184 beyte ulaştırmıştır. Eserde yüz binlerce kuşun Hüdhüd adlı bilge kuşun önderliğinde Simurg'a varmak için yaptıkları yolculuk anlatılır. İnsan ömrünü sembolize eden bu yolculuk, tasavvuftaki "seyr-i süluk"un karşılığıdır.
  - *Feleknâme***:** Tasavvufi bir mesnevidir.
  - *Aruz Risalesi***:** Aruz kalıplarının özelliklerinden söz edilen bir yapıttır.

6. **Âşık Paşa**

- XIV. asırda Kırşehir'de doğup yaşayan şairin asıl adı Alaattin'dir.
- Arapça ve Farsçanın popüler olduğu dönemde Türkçeye gereken kıymeti vermiş, Türkçe şuurunun güçlenmesi için çabalamıştır.
- Yunus Emre'den etkilenmiş ve sade dille yazdığı şiirlerinde hem hece hem aruz ölçüsünü kullanmıştır.
- Eserleri şunlardır: *Garipname* (mesnevi), Fakrnâme.

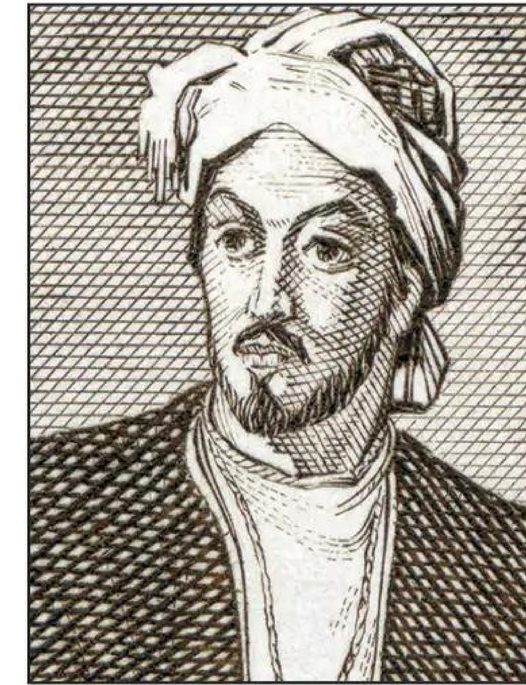
7. **Kadı Burhanettin**

- XIV. asırda Kayseri'de kadılık görevinde bulunan Kadı Burhanettin, Eretna Beyliği dağıldıktan sonra Sivas'ta hükümdarlığını ilan etmiştir.
- Kadı Burhanettin, Azerbaycan Türkçesi ile kaleme aldığı tuyuğlarıyla tanınmıştır.
- Eserlerinde yalın ve anlaşılır bir dil bulunan sanatçı; edebî sanatları, özellikle de cinası ustalıkla kullanmıştır.
- Sanatçının *Divan*'ı vardır.

8. **Ahmedî**

- XIV. asırda Germiyanoğulları Beyliği zamanında yaşamış; din, tıp ve matematik tahsili görmüştür.
- Tasavvufa hâkim olduğu hâlde aşk ve doğa gibi din dışı konularda eser vermiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - *Divan:* 750 gazel, 73 kaside ve manzumelerden oluşur.
  - *İskendername***:** Makedonyalı Büyük İskender'in savaş ve seferlerinin anlatıldığı bir mesnevidir.
  - *Cemşîd ü Hurşîd***:** İranlı şair Selman-ı Saveci'nin 2700 beyitlik mesnevisinin tercüme edilerek 4798 beyte ulaşmış hâlidir.
  - *Mirkatü'l Edeb: Arapça-Farsça manzum bir sözlüktür.*

9. **Nesimî**

- XIV. yüzyılda yaşayan ve Azerbaycan Türklerinden olan şairin asıl adı İmadeddin Nesimî'dir.
- Harflere sayısal değerler yükleyerek evrenin ve yaradılışın sırlarını açıklamaya çalışan Hurufîlik tarikatına mensuptur.
- Tuyuğlarıyla tanınan sanatçı, Yunus Emre ve Mevlana'dan etkilenmiştir.
- Sanatçının Türkçe ve Farsça *Divan*'ı vardır.
- Yedi Ulu Ozan'dan biridir.

10. **Kul Mesut**

- XIV. asır divan şairlerinden olan Kul Mesut'un hayatına dair kesin bilgiler yoktur.
- Beydeba'nın Farsça olarak yazdığı *Kelile ve Dimne* adlı fablı Türkçeye kazandırmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

11. Ahmed-i Dâî

- XIV. yüzyıl sanatçılarından olan sanatçı, *Çengname* adlı eseriyle tanınmıştır.
- Türkçe ve Farsça *Divan*ları vardır.

12. Şeyhî

- XV. yüzyılda yaşayan ve Kütahyalı olan şairin asıl adı Yusuf Sinan'dır. Bayramiliğe katıldıktan sonra "Şeyhî" mahlasını almıştır.
- İran'da edebiyat, tıp ve din konusunda eğitim almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - *Harname:* 126 beyitten oluşan alegorik (sembolik-temsili) bir mesnevidir. Zayıf, kendini taşımaktan aciz olan bir eşeğin başından geçenlerin öyküleştirilmesiyle anlatılan bu eser, edebiyatımızdaki ilk fabl kabul edilmektedir.
  - *Hüsrev ü Şirin:* 11 bölüm ve 6944 beyitten oluşan bir mesnevidir. Yapıtta İran Şahı Hürmüz'ün oğlu Hüsrev ile Ermen ülkesi Prensesi Mihin Banu'nun yeğeni Şirin'in aşkı anlatılır.

13. Ahmet Paşa

- XV. yüzyıl divan şairlerindendir.
- Edirne'de doğmuş, Bursa'da vefat etmiştir.
- Müderrislik, kadılık, kazaskerlik, vezirlik yapmıştır. Fatih Sultan Mehmet'in sohbet arkadaşı ve hocasıdır.
- 35 beyitlik Kerem redifli kasidesi meşhurdur.
- Nazireciliği ve tarih düşürmeyi geleneksel hâle getirmiştir.
- Sultanü'ş Şuara unvanını alan ilk şair olan sanatçının *Divan*'ı vardır.

14. Necatî

- XV. yüzyıl sanatçılarındandır.
- "Hüsrev-i Rûm" olarak tanınmıştır.
- Türk edebiyatının İran tesirine girdiği bir süreçte halkın anlayabileceği dille eser vermiştir.
- Mahallileşme akımının öncüsüdür.
- Deyim ve atasözlerine yer verdiği şiirleriyle dil bilincini ayakta tutmaya çalışmıştır.
- *Divan*'ı vardır ve *Döne Döne* redifli gazeliyle tanınmıştır.

Anadolu sahası şairlerinden olan ---- XV. yüzyılın önemli isimlerindendir. Onun başarısı; şiirlerinde halk söyleyişlerini, deyim ve atasözlerini kullanmakta gösterdiği ustalığa dayanır. Şairin ustaca kaleme aldığı şiirlerine pek çok şair tarafından nazire yazılmıştır. Özellikle "döne döne" redifli gazeliyle tanınan şair, yaşadığı devirde Anadolu şairlerinin sultanı anlamında "Hüsrev-i Rûm" olarak anılmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Şeyhî B) Necatî C) Ahmet Paşa
D) Ahmed-i Daî E) Fuzulî

AYT - 2022

15. Süleyman Çelebi

- XV. asır divan şairlerindendir ve dinî lirizmin egemen olduğu tarzda eser vermiştir.
- Sanatçının geniş kesimler tarafından *Mevlit* olarak bilinen *Vesiletü'n-Necat* adlı eseri meşhurdur. Eser, Hz. Muhammed'in (sav) en üstün ve son peygamber olduğunu vurgulamak için kaleme alınmıştır. Yapıtta Hz. Peygamber'in hayatı "Münacat (Allah'a yakarma), Veladet (Hz. Peygamber'in doğumu), Risalet (Peygamber oluşu), Miraç (Mirac'a çıkışı), Rıhlet (Hakk'a yürümesi) ve Dua olmak üzere altı bölümde anlatılmaktadır.

16. Ali Şir Nevâî

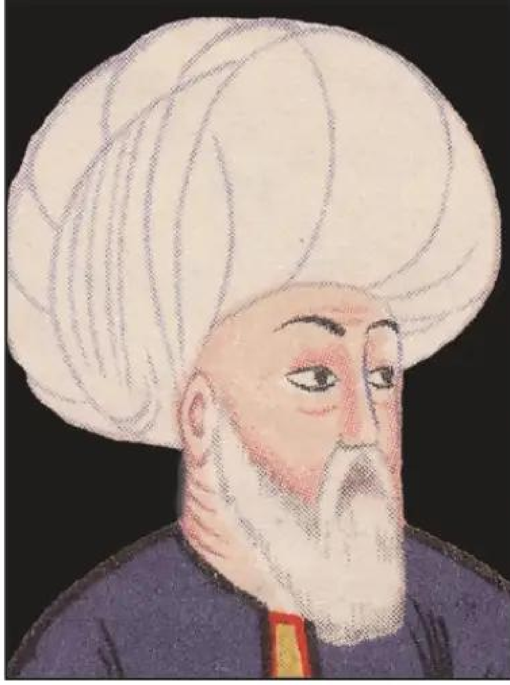
- XV. yüzyılda Çağatay sahasının en büyük şairi olan Ali Şir Nevâî aynı zamanda bir devlet adamıdır.
- Gerçek bir Türkçe âşığı olan Ali Şir Nevâî, edebiyatımızda hamse sahibi ilk şairdir.
- Edebiyatımızdaki ilk tezkireyi yazmıştır.
- *Leyla ile Mecnun*, *Ferhat ile Şirin* gibi mesnevileri ile *Divan*'ı vardır.

- Diğer eserleri şunlardır:

- *Muhakemetü'l-Lugateyn*: Eserin adı "dillerin mukayesesi" anlamına gelir. Eser, Türkçenin Farsçadan üstün bir dil olduğunu gözler önüne sermek için kaleme alınmıştır. Farsça ile şiir yazmanın ustalık olarak algılandığı bir dönemde yazılması, eserin önemini daha da artırmaktadır.
- *Mecalisü'n-Nefais*: 450 civarında şairin hayatının anlatıldığı eser Türk edebiyatının ilk şairler tezkiresidir.
- *Mizanü'l-Evzan*: "Vezinlerin Terazisi" anlamına gelen eser, Türklerin kullandığı ölçü, makam ve nazım biçimleri hakkında bilgiler verir.

17. Fuzulî

- XVI. yüzyılda yaşayan sanatçının asıl adı Mehmet'tir ve divan şiirinin en lirik temsilcisidir.
- Azerbaycan Türklerinden olan Fuzulî'nin hayatı Bağdat, Kerbela, Necef ve Hille'de geçmiştir.
- Sağlam bir dil ve din eğitimi alan sanatçının şiirlerinde Azerbaycan Türkçesinin dil özellikleri göze çarpar.
- Şiirinin özünün sevgiden, temelinin ise bilimden oluştuğuna inanmıştır. Bilimsiz şiirin temelsiz duvar gibi olduğunu belirtmiştir.
- Fuzulînin şiirlerinde beşeri aşktan ilahi aşka dönüşen platonik bir ilişki vardır.
- Ona göre aşk acısı insanı olgunlaştırır, elem ve keder bireyi geliştirir.
- Dinî-tasavvufi Türk edebiyatının temsilcisi olmamakla beraber onun şiirlerinde tasavvufi tesir ve ilhamlar yer alır.
- Şiirlerinde aruz veznini, uyağı ve söz sanatlarını ustaca kullanmıştır.
- Türk edebiyatında Türkçe, Arapça ve Farsça *Divan*'ı olan tek şairdir.
- Eserleri şunlardır:

- *Leyla ile Mecnun*: Şairin Leyla ve Mecnun arasındaki meşhur aşk hikâyesini anlattığı bu mesnevisi 3096 beyitten oluşmaktadır. Türk edebiyatındaki en güzel *Leyla ile Mecnun* mesnevisi olduğu düşünülmektedir.
- *Hadikatü's-Süeda*: İsmi "Saadete Ermişlerin Bahçesi" anlamına gelen eser, mensur olup içinde manzum parçalar barındırır. Hz. Hüseyin'in Kerbela'daki şehadeti anlatılır.
- *Enisü'l-Kalb*: 134 beyitlik bir kasidedir.
- *Heft Cam*: Tasavvufi bir mesnevidir.
- *Sıhhat u Maraz*: Tıpla ilgili Farsça mensur bir eserdir.
- *Rind ü Zahid*: Rind ve zahid kavramlarının diyalog hâlinde verildiği mensur bir eserdir.
- *Hadis-i Erbain Tercümesi*: Kırk hadis tercümesidir.
- *Su Kasidesi*: Hz. Peygamber'in övüldüğü 32 beyitlik bir naattır.
- *Şikâyetnâme*: Edebî mektup ve hiciv örneğidir.

18. Bâkî

- XVI. yüzyılda yaşayan sanatçı, divan şiirinin en büyük temsilcilerindendir.
- Medrese tahsili almış, müderrislik yapmıştır. Mekke ve Medine Kadılığı, Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği gibi çeşitli devlet görevlerinde bulunmuştur.
- Kanuni Sultan Süleyman'dan itibar görmüş, **Sultanü'ş Şuara (Şairler Sultanı)** olarak anılmıştır.
- Din dışı konularda kaleme aldığı gazellerle ün kazanmış ve mesnevi türünde hiç eser vermemiştir.
- Kanuni Sultan Süleyman'ın vefatı üzerine terkibibent nazım biçimiyle yazdığı *Kanuni Mersiyesi* ile tanınmıştır.
- Üslup, ahenk ve söz sanatlarının kullanımına önem veren sanatçının dizelerinde İstanbul Türkçesi tüm ihtişamıyla yer alır.
- Eserleri şunlardır: *Divan*, *Fezail-i Mekke*, *Fezail-i Cihad*, *Mealimü'l-Yakîn*.

ÖRNEK 4 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

----, Kanuni'ye sunduğu şiirlerle onun himayesini kazanmıştır. Padişahın ölümü üzerine edebiyatımızın en güzel mersiyelerinden birini yazmıştır. *Şairler Sultanı* olarak tanınan şair, gazellerindeki güçlü ifade kudretiyle dikkati çeker.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Hayâlî
B) Taşlıcalı Yahyâ
C) Fuzûlî
D) Bâkî
E) Necâtî

AYT - 2020

19. Zâtî

- Genç şairlere destek olmuş bir XVI. yüzyıl şairidir.
- Medrese eğitimi almadığı hâlde 1700 civarında şiir kaleme almıştır.
- Bâkî, Hayâlî, Taşlıcalı Yahya gibi şairlerin yetişmesine katkı sunduğu için devrinde üstat olarak ün kazanmıştır.
- Eserleri şunlardır: *Edirne Şehrengizi*, *Şem ü Pervane*

20. Hayâlî

- XVI. yüzyıl divan şairlerinden olan Hayâlî'nin asıl adı Mehmet'tir.
- Şiirlerinde renkli hayallere yer veren Hayâlî'nin tek eseri *Divan*'ıdır.

21. Bağdatlı Rûhî

- Asıl adı Osman olan Bağdatlı Rûhî, XVI. yüzyıl şairlerindendir.
- Fuzulî'den etkilenen sanatçının 17 bentten meydana gelen *Terkibibent*'i meşhurdur. Devrindeki sosyal aksaklıklara değindiği bu hicviyesine başta Ziya Paşa olmak üzere birçok şair tarafından nazire yazılmıştır.
- Sanatçının bir de *Divan*'ı vardır.

22. Taşlıcalı Yahya

- XVI. yüzyıl şairlerindendir.
- Şiirleriyle Kanuni Sultan Süleyman'ın beğenisini kazanan Taşlıcalı Yahya, Şehzade Mustafa'nın öldürülmesi üzerine yazdığı *Şehzade Mustafa Mersiyesi* ile şöhret kazanmıştır.
- Sade bir dille eser veren sanatçının gazel ve kasidelerinin yanı sıra hamsesi vardır.
- Eserleri şunlardır: *Divan*, *Hamse* (*Yusuf u Züleyha, Şah u Geda, Gencine-i Raz, Kitab-ı Usul, Gülşen-i Envar*)

23. Nâbî

- XVII. asır divan şairlerinden olan Nâbî'nin asıl ismi Yusuf'tur.
- İyi bir öğrenim görmüş, Arapça ve Farsçayı öğrenmiştir.
- Divan şiirinde hikemi (didaktik-öğretici) tarzın kurucusudur. Bireysel ve toplumsal aksaklıklara dikkat çekmiş, düzelmenin yollarını sıralamıştır. Kendi oğlunun şahsında gençlere nasihatlerde bulunmuştur.
- Eserleri şunlardır:
  - *Hayriyye*: Dönemindeki sorun ve kusurlara işaret ederek oğluna öğütler verdiği bir mesnevidir. Eserde İslam'ın şartları, ahlak kuralları başta olmak üzere pek çok konuya temas edilir. 1645 beyitten oluşan eser, aruz vezniyle kaleme alınmıştır.
  - *Hayrabat*: Aşk konulu dört bölümden oluşan bir mesnevidir.
  - *Tuhfetü'l-Harameyn*: Nabî'nin Hicaz yolculuğunu konu alan mensur bir eserdir.
  - *Münşeat*: Şairin mektuplarından oluşur.
  - *Surnâme*: IV. Mehmet'in oğulları için düzenlenen sünnet töreni anlatılır.
  - *Fetihnâme-i Kamaniçe*: Kamaniçe Kalesi'nin fethedilişinin anlatıldığı bir eserdir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 5 ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Divan şiirinde "hikemî tarz"ın kurucusu kabul edilen şair, sosyal ve siyasal huzursuzlukların yaşandığı XVII. yüzyılda yetişmiştir. Gerek döneminin gerekse kendi mizacının etkisiyle, hikmet ve darbımesel ağırlıklı şiirler yazmıştır. Şiirlerinde duygu, hayal ve kelime oyunlarından çok, tecrübeli bir devlet adamının sosyal eleştirileri ve yol gösterici öğütleri yer alır.

Bu parçada söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Neşâtî B) Şeyhülislam Yahyâ

C) Nef'î D) Nâilî

E) Nâbî

AYT - 2020

24. Nef'î

- XVII. asır divan şairlerinden olan Nef'î'nin asıl adı Ömer'dir.
- Eserleriyle saray ve çevresinde adını duyurmuştur.
- Divan şiirinin en büyük kaside şairi olarak ün kazanmıştır.
- Nef'î, hem övgü hem de yergide ustalık gösterse de asıl ününü hicivleriyle sağlamıştır.
- Şiirlerinde söz sanatlarına ve ahenk unsurlarına önem vermiş, musikili söyleyişi benimsemiştir.
- Eserleri şunlardır: *Türkçe Divan*, *Farsça Divan*, *Siham-ı Kaza* (Hiciv şiirlerinden oluşmaktadır.)

ÖRNEK 6 ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Klasik Türk şiirinde kaside ustası olarak bilinen şair, özellikle fahriye bölümlerinde gösterdiği sanatlı anlatımla adından söz ettirir. Kasidelerindeki mübalağalı ifadeler ve özgün hayallerle bu dönem şairleri arasında dikkat çekerken zengin ve ahenkli anlatımıyla Türkçenin ses zenginliğini başarıyla yansıtır. Övgü ve yergilerinde uç noktalarda gezinen şairin Türkçe ve Farsça olmak üzere iki divanı vardır. Ölümünden sonra adı, hiciv alanında dönemini aşan bir eseriyle özdeşleşir.

Bu parçada söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nedîm B) Nâbî

C) Ahmedî D) Bâkî

E) Nef'î

AYT - 2022

25. Nâilî

- Asıl adı Mustafa olup XVII. yüzyıl şairlerindendir.
- Sebkihindi akımının etkisindedir.
- Şarkı nazım biçimini ilk kez kullanan sanatçının *Divan*'ı vardır.

26. Şeyhülislam Yahya

- XVII. yüzyıl sanatçılarındandır.
- Gazel nazım şeklinde üstat kabul edilmiştir.
- Eserleri şunlardır: *Divan*, *Tahmis*, *Nigâristan*.

27. Neşâtî

- Asıl adı Ahmet olan Neşâtî, XVII. yüzyıl şairlerindendir.
- Tasavvuf ehli olmasına rağmen şiirlerinde dinî-tasavvufi konulara yer vermemiştir.
- Devrin padişah ve yöneticilerine kasideler sunmuş, gazelleriyle kendisinden sonra gelen sanatçıları etkilemiştir.
- Şiirlerini sebkihindi tarzında kaleme almış; dolayısıyla ağır, yoğun ve sembollerle örülü bir dil kullanmıştır.
- *Divan*'ı ve *Edirne Şehrengizi* adlı eseri önemlidir.

28. Azmizade Hâletî

- XVII. yüzyılda yaşayan ve asıl adı Mustafa olan sanatçı; müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinde bulunmuştur.
- Edebiyatımızda özellikle rubaileriyle şöhret kazanmıştır.
- En çok rubai yazan divan şairidir.
- *Divan*'ı vardır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

29. Nedîm

- XVII. yüzyılın sonuyla XVIII. yüzyılın başlarında yaşayan sanatçının asıl adı Ahmet'tir.
- Çeşitli medreselerde müderrislik yapmıştır.
- Divan edebiyatına önemli yenilikler getiren sanatçı, edebiyatımızda **Lale Devri Şairi** ve **Şarkı Şairi** olarak anılmaktadır.
- Şiirlerinde aşkı, güzelleri, eğlenceyi, gezip tozmayı işlemiştir.
- Mahallileşme (yerlileşme) akımının en önemli temsilcisi olup İstanbul Türkçesini tüm güzellik ve ihtişamıyla dizelerinde kullanmıştır.
- Mesnevi türünde eseri olmayan sanatçının hece ile yazdığı bir türküsü vardır.
- Aşkı, tabiatı ve gerçek hayatı şiirlerinde duyuran sanatçı dinî ve tasavvufi konuları işlememiştir.
- Sanatçının *Divan*'ı vardır.

30. Şeyh Galip

- XVIII. yüzyılda yaşayan sanatçı, divan edebiyatının son büyük şairidir.
- Asıl adı Mehmet olup Mevlevî şeyhlerindendir.
- Mevlana'nın *Mesnevi*'sinden etkilenen sanatçının eserlerinde tasavvufi izler vardır.
- Sebkihindi akımını benimsemiş; eserlerinde ağır, sanatlı, mecazlı, yoğun hayallerin bulunduğu bir dil kullanmıştır.
- Gazel ve mesnevide büyük başarı sağlayan sanatçı kendisinden sonraki pek çok şairi etkilemiştir.
- Aruzun yanında hece ölçüsünü de denemiştir.
- Eserleri şunlardır: *Divan*, *Hüsn ü Aşk* (Türk edebiyatının en önemli aşk mesnevilerindendir. Şair bu mesneviyi altı ay gibi kısa bir sürede kaleme almıştır. 2041 beyitten oluşan eser, alegorik bir mesnevidir.)

XVIII. yüzyılda yaşamış Klasik Türk edebiyatı şairidir. Sebkihindinin önemli temsilcileri arasında gösterilir. Genç yaşta divan sahibi olmuştur. Divan şiiri geleneğinin son büyük temsilcilerinden biri olarak kabul edilir. Mesnevi yazma gücünü alegorik bir eser olan *Hüsn ü Aşk* adlı eseriyle ispat etmiştir.

Bu parçada söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nâbî B) Nedîm
C) Şeyh Galip D) Şeyhülislam Yahyâ
E) Hayâlî

AYT - 2018

31. Leskofçalı Galip

- XIX. yüzyıldaki son divan şairlerinden olan sanatçının asıl adı Mustafa'dır.
- Eski sanat anlayışını sürdüren sanatçıların bir araya geldiği Encümen-i Şuara'nın başkanlığını yapmıştır.
- *Divan*'ı vardır.

32. Keçecizade İzzet Molla

- XIX. yüzyıldaki son divan şairlerinden olan sanatçı, gazel ve mesnevi tarzında eser vermiştir.
- Eserlerinde mizahi unsurlara yer vermiştir.
- Eserleri şunlardır: *Divan*, *Mihnet Keşan*, *Gülşen-i Aşk*

33. Enderunlu Vâsıf

- XIX. yüzyıl şairlerindendir.
- Mahallileşme akımının etkisinde kalmıştır.
- *Divan*'ı vardır.

34. Yenişehirli Avnî

- XIX. yüzyıl sanatçılarındandır.
- Eserleri şunlardır: *Divan*, *Âb-nâme, Mir'ât-ı Cünûn, Ateşgede.*

ÖRNEK 8 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Fatih Sultan Mehmet ve II. Bayezid zamanında şiirler yazmıştır. Şiirleri, o daha hayattayken bütün Anadolu ve Rumeli'ye yayıldığı gibi Hüseyin Baykara'nın Herat'taki sarayında dahi okunur olmuş, kendisinden sonraki şairleri de etkilemiştir. Türk edebiyatı tarihinde Şeyhî ile Necâtî arasında yetişen şairlerin en tanınmışlarındandır. Onun "kerem", "benefşe" ve "âb" redifli kasideleri, bilinen eserleri arasındadır.

Bu parçada söz edilen şair aşağıdakilerin hangisidir?

A) Süleyman Çelebi
B) Ahmet Paşa
C) Sehî Bey
D) Taşlıcalı Yahyâ
E) Âşık Paşa

AYT - 2021

ÖRNEK 9 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

"Kuşların dili" anlamına gelen ve mesnevi nazım şeklinde yazılmış olan ---- adlı eser, İranlı şair Feridüddin Attar tarafından kaleme alınmıştır. İçinde tasavvufi hikâyeler bulunan eserin Türkçe uyarlaması, yazıldığı dönemin dil özelliklerini göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) *Makâlât*
B) *Garibnâme*
C) *Mantıku't-Tayr*
D) *Dânişmendnâme*
E) *Atebetü'l-Hakâyık*

AYT - 2018

ÖRNEK 10 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Yazar	Yüzyıl	Eser
I	14. yüzyıl	*İskendernâme*
Nâbî	II	*Hayrâbâd*
Şeyh Gâlip	18. yüzyıl	III

Bu tabloda numaralanmış yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II	III
A)	Âşık Paşa	15. yüzyıl	*Ferhad u Şîrîn*
B)	Zâtî	16. yüzyıl	*Hadîkatü's-Süedâ*
C)	Ahmedî	17. yüzyıl	*Hüsn ü Aşk*
D)	Ahmed Paşa	18. yüzyıl	*Hüsn ü Aşk*
E)	Hayretî	17. yüzyıl	*Çengnâme*

AYT - 2019

ÖRNEK 11 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

----; gazellerinde gerçek aşkı, zevki ve eğlenceyi gerçekçi bir üslupla dile getirmiştir. O, ---- gibi üzüntü ve acılarını tasavvufi kavramlardan hareketle sembolik bir dille yansıtan yanık bir âşık değil neşeli bir kişiliktir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) Hoca Dehhânî – Nesîmî
B) Nedîm – Fuzûlî
C) Bâkî – Hayâlî
D) Zâtî – Şeyhülislam Yahyâ
E) Bağdatlı Rûhî – Şeyh Galip

ÖSYM - 2016

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 12 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Divan şairleriyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Nef'î, övgü ve yergide Türk edebiyatının en büyük şairlerinden biri sayılır.

B) XVII. yüzyıl şairlerinden Nâbî, hikemî tarzın öncüleri arasındadır.

C) Bâkî, özellikle mesnevilerindeki imgesel anlatımla ön plana çıkmıştır.

D) Şeyh Galip, divan şiirinin son büyük temsilcisi olarak kabul edilir.

E) Taşlıcalı Yahyâ, "Şehzâde Mustafa Mersiyesi" ile şöhret kazanmıştır.

ÖSYM - 2017

ÖRNEK 13 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Türk edebiyatında gerçek anlamda ilk mizahi ürünler; masallar, fıkralar ve seyirlik oyunlardır. Divan edebiyatında bir kimseyi yermek, olumsuz bir gidişatı eleştirmek amacıyla yazılan hicviyeler de bir çeşit mizah ürünüydü. Bu tür metinlerde abartılı bir dil kullanılır ve hicvedilen kişi âdeta yerin dibine geçirilmeye çalışılırdı. ----, bu bağlamda akla gelen ilk örneklerden biridir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

A) *Nâbî'nin Hayriyye'si*

B) *Şeyhî'nin Harnâme'si*

C) *Nef'î'nin Siham-ı Kaza'sı*

D) *Bağdatlı Rûhî'nin Terkib-i Bend'i*

E) *Fuzûlî'nin Şikâyetnâme'si*

ÖSYM - 2016

ÖRNEK 14

Divan şiiri ile ilgili aşağıdaki yargıları
"Doğru (D) / Yanlış (Y)" **olarak belirtiniz.**

a. ( ) Bireysel konuların işlendiği soyut bir edebiyattır.

b. ( ) Şiirlerde daha çok tam ve zengin kafiyeye yer verilmiştir.

c. ( ) Kafiyeye önem verilmiş, kulak için kafiye anlayışı benimsenmiştir.

d. ( ) Anlamdan çok söyleyiş zenginliği benimsenmiştir.

e. ( ) Şiirlerde başlığa yer verilmemiştir.

f. ( ) Parça değil, bütün güzelliği esastır.

g. ( ) Şiirlerde geniş halk kesimlerine hitap edilmiştir.

h. ( ) Şiirlerde tüm şairlerin ortak anlamda kullandığı "mazmun" adı verilen kalıp sözler kullanılmıştır.

ı. ( ) Aşk, salt dinî ve tasavvufi bir anlayışla ele alınmıştır.

i. ( ) Şiirlerde "mahlas" adı verilen lakaplar kullanılmıştır.

ÖRNEK 15 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Gündelik yaşamın önemli bir parçası olan mutfak kültürü, divan şiirine de yansımıştır. Osmanlı mutfağının zenginliğini yansıtan baklava, güllaç, işkembe çorbası, biryan, musakka, yahni gibi geleneksel yemekler ve tatlılar, divan şairlerinin hayal dünyasında çeşitli anlamlar kazanmıştır.

Bu parçaya göre aşağıdaki beyitlerden hangisi, Osmanlı mutfak kültürünü temsil eden bir örnek olamaz?

A) Giceyle uyhuda mekteb hâcesinin gözine
Sahan böreği ile baklava gelir görünür

B) Yahni ile turşî-i şalgam verir insâna ferah
Girde balık çorbası hem virdi zarîfâne ferah

C) N'ola kılsam leb-i dildâr içün âh
Kanı âlemde bir bî-dûd helvâ

D) Dün tabîbe derd-i dilden bir devâ sordum didi
Gam yemeden özge bu derdün devâsın bilmedüm

E) İderse ehl-i meclis n'ola ikrâm
Begayet pûhtedir yahni degül hâm

AYT - 2019

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

DİVAN ŞAİRLERİ					
	Sanatçı	**Yüzyıl**	**Nazım Biçimi**	**Eserleri**	**Ek Bilgi**
1.	Hoca Dehhânî	13.	Gazel	*Selçuklu Şehnâmesi*	Divan şiirinin ilk şairi
2.	Mevlâna	13.	Mesnevi, Rubâi	*Mesnevi, Mektubat, Fîhi Mâ Fih, Rubailer, Divan-ı Kebir, Mecalis-i Seba*	Hoşgörü timsali, Tasavvuf içeriği
3.	Sultan Velet	13.	Mesnevi	*İbtidaname, Rebabname*	Mevleviliğin kurucusu, Mevlâna'nın oğlu
4.	Şeyyat Hamza	13.	Mesnevi	*Yusuf u Züleyha*	Tasavvuf içeriği
5.	Ahmet Fakih	13.	Mesnevi	*Çarhnâme*	Tasavvuf içeriği
6.	Nesîmî	14.	Tuyuğ	*Türkçe Divan, Farsça Divan*	Azerbaycan Türkçesi, Hurufîlik
7.	Âşık Paşa	14.	Mesnevi	*Garipnâme*	Türkçe duyarlılığı
8.	Kadı Burhanettin	14.	Tuyuğ	*Divan*	Aşk-tasavvuf temaları
9.	Gülşehrî	14.	Mesnevi	*Mantıku't-Tayr, Feleknâme*	Tasavvuf içeriği
10.	Ahmedî	14.	Mesnevi	*Cemşid ü Hurşid, İskendernâme*	Mesnevi ustası
11.	Süleyman Çelebi	15.	Mesnevi	*Vesiletü'n-Necat (Mevlid)*	Bursa Ulu Cami imamı
12.	Şeyhî	15.	Mesnevi	*Harnâme* (ilk fabl), *Hüsrev ü Şirin, Divan*	Hiciv Tarzı
13.	Ali Şir Nevâî	15.	Mesnevi, tuyuğ	*Muhakemetü'l-Lugateyn, Mizanü'l-Evzan, Mecalisü'n Nefâis*	İlk tezkire yazarı, Hamse sahibi
14.	Fuzulî	16.	Mesnevi, gazel, kaside	*Leyla ile Mecnun, Beng ü Bade, Şikayetname, Hadikatü's Süeda, Arapça Divan, Farsça Divan, Türkçe Divan*	Lirik şiirler, Azerbaycan Türkçesi, Su Kasidesi
15.	Bâkî	16.	Gazel, kaside	*Divan, Kanuni Mersiyesi*	Din dışı konuları işleme, "Sultanü'ş Şuara" ünvanı
16.	Bağdatlı Rûhî	16.	Terkibibent	*Divan*	Sosyal konular
17.	Nef'î	17.	Kaside (Hicviye)	*Siham-ı Kaza, Divan*	Eleştiri içeriği
18.	Nâbî	17.	Mesnevi	*Hayriyye, Hayrabad, Surnâme, Tuhfetü'l Harameyn*	Hikemî Şiir
19.	Nedîm	18.	Şarkı	*Divan*	Beşeri aşk, Lale Devri Şairi, Mahallileşme akımı
20.	Şeyh Galip	18.	Mesnevi	*Hüsn ü Aşk*	Tasavvuf içeriği, Sebkihindi akımı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Lale Devri'nin önemli şairlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar yaşadığı devirde günümüzde tanındığı ve sevildiği oranda öne çıkmış olmasa da Damat İbrahim Paşa'nın koruyuculuğunu ve sevgisini kazandığı açıktır. 18. yüzyılda ve özellikle Lale Devri'nde eser veren pek çok şair içinde onu özel kılan ve devriyle özdeşleştirmemizi sağlayan, sanatçının divan şiirine köklü değişiklikler getirmiş olması değildir. O da divan şiirinin gelenekselleşmiş kalıpları doğrultusunda şiirlerini yazmıştır. Buna rağmen onu diğer şairlerden ayıran ve özgün kılan taraf, onun içtenliği ve yaşadığı hayatı merkeze alarak dış dünyada gözlemlediklerini hissederek anlatmasıdır.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nef'î B) Nâbî C) Nedîm

D) Şeyh Galip E) Taşlıcalı Yahya

2. I. Divan şiirinin dili, Osmanlı Türkçesidir. Bu dil, Türkçe, Arapça ve Farsça orijinli sözcükleri karma şekilde içeren bir medeniyet dilidir. Divan şairleri, Arapça ve Farsçaya hâkim olacak bir tahsilden geçmişlerdir.

II. Edebî sanatlara düşkünlük, süslü ve sanatlı anlatım, ahenk unsurlarını ustaca kullanma endişesi divan şiirinin başat form özellikleridir. Divan şiiri temsilcileri "Sanat sanat içindir." düsturuna sadık kaldıklarından konudan çok biçeme ağırlık ve ehemmiyet vermiştir.

III. Divan şiirinde bütün güzelliğine önem verilir. Şiirdeki her birimin diğerleriyle bir anlam birliği içinde olmasına riayet edilir. Beyitlerin sırasının değişmesi, anlam karmaşasına neden olur.

IV. Divan şiirinde belli nazım şekilleri kullanılmıştır. Bu nazım biçimlerinin oturmuş, kalıplaşmış yapıları vardır. Bunların dışına çıkılmaz. Bu nazım biçimlerinden bazıları beyitle, bazıları dörtlükle, bazıları da bentle kurulmuştur.

V. Divan şairleri, şiirlerini çoğunlukla nazım şekilleriyle isimlendirmiştir: kaside, şarkı, murabba, mesnevi... Dolayısıyla şiirlere özel bir başlık konmamıştır. Kimi şiirler ise redifleriyle anılmıştır. Bunlara örnek olarak *Su Kasidesi* ve *Kerem Kasidesi* verilebilir.

Divan şiiri ile ilgili numaralanmış parçaların hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) V B) IV C) III D) II E) I

3. Ey devletin günüyle rûşen cemâl-i âlem

Pîrûz tâli'inle ferhunde-fâl âdem

Bu beytin dil içi çevirisi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zatın ortadadır, özelliklerini saymak gerekmez. Ya tasviri yapılmış nursun ya da biçim verilmiş ruhsun.

B) Senin deniz gibi olan feyzin nisan bulutuna nem verseydi, (gökten) yağmur yerine bahçelere inci ve cevher yağardı.

C) Senin canlı, güçlü adınla dünya, can ile ten gibidir; dost canlı özünle devlet, sanki sazın telleri gibidir.

D) Devlet (güzelinin) yüzündeki ayva tüyleri, senin kılıcın üzerinde nokta; fetih gelininin saçı da mızrağın ucunda perçemdir.

E) Ey (Padişah)! Senin devletinin güneşiyle âlemin yüzü aydınlık, uğurlu talihinle de insanlık kutlu oldu.

4.
- Sağlam, akıcı ve kuvvetli bir üslupla eser vermiştir.
- Yaşadığı asırdaki ahlaki bozulmalara dikkat çekmiştir.
- Yapıtlarının birçoğunda didaktik bir kuruluğa düşse de lirik şiirler de yazmıştır.
- Hikmetli sözlere ve atasözlerine sık sık başvurmuştur.
- Hem manzum hem mensur eserler kaleme almıştır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nâilî B) Neşâtî C) Nef'î

D) Nâbî E) Nedîm

5. Divan şairlerinin mazmun adı verilen kalıplaşmış ifadeleri kullanması, onları tekrara düşürür çünkü aynı konuyu aynı imgelerle yineleyenler arasından sıyrılıp ---- bir yer edinmek zordur.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) evrensel B) millî C) özgün

D) akıcı E) yalın

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Sorular

I. Divan şairleri, hangi medeniyetlerin edebiyatından etkilenmiştir?
II. Divan edebiyatı, kimlere hitap eder?
III. Divan şiiri, neden nazım ağırlıklı bir edebiyat geleneğidir?
IV. Divan şairleri, fikir ve hayallerini nasıl anlatmışlardır?
V. Divan edebiyatı, hangi süreci kapsamaktadır?

Yanıtlar

a) Okumuş kesime, aydın zümreye seslenmiştir.
b) O devirlerde şiir üretmek inciyi ipe dizmekle eş değer tutulduğundan ve şiir yazmak başlı başına bir kabiliyet olarak görüldüğünden şiire yoğunlaşılmıştır.
c) Divan edebiyatının kaynağına inildiğinde Arap ve İran edebiyatlarının geniş tesiri görülür.
d) 13. asırda Hoca Dehhânî ile başlamış, 19. asrın ikinci yarısında Tanzimat Edebiyatı'na değin sürmüştür.

Yukarıda verilen sorular ile yanıtlar eşleştirilirse hangi soru dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aslen Erzurumlu olan şair, İstanbul'a gelip şiir meclislerinde bulunmuştur. Onun şiirlerinde açık ve düzgün bir söyleyiş söz konusudur. Şeyh Galip, Bâkî, Nâilî ve diğer pek çok divan şairinden farklı olarak beyitlerinde kapalı ve karmaşık mazmunlara yer vermemiştir. Şiirlerinin ilk anlaşılan manasının altında gizli manalar yoktur. Sözcükler onun şiirinde devasa bir musiki ve ahenk yeteneği kazanır. Onun dizelerinde muhteşem bir orkestranın tantanalı konseri vardır. Övgülerinde ve yergilerinde abartıya kaçan şair, övdüklerini göklere çıkarırken yerdiklerini âdeta yerin dibine sokmuştur. Kendi şiirini de övgüyle anlatan şair, bunu eserlerinin fahriye bölümünde somutlaştırmıştır.

Bu parçada sözü edilen sanatçının yapıtları arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Kanuni Mersiyesi*
B) *Hayrabad*
C) *Hüsn ü Aşk*
D) *Siham-ı Kaza*
E) *Cemşid ü Hurşid*

8. 15. ve 16. yüzyıllarda Türkî-i Basit, yani basit ve yalın Türkçe ile şiir yazma çabası içerisine giren Tatavlalı Mahremî (I), Aydınlı Visalî (II), Edirneli Nazmi (III), Zati (IV), Nef'î (V) gibi devrin şair ve ediplerinin mücadelesi dönem dönem canlanarak 19. yüzyılda da devam etmiştir.

Bu parçada numaralanmış sanatçılardan hangileri bilgi yanlışına yol açmaktadır?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve IV E) IV ve V

9. **Aşağıdaki şairlerden hangisi şiirlerinde hüner ve sanat gösterme endişesini ikinci plana atıp toplumsal aksaklıkları eleştirmeyi ön plana çıkarmıştır?**

A) Bağdatlı Rûhî
B) Süleyman Çelebi
C) Şeyh Galip
D) Taşlıcalı Yahyâ
E) Sultan Velet

10. Bir sen ü bir ben ü bir mutrîb-i pâkize-edâ
İznin olursa eğer bir de Nedîm-i şeydâ
Gayrı yârânı bu günlük edip ey şûh fedâ
Gidelim serv-i revânım yürü Sa'd-âbâd'a

Bu dizelerde adı geçen şairin sanatı ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Yazdığı 28 şarkıyla türün gelişimine katkı sunmuştur.
B) Yerli hayatı şiirlerine başarıyla yansıtmıştır.
C) Şiirlerinde tasavvufi ögelere yer vermemiş, deyim ve atasözlerine başvurmuştur.
D) Köşk, yalı ve eğlence hayatını şiirlerinde tüm ayrıntılarıyla anlatmıştır.
E) Hecenin musikisini yakalayıp bu ölçüyü şiirlerinde yaygın olarak kullanmıştır.

ÖDEVİNİZ AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 1
74., 75., 76. ve 77. sayfalardaki Ödev Testi - 4-A, 4-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

DİVAN EDEBİYATINDA NESİR (DÜZYAZI)

A. DİVAN NESRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Divan edebiyatı geleneğinde nazım ön planda olmakla beraber nesir (düzyazı) türünde de eserler verilmiştir.
- Divan edebiyatında düzyazıya “inşa”, düzyazı yazanlara “münşi” denmiştir.
- Divan nesrinde noktalama işaretlerine yer verilmemiştir.
- Bağlaçlar kullanılarak cümleler oldukça uzatılmıştır.
- Metinler paragraflara ayrılmamıştır.
- Üslup, konudan daha önemli görülmüştür.
- İç kafiyeye (seci) yer verilmiştir.
- Divan edebiyatı nesri; sade, orta ve süslü olmak üzere üçe ayrılmıştır.

a. Sade Nesir

- Diğer nesir türlerine göre daha yalın bir dille oluşturulmuştur.
- Dinî ve ahlaki kaynaklar sade nesirle meydana getirilmiştir.
- Mercimek Ahmet’in *Kâbusnâme*’si bu nesir türünün en bilinen örneğidir.

b. Orta Nesir

- Hem anlaşılma hem sanat yapma kaygısıyla kaleme alınan eserler bu gruba girmektedir.
- Orta nesirde süslü ifadeler aşırıya kaçmadan kullanılmıştır.
- Tarihler, seyahatnameler, tezkireler ve bazı dinî kitaplar orta nesirle hazırlanmıştır.
- Naima ve Peçevî’nin tarih kitapları bu kapsama girmektedir.

c. Süslü Nesir

- Söz oyunları, süslü ve sanatlı ifadeler, seciler sıkça kullanılmıştır.
- Arapça, Farsça terkiplere yer verilmiş ve uzun cümleler kurulmuştur.
- Amaç bir şeyler öğretmek ve kavratmak değil, sanat gücünü göstermektir.
- Sinan Paşa’nın *Tazarrunâme*’si bu nesir türünün en bilinen örneğidir.
- Nergisî ve Veysî süslü nesrin güzel örneklerini vermiştir.

ÖRNEK 1

(I) Hüner gösterme amacının güdülmediği nesir tarzıdır. (II) Arapça ve Farsça tamlamalar sıkça kullanılır. (III) İç uyak denen secilere bolca yer verilir. (IV) Cümleler süslü ve sanatlıdır. (V) Sinan Paşa, Veysî ve Nergisî bu nesir tarzının önde gelen temsilcileridir.

Süslü nesir ile ilgili bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

B. DİVAN EDEBİYATI NESİR TÜRLERİ

a. Tezkire

- Şairlerin hayatlarının kısaca tanıtıldığı ve eserlerinden örnekler sunulduğu ansiklopedik, biyografik ve antolojik eserlerdir.
- Şairlerin hayatlarının anlatıldığı tezkirelere **tezkire-i şuara**, evliyaların hayatlarının anlatıldığı tezkirelere **tezkiretü’l-evliya** denmiştir.
- Ali Şir Nevâî’nin *Mecalisü’n Nefâis* adlı eseri Türk edebiyatının ilk tezkiresidir.
- Anadolu sahasındaki ilk tezkire örneği Sehî Bey’in hazırladığı *Heşt Behişt*’tir.
- Şairlerin alfabetik sıraya göre tanıtıldığı ilk tezkire Latifî’nin yazdığı *Latifî Tezkiresi*’dir.
- İlk manzum tezkire, Güftî’nin *Teşrifatü’ş Şuara* adlı yapıtıdır.

b. Tarih

- Bir devrin tarihsel olaylarını konu alan eserlerdir. Tarih yazarlarına **müverrih** veya **vakanüvis** denir.
- Osmanlıda ilk vakanüvis *Naima*’dır.
- *Naima Tarihi* ve *Peçevî Tarihi* önemli tarih kaynaklarındandır.

c. Seyahatnâme

- Gezilip görülen yerlerin tanıtıldığı eserlerdir.
- Seydi Ali Reis’in *Miratü’l-Memalik* adlı eseri bu türün edebiyatımızdaki ilk örneğidir.
- Evliya Çelebi’nin *Seyahatnâme*, Kâtip Çelebi’nin *Cihannüma*, Babür Şah’ın *Babürnâme* adlı yapıtları bu türün önemli ve bilinen örneklerindendir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

d. Sefaretnâme

- "Sefir", bir devletin başka bir devlete gönderdiği elçi veya diplomat anlamına gelir.
- Sefirlerin görev yaptıkları yerlerdeki izlenimlerini aktardıkları eserlere **sefaretnâme** adı verilir.
- Sefaretnâmelerde siyasi, sosyal, kültürel gözlem ve izlenimlere yer verilir.
- 28 Çelebi Mehmet'in *Paris Sefaretnâmesi* bu türün en önemli örneğidir.

e. Siyasetnâme

- İdeal bir devlet ve toplum idaresinin nasıl olması gerektiği hakkında devrin yöneticilerine bilgiler sunan ahlaki, siyasi ve öğretici eserlerdir.
- Yusuf Has Hacib'in *Kutadgu Bilig* adlı eseri edebiyatımızdaki ilk siyasetnâmedir.
- Büyük Selçuklu veziri Nizamülmülk'ün *Siyasetnâme*'si ve Lütfi Paşa'nın *Asafnâme*'si tanınmış siyasetnâmelerdendir.

f. Letaifnâme

- "Latife", nükteli söz ve espri anlamına gelir.
- Letaifnâmelerde fıkra ve komik durumlar anlatılır.

g. Gazavatnâme

- Özellikle din uğruna yapılan savaşların konu edildiği eserlerdir.
- Orduların kahramanlık ve zaferlerini anlatır.

h. Hilye

- Hz. Muhammed'in fiziksel ve ruhsal yönleriyle tanıtıldığı yapıtlardır.

ı. Kısas-ı Enbiya

- Peygamberlerin ibret verici yaşam öykülerinin anlatıldığı eserlerdir.

i. Pendnâme

- Öğüt vermek için yazılan eserlerdir.
- Güvahî'nin *Pendnâme* adlı eseri bu türün önemli örneklerindendir.

j. Şehrengiz

- Bir şehrin güzelliklerinin tanıtıldığı yapıtlardır.
- Hem manzum hem de mensur yazılabilir.

k. Menakıpnâme - Velayetnâme

- Evliyaların ve din büyüklerinin hayatlarının anlatıldığı eserlerdir.

l. Münşeat

- Süslü nesir örneklerinin bulunduğu kaynaklardır.
- Mektuplarda bu nesir türüne dahil edilir ve mektuplardan oluşan eserlere **mektubat** adı verilir.
- Nâbî'nin *Münşeat*'ı ve Fuzulî'nin *Şikayetnâme*'si bu türün kapsamına girmektedir.

m. Surnâme

- Şehzadelerin sünnet düğünleri ve "kadın sultan"ların düğün törenleriyle ilgili eserlerdir.
- Manzum biçimde olanları da vardır.

n. Habnâme

- Görülen bir rüya anlatılıyormuş gibi, bir olay ya da kişi hakkında görüşlerin söylenmesi biçiminde yazılır.
- Veysî'nin *Habnâme* adlı eseri, bu türün önemli örneklerindendir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Türk edebiyatında ordunun akınlarını, savaşlarını, kahramanlıklarını, zaferlerini; manzum ve mensur biçimde anlatan eserlere verilen addır. Belli bir döneme ilişkin olayları ayrıntılı biçimde anlattıkları için tarihsel önem taşıyan bu eserler, tarihçilerin çalışmalarına da ışık tutmuştur.

Bu parçada söz edilen tür aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gazavatnâme
B) Menakıbnâme
C) Seyahatnâme
D) İskendernâme
E) Sefaretnâme

AYT - 2022

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

"Esnaftandır. Ayakkabıcı olduğu için ona 'Huffî' şeklinde seslenmişlerdir. Tahsil ile kazanılmış ilimlerden mahrum ve halk arasında ümmîliği ile meşhur idi. Ama zâtında kabiliyet ve tabiatında selâkat (güzel söz söyleme yeteneği) olduğu için bütün söz ve ibâreleri fasih ve sahih idi. Mürettep Divan'ı ve şiirleriyle hayli şöhreti vardı. Şiir sanatlarından cinasa mâyildir."

Bu parça aşağıdaki edebî türlerin hangisinden alınmış olabilir?

A) Seyahatnâme
B) Tezkire
C) Şehrengiz
D) Pendnâme
E) Surnâme

AYT - 2021

C. DİVAN EDEBİYATI NESİR TEMSİLCİLERİ

1. Sade Nesir Temsilcileri

a. Mercimek Ahmet

- XV. yüzyıl nesir yazarlarındandır.
- Farsçadan çevirdiği *Kâbusnâme* ile tanınmıştır. Eser, bir nasihatler kitabıdır.
- *Kâbusnâme* çevirisinde anlaşılabilir bir Türkçe ön plandadır.

b. Âşıkpaşazade

- XV. yüzyıl yazarlarındandır ve asıl adı Derviş'tir.
- *Tevarih-i Âli Osman* adlı eseriyle tanınmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Fatih Dönemi'ne kadar gelen süreci bölümler hâlinde anlatmıştır.
- *Âşıkpaşazade Tarihi*, Osmanlı'nın ilk tarih kitaplarındandır.

c. Seydi Ali Reis

- XVI. yüzyıl yazarlarındandır.
- Denizci bir ailenin ferdi olup âlim, şair, yazar ve araştırmacı bir kişiliğe sahiptir.
- *Mir'atü'l-Memalik* adlı seyahatnâme türündeki yapıtıyla şöhret bulmuştur. Edebiyatımızın ilk seyahatnâme kitabı olma özelliği taşıyan bu yapıtta Seydi Ali Reis, denizcilikte başından geçen mühim olayları ve gezdiği yerlere dair izlenimlerini aktarmıştır. Kitapta aynı zamanda hem kendi şiirlerinden hem de başka şairlerin şiirlerinden parçalar yer almaktadır.

d. Sehî Bey

- XVI. yüzyıl yazarlarındandır ve divan sahibi bir şair olduğu hâlde tezkirecilik yönüyle ün kazanmıştır.
- Onun *Heşt Behişt* adlı eseri Anadolu sahasındaki ilk şuara tezkiresidir.
- Yazar, bu eserde özellikle çağdaşı olan şairler hakkında bilgiler aktarmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

e. Evliya Çelebi

- XVII. yüzyılda yaşamış ve *Seyahatnâme* adlı eseriyle tanınmıştır.
- Konuşma diline yakın bir dille eserlerini yazmıştır.
- Gezdiği yerlerdeki halkın diline, kültür, gelenek ve âdetlerine ehemmiyet vermiştir.
- Eserinde sade, samimi ve yer yer abartılı anlatıma başvurmuştur.
- Eserde salt gözlemlere yer verilmekle yetinilmemiş, aynı zamanda araştırmacılar için önemli yorum ve veriler de paylaşılmıştır.

ÖRNEK 4

Gündelik konuşma diline yakın, kolay söylenip kaleme alınan bir anlatım benimsemiştir. Akıcı ve sürükleyici olan bu dil kimi zaman alaycı, ironili ve mübalağalıdır. O, gezip gördüklerini 10 ciltlik bu eserinde aktarmakla yetinmemiş, kendi izlenimlerini de katarak yazılarına yeni ve özgün bir görünüm kazandırmıştır. Sanatçı yorumlarını ortaya koyarken her biri başlı başına birer inceleme konusu olabilecek durum, özellik ve olaylara yer verir. Yazılarına kültür, gelenek ve görenek, efsane, türkü, sanat, zanaat ile ilgili detaylar sıkıştırır.

Bu parçada aşağıdaki nesir sanatçılarından hangisi tanıtılmaktadır?

A) Sehî Bey
B) Ali Şir Nevâî
C) Mercimek Ahmet
D) Evliya Çelebi
E) Kâtip Çelebi

2. Orta Nesir Temsilcileri

a. Kâtip Çelebi

- XVII. yüzyılda yaşayan Katip Çelebi, tarihî ve biyografik eserler yazmış bir araştırmacıdır.
- Hem ülkemizde hem Batı'da haklı bir şöhret edinmiştir.
- Doğu'da **Hacı Halife**, Batı'da ise **Hacı Kalfa** olarak ün kazanmıştır.
- Yazarın *Fezleke* adlı eserinde tarihsel olaylar konu edilmektedir.
- *Cihannüma* adlı eseri coğrafi içeriğe sahiptir.
- *Takvimü't-Tevârih* adlı eserde Hz. Âdem'den 1648'e kadarki olaylar konu edilmiştir.
- *Düsturü'l-Amel* devlet bütçesi ile ilgili araştırmaları ve sonuçları içeren bir rapordur.
- *Keşfü'z-Zünun* bibliyografik bir eserdir. Eserde yaklaşık 15 bin eser tanıtılmıştır.
- *Mizanü'l-Hak* yazarın otobiyografik özellikler taşıyan ve devrinin bazı meselelerine ilişkin bakış açısını ortaya koyan bir yapıttır.
- *Tuhfetü'l-Kibar Fi Esfari'l-Bihar* adlı eserinde Türk denizcilik tarihini anlatmıştır.

b. İbrahim Peçevî

- XVII. yüzyıl yazarlarındandır ve *Peçevi Tarihi* olarak bilinen eseriyle tanınmıştır.
- Eserde Kanuni Sultan Süleyman'ın tahta çıkışından IV. Murat Devri'ne kadarki olaylar anlatılmaktadır.

c. Koçi Bey

- XVII. yüzyıl devlet adamı ve yazarıdır.
- IV. Murat ve Sultan İbrahim'e devlet yönetiminde takip edilmesi gereken yolları gösterdiği *Koçi Bey Risalesi* adlı eseri önemlidir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

d. Naima

- XVII. yüzyıl tarihçilerindendir ve Osmanlı Devleti'nin ilk resmî tarihçisidir.
- *Tarih-i Naima* adlı eseriyle ünlenmiştir.

e. 28 Çelebi Mehmet

- 18. yüzyılda yaşamıştır ve Paris elçiliği sırasındaki gözlem ve izlenimlerini *Paris Sefaretnâmesi* adlı yapıtında anlatmıştır.

ÖRNEK 5

- Tarih ve coğrafya alanlarında önemli araştırmalara imza atmış bir bilim insanıdır.
- Başta bibliyografya ve ansiklopedicilik olmak üzere bilimsel araştırma metotlarının öne çıktığı alanlarda isim yapmış bir yazardır.
- Söz sanatları ve edebî terminoloji hakkında önemli bilgiler verdiği *Mizanü'l-Hak*, yazarın önemli eserlerindendir.

Yukarıda sıralanan bilgiler hangi yazarımız ile ilgilidir?

A) Sinan Paşa
B) Kâtip Çelebi
C) Mercimek Ahmet
D) Sehî Bey
E) Evliya Çelebi

3. Süslü Nesir Temsilcileri

a. Sinan Paşa

- XV. yüzyıl yazarlarındandır, süslü nesrin ilk ve en önemli temsilcisidir.
- *Tazarrunâme* olarak bilinen eseriyle şöhret kazanmıştır.
- Bu eserinde özellikle seciler ve rediflerle bezenmiş cümlelerle ahenk sağlanmıştır.
- *Maarifnâme* adlı eserinde İslam ahlakını tanıtmıştır.
- *Tezkiretü'l-Evliya* yazarın bir diğer eseridir.

b. Kemalpaşazade

- XVI. yüzyılda yaşamıştır, bilimsel tarihçiliğin öncüsüdür.
- Yazarın tarih alanındaki en önemli yapıtı, *Tevarih-i Âl-i Osman*'dır.

c. Latifî

- XVI. yüzyıl tezkire yazarlarındandır.
- Yazarın *Tezkiretü'ş-Şuara* adlı tezkiresi Anadolu sahasında kaleme alınmış nesir örneklerindendir.
- Eser, alfabetik düzeni ve yazınsal saptamaların objektifliği yönünden dikkat çekicidir.

d. Âşık Çelebi

- XVI. yüzyıl divan nesri temsilcilerindendir.
- *Meşairü'ş-Şuara* adlı tezkiresiyle tanınmaktadır.
- Hem nesirde hem de nazımda hüner sahibi bir sanatçıdır.
- Yazar, tezkiresinde hem şairleri hem de devrinin toplumsal hayatını canlı sahneler hâlinde anlatmıştır.

e. Nergisî

- XVII. yüzyılda yaşayan sanatçı, divan edebiyatında süslü nesrin temsilcilerindendir.
- Nesirle hamse yazan ilk sanatçıdır. Eseri, edebiyatımızdaki ilk ve tek mensur hamsedir.
- Yazarın *Nihalistan* ve *Münşeat* adlı eserleri önemlidir.

f. Veysî

- XVII. yüzyıl divan nesri yazarlarındandır.
- Edebiyatımızda sanatlı nesrin en bilinen temsilcilerindendir.
- *Siyer-i Veysi* adlı eseri edebiyatımızda kaleme alınan ilk özgün siyerdir.
- *Habnâme* adlı eseri, Sultan I. Ahmet ile Büyük İskender'in rüyada karşılıklı konuşmalarını anlatır.
- *Münşeat*, yazarın kimi mektup ve yazılarını kapsamaktadır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 6 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Anadolu'da XVI. yüzyılda oluşmaya başlayan biyografi geleneğinin ilk ürünleri, Ali Şir Nevâî'nin *Mecâlisü'n-Nefâis* adlı eseri örnek alınarak yazılmıştır. 1538 yılında Sehî Bey'in kaleme aldığı; şairler hakkında bilgiler içeren *Heşt Behişt* adlı eseri bu türün Anadolu sahasındaki ilk örneğidir.

Bu parçada sözü edilen edebî tür aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mecmua B) Tezkire C) Surnâme

D) Mersiye E) Menakıbnâme

AYT - 2019

ÖRNEK 7 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Gözle konşu hakkını dinle beni
İster isen Hak seve dâ'im seni

Kırma gönlün hoş geçin mü'min isen
Dü cihânda olmak istersen esen

Konşusunu kim ederse bî-huzûr
Dü cihânda Hak anı ede kusûr

İçerik özelliklerinden hareketle bu beyitlerin aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alındığı söylenebilir?

A) Surnâme B) Pendnâme

C) Kıyafetnâme D) Seyahatnâme

E) Gazavatnâme

AYT - 2018

ÖRNEK 8 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Ey oğul geldik imdi onlara ki civanmertlik nasip oldu, civanmertliğin aslı nedir bilsinler. Çünkü civanmertliğin aslı üç nesnedir: Biri odur ki yapabileceğin bir işe sıva kolunu, yani bir söz ki söyleyesin, yerine getirmelisin. İkincisi "gerçek"ten başka söz söylemeyesin, üçüncüsü her işte sabrı âdet edinesin çünkü civanmertlikle ilgili her sıfat bu üçtendir.

Bu parça aşağıdaki edebî türlerin hangisinden alınmış olabilir?

A) Fütüvvetnâme B) Seyahatnâme

C) Sefaretnâme D) Ruznâme

E) Surnâme

ÖSYM - 2017

ÖRNEK 9

Aşağıdaki boşluklara tanımı yapılan metin türünü yazınız.

a. .... : Din büyüklerinin, erenlerin hayatlarının anlatıldığı eserlerdir.

b. .... : Çeşitli sebeplerle yapılan gezilerin konu edildiği yapıtlardır.

c. .... : Din uğruna yapılan savaşların konu edildiği eserlerdir.

d. .... : Hz. Peygamber'in (sav) hayatının ele alındığı eserlerdir.

e. .... : Peygamber kıssalarının konu edildiği eserlerdir.

f. .... : Evlenme, düğün, sünnet gibi merasimlerin konu edildiği yapıtlardır.

g. .... : Bir şehrin güzelliklerinden söz edilen eserlerdir.

h. .... : Nasihat vermek için yazılan eserlerdir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. İlâhi! Neyleyeyim ol namazı ki niyâzı yok. İlâhi! Neyleyeyim ol derûnu ki râz'ı yok. İlâhi! Neyleyeyim ol sırrı ki esrârı yok. Neyleyeyim o ruhu ki envârı yok. Neyleyeyim ol virdi ki derdi ve aşkı yok.

Sinan Paşa'nın *Tazarrunâme*'sinden alınan bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Allah'a yakarış söz konusudur.
B) Cümleler kısadır.
C) Dinî içeriğe sahiptir.
D) Seciye yer verilmiştir.
E) Sade nesir örneğidir.

2. Yazı dilini konuşma diline yaklaştıran sanatçının Farsçadan tercüme ettiği *Kâbusnâme* adlı eser, sade nesrin en bilinen örneklerindendir.

Bu cümlede sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Veysî B) Naima C) Nergisî D) Mercimek Ahmet E) Seydi Ali Reis

3. **Aşağıdakilerden hangisi tezkire türünde eser vermiş sanatçılardan biridir?**

A) Bâkî B) Latifî C) Nef'î D) Peçevî E) Naima

4. I. Türk edebiyatının ilk tezkiresi
II. Anadolu sahasında yazılmış ilk tezkire
III. İlk manzum tezkire

Yukarıda numaralanmış özellikler sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen eserler ile ilgilidir?

	I	II	III
A)	*Heşt Behişt*	*Teşrifatü'ş-Şuara*	*Mecalisü'n-Nefais*
B)	*Mecalisü'n-Nefais*	*Teşrifatü'ş-Şuara*	*Heşt Behiş*
C)	*Teşrifatü'ş-Şuara*	*Heşt Behişt*	*Mecalisü'n-Nefais*
D)	*Heşt Behişt*	*Mecalisü'n-Nefais*	*Teşrifatü'ş-Şuara*
E)	*Mecalisü'n-Nefais*	*Heşt Behişt*	*Teşrifatü'ş-Şuara*

5. Divan nesrinin önde gelen temsilcilerindendir. Gözlemlerini kendi özgün yorumuyla bütünleştirerek sunması dikkat çekicidir. Özellikle espri gücünü abartılı fakat içten üslubuyla desteklemesi kendine has bir anlatım özelliğini beraberinde getirmektedir. Dünya seyahat edebiyatının en güçlü kalemlerinden biri olarak geniş Osmanlı coğrafyasını yıllarca dolaşmış ve *Seyahatnâme* adlı meşhur gezi kitabını kaleme almıştır.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Naima B) Babür Şah C) Kemâlpaşazade D) Evliya Çelebi E) Kâtip Çelebi

6. • Süslü nesrin en önemli temsilcilerindendir.
• Türk edebiyatındaki ilk mensur mesneviyi yazmıştır.
• *Horosname*, *Münşeat*, *Nihalistan*, *İksir-i Saadet* sanatçının eserlerinden bazılarıdır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen nesir sanatçısı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Nergisî B) Naima C) Veysî D) Kâtip Çelebi E) Evliya Çelebi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı'nın ilk resmî tarihçisi olup tarihçilik anlayışına yenilikler getirmiştir?

A) Nergisî
B) Naima
C) Babür Şah
D) Sinan Paşa
E) Seydi Ali Reis

8. Divan edebiyatında düzyazı biçiminde yazılan ve mektupların bir araya getirilmesi ile oluşan eserlere ---- denir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) sefaretnâme
B) tarih
C) münşeat
D) kısas-ı enbiya
E) vakayınâme

9. Bu mahalde de Azak Kalesi'nin batı tarafı karşılığında Azak Denizi'ne katılan Ölü Don Nehri'nin bir kolu daha akıp yine Azak Denizi'ne katılır. Bu büyük nehir Moskof ülkesinin dağlarından gelip üç yerden Azak Denizi'ne katılır. Sazlık ve kamışlık içinden geldiğinden o denli lezzetli değildir.

Bu parça aşağıdaki divan nesirlerinden hangisini örneklendirmektedir?

A) Seyahatnâme
B) Menakıpnâme
C) Tezkire
D) Pendnâme
E) Habnâme

10. Divan nesrinin özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Paragraf olmayıp cümleler uzun tutulur.
B) Söz sanatlarından faydalanılır.
C) Şekilsel kurallara sıkı sıkıya bağlı kalınır.
D) Arap ve İran edebiyatlarının etkisinde gelişmiştir.
E) Noktalama işaretleri kullanılmıştır.

11. Aşağıdaki eserlerden hangisinin edebî türü diğerlerinden farklıdır?

A) *Keşfü'z Zünun*
B) *Seyahatnâme*
C) *Cihannüma*
D) *Kitab-ı Bahriye*
E) *Mir'atü'l-Memalik*

12.
- Evlenme, tahta, çıkma sünnet gibi vesilelerle yapılan törenleri konu alan yapıtlardır.
- İdeal devlet düzeninin anlatıldığı eserlerdir.
- Elçilerin gittikleri ülkelerle ilgili kaleme aldığı eserlerdir.
- Bir zaferi veya din uğruna yapılan savaşı konu alan metin türüdür.

Yukarıda tanımlanan nesir türleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Surnâme
B) Gazavatnâme
C) Siyasetnâme
D) Menakıpnâme
E) Sefaretnâme

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. I. Koşuk, sagu ve sav yaygın olan nazım biçimleridir.
II. Destanlar şiir şeklinde söylenmiştir.
III. Avcı ve göçebe toplumun ritüellerinden ve yaşayışından izler vardır.
IV. Yabancı dillerin etkisi görülmez.
V. Ürünler anonim niteliğe sahiptir.

Sözlü Dönem Türk şiiri ile ilgili numaralanmış yargılardan hangisi yanlıştır?

A) V B) IV C) III D) II E) I

2.
- 11. yüzyılda yaşamıştır.
- Farsça ve Arapça bilmektedir.
- Türk edebiyatının en önemli siyasetname ve nasihatnâmelerinden biri olarak bilinen meşhur bir mesnevi kaleme almıştır.

Bu özellikler aşağıdaki sanatçılardan hangisi ile ilgilidir?

A) Ahmet Yesevî B) Kaşgarlı Mahmut
C) Yusuf Has Hacip D) Ali Şir Nevâî
E) Yüknekli Edip Ahmet

3. Klasik Türk şiirinin en büyük temsilcisidir. Yaşadığı devrin siyaset, mimari ve ekonomideki ihtişamını dizeleriyle edebiyat sanatında duyurmuştur. Kanuni Sultan Süleyman'ın vefatı üzerine yazdığı ağıt, edebiyatımızın unutulmazları arasına girmiştir.

Bu parçada sözü edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nedîm B) Bâkî C) Nef'î
D) Necatî E) Ahmedî

4. ---- Türk denizcilik tarihinin mühim simalarındandır. Barbaros Hayrettin Paşa ile birlikte önemli savaş ve seferlere katılmıştır. Şiirler de kaleme alan sanatçının *Miratü'l-Memalik* adlı eseri tanınmıştır. *Ülkelerin Aynası* anlamına gelen bu eserde sanatçı gezip gördüğü yerleri ve seyahatleri esnasında başından geçenleri konu etmiştir.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Seydi Ali Reis B) Pîrî Reis
C) Naima D) Evliya Çelebi
E) Kâtip Çelebi

5. Başka yerden derde derman isteme
Özge yirden merhem utan isteme

Ki senden iste istersen tabibi
Habibindür heman derdün tabibi

Bu varlık kim seni şad eylemişdür
Habibünden seni yad eylemişdür

Bu dizelerin nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mesnevi B) Gazel C) Kaside
D) Kıt'a E) Müstezat

6. Klasik Türk şiirinde bir şairin manzum bir yapıtına, başka bir şair tarafından aynı ölçüde ve uyak düzeninde benzer yazılan şiire ne ad verilir?

A) Münşeat B) Şehrengiz C) Terbi
D) Musammat E) Nazire

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7.
- Dörtlük nazım birimiyle oluşturulur ve dörtlük sayısı 3 ile 5 arasında değişir.
- Genellikle hecenin 8'li kalıbıyla oluşturulur.
- Söz ve ezgisinde yiğitçe bir hava sezilir.
- "Hey, bre, behey" gibi seslenme ünlemleri içerir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen nazım şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Türkü B) Destan C) Varsağı D) Koşma E) Semai

8. ---- adlı eserde Arapça ve Farsça sözcüklere ---- adlı esere nazaran daha fazla yer verilmiştir. Hatta bazı mısralar tamamen yabancı kökenli kelimelerle kurulmuştur. Kitabın kimi yerlerinde ayet, hadis ve beyitler yer almaktadır. Bu durum, eserin dinî ve ahlaki bilgiler aktarmak için kaleme alınmış bir pendnâme olmasıyla yakından ilgilidir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

A) *Kutadgu Bilig - Divan-ı Hikmet*
B) *Divanu Lugati't-Türk - Atabetü'l-Hakayık*
C) *Divanu Lugati't-Türk - Kutadgu Bilig*
D) *Kutadgu Bilig - Atabetü'l-Hakayık*
E) *Atabetü'l-Hakayık - Kutadgu Bilig*

9.
- *Sazımdan Sesler*
- *Dostlar Beni Hatırlasın*

Bu eserlerin sahibi olan ve halk şiirinin son büyük temsilcisi sayılan ozan aşağıdakilerin hangisidir?

A) Âşık Ömer B) Âşık Veysel C) Bayburtlu Zihnî D) Erzurumlu Emrah E) Kayıkçı Kul Mustafa

10. Mahzun oluruz kaçan ki dilşâd olsak
Viran kalırız eğer ki âbâd olsak
Ol murg-ı cefâperver-i aşkız biz kim
Dâme düşeriz kafesten âzâd olsak

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) "aaxa" şeklinde uyaklanmıştır.
B) Üçüncü kişili anlatımla oluşturulmuştur.
C) Rubai nazım biçimiyle yazılmış olabilir.
D) Sözcük hâlinde redif vardır.
E) Zengin uyağa yer verilmiştir.

ÜçDörtBeş

11. **Aşağıdakilerin hangisinde kavramın açıklaması yanlış verilmiştir?**

A) **Hicviye:** Bir kişiyi yerme, alay etme maksadıyla yazılan şiir
B) **Miraciye:** Hz. Peygamber'in Miraç mucizesinin konu edildiği eser
C) **Hamse:** Aynı şairin beş mesnevisinden oluşan kitap
D) **Münşeat:** Divan edebiyatında manzum eserlerin toplandığı kaynaklar
E) **Mahallileşme:** Yerel konuların sade bir dille kaleme alındığı edebî eğilim

12. **Aşağıdaki ozanlardan hangisi diğerlerinden daha önceki bir yüzyılda eser vermiştir?**

A) Dadaloğlu B) Erzurumlu Emrah C) Seyranî D) Köroğlu E) Bayburtlu Zihnî

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Orijinal Söyleyiş**

Ulşıp eren börleyü
Yırtıp yaka urlayu
Sıkrıp üni yurlayu
Sıgtap közi örtülür

Bugünkü Türkçeyle

Uludu erler kurtça
Bağırıp yırttılar yakalarını
Feryat ettiler ıslıkla
Ağlamaktan gözleri örtülür

Yukarıda günümüz Türkçesi ile verilen Sözlü Dönem şiir örneği ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Uyak ve redif vardır.
B) Hece ölçüsü ile oluşturulmuştur.
C) Bir sagudan alınmıştır.
D) Dörtlük nazım birimiyle söylenmiştir.
E) Tabiat güzellikleri işlenmiştir.

2. **Cümleler:**

I. Tasavvufi Türk şiirinin en sevilen ve bilinen ozanıdır.
II. Kendi adıyla anılan bir halk hikâyesinin kahramanıdır.
III. *Genç Osman Destanı* adlı şiiriyle ünlenmiştir.
IV. *Sergüzeştnâme* adlı yapıtın sahibidir.
V. Hem bir minyatür sanatçısı hem de âşıktır.

Sanatçılar:

- Bayburtlu Zihnî
- Yunus Emre
- Kayıkçı Kul Mustafa
- Ercişli Emrah

Yukarıda verilen cümleler ile sanatçılar eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. Halk şiirinde kalıplaşmış sözler kısmen kullanılırken divan şiirinde mazmunlar yaygın olarak kullanılmıştır.
II. Her iki şiir geleneğinde de şiirler belli kalıp ve ölçüler doğrultusunda oluşturulmuştur.
III. Halk şiirinde yüce, hayali ve soyut unsurlar anlatılırken divan şiiri büsbütün hayatın gerçeklerine yönelmiştir.
IV. Halk şiirinde uyak kulak içindir, divan şiirinde ise uyak göz içindir prensibine uyulmuştur.
V. Halk şiirinde yaygın nazım birimi dörtlük, divan şiirinde ise beyittir.

Divan şiiri ile halk şiirinin karşılaştırıldığı numaralanmış cümlelerin hangisinde yanlış bilgi verilmiştir?

A) III B) I C) V D) II E) IV

4. Türk dili ve edebiyatının şuurlu bir temsilcisi olan ----, Türk diyarlarını karış karış gezmiştir. Türk boylarının dil, edebiyat, coğrafya, tarih, destan ve efsanelerine derinlemesine nüfuz etmiştir. Onun Türkçe üzerine geniş ve derin bir bilgisi olmuştur.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Kaşgarlı Mahmut B) Yusuf Has Hacip
C) Ali Şir Nevâî D) Ahmet Yesevî
E) Edip Ahmet Yüknekî

5. Güney Anadolu'da yaşayan Avşar Türkmenlerindendir. Koçaklama tarzındaki şiirleriyle şöhret bulmuştur. Koşma, semai ve varsağı nazım biçimlerinde usta işi şiirler söylemiştir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Dertlî B) Gevherî C) Köroğlu
D) Ruhsatî E) Dadaloğlu

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. I. Medrese eğitimi almış ve Yeniçeri Ocağı'nda görev yapmıştır. Nihanî ve Adlî isimleri, kullandığı mahlaslardan birkaçıdır. Hem hece hem aruz veznini kullanmıştır. *Divan*'ı ve *Şairnâme*'si vardır.

II. Âşık şiirinin en lirik temsilcisidir. Koşma, semai ve varsağılarıyla ün kazanmıştır. İçten, yalın ve coşkulu bir söyleyişle eser vermiştir. Özellikle güzellemeleriyle tanınmıştır.

Yukarıda birer parçada tanıtılan sanatçılar aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

A) Gevherî - Bayburtlu Zihnî
B) Erzurumlu Emrah - Kayıkçı Kul Mustafa
C) Ercişli Emrah - Köroğlu
D) Dertlî - Dadaloğlu
E) Âşık Ömer - Karacaoğlan

7. I. Nedîm → Şarkı
II. Fuzulî → Gazel
III. Bâkî → Mesnevi
IV. Nef'î → Kaside
V. Bağdatlı Rûhî → Terkibibent

Numaralanmış sanatçılardan hangisi, karşısındaki nazım şekliyle eşleştirilemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Şiir bilimden ve akıldan ayrılamaz. Öyle ki ilimsiz şiir temelsiz duvara benzer. Nasıl ki temeli sağlam olmayan bir bina yıkılmaya mahkûmsa bilimsel esaslara aykırı bir şiir de değersizleşir.

Görüşlerini böyle dile getiren 16. yüzyıl divan şairi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nedîm B) Fuzulî C) Nef'î
D) Ahmedî E) Hoca Dehhânî

9. XII. asırda oluşturulmaya başlayan yapıt zaman içinde şekillenir. Türklere İslam'ı öğretmek için yazılmıştır. Hem dörtlük hem beyitler içeren eserin sade bir dili vardır. Eser, Türk tasavvuf edebiyatının kurucusu olarak kabul edilen büyük bir mutasavvıfa aittir.

Bu parçada söz edilen eser, aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Divan-ı Hikmet* B) *Vesiletü'n-Necat*
C) *Kutadgu Bilig* D) *Divanu Lugati't -Türk*
E) *Atabetü'l-Hakayık*

10. Söyleyeni belli olmayan ürünlerden oluşan bir şiir geleneğidir. Şiir söyleyenlere "kam, ozan, baksı, oyun" gibi adlar verilmiştir. Şiirler kopuz eşliğinde ve ezgili olarak söylenmiştir. Ölçü "parmak hesabı" olarak da bilinen hece ölçüsüdür. Nazım birimi dörtlüktür.

Bu parçada sözü edilen edebiyat geleneği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Âşık tarzı halk edebiyatı
B) Divan edebiyatı
C) Sözlü Dönem edebiyatı
D) Dinî-tasavvufi halk edebiyatı
E) Anonim halk edebiyatı

11. • Evliya Çelebi
• Sinan Paşa
• Kâtip Çelebi
• Mercimek Ahmet

Aşağıdaki yapıtlardan hangisi, yukarıda verilen sanatçılardan birine ait değildir?

A) *Kâbusnâme* B) *Keşfü'z-Zünun*
C) *Tazarrunâme* D) *Mecalisü'n-Nefâis*
E) *Seyahatnâme*

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. (I) Sözlü Dönem Türk şiirinin saf bir dil olduğu bilinmektedir. (II) Eserlerde yaygın olarak hece ölçüsü ve kısmen serbest ölçü kullanılmıştır. (III) Yarım uyak ve redifle ahenk sağlanmıştır. (IV) Şiirler dörder dizelik birimlerden oluşmuştur. (V) Uyak ve redifin yanı sıra ses tekrarlarıyla ritim sağlanmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Evliya Çelebi'nin yerinde gözleme dayanan öyküleme tekniği aşağıdaki sözlü anlatım türlerinden hangisine en yakındır?**

A) Sempozyum B) Röportaj C) Söylev D) Konferans E) Panel

ÜçDörtBeş

3. Çeşmîyâ bin gazel yazdım divane
El bağladım yâre durdum divane
Dedi var git yıkıl behey divane
Aşkın deryasında yüz de seyreyle

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Bir müstezattan alınmıştır.
B) Sagu nazım biçiminin örneğidir.
C) Bir kasidenin fahriye bölümünden alınmıştır.
D) Toplumsal bir temaya vurgu yapmaktadır.
E) Halk şiirinin yaygın nazım birimi ile oluşturulmuştur.

4. "Süslü nesir" **ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Hüner ve marifet göstermek amacıyla yazılır.
B) Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalarla yüklüdür.
C) Secilere sıkça yer verilir.
D) Söz ve anlam sanatlarından kaçınılır.
E) Nergisî'nin metinleri bu anlayışla oluşturulmuştur.

5. ---- tarafından yazılan ---- adlı eserde bilgi, cehalet, cömertlik, iyilik, ahlak, dünya nimetlerinin geçiciliği gibi konular ele alınmıştır. 12. yüzyıla ait olan eser, Muhammed Dâd Sipehsalar Bey'e sunulmuştur. Eserde 40 beyit ve 101 dörtlüğe yer verilmiştir. Fikirler ve tezler ayet, hadis ve Arapça beyitlerle desteklenmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

A) Kaşgarlı Mahmut - *Divanu Lugati't-Türk*
B) Edip Ahmet Yüknekî - *Atabetü'l-Hakayık*
C) Yusuf Has Hacip - *Kutadgu Bilig*
D) Ali Şir Nevâî - *Muhakemetü'l-Lugateyn*
E) Hoca Ahmet Yesevî - *Divan-ı Hikmet*

6. Bu dervişlik bir dilektir

Bilene büyük devlettir

Yensiz yakasız gömlektir

Giyemezsin demedim mi

Aşağıdakilerden hangisi, bu dizelerin oluşturulduğu şiir geleneğinde eser veren sanatçılardan değildir?

A) Kaygusuz Abdal
B) Eşrefoğlu Rûmî
C) Aziz Mahmut Hüdâî
D) Hoca Dehhânî
E) Hacı Bektaşı Veli

7.
- Uzaktır seçilmiyor
  Sulardan geçilmiyor
  Gönül bir top ibrişim
  Dolaşmış açılmıyor

- Yâr gözler
  Yollarımı yâr gözler
  Kıskandı nazar etti
  Bize bakan o gözler

- Bahçeler bir hoş olmuş
  Şehirler bomboş olmuş
  Yârim gelmiş bahçeye
  Güller pek mutlu olmuş
  Ben bir garip bülbüldüm
  Şimdi gönlüm şad olmuş

Bu mâniler, aşağıdaki mâni çeşitlerinin hangisiyle ilişkilendirilemez?

A) Kesik mâni
B) Cinaslı mâni
C) Deyiş mâni
D) Düz mâni
E) Yedekli mâni

8. Ala gözlerini sevdiğim dilber

Kokuya benzettim güller içinde

İnceciktir belin, hilâldir kaşın

Selviye benzettim dallar içinde

I. Bir güzellemeden alınmıştır.
II. Mazmunlara yer verilmiştir.
III. Tapşırma yapılmıştır.
IV. Coşkulu ve yiğitçe söyleyiş egemendir.

Bu dizelerden hareketle yukarıdakilerden hangileri söylenebilir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. Hayatına dair kesin bilgilerin olmadığı sanatçının 13. yüzyılda yaşadığı sanılmaktadır. Medrese eğitimi aldıktan sonra Tapduk Emre'ye bağlanmıştır. Tapduk Emre'den tasavvufi ilkeleri öğrenip diyar diyar dolaşmıştır. Hece ve aruz ölçüsü ile kaleme aldığı şiirlerinde samimi söyleyişi ve yalınlığı temel almıştır. İnsan ve Allah sevgisini işlediği şiirleriyle dillere destan olmuştur. "Sevelim, sevilelim, dünya kimseye kalmaz." sözüyle sanata, hayata ve insana yönelik bakışını özetlemiştir.

Aşağıdakilerin hangisi, bu parçada sözü edilen şairin eserlerindendir?

A) *Kitab-ı Miglate*
B) *Hüsn ü Aşk*
C) *Makalat*
D) *Selçuklu Şehnâmesi*
E) *Risaletü'n-Nushiye*

10. **İslam etkisinde yazılan ilk eserler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Dörtlük ve beyit nazım birimi bir arada kullanılmıştır.
B) Divan edebiyatının olgun örnekleri yazılmaya başlanmıştır.
C) Hece ve aruz ölçüsü birlikte kullanılmıştır.
D) Sözlü Dönem Türk şiirinde olmayan nazım şekilleri kullanılmaya başlamıştır.
E) Yapıtlarda didaktik söyleyiş ağır basmaktadır.

11. I. Hoca Dehhânî - 13. yüzyıl
II. Gülşehrî - 14. yüzyıl
III. Şeyh Galip - 15. yüzyıl
IV. Bağdatlı Rûhî - 16. yüzyıl
V. Nâbî - 17. yüzyıl

Yukarıdaki şair-yüzyıl eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜNİTE 04.

Video

TANZİMAT'TAN MİLLÎ EDEBİYAT'A TÜRK ŞİİRİ

TANZİMAT ŞİİRİ

SERVETİFÜNUN VE FECRİÂTİ ŞİİRİ

MİLLÎ EDEBİYAT ŞİİRİ

BAĞIMSIZ ŞAİRLERİ VE FİKİR AKIMLARI - MANZUM HİKAYE VE MENSUR ŞİİR

ÜçDört Beş

TANZİMAT ŞİİRİ

- Tanzimat Edebiyatı, Batı Etkisindeki (Yenileşme Dönemi-Modern Dönem) Türk Edebiyatı'nın ilk aşamasıdır.
- "Tanzimat", sözcük anlamı olarak "düzenleme" demektir.
- Tanzimat Dönemi'nde Osmanlı Devleti'ni eski güçlü zamanlarına döndürmek amaçlanmıştır. Bu hedef doğrultusunda ilan edilen Tanzimat Fermanı'nda birtakım yenilikler ve değişiklikler söz konusu olmuştur.
- Tanzimat Fermanı ve devamında alınan kararlar gereğince Osmanlı Devleti'nde toplumsal, siyasi, ekonomik, askerî tedbir ve yeniliklere gidilmiştir.
- Tanzimat sürecindeki modernleşme ve Batı'ya ayak uydurma girişimleri bir süre sonra kültür, sanat ve edebiyat ortamına da yansımıştır.
- Batılı türler ilk defa görülmeye başlamış, pek çok yeni kavram ilk kez edebiyat ürünlerinde işlenmiştir.
- Tanzimat şiiri, I. Dönem ve II. Dönem olmak üzere ikiye ayrılır.

ÜçDört Beş

TANZİMAT I. DÖNEM ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- I. Dönem Tanzimat şiirinde "Sanat toplum içindir." prensibi benimsenmiştir.
- Divan şiirine tepki gösterilmiş ve yeni bir edebiyat oluşturma uğraşı içine girilmiştir.
- Şiirin içeriği zenginleşmiş; vatan, millet, hürriyet eşitlik, adalet, hak gibi kavramlar şiirde ilk kez ele alınmıştır.
- Dilde sadeleşme amaçlansa da başarılı olunamamıştır.
- Klasisizm ve romantizm akımlarının tesiri görülmüştür.
- Divan şiiri nazım şekilleri kullanılmaya devam etmiştir.
- Hece ölçüsüne ilgi artmakla birlikte yaygın olarak aruz ölçüsü kullanılmıştır.
- Parça güzelliği bir kenara bırakılarak bütün güzelliği esas alınmıştır.
- Arapça ve Farsça sözcük ile tamlamaların kullanımı devam etmiştir.
- Şiirlerde mahlas (takma ad) zorunluluğu ortadan kalkmıştır.
- Şiirlere ilk kez başlık getirilmiş, Şinasi'yle beraber noktalama işareti kullanımı başlamıştır.
- Çoğunlukla tam ve zengin uyak tercih edilmiş, göz için uyak anlayışı devam etmiştir.
- Bu dönemin öne çıkan şairleri Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Paşa'dır.
- I. Dönem Tanzimat şiiri ile divan şiiri arasında bazı benzerlik ve farklılıklar şöyledir:

Benzerlikler:

- Her iki şiir geleneğinde de edebî sanatlara yer verilmiştir.
- Arapça ve Farsça kökenli tamlamalara yer verilmiştir.
- Gazel, kaside, şarkı, terkibibent gibi eski nazım şekilleri kullanılmıştır.
- Aruz ölçüsü, beyit nazım birimi yaygın olarak tercih edilmiştir.
- Göz için kafiye anlayışı kabul görmüştür.

Farklılıklar:

- Divan şiirinde doğa, aşk, sevgilinin güzelliği gibi bireysel temalar ele alınmış, buna karşılık I. Dönem Tanzimat şiirinde eşitlik, adalet, hukuk, özgürlük gibi sosyal temalar işlenmiştir.
- Divan şiirinde parça güzelliği esas alınmışken I. Dönem Tanzimat şiirinde konu birliği önemsenmiştir.
- Divan şiirinde şiirlere özgün başlıklar konmazken I. Dönem Tanzimat şiirinde konuya uygun başlıklar konmuştur.
- Divan şiirinde mahlas kullanımı varken I. Dönem Tanzimat şiirinde bu gelenek terk edilmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 1 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Aşağıdaki dizelerin hangisinde özellikle Tanzimat Dönemine özgü bir kavram yoktur?

A) Memleket bitti yine bitmedi hâlâ sen ü ben
Bize bu hâl ile bizden büyük olmaz düşmen

B) Olmuş insâna taasub bir onulmaz illet
Hüsn-i tedbîrin ile kurtulur andan millet

C) Felek her türlü esbâb-ı cefâsın toplasın gelsin
Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azîmetten

D) Kanı ol gül gülerek geldiği demler şimdi
Ağlarım hâtıra geldikçe gülüştüklerimiz

E) Ne efsûnkâr imişsin âh ey dîdâr-ı hürriyyet
Esîr-i aşkın olduk, gerçi kurtulduk esâretten

ÖSYM - 2010

TANZİMAT I. DÖNEM ŞAİRLERİ VE ESERLERİ

a. İbrahim Şinasi

- Tanzimat ile başlayan Batılı (modern) Türk edebiyatının öncüsüdür.
- Fransız şiirinden ve şairlerinden etkilenmiştir.
- Eski nazım biçimleriyle yeni konuları işlemiştir.
- Türk şiirinin divan şiiri geleneğinden ayrılıp modernleşmesinde büyük pay sahiplerindendir.
- Millet, devlet, vatan, medeniyet gibi konuları ele almıştır.
- Klasisizme dayanan, akıl ve düşünce yönü ağır basan bir şiir inşa etmiştir.
- "İlklerin Adamı" olarak anılmıştır.
- "Edebiyat" sözcüğünü kullanan ilk aydınımızdır.
- Noktalama işaretlerini edebiyatımızda ilk defa kullanmıştır.
- İlk özel gazetemiz olan *Tercümân-ı Ahvâl'i* Agâh Efendi ile birlikte çıkarmıştır.
- Edebiyatımızdaki ilk makale sayılan *Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi*'ni yazmıştır.
- Edebiyatımızdaki ilk telif oyun olan *Şair Evlenmesi*'ni yazmıştır.
- İlk fabl tercümeleri ona aittir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Tercüme-i Manzume* (Sanatçının Lamartine, Racine ve La Fontaine'den yaptığı çeviri şiirler yer almaktadır.), *Müntehabat-ı Eş'ar* (Şairin kendi şiirlerinden yaptığı seçmelerin yer aldığı kitabıdır. Sanatçı bu yapıtıyla divan düzenleme geleneğini değiştirmiştir. Ayrıca yapıta ad koyması da önemli bir adımdır. Yapıt, sonradan *Divan-ı Şinasi* adıyla basılmıştır.)
  - Tiyatro: *Şair Evlenmesi* (Yazılan ilk tiyatro eseridir.)
  - Sözlük: *Durub-ı Emsal-i Osmaniye* (Atasözleri sözlüğü)

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

"Düzenlemeler" anlamına gelen "Tanzimat", bir bakıma Osmanlı İmparatorluğu'nun bazı kurumlarıyla Batı'ya yönelişi demektir. Tanzimat Döneminde Batı'yı yakından tanımış, Batı uygarlığının önemini kavramış kimi Türk aydınları, yaşayış, bilim, sanat ve edebiyat yönünden Batı ile bağlantılar kurmuşlardı. 1860 yılında Agâh Efendi ile Şinasi'nin birlikte çıkardıkları ---- adlı gazete ile Tanzimat edebiyatı başlamış oldu.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) *Tercümân-ı Ahvâl*
B) *Ceride-i Hâvâdis*
C) *Takvîm-i Vakâyî*
D) *Tercümân-ı Hakîkat*
E) *Tasvîr-i Efkâr*

ÖSYM - 2011

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b. Namık Kemal

- İlk şiirlerinde divan edebiyatının etkileri görülen sanatçı, Şinasi ile tanıştıktan sonra edebiyata bakışını değiştirmiştir.
- Bir şairler meclisi olan Encümen-i Şuara'ya katılmıştır.
- Türk şiirini, divan şiirinin tesirinden kurtarmaya çalışmıştır.
- *Lisan-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhâzatı Şamildir* makalesiyle şiire ilişkin görüşlerini ortaya koymuştur.
- "Vatan Şairi" olarak tanınmış ve eserlerinde "vatan, millet, hürriyet, hak" gibi kavramları işlemiştir.
- Kaside, kıt'a ve murabba nazım biçimlerinde eser vermiştir.
- Ziya Paşa ile edebî tartışmalara girişmiş, onun *Harabat* adlı eserine cevap ve eleştiri niteliğinde *Tahrib-i Harabat* ve *Takip*'i yazmıştır; *Tahrib-i Harabat* edebiyatımızın ilk eleştiri örneği kabul edilmiştir.
- Eserlerini romantizm etkisiyle kaleme almıştır.
- *Vatan Mersiyesi*, *Hürriyet Kasidesi*, *Vaveyla* sanatçının en tanınmış şiirleridir.
- Tiyatroya önem vermiş ve toplumu eğitmede bir araç olarak görmüştür.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *İntibah* (ilk edebî roman), *Cezmi* (ilk tarihî roman)
  - Tiyatro: *Vatan yahut Silistre* (sahnelenen ilk oyun), *Kara Bela*, *Celalettin Harzemşah*, *Zavallı Çocuk*, *Âkif Bey*, *Gülnihal*

ÖRNEK 3

Mahv eder kendini bülbül bile hürriyet için
Çekilir mi bu belâ âlem-i pür mihnet için
Din için, devlet için, can çekişen millet için
Azme hâil mi olurmuş bu çürük ten kafesi

Bu dizelerin şairi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) "Vatan Şairi" olarak bilinmektedir.
B) Eserlerini "toplum için sanat" anlayışıyla vermiştir.
C) Romantizm akımından etkilenmiştir.
D) Sosyal meselelere temas etmiştir.
E) Divan şiir geleneğinden içerik bakımından faydalanmıştır.

c. Ziya Paşa

- Namık Kemal ve Şinasi ile beraber yeni Türk edebiyatının temellerini atmıştır.
- Şiir dilinin halkın dili olması gerektiğine inanmıştır.
- Divan şiiri nazım şekillerini kullanmıştır.
- Bağdatlı Ruhî'ye nazireler yazmış ve terkibibent ile terciibent nazım şekillerinin Türk edebiyatındaki önemli örneklerini vermiştir.
- "Uygarlık, adalet, hak, özgürlük" gibi temaları eski nazım şekilleriyle işlemiştir.
- Eserleri içerik yönüyle yeniyken şekil bakımından eskidir.
- Şiirlerinde düşünce ve öğreticilik belirgindir, toplumsal yararı gözeten bir şairdir.
- Eski edebiyat-yeni edebiyat ve divan şiiri-halk şiiri arasında gidip gelmiş önceleri halk şiirini savunurken sonrasında divan şiirini öne çıkarmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- *Şiir ve İnşa* adlı makalesinde halk şiirini övdükten sonra fikrini değiştirmiş ve *Harabat* adlı antolojisinde divan şiirini övmüştür; bu nedenle "İkilemler Şairi" olarak anılmıştır.
- Batı'nın ilim, teknik ve sanatından ilham almakla birlikte Batı taklitçiliğinin karşısındadır.
- Hiciv nazım türünde birçok şiir kaleme almıştır.
- Birçok beyti ve mısrası âdeta atasözü gibi benimsenmiş ve yaygınlaşmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Eş'ar-ı Ziya* (kendi yazdığı şiirleri), *Harabat* (divan şiiri antolojisi), *Zafername* (Âli Paşa'yı eleştirdiği hiciv türünde eseri)
  - Röportaj-mülakat: *Rüya* (edebiyatımızdaki ilk röportaj)
  - Anı: *Defter-i Âmâl*

ÖRNEK 4 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Ziya Paşa'nın Avrupa dönüşü yayımladığı eser, Tanzimat yazarlarının hiç değilse yeni edebiyat kökleşene kadar unutturmaya çalıştıkları divan şiirini tekrar diriltebilir düşüncesiyle Namık Kemal tarafından amansızca tenkit edildi. Eser çıktığı zaman Magosa'da sürgünde bulunan Namık Kemal, edebiyatta yenilik yapma yolunda arkadaşı olan Ziya Paşa'nın, böyle birdenbire güçlükle yapılanları da yıkabilecek bir eser çıkarmasına haklı olarak içerledi. Ama bu öfkesini, asabi bir yazı şeklinde değil, eserin yanlışlarını bir bir göstererek sağlam, inandırıcı, mantığa dayanan güçlü bir eleştiri hâlinde ortaya koydu.

Bu parçada Ziya Paşa'nın sözü edilen eseri aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Şiir ve İnşa* B) *Zafername* C) *Terkibibent*

D) *Harabat* E) *Rüya*

ÖSYM - 2013

ÜçDörtBeş — TANZİMAT II. DÖNEM ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- "Sanat sanat içindir." anlayışı benimsenmiş, siyasi ve sosyal temalardan kaçınılmıştır.
- I. Dönem Tanzimat'tan farklı olarak bireysel konular üzerinde durulmuştur.
- Güzel olan her şey şiire konu edilerek şiirin konu yelpazesi genişletilmiştir.
- Yeni nazım biçimleri denense de divan şiiri nazım biçimleri devam etmiştir. Özellikle Abdülhak Hamit Tarhan, şiirin biçimsel kalıplarını kırmaya başlamıştır.
- Süslü ve sanatlı anlatım ilke edinilmiş, yaygın olarak aruz ölçüsü kullanılmıştır.
- Şiir dilinin gündelik dilden ayrı ve özel olmasına dikkat edilmiş, konuya uygun ahengi oluşturacak aruz kalıbı seçilmiştir.
- "Kulak için kafiye" prensibine uyulmuş ve beyit nazım biriminden vazgeçilmemiştir.
- Konu bütünlüğüne uyulmuş ve parça güzelliği yerine bütün güzelliği benimsenmiştir.
- Romantizm akımından etkilenilmiştir.
- Arapça ve Farsça sözcüklerle yüklü, ağır bir dil kullanılmıştır.
- Genelde yeni ve Batılı şiir anlayışı hâkim olsa da geleneksel şiiri, yani divan şiirini savunan şairler de bulunmaktadır. Yeni edebiyatı savunan Recaizade Mahmut Ekrem ile divan şiirini savunan Muallim Naci arasında eski-yeni (abes-muktebes) tartışması yaşanmış ve Recaizade Mahmut Ekrem'in *Zemzeme* adlı şiir türündeki eserine karşı Muallim Naci *Demdeme* adlı eleştiri türündeki eserini yazmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Bu dönemin öne çıkan şairleri Abdülhak Hamit Tarhan, Recaizade Mahmut Ekrem, Muallim Naci'dir.

- Tanzimat I. ve II. Dönem arasındaki benzerlik ve farklılıklar şunlardır:

Benzerlikler:

- Arapça ve Farsça kökenli tamlamalara ve ağır bir üsluba yer verilmiştir.
- Divan şiiri nazım şekilleri kullanılmıştır.
- Aruz ölçüsü, beyit nazım birimi yaygın olarak tercih edilmiştir.
- Konu bütünlüğünün önemsenmesi, başlık kullanımı, mahlasa yer vermeme anlayışı benimsenmiştir.

Farklılıklar:

- I. Dönem'de "toplum için sanat" anlayışı hâkimken II. Dönem'de "sanat için sanat" anlayışı benimsenmiştir.
- I. Dönem'de dilde sadeleşme amacı varken II. Dönem'de böyle bir gaye güdülmemiştir.
- I. Dönem'de "göz için uyak" anlayışı baskınken II. Dönem'de "kulak için uyak" anlayışı hâkimdir.

ÖRNEK 5

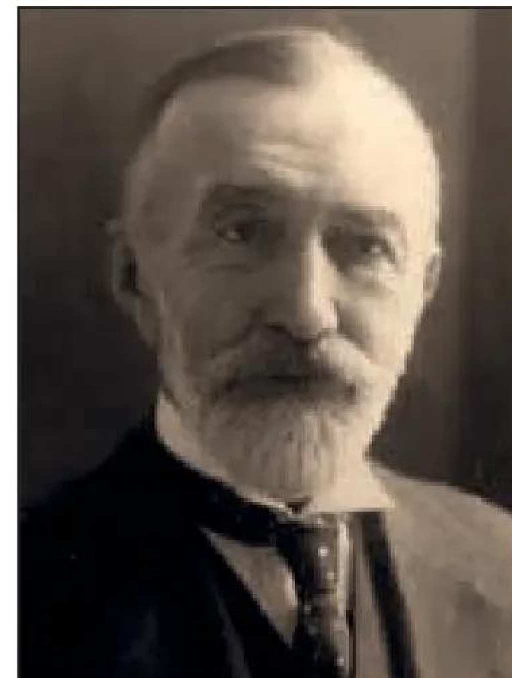
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde II. Dönem Tanzimat şairleri ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) Konu bütünlüğüne önem vermişlerdir.
B) Sanatlı bir üslubu benimsemişlerdir.
C) Göz için kafiye ilkesini titizlikle uygulamışlardır.
D) Romantizmden etkilenmişlerdir.
E) Konuya uygun ahengi ortaya çıkaracak ölçüyü seçmişlerdir.

ÜçDört Beş

II. DÖNEM TANZİMAT ŞAİRLERİ VE ESERLERİ

a. Abdülhak Hamit Tarhan

- "Şair-i Âzam", "Dahi-i Âzam" ve "Tezatlar Şairi" olarak anılmıştır.
- Şiirlerinde şekil bakımından birçok yeniliğe imza atmıştır.
- Edebiyatımızın ilk kafiyesiz şiiri olan *Validem*'i kaleme almıştır.
- Yabancı kökenli kelime ve tamlamaları bolca kullanmıştır.
- Türk şiirine metafizik ürpertiyi taşımıştır.
- Gerek Doğu gerek Batı edebiyatını iyi bilmektedir.
- Edebiyatımızdaki ilk pastoral şiir olan *Sahra*'yı yazmıştır.
- Türk edebiyatına getirdiği yeniliklerle divan şiirinin sona ermesine katkıda bulunmuştur.
- Lirik, felsefi ve epik şiirler kaleme almıştır.
- Sanat sanat içindir, prensibine sadık kalmıştır.
- Ölüm, metafizik konular, felsefi düşünceler, doğa, aşk sanatçının ele aldığı temalardır.
- Eşi Fatma Hanım'ın ölümü üzerine yazdığı *Makber* adlı eseriyle tanınmıştır.
- Tiyatroya önem vermiş ve okunmak için oyunlar yazmıştır.
- Hem aruz hem de hece ölçüsü ile oyunlar yazmıştır.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *İlham-ı Vatan*, *Makber*, *Balâdan Bir Ses*, *Sahra*, *Hacle*, *Ölü*, *Divaneliklerim*, *Bunlar Odur*, *Yadigâr-ı Harb*
- Tiyatro: *Macera-yı Aşk*, *Nesteren*, *Tezer*, *Sardanapal*, *Sabr u Sebat*, *İçli Kız*, *Duhter-i Hindu*, *Tarık*, *Eşber*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 6 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

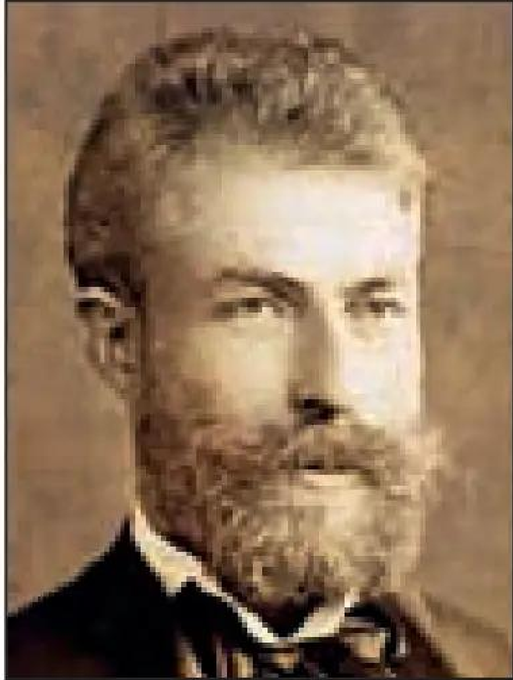
Sürekli bir "değişme" ihtiyacı duyan ----, bir düzen ve denge düşüncesinden uzaktır. Bu düzensizlik, onun mizacının ve sanatının en belirgin özelliğidir. Onun şiirlerinde hem biçim ve içerik hem de dil bakımından yenilikler dikkat çeker.
O, Tanzimat Dönemi'nin en renkli şairidir. Hayal gücünün zenginliği, duygularının çeşitliliği ve tabiata duyduğu ilgi, onun Tanzimat'tan sonraki Türk edebiyatının lirik şairleri arasında anılmasını da sağlamıştır. Özellikle eşinin ölümü üzerine yazdığı şiiri, hafızalarda önemli bir yer edinmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) İbrahim Şinasi
B) Namık Kemal
C) Ziya Paşa
D) Abdülhak Hamit Tarhan
E) Recaizade Mahmut Ekrem

ÖSYM - 2017

b. Recaizade Mahmut Ekrem

- Yenileşme Dönemi Türk edebiyatının önemli temsilcilerinden biri olan Recaizade Mahmut Ekrem "Üstad" olarak bilinir.
- Toplumsal konulardan uzak durmuş, sanatın sanat için olması gerektiğine inanmıştır.
- Şiirin estetik yönünü vurgulamış, yeni edebiyatı ve "kulak için kafiye" anlayışını savunmuştur.
- Romantizmden etkilenmiş ve divan şiiri nazım şekillerini kullansa da bunlarda bazı değişiklikler yapıp yeni nazım şekilleri denemiştir.
- Servetifünun şiirinin oluşumuna zemin hazırlamıştır.
- Şairliğinden ziyade şiir ve edebiyat kuramcılığıyla öne çıkmıştır.
- Edebiyat teorisyenliğini *Talim-i Edebiyat* adlı eseriyle somutlaştırmıştır.
- Hece ölçüsünü de kullanmakla beraber genelde aruzu tercih etmiştir.
- Şiirlerinde ölümü çağrıştıran doğa görünümleri ve hüzünlü duygular geniş ölçüde yer tutmuştur.
- "Zerreden küreye kadar her şey şiirin konusu olabilir." diyerek şiirin konu sınırını genişletmiştir.
- Şiirde güzelliğin gerçeğe uygun, hissî ve hayali olmak üzere üç çeşit olduğunu söylemiştir.
- Şiire ilişkin düşünce ve yorumunu *Zemzeme* adlı yapıtının ön sözünde ortaya koymuştur.
- Muallim Naci ile eski-yeni tartışmasına girmiştir.
- Çocuklarının küçük yaşta ölümünden, özellikle de oğlu Nijad'ın vefatından oldukça etkilenmiştir.
- Edebiyatımızdaki ilk realist roman olan *Araba Sevdası*'nı yazmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Zemzeme I-II-III*, *Yadigâr-ı Şebâb*, *Nağme-i Seher*, *Pejmürde*, *Nefrin*, *Nijad Ekrem*
  - Roman: *Araba Sevdası*
  - Tiyatro: *Afife Anjelik*, *Atala*, *Vuslat*, *Çok Bilen Çok Yanılır*
  - Hikâye: *Şemsa*, *Muhsin Bey*
  - Eleştiri: *Takdir-i Elhan*

ÖRNEK 7

Nerden uçmuş? Zavallıcık... Bir kuş!
Bana bak hiş! Sakın kaçıp gitme!
O keder-nâk, o sâkitâne duruş
-Böyleyim ben- dokundu rikkatime
Mükeddersen benim de var elemim
Gel, yakın gel, seninle dertleşelim

Recaizade Mahmut Ekrem'in *Bir Kuş* şiirinden alınan bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Ahenk unsuru olarak tam uyağa yer verilmiştir.
B) I. kişili anlatıma başvurulmuştur.
C) Aruz ölçüsü ve beyit nazım birimiyle oluşturulmuştur.
D) Şairin ruh durumunu ve duygu dünyasını yansıtmaktadır.
E) Yer yer yabancı sözcükler kullanılmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

c. Muallim Naci

- Eskiyi reddetmeden yenileşmeyi savunmuştur.
- Divan edebiyatına yakındır, bu bakımdan eski edebiyatın temsilcisi kabul edilmiştir.
- Divan şiirini yenilemeye çalışmıştır.
- Göz için uyak anlayışını sürdürmüştür, aruz veznini ustalıkla kullanmıştır.
- Şiirin en güzel söz olduğunu söylemiş ve şiirde vezinle kafiye hatasının olmaması gerektiğini vurgulamıştır.
- Recaizade Mahmut Ekrem ile uyak üzerinden eski-yeni tartışmasına girişmiştir.
- Şiirin millî bir yaklaşıma sahip olması gerektiğine inanmıştır.
- Halk edebiyatı geleneğini sıradan bulmuş ve hece ölçüsüne eğilim göstermemiştir.
- *Köylü Kızların Şarkısı* adlı eseri, köy yaşamından söz eden ilk önemli şiir olarak değerlendirilmektedir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Şerâre*, *Ateşpâre*, *Füruzan*, *Sünbüle*, *Yadigâr-ı Naci*, *Terkibibent*
  - Anı: *Ömer'in Çocukluğu*
  - Tiyatro: *Heder*
  - Eleştiri: *Demdeme*
  - Sözlük: *Lugat-ı Naci*, *Istılahat-ı Edebiye*

ÖRNEK 8 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Tanzimat Dönemi'nde aşağıdaki sanatçılardan hangisinin, divan edebiyatına karşı eleştirel bir tavır aldığı söylenemez?

A) Şinasi

B) Recaizade Mahmut Ekrem

C) Ziya Paşa

D) Namık Kemal

E) Muallim Naci

ÖSYM - 2014

ÖRNEK 9 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Gerek sosyal gerekse metafizik konularda yazdığı şiirlerindeki ahlakçı ve filozofça tutumuyla Ziya Paşa, divan şiirindeki "hakimane" şiirin son temsilcisi ve halk filozofu unvanını kazanmıştır. Bu tarz şiirlerinden birçok beyti ve dizesi, birer atasözü sağlamlığı ve sevimliliğiyle belleklerde yer etmiştir.

Bu parçadaki açıklamaya göre, aşağıda verilenlerden hangisinin Ziya Paşa'ya ait olduğu söylenemez?

A) İdrâk-i meâlî bu küçük akla gerekmez
Zîrâ bu terâzû o kadar sıkleti çekmez

B) Nâ-merd olayım çarha eğer minnet edersem
Cevrinle senin ben keder etsem mi sanırsın

C) Âyînesi iştir kişinin lâfa bakılmaz
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde

D) Pek rengine aldanma felek eski felektir
Zîrâ feleğin meşreb-i nâ-sâzı dönektir

E) Ne kaldı rûha teselli şarâbdan başka
Boğaz'da üç gecelik mâh-tâbdan başka

ÖSYM - 2011

ÖRNEK 10 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Şair, Tanzimat'tan sonra Divan edebiyatına ilk fakat usta bir söyleyişe kavuşmuş şuurlu bir dönüşü temsil etmektedir. Yeni şiirin sadece Batı'ya değil millî örneklere de bağlanmasını istemiştir. Şair, *Köylü Kızların Şarkısı* adlı şiiri ile edebiyatımızın ilk ve şaşılacak kadar yeni olan ahenkli köy şiirini ortaya koymuştur. Bu şiirde köylülerin konuşmaları, yaşayışları ve duygulanışları aruz vezni içinde canlı bir üslupla yansıtılmıştır. Ayrıca Fransız şiirinden başarılı tercümeler de yapmıştır. Şiirlerini *Ateşpâre*, *Şerâre* ve *Füruzan* isimli kitaplarda toplamıştır.

Bu parçada sözü edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nabizâde Nâzım

B) Recaizade Mahmut Ekrem

C) Ziya Paşa

D) Şemsettin Sami

E) Muallim Naci

ÖSYM - 2016

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 11

I. Dönem Tanzimat şiiri ile ilgili aşağıdaki yargıların bilgi yanlışlarını düzelterek cümleleri tekrar yazınız.

a. Özellikle İtalyan şiirinden etkilenilmiştir.

....

b. Genel olarak dörtlük nazım birimi tercih edilmiştir.

....

c. Ferdî konulara ağırlık verilmiştir.

....

d. Sembolizm akımı etkili olmuştur.

....

e. Konu birliği yerine parça güzelliği esas alınmıştır.

....

ÖRNEK 12

I. Birinci Dönem Tanzimat şiirinde şiirin içeriğine değil, sanatsal yönüne önem verilmiştir.

II. İkinci Dönem Tanzimat sanatçılarının dili yalınlıktan uzaktır.

III. Birinci Dönem Tanzimat şairleri, Türk şiirine pek çok yeni nazım biçimi kazandırmıştır.

IV. İkinci Dönem Tanzimat şiirinin konusu ilk döneme göre genişlemiştir.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangilerinde Tanzimat şiiri ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

ÖRNEK 13

Tanzimat şiiri ile ilgili aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

a. İbrahim Şinasi; .... adlı eserinde Lamartine, Racine ve La Fontaine'den çeviriler yapmıştır.

b. Namık Kemal, şiirlerini .... akımının etkisinde yazmıştır.

c. ...., "Zerreden küreye kadar her şey şiirin konusu olabilir." demiştir.

d. ...., "Dahi-i Âzam" olarak edebiyat tarihimize geçmiştir.

e. *Şerare*, *Ateşpare* ve *Füruzan* .... şiir kitaplarıdır.

ÖRNEK 14

(I) I. Dönem Tanzimat şiirinde toplumsal temalar yoğun olarak ele alınmıştır. (II) Aruz vezni yaygın olarak kullanılmıştır. (III) Şiir dili yalınlaştırılmak istense de bunda gözle görülür bir ilerleme kaydedilememiştir. (IV) Klasisizm ve romantizm akımları etkili olmuştur. (V) Genellikle yarım ve cinaslı uyak kullanılmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde Tanzimat'ın I. Dönem şiir anlayışı ile ilgili bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Gâhi hasret iken ol sineye sinem kavuşur
Sanma gönlümde olan derd-i muhabbet savuşur

Yaseminden bile naziktir o boy bos onda
Sarmaşıkvari sarılsam eğilir o anda

Şinasi'nin *Arz-ı Muhabbet* adlı şiirinden alınan bu dizeler, I. Dönem Tanzimat şiirinin hangi özelliğini göstermek için kullanılamaz?

A) Sosyal temalara değinilir.
B) Lirik söyleme yer verilebilir.
C) Kafiye ve redife başvurulur.
D) Dilde sadeleşme eğilimi amaçlanır.
E) Beyit nazım birimi kullanılır.

2. I. Tanzimat Dönemi'nde divan şiirine ait nazım şekilleri ile yeni konu ve kavramlar ele alınmıştır.
II. Şinasi, akla uygunluğu ve akılcılığı esas almış bir sanatçıdır.
III. Birinci Dönem Tanzimat şiirinde "Sanat sanat içindir." prensibine bağlı kalınmıştır.
IV. İkinci Dönem Tanzimat şiirinde hâkim nazım ölçüsü aruzdur.
V. Tanzimat Dönemi edebiyatının ilk evresinde divan şiirinden farklı olarak konu bütünlüğü sağlanmıştır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. "Dahi-i Âzam" olarak ün kazanmış bir sanatçıdır. Türk şiirine şekil ve tema zenginliği yönünden pek çok yenilik katmıştır. Kimi şiirlerinde felsefi düşünüşün yer alması bakımından onun dizelerinde düşünsel bir alt metin geniş yer tutar. Bu açıdan bakıldığında sanatçının eserlerinde zıtlıklara yer vermesi daha anlaşılır hâle gelmektedir.

Bu parçada sözü edilen sanatçının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Hacle*
B) *Bunlar Odur*
C) *Divaneliklerim*
D) *Sünbüle*
E) *İlham-ı Vatan*

4. Seyretti hava üzre denir taht-ı Süleyman
Ol saltanatın yeller eser şimdi yerinde

Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde

Bu dizelerde de görüldüğü gibi nasihate dayalı didaktik üslubu ile öne çıkan ve "İkilemler Şairi" **olarak tanınan Tanzimat sanatçısı aşağıdakilerin hangisidir?**

A) Recaizade Mahmut Ekrem
B) Abdülhak Hamit Tarhan
C) İbrahim Şinasi
D) Namık Kemal
E) Ziya Paşa

5. Edebiyatımızın II. Dönem Tanzimat devresinde öne çıkan şahsiyetlerdendir. Eski ile bağları büsbütün koparmadan şiirimizi yenileme ve modernleştirme gayretindedir. Anlayış ve şekil yönünden divan edebiyatı geleneğine yakın olmakla beraber klasik şiirimizi yenileme amacı gütmüştür. "Göz için uyak" anlayışını devam ettirmiştir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Recaizade Mahmut Ekrem
B) Abdülhak Hamit Tarhan
C) Muallim Naci
D) Namık Kemal
E) Ziya Paşa

6.

	I. Grup	II. Grup
I.	*Vaveyla*	Namık Kemal
II.	*Makber*	Abdülhak Hamit Tarhan
III.	*Hürriyet Kasidesi*	
IV.	*Zafername*	
V.	*Sahra*	

I. gruptaki eserler, II. gruptaki sanatçılarla ikişerli eşleştirilirse hangi eser dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Megarip oldu dirîga metâli-i irfan
Ne kaldı şöhret-i Rum u Arab ne Mısır u Herat

Zamân zamân-ı terakki cihân-ı ulûm
Olur mu cehl ile kabil beka-yı cem'iyyât

Günümüz Türkçesi

Ne yazık ki ilim ve irfanın doğduğu yer artık Batı oldu. / Ne Anadolu ve Arabistan'ın şöhreti kaldı ne de Mısır ve Herat'ın. / Zaman, ilerleme ve yükselme zamanı; dünya, bilim dünyasıdır. / Toplumların sonsuza kadar yaşamasını ve devamını sağlamak cehalet ile mümkün olur mu?

Yenileşme Dönemi aydınlarından Sadullah Paşa'nın bu dizeleriyle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenebilir?

A) Divan şiirinin sanat anlayışını yansıtan bir içeriğe sahiptir.
B) Türk şiirinin Batı şiiriyle boy ölçüşebilecek düzeyde olduğu vurgulanmıştır.
C) Bilim ve edebiyatın artık iç içe geçtiği düşüncesi belirtilmiştir.
D) Tanzimat kültür ve edebiyatının oluşum gerekçeleri üzerinde durulmuştur.
E) Türk halk edebiyatı üzerindeki Batı etkisinin nasıl oluştuğu izah edilmiştir.

8. **Aşağıdaki açıklamalardan hangisi diğerlerinden farklı bir sanatçıya aittir?**

A) İlk özel gazetemiz olan *Tercümân-ı Âhvâl* gazetesini Agâh Efendi ile beraber çıkarmıştır.
B) Dil ve edebiyat üzerine görüşlerini Londra'da çıkan *Hürriyet* gazetesinde yayımladığı *Şiir ve İnşa* adlı makalesinde açıklamıştır.
C) Şiirlerinde konu bütünlüğüne önem vermiş ve noktalama işaretlerini ilk kez kullanmıştır.
D) Düşüncelerini yalın bir anlatımla söylemeyi ve konuşma dilini yazı diline yaklaştırmayı amaçlamıştır.
E) Fransızcadan çevirdiği şiirleri, orijinalleriyle birlikte *Tercüme-i Manzume* adlı bir kitapta toplanmıştır.

9. **Aşağıdaki şiir parçalarından hangisinin Tanzimat I. Dönem edebiyatını yansıttığı söylenemez?**

A) Görüp ahkâm-ı asrı münharif sıdk u selâmetten
Çekildik izzet ü ikbal ile bâb-ı hükûmetten

Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten
Mürüvvet-mend olan mazluma el çekmez iânetten

B) Ey neşve ne geldin bana meyhane miyim ben
Ey aşk ne sevdin beni divâne miyim ben

Misbâh-ı bekâ pertev-i işret ki aşkım
Yanmakla tükenmem per pervâne miyim ben

C) Pek rengine aldanma felek eski felektir
Zîrâ feleğin meşreb-i nâ-sâzı dönektir

Ya bister-i kemhâda ya vîrânede can ver
Çün bây u gedâ hâke beraber girecektir

D) Diyar-ı küfrü gezdim beldeler kâşaneler gördüm
Dolaştım mülk-i İslâm'ı bütün vîrâneler gördüm

Bulundum ben dahi darüşşifa-yı Babıâli'de
Felatun'u beğenmez anda çok dîvâneler gördüm

E) Sıdk ile terk edelim her emeli her hevesi
Kıralım hâil ise azmimize ten kafesi

İnledikçe eleminden vatanın her nefesi
Gelin imdada diyor, bak budur Allah sesi

10.

I.	*Âteşpâre*	→	Muallim Naci
II.	*Harabat*	→	Ziya Paşa
III.	*Nağme-i Seher*	→	Recaizade Mahmut Ekrem
IV.	*Zemzeme*	→	Namık Kemal
V.	*Müntehebat-ı Eş'ar*	→	Şinasi

Yukarıdaki eser-sanatçı eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) II B) V C) IV D) I E) III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

SERVETİFÜNUN ŞİİRİ

SERVETİFÜNUN ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- 1896-1901 yıllarını kapsayan Servetifünun Dönemi, Yenileşme Devri Türk edebiyatının Tanzimat'tan sonra gelen aşamasıdır.
- Servetifünun, "Fenlerin Serveti" anlamına gelmektedir. *Servetifünun* dergisi de başlangıçta bilimsel ve teknik konularla ilgili yazıların çıktığı bir yayın organı iken sonradan Recaizade Mahmut Ekrem'in yönlendirmesiyle derginin başına Tevfik Fikret getirilmiş, dergi edebî ve sanatsal meselelerin ele alındığı bir mecmuaya dönüşmüştür. Buna rağmen derginin ismi değişmemiştir.
- Bu edebî dönem, "Edebiyat-ı Cedide" olarak da anılmaktadır. "Edebiyat-ı Cedide", "Yeni Edebiyat" demektir.
- Servetifünuncular kendilerinden önceki Yenileşme Dönemi edebiyatını yetersiz bulmaktaydı. Dolayısıyla Türk edebiyatını gerçek anlamda Batılılaştırmak için başta şiir olmak üzere edebî türlerde önemli hamleler yapmışlardır.
- "Sanat sanat içindir." anlayışıyla eser vermişlerdir.
- Batı edebiyatından alınan sone, terzarima, balad, triyole gibi nazım biçimleriyle şiir yazmışlardır.
- Seçkin zümreye dönük bir edebiyat oluşturulmuş, geniş halk kitlelerine seslenilmemiştir. Bu durum, "salon edebiyatı" oluşturulduğunu düşündürmüştür.
- Nazım, nesre yaklaştırılmış ve Halit Ziya Uşaklıgil nesir tarzında şiir kaleme alarak "mensur şiir" türünü oluşturmuştur.
- Fransız şiiri örnek alınarak anlamın ve cümle yapısının sonraki dizelere yayılması sağlanmıştır. Bu tekniğe "anjambman" denilmektedir.
- Aruz ile beyit kullanımı devam etmiş ve parnasizmle sembolizm akımlarından etkilenilmiştir.
- Kulak için kafiye anlayışı uygulanmış, şiirde musikiye (müzikaliteye) ulaşılmaya çalışılmıştır.
- Oldukça ağır ve kapalı bir dil kullanılmış, daha önce hiç kullanılmayan Arapça ve Farsça kelimeler dahi şiire alınmıştır.
- Sosyal ve siyasal gündeme değinilmemiş; mecazlara, imgeye, benzetmelere yer verilmiştir.
- Şiirin konu alanı alabildiğine genişletilmiş ve gündelik olaylar, gözlemler, en sıradan nesneler bile şiirde işlenmiştir.
- Doğaya ve hayale sığınılmış, tablo altı şiirler oluşturulmuştur.
- Karamsarlık, hüzün, üzüntü, yalnızlık, ayrılık, hayal-hakikat çatışması, melankoli, gerçeklerden kaçış gibi temalar sıkça ele alınmıştır.
- Hüseyin Cahit Yalçın'ın *Edebiyat ve Hukuk* adlı çeviri makalesinin yayımlanması nedeniyle dergi kapatılmış ve topluluk da kısa süre sonra dağılmıştır.
- Bu dönemde öne çıkan şairler şunlardır: Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin, Süleyman Nazif, Celal Sahir Erozan, Ali Ekrem Bolayır, Hüseyin Siret Özsever, Faik Ali Ozansoy, Hüseyin Suat Yalçın.

ÖRNEK 1 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Aşağıdakilerden hangisi, Servetifünun şiirinin özelliklerinden biri <u>değildir</u>?

A) Şiirin konusu genişletilerek hemen hemen her şey şiirde işlenmiştir.

B) Fransız şiirinden alınan sone, terzarima gibi nazım şekilleri denenmiştir.

C) Aşk teması, daha çok romantik bir atmosfer içinde ele alınmıştır.

D) Hayal ve hakikat çatışması çokça işlenmiştir.

E) Metafizik ve sosyal olaylara geniş yer verilmiştir.

ÖSYM - 2014

BİLELİM

Birinci Dönem Tanzimat şiiri ile Servetifünun şiiri arasında birtakım farklar söz konusudur.

FARKLILIKLAR

I. DÖNEM TANZİMAT ŞİİRİ	SERVETİFÜNUN ŞİİRİ
• Toplum için sanat anlayışı • Geniş halk kitlelerine ulaşma • Dilde sadeleşme gayesi • Romantizm akımından etkilenme • Toplumsal temaları ele alma • Divan şiiri nazım biçimlerini kullanma	• Sanat için sanat anlayışı • Yüksek zümreye seslenme • Oldukça ağır bir dil kullanma • Parnasizm ve sembolizmden etkilenme • Bireysel temaları işleme • Batı'dan alınan nazım biçimlerini kullanma

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

SERVETİFÜNUN ŞAİRLERİ VE ESERLERİ

a. Tevfik Fikret

- Servetifünun topluluğunun şiirdeki en önemli ismidir.
- Şiirin konu yelpazesini genişletmiş, her şeyin şiire konu edilebileceğini belirtmiştir.
- Türk şiirinin Batılılaşmasında ve modernleşmesinde büyük pay sahibidir.
- Sanatının ilk yıllarında bireysel konuları ele alırken ikinci döneminde sosyal temalara yönelmiştir.
- Özellikle tabiat konulu şiirlerinde parnasizmin tesiri hissedilmektedir.
- Aynı zamanda ressam olduğundan şiirlerinde güçlü ve renkli tasvirlere yer vermiştir.
- Servetifünun topluluğu dağıldıktan sonra toplumsal temaları ele almaya başlamıştır.
- *Sis*, *Han-ı Yağma*, *Tarih-i Kadim*, *Doksan Beşe Doğru* şiirleri bu dönemin ürünleridir ve bu şiirleri eleştirel bakışla oluşturmuştur.
- *Sis* isimli şiiriyle İstanbul'u kötüleyen ilk şair olmuştur.
- Şiirlerinde bilimi, aklı ve insanın düşünce gücünü övmüştür.
- Oğlu Haluk'u Türk gençliğinin simgesi olarak görmüştür.
- Şiirimizde sürekli yenilik arayışı içinde olmuştur.
- Nazım biçimi ve tekniğinde gösterdiği hassasiyeti dilde göstermemiştir.
- Aruzu Türkçeye en iyi uygulayan şairlerden biridir, bu bakımdan Ahmet Haşim ve Yahya Kemal Beyatlı'ya yaklaşır.
- Manzum hikâye türünde başarılı örnekler vermiştir.
- Nazmı nesre yaklaştırması ve manzum hikâye türünde eserler vermesi, Mehmet Akif Ersoy'la ortak yönleridir.
- Çocuklar için hece ölçüsüyle *Şermin* adlı çocuk kitabını yazmıştır.
- Kimi şiirlerinde sosyal ve ahlaki bozuklukları çarpıcı biçimde eleştirmiştir.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Rübab-ı Şikeste*, *Rübabın Cevabı*, *Haluk'un Defteri*, *Tarih-i Kadim*, *Şermin*

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu

Edebiyatımızda, tabiat ve mizacını şiirlerine onun gibi yansıtabilen pek az şair vardır. Sevgi ve nefretleri, kırgınlık ve sevinçleri, umut ve bezginlikleri, fazileti ve gururu, buğuz ve istihzası, elle tutulurcasına şiirinden sezilir. Gerçekten de onun çok etkili ve mağrur bir kişiliği olduğu yargısı, hatıra yazan bütün arkadaşlarının ortak yargısını oluşturur. Yahya Kemal Beyatlı ise onun bu özelliğini *Portreler* adlı kitabında "Hırsını yenemeyecek derecede kindar." cümlesiyle özetlemektedir. Özellikle İstanbul'a olan kinini anlattığı şiiri, Yahya Kemal'in bu cümlesine iyi bir örnektir.

Bu parçada mizacından ve şiirinden söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mehmet Âkif Ersoy
B) Süleyman Nazif
C) Cenap Şehabettin
D) Namık Kemal
E) Tevfik Fikret

ÖSYM - 2016

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b. Cenap Şahabettin

- Servetifünun topluluğunun şiirde Tevfik Fikret'ten sonraki en önemli temsilcisidir.
- Bireysel bir şiir anlayışı ortaya koymuştur.
- Şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmalara, özgün tamlamalara yer vermiştir.
- Heceleri müzikal anlayışla ele almıştır.
- Sanatlı ve süslü bir söyleyişle eser vermiştir.
- Tıp eğitimi için gittiği Fransa'da Fransız edebiyatını yakından takip etmiştir.
- Hem parnasizm hem de sembolizmin ilk örneklerini verse de genelde sembolist şiirler yazmıştır.
- Hece ölçüsüne karşı çıkmış, bütün şiirlerini aruzla kaleme almıştır.
- "Sanat için sanat" prensibinden ayrılmamış, şiirde güzellik arayışı içinde olmuştur.
- Kapalı, imgesel, ferdî ve estetik üslubu benimsemiştir.
- Özellikle tabiat ve aşk temalarını ele almıştır.
- Serbest müstezatı başarıyla kullanmıştır.
- Şiirde müzikal ve görsel unsurları ustalıkla kullanmıştır.
- *Elhan-ı Şita* adlı şiiriyle tanınmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Tâmat*
  - Tiyatro: *Körebe*, *Yalan*
  - Gezi yazısı: *Avrupa Mektupları*, *Hac Yolunda*, *Afak-ı Irak*, *Suriye Mektupları*
  - Özdeyiş: *Tiryaki Sözleri*
  - Makale: *Nesr-i Sulh, Nesr-i Harp*

"Cenap Şahabettin, şiirlerinde ----." **cümlesi, aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa bilgi yanlışı olur?**

A) simgesel ifadelere yer vermiştir
B) doğaya dair izlenimlerini yansıtmıştır
C) bambaşka imajlar oluşturmuştur
D) beşeri duygulanımları öne çıkarmıştır
E) yerel söyleyişleri tercih etmiştir

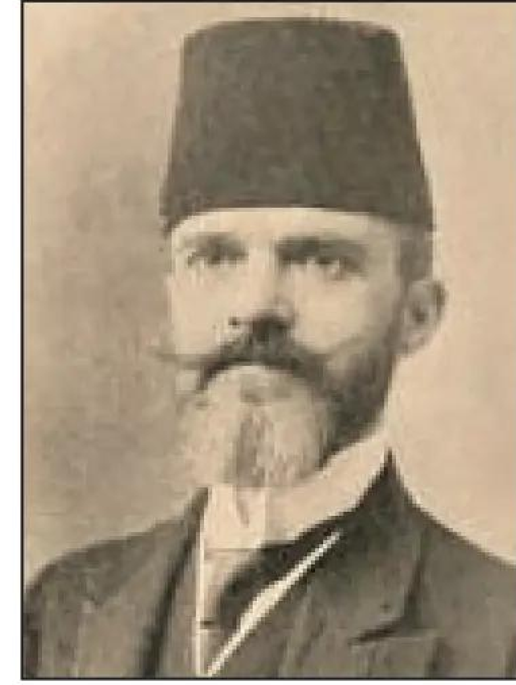
c. Süleyman Nazif

- Namık Kemal'den yoğun biçimde etkilenmiştir.
- Önceleri bireysel temaları işlemekle beraber sonradan toplumsal temaları da ele almıştır.
- Şiirlerinde yurt topraklarının kaybedilmesine dair üzüntü ve kaygılarını dile getirmesinin yanı sıra ayrılık acısı da ağırlıktadır.
- İstanbul'un işgali üzerine yazdığı *Kara Bir Gün* adlı makalesiyle dikkatleri çekmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Firak-ı Irak*, *Gizli Figânlar*, *Batarya ile Ateş*, *Malta Geceleri*
  - Makale: *Çal Çoban Çal*, *İki Dost*

d. Ali Ekrem Bolayır

- Namık Kemal'in oğludur.
- Yapıtlarında süslü ve sanatlı üslubu benimsemiştir.
- *Vasiyet* adlı şiiriyle tanınmıştır.
- *Şiirimiz* adlı makalesiyle de öne çıkan sanatçı, Servetifünun topluluğundan kopan ilk isimdir.
- *Kaside-i Askeriye* adlı şiirini *Hürriyet Kasidesi*'ne nazire olarak yazmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Ruh-ı Kemal*, *Kırmızı Fesler*, *Ordunun Defteri*, *Şiir Demeti*, *Vicdan Alevleri*, *Ana Vatan*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

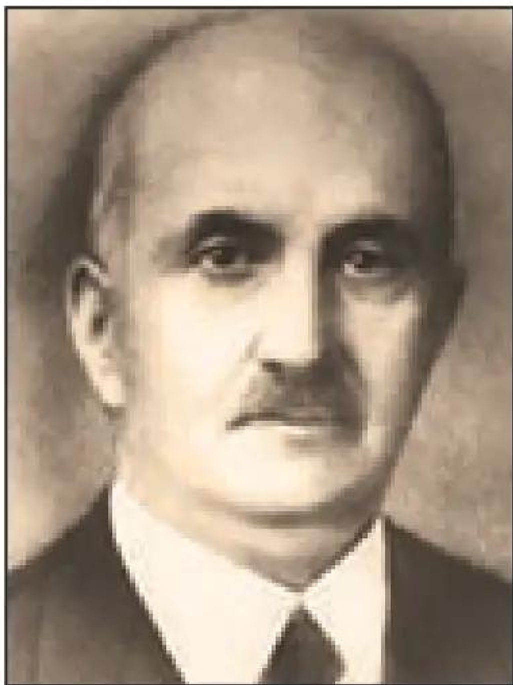

e. Faik Ali Ozansoy

- Abdülhak Hamit Tarhan'dan yoğun olarak etkilenmiştir.
- *Kehkeşana Karşı* şiiriyle ün kazanmıştır.
- İlkin bireysel konularda eser veren sanatçı sonradan sosyal temalara yönelmiştir.
- Romantik bir anlayışla aşk ve tabiat temalarını dile getirmiştir.
- Servetifünun topluluğu dağıldıktan sonra Fecriâti'nin kurucuları arasında yer almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Kehkeşana Karşı*, *Fani Teselliler*, *Elhan-ı Vatan*
  - Tiyatro: *Payitahtın Kapısında*, *Nedîm ve Lâle Devri*

f. Hüseyin Siret Özsever

- Servetifünun şiirinin en hisli şairlerindendir.
- Gurbet, tabiat ve aşk konularını anlatmıştır.
- Şiirlerinde hüzün ve karamsarlık ön plandadır.
- Aruz ölçüsünü kullanmakla beraber sonradan hece ile de başarılı örnekler vermiştir.
- Namık Kemal ve Recaizade Mahmut Ekrem'den ilham almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Leyâl-i Girizân*, *Bağbozumu*, *Kargalar*, *Kıvılcımlı Kül*

g. Hüseyin Suat Yalçın

- Genelde lirik şiirler kaleme almıştır.
- Önceleri aruz ölçüsüyle ve sanatlı üslupla eser verirken sonradan Cumhuriyet'le birlikte hece ölçüsüyle sade üsluplu şiirler kaleme almıştır.
- Ölüm temalı şiirleri nedeniyle "Melâl Şairi" olarak anılmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Lâne-i Melâl*, *Gave Destanı*

h. Celal Sahir Erozan

- Tevfik Fikret'ten etkilenmiştir.
- Zamanla Fecriâti topluluğuna katılmıştır.
- Türkçülük fikrini benimsemiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Beyaz Gölgeler*, *Buhran*, *Siyah Kitap*

ÖRNEK 4

	I. Grup	II. Grup
I.	Celal Sahir Erozan	*Vasiyet*
II.	Süleyman Nazif	*Beyaz Gölgeler*
III.	Cenap Şahabettin	*Sis*
IV.	Tevfik Fikret	*Elhan-ı Şita*
V.	Ali Ekrem Bolayır	

I. gruptaki şairlerle II. gruptaki eserler eşleştirilirse hangi şair dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

FECRİÂTİ ŞİİRİ

FECRİÂTİ ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Fecriâti, "Geleceğin Doğuşu" anlamına gelir.
- Modern Dönem Türk edebiyatının Tanzimat ile Servetifünun'dan sonraki üçüncü aşamasıdır ve 1909-1912 arası süreci kapsar.
- Şiirin öne çıktığı bu edebiyat geleneği, Servetifünun topluluğuna tepki olarak doğmuştur.
- Topluluğun isim babası Faik Ali Ozansoy'dur.
- Konu ve üslup yönünden ferdiyetçiliğin (bireyselliğin) ağır bastığı bu topluluğun en güçlü temsilcisi Ahmet Haşim'dir.
- Fecriâti, bir beyanname (bildiri-manifesto) yayımlayarak edebiyata dair görüşlerini kamuoyu ile paylaşan ilk edebiyat topluluğudur.
- "Sanat, şahsi ve muhteremdir." ilkesine sadık kalınmıştır.
- Sanat, edebiyat ve dilin Batılılaşıp gelişmesini arzulamışlardır. Gençleri bir araya getirip düzeyli fikir alışverişleriyle toplumun edebiyat ve sanat bilgisini artırmayı hedeflemişlerdir.
- Batı edebiyatının başlıca eserlerini Türkçeye kazandırmak istemişlerdir.
- Melankolik, platonik ve soyut bir aşkı işlemişlerdir.
- Kendi psikolojik durumlarını tabiat varlıklarına yansıtmışlardır.
- Beşeri aşkı anlatmışlar ve çoğunlukla kısa dizeler kaleme almışlardır.
- Fransız şairlerini örnek almışlar ve en çok sone ile serbest müstezatı tercih etmişlerdir.
- Şiirde sembolizmin tesirinde kalan Fecriâticiler, aruz veznini kullanmaya devam etmişlerdir.
- Arapça ve Farsça sözcüklerle yüklü, ağır bir dil kullanmışlardır.
- Aşk ve tabiat temasını yoğun olarak işlemişlerdir.
- Sözcükleri özenle dizmişler ve özellikle sonbahar, kış betimlemeleri yapmışlardır.
- Kapalı, sanatlı ve musikili söyleyişi benimsemişlerdir.
- Servetifünun'a tepki olarak doğdukları hâlde onların devamı olmaktan kurtulamamışlardır.
- Dil yönünden Servetifünun çizgisinde olup Arapça-Farsça sözcüklerle yüklü ağır bir üslupla eser vermişlerdir.
- 1912 yılında Millî edebiyat hareketinin güç kazanmasıyla topluluk sanatçıları Millî edebiyata geçmiş ve böylece bu topluluk, amaçlarına ulaşamadan dağılmıştır.
- Fecriâti Beyannamesi'ne imza atan sanatçıların başlıcaları şunlardır: Ahmet Haşim, Emin Bülent Serdaroğlu, Ahmet Samim, Tahsin Nahit, Celal Sahir Erozan, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Refik Halit Karay, Ali Canip Yöntem, İzzet Melih, Şahabettin Süleyman, Faik Ali Ozansoy, Ali Süha, Fazıl Ahmet Aykaç, Mehmet Rüştü, Mehmet Fuat Köprülü, Müfit Ratip, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, İbrahim Alaattin Gövsa.

ÖRNEK 5

Fecriâti şiirinde kelime seçiminde <u>yeterince titiz davranılmamıştır.</u> (I) Özellikle aşk ve tabiat teması ele alınmıştır. Arapça ve Farsça sözcüklerle yüklü, <u>ağır bir dil kullanılmıştır</u>. (II) <u>Sembolizmin yoğun etkisi</u> (III) söz konusudur. Fecriâticiler <u>doğadaki varlıklara kendi ruh hâllerini yansıtmışlardır</u>. (IV) Genel olarak kısa şiirler kaleme almışlardır. Fecriâticiler <u>dil bakımından Servetifünun çizgisindedirler</u>. (V)

Bu parçadaki altı çizili bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

FECRİÂTİ ŞAİRLERİ VE ESERLERİ

a. Ahmet Haşim

- Öz şiir anlayışının Yahya Kemal Beyatlı ile birlikte öncü ismidir.
- Fecriâti'nin en tanınmış temsilcisidir.
- Şiirde musiki, ahenk ve anlam kapalılığına önem vermiştir.
- "Akşam Şairi" ünvanıyla tanınmıştır.
- Empresyonizm ve sembolizmden etkilenmiştir.
- Şiirin anlaşılmak için değil, hissedilmek için var olduğuna inanmıştır.
- Anlamı elde etmek için şiiri analiz etmenin bülbülü eti için öldürmeye benzediğini belirtmiştir.
- Şiirde anlamın ahenkten doğduğunu ifade etmiştir.
- Şiirin musiki ile söz arasında fakat sözden çok musikiye yakın olduğunu söylemiştir.
- Anlam kapalılığı bakımından sembolizmden, izlenimcilik yönünden empresyonizmden etkilenmiştir.
- Bütün şiirlerinde aruz veznini kullanmıştır.
- Serbest müstezatı ağırlıklı olarak kullanmıştır.
- Anlamda kapalılığa, sanatlı söyleyişe, sembolik sözlere, imge ve mecazlara önem vermiştir.
- Arapça ve Farsça sözcükleri sıkça kullanmıştır.
- Sözcüğün anlamının değil, şiir içindeki söyleniş değerinin önemli olduğunu dile getirmiştir.
- Hüzün, yalnızlık, ölüm, ayrılık gibi melankolik temaları işlemiştir.
- Ay ışığı, mehtap, hazan, akşam karanlığı ve kızıllık gibi ifadeler, şiirlerinin motifini oluşturmaktadır.
- *Piyale* adlı eserinin ön sözü olan *Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar* adlı makalesinde sanat görüşünü açıklamıştır.

- Şiir: *Göl Saatleri*, *Piyale*
- Gezi: *Frankfurt Seyahatnamesi*
- Sohbet-fıkra: *Gurabahane-i Laklakan*
- Deneme: *Bize Göre*

ÖRNEK 6 (ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu)

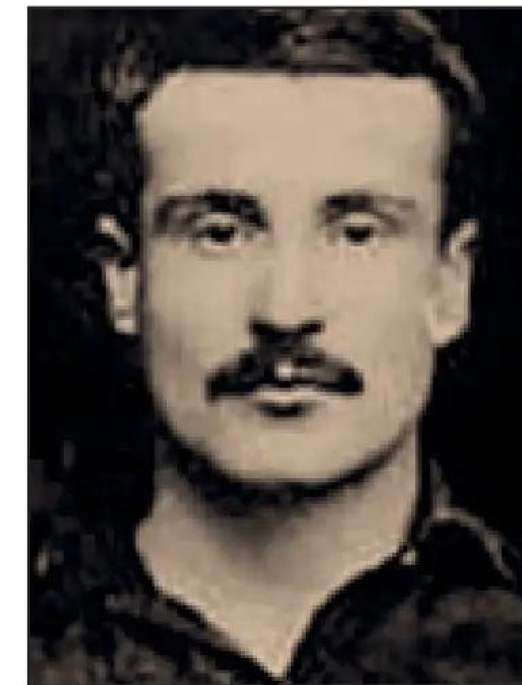
Öz şiirin (I) güzel örneklerini veren Ahmet Haşim, 1921 yılında, o zamana kadar yazdığı şiirlerinin büyük bir kısmını *Göl Saatleri* (II) adı ile bastırmıştır. Fecriâti (III) edebiyatı şairlerinden olan Haşim, şiirlerinde hak ve adalet (IV) olmak üzere iki tema üzerinde durmuştur. Vezin olarak da yalnızca aruzu (V) kullanmıştır.

Bu parçadaki altı çizili yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖSYM - 2014

b. Emin Bülent Serdaroğlu

- Ahmet Haşim'den sonra Fecriâti şiirinin en yetkin şairlerindendir.
- Lirik tarzda, bireysel konuları işleyen şiirler yazmıştır.
- *Kin* adlı şiiri oldukça beğenilmiştir.
- Bazı şiirlerini epik tarzda kaleme almıştır.
- Aruz ölçüsüyle ve sanatlı üslupla eser vermiştir.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Dev Şarkısı*, *Kin*, *Hatay'a Selam*, *Bir Destandan*, *Hisarlara Karşı*, *Hatip Diyor ki*

c. Tahsin Nahit

- "Adalar Şairi" olarak tanınmıştır.
- Aşk ve özlem konularında lirik şiirler kaleme almıştır.
- Şiirleri dil ve teknik yönünden zayıftır.
- Aruzun birden çok kalıbını kullandığı için serbest müstezata yönelmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Rûh-ı Bîkayd*
  - Tiyatro: *Hicranlar*, *Aşkımız*, *Firar*, *Jön Türk*, *Kırık Mahfaza*, *Sanatkârlar*, *Ben Başka*

ÖRNEK 7 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

II. Meşrutiyet sonrası edebiyat sahnesine çıkan ve genç edebiyatçılardan oluşan bu topluluk, ferdiyetçi bir sanat görüşünü esas alır. Türk edebiyatı tarihinde ilk kez bir bildirgeyle ortaya çıkan bu edebî topluluk, devrin sosyal ve politik ortamından dolayı, amaçladıkları pek çok şeyi başaramadan dağılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada sözü edilen edebî topluluğun üyesi değildir?

A) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
B) Refik Halit Karay
C) Ahmet Haşim
D) Celal Sahir Erozan
E) Cenap Şahabettin

AYT - 2019

Öz (Saf) Şiir

- Saf sözcüğü "katıksız, arı, hâlis" demektir.
- Öz şiir; bir düşünceyi ifade etmek, bir şeyi kanıtlamak veya öğretmek amacıyla yazılmayan şiirdir.
- Öz şiir anlayışının temsilcileri özellikle Paul Valery'nin şiire dair görüşlerini ve anlayışını benimseyip örnek almıştır.
- Öz şiir anlayışı doğrultusunda yazılan şiirlerde bilhassa ahenge önem verilmiştir.
- Saf şiirde estetik kaygı ve sanat yapma arzusu ön plandadır, şiirde ideolojiye karşı çıkılmıştır.
- Siyasi ve sosyal temalara yer verilmemiştir.
- "Şiir için şiir" prensibi benimsenmiş; bu doğrultuda ferdî konular, estetik bakış açısıyla ortaya konmuştur.
- Şiirde kelime seçimi ve müzikal ahenk önemsenmiş, sembolizmden etkilenilmiştir.
- Ahmet Haşim'e göre "Şiir; söz ile musiki arasında, sözden ziyade musikiye yakın bir lisandır."
- Ahmet Haşim'in *Piyale* adlı eserinin ön sözü olan *Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar* makalesi, öz şiir anlayışının başlangıcı kabul edilir.
- Öz şiir anlayışının bir diğer yol açıcısı olan Yahya Kemal Beyatlı'ya göre şiir, esasen bir nağmedir; bu nağmeyi dile getirmek için ölçü ve lisan ancak birer vasıtadır.
- Yahya Kemal, şiiri bir söz sanatı olduğu gibi bir müzikal sanat olarak da görmüştür.
- Saf şiirde şekil, ahenk, söz sanatları, sembol, imge, mana ve hayaller ayrılmaz bir bütün meydana getirir.
- Saf şiirin temsilcileri ses ve anlamın bütünlük arz etmesine özen göstermişlerdir.
- Şiirde uyum sağlamak için ölçüye, uyak ve redife, edebî sanatlara, ses, hece ve kelime tekrarlarına ağırlık vermişlerdir.
- Soyut bir şiir anlayışı geliştirmiş, uçsuz bucaksız hayalleri ve imgeleri şiire dâhil etmişlerdir.
- Saf şiirde özellikle nazım biçimleri, ölçü ve mazmun bakımından divan şiir geleneğinden etkilenmeler söz konusudur.
- Şiirsel forma ulaşma için çaba gösterilmiştir.
- Arapça, Farsça kelime ve tamlamalar yeri geldikçe kullanılmış, dilde sadeleşme için özel bir çaba harcanmamıştır.
- Şiir, anlaşılmak için değil; hissedilmek, duyumsanmak için kaleme alınmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 8 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Yahya Kemal Beyatlı'yla mizaç ayrılığından dolayı şiiri farklı bir yönde gelişen bu şair, saf şiir arayışı açısından, döneminde Yahya Kemal'e en yakın sanatçıdır. Ancak Yahya Kemal'in saf şiir düşüncesi; romantik, parnasist, sembolist ve neoklasik gibi Fransız şiirinin birbirinden çok farklı özellikler taşıyan örneklerinin etkileriyle oluşmuştur. Bu şair ise saf şiiri, Fransız sembolistlerinde ve izlenimcilerinde bulmuştur.

Bu parçada sözü edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahmet Haşim

B) Cahit Sıtkı Tarancı

C) Ahmet Hamdi Tanpınar

D) Ahmet Muhip Dıranas

E) Mehmet Akif Ersoy

ÖSYM - 2015

ÖRNEK 9 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Şiirde konunun genişletildiği, yeni imgelerle beraber Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalarla dolu ağır bir dilin tercih edildiği görülür. Sanatçılar içinde yaşadıkları siyasi ve sosyal yapıdan kaçıp uzaklaşma isteğiyle hayale yönelirler. Bunları bizzat yaşayan bir yazar, *Kırk Yıl* adlı kitabında şöyle demektedir: "Günden güne temas edilemeyecek mevzuların ve kalemin ucuna geldikçe atılacak kelimelerin, hele ne türden olursa olsun idareye, ahvale telmih denilebilecek sözlerin adedi, arta arta öyle bir yekûna çıkmıştı ki matbuatın sahası artık hareket edilemeyecek kadar daralmış, kullanılabilecek kelimelerin lehçesi, ilkel bir kavmin lisanı kadar küçülmüştü."

Bu parçada söz edilen edebî dönem/topluluk aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tanzimat
B) Servetifünun
C) Millî Edebiyat
D) Fecriâti
E) Cumhuriyet

AYT - 2022

ÖRNEK 10

Servetifünun şiiri ile ilgili yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanlara "Y" yazınız.

a. ( ) Batı edebiyatından yeni nazım şekilleri alınmıştır.

b. ( ) Anlamın ve cümle yapısının dizeyle sınırlandırılması sağlanmıştır.

c. ( ) Anjambman tekniği kullanılmış ve nazım nesre yaklaştırılmıştır.

d. ( ) Hakikatler, nesnel gözleme dayalı olarak belirtilmiştir.

e. ( ) Sosyal yapı ve gelişmeler şiire konu edilmiştir.

g. ( ) Üzüntü, karamsarlık, hayal-gerçek çatışması gibi temalardan uzak durulmuştur.

h. ( ) Mecazlara, imgelere ve söz sanatlarına dayalı bir anlatım öne çıkarılmıştır.

ı. ( ) Şiirde musiki önemsenmiştir.

ÖRNEK 11

(I) Saf şiir anlayışı ile kaleme alınan şiirlerde ahenk oldukça önemlidir. (II) Şiirin estetik bir ritim sanatı olduğu kabul edilir. (III) Şiirin biçimi ile içeriği kesin çizgilerle birbirinden ayrılmıştır. (IV) Edebî sanatlara ve anlam kapalılığına değer verilmiştir. (V) Şiir duyulmak ve hissedilmek için oluşturulur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. (I) Servetifününcular, Türk şiirine yenilik getirmek istese de kendilerinden önceki I. Dönem Tanzimatçıların devamı olmaktan kurtulamadılar. (II) Bireysel konuları estetik biçimde ifade etmeye çalıştılar. (III) Herhangi bir halk sınıfına hitap etmediler. (IV) Fransız edebiyatını örnek alıp aruzu bir ahenk unsuru olarak değerlendirdiler. (V) Divan şiirindeki parça güzelliğinin tersine bütün güzelliğine önem verdiler.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Fecriâti şiiri ile ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?**

A) Duygu ve hayaller dile getirilmiştir.
B) Aşk ve doğa temaları ele alınmıştır.
C) Alman ve İtalyan şiiri örnek alınmıştır.
D) Ağır ve anlaşılması zor bir dil kullanılmıştır.
E) Dilin ahenkli kullanımı önemsenmiştir.

3. Şiirde güzellik arayışında olan bir sanatçıdır. Serbest müstezatı başarıyla kullanmıştır. Tıp eğitimi için Avrupa'ya giden sanatçı, orada gördüğü edebî yenilikleri edebiyatımıza yansıtmıştır. Sembolizm ve parnasizmin edebiyatımızdaki ilk örneklerini vermiştir. Şiirde resim ve musiki unsurlarının kullanımına son derece önem vermiştir.

Bu parçada sözü edilen şairin eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Şiir Demeti* B) *Ordunun Defteri*
C) *Fırak-ı Irak* D) *Gizli Figanlar*
E) *Tâmat*

4. ---- şiire her şeyin konu edilebileceğine inanmıştır. Şiirlerinde aşk, aile ve doğa teması üzerinde durmuştur. Batılı nazım şekillerini ilk kullanan sanatçılardandır. Aruzu Türkçeye ustalıkla uygulayan sanatçıların başında gelir. Tablo altına şiir yazma geleneğinin yaygınlaşmasında rol oynamıştır. ---- adlı eserini çocuklar için kaleme almış ve bu kitapta hece veznini kullanmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Süleyman Nazif - *Gizli Figanlar*
B) Ali Ekrem Bolayır - *Vasiyet*
C) Cenap Şahabettin - *Elhan-ı Şita*
D) Hüseyin Suat Yalçın - *Gave Destanı*
E) Tevfik Fikret - *Şermin*

5. Denizlerden
Esen bu ince hava saçlarınla eğlensin
Bilsen
Melâl-i hasret ü gurbetle ufk-i Şam'a bakan
Bu gözlerinle, bu hüznünle sen ne dilbersin
Ne sen
Ne ben
Ne de hüsnünde toplanan bu mesa
Ne de alam-ı fikre bir mersa
Olan bu mai deniz

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Tam uyağa başvurulmuştur.
B) Kelime tekrarlarıyla ahenk sağlanmıştır.
C) Yapı ve içerik olarak kasideye benzemektedir.
D) Fecrâti şiirinin dil özelliklerine uygundur.
E) Sanatlı bir söyleyiş söz konusudur.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. **Aşağıdakilerin hangisinde saf şiir ile ilgili verilen her iki cümlede bilgi yanlışı vardır?**

A) • Parnasizm ve romantizmin yoğun etkisi söz konusudur.
• Sözcük ve harf tekrarlarına başvurulmuştur.

B) • Söz sanatlarıyla şiire derinlik kazandırılmıştır.
• Estetik ve musikili söyleyişten çok içerik önemsenmiştir.

C) • Arapça ve Farsça kelimeler kullanılmıştır.
• Şiirin sadeleşmesi için bilhassa gayret sarf edilmiştir.

D) • Genellikle hece ölçüsü ve divan şiiri nazım şekilleri kullanılmıştır.
• Uyak ve redif gibi ahenk unsurlarına mesafeli durulmuştur.

E) • Ses ve anlam bütünleşmesi için özel çaba gösterilmiştir.
• Toplumsal problemlerin çözüm yolları gösterilmiştir.

7. **Aşağıdaki sanatçı-eser eşleştirmelerinden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Tevfik Fikret - *Kin*

B) Süleyman Nazif - *Malta Geceleri*

C) Ali Ekrem Bolayır - *Kırmızı Fesler*

D) Tahsin Nahit - *Rûh-ı Bîkayd*

E) Ahmet Haşim - *Göl Saatleri*

8. **Servetifünun (Edebiyat-ı Cedide) şiiri ile ilgili oluşturulacak bir kavram haritasında aşağıdakilerden hangisi <u>kullanılamaz</u>?**

A) Sone
B) Parnasizm
C) Yalınlık
D) Anjambman
E) Estetik

9.
- *Tâmat*
- *Piyale*
- *Firak-ı Irak*
- *Rübab-ı Şikeste*

Yukarıda birer eseri verilen sanatçılar arasında aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Cenap Şahabettin

B) Süleyman Nazif

C) Ahmet Haşim

D) Emin Bülent Serdaroğlu

E) Tevfik Fikret

10. **Aşağıdakilerin hangisinde öz şiir anlayışının temsilcileri bir arada verilmiştir?**

A) Yahya Kemal Beyatlı - Ahmet Haşim

B) Tevfik Fikret - Mehmet Akif Ersoy

C) Ahmet Haşim - Tahsin Nahit

D) Emin Bülent Serdaroğlu - Tevfik Fikret

E) Cenap Şahabettin - Celal Sahir Erozan

ÜçDörtBeş

11.
I. Birinci Dönem Tanzimat şiirinde halk, Servetifünun şiirinde divan şiiri nazım şekilleri kullanılmıştır.
II. Birinci Dönem Tanzimat şiirinde romantizm, Servetifünun şiirinde sembolizm ve parnasizm etkilidir.
III. Birinci Dönem Tanzimat şiirinde dilde sadeleşme amaçlanmışken Servetifünun şiirinin dili ağırlaşmıştır.
IV. Birinci Dönem Tanzimat şiirinde sosyal, Servetifünun şiirinde bireysel konular ele alınmıştır.
V. Birinci Dönem Tanzimat şiirinde “Sanat toplum içindir.”, Servetifünun şiirinde “Sanat sanat içindir.” anlayışı hâkimdir.

Birinci Dönem Tanzimat şiiri ile Servetifünun şiirinin karşılaştırıldığı bu cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) II B) V C) IV D) I E) III

ÜçDörtBeş

MİLLÎ EDEBİYAT ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Ömer Seyfettin

Ziya Gökalp

- Millî Edebiyat Dönemi, 1901'de *Genç Kalemler* dergisinde Ömer Seyfettin'in yazdığı *Yeni Lisan* başlıklı makalenin çıkmasıyla başlar.
- Millî edebiyat şiirinde *Yeni Lisan* makalesinin etkisiyle yalın bir dil öne çıkmıştır.
- Halk şiiri geleneğinden faydalanılmış ve bu geleneğin nazım şekilleri kullanılmıştır.
- Genelde hece vezni ve dörtlük nazım birimi tercih edilmiştir.
- Türkçülük fikrinden hareket edilmiştir.
- Konu seçiminde yerlilik önemsenmiş, konular tarihten Kurtuluş Savaşı'ndan ve millî olaylardan seçilmiştir.
- Toplum için sanat anlayışına uyulmuş ve dönemin gerçekliği şiirlerde ele alınmıştır.
- Açık ve anlaşılır halk dili benimsenmiş somut bir edebiyat oluşturulmuştur.
- Bu dönemde üç farklı şiir anlayışı öne çıkmıştır:

a. Sade Dil ve Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirler

- Bu devrede Ziya Gökalp etkisinde şekillenen, hece ölçüsü ve sade anlatımla ulusal konuları ele alan, millî hassasiyetleri öne çıkaran, didaktik şiirler kaleme alınmıştır. Söz konusu şiirlerin estetik ve edebî yönü zayıftır. Anadolu gerçekliğinin ve bizim insanımızın sorunlarının dile getirildiği bu şiirlerde yalınlık, tarih şuuru, millî duygular, toplumsal sorunlar, dörtlük nazım birimi ve hece vezni öne çıkan unsurlardır. Mehmet Emin Yurdakul ve Beş Hececiler bu tarzda şiirleriyle kendilerini göstermişlerdir.

b. Halkın Yaşama Tarzını ve Değerlerini İşleyen Şiirler

- Millî edebiyat anlayışının revaç bulduğu süreçte şiirde tesir uyandıran bir başka anlayış ise Mehmet Akif Ersoy'un öncüsü olduğu "halkın yaşama tarzını, gerçekliğini ve değerlerini" ortaya koyan manzum hikâye çizgisidir. Mehmet Akif Ersoy'u Ziya Gökalp anlayışıyla eser veren şairlerden ayıran temel özellikler ise Mehmet Akif Ersoy'un Türkçülük yerine İslamcılık eğilimini öne çıkarması ve hece yerine aruz ölçüsünü yeğlemesidir.

c. Öz (Saf) Şiir Anlayışıyla Eser Veren Şairler

- Millî edebiyat anlayışının egemen olduğu süreçte saf (öz) şiir anlayışı da etkili olmuştur. Bu şiir anlayışı denince akla özellikle Ahmet Haşim ve Yahya Kemal Beyatlı gelmektedir. Saf şiir anlayışı, daha önce de ifade edildiği üzere "Şiir, şiir içindir." anlayışının hâkim kılındığı, bireysel duyarlılıkların estetik bir kaygıyla dile getirildiği şiir yönelimidir.

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Selanik'te çıkmaya başlayan ---- dergisiyle edebiyatta milliyetçilik akımı başlamış oldu. Başta ---- olmak üzere genç sanatçıların çıkardıkları bu dergi, Tanzimat Devri'ne kadar İran'ın ve ondan sonra da Fransa'nın taklitçisi saydıkları edebiyatımızın artık kendi özüne dönmesi gerektiğini dile getirir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) *Mavi* - Attila İlhan

B) *Yedi Meşale* - Yaşar Nabi Nayır

C) *Servetifünun* - Tevfik Fikret

D) *Genç Kalemler* - Ömer Seyfettin

E) *Hisar* - Mehmet Çınarlı

ÖSYM - 2017

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş — MİLLÎ EDEBİYAT ŞAİRLERİ VE ESERLERİ

a. Mehmet Emin Yurdakul

- Servetifünun Dönemi'nde heceyle şiirler yazarak Millî edebiyat şiirinin öncüsü olmuştur.
- Türkçülük düşüncesini ve ulusal şuuru şiirlerinde duyurmuştur.
- Milliyetçi, idealist, halkçı ve vatansever bir aydındır.
- Türkçülük fikrini şiirlerinde işleyen ilk şairdir.
- Yalın bir dille ve halk şiirinin etkisiyle eser vermiş ve "Millî Şair" ünvanıyla tanınmıştır.
- Şiirlerinde didaktik ögeler ağır basmaktadır.
- Genellikle sone ve terzarima nazım biçimlerini kullanmıştır.
- Konularını halkın yaşamından, dönemin zihniyetinden ve Türk tarihinden almıştır.
- "Ben bir Türk'üm; dinim, cinsim uludur." sözleriyle ulusal ve tarihsel bilincini gözler önüne sermiştir.
- Şiirlerini hece ölçüsü ile kaleme alan sanatçı, Türk şiirinden durağı kaldırmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Cenge Giderken*, *Türk Sazı*, *Ey Türk Uyan*, *Ordunun Destanı*, *Tan Sesleri*, *Zafer Yolunda*, *Turana Doğru*, *Dicle Önünde*, *Aydın Kızları*
  - Düzyazı: *Fazilet ve Asalet*, *Türk'ün Hukuku*

b. Ziya Gökalp

- Millî edebiyat şiirinin oluşumunda büyük pay sahibidir.
- Türkçülük düşüncesini sistemleştirmiştir.
- İlk Türk sosyoloğudur, bu bakımdan düşünsel yönü güçlü bir aydındır.
- Düşüncelerini ve ulusal-tarihsel bilincini dizelerinde ortaya koymuştur.
- Öğretici tarzda şiirler kaleme almıştır.
- Sade dille ve hece vezniyle eser oluşturmuştur.
- Şiirlerinde Türk tarihinden, efsanelerinden ve millî bilinçten ilham almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Kızıl Elma*, *Yeni Hayat*, *Altın Işık*
  - Makale: *Türk Töresi*, *Türkçülüğün Esasları*, *Türkleşmek-İslamlaşmak-Muasırlaşmak*
  - Mektup: *Malta Mektupları*

ÖRNEK 2 (Çıkmış ÖSYM Sorusu)

Sanatçı, Divan edebiyatını Doğu'nun; Tanzimat ve Servetifünun edebiyatlarını ise Batı'nın birer kopyası ve taklidi saydığı için onlara millî sanat gözüyle bakmıyordu. Ona göre gerçek millî edebiyat ancak halk edebiyatıydı. Çünkü Türklerin kültürü, dili, duygu ve hayalleri ancak onda mevcuttu. Kendisi aslında destan ve masallardan çıkarılacak bir Türk romantizmi peşindeydi. 1913 yılından sonra dil, üslup ve kullandığı vezin bakımından Yeni Lisan anlayışının ilkelerine sadık kaldı. Şiirlerini *Kızıl Elma*, *Yeni Hayat* ve *Altın Işık* isimli kitaplarda topladı.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ömer Seyfettin

B) Ali Canip Yöntem

C) Mehmet Emin Yurdakul

D) Ziya Gökalp

E) Rıza Tevfik Bölükbaşı

ÖSYM - 2016

c. Ali Canip Yöntem

- Önceleri divan şiirine ilgi duyarak gazel tarzında eserler veren sanatçı, Fecriâti'ye katılarak bu topluluğun beyannamesine imza atmış ve sonradan Millî edebiyat hareketine dâhil olmuştur.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Şairlik yönünden çok edebiyat araştırmacılığına ağırlık vermiştir.
- Yeni Lisan anlayışı doğrultusunda yapıt oluşturmuştur.
- Cenap Şahabettin ile edebî tartışmalar yapmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Geçtiğim Yol*
  - Eleştiri: *Cenap Bey'le Münakaşalarım*
  - Antoloji: *Türk Edebiyat Antolojisi*
  - İnceleme: *Ömer Seyfettin, Epope*

d. İbrahim Alaattin Gövsa

- İlk şiirlerinde aruz veznini kullanan sanatçı, Millî edebiyatın dil ve sanat anlayışını benimsedikten sonra sade dille ve hece ölçüsü ile eserler vermiştir.
- Vatan, kahramanlık ve millet konulu şiirler yazmıştır.
- Türk edebiyatında çocuklar için şiir yazma yolunu açmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Çocuk Şiirleri*, *Çanakkale İzleri*, *Acılar*, *Güft ü Gû*

e. Halide Nusret Zorlutuna

- Millî Edebiyat Dönemi'nin tanınmış şairlerindendir.
- Sade dille ve hece ölçüsüyle şiirler kaleme almıştır.
- *Git Bahar* şiiri ile ün kazanmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Git Bahar*, *Ellerim Bomboş*, *Yayla Türküsü*
  - Roman: *Sisli Geceler*, *Küller*
  - Öykü: *Aydınlık Kapı*, *Büyük Anne*

f. Mithat Cemal Kuntay

- Ulusal duyguların öne çıktığı şiirlerle tanınmıştır.
- Hem aruz hem hece vezni ile şiir yazmıştır.
- *Üç İstanbul* romanıyla ünlenmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Türk'ün Şehnamesinden*
  - Roman: *Üç İstanbul*

g. Şükûfe Nihal Başar

- Önceleri aruz vezni ile şiir yazarken sonradan Millî edebiyat hareketinin etkisiyle hece ölçüsü ve yalın dille şiirler vermiştir.
- Lirik, kadın duyarlılığını ve içtenliğini yansıtan şiirler kaleme almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Yıldızlar ve Gölgeler*, *Hazan Rüzgârları*, *Yakut Kayalar*, *Gayya*
  - Roman: *Çöl Güneşi*, *Domaniç Dağları'nın Yolcusu*
  - Gezi: *Finlandiya*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Evet, benim her şi'rimde yılan dişli diken var
Sizler gidin bal verecek yeni açmış gül bulun
Belki benim acı sesim kulakları tırmalar
Sizler gidin, genç kızların türküsüyle şen olun

Varın sizler, onlar ile korularda el ele
Gezin, gülün, bir çift bülbül aşkı ile yaşayın
Yalnız kendi, yalnız kendi rûhunuzu okşayın

Zavallı ben, elimdeki şu üç telli saz ile
Milletimin felâketli hayâtını söyleyim
Dertlilerin gözyaşını çevrem ile sileyim

Yukarıda, şiirle ilgili olarak dile getirilen düşünceler, aşağıdaki şairlerden hangisine ait olabilir?

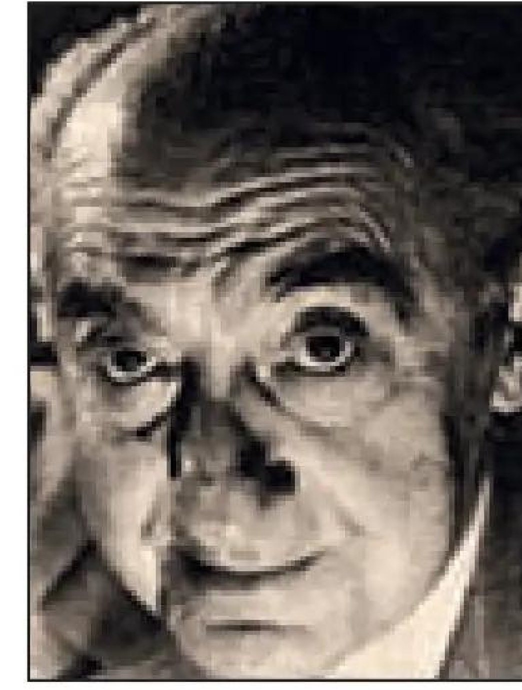
A) Ziya Osman Saba
B) Mehmet Emin Yurdakul
C) Zeki Ömer Defne
D) Fazıl Hüsnü Dağlarca
E) Muallim Naci

ÖSYM - 2013

ÜçDörtBeş — **BEŞ HECECİLER**

- Şiir yazmaya 1910'lu yıllarda başlayan, ilk şiirlerinde Servetifünun ve Fecriâti etkisinde eser vermekle birlikte sonradan Ziya Gökalp'in ve Millî edebiyat yöneliminin tesiriyle aruz ölçüsünü terk edip heceye ve sade dile yönelen beş şairin oluşturduğu bir edebiyat topluluğudur.
- Süslü ve sanatlı söyleyişten uzak durmuşlardır.
- Yalın bir dille, özentisiz bir anlatımla ve hece vezni ile eser vermişlerdir.
- Memleket sevgisi, yurt güzellikleri, kahramanlık, aşk gibi konuları ele almışlardır.
- Serbest müstezatı hece ile yazmayı denemişlerdir.
- Biçim arayışlarına girişmişler, dörtlük nazım birimini kullanmışlardır.
- Nesir cümlesini şiire aktarmışlardır.
- "Beş Hececiler" veya "Hecenin Beş Şairi" olarak ün kazanan bu topluluğun üyeleri şunlardır:
  - Faruk Nafiz Çamlıbel
  - Enis Behiç Koryürek
  - Halit Fahri Ozansoy
  - Orhan Seyfi Orhon
  - Yusuf Ziya Ortaç

a. Faruk Nafiz Çamlıbel

- Beş Hececilerin en ünlü ve başarılı temsilcisidir.
- Anadolu'yu romantik bir yaklaşımla işlemiştir.
- Cenap Şahabettin ve Yahya Kemal Beyatlı'dan etkilenerek ilk şiirlerini aruz vezni ile kaleme almış, sonradan Ziya Gökalp'in yönlendirmesiyle hece ölçüsüne yönelmiştir.
- "Deli Ozan", "Çamdeviren" gibi takma adlarla mizahi şiirlere imza atmıştır.
- Yalın bir dille ve içten söyleyişle şiirlerini oluşturmuştur.
- *Sanat* adlı şiiri, memleketçi şiirin manifestosu niteliğindedir.
- Kahramanlık, millî duygular ve hassasiyet, tarih şuuru, aşk, tabiat sanatçının işlediği konulardandır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Han Duvarları*, *Çoban Çeşmesi*, *Gönülden Gönüle*, *Dinle Neyden*, *Şarkın Sultanları*, *Bir Ömür Böyle Geçti*, *Suda Halkalar*
  - Tiyatro: *Akın*, *Canavar*, *Özyurt*, *Kahraman*, *Yayla Kartalı*
  - Roman: *Yıldız Yağmuru*

b. Enis Behiç Koryürek

- Şiire aruzla başlayan şair, sonradan Ziya Gökalp'in etkisiyle hece ölçüsüne yönelmiştir.
- Millî şuur ve hissiyatı öne çıkaran eserler vermiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

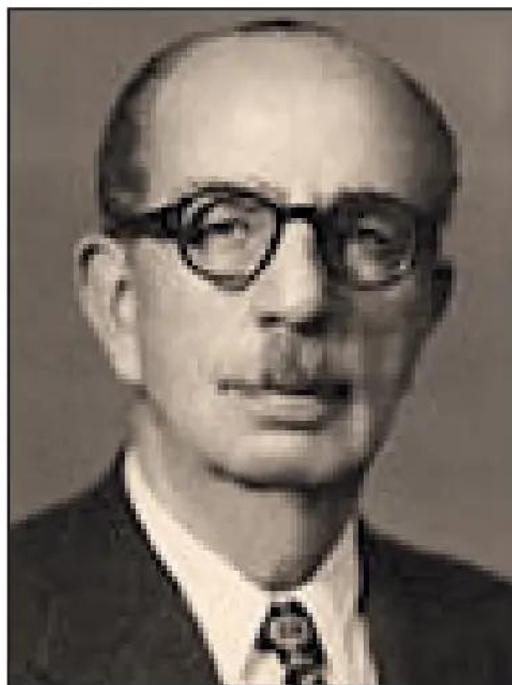
- Epik şiirler kaleme almış ve denizcilik teması işleyen şiirlerle öne çıkmıştır.
- Mistik tarzda şiirler oluşturmuştur.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Miras*, *Varidat-ı Süleyman*, *Güneşin Ölümü*

c. Halit Fahri Ozansoy

- *Aruza Veda* şiiriyle aruzu terk edip hece ölçüsüne ve yalın söyleyişe yönelmiştir.
- Çoğunlukla aşk ve doğayı işlemiştir.
- Öğretici metin türünde eserleriyle de öne çıkmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Cenk Duyguları*, *Rüya*, *Efsaneler*, *Hep Onun İçin*, *Sulara Dalan Gözler*, *Zakkum*, *Paravan*, *Sonsuz Gecelerin Ötesinde*, *Gülistanlar ve Harabeler*
  - Tiyatro: *Baykuş*, *Hayalet*, *Nedim*, *İlk Şair*
  - Roman: *Sulara Giden Köprü*, *Âşıklar Yolunun Yolcusu*
  - Anı: *Edebiyatçılar Geçiyor*, *Eski İstanbul Ramazanları*

d. Orhan Seyfi Orhon

- Başlangıçta Abdülhak Hamit Tarhan, Cenap Şahabettin ve Tevfik Fikret etkisinde kalıp aruz ölçüsüyle şiir yazarken sonradan Ziya Gökalp tesiriyle sade dil ve hece ölçüsüne yönelmiştir.
- Yalın ve duru bir Türkçe ile eser yazmıştır.
- Yusuf Ziya Ortaç ile beraber mizahi içerikli *Akbaba* dergisiyle fikir ve sanat konularını işeyen *Çınaraltı* dergilerini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Fırtına ve Kar*, *Peri Kızı ile Çoban Hikâyesi*, *Gönülden Sesler*, *Kervan*, *O Beyaz Bir Kuştu*
  - Roman: *Çocuk Adam*
  - Makale: *Dün-Bugün-Yarın*
  - Fıkra: *Kulaktan Kulağa*

e. Yusuf Ziya Ortaç

- Diğer Beş Hececiler ile beraber aruzla başladığı şiir yolculuğunu, Ziya Gökalp'in yönlendirmesiyle hece ölçüsünü kullanarak sürdürmüştür.
- Mizahi yönü güçlü bir sanatçıdır.
- Halit Fahri Ozansoy ile *Akbaba* ve *Çınaraltı* dergilerini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Akından Akına*, *Cenk Ufukları*, *Bir Selvi Gölgesi*, *Bir Rüzgâr Esti*, *Âşıklar Yolu*, *Kuş Cıvıltıları*, *Yanardağ*
  - Tiyatro: *Binnaz*, *Kördüğüm*, *Nikâhta Keramet*
  - Roman: *Göç*, *Şeker Osman*, *Kürkçü Dükkânı*
  - Gezi Yazısı: *Göz Ucuyla Avrupa*
  - Fıkra: *Beşik*, *Ocak*, *Şen Kitap*
  - Anı-biyografi: *Portreler*, *Bizim Yokuş*, *İsmet İnönü*

ÖRNEK 4

"Beş Hececiler, ----." **cümlesi, aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa bilgi yanlışı olur?**

A) aşkı duygusal ve romantik bir anlayışla işlemişlerdir

B) aruzu bırakarak hece veznini tercih etmişlerdir

C) nazım biçimi olarak özellikle gazel ve kasideyi kullanmışlardır

D) ulusal hassasiyetleri gözeten bir şiir anlayışını devam ettirmiştir

E) konuşma diline yaklaşan bir anlatımı benimsemiştir

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 5 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Önce Fecr-i Âtî'ye girip onun sanat anlayışına uygun şiirler yazmış olan ----, 1911'den sonra, şiirlerini "Yeni Lisan" anlayışıyla yazmaya başladı. Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp ile birlikte "Yeni Lisan"ı açıklamaya çalıştı. Kısa bir süre içinde heceyle yazmaya başladı. Şiirlerinin bir kısmını *Geçtiğim Yol* adlı kitapta topladıktan sonra, şiiri de bırakarak edebî incelemelerle uğraştı.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Faruk Nafiz Çamlıbel
B) Yusuf Ziya Ortaç
C) Ali Canip Yöntem
D) Orhan Seyfi Orhon
E) Hamdullah Suphi Tanrıöver

ÖSYM - 2010

ÖRNEK 6

Millî Edebiyat Dönemi şiirinde <u>halk edebiyatı nazım biçimlerinden</u> (I) faydalanılmakla birlikte yeni nazım biçimleri de denenmiştir. <u>Serbest müstezat</u> (II) geliştirilmiştir. İçerik seçiminde yerlilik önemsenmiştir. <u>Dönemin toplumsal gerçekliği</u> (III) şiire aktarılmıştır. Genelde dörtlük nazım birimi kullanılmıştır. Bu dönemde <u>Ziya Gökalp'in etkisiyle</u> (IV) sade dil ve hece ölçüsünün kullanıldığı şiirler kaleme alınmıştır. Bu şiirlerde <u>estetik ve sanatsal yön oldukça kuvvetlidir.</u> (V)

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖRNEK 7 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

- Sanatlı, süslü bir dil ve anlatımdan kaçınılmıştır.
- Söyleyişte ve anlatımda hitabet tonu egemendir.
- Şiirlerde lirik bir söyleyişten ziyade didaktik bir yaklaşım tercih edilmiştir.
- Halk şiiri nazım şekilleri ve hece vezni kullanılmıştır.

Bazı özellikleri verilen edebî dönem veya topluluk aşağıdakilerden hangisidir?

A) Millî Edebiyat
B) Servetifünun
C) Garip Hareketi
D) Tanzimat
E) Fecriâti

AYT - 2018

ÖRNEK 8

Millî Edebiyat Dönemi şiiri ile ilgili aşağıdaki cümleleri düzeltip yeniden yazınız.

a. Divan edebiyatı nazım biçimlerinden yararlanılmıştır.

....

b. Ömer Seyfettin, Türkçülük düşüncesini şiirde ele alan ilk şairdir.

....

c. Ziya Gökalp şiirinin lirik yönü ağır basmaktadır.

....

d. Millî edebiyat şiirinde konudan ziyade estetik boyut önemsenmiştir.

....

e. Konu seçiminde evrensellik gözetilmiştir.

....

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Herkesin gözünde vatan öz yurdu
Çitlerin yağısı, derenin kurdu
Yâd iller, Turan'da hanlıklar kurdu
Turan'dan yâdları koğan nerede
Gideyim arayım: Ogan nerede

Dil ve içerik yönüyle bu dizelerin aşağıdaki sanatçılardan hangisine ait olduğu söylenebilir?

A) Abdülhak Hamit Tarhan
B) Ahmet Haşim
C) Ziya Gökalp
D) Cenap Şahabettin
E) Recaizade Mahmut Ekrem

2. **Millî edebiyat şiiri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Yaygın olarak serbest ölçü kullanılmıştır.
B) Millî kaynaklardan yararlanılmıştır.
C) Ulusal olaylardan ve tarihten esinlenilmiştir.
D) Konu seçiminde yerlilik öne çıkarılmıştır.
E) Devrin gerçekliği şiirde ele alınmıştır.

3.
- Hece vezni ve sade dille şiir yazmanın öncülüğünü yapmıştır.
- "Millî Şair" olarak ün kazanmıştır.
- *Yeni Lisan* ilkelerinin şiirde yerleşmesi için çaba göstermiştir.
- *Türk Sazı, Ordunun Destanı* sanatçının yapıtlarındandır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Faruk Nafiz Çamlıbel
B) Halide Nusret Zorlutuna
C) Ali Canip Yöntem
D) Ziya Gökalp
E) Mehmet Emin Yurdakul

4. Benim şiirlerimde halk şiirinin yapısal özellikleri vardır. Millî hassasiyetleri içeren dizeler oluşturma gayretindeyim. Genelde yabancı sözcüklere meyletmem.

Aşağıdakilerin hangisi, şiirini böyle tanımlayan bir sanatçıya ait olabilir?

A) Zihnim bu şehirden, bu devirden çok uzakta
Tanburi Cemil Bey çalıyor eski plakta

Birdenbire mesudum işitmek hevesiyle
Gönlüm dolu İstanbul'un en özlü sesiyle

B) Benim de yandı içim anlayınca derdinizi
Fakat baban sana ısmarlayıp da gitti sizi

O, bunca yıl çalışıp alnının teriyle seni
Nasıl büyüttü? Bugün, sen de kendi kardeşini

C) Fani ömür biter, bir uzun sonbahar olur
Yaprak, çiçek ve kuş dağılır, târumâr olur
Mevsim boyunca kendini hissettirir veda
Artık bu dağdağayla uğuldar deniz ve dağ

D) Bir şüphe-i hissiyye ile dalgalanır dil
Bir heykel-i gül-rûdikilik kalb üzerinde
İnsan bütün ahzân-ı meserrâta muâdil
Bir tatlı dönüş hisseder âvâre serinde

E) Bu topraklar ecdadımın ocağı
Evim, köyüm hep bu yerin bucağı
İşte vatan, işte Tanrı kucağı
Ata yurdun, evlat bozmaz, giderim

5. (I) Millî edebiyat şiirinde *Yeni Lisan* makalesinin etkileri hissedilmiştir. (II) Divan şiiri nazım biçimleri ve dörtlük nazım birimi kullanılmıştır. (III) Şiirlerde yaygın olarak hece ölçüsü kullanılmıştır. (IV) Yapıtlarda millî kaynaklardan ilham alınmıştır. (V) Türkçülük düşüncesi işlenmiştir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde Millî edebiyat şiiri ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÜçDörtBeş

6. “Hecenin Beş Şairi”ndendir. *Aruza Veda* adlı şiiriyle aruz ölçüsünü terk edip heceye ve yalın dile yönelmiştir. Genellikle kadın ve aşka temalarına değinmiştir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yusuf Ziya Ortaç
B) Enis Behiç Koryürek
C) Halit Fahri Ozansoy
D) Orhan Seyfi Orhon
E) Faruk Nafiz Çamlıbel

7.
- *Cenge Giderken*
- *Yeni Hayat*
- *Han Duvarları*
- *Güft u Gû*
- *Türk'ün Şehnamesinden*

Yukarıda verilen yapıtlar kaç farklı sanatçıya aittir?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?**

A) Millî Edebiyat Dönemi şiirinde halkın anlayabileceği dille eser vermek amaçlanmıştır.
B) Mehmet Emin Yurdakul; şiiri, halkın acı ve sıkıntılarını dile getirmenin bir aracı olarak görmüştür.
C) Millî Edebiyat Dönemi sanatçılarından bazıları Türk tarihine, efsanelerine ve geleneklerine yönelmiştir.
D) Ziya Gökalp, Millî Edebiyat Dönemi saf şiir anlayışının önemli temsilcilerinden biridir.
E) Millî Edebiyat Dönemi'nde millî ölçümüz sayılan hece benimsenmiştir.

9. Altınlı başında papatya niçin
Sarı saçlarına pembe gül takın
Git bahar, gönlümde ibadet için
Diz çöken kızları ürkütme sakın

Kalbime girme, o, kâşane değil

Git bahar, git bahar... Uzaklarda gül
Denize renginden bırak hediye
Ufuklarda gezin, semaya süzül
Kalbime sokulma “peymane!” diye

Gördüklerin kandil... Peymane değil

Bu dizelerle ilgili

I. Yer yer yabancı sözcüklerin kullanılması, Millî edebiyat üslubuna aykırıdır.
II. Şiirin genelinde teşhis sanatına yer verilmiştir.
III. Çapraz uyak düzeni ve ek hâlinde redif kullanılmıştır.
IV. Halide Nusret Zorlutuna'ya aittir.

değerlendirmelerinden hangileri doğrudur?

A) I ve II B) I ve III C) I, II ve IV D) II, III ve IV E) I, II, III ve IV

10. ----, bağlı olduğu şiir topluluğunun en ünlü ve güçlü şairidir. Türkçenin bir şiir dili olarak gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. İlk şiirlerini aruzla yazsa da sonradan hece ölçüsüne yönelmiştir. *Sanat* başlıklı şiiriyle memleket edebiyatının ana çerçevesini çizmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) Orhan Seyfi Orhon
B) Yusuf Ziya Ortaç
C) Faruk Nafiz Çamlıbel
D) İbrahim Alaattin Gövsa
E) Ali Canip Yöntem

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

BAĞIMSIZ ŞAİRLER

a. Mehmet Akif Ersoy

- "İstiklal Şairi" olarak tanınmıştır.
- Dinî, ahlaki ve tarihsel şuuru dizelerinde güçlü şekilde duyurmuştur.
- Lirik-epik tarzda şiirleriyle ün kazanmıştır.
- "Toplum için sanat" prensibine bağlı kalmıştır.
- Şiirlerinde doğruluğa, hakikate ve gözleme yer vermiştir.
- Toplumsal problemlerin çözümüne kafa yormuştur.
- Ümmetçilik (İslamcılık) düşüncesine sahip bir düşünürdür.
- Bütün şiirlerini aruzla yazmış ki aruzu Türkçeye başarıyla uygulaması, Yahya Kemal'le ortak yönüdür.
- Bu bağımsız şairimizin nazmı nesre yaklaştırması, Tevfik Fikret'le ortak yönüdür.
- Manzum hikâyeciliğin önemli örneklerini vermiştir.
- Gündelik dili, şiirlerinde ustalıkla kullanmıştır.
- Şiirimize esas realizmi ve gözleme dayalı hakikati taşımıştır.
- Özellikle İstanbul'un yoksul semtlerini şiire konu etmiştir.
- Estetik kaygıyı değil; yönlendiriciliği, öğreticiliği, gerçekçiliği, toplumsallığı öne çıkarmıştır.
- Divan şiiri geleneğinden yararlanmıştır.
- Köksüzlük, Batı taklitçiliği, ahlaksızlık, cehalet, yoksulluk, taassup konularına temas etmiştir.
- *Sebilürreşad* ve *Sırat-ı Müstakim* dergilerinde eser vermiştir.
- Sanatçının şiir türündeki eseri *Safahat*'tır ve bu eser toplam yedi bölümden oluşmaktadır: *Safahat*, *Hakkın Sesleri*, *Süleymaniye Kürsüsünde*, *Fatih Kürsüsünde*, *Hatıralar*, *Gölgeler*, *Asım*.

ÖRNEK 1

Mehmet Akif'in yazdığı *Safahat*, sadece edebî yanıyla değil; sosyal meselelere eğilmesi, toplum psikolojisine ışık tutması ve yaşanan köklü buhranlara çözümler teklif etmesi yönüyle de kıymet arz eder. *Safahat* âdeta sosyal bir veri havuzunun edebî suretidir. Sosyal ve siyasi yapı; savaşların, aydının ve toplumun ruh dünyasına olan yansımaları, toplumun değerlerinde görülen çözülme doğrudan izdüşümünü *Safahat*'ta bulur.

Bu parçaya göre, Mehmet Akif Ersoy'un eseri aşağıdakilerin hangisiyle nitelendirilmelidir?

A) Simgesellik B) Lirizm C) Kuralcılık

D) Gerçekçilik E) Akılcılık

b. Yahya Kemal Beyatlı

- Millî Edebiyat Dönemi bağımsız sanatçılarındandır.
- İstanbul Şairi olarak tanınan sanatçı, Tevfik Fikret'in *Sis* şiirine karşı *Siste Söyleniş* şiirini yazmıştır.
- Öz şiir anlayışına sadık kalmış bir şairdir.
- Aruzu Türkçeye başarıyla uygulamış ve heceyle yazdığı *Ok* şiiri hariç bütün şiirlerini aruzla yazmıştır.
- Divan şiiri geleneğinden etkilenmiş ve divan şiiri nazım biçimlerini ustalıkla uygulamıştır.
- Gazel, şarkı, rubai, murabba gibi nazım şekillerini kullanmış, bu şiirlerinde daha ağır ve sanatlı bir dili benimsemiştir.

- "Beyaz Lisan" prensibini savunmuştur.
- Klasik Türk şiiri ile Batı şiirini bir potada eriten neoklasik bir şairdir.
- Eski Yunan ve Latin kültürünü önemseyen bir anlayış olan Nev-Yunanilik (Havza Edebiyatı) düşüncesinin etkisi altında kalmıştır.
- Parnasizmden etkilenmiş ve kelime seçiminde son derece titiz davranmıştır.
- Şiirde musikiye önem vermesi yönünden sembolistlere yaklaşsa da anlam açıklığı ve anlaşılırlık yönünden sembolistlerden ayrılır.
- Şiirde estetiği esas almış; kafiye, redif gibi ahenk unsurlarını ve musikiyi önemsemiştir.
- Şiirde sosyal temalara yer vermemiş, tarihten ve tarih şuurundan ilham almıştır.
- Bazı şiirlerinde epik tarzı uygulamıştır, bunlara örnek olarak *Akıncı* ve *Mohaç Türküsü* verilebilir.
- Biçim kusursuzluğuna, müzikal ahenge önem vermiştir.
- Şiir ve düzyazının birbirinden büsbütün ayrı olduğunu belirterek nazmı nesirden uzaklaştırmıştır.
- Onun bazı şiirlerinde Osmanlı tarih ve medeniyetine duyulan hayranlık söz konusudur.
- Şiirle Türk tarihi ve kültürü arasında bağlantı kurmaya çalışmıştır, onun şiirlerinde zengin bir tarihsel, kültürel ve sanatsal arka plan bulunmaktadır.
- Geçmiş değerleri şiirinde yenileyerek yaşatmaya çalışmış ve divan şiirinden yararlanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Kendi Gök Kubbemiz, Eski Şiirin Rüzgârıyla, Rubailer ve Hayyam Rubailerini Türkçe Söyleyiş*
  - Makale-Deneme: *Aziz İstanbul, Eğil Dağlar, Edebiyata Dair*
  - Biyografi: *Siyasi ve Edebî Portreler*
  - Anı: *Çocukluğum, Gençliğim, Siyasi ve Edebî Hatıralarım*

---- hayatının sonuna doğru şiir kitaplarının adlarından içinde yer alacak şiirlerin sırasına kadar bütün ayrıntılarla ilgilenmişse de şiirleri ancak ölümünden sonra kitaplaşabilmiştir. 1961'de yayımlanan ---- adlı kitabı, şairin en tanınmış eseridir. Adını, kitabın ilk şiiri olan "*Süleymaniye'de Bayram Sabahı*"nın üçüncü dizesinden alan bu eser, şairin şiir anlayışını anlamada anahtar bir işleve sahiptir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) Ahmet Haşim - *Piyale*

B) Yahya Kemal Beyatlı - *Kendi Gök Kubbemiz*

C) Necip Fazıl Kısakürek - *Çile*

D) Mehmet Âkif Ersoy - *Safahat*

E) Faruk Nafiz Çamlıbel - *Han Duvarları*

AYT - 2018

c. Rıza Tevfik Bölükbaşı

- Döneminin bağımsız şairlerindendir.
- Feylesof ünvanıyla tanınmıştır.
- Didaktik şiirden kaçınmış ve halk şiirinden yararlanma yoluna gitmiştir.
- Saz ve tekke şairlerinin etkisinde kalmıştır.
- Hem hece hem de aruzla şiir yazmıştır.
- *Uçun Kuşlar* şiiriyle ünlenmiştir.
- Şiirlerini *Serab-ı Ömrüm* adlı eserinde toplamıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş — BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATINDA FİKİR AKIMLARI

a. Osmanlıcılık

- Dil, din ve ırk farkı gözetmeksizin bütün Osmanlı halklarının bir arada olması gerektiğini savunan fikir akımıdır.
- İmparatorluğun parçalanmamasının bu şekilde önleneceği inancı hâkimdir.
- Namık Kemal, Şinasi ve Ziya Paşa bu fikirden etkilenmiştir.

b. Batıcılık

- Osmanlı İmparatorluğu'nun eski gücüne kavuşması için Batılı tarzda yenilikler yapılması gerektiğini savunan fikir akımıdır.
- Eğitim, sanayi, hukuk gibi birçok alanda Avrupa medeniyetinin takip edilmesi gerektiği öne sürülmüştür.
- Bu akımın öncüleri Abdullah Cevdet, Celal Nuri, Tevfik Fikret ve Beşir Fuat gibi isimlerdir.

c. İslamcılık (Ümmetçilik)

- Bütün İslam ülkelerinin din çatısı altında bir araya gelmesi gerektiğini savunan fikir akımıdır.
- Bu fikir akımının en önemli savunucusu Mehmet Akif Ersoy'dur.

d. Türkçülük

- Ulus-devlet anlayışını öne çıkaran bir fikir akımıdır.
- Tüm Türk devletlerini tek bayrak altında toplamaya çalışan Turancılık fikriyle aynı doğrultudadır.
- Yusuf Akçura, Hüseyin Nihal Atsız, Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp gibi isimler bu akımın etkisi altındadır.

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Şairler	Topluluklar	Akımlar
----	Servet-i Fünûn	Batıcılık
Ziya Gökalp	----	Türkçülük
Namık Kemal	Encümen-i Şuarâ	----

Yukarıda şairlerin, içinde yer aldıkları topluluklar ve savundukları düşünce akımları verilmiştir. Tablodaki boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Ahmet Hamdi Tanpınar – Beş Hececiler – Türkçülük

B) Mehmet Âkif Ersoy – Genç Kalemler – Batıcılık

C) Tevfik Fikret – Genç Kalemler – Osmanlıcılık

D) Yahya Kemal Beyatlı – Yedi Meşaleciler – Osmanlıcılık

E) Tevfik Fikret – Beş Hececiler – Batıcılık

ÖSYM - 2010

ÜçDörtBeş — MANZUM HİKÂYE

- Manzum hikâye, adından da anlaşılabileceği gibi nazım yani şiir şeklinde kaleme alınan hikâyedir ve bu yönüyle olay akışı etrafında gelişen edebî metinler arasında yer alır.
- Öyküden en önemli farkı, dizelerden meydana gelmesi ve ahenk unsurlarının (uyak, redif...) kullanılmasıdır.
- Düzyazıya çevrilmesi şiire göre daha kolaydır.
- Çoğunlukla nasihat bildirme veya sosyal yarar sağlama maksadıyla yazılır.
- Kişi, zaman, mekân ve olay gibi yapısal unsurları vardır.
- Karşılıklı konuşmalara yer verilir.
- Beyit, dörtlük veya bent hâlinde kaleme alınabilir.
- Türün edebiyatımızdaki en tanınmış temsilcileri olarak Mehmet Akif Ersoy (*Seyfi Baba*, *Küfe*, *Mahalle Kahvesi*...) ve Tevfik Fikret (*Balıkçılar*, *Nesrin*, *Hasta Çocuk*...) verilebilir.
- "Manzume" olarak da adlandırılan bu türün ilk örneklerini Recaizade Mahmut Ekrem ile Muallim Naci vermiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 4

Çocuktum ufacıktım
Top oynadım acıktım
Buldum yerde bir erik
Kaptı bir ala geyik

Geyik kaçtı ormana
Bindim bir ak doğana
Doğan yolu şaşırdı
Kaf Dağı'ndan aşırdı

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Manzum hikâye yapısına uygundur.
B) Bir olay anlatımı söz konusudur.
C) Ahenk unsurlarına yer verilmiştir.
D) Sosyal bir temaya vurgu yapılmıştır.
E) Halk şiirinin yapı özelliklerini yansıtmaktadır.

ÜçDört Beş — MENSUR ŞİİR

- Düzyazı biçiminde yazılan şiirlerdir.
- His, hayal ve fikirlerin nesir yani düzyazı biçiminde ve şiirsel bir anlayışla dile getirildiği metin türüdür.
- "Mensure" olarak da adlandırılan bu türün ilk örneğini Servetifünun Dönemi'nde Halit Ziya Uşaklıgil vermiştir.
- Duygusal yönü güçlü olan bu metin türünde seslenmelere, uzun cümlelere, secilere, imgelere ve sanatlı söyleyişlere bolca yer verilmiştir.
- Bu türde öne çıkan sanatçı ve eserleri şunlardır:
  - Halit Ziya Uşaklıgil: *Mensur Şiirler*, *Mezardan Sesler*
  - Mehmet Rauf: *Siyah İnciler*
  - Yakup Kadri Karaosmanoğlu: *Okun Ucundan*, *Erenlerin Bağından*
  - Ruşen Eşref Ünaydın: *Damla Damla*

ÖRNEK 5

Mazi benim için neşvelere, handelere cilvegâh bir semâ-yı ruh-perverdir. Kalbim darabat-ı kadere hedef oldukça o semâ-yı latifin bulutlar arasından eşiarîz olan hatıralarla teselli bulur, hissiyatım o feza-yı saadette tayeran eder, müsterih olur. Mazinin yadigârları kalbimde şafak-nüma handeler uyandırır. Mazi benim için bir medâr-ı teselli, bir vasıta-i bahtiyaridir.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Bir mensur şiirden alınmıştır.
B) I. kişili anlatımdan yararlanılmıştır.
C) Servetifünun Dönemi'nin dil özelliklerine uygundur.
D) Didaktik söylemle oluşturulmuştur.
E) Anlatıcının duygularını yansıtmaktadır.

ÖRNEK 6

Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanlara "Y" yazınız.

a. ( ) Mehmet Akif Ersoy, Millî Edebiyat Dönemi bağımsız şairlerindendir.

b. ( ) Manzum hikâye, nazım biçiminde kaleme alınan hikâyedir.

c. ( ) Yahya Kemal Beyatlı, redif ve uyağı önemsememiştir.

d. ( ) Mehmet Akif Ersoy, aruzu Türkçeye başarıyla uygulamıştır.

e. ( ) Manzum hikâye, Fecriâti Dönemi'nde yaygınlaşmıştır.

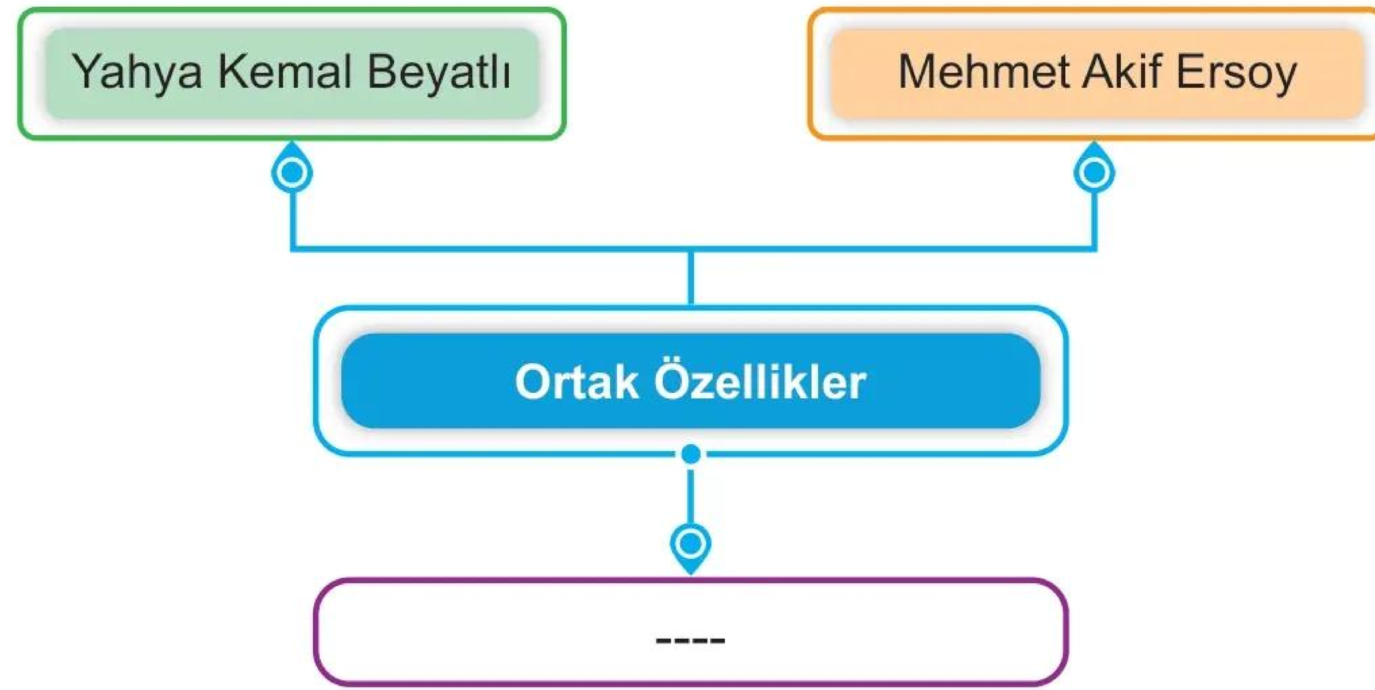
f. ( ) Yahya Kemal Beyatlı, halk şiiri nazım şekillerini kullanmıştır.

g. ( ) Manzum hikâyede diyalog tekniğine yer verilebilir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1.

Bu diyagramda boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilemez?

A) Hiçbir topluluğa katılmamaları
B) Divan şiir geleneğinden yararlanmaları
C) Aruz ölçüsünü yoğun olarak kullanmaları
D) Nazmı nesre yaklaştırmak istemeleri
E) Tarihsel konulara şiirde yer vermeleri

2. Öz şiir anlayışına bağlı bir sanatçıdır. Herhangi bir şiir topluluğuna bağlanmamıştır. Parnasizmin etkisiyle estetik yönü güçlü, kelimelerin dikkatle ve titizlikle seçildiği bir şiir dili kurmuştur. Aruzu Türkçeye uygulamada en başarılı şairlerdendir. Şiirlerinde İstanbul'un tarihî semtleri ve İstanbul sevgisi öne çıkar. Bu bakımdan sanatçıyı "İstanbul Şairi" olarak tanımlamak mümkündür. Divan şiiri nazım biçimlerini ustalıkla kullanmıştır. Neoklasik bir şairdir. Klasik söyleyişi modern bir yaklaşımla yenileyip canlandırmaya çalışmıştır. Şiirlerinde tarihten, denizden, sonsuzluk düşüncesinden, kültür ve medeniyetimizden, musikiden ilham almıştır. Genelde lirik tarzda şiirler kaleme almıştır. Bazı şiirlerinde ise savaş ve kahramanlığa temas etmiştir. "Türkçe ağzımda annemin sütüdür." diyerek dil şuuru ve sevgisini çarpıcı biçimde ortaya koymuştur.

Bu parçada sözü edilen sanatçının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Eski Şiirin Rüzgârıyla*
B) *Rübab-ı Şikeste*
C) *Ey Türk Uyan*
D) *Altın Işık*
E) *Serab-ı Ömrüm*

3. Savunduğu fikirler, içerdiği gözlemler, vardığı hükümler bakımından *Safahat*'ın zengin bir veri havzası sunduğu açıktır. Kültürel ve estetik cepheleri de buna ilave edilmelidir. Bahsedilen yönleri dolayısıyla *Safahat*, en çok edebiyat ve sosyoloji araştırmalarının konusu olmuştur.

Bu parçada sözü edilen eser, aşağıdaki sanatçılardan hangisine aittir?

A) Mehmet Emin Yurdakul
B) Ahmet Haşim
C) Yahya Kemal Beyatlı
D) Mehmet Akif Ersoy
E) Ziya Gökalp

4. (I) Manzum hikâye, şiir biçiminde oluşturulan hikâyedir. (II) Hikâyeden temel farklı mısralardan meydana gelmesidir. (III) Genellikle estetik haz uyandırma kaygısıyla yazılır. (IV) Giriş-gelişme-sonuç planıyla oluşturulur. (V) Beyit, dörtlük veya bent hâlinde yazılabilir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde manzum hikâye ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) V C) IV D) II E) III

5. **Aşağıdaki sanatçılardan hangisi, mensur şiirin edebiyatımızdaki ilk örneklerini vermiştir?**

A) Cenap Şahabettin
B) Halit Ziya Uşaklıgil
C) Yahya Kemal Beyatlı
D) Rıza Tevfik Bölükbaşı
E) Mehmet Akif Ersoy

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6.

	I. Grup	II. Grup
I.	Rıza Tevfik Bölükbaşı	İstanbul Şairi
II.	Namık Kemal	Millî Şairi
III.	Mehmet Emin Yurdakul	İstiklâl Şairi
IV.	Yahya Kemal Beyatlı	Vatan Şairi
V.	Mehmet Akif Ersoy	

I. gruptaki sanatçılarla II. gruptaki ünvanlar eşleştirilirse hangi sanatçı dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Kalbinde her dakika şu ulvî tahassürün
Minkar-ı âteşini duy, daimâ düşün:
Onlar niçin semâda, niçin ben çukurdayım
Gülsün neden cihan bana, ben yalnız ağlayım
Yükselmek âsmâna ve gülmek ne tatlı şey

(Bu dizelerde şair “onlar semada” derken Avrupa milletlerinin üstünlüğünü ifade etmektedir.)

Ayraç içindeki açıklamadan hareketle bu dizelerin şairinin aşağıdaki fikir akımlarından hangisinin etkisinde olduğu söylenebilir?

A) Turancılık B) Osmanlıcılık C) Batıcılık D) Türkçülük E) İslamcılık

8. **Aşağıdakilerin hangisinde manzum hikâye türünde öne çıkan isimler bir arada verilmiştir?**

A) Mehmet Rauf - Halit Ziya Uşaklıgil
B) Rıza Tevfik Bölükbaşı - Cenap Şahabettin
C) Tevfik Fikret - Yakup Kadri Karaosmanoğlu
D) Mehmet Akif Ersoy - Tevfik Fikret
E) Yahya Kemal Beyatlı - Mehmet Akif Ersoy

9. Bütün dünyaya küskündüm, dün akşam pek bunalmıştım
Nihayet bir zaman kırlarda gezmiş, köyde kalmıştım

Şehirden çıkmak isterken sular zaten kararmıştı
Pek ıssız bir karanlık sonradan vadiyi sarmıştı

Mehmet Akif Ersoy’un *Bülbül* şiirinden alınan bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Sade bir dille oluşturulmuştur.
B) Konudan çok sanatlı söyleyiş önemsenmiştir.
C) Sembolizmin etkisiyle çağrışımlara ağırlık verilmiştir.
D) Felsefi kavram ve düşünceler ele alınmıştır.
E) Bent nazım birimi kullanılmıştır.

ÜçDörtBeş

10. Kuşlara benzer kelimeler, odana dolarlar bir akşam. Nereden gelirler bilinmez. Kâh çığlık çığlığadırlar kâh sesleri işitilmez. Çiçeğe benzer kelimeler: turuncu, erguvan, beyaz. Bir rüzgâr sürükler hepsini. Bulutlara güven olmaz: Saçlarından yakalayamıyorsun zamanı, mısra, şarkıya kaybedemiyorsun. Ve sükût medar ormanlarındaki bitkiler gibi büyüdükçe büyüyor. Senin türben kelimeler. Yuvarlanırken tırnaklarını kâğıda geçirmek istiyorsun; kâğıda, yani ebediyete. Zavallı çocuk, bilmiyorsun ki ebediyet sümüklü böceğin izleri kadar aldatıcı.

Aşağıdaki eserlerden hangisi, bu parçanın metin türüyle benzer yapı ve içeriğe sahiptir?

A) *Serab-ı Ömrüm*
B) *Eski Şiirin Rüzgârıyla*
C) *Siyah İnciler*
D) *Safahat*
E) *Mahalle Kahvesi*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Ben, gözlerim önümde, sükût u ümmîdi ile
Memnûn ü bî-haber, halecansız, gurursuz
Şeh-râh-ı ömrü kat' ediyordum fütûrsuz
Mahfûz u müstetîr gibi bir nahl-i bîd ile
Pîrâmenimde vardı bir âsâyiş-i zılâl
Tehzîz ederdi ömrümü bir samt-ı hoş-meâl

Dil ve içerik özelliklerine bakılırsa bu dizelerin aşağıdaki şairlerden hangisine ait olduğu söylenebilir?

A) Ziya Gökalp
B) Mehmet Emin Yurdakul
C) Rıza Tevfik Bölükbaşı
D) Cenap Şahabettin
E) Faruk Nafiz Çamlıbel

2. **Manzum hikâye, aşağıdaki metin türlerinden hangisinin kapsamına girmektedir?**

A) Göstermeye dayalı metin
B) Anlatmaya dayalı metin
C) Gazete etrafında gelişen metin
D) Kişisel yaşamı konu alan metin
E) Coşku ve heyecana bağlı metin

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?**

A) Tanzimat Dönemi'nde şiirde hem şekil hem konu yönünden değişiklikler yapılsa da bunlar aniden gerçekleşmemiştir.
B) Tanzimatçıların teorisini ürettiği şiirde yenileşmeyi hayata geçiren kişi Muallim Naci olmuştur.
C) Ziya Paşa, *Terciibent*'inde kâinatın engin bilinmezliği karşısında hayrete düşmüştür.
D) İbrahim Şinasi'nin yazdığı ve çevirdiği şiirlerde sade dil kullanma gayreti öne çıkmıştır.
E) Ziya Paşa ve Namık Kemal önceleri Encümen-i Şuara (Şairler Meclisi) içinde bulunmaktaydı.

4. Git vatan! Kâbe'de siyaha bürün
Bir kolun Ravza-i Nebi'ye uzat
Birini Kerbela'da Meşhed'e at
Kâinatta o hey'etinle görün!
Bu temaşaya Hak da âşık olur
Göze bir âlem eyliyor izhar
Ki cihanda büyük letafeti var
O letafet olunsa ger inkâr
Mezhebimce demek muvafık olur
Aç vatan göğsünü İlah'ına aç!
Şühedanı çıkar da ortaya saç!

Namık Kemal'e ait bu dizeler, Tanzimat I. Dönem şiirinin hangi özelliğini örneklendirmemektedir?

A) Ahenk unsurlarına yer verilir.
B) Arapça-Farsça sözcükler kullanılır.
C) Aruz ve beyit kullanımı devam ettirilir.
D) Toplumsal temalar işlenir.
E) Lirik söyleyişten yararlanılır.

5. **Aşağıdakilerin hangisinde soru ve cevap birbirine uymamaktadır?**

A) – Abdülhak Hamit Tarhan hangi yazınsal türlerde eser vermiştir?
– Şiir ve tiyatro türünde eserleri bulunmaktadır.

B) – Yahya Kemal Beyatlı'nın sanata bakışı nasıldır?
– "Sanat toplum içindir." prensibine bağlı kalmış ve sanatta sosyal yararı gözetmiştir.

C) – Şinasi'nin etkilendiği edebî akım hangisidir?
– Klasisizmin etkisi altındadır.

D) – Namık Kemal, hangi dönemde eser vermiştir?
– Tanzimat I. Dönem'de eser vermiştir.

E) – Ziya Gökalp'in şiirlerinin öne çıkan yönü nelerdir?
– Türkçülük fikri ve öğreticilik öne çıkmaktadır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Divan edebiyatındaki (I) doğa; gerçek, insanların somut biçimde nefes aldığı doğa olarak karşımıza çıkmaz.

Tanzimatçılar ise şiire gerçek tabiatı (II) koyarlar. Abdülhak Hamit Tarhan'ın kır yaşamını (III) anlattığı *Sahra* (IV), Muallim Naci'nin (V) doğa karşısındaki hayranlığını aktardığı *Nağme-i Seher* ve *Zemzeme*'deki şiirleri bunlara örnektir.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Cenap Şahabettin, Servetifünun Dönemi'nin en tanınmış şairlerindendir. Edebiyatımızda sembolizmin öncüsü sayılır. "Edebiyatta güzellikten başka gaye tanımam." görüşünde olan sanatçının ağır bir anlatımı vardır. Serbest müstezatı sıkça kullanan sanatçı, hece veznine ve ahenge büyük önem verir. Şairliğinin yanında bir düzyazı ustasıdır. Makale, gezi, tiyatro gibi türlerde de eser vermiştir. Örneğine pek rastlanmayan bir özdeyiş kitabı olan *Tiryaki Sözleri* adlı eseri de vardır.

Bu parçadaki bilgi yanlışı aşağıdakilerin hangisinde açıklanmıştır?

A) Parçada sözü edilen sanatçı, Cenap Şahabettin değil; Süleyman Nazif'tir.

B) Değinilen sanatçı, Servetifünun Dönemi'ne değil; Millî Edebiyat Dönemi'ne aittir.

C) Hakkında bilgi verilen sanatçı, hece veznini değil; aruz veznini benimsemiştir.

D) Parçada belirtilen sanatçının makale türünde eseri bulunmamaktadır.

E) Özdeyiş kitabı olarak verilen eser, *Tiryaki Sözleri* değil; *Tâmât*'tır.

8. "İstiklal Şairi" olarak tanınmıştır. Toplum için sanat ilkesi doğrultusunda eser vermiştir. Şiirlerinde söyleyiş güzelliğinden çok doğruluğa, gözleme ve hakikate önem vermiştir. Toplumsal sorunların çözümüne kafa yormuş ve şiirlerinde bunlara dair teklifler sunmuştur.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mehmet Emin Yurdakul

B) Ziya Gökalp

C) Yahya Kemal Beyatlı

D) Tevfik Fikret

E) Mehmet Akif Ersoy

9.
- Anadolu'yu romantik bir bakış açısıyla yansıtmıştır.
- Millî Edebiyat'ın yurtçu duyarlılığını zenginleştirmiştir.
- "Deli Ozan", "Çamdeviren gibi takma adlar kullanmıştır.
- *Suda Halkalar*, *Bir Ömür Böyle Geçti*, *Dinle Neyden* sanatçının eserlerinden bazılarıdır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Mithat Cemal Kuntay

B) Şükufe Nihal Başar

C) Faruk Nafiz Çamlıbel

D) Ali Canip Yöntem

E) Halide Nusret Zorlutuna

10. **Aşağıdaki eserlerden hangisi farklı bir şaire aittir?**

A) *Gizli Figânlar* B) *Türk Sazı*

C) *Aydın Kızları* D) *Zafer Yolunda*

E) *Turana Doğru*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Bir karanlık geceydi pek de ayaz
İbni Hattâb'ı görmek üzre biraz
Çıktım evden ki yollar ıpıssız
Yolcu bir benmişim meğer yalnız
Aradan geçmemişti çok da zaman
Az ilerden yavaşça oldu iyan
Zulmetin sinesinde ukde gibi
Ansızın bir müheykel Arâbî
Bembeyaz bir ridâ içinde garîb
Geliyor muttasıl mehîb mehîb
Ben sokuldum, o geldi, yaklaştık
Durmadan karşıdan selâmlaştık
Düşünürken selâm alan sesini
O heyûlâ uzandı tuttu beni
Bir de baktım, Ömer değil mi imiş
— Yâ Ömer! Böyle geç zaman, bu ne iş
— Şu mahallâtı devre çıkmıştım
Gel beraber, benimle, üç beş adım

Tevfik Fikret'e ait aşağıdaki eserlerden hangisi, metin türü bakımından bu parça ile özdeştir?

A) *Rübab-ı Şikeste*
B) *Şermin*
C) *Haluk'un Amentüsü*
D) *Tarih-i Kadim*
E) *Hasta Çocuk*

2. Tanzimat'ın ilk döneminde yapılan pek çok yenilikten biri de sosyal ve siyasal düşüncelerin şiire girmesidir. ---- işlediği adalet, hak, medeniyet, kanun, millet, hükûmet gibi meşrutiyetle alakalı siyasi kavramların yanı sıra ---- ele aldığı vatan ve millet gibi kavramlarla şiirin düşünsel ve siyasi konu yelpazesi genişlemiştir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

A) Namık Kemal'in - Recaizade Mahmut Ekrem'in
B) Ziya Paşa'nın - Ahmet Haşim'in
C) Tevfik Fikret'in - Abdülhak Hamit Tarhan'ın
D) Süleyman Nazif'in - Muallim Naci'nin
E) Şinasi'nin - Namık Kemal'in

3.

	Eser	Özelliği
I.	*Sahra*	• İstanbul'un kötülendiği ilk şiir
II.	*Mezardan Sesler*	• İlk pastoral şiir
III.	*Vâveylâ*	• Mensur şiir örneği
IV.	*Sis*	
V.	*Kendi Gök Kubbemiz*	

Yukarıdaki eserler ile özellikleri eşleştirildiğinde hangi iki eser dışarıda kalır?

A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) III ve V
E) IV ve V

4. Millî Edebiyat Dönemi olarak adlandırılan 1911 ila 1923 arasında bazı şiir anlayışları etkili olmuştur. Bunlar milliyetçi edebiyat, saf şiir ve halkın yaşayışını manzum hikâye yoluyla aktarma olarak üçe ayrılabilir.

Buna göre, aşağıdaki şairler temsil ettikleri şiir eğilimlerine göre ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

A) Yahya Kemal Beyatlı
B) Mehmet Akif Ersoy
C) Ziya Gökalp
D) Ahmet Haşim
E) Mehmet Emin Yurdakul

5. (I) Tanzimat'ın ikinci kuşağında, ilk dönem Tanzimatçılardan farklı olarak şiirde bireysel duygulanımlar dile gelir. (II) Duyan, düşünen, seven, acı çeken insan tipi ortaya çıkar. (III) İlahi aşk, dinî lirizmle yansıtılır. (IV) Eskilerin mistik aşkı ile romantizmdeki düşsel aşkın sentezi şiirlerde işlenir. (V) Bu hayali sevgili, âşığa çile çektirir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

ÜçDörtBeş

6. • *Rûh-i Bîkayd*
• *Piyale*

Bu eserler sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen sanatçılara aittir?

A) Ziya Gökalp - Ali Canip Yöntem
B) Tahsin Nahit - Ahmet Haşim
C) Mehmet Akif Ersoy - Tevfik Fikret
D) Tevfik Fikret - Cenap Şahabettin
E) Hüseyin Siret Özsever - Süleyman Nazif

7. I. Aşk, tabiat, yalnızlık, hüzün işlenmiştir.
II. Fransız edebiyatı ve sembolist şairler örnek alınmıştır.
III. Müzikalite önemsenmiş, sözcükler arasındaki ses uyumuna dikkat edilmiştir.
IV. Mensur şiirin öncü örnekleri verilerek nazım nesre yaklaştırılmıştır.
V. Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalardan oluşan ağır bir dil kullanılmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde Fecriâti şiiri ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Tanzimatçıların amaçladığı fakat başaramadığı "hece ölçüsüyle, konuşma diliyle halk için yazma" anlayışını gerçekleştiren sanatçı, Servetifünun Dönemi'nde eser verdiği hâlde bu toplulukta yer almayan Türkçü şair ----.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) Süleyman Nazif'tir
B) Emin Bülent Serdaroğlu'dur
C) Mithat Cemal Kuntay'dır
D) Mehmet Emin Yurdakul'dur
E) Ali Canip Yöntem'dir

9.

I. Grup	II. Grup
• *Takdir-i Elhan*	• Süleyman Nazif
• *Malta Geceleri*	• Namık Kemal
• *Elhan-ı Şita*	• İbrahim Şinasi
• *Müntehebat-ı Eş'ar*	• Cenap Şahabettin
	• Recaizade Mahmut Ekrem

I. gruptaki eserlerle II. gruptaki sanatçılar eşleştirilirse hangi sanatçı dışarıda kalır?

A) Süleyman Nazif
B) Namık Kemal
C) İbrahim Şinasi
D) Cenap Şahabettin
E) Recaizade Mahmut Ekrem

10. **Edebiyat tarihimizde** "Beş Hececiler" **veya** "Hecenin Beş Şairi" **olarak anılan topluluğun temsilcileri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

A) Orhan Seyfi Orhon
B) Enis Behiç Koryürek
C) İbrahim Alaattin Gövsa
D) Yusuf Ziya Ortaç
E) Halit Fahri Ozansoy

11. Diyar-ı küfrü gezdim, beldeler kâşâneler gördüm
Dolaştım mülk-i İslam'ı, bütün virâneler gördüm

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Farklı coğrafyalara dair izlenimlere yer verilmiştir.
B) Zengin uyak kullanılmıştır.
C) Toplumsallığa yer verilmiştir.
D) Kelime hâlinde redif vardır.
E) Fecriati'nin içerik yönünü örneklendirmektedir.

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Saf ü rakid... Hani akşamki tagayyür, heyecan
Bir çocuk ruhu kadar pür-nisyan
Bir çocuk ruhu kadar şimdi münevver, lekesiz
Uyuyor mâi deniz
Ben bütün bir gecelik cuşiş-i ahzanımla
O hayalat-ı perişanımla
Müteşekki, lâim
Karşıdan saffet-i mahmurunu seyretmedeyim

Servetifünun şiirini örneklendiren bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Kaside nazım biçimi kullanılmıştır.
B) Anjambman tekniği uygulanmıştır.
C) Dilde sadeleşme eğiliminin etkisi fark edilmektedir.
D) Ahenk oluşturma kaygısı güdülmemiştir.
E) Parça güzelliğine önem verilmiştir.

2. I. Tanzimat'ın II. Dönem'inde Abdülhak Hamit Tarhan *Makber* adlı şiiriyle tanınmıştır. Recaizade Mahmut Ekrem ise Batılı şiir anlayışının savunucusu olmuş ve daha çok edebiyat teorisyenliğiyle dikkatleri üzerine çekmiştir.

II. Ziya Paşa, didaktik şiirleriyle öne çıkmış ve sanat anlayışı olarak ikilemler içerisinde kalmış bir aydınımızdır. Terkibibent ve terciibent türünün başarılı örneklerini vermiştir.

III. Şinasi *Tercüme-i Manzume*'de yeni biçimler kullanmıştır. Kendi aralarında uyaklı dörtlüklerin yanı sıra eşleşme tarzı uyağı kullanması da önemli bir yeniliktir.

IV. Tanzimat'ın birinci kuşak şairleri çoğunlukla divan edebiyatının klasik şekillerine bağlı kalmışlardır. İçerikte meydana gelen köklü değişim, şiirin şekil özelliklerinde kısmen görülmüştür.

V. Recaizade Mahmut Ekrem Fransa'dan döndükten sonra Mustafa Reşit Paşa için dört kaside kaleme almıştır. Bunların beyit sayısı, uyaklanışı, klasik kasidenin bölümlerinin olmayışı mühim değişikliklerdir.

Yukarıdaki numaralanmış parçaların hangisinde Tanzimat şiiri ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) V B) IV C) III D) II E) I

3. - 4. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Sanatçı kişiliğini heceyle eser vermeye başladıktan sonra bulmuştur. Millî edebiyat hareketi içinde yer almıştır. Halk edebiyatı geleneğinden etkilenmiştir. Özellikle *Sanat* adlı şiirinde kozmopolit, ferdiyetçi sanat düşüncesiyle millî sanat anlayışını mukayese etmiştir ve adeta millî-memleketçi sanat anlayışının bildirisini yayımlamıştır. Anadolu'nun yoksulluğunu ve fakirliğini işlediği eserlerinde yıkıcı değil, yapıcı olmuştur. Anadolu insanının zorlukları aşabilecek, güzel insanlar olduğunu belirtmiştir. Onun şiirleri üç döneme ayrılarak incelenebilmektedir:

- Aşk şiirleri evresi
- Memleket şiirleri evresi
- Düşünce şiirleri evresi

ÜçDörtBeş

3. **Bu parçada aşağıdaki şairlerin hangisinden söz edilmektedir?**

A) Faruk Nafiz Çamlıbel
B) Ziya Gökalp
C) Mehmet Emin Yurdakul
D) Ahmet Haşim
E) Yahya Kemal Beyatlı

4. **Aşağıdakilerden hangisi parçada sözü edilen sanatçıya ait bir yapıttır?**

A) *Gönülden Gönüle* B) *Altın Işık*
C) *Tan Sesleri* D) *Çal Çoban Çal*
E) *Eski Şiirin Rüzgârıyla*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. Fecriâticiler de Servetifünuncular gibi sosyal konulara değinmemişlerdir. Doğa, aşk ve sevgi gibi bireysel temaları işlemişlerdir. Servetifünun şiirindeki melankoli Fecriati şiirinde de sürmüştür.

Bu parçada adı geçen edebî yönelimlerin temsilcileri ikişerli eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

A) Tevfik Fikret
B) Tahsin Nahit
C) Cenap Şahabettin
D) Ahmet Haşim
E) Mehmet Emin Yurdakul

6. Oğuz Han bayramı baharda olsun
Otağlar, çadırlar çiçekle dolsun
Genç kızlar oynasın, yiğitler solsun
Bir âşık bayılmış, derman nerede
Gideyim arayım, Lokman nerede

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) *Yeni Lisan* anlayışına uygun oluşturulmuştur.
B) Koşmanın hece kalıplarından biri kullanılmıştır.
C) Ahenk, yarım uyakla sağlanmıştır.
D) Millî edebiyat şiir örneğidir.
E) Birden fazla söz sanatı kullanılmıştır.

7. Nerde buldun o zalim asâbı
Ki gülerken bile mükedderdin
Seyreder de gurubu mehtabı
"Çok güzel, oh! Çok hazin!" derdin
Neydi ah, anlaşılmadı derdin

Bu dizelerle ilgili

I. Birinci Dönem Tanzimat şiirinin konu özellikleri belirgindir.
II. Bent nazım birimi kullanılmıştır.
III. İdeolojik söylem belirgindir.
IV. Kimi mısralarda gündelik dile yakın bir anlatım görülmektedir.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

8. (I) Servetifünun şiirinde özellikle dil ve şekil üzerinde durulmuştur. (II) Türk şiirine Fransız şiirinden yeni nazım biçimleri getirilmiştir. (III) Süslü ve sanatlı bir dille eser verilmiştir. (IV) Aşk, doğa, aile yaşamı, acıma, hüzün, kişisel tedirginlikler işlenmiştir. (V) Mesnevi, gazel ve kaside türleri geliştirilip bu nazım şekilleri yaygın olarak kullanılmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. **Aşağıdaki dizelerden hangisi II. Dönem Tanzimat edebiyatçılarından birine ait olamaz?**

A) Dinle feryadını kim terceme-i ahındır
İnledikçe ne diyor bak vatanın her nefesi

B) Bir şebdi köyde azim-i geşt ü güzar idim
Ahyaya dür-geşte vü emvâta car idim

C) Bir mürg-i felaketzedeyim ki bal ü perim yok
Meluf-ı gamım, bağ-ı murad içre yerim yok

D) Güller gibi mey-i ibtisam et
Dağ-ı dile çare bul, meram et

E) İki ay hasta bî-emel gezdin
Mütemayil nazar be-hak olarak

ÜçDörtBeş

10. **Aşağıdaki eserlerden hangisi bağımsız şairler tarafından oluşturulmamıştır?**

A) *Göl Saatleri*
B) *Eski Şiirin Rüzgârıyla*
C) *Serab-ı Ömrüm*
D) *Kendi Gök Kubbemiz*
E) *Safahat*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜNİTE 05.

Video

Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri

Söz (Öz) Şiir ve Yedi Meşaleciler

Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Şiir

Serbest Nazım ve Toplumcu Şiir

Garip (I. Yeni) Şiiri

Garip Sonrası Yeniliği Sürdüren Şiir

II. Yeni Şiiri

1980 Sonrası Türk Şiiri

Cumhuriyet Dönemi Halk Şiiri

Türkiye Dışındaki Türk Şairler

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

ÖZ (SAF) ŞİİRİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Öz şiir, “Şiir, şiir içindir.” anlayışının benimsendiği bir yönelimdir.
- Bu anlayışın öncülüğünü Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Haşim yapmıştır.
- Ahmet Haşim, *Piyale* adlı eserinin ön sözü olarak yazdığı *Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar* adlı makalesinde öz şiirin ilkelerini açıklamıştır.
- Memleketçi edebiyatın öğretici şiir anlayışına tepki olarak ortaya çıkan öz şiirde şiirin yarar gözetilmeden, ideolojik söylemlerden uzak biçimde oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.
- Fransız sembolist ve empresyonistlerinden ilhamla hislerin değişik mecazlar ve orijinal imajlarla anlatılması hedeflenmiştir.
- Özellikle Valery, Mallarme, Rimbaud, Baudelaire gibi şairlerden etkilenilmiştir.
- Şiir dilinin ve şiir formunun her şeyden üstün olduğu kabul edilmiş, estetik bir söyleme ulaşma amaçlanmıştır.
- Sosyal mesele ve problemlerden uzak durulmuş; ölüm, aşk, ruh, bireysellik, özlem, yalnızlık, mit, gizem, doğa gibi konular üzerinde durulmuştur.
- Edebî sanatlara özgürlük tanınmış, özgün imgeler oluşturulmaya çalışılmış, lirizm öne çıkarılmıştır.
- Kafiye, redif, aliterasyon, asonans, vezin gibi ahenk unsurları önemsenmiştir.
- Sezgi, sembol, çağrışım, düş ve duygu öne çıkarılmış; şiirde anlamdan ziyade his ve duyumsanma önemsenmiştir.
- Şiir, soylu bir sanat olarak kabul edilmiştir.
- Türk edebiyatında öz şiir etkisindeki şairler şunlardır: Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Necip Fazıl Kısakürek, Asaf Hâlet Çelebi, Yedi Meşaleciler (Kenan Hulusi Koray, Sabri Esat Siyavuşgil, Muammer Lütfi Bahşi, Cevdet Kudret Solok, Vasfi Mahir Kocatürk, Ziya Osman Saba, Yaşar Nabi Nayır).

ÖRNEK 1

I. Issız bir mezarlık, kimsesiz bir yer
Gölgesinde ulu, loş bir mâbedin
Bir yığın toprakla bir parça mermer
Sırrıyla haşr olmuş orda ebedin

II. Bir zafer müjdesi burda her isim
Sanki tek bir anda gün, saat, mevsim
Yaşıyor sihrini geçmiş zamanın
Hâlâ bu taşlarda gülen rüyanın

III. Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarındır
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir

IV. Ne güzel geçti bütün yaz
Geceler küçük bahçede
Sen zambaklar kadar beyaz
Ve ürkek bir düşüncede

V. Bende bana meçhul akşamlar yoklar
Gülen ve gömülen gölge ufuklar
Acayip davetlerin rüzgârında
Her lâhza yine kendi sularında

Numaralanmış dizelerden hangisinin öz şiir anlayışıyla yazıldığı söylenemez?

A) II B) IV C) I D) V E) III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

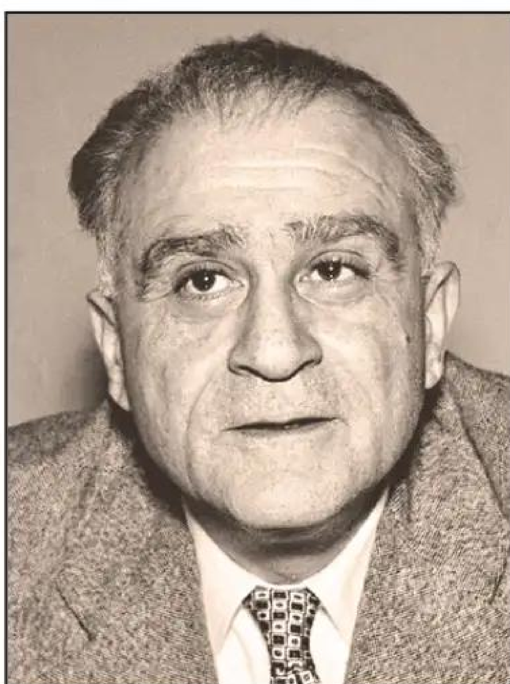
ÖZ (SAF) ŞİİR SANATÇILARI VE ESERLERİ

a. Cahit Sıtkı Tarancı

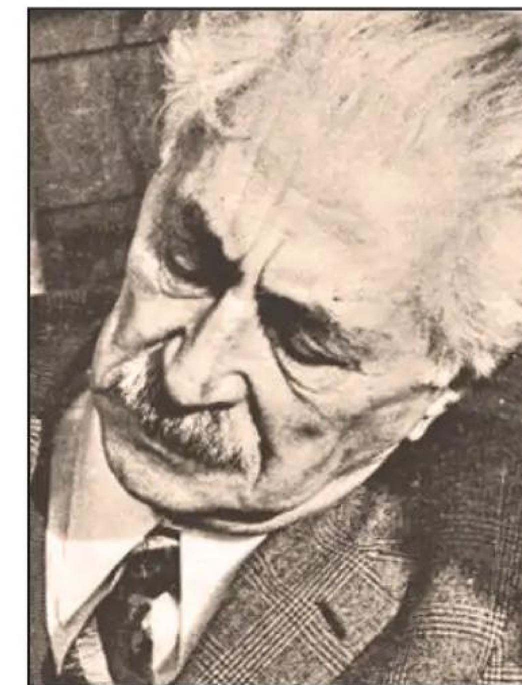
- "Ölüm Şairi" ve "Otuz Beş Yaş Şairi" gibi ünvanlarla anılan sanatçı, öz şiir anlayışını benimsemiştir.
- Yaşama sevinci ile dolu olan şair, birçok şiirinde ölüm korkusunu ele almış ve bireysel temalı eserler oluşturmuştur.
- "Sanat, sanat içindir." ilkesi doğrultusunda eser vermiştir.
- Başta Baudelaire olmak üzere Fransız sembolistlerinden etkilenmiştir.
- Şiirlerinde ölçü ve uyağa önem vermiş, serbest ölçüyü ara ara kullansa da eserlerini genelde hece ölçüsüyle oluşturmuştur.
- Şiirin güzel şekiller kurma sanatı olduğuna inanmıştır.
- Bazı şiirlerinde Garip hareketinin tesirinde kalmış, halk şiirinden yararlanmıştır.
- Edebî sanatlardan, mecazlardan ve sembollerden faydalanmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Ömrümde Sükût*, *Otuz Beş Yaş*, *Sonrası*, *Düşten Güzel*
  - Hikâye: *Gün Eksilmesin Penceremden*
  - Mektup: *Ziya'ya Mektuplar* (Ziya Osman Saba'ya yazılmıştır.)

b. Ahmet Hamdi Tanpınar

- Şiirin yanı sıra roman, hikâye, deneme ve eleştiri türlerinde de eser veren çok yönlü bir edebiyatçıdır.
- İlk şiirlerinde Ahmet Haşim, sonrakilerde Yahya Kemal Beyatlı'dan etkilenmiştir.
- Paul Valery başta gelmek üzere Verlaine, Mallarme, Baudelaire gibi Fransız sembolistlerden etkilenmiştir.
- Şiirlerini ciddi ve titiz bir üslupla kaleme almıştır.
- Şiirin kendisinden başka bir gayesinin olmadığına inanan sanatçı, didaktik üsluptan uzak durmuştur.
- Ahenk unsurlarını önemsemiş; zaman, bilinçaltı ve rüya gibi kavramları öne çıkarmıştır.
- *Bursa'da Zaman*, *Ne İçindeyim Zamanın* adlı şiirleriyle ünlenmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Bütün Şiirleri*
  - Roman: *Huzur*, *Mahur Beste*, *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*, *Aydaki Kadın*, *Sahnenin Dışındakiler*
  - Öykü: *Abdullah Efendi'nin Rüyaları*, *Yaz Yağmuru*
  - Deneme: *Yaşadığım Gibi*, *Beş Şehir*
  - Araştırma-İnceleme: *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, *Edebiyat Üzerine Makaleler*

c. Ahmet Muhip Dıranas

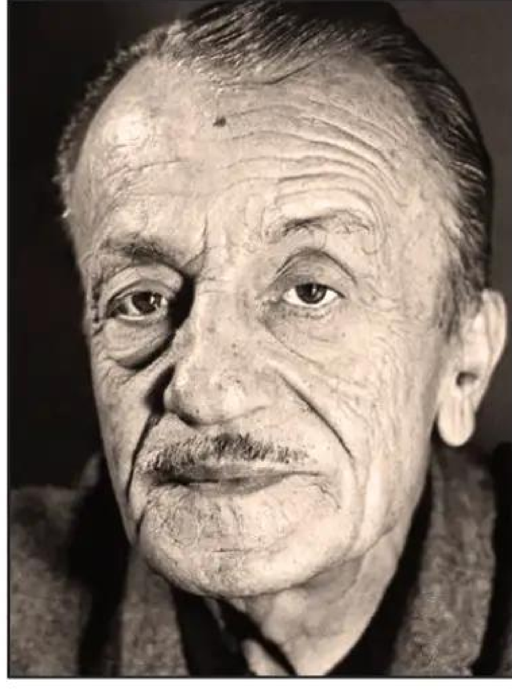

- *Fahriye Abla*, *Olvido*, *Kar*, *Serenad* adlı şiirleriyle ün kazanan sanatçı, öz şiir anlayışının Türk edebiyatındaki temsilcilerindendir.
- Daha önce sembolist şair Baudelaire'in tesirindeyken sonradan halk edebiyatı geleneğinden etkilenerek halk şiiri ile Batı şiirini sentezlemiştir.
- Hece ölçüsünü ve dörtlük nazım birimini kullanmıştır.
- Ahenge önem vermiş, ses ve anlam uyumunu gözetmiştir.
- Aşk, doğa, ölüm ve yurt güzellikleri onun şiirlerinde öne çıkan temalardır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Şiirler*, *Kırık Saz* (Tevfik Fikret'in *Rübab-ı Şikeste* adlı şiirinin bugünkü Türkçeye çevirisidir.)
  - Tiyatro: *Gölgeler*, *O Böyle İstemezdi*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

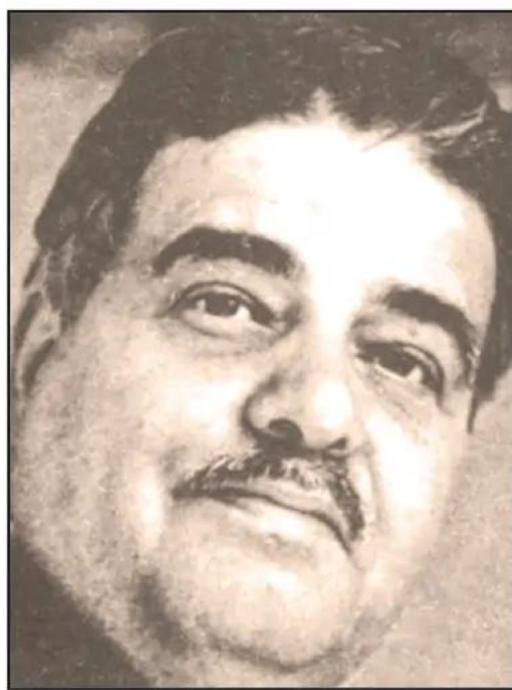

d. Necip Fazıl Kısakürek

- *Kaldırımlar* şiiriyle ünlenen sanatçı, "Çile Şairi" ve "Kaldırımlar Şairi" olarak anılmıştır.
- İlk şiirlerinde ferdî konular üzerinde dururken sonraki şiirlerinde mistik ve metafizik konulara yönelmiştir.
- İnsanın evrendeki yeri üzerine kafa yormuş, madde-ruh çatışmasını dizelerinde ele almıştır.
- Hece ölçüsünü ustalıkla kullanmıştır.
- *Büyük Doğu* ve *Ağaç* dergilerini çıkarmıştır.
- Halk şiiri geleneğinden ve Fransız sembolizminden etkilenmiştir.
- Bazı şiirlerinde dinî lirizm hâkimdir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Örümcek Ağı*, *Kaldırımlar*, *Ben ve Ötesi*, *Sonsuzluk Kervanı*, *Çile*
  - Tiyatro: *Bir Adam Yaratmak*, *Nam-ı Diğer Parmaksız Salih*, *Künye*, *Tohum*, *Para*, *Mukaddes Emanet*, *Reis Bey*, *Ahşap Konak*, *Siyah Pelerinli Adam*, *Abdülhamit Han*, *Yunus Emre*
  - Roman: *Aynadaki Yalan*, *Kafa Kâğıdı*
  - Hikâye: *Ruh Burkuntularından Hikâyeler*
  - Anı: *Bâbıâli*

e. Asaf Hâlet Çelebi

- Doğu felsefesini, tasavvufu, Hint mistisizmini yakından incelemiştir.
- Şiirlerinde Mevlevî ve Melamî unsurlara yer vermiştir.
- Divan edebiyatı geleneğinden yararlanmış, Bu doğrultuda gazeller ve rubailer yazmıştır. İlerleyen yıllarda Batı edebiyatına yönelerek serbest tarzda şiirler kaleme almıştır.
- Kapalı, yorumsal, çağrışımlara dayanan ve karmaşık dizeler oluşturmuştur.
- Somut olanı soyutla anlatmaya çalışan sanatçı, sese ve ahenge önem vermiştir.
- Ortaya koyduğu soyut ve mistik şiir anlayışıyla kendinden sonra gelenleri etkilemiştir.
- Hint ve Fars edebiyatı üzerine araştırmalar yapmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *He*, *Lâmelif*, *Om Mani Padme Hum*

ÖRNEK 2 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

1930'la 1945 arasında öz şiir hareketini sürdüren şairler arasında ---- sayabiliriz.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

A) Necip Fazıl Kısakürek'i
B) Oktay Rifat Horozcu'yu
C) Ahmet Muhip Dıranas'ı
D) Cahit Sıtkı Tarancı'yı
E) Ahmet Hamdi Tanpınar'ı

ÖSYM - 2011

ÖRNEK 3 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Aşağıda verilenlerden hangisi, Necip Fazıl Kısakürek'in şiir anlayışı ile örtüşmemektedir?

A) Şiirlerinde korku ve ruhsal burkuntu dikkati çeker.
B) Bireyi ve toplumu sorgulayıcı bir söylemi vardır.
C) Konu seçiminde geleneğe sıkı sıkıya bağlıdır.
D) Şekil bakımından kusursuzluğu aramıştır.
E) Mistik düşüncelere yer vermiştir.

ÖSYM - 2014

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

YEDİ MEŞALECİLERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- 1928'de edebiyat meraklısı yedi gencin ortak oluşturduğu *Yedi Meşale* adlı kitapla ortaya çıkan bir şiir hareketidir.
- Cumhuriyet Dönemi'nin ilk edebiyat topluluğudur.
- Öz şiir anlayışı içinde değerlendirilen Yedi Meşaleciler; "Canlılık, içtenlik, sürekli yenilik" prensibini esas almış ve "Sanat sanat içindir." ilkesine uymuşlardır.
- Beş Hececilere tepki olarak ortaya çıkmış ve onları samimi olmamakla suçlamışlardır.
- Dünün mızmız soluk hislerinin ve Ayşe, Fatma terennümlerinin terk edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.
- Şiirin sadece duygu ve hayalleri dile getirmesi gerektiğini düşünmüşler, şiirde bir ideoloji veya fikrin savunuculuğunun yapılmasını doğru bulmamışlardır.
- Fransız edebiyatını örnek almışlar, sembolizm akımından etkilenmişlerdir.
- Geliştirmeyi ve zenginleştirmeyi düşündükleri hece ölçüsünü kullanmışlardır.
- İmgeye, hayale, temsilî ifadelere, mecazlara, sezgilere, çağrışımlara, söz sanatlarına başvurmuşlardır.
- Harf İnkılabı'nın gerçekleşmesi nedeniyle baskı ve matbaa sisteminin tamamen değişmesi bu sektörde bir bocalama dönemi oluşturmuş ve bu durum da Yedi Meşaleciler topluluğunun etkin olmasını engellemiş, bir süre sonra da topluluk dağılmıştır.
- Cevdet Kudret Solok, Vasfi Mahir Kocatürk, Ziya Osman Saba, Muammer Lütfi Bahşi, Yaşar Nabi Nayır, Sabri Esat Siyavuşgil, Kenan Hulusi Koray bu edebî hareketin temsilcileridir.

ÖRNEK 4

"Yedi Meşaleciler ----." **cümlesi, aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa bilgi yanlışı olur?**

A) yalın anlatımlı, millî temalarla dolu bir şiir anlayışı geliştirmiştir

B) imgeli ve simgesel söyleyişe dayanan dizeler oluşturmuştur

C) Cumhuriyet Dönemi'nin ilk şiir topluluğu sayılmaktadır

D) gerçek şiirin sanat için oluşturulan, samimi ve yenilik dolu şiir olduğunu belirtmiştir

E) edebiyattaki tıkanıklığı aşmak için Türk şiirinde yeni ufuklar açmayı hedeflemiştir

YEDİ MEŞALE TEMSİLCİLERİ VE ESERLERİ

a. Kenan Hulusi Koray

- Asıl yoğunluğunu hikâyeye veren sanatçının romanı da bulunmaktadır.
- Cumhuriyet edebiyatında korku türünde öyküler yazan ilk sanatçıdır.
- Eserleri şunlardır:
  - Hikâye: *Bir Yudum Su*, *Bahar Hikâyeleri*, *Bir Otelde Yedi Kişi*
  - Uzun Hikâye: *Son Öpüş*
  - Roman: *Osmanoflar*

b. Sabri Esat Siyavuşgil

- Hece ölçüsünü kullanarak dışavurumcu şiirler yazmıştır.
- Çeşitli gazete ve dergilerde köşe yazıları kaleme almıştır.
- Fransız şairlerin şiirlerini Türkçeye çevirmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Odalar ve Sofalar*
  - İnceleme: *İstanbul'da Karagöz ve Karagöz'de İstanbul*, *Folklor ve Millî Hayat*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

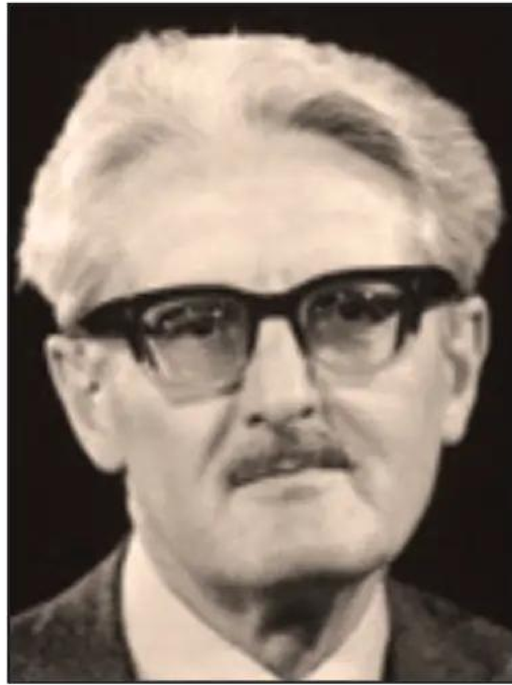

c. Muammer Lütfi Bahşi

- Şiirlerinde önce aruz ve hece ölçüsünü, sonradan serbest ölçüyü kullanmıştır.
- Millî konuları işleyen sanatçı, yoğunluğunu edebiyat araştırmalarına vermiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Türk Akdeniz*, *İlk Kurşun*

d. Cevdet Kudret Solok

- İlk şiirlerinde hece ölçüsünü kullanan sanatçı sonraki şiirlerinde serbest ölçüye yönelmiştir.
- Özellikle araştırma ve inceleme alanlarındaki eserleriyle tanınmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Birinci Perde*
  - Tiyatro: *Tersine Akan Nehir*, *Rüya İçinde Rüya*, *Kurtlar*, *Danyal ve Sara*, *Yaşayan Ölüler*
  - Roman: *Havada Bulut Yok*, *Karıncayı Tanırsınız*
  - Deneme: *Dilleri Var Bizim Dile Benzemez*, *Benim Oğlum Bina Okur*

e. Vasfi Mahir Kocatürk

- Halk edebiyatı nazım biçimlerini kullanarak lirik, epik ve pastoral şiirler kaleme almıştır.
- Hece vezniyle oluşturduğu şiirlerinde kır hayatını, yurt güzelliklerini, vatan sevgisini ve yiğitliği anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Tunç Sesleri*, *Dağların Derdi*, *Ergenekon*, *Bizim Türküler*, *Hayat Şarkıları*, *Geçmiş Geceler*
  - Tiyatro: *Yaman*, *Sanatkâr*, *On İnkılap*

f. Ziya Osman Saba

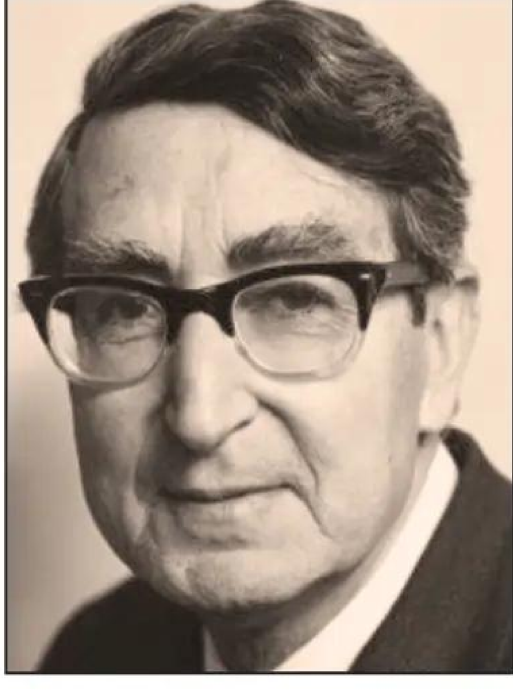

- Yedi Meşale topluluğunun en güçlü şairidir.
- Topluluk dağıldıktan sonra da topluluğun şiir anlayışını devam ettiren tek şairdir.
- İlk şiirlerinde Batılı nazım şekillerini ve hece veznini kullanan sanatçı, 1940'tan sonra serbest ölçüye yönelmiştir.
- Lirik tarzda şiirler yazan sanatçının şiirlerinde iç dünyasının dışavurumu ve gözlemler dikkat çekicidir.
- Onun şiirlerinde hüzün, yaşananlara rıza gösterme, özlem, ölüm, aile saadeti, çocukluk ve gençlik anıları ile gündelik hayat başlıca temalardır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Sebil ve Güvercinler*, *Geçen Zaman*, *Nefes Almak*, *Çocukluğum*
  - Hikâye: *Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi*, *Değişen İstanbul*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

g. Yaşar Nabi Nayır

- Edebiyat hayatına şiirle adım atan sanatçı sonradan şiirden uzaklaşarak farklı türde eserler vermiştir.
- Şiirlerinde neşe, mutluluk, keder, acı gibi insani duyguların yanı sıra toplumsal hayattan insanları işlemiştir.
- Cumhuriyet edebiyatının laboratuvarı sayılan ve oldukça uzun soluklu olan *Varlık* dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Onar Mısra*, *Kahramanlar*
  - Roman: *Bir Kadın Söylüyor*, *Âdem ile Havva*
  - Hikâye: *Sevi Çıkmazı*, *Bu da Bir Hikâyedir*
  - Tiyatro: *Mete*, *İnkılâp Çocukları*, *Beş Devir*, *Köyün Namusu*

BİLELİM

Öz şiir anlayışıyla eser veren şairlerden Ahmet Haşim ve Yahya Kemal Beyatlı 4. Ünite'nin ilgili başlığında işlendiği için bu bölümde anlatılmamıştır.

Cumhuriyet sonrası Türk şiirinin bir beyannameyle ortaya çıkan ilk topluluğu olan ----, ortak çıkardıkları şiir kitaplarının başına bir mukaddime koyarak "son zamanların renksiz ve dar Ayşe, Fatma terennümü"nü sürdüremeyeceklerini, şiirin artık konu bakımından değişmesi ve genişlemesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Yedi Meşaleciler
B) Beş Hececiler
C) Maviciler
D) Hisarcılar
E) Genç Kalemler

ÖSYM - 2015

Yedi Meşale topluluğuna mensup olan sanatçı, edebiyatın birçok türünde eser vermiştir. Sanatı şişirmekten, harcamaktan korkan bilinçli, birikimli bir eleştirmen ve edebiyat işçisidir. Sedat Simavi Büyük Edebiyat Ödülü'nü (1991) ve Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü'nü (1992) almıştır. *Ortaoyunu* eseriyle Türk Dil Kurumu Bilim Ödülü'nü (1974) kazanmıştır. *Birinci Perde* en tanınmış eserlerinden biridir.

Bu parçada kendisinden söz edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sabri Esat Siyavuşgil
B) Ziya Osman Saba
C) Cevdet Kudret Solok
D) Yaşar Nabi Nayır
E) Vasfi Mahir Kocatürk

ÖSYM - 2015

Öz şiir anlayışı ile ilgili aşağıda verilen yargılardan doğru olanları "D", yanlış olanları "Y" ile belirtiniz.

a. ( ) Estetik bakış açısı uygulanmıştır.

b. ( ) Kapalı ve yoruma müsait bir anlatım benimsenmiştir.

c. ( ) "Sanat toplum içindir." prensibi gözetilmiştir.

d. ( ) Kelime seçimine dikkat edilmiştir.

e. ( ) Realizm ve natüralizm akımlarından etkilenilmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Evet çok bekledim, kaç kere hazan
Dinç atlar koşturdu boş ufuklardan
Yeleler alevli, ağız köpüklü
Bulutlar bir kanlı hiddetle yüklü
Geçtikçe batıya doğru önümden
Zalim ümitlerle ürperirdim ben
Duyardım her an uzlette bir yeni
Âlemin yıkılıp devrildiğini
Çılgın mahşerinde ses ve renklerin
Benden sor sırrını mesafelerin
Benden sor ve benden dinle akşamı
Rabbim bu sonsuzluk ve onun tadı

Bu dizelerle ilgili

I. Öz şiir anlayışının içerik ve dil özelliklerine uygundur.
II. Halk şiirine hâkim olan ölçüden ve nazım biriminden faydalanılmıştır.
III. İmgesel söyleyişlerle estetik bir üsluba ulaşılmaya çalışılmıştır.
IV. Birden fazla uyak çeşidi kullanılmış ve mani tipi uyak düzeni gözetilmiştir.

değerlendirmelerinden hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) II ve III C) II ve IV D) I, II ve III E) I, II ve IV

2. Şiir hassas bir uğraştır. Şair, sözcüklerin bir araya gelmesinden doğan uyumu, okura hissettirmelidir. Bunu yaparken aliterasyon, asonans, kafiye gibi yapı unsurlarından faydalanabilir. Söz sanatlarını ve mecazları kullanarak şiirde lirik anlatımı ve etkileyiciliği sağlayabilir. Şiirin kendine mahsus bir sanat olduğunu idrak etmek durumundadır şair. Bu sebeple şiirinde bireysel temalara ağırlık vermelidir. İdeolojik mesaj kaygısı gütmemelidir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada sözü edilen şiir anlayışıyla eser vermiş olamaz?

A) Ziya Gökalp
B) Cahit Sıtkı Tarancı
C) Necip Fazıl Kısakürek
D) Ahmet Hamdi Tanpınar
E) Ahmet Muhip Dıranas

3. Yedi Meşale sanatçılarındandır. Kısa süren ömründe beş hikâye kitabı yayımlamıştır. Hikâyelerinde kurgu sağlamdır. Yazar, eserlerinde Anadolu insanının yaşayışını gerçekçi bir biçimde anlatmıştır. Aşk, korku, acıma, özlem ve insanlardaki çeşitli zaaflar gibi psikolojik konulu hikâyeleriyle öne çıkmıştır. Korku hikâyesi türünün öncü ismidir.

Bu parçada söz edilen yazarın eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Bir Yudum Su* B) *Birinci Perde*
C) *Geçmiş Geceler* D) *Türk Akdeniz*
E) *Nefes Almak*

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?**

A) Ahmet Hamdi Tanpınar, şiirlerinde özellikle rüya, zaman ve bilinçaltı kavramlarını işlemiştir.
B) Sabri Esat Siyavuşgil, Yedi Meşale'nin şiir anlayışını hayatının sonuna dek sürdüren tek şairdir.
C) Cahit Sıtkı Tarancı ölçü ve uyaktan kopmamakla birlikte serbest tarzda da güzel şiirler yazılabileceğine inanmıştır.
D) Ahmet Muhip Dıranas, Cumhuriyet Dönemi öz şiirinin önemli temsilcilerindendir.
E) Necip Fazıl Kısakürek, şiirlerinde hece ölçüsünü ve uyağı başarıyla kullanmıştır.

5.
- *Ömrümde Sükût*
- *Sonsuzluk Kervanı*
- *Onar Mısra*
- *Hayat Şarkıları*

Yukarıda birer eseri verilen şairler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Ahmet Muhip Dıranas
B) Necip Fazıl Kısakürek
C) Vasfi Mahir Kocatürk
D) Yaşar Nabi Nayır
E) Cahit Sıtkı Tarancı

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Yedi Meşaleciler şiire hak ettiği değeri vermek için çaba gösteren genç şairlerdir. Bu grubun yazdığı ve lirizmin egemen olduğu şiirler, öz şiir anlayışına uygundur. Estetik, işlenmiş bir dille eser vermeye çabalayan topluluk üyeleri bireysel konuları ele almışlar; sosyal izleklere mesafeli davranmışlardır. Sembolizmin etkisiyle yer yer kapalı söyleyişlere ve sembolik ifadelere şiirlerinde yer vermişlerdir. Güçlü bir ses ve imge düzenini şiirde hâkim kılmaya çalışmışlardır. Bir bildiri yayımlayarak edebiyat âlemine kendilerini duyuran bu sanatçılar arasında ---- sayılabilir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

A) Cevdet Kudret Solok
B) Yaşar Nabi Nayır
C) Kenan Hulusi Koray
D) Fazıl Hüsnü Dağlarca
E) Ziya Osman Saba

7. Nihayetsiz çöllerin üstünden hep beraber
Geçerken bulmadılar ne bir ot ne bir yosun
Ürkmeden su içsinler yavaşça, susun, susun
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler

En son şarkılarını dağıtarak rüzgâra
Beyaz boyunlarını uzattılar taslara
Bir damla suya hasret gideceklermiş meğer

Şimdi bomboş sebilden selviler bir şey sorar
Hatırlatır uzayan dem çekişleri rüzgâr
Mermer basamaklarda uçuşur beyaz tüyler

Saf şiir anlayışını yansıtan bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Şiirin ilk kısmında sarma kafiye düzeni vardır.
B) İmgeli söyleyiş söz konusudur.
C) Estetik tavır vardır.
D) Toplumcu söyleyiş belirgindir.
E) Lirizm egemendir.

8.

	I. Grup	II. Grup
I.	*Düşten Güzel*	Ahmet Hamdi Tanpınar
II.	*Bursa'da Zaman*	Necip Fazıl Kısakürek
III.	*Lamelif*	Yaşar Nabi Nayır
IV.	*Çile*	Cahit Sıtkı Tarancı
V.	*Kahramanlar*	

I. grupta verilen eserlerden hangisi II. grupta verilen sanatçılardan biriyle ilişkilendirilemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Şiirlerinde ahenk unsurlarına önem vermiştir. Kendi ruh hâlini, içsel hesaplaşmalarını gözler önüne sermiş ve insanın evrendeki yerini sorgulamıştır. Hece ölçüsünü, redif ve uyağı ustalıkla kullanmıştır. Başta benzetme, istiare ve mübalağa olmak üzere edebî sanatları yoğun olarak kullanmıştır. Dinî lirizmi yansıtan dizeleri vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada şiir anlayışından söz edilen şaire aittir?

A) *Tunç Sesleri*
B) *Otuz Beş Yaş*
C) *Serenad*
D) *Sebil ve Güvercinler*
E) *Sonsuzluk Kervanı*

10. Pencerenden bir gül attığın zaman
Işıkla dolacak kalbimin içi
Geçiyorum mevsim gibi kapından
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ

Bu dizelerin şairi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Şiirde sanatlı kullanımlardan kaçınmıştır.
B) Saf şiire özgü nitelikleri öne çıkarmıştır.
C) Lirik tarza başvurmuştur.
D) Ahenk unsurlarına önem vermiştir.
E) İmgeli söyleyişe başvurmuştur.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş — MİLLÎ EDEBİYAT ZEVK VE ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİRİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Millî Edebiyat Dönemi'nde edebiyata atılan ve memleketçi çizgide eser veren sanatçılar, 1923'ten sonra da aynı anlayış doğrultusunda eser vermeyi sürdürdüler. Bu sanatçıların başında "Hecenin Beş Şairi" olarak anılan topluluğun üyeleri gelir.
- Millî edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren sanatçılar, milliyetçilik akımının tesirinde eser vermişlerdir.
- Anadolu insanını sorunlarını, yurt güzelliklerini, bayrak ve vatan sevgisini, savaş ve kahramanlığı romantik bir bakış açısıyla ele almışlardır.
- Lirik ve epik tarzda şiirler yazmışlardır.
- "Dilde yalınlık, samimilik, yerellik, halka doğru" prensipleriyle ürün vermişlerdir.
- Memleket edebiyatı yapan bu sanatçılar, hece ölçüsünü ve dörtlük nazım birimini kullanmışlardır.
- Millî ve tarihî kaynaklardan beslenmiş, Anadolu halkı ve coğrafyasını yansıtmışlardır.
- Bu anlayışla eser veren sanatçıların başlıcaları şunlardır: Beş Hececiler (Faruk Nafiz Çamlıbel, Enis Behiç Koryürek, Halit Fahri Ozansoy, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç), Ahmet Kutsi Tecer, Arif Nihat Asya, Kemalettin Kamu, Orhan Şaik Gökyay, Zeki Ömer Defne, Ali Mümtaz Arolat, İbrahim Alaattin Gövsa, Ömer Bedrettin Uşaklı, Necmettin Halil Onan, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Behçet Kemal Çağlar…

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Halk sanatımızı, ister istemez çağdaş kültürün sağladığı kolaylıklara göre onaracağız. Yer altında sessiz sedasız nefes alan adını bilmediğimiz çeşitli cevherlerimiz gibi yüzde yüz bizim olan ne varsa hepsine birer birer çekidüzen vereceğiz. Halk sanatımız, büyük aydınlarımızın ömürleri boyunca yararlanabileceği bir kaynak olacak. Çağdaş kültürün bütün kollarından faydalanan bir halk sanatı bir çırpıda dünya çapında tanınacak. Öyle bir ağaç ki dalları ve yaprakları aydın kafalardan örülmüş, köklerini de derinlemesine halk içerisine salmış. İşte, hiçbir zaman sırtı yere gelmeyecek sanat ağacı!

Bu parçada dile getirilen düşünceler, aşağıdaki şairlerden hangisinin şiir anlayışıyla uyuşmaz?

A) Kemalettin Kamu
B) Ahmet Kutsi Tecer
C) Bedri Rahmi Eyüboğlu
D) Cahit Külebi
E) Cemal Süreya

ÖSYM - 2015

ÜçDörtBeş — MİLLÎ EDEBİYAT ZEVK VE ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞAİRLER VE ESERLERİ

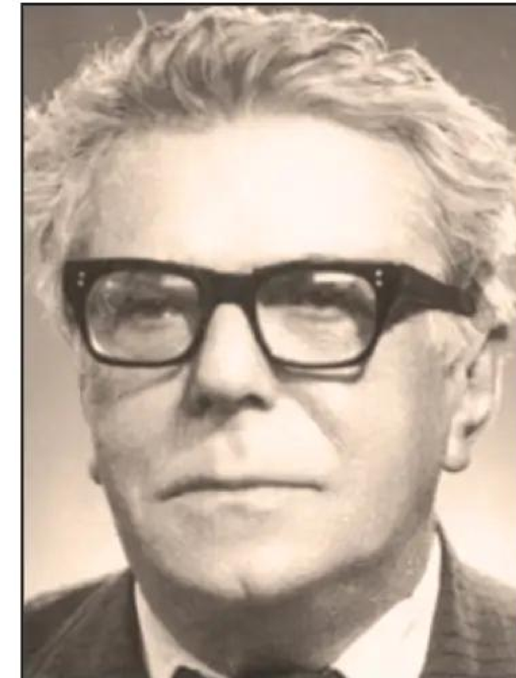
a. Kemalettin Kamu

- "Gurbet Şairi" olarak ünlenmiştir.
- Şiir yazmaya aruzla başlayan sanatçı, Faruk Nafiz Çamlıbel'i örnek alarak hece ile yazmaya başlamıştır.
- Vatan sevgisi, gurbet, aşk ve yalnızlık temalarını işlemiş; önemli pastoral şiirler yazmıştır.
- *Gurbet* ve *Bingöl Çobanları* şiirleriyle tanınmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Gurbet*, *Bingöl Çobanları*, *Gurbette Renkler*, *Gurbet Geceleri*, *Kimsesizlik*

b. Arif Nihat Asya

- "Bayrak Şairi" olarak tanınmıştır.
- *Bayrak* ve *Fetih Marşı* gibi şiirleriyle öne çıkmıştır.
- Yurt sevgisini işlemiş, dinî ve ulusal hassasiyetlerin hâkim olduğu epik dizeler kaleme almıştır.
- Hayatının sonuna doğru yazdığı şiirlerde mistik temalara yönelmiştir.

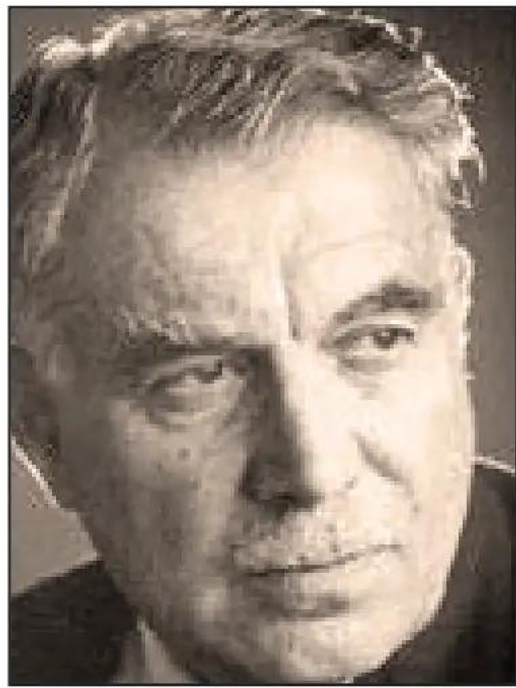
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Şiir yazmaya aruzla başlayan sanatçı hece veznini ve serbest vezni de kullanmıştır.
- Gazel ve rubai nazım şekillerinin başarılı örneklerini vermiş, Cumhuriyet şiirinde rubainin en önemli temsilcisi olmuştur.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Yastığımın Rüyası*, *Heykeltıraş*, *Ayetler*, *Kubbe-i Hadra*, *Kökler ve Dallar*, *Dualar ve Aminler*, *Aynalarda Kalan*, *Kıbrıs Rubaileri*, *Kova Burcu*, *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*, *Ses ve Toprak*
- Düzyazı: *Kanatlar ve Gagalar*, *Enikli Kapı*, *Kubbeler*, *Top Sesleri*

c. Orhan Şaik Gökyay

- İlk şiirlerini aruzla yazan sanatçı, sonraki şiirlerini hece ölçüsü ile yazmayı tercih etmiştir.
- Âşık tarzı halk şiirinden etkilenmiş, koçaklama ve güzelleme yazmıştır.
- Bazı şiirlerini "Gönül Kızı" mahlasıyla yazmıştır.
- *Bu Vatan Kimin* şiiriyle ünlenmiştir.
- Vatan, millet sevgisi ve tarih şuurunu işleyen destansı şiirler kaleme almıştır.
- Eski metinlere dair inceleme ve araştırmalardaki hataları *Destursuz Bağa Girenler* adlı eleştiri kitabında ortaya koymuştur.
- *Dede Korkut Hikâyeleri*'ni sadeleştirerek yayımlamıştır.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Bu Vatan Kimin*
- İnceleme: *Dedem Korkut'un Kitabı*
- Eleştiri: *Destursuz Bağa Girenler*

d. Necmettin Halil Onan

- Çanakkale Savaşı'nı anlatan *Bir Yolcuya* (Dur Yolcu) adlı şiiriyle ün kazanmıştır.
- İlk şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmış, sonradan heceye yönelmiştir.
- Şiirlerinde aşk, doğa, vatan sevgisi temalarını işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Çakıl Taşları*, *Bir Yudum Daha*

e. Ahmet Kutsi Tecer

- Sivas'ta "Halk Şairleri Derneği"ni kuran sanatçı, Âşık Veysel Şatıroğlu'nun tüm yurtta tanınmasını sağlamıştır.
- *Nerdesin* ve *Orda Bir Köy Var Uzakta* adlı şiirleriyle ünlenmiştir.
- Şiirin yanı sıra edebiyat tarihi, araştırma ve tiyatro alanında varlık göstermiştir.
- Edebiyata şiir yazarak adım atan ozanın ilk şiirleri *Dergâh* dergisinde çıkmıştır.
- Halk şiiri geleneğinden yararlanmıştır.
- Yalın ve içten bir anlatımla şiirlerini yazmıştır.
- Anadolu folkloru ve efsaneleri üzerine çalışmıştır.
- Batılı şiir anlayışı ile halk şiirini ustaca bir araya getirmiştir.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Şiirler*
- Tiyatro: *Yazılan Bozulmaz*, *Köşebaşı*, *Koçyiğit Köroğlu*, *Bir Pazar Günü*, *Satılık Ev*
- İnceleme: *Köylü Temsilleri*, *Sivas Halk Şairleri Bayramı*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

f. Zeki Ömer Defne

- "Şair Öğretmen" veya "Öğretmen Şair" olarak anılır.
- "Asrî Baba" mahlasıyla da eser veren sanatçı, halk şiiri geleneğine bağlıdır.
- *Ziller Çalacak* şiiriyle ünlenmiştir.
- Anadolu, tabiat, aşk, vatan ve millet temalarını içten, yalın ve destansı bir anlatımla ele almıştır.
- Genellikle hece ölçüsünü kullanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Sessiz Nehir*, *Kardelenler*, *Ziller Çalacak*, *Denizden Çalınmış Ülke*

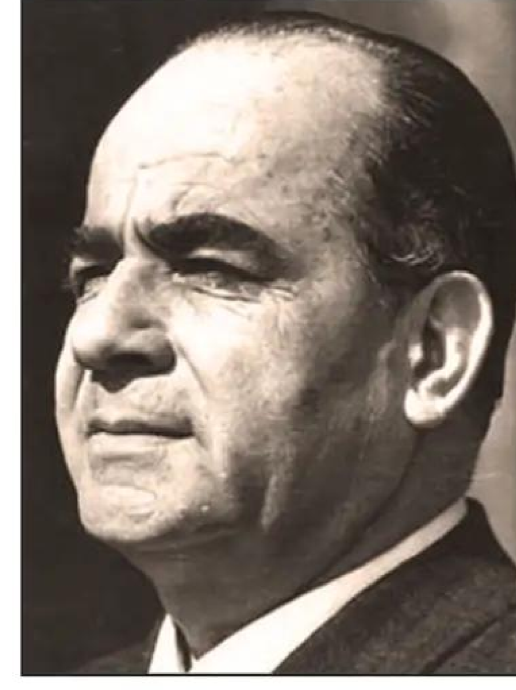
g. Ömer Bedrettin Uşaklı

- "Anadolu Şairi" olarak tanınmıştır.
- Doğa, gurbet, deniz ve ölüm temalarını anlatmıştır.
- Hece veznini kullanmış, çağdaş Fransız şiirinden etkilenmiştir.
- Anadolu'ya dair gözlem ve izlenimlerini şiirlerine yansıtmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Deniz Sarhoşları*, *Yayla Dumanı*, *Sarıkız Mermerleri*

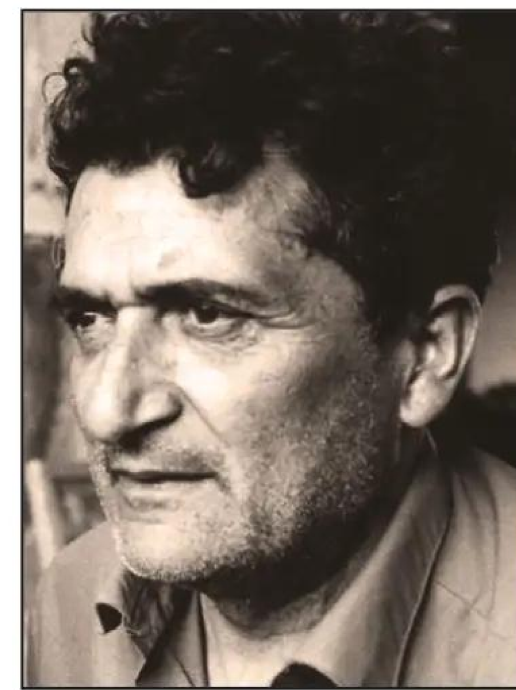
h. Behçet Kemal Çağlar

- Faruk Nafiz Çamlıbel'le birlikte *Onuncu Yıl Marşı*'nın sözlerini yazmıştır.
- "Ankaralı Âşık Ömer" mahlasını kullanan sanatçı, "Devrim Şairi" olarak ünlenmiştir.
- Atatürk sevgisi ve devrimlerini işleyen şiirler yazmıştır.
- Halk şiiri geleneğinden etkilenerek güzellemeler ve koçaklamalar yazmıştır.
- Şiirlerinde hitabet üslubunu kullanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Erciyes'ten Kopan Çığ*, *Burada Bir Kalp Çarpıyor*, *Benden İçeri*
  - Oyun: *Çoban*, *Atilla*, *Deniz Abdal*
  - Gezi: *Hür Mavilikte*

ı. Bedri Rahmi Eyüboğlu

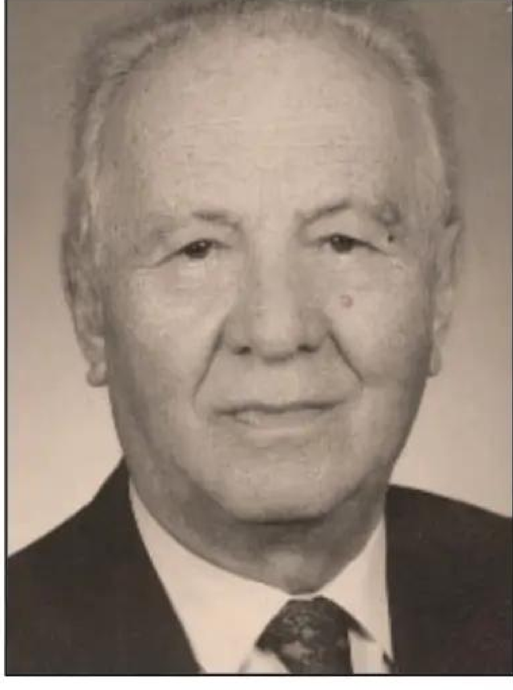
- "Şair Ressam" ve "Ressam Şair" olarak edebiyat ve sanat hayatımızda ün kazanmıştır.
- *Karadut* adlı şiiriyle ünlenmiştir.
- Yalın dille ve içten üslupla kaleme aldığı şiirlerinde Anadolu insanını ve onun hayata bakışını anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Karadut*, *Dol Karabakır Dol*
  - Gezi Yazısı: *Tezek*, *Canım Anadolu*, *Delifişek*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

i. Coşkun Ertepınar

- Bireysel hisleri, insan ve yurt sevgisini, memleket güzelliklerini, aile mutluluğunu doğal bir üslupla anlatmıştır.
- *Şu Dağlar Bizim Dağlar* şiiriyle ünlenmiştir.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Şu Dağlar Bizim Dağlar*, *Zaman Bahçesinde*, *Dönülmez Zaman İçin*, *Tek Adam*, *Kaderden Yana*, *Mevsimlerin Ötesinden*, *Güzel Dünya*, *Destan Atatürk*

BİLELİM

Cumhuriyet Dönemi'nde Millî edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren şairler arasında Beş Hececiler topluluğu da vardır. 4. Ünitedeki "Millî Edebiyat Şiiri" bölümünde bu topluluğun genel özellikleri ve şairleri ayrıntılarıyla işlenmiştir.

ÖRNEK 2

a. Millî edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren şairler genelde .... ölçüsünü kullanmıştır.

b. ...., Sivas'ta Halk Şairleri Derneğini kurmuş ve folklor çalışmaları yapmıştır.

c. Kemalettin Kamu, ... olarak anılmış ve pastoral şiirler yazmıştır.

d. ...., hem ressamlık hem de şairlik yönü bulunan sanatçımızdır.

e. Behçet Kemal Çağlar ve Faruk Nafiz Çamlıbel .... sözlerini yazmıştır.

ÖRNEK 3

Aruzla kaleme aldığı ilk şiirlerinin ardından hece ölçüsüne döndü. Âşık tarzı halk şiiri geleneğine uyarak şiirler kaleme aldı. Millî konuları tarih şuuruyla birlikte ele aldı. *Bu Vatan Kimin* şiiriyle edebiyat tarihine adını yazdırdı.

Aşağıdaki eserlerden hangisinin, bu parçada sözü edilen sanatçının şiir anlayışıyla aynı niteliklerde oluşturulduğu söylenemez?

A) *Yastığımın Rüyası*
B) *Karadut*
C) *Erciyes'ten Kopan Çığ*
D) *Ömrümde Sükut*
E) *Şu Dağlar Bizim Dağlar*

ÖRNEK 4

Tabiat, vatan, millet ve aşk temalarını işlediği şiirlerinde halk şiiri geleneğinden, destanlardan faydalanarak yerli motiflerle süslü yurt güzellemeleri yazdı. 1980'den sonraki şiirlerinde daha çok serbest mısralara yer verdi. Birtakım misallerle günlük olayları anlattı. Şiirlerini *Denizden Çalınmış Ülke*, *Sessiz Nehir*, *Kardelenler* adlı kitaplarında topladı.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Halide Nusret Zorlutuna
B) Ali Mümtaz Arolat
C) Necmettin Halil Onan
D) Zeki Ömer Defne
E) Orhan Şaik Gökyay

ÖRNEK 5

Aşağıdaki eserlerin karşısına şairlerini yazınız.

a. *Benden İçeri*: ....

b. *Çakıl Taşları*: ....

c. *Dualar ve Aminler*: ....

d. *Sarıkız Mermerleri*: ....

e. *Bingöl Çobanları*: ....

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Biz bayrağın fedaisi sayısız Türk genciyiz
Biz hilâle şan arayan korku bilmez gemiciyiz
Ey vatandan müjdelerle bize kadar gelen rüzgâr
O sarışın sahillerde kara gözlü genç kızlar
Yaz gecesi mehtap ile konuşurken
Doğru söyle, sordular mı bizleri
Nasıl cevap verdi gökten
Gemimizin rehberi
O vefakâr
Yıldızlar

Bu dizelerle ilgili

I. Hem epik hem de lirik nitelikler taşımaktadır.
II. Serbest ölçüyle oluşturulmuştur.
III. Dil özellikleri *Yeni Lisan* anlayışına uygundur.
IV. Yapı olarak halk şiirine benzemektedir.
V. Birden fazla uyak kullanılmıştır.

değerlendirmelerinden hangileri doğrudur?

A) I ve II
B) I ve III
C) II, III ve V
D) I, II, III ve V
E) I, II, III, IV ve V

2. Halk edebiyatı ve folklor alanında önemli çalışmalar yapmıştır. Şiirlerinde halk edebiyatı nazım biçimlerinden ve söyleyiş tarzından izler bulunan şair, Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren, memleketçi esintiler taşıyan eserler üretmiştir. Şiirlerini bir kitapta bir araya getirmiştir. Şiirin yanında oyunlar da yazmıştır. *Köşebaşı*, *Satılık Ev* bunlara örnek olarak verilebilir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bedri Rahmi Eyüboğlu
B) Necmettin Halil Onan
C) Ahmet Kutsi Tecer
D) Arif Nihat Asya
E) Zeki Ömer Defne

3. Millî edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren sanatçılar ----.

Bu cümle, aşağıdakilerin hangisiyle sürdürülürse bilgi yanlışı olur?

A) iyimser bir yaklaşımla yurt sorunlarını dile getirmiştir
B) Anadolu manzaralarını İstanbul Türkçesiyle anlatmışlardır
C) etkilerini 1980'lere değin güçlü olarak duyurmuştur
D) memleket sevgisi, kahramanlık ve geçmişteki zaferler gibi konulara değinmiştir
E) halk şiiri geleneğinden yararlanma yoluna gitmiştir

4.
- Pastoral şiirler yazan sanatçı, deniz temasına yoğunlaşmıştır.
- Dizelerinde yerli motifleri sade bir dille kullanmıştır.
- Yurt güzelliklerini lirik bir anlayışla dile getirmiştir.
- *Deniz Sarhoşları*, *Yayla Dumanı*, *Sarıkız Mermerleri* adlı eserleri vardır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Coşkun Ertepınar
B) Necmettin Halil Onan
C) Arif Nihat Asya
D) Ömer Bedrettin Uşaklı
E) Behçet Kemal Çağlar

5. Aşağıdakilerin hangisinde Millî edebiyat zevk ve anlayışını devam ettiren sanatçılar bir arada verilmiştir?

A) Ömer Bedrettin Uşaklı - Cahit Sıtkı Tarancı - Şükufe Nihal Başar
B) Behçet Kemal Çağlar - Orhan Seyfi Orhon - Necip Fazıl Kısakürek
C) Necmettin Halil Onan - Zeki Ömer Defne - Ahmet Muhip Dıranas
D) Arif Nihat Asya - Halide Nusret Zorlutuna - Ahmet Hamdi Tanpınar
E) Ahmet Kutsi Tecer - Kemalettin Kamu - Orhan Şaik Gökyay

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. I. Sembolizm ve empresyonizmden etkilenilmiştir.
   II. Evrensel konular kapalı bir anlatımla ele alınmıştır.
   III. Kahramanlık ve vatan sevgisi işlenerek halka moral aşılamak amaçlanmıştır.
   IV. Halk şiiri geleneğinden yararlanılmıştır.
   V. Anadolu insanının duyarlılığı sade bir dille yansıtılmıştır.

Millî edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren şiir anlayışı hakkında numaralanmış yargıların hangileri yanlıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

7. **Aşağıdakilerden hangisi Millî edebiyat zevk ve anlayışını devam ettiren şairlerin eserlerinden biri değildir?**

A) *Han Duvarları*
B) *Dol Karabakır Dol*
C) *Göl Saatleri*
D) *Erciyes'ten Kopan Çığ*
E) *Bu Vatan Kimin*

8. Şiirlerinde "vatan, bayrak, millet, kahramanlık, tarih, doğa, aşk" konularını işlemiştir. Dizelerinde dinî-millî temalar ön plana çıkar. Kahramanlık duygusunu şiirlerinde güçlü bir biçimde duyurmuştur. Sade bir dille eser vermiştir. Hecenin yanı sıra serbest ölçüyü ve aruz ölçüsünü kullanmıştır. Rubai türünün edebiyatımızdaki önemli temsilcilerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Bingöl Çobanları*
B) *Kökler ve Dallar*
C) *Yastığımın Rüyası*
D) *Kubbe-i Hadra*
E) *Fetih Marşı*

9. **Aşağıdaki parçaların hangisinde bilgi yanlışı vardır?**

A) Ahmet Kutsi Tecer, halk şiiri geleneğine bağlı kalarak eser vermiştir. Hecenin yanı sıra aruz ölçüsüyle şiir yazmıştır. Aşk, doğa, ölüm, özlem gibi temaları ele almıştır. *Orda Bir Köy Var*, *Nerdesin* sanatçının önemli şiirlerindendir.

B) Orhan Şaik Gökyay, halk şiiri geleneğini çok iyi bilir. Onun kahramanlık şiirlerinde âdeta Köroğlu'nun sesi yankılanır. Hece ölçüsünü ustalıkla kullanan şairin aruz ölçüsü ve serbest ölçüyle yazdığı şiirleri de vardır. Şairliğinin yanı sıra edebiyat araştırmacılığıyla da dikkat çekmiştir.

C) Zeki Ömer Defne, halk şiiri geleneğiyle şiir yazmış; sonradan serbest ölçüye yönelmiştir. Onun şiirlerinin ana izleği Anadolu'dur. Erzurum, Isparta, Ilgaz, Konya, İstanbul gibi yerleşimleri anlattığı yurt güzellemeleri ile tanınmıştır.

D) Coşkun Ertepınar ilk dönem şiirlerinde divan edebiyatından etkilenerek aruz veznini kullanmıştır. Hece vezni ile başarılı şiirler ortaya koymuştur. Onun *Bir Yolcuya* adlı şiiri, epik şiirin en güzel örneklerindendir.

E) Halide Nusret Zorlutuna, Anadolu'da öğretmenlik yapmış, bu coğrafyayı insanıyla birlikte yakından tanımıştır. Halk edebiyatı geleneğine bağlı kaldığı şiirleriyle dikkat çekmiştir. Millî duygularla yazdığı *Git Bahar* adlı şiiriyle tanınmıştır.

10. **Aşağıdaki dizelerden hangisinin Millî edebiyat zevk ve anlayışını yansıtan şiir yönelimiyle oluşturulduğu söylenebilir?**

A) Bir el çıkarmaya başlar bohçamızdan
Lavanta çiçeği kokan kederleri
Hoyrattır bu akşamüstleri daima

B) Rüzgâr değmez oldu artık yüzüme
Gün ışığı kapıma boş yere gelir
Kötü bir düş gibi dolar gözüme
Bu toprak bana dağ, size tepedir

C) Başıboş kırlara salar tayını
Elinden düşürmez okla yayını
Aklına getirmez zafer payını
Memleket yolunda kurban olurlar

D) Bu yağmur... bu yağmur... bu kıldan ince
Nefesten yumuşak yağan bu yağmur
Bu yağmur... bu yağmur... bir gün dinince
Aynalar yüzümü tanımaz olur

E) Öldük, ölümden bir şeyler umarak
Bir büyük boşlukta bozuldu büyü
Nasıl hatırlamazsın o türküyü
Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü
Alıştığımız bir şeydi yaşamak

ÖDEVİNİZ
AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 2
38. ve 39. sayfalardaki Ödev Testi - 2

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş SERBEST NAZIM VE TOPLUMCU ŞİİRİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Sanat toplum içindir, ilkesi benimsenmiştir.
- Geniş halk kesimlerine hitap etmek amaçlanmıştır.
- İdeolojik söylem belirgindir.
- Düşünceleri yayabilmek ve kitleleri etkileyebilmek için söylev üslubuna başvurulmuştur.
- Sloganvari söylemler ve yerel söyleyişler kullanılmıştır.
- Şairler, toplumsal sorunları ele almış ve bunların çözümüne işaret etmişlerdir.
- Şiirde gelenekten uzaklaşılmıştır.
- Üslup değil, içerik önemsenmiştir.
- Emeğin değeri, sömürü, işçi ve köylülerin sorunları ele alınmıştır.
- Somut, nesnel şiirler kaleme alınmıştır.
- Geleceğe dair iyimser ve hümanist bir hava şiirlere hâkimdir.
- Fütürizm akımından etkilenilmiştir.
- Şiirde ölçü yok sayılmış ve Ercüment Behzat Lav ilk kez serbest nazım örneği vermiştir.
- Bu şiir anlayışında öne çıkan şairler şunlardır: Nazım Hikmet Ran, Ercüment Behzat Lav, Sabahattin Ali, Rıfat Ilgaz, Ahmet Arif, Enver Gökçe, A. Kadir Meriçboyu, Ömer Faruk Toprak, Ceyhun Atuf Kansu, Hasan İzzettin Dinamo, Suat Taşer, Cahit Irgat, Hasan Hüseyin, Refik Durbaş, Süreyya Berfe, Ataol Behramoğlu, İsmet Özel, Kemal Özer, Gülten Akın, Özdemir İnce...

ÖRNEK 1

memleketim, memleketim, memleketim
ne kasketim kaldı senin ora işi
ne yollarını taşımış ayakkabım
son mintanın da sırtımda paralandı çoktan
şile bezindendi

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Ahenk, kelime tekrarlarıyla sağlanmıştır.
B) Geniş halk kitlelerinin anlayabileceği bir dil ön plana çıkarılmıştır.
C) Serbest söyleyiş benimsenmiştir.
D) Evrensel kardeşlik teması işlenmiştir.
E) Yurt özlemi temasına yer verilmiştir.

ÜçDörtBeş TOPLUMCU ŞAİRLER VE ESERLERİ

a. Nazım Hikmet

- Serbest nazım ve toplumcu şiirin öncüsüdür.
- Yalın bir dille ve "Sanat toplum içindir." prensibi doğrultusunda eser vermiştir.
- Sinemasal anlatı tekniğine başvurmuştur.
- Şiirlerinde biçim yönünden deneysel yeniliklere girişmiş ve kırıklı dize yapısının öncüsü olmuştur.
- İdeolojik unsurlarla oluşturduğu şiirlerinde sessel yinelemeler ve seslenmeler söz konusudur.
- Kurtuluş Savaşı, emek sorunu, özgürlük, yurt sevgisi, toplumsal sorunlar sanatçının üzerinde durduğu başlıca konulardır.
- Fütürizm akımından ve Mayakovski'den etkilenmiştir.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Memleketimden İnsan Manzaraları, 835 Satır, Jokond ile Sİ-YA-U, Kuvayimilliye Destanı,Varan 3, Benerci Kendini Niçin Öldürdü, 1+1=1, Gece Gelen Telgraf, Taranta Babu'ya Mektuplar, Şeyh Bedrettin Destanı, Portreler*
- Tiyatro: *Kafatası, Yusuf ile Menofis, Demokles'in Kılıcı*
- Roman: *Kan Konuşmaz, Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim*
- Masal: *Sevdalı Bulut*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 2

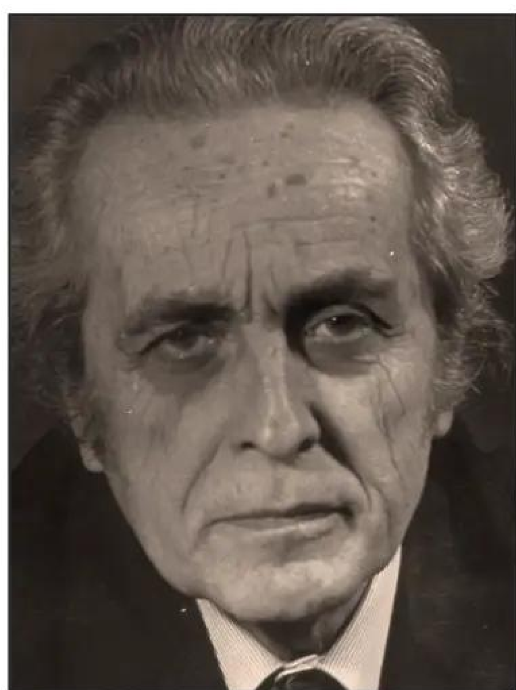
sevgilim
çimenin üzerine
diz üstü oturalım
karşı-be-karşı

hava lezzetli ve aydınlık
-fakat iyice ısınmadı daha-
çağlanın kabuğu
yemyeşil tüylüdür
henüz yumuşacık...
bahtiyarız
yaşayabildiğimiz için

Nazım Hikmet'e ait bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Belirli bir ölçü ve uyak düzeni yoktur.
B) Sosyal duyarlılık yansıtılmıştır.
C) Pastoral unsurlara yer verilmiştir.
D) Kırık dize yapısı söz konusudur.
E) Birinci kişili anlatım kullanılmıştır.

b. Ercüment Behzat Lav

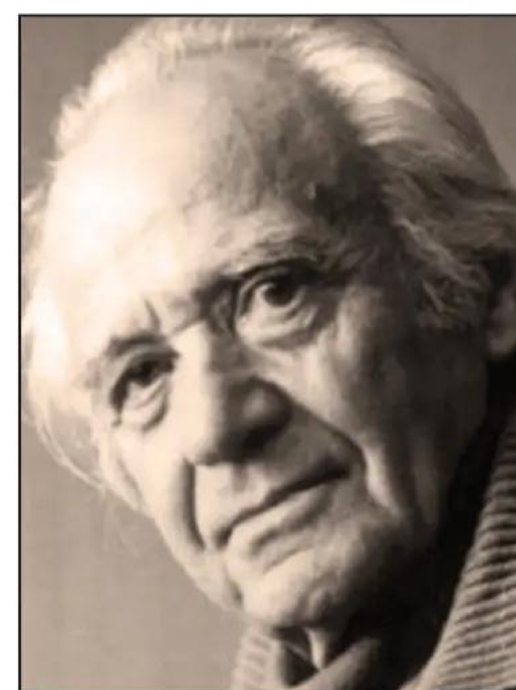
- Serbest nazım ve toplumcu şiirin öncüsüdür.
- Türk şiirinde yenileşmenin ilk isimlerindendir.
- Fütürizm, dadaizm, kübizm ve sürrealizm gibi modern akımlardan etkilenmiştir.
- Toplumsal duyarlılığı ele almıştır.
- Şiirlerinde ironiye ve sürrealist çizgilere yer vermiştir.
- Serbest nazmın ilk örneklerini vermiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *S.O.S.*, *Mau Mau*, *Meltemi Anlamak*, *Açıl Kilidim Açıl*, *Üç Anadolu*

c. Sabahattin Ali

- Toplumcu şiirin önemli şairlerindendir.
- İdeolojik şiirler yazmıştır.
- Sosyal duyarlılığa sahiptir.
- Sadece şiirleriyle değil, roman ve öyküleriyle de öne çıkmıştır.
- Eserlerinde gerçekçi unsurlar ağır basmaktadır.
- Halk şiirinden yararlanmıştır.
- Aziz Nesin ve Rıfat Ilgaz ile beraber *Marko Paşa* adlı siyasi-mizah dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Dağlar ve Rüzgâr*, *Kurbağaların Serenadı*, *Bütün Şiirleri*
  - Roman: *Kuyucaklı Yusuf*, *İçimizdeki Şeytan*, *Kürk Mantolu Madonna*
  - Öykü: *Değirmen*, *Kağnı*, *Ses*, *Yeni Dünya*, *Sırça Köşk*
  - Oyun: *Esirler*

d. Rıfat Ilgaz

- "Şiirde her şey açık ve yalın söylenmeli." anlayışına sadık kalmıştır.
- Genelde yoksul insanların hayatlarını ele almıştır.

- Mizahi unsurlardan yararlanmıştır.
- *Hababam Sınıfı* serisiyle ünlenmiştir.
- 1987'de *Ocak Katırı Alagöz* şiiriyle Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü'nü kazanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Sınıf*, *Yaşadıkça*, *Yarenlik*, *Devam*, *Üsküdar'da Sabah Oldu*, *Kulağımız Kirişte*, *Ocak Katırı Alagöz*
  - Roman: *Hababam Sınıfı*, *Karartma Geceleri*, *Sarı Yazma*, *Yıldız Karayel*
  - Anı: *Yokuş Yukarı*, *Biz de Yaşadık*, *Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra*

ÖRNEK 3 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

İlk şiirini 1927'de *Güneş* dergisinde yayımlayan şairin ilk dönem şiirlerinde Ahmet Haşim'in belirgin bir etkisi görülür. Bireysel duygulanmalarını estetikçi bir yaklaşımla şiirin dünyasında buluşturur. Karamsar ve içe dönük bir şairdir. 1940 yılına kadar yazdığı şiirleri romantik, bu tarihten sonraki şiirleri ise toplumsal gerçekçi bir özellik taşır. Devrin sosyal yapısı ve geçim sıkıntısı Nâzım Hikmet'in de etkisiyle onu toplumu önceleyen bir sanat anlayışına yaklaştırır. *Yarenlik*, *Sınıf*, *Yaşadıkça*, *Devam*, *Üsküdar'da Sabah Oldu* gibi şiir kitaplarının yanında birçok güldürü dizileri de yayımlanan ----, kendi şiirini "yaşadığı çağa tanıklık eden ve konularını yaşadığı çağdan alan somut bir şiir" şeklinde özetler.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Rıfat Ilgaz

B) Cahit Irgat

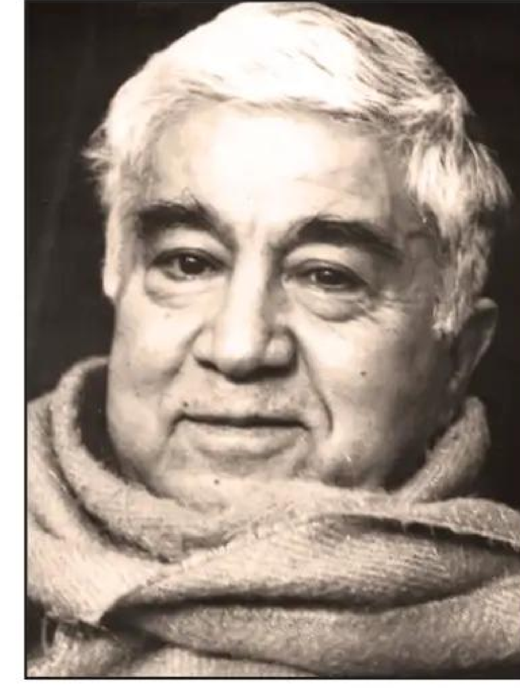
C) Sabahattin Ali

D) Ataol Behramoğlu

E) İsmet Özel

ÖSYM - 2016

e. Aziz Nesin

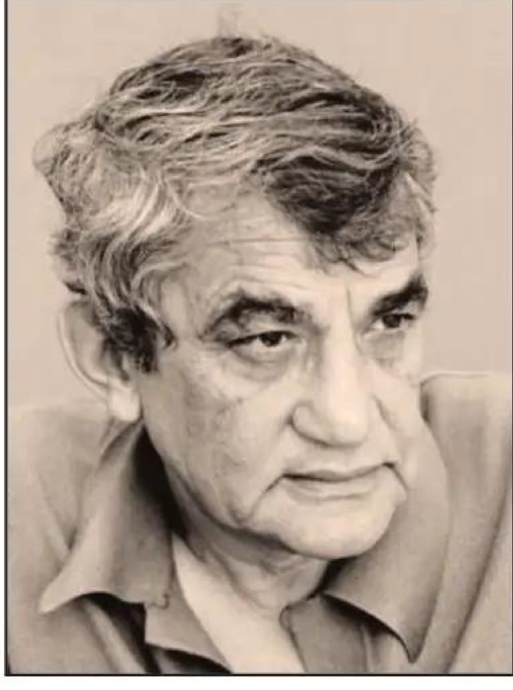
- Mizahi eleştirinin edebiyatımızdaki en önemli isimlerindendir.
- Yapıtlarının ön yüzü komedi, arka yüzü trajedidir.
- Asıl ününü roman ve öyküleriyle sağlamıştır.
- Masal tekerlemelerini andıran cümlelere fazlaca başvurmuştur.
- Edebiyata şiirle başlayan sanatçı, toplumcu içerikli ürünler oluşturmuştur.
- Toplum yaşamındaki aksaklıkları eserlerine yansıtmıştır.
- Sabahattin Ali ve Rıfat Ilgaz ile beraber *Marko Paşa* dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Hoşça Kalın*, *Sondan Başa*, *Sevgiye On Ölüme Beş Kala*, *Kendini Yakalamak*
  - Roman: *Zübük*, *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz*, *Gol Kralı Sait Hopsait*, *Saçkıran*, *Şimdiki Çocuklar Harika*, *Tatlı Betüş*, *Surname*
  - Öykü: *Yedek Parça*, *Geriye Kalan*, *Damda Deli Var*, *Ah Biz Eşekler*, *Fil Hamdi*, *Bay Düdük*, *Yüz Liraya Bir Deli*, *Mahallenin Kısmeti*, *Ölmüş Eşek*, *Memleketin Birinde*, *Mahmut ile Nigar*, *Gözüne Gözlük*, *Deliler Boşandı*, *Hoptirinam*, *Gıdıgıdı*, *Nazik Alet*, *Biz Adam Olmayız*, *Rüyalarım Ziyan Olmasın*, *Nah Kalkınırız*, *Büyük Grev*, *Hayvan Deyip Geçme*
  - Oyun: *Toros Canavarı*, *Tut Elimden Rovni*, *Hadi Öldürsene Canikom*, *Biraz Gelir misiniz*, *Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı*, *Hakkımı Ver Hakkımı*
  - Anı: *Böyle Gelmiş Böyle Gitmez*, *Yokuşun Başı*, *Benim Delilerim*
  - Gezi: *Dünya Kazan Ben Kepçe*, *Duyduk Duymadık Demeyin*
  - Taşlama: *Azizname*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

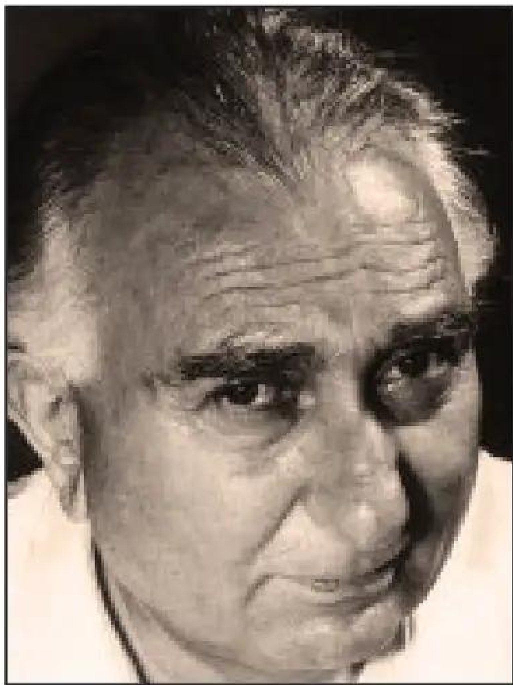
f. Arif Damar

- Toplumcu şiirler yazan şairlerdendir.
- İlk şiiri Mart 1940'ta *Yeni İnsanlık* dergisinde çıkmış, ilk kitabı *Günden Güne* ise 1956'da yayımlanmıştır.
- Yerel temalardan evrensel temalara geçiş yapmıştır.
- 1943-1947 arasında *Ant*, *İnsan*, *Gün*, *Yeryüzü* dergilerinde şiirler yayımlamıştır.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Günden Güne*, *İstanbul Bulutu*, *Alıcı Kuş*, *Ölüm Yok ki*, *Acı Ertelenirken*, *Yoksulduk Dünyayı Sevdik*, *Ay Kar Toplamaz ki*, *Eski Yağmurları Dinliyorum*

g. Hasan İzzettin Dinamo

- Nazım Hikmet'in etkisiyle toplumcu çizgide eser vermiştir.
- Bir süre gecekonduda yaşadığından "Gecekondu Şairi" olarak anılmıştır.
- Aynı zamanda romancı olan *Dinamo*, *Kutsal Barış* adlı romanıyla Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Deniz Feneri*, *Gecekondu Senfonisi*, *Gecekondumdan Şiirler*, *Özgürlük Türküsü*, *Çoban Şiirleri*

h. Ahmed Arif

- Lirik-epik ve koçaklama tarzını benimsemiştir.
- Şiirlerinde yurt sevgisini, çaresiz, yoksul ve çile çeken insanları anlatmıştır.
- Dizelerinde yöresel söyleyişler söz konusudur.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Hasretinden Prangalar Eskittim*, *Yurdum Benim Şahdamarım*

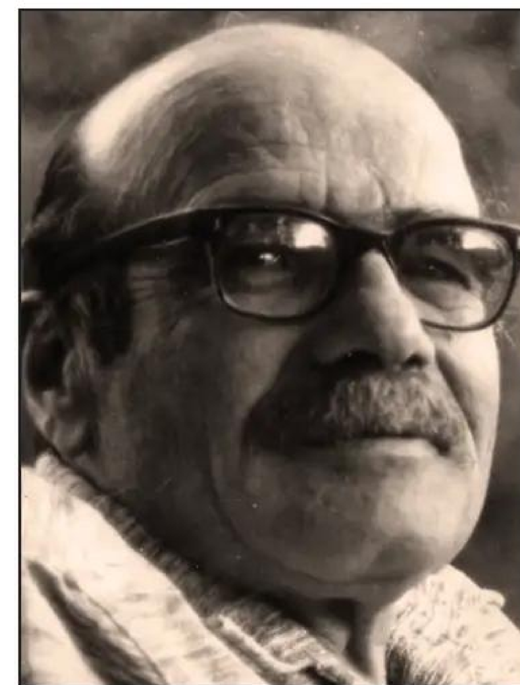
ı. Enver Gökçe

- Halk şiirinin olanaklarından yararlanmıştır.
- Yerel söyleyişleri kullanmıştır.
- Çoğunlukla kısa dizeleri tercih etmiştir.
- *Dede Korkut Masalları*'nı derlemiştir.
- *Eğin Türküleri* adlı önemli bir çalışması vardır.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Ağıt*, *Köylülerime*

i. Ceyhun Atuf Kansu

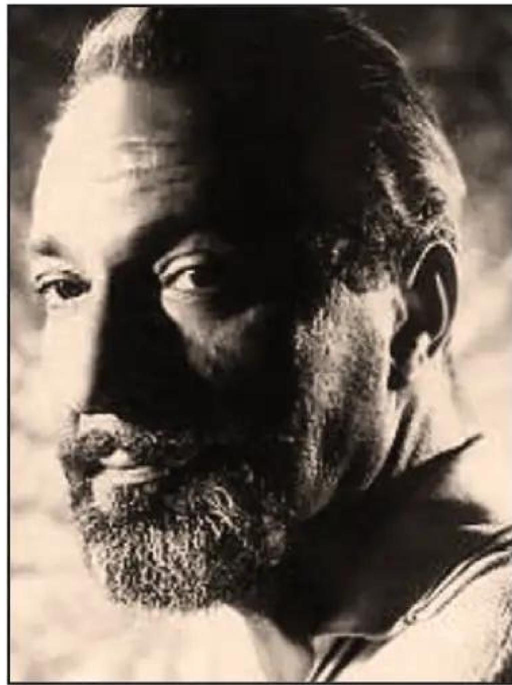
- Halk söyleyişlerinden faydalanmıştır.
- Bağımsızlık, tabiat ve hoşgörü temalarını işlemiştir.

- Çocukların fakirliklerini, kimsesizliklerini ve hastalıklarını konu alan şiirler yazmıştır.
- Çocuk doktorudur ve "Çocuk Istıraplarının Şairi" olarak anılmıştır.
- *Sakarya Meydan Savaşı* ve *Bağımsızlık Gülü* kitaplarıyla ödüllere layık görülmüştür.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Bağbozumu Sofrası*, *Bir Çocuk Bahçesinde*, *Çocuklar Gemisi*, *Bağımsızlık Gülü*, *Sakarya Meydan Savaşı*

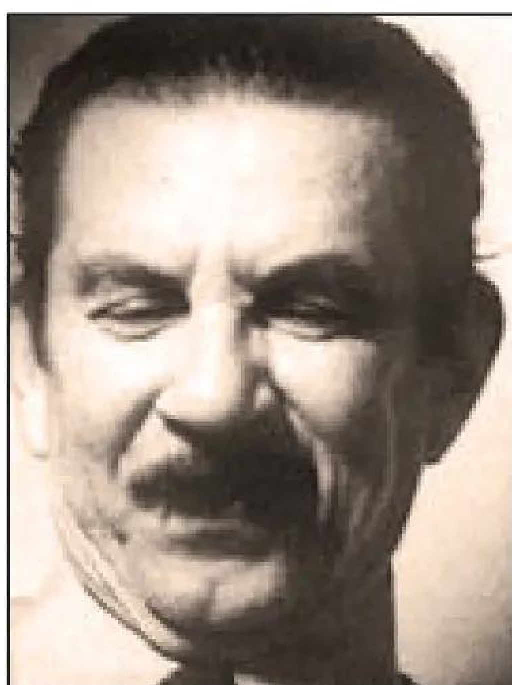
j. Suat Taşer

- Sosyal duyarlılık içeren şiirlerinde yer yer mizah ve sevgi ögelerini kullanmıştır.
- Argo unsurundan yararlanmıştır.
- İlk şiirlerinde söylevci bir anlatıma yer vermiştir.
- Sonradan bireysel temalara yönelmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Bir*, *Merhaba*, *Haraç Mezat*, *Evrende Ellerimiz*, *İkinci Kurtuluş*

k. A. Kadir Meriçboyu

- Yoksul insanların yaşamını realist bir yaklaşımla anlatmıştır.
- Halk şiiri motiflerinden yararlanmıştır.
- Yoksulluk, sürgün, hapis ve savaş temalarını işlemiştir.
- "Mavi Anadoluculuk" anlayışını benimsemiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Dört Pencere*, *Tebliğ*, *Hoş Geldin Halil İbrahim*

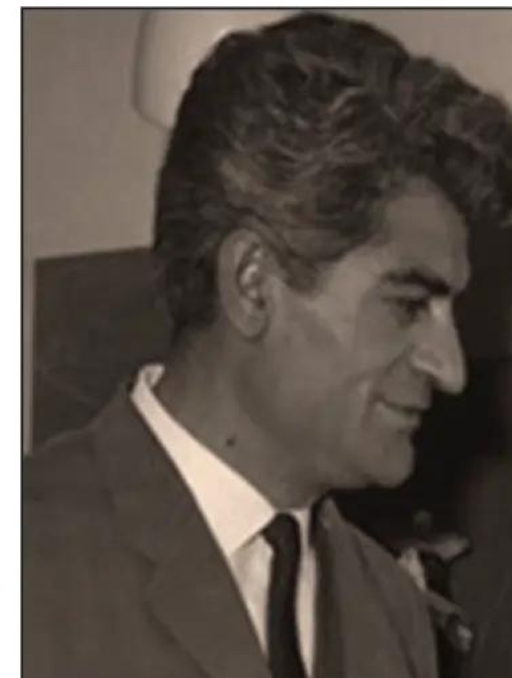
l. Cahit Irgat

- İlk şiirlerinde Beş Hececilerin ve Garipçilerin etkisinde kalan sanatçı, sonradan toplumcu anlayışı benimsemiştir.
- II. Dünya Savaşı yıllarındaki yoksulluğu dile getirmiştir.
- Şiirlerinde yer yer mizah ve ironiden yararlanmıştır.
- Biçimsel denemelere açık bir şiir evreni kurmuştur.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Irgatın Türküsü*, *Bu Şehrin Çocukları*

m. Hasan Hüseyin Korkmazgil

- Toplumsal gerçekleri yalın bir anlatımla işlemiştir.
- Emek sorununu, işçilerin karşılaştığı güçlükleri anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Kızılırmak*, *Kavel*, *Oğlak*, *Acıyı Bal Eyledik*, *Acılara Tutunmak*, *Filizkıran Fırtınası*
  - Hikâye: *Bıyıklar Konuşuyor*, *Öhhöööö!*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

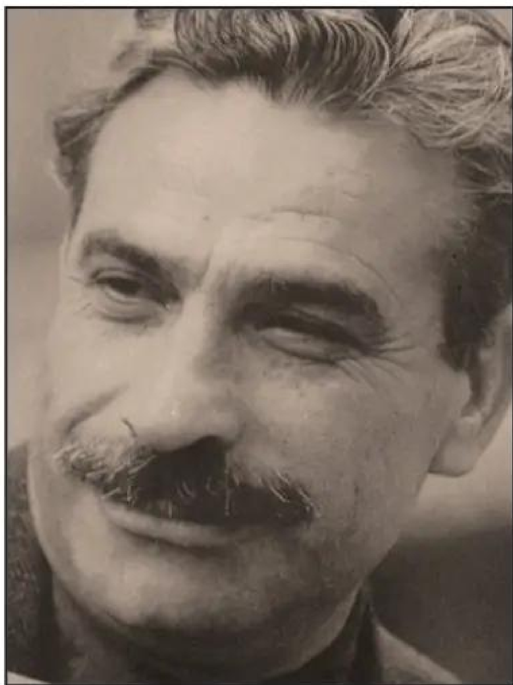

n. Ömer Faruk Toprak

- Toplumsal sorunlara dikkat çekmiştir.
- Çeşitli türlerde eserler vermiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *İnsanlar*, *Susan Anadolu*, *Ayışığı*
  - Roman: *Karşı Pencere*, *Tuz ve Ekmek*
  - Öykü: *Gönen Öyküleri*

o. İsmet Özel

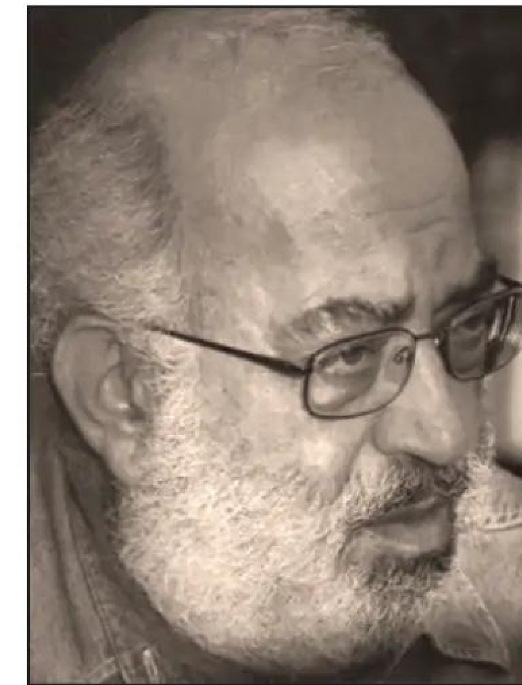
- İlk şiirlerinde II. Yeni etkisi görülen sanatçı sonradan toplumcu şiire yönelmiştir.
- 1974'ten sonra mistik ve İslami tarzda şiirler kaleme almıştır.
- Müzikal ve coşkulu bir üslubu vardır.
- Kelime seçiminde titizdir.
- İmge ve mecazları ustalıkla kullanmıştır.
- Deneme ve inceleme tarzı eserleriyle de öne çıkmıştır.
- Ataol Behramoğlu'yla beraber *Halkın Dostları* dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Geceleyin Bir Koşu*, *Evet İsyan*, *Cinayetler Kitabı*, *Celladıma Gülümserken*, *Erbain*

ö. Ataol Behramoğlu

- İlk şiirlerinde II. Yeni ve Garip tesiri sezilen sanatçı, sonradan toplumcu tarzda şiirler yazmaya başlamıştır.
- Ilımlı bir eğilimle haksızlık ve sömürü temalarını işlemiştir.
- Şiirini yeni içerik ve şekil arayışlarıyla desteklemiştir.
- İsmet Özel'le beraber *Halkın Dostları* dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Bir Ermeni General*, *Bir Gün Mutlaka*, *Mustafa Suphi Destanı*, *Yaşadıklarımdan Öğrendiğim Bir Şey Var*, *Güzel Yurdum*, *İyi Bir Yurttaş Aranıyor*

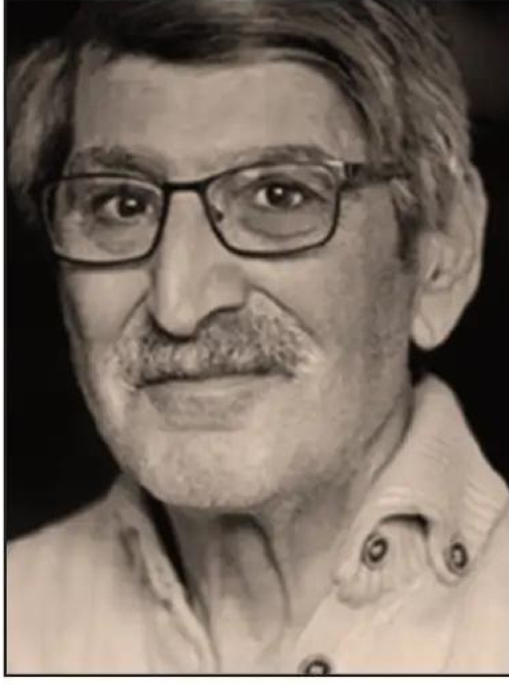
p. Süreyya Berfe

- İlk şiirlerinde II. Yeni çizgisinde olmuş ve sonradan toplumcu içerikli şiirler yazmaya başlamıştır.
- Halk edebiyatından ve deyişlerinden yararlanmıştır.
- Anadolu'nun köylerini realist ve toplumcu bir bakışla anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Gün Ola*, *Savrulan*, *Nabiga*, *Çıkrık*

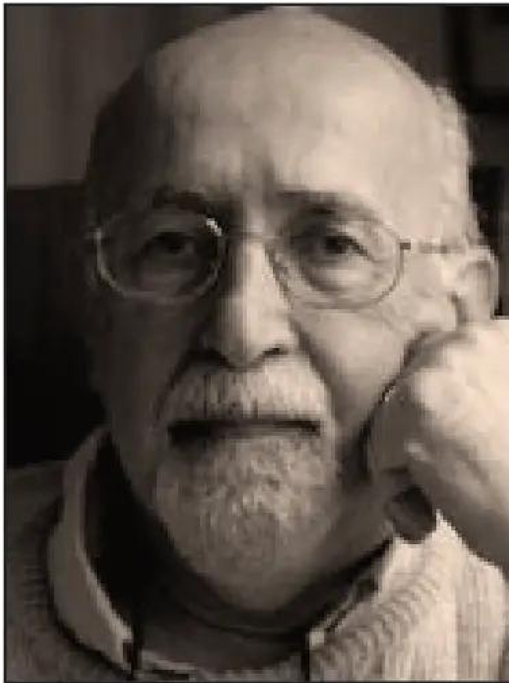
r. Refik Durbaş

- İlk şiirlerinde II. Yeni etkisindedir.
- Sonradan toplumcu çizgide eser vermeye başlar.
- Kendine has benzetmeler üretmiştir.
- *Çırak Aranıyor* ve *Nereye Uçar Gökyüzü* kitaplarıyla şiir ödülleri kazanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Kuş Tufanı*, *Hücremde Ayışığı*, *Menzil*, *Çırak Aranıyor*, *Nereye Uçar Gökyüzü*

s. Kemal Özer

- İlk şiirlerinde II. Yeni etkisindeki sanatçı sonradan toplumcu şiire yönelmiştir.
- Şiirlerinde toplumsal yön güçlüdür.
- Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü, Yunus Nadi Şiir Ödülü gibi önemli şiir ödüllerini kazanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Ölü Bir Yaz*, *Gül Yordamı*, *Araya Giren Görüntüler*, *Tutsak Kan*, *Yaşadığımız Günlerin Şiirleri*

ş. Gülten Akın

- İlk şiirlerinde aşk, doğa gibi konuları işlemiştir.
- Sonraları toplumsal temalara yönelmiştir.
- Pek çok şiirinde folklorik unsurlardan yararlanmıştır.
- Gözlemlerini insan ve toplum sevgisiyle birleştirmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Rüzgâr Saati*, *Kestim Kara Saçlarımı*, *Sığda*, *Kırmızı Karanfil*, *Seyran Destanı*, *İlahiler*, *Sonra İşte Yaşlandım*, *Sevda Kalıcıdır*

t. Özdemir İnce

- II. Yeni etkisinde bir müddet şiir yazdıktan sonra toplumcu şiire yönelmiştir.
- Şiir hakkında kuramsal yazılar, deneme ve eleştiriler kaleme almıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Kargı*, *Tutanaklar*, *Kiraz Zamanı*, *Yazın Sesi*, *Güneş Saati*, *Tohum Ölürse*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

u. Nihat Behram

- Ataol Behramoğlu'nun kardeşi olan sanatçı, toplumsal şairlerdendir.
- *Militan* dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Hayatımız Üstüne Şiirler*, *Fırtınayla Borayla Denenmiş Arkadaşlıklar*, *Dövüşe Dövüşe Yürünecek*, *Hayatı Tutuşturan Acılar*

ÖRNEK 4

Aşağıdaki parçalarda sözü edilen sanatçıların adlarını altlarındaki boşluklara yazınız.

a. Kübizm, dadaizm, sürrealizm ve fütürizmden etkilenmiştir. Türk şiirinin yenileşmesinde rol oynamış sanatçılardandır. Şiirlerinde ironiye ve sürrealist tesirlere yer vermiştir. Sosyal duyarlılığa sahip bir sanatçıdır. *Meltemi Anlamak*, *Kaos*, *Mau Mau* sanatçının şiir türündeki yapıtlarındandır.

....

b. Halk şiirinin imkânlarından yararlanmıştır. Yerel söyleyişlere başvurmuştur. Anlattıklarında yaşadıklarından izler yer alır. *Dede Korkut Masalları*'nı derlemiştir. Pablo Neruda'dan şiir çevirileri yapmıştır. *Ağıt*, *Köylülerime* sanatçının şiir türündeki eserlerindendir.

....

c. Yoksul kesimlerin hayatını anlatmıştır. Mizahi unsurlardan yararlanmıştır. Sade dille ve serbest ölçüyle şiirlerini yazmıştır. *Sınıf*, *Yarenlik*, *Yaşadıkça*, *Uzak Değil*, *Ocak Katırı Alagöz* şairin şiir türündeki eserlerindendir.

....

ÖRNEK 5

Toplumsal içerikli bir şiir inşa etmiştir. Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde geniş etkiler uyandırmış bir şairdir. *Şeyh Bedrettin Destanı*, *Taranta Babu'ya Mektuplar* sanatçının şiir türündeki eserlerindendir.

Bu parçada söz edilen sanatçının yapıtları arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Açıl Kilidim Açıl*
B) *Sesini Kaybeden Şehir*
C) *Kurtuluş Savaşı Destanı*
D) *Memleketimden İnsan Manzaraları*
E) *Jakond ile Si-Ya-U*

ÖRNEK 6

İlk şiirlerinde II. Yeni şairlerinden etkilenmiştir. Özgün duyarlılığı ve ortaya koyduğu yeni imge dünyası ile dikkatleri çekmiştir. *Evet İsyan* adlı eserinde bir araya getirdiği şiirleriyle 1960 sonrası toplumcu şiirin bilinen örneklerini vermiştir. 1970'lerden itibaren sanat anlayışını büyük ölçüde değiştirmiştir.

Bu parçada aşağıdaki sanatçılardan hangisi tanıtılmaktadır?

A) Ataol Behramoğlu
B) İsmet Özel
C) Süreyya Berfe
D) Haydar Ergülen
E) Enis Batur

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Serbest nazım ve toplumcu şiirle ilgili

I. Yaygın olarak hece ve aruz ölçüsü kullanılmıştır.
II. Şiirlere çoğunlukla umutsuzluk ve karamsarlık egemendir.
III. Fütürizm akımının tesiri söz konusudur.
IV. Siyasi ve ideolojik yaklaşım görülmektedir.
V. Hitabet üslubuna başvurulmuştur.

yargılarından hangileri yanlıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) Yalnız III E) Yalnız IV

2. Aşağıdaki yapıtlardan hangisi diğerlerinden farklı bir sanatçıya aittir?

A) *Taranta Babu'ya Mektuplar*
B) *Kurbağanın Serenadı*
C) *Sesini Kaybeden Şehir*
D) *Gece Gelen Telgraf*
E) *Benerci Kendini Niçin Öldürdü*

3. (I) Rıfat Ilgaz "Şiirde her şey açık açık söylenmeli." anlayışını benimsemiştir. (II) Şiirlerinde yoksulların hayatını yansıtmıştır. (III) Mizahi unsurlara başvurmuştur. (IV) Yalın bir dil ve içten bir anlatım onun şiirlerinde ön plana çıkar. (V) Sanatçı özellikle divan şiiri nazım şekillerini kullanmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde "Rıfat Ilgaz" **ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdaki dizelerin hangisinde toplumcu şiire özgü nitelikler ağır basmaktadır?

A) Hem aşk mı dedin, hele kara sevda mı dedin
Onu gel bir de benden sor dostum

B) Kış gelince beyaza bürünürdü bahçemiz
Kuşlar gönlümde pırpır eden hayal çiçekleriydi

C) Yokuşun başında bir soluklandım
Fırtınalı aşklarla dolu mazime daldım

D) Her yerde emeğin, alın terin var senin
Şu güneşe selam veren boz tarlalarda

E) Her gece serin bir rüzgâr esince
İçimi hüzünlü sözlerin kaplar

5. 1920-1960 arası toplumcu şiir anlayışı temsilcileri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Ercüment Behzat Lav
B) Nazım Hikmet Ran
C) Sabahattin Ali
D) Hasan İzzettin Dinamo
E) Cahit Sıtkı Tarancı

6. İlk şiirlerinde II. Yeni etkisi görülen sanatçı sonraki yıllarda toplumcu anlayışla eser vermeye başlamıştır. Şiirlerinde anlam ve şekil uyumuna özen göstermiştir. Kendine özgü benzetmeleri ve imgeleriyle Türk şiirinde dikkat çekmiştir. Pazarları, çarşıları, çayevlerini anlatan şiirleriyle ün kazanmıştır. 1979'da *Çırak Aranıyor*, 1983'te *Nereye Uçar Gökyüzü* adlı eseriyle şiir ödüllerini elde etmiştir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İsmet Özel B) Refik Durbaş C) Ceyhun Atuf Kansu D) Süreyya Berfe E) Rıfat Ilgaz

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. bu bir türkü
toprak çanaklarda
güneşi içenlerin türküsü!
kanlı, kızıl bir meşale gibi yanıyor
esmer alınlarında
bakır ayakları çıplak kahramanların!
Ben de gördüm o kahramanları
güneşe giden
köprüden
geçtim!
ben de içtim toprak çanaklarda güneşi

Bu dizeler ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Söylev anlatımı söz konusudur.
B) Arapça-Farsça sözcüklerle yüklü bir dil kullanılmıştır.
C) Niteleyici sözcüklere yer verilmiştir.
D) Serbest ölçüyle kalem alınmıştır.
E) Sosyal gerçeklik dile getirilmiştir.

8. İlk ürünlerini, Türk şiirine Garip akımının egemen olmaya başladığı dönemde veren Ahmet Arif, bu akımın dışında kalmaya özen göstererek Nazım Hikmet etkisinde gelişen toplumcu gerçekçi şiir anlayışı içinde kaldı. Daha sonra "40 Kuşağı" olarak adlandırılacak bu topluluğun Hasan İzzettin Dinamo, Rıfat Ilgaz, Ömer Faruk Toprak, Arif Damar ve Enver Gökçe gibi şairleri arasında yer aldı. Yaşadığı yöreyi bilinmeyen bir coğrafya olarak dizelerine taşırken konularında olduğu kadar söyleyişinde de yörenin efsane, destan, masal, türkü ve ağıt gibi folklorik özelliklerinden yararlandı. Toplumcu dünya görüşünün bire bir yansıdığı şiirlerinde işçi ve emekçilerin sorunlarının yanı sıra sevdayı, umudu, insan sevgisini ve insanlığa olan inancı işledi. Şiirlerinin yüklü içeriğine uygun olarak ses ögesini öne çıkaran bir dil, yapı ve dize düzeni; yinelemelerle sağlanan bir ritim geliştirdi.

Bu parçada sözü edilen sanatçının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Sakarya Meydan Savaşı*
B) *Yarenlik*
C) *Şeyh Bedreddin Destanı*
D) *Nabiga*
E) *Hasretinden Prangalar Eskittim*

9.

	I. Grup	II. Grup
I.	İsmet Özel	*Kuş Tufanı*
II.	Refik Durbaş	*Dağlar ve Rüzgâr*
III.	Sabahattin Ali	*Dövüşe Dövüşe Yürünecek*
IV.	Ceyhun Atuf Kansu	*Bağımsızlık Gülü*
V.	Nihat Behram	

I. grupta verilen sanatçılardan hangisi II. grupta verilen eserlerden biriyle eşleştirilemez?

A) V B) IV C) III D) II E) I

10. *Bugünün Diliyle Mevlânâ* adlı eseriyle Azra Erhat'la birlikte yayımladıkları *İlyada* ve sonraki yıllarda yine Azra Erhat'la gerçekleştirdikleri *Odysseia* çevirileri büyük bir ilgi gördü. On altı yıl aradan sonra yayımladığı ikinci şiir kitabı *Hoş Geldin Halil İbrahim* ile dönemin şiir akımlarının etkisine kapılmadan kendi çizgisini koruduğunu, serbest nazım anlayışını sürdürdüğünü gösterdi.

Bu parçada söz edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Abdülkadir Meriçboyu
B) Enver Gökçe
C) Suat Taşer
D) Nazım Hikmet Ran
E) Ahmet Arif

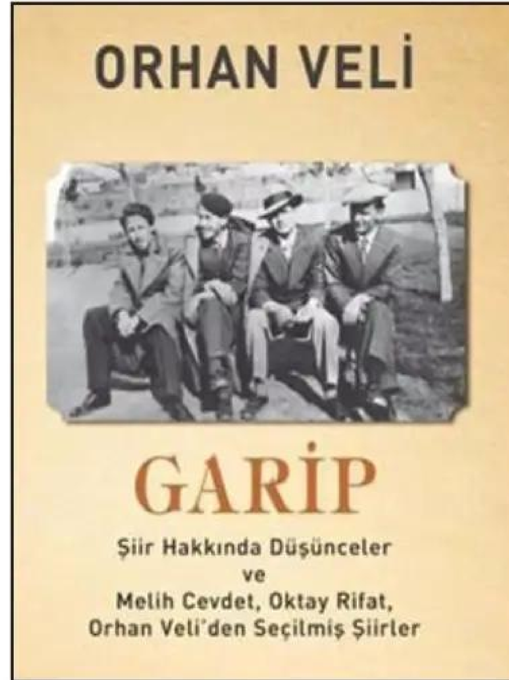
11. **Toplumcu şairlerin yapıtlarında yer alan konular arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

A) Özgürlük
B) Yoksulluk
C) İnsancıl düşünce
D) Millî ve mistik yönelim
E) Emek-sermaye çelişkisi

ÜçDört Beş

GARİP (I. YENİ) ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat Horozcu'nun oluşturduğu bir şiir akımıdır.
- Üç arkadaş, 1941'de yayımladıkları *Garip* adlı ortak şiir kitabının ön sözünde -Orhan Veli tarafından yazılmıştır- şiire dair görüş ve tekliflerini net bir dille ortaya koymuştur.
- Garip hareketi, adını bu ortak kitaptan almıştır.
- Bu akım, 1940'lardan 1950'lerin ortalarına değin etkisini sürdürmüştür.
- Garip akımına dışarıdan desteği Nurullah Ataç vermiştir.
- Garip hareketinde sade dille eser verilmiştir.
- Şiir geleneği reddedilmiş; ölçü, uyak ve redife karşı çıkılmıştır.
- Sokağın dili edebiyata alınmış; şairane, süslü söyleyişlere karşı çıkılmıştır.
- Mecazlı söyleyişlerden, edebî sanatlardan uzak durulmuştur.
- İronili söyleyişe başvurulmuş, şaşırtıcı bitişler tercih edilmiştir.
- Şiirde konu sınırı kaldırılmış ve şiirin içerik kapsamı genişletilmiştir.
- Kuralsızlık, kural olarak benimsenmiştir.
- Sıradan insanın yaşamı halk diliyle verilmiştir.
- Nükteli ve ironili üsluptan yararlanılmıştır.
- Toplumsal eleştiriye yer verilmiştir.
- Sürrealizm ve dadaizmden etkilenilmiştir.

ÖRNEK 1 — ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu

Aşağıdakilerden hangisi Garip şiirine örnek olarak <u>gösterilemez</u>?

A) Deli eder insanı bu dünya
Bu gece, bu yıldızlar, bu koku
Bu tepeden tırnağa çiçek açmış ağaç

B) Bir misafirliğe gitsem
Bana temiz bir yatak yapsalar
Her şeyi, adımı bile unutup
Uyusam...

C) Kuşçu amca
Bizim kuşumuz da var
Ağacımız da
Sen bize bulut ver sade
Yüz paralık

D) Ona bir kitap vereceğim
Rahatını kaçırmak için
Bir öğrenegörsün aşkı
Ağacı o vakit seyredin

E) İkiz hayaletler gibi yürüdük
Puslu aydınlıkta o bahar günü
Gece, bir tepeden seyrettik, büyük
Yıldızların suya döküldüğünü

AYT - 2020

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş **GARİP ŞAİRLERİ VE ESERLERİ**

a. Orhan Veli Kanık

- Garip Hareketi'nin en önemli ismidir.
- "Mehmet Ali Sel" takma adını kullanmıştır.
- Sıradan insanı şiire konu etmiştir.
- Her türlü kuralı ve geleneği reddetmiştir.
- Ölçü ve uyağı kullanmamıştır.
- Kapalı, sembolik söyleyişlerden uzak durmuştur.
- Gündelik dille şiir yazmıştır.
- Yapmacıksız ve doğal bir söyleyişi öne çıkarmıştır.
- İroni ve nükteden yararlanmıştır.
- Realist bir üsluba sahiptir.
- *Yaprak* dergisini çıkarmıştır.
- La Fontaine'den fabl çevirileri yapmıştır.
- Nasrettin Hoca fıkralarını manzum hâle getirmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Garip*, *Vazgeçemediğim*, *Destan Gibi*, *Yenisi*, *Karşı*
  - Düzyazı: *Edebiyat Dünyamız*, *Sanat ve Edebiyat Dünyamız*, *Denize Doğru*

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Ahmet Haşim ve Orhan Veli'nin şiir anlayışlarına dair çalışma yapan bir öğrenci, iki şair arasında kurgusal bir karşılaşma tasarlar. Bu karşılaşmada iki şair, şiir üzerine hayali bir tartışmaya girişir.

Aşağıdakilerden hangisi bu tartışmada geçebilecek bir diyalogdan alınmıştır?

A) **A. Haşim:** Azizim nazımdan ritim ve şekli atarsanız geriye bir şey kalmaz!
O. Veli: Anlam kalır, doğal bir söyleyiş kalır ki mirim, gerçek şiir de budur!

B) **O. Veli:** Mana kadar müzikaliteye önem verseydiniz şiiriniz daha iyi olurdu!
A. Haşim: Şiirde yalınlık aradım ben; süs ve gösteriş değil efendim!

C) **O. Veli:** Divan nazmının şekillerini, serbest müstezata kurban edemezsiniz!
A. Haşim: Halk şiirinin imkânları ve hece iyi bir şiir yaratmak için yeterlidir!

D) **O. Veli:** Şiirimi parnasyen biçimcilikle değil sembollerle ördüm bendeniz!
A. Haşim: Saf şiirin peşinde koşarken şiir kuşunu öldürdünüz siz!

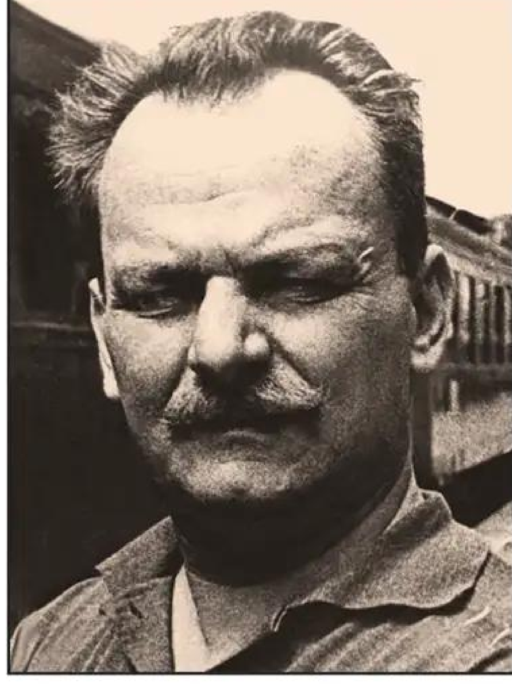
E) **A. Haşim:** Muhterem, nazmı belirsizliğe ve anlaşılmazlığa hapsettiniz!
O. Veli: Hayır efendim, söz dizimini değiştirirken şiiri yeniden icat ettik!

AYT - 2020

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

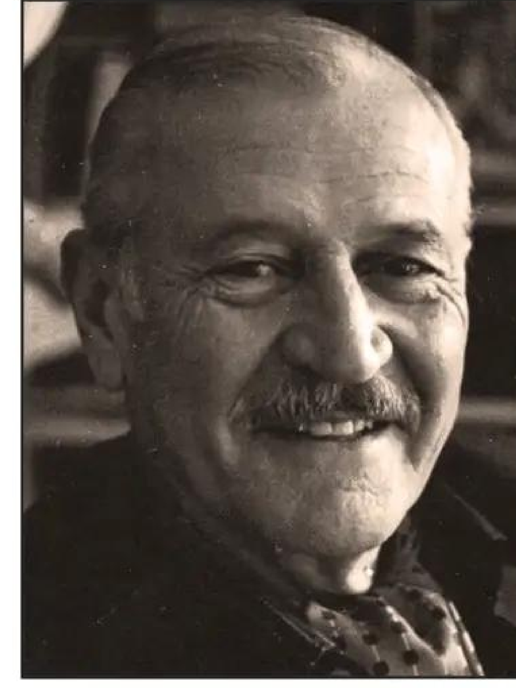

b. Melih Cevdet Anday

- Şiir çizgisini sürekli arayışlarla değiştirmiş, çeşitlendirmiştir.
- Zamanla toplumsal şiire yönelmiş ve bazı değerleri dizelerine eklemiştir.
- Aklı, hissin önüne geçirmiştir.
- Sade bir dille eser veren sanatçı, 1960'tan sonra mitolojik unsurlara yönelmiştir.
- Yunan ve Sümer mitolojilerine, Doğu kültürüne yönelik içerikten yararlanmıştır.
- Şiirlerinde geçmişe özlem duygusu güçlü bir biçimde kendini hissettirir.
- Doğu kültürlerini inceleyerek bunlara dair çıkarım ve izlenimlerini şiirlerinde kullanmıştır.
- Roman, tiyatro, deneme, gezi, sohbet gibi farklı türlerde eser vermiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Garip*, *Rahatı Kaçan Ağaç*, *Yan Yana*, *Telgrafhane*, *Kolları Bağlı Odysseus*, *Teknenin Ölümü*, *Göçebe Denizin Üstünde*, *Yağmurun Altında*, *Ölümsüzlük Ardında Gılgamış*, *Güneşte*
  - Roman: *Aylaklar*, *Gizli Emir*, *Raziye*, *Yağmurlu Sokak*, *Meryem Gibi*, *İsa'nın Güncesi*
  - Oyun: *İçerdekiler*, *Mikado'nun Çöpleri*, *Dört Oyun*, *Ölümsüzler*
  - Deneme: *Doğu-Batı*, *Yiten Söz*, *İmge Ormanları*, *Gelişen Tiyatro*
  - Sohbet: *Dilimiz Üstüne Konuşmalar*
  - Gezi: *Sovyet Rusya*, *Azerbaycan*, *Özbekistan*, *Bulgaristan*, *Macaristan*

c. Oktay Rıfat Horozcu

- Devamlı bir arayış içinde olan sanatçı, Garip çizgisinde başladığı şiir macerasında *Perçemli Sokak* adlı eseriyle II. Yeni anlayışına yönelmiştir.
- Şiirlerinde gözlemlerden yararlanmıştır.
- Bireyin duygu durumunu sade bir anlatımla gözler önüne sermiştir.
- Özellikle II. Yeni tarzında şiirlerinde imgesel anlatıma başvurmuştur.
- Deyim, masal, tekerleme ve halk söyleyişlerinden faydalanmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Garip*, *Güzelleme*, *Yaşayıp Ölmek*, *Aşk ve Avarelik Üzerine Şiirler*, *Aşağı Yukarı*, *Karga ile Tilki*, *Perçemli Sokak*, *Âşk Merdiveni*, *Elleri Var Özgürlüğün*, *Çobanıl Şiirler*, *Denize Doğru Konuşma*
  - Roman: *Dana Burnu*, *Bay Lear*, *Bir Kadın Penceresinden*
  - Oyun: *Kadınlar Arasında*, *Oyun İçinde Oyun*, *Atlar ve Filler*, *Çil Horoz*, *Yağmur Sıkıntısı*, *Dirlik Düzenlik*

ÖRNEK 3

Garip şiiri ile ilgili aşağıdaki yargılardan yanlış olanları "x" ile işaretleyiniz.

a. ( ) Sanatlı söyleyişlere yer verilmiştir.

b. ( ) Gündelik dilden yararlanılmıştır.

c. ( ) Nükteli anlatımdan kaçınılmıştır.

d. ( ) Kafiye, redif ve ölçü gibi geleneksel ahenk unsurları dışlanmıştır.

e. ( ) İronili söyleyişe başvurulmuştur.

f. ( ) Ulusal duyarlılıktan ve tarih şuurundan ilham alınmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 4

Bulutların çıkınında
Mis kokulu güvercinleri gökyüzünün
Çıldırtırlar insan gözlü kedileri
Ay doğar kuyulara yalınayak
Telgrafın tellerinde gemi leşleri

Oktay Rifat'a ait bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

A) Geleneksel şiirin biçim unsurlarından yararlanılmıştır.
B) Belirli bir uyak şemasına göre oluşturulmuştur.
C) Sanatlı söyleyişten kaçınılmıştır.
D) Sanatçısının sosyal duyarlılığını yansıtmaktadır.
E) İmgeli söyleyişler söz konusudur.

ÖRNEK 5 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Aşağıdakilerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

A) Epik şiirin ustası olan Fazıl Hüsnü Dağlarca, Kurtuluş Savaşı ile ilgili destansı, lirik şiirleriyle tanınır.
B) Metafizik konularla ilgilenen Necip Fazıl Kısakürek, uzun yıllar *Büyük Doğu* adlı dergiyi çıkarmış; tarih, medeniyet, Batılılaşma ve politika konularında yazılar yazmıştır.
C) Ahmet Muhip Dıranas, öykülerinde şiirsel bir söyleyişe, insanlar arasındaki sıcak ilişkilere yer vermiştir.
D) Arif Nihat Asya, yurt, millet ve bayrak sevgisiyle ilgili şiirler yazmış; şiirleriyle millî duyguları harekete geçirmiştir.
E) Orhan Veli Kanık, şairane söyleyişlerden, basmakalıp söz ve benzetmelerden kaçınmış; gündelik yaşamı, günlük konuşma diliyle, esprili bir biçimde anlatmıştır.

ÖSYM - 2010

ÖRNEK 6 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

1940'ların şiirindeki değişime genel hatlarıyla bakarsak şunu göreceğiz: Konu alanı genişleyen şiir; fil dişi kuleden uzaklaşarak deniz kıyılarına, ağaç altlarına, dış mahallelere doğru uzanmıştır. Yeni olanaklar denenirken mutlak değerler yitip gitmiş, biçimde şiire sonsuz bir özgürlük alanı tanınmıştır. Bu dönem şairleri; şiiri insan içine çıkarmış, şiire kasket giydirmiş, şiirin kahramanının nasırından, vuran kundurasından bahsetmiştir. Sokaktaki adamın şiirine yönelmişlerdir.

Bu parçada anlatılanlardan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Aralarında Melih Cevdet Anday ve Oktay Rıfat Horozcu'nun bulunduğu bir topluluğun şiirde gerçekleştirdiği yeniliklerden bahsedilmektedir.
B) 1940'lı yıllarda şiirin; nazım birimi, ölçü ve kafiye gibi şekilsel unsurların sınırlamalarından kurtarıldığı ifade edilmektedir.
C) 1940'larda şiirde gerçekleşen değişimin, şiirin estetik değerinde bir düşüşe neden olduğu savunulmaktadır.
D) 1940'lara gelinceye değin Cumhuriyet şiirinde, sıradan insana ve gündelik konulara pek yer verilmediği ileri sürülmektedir.
E) Şiirde yaşanan değişimi örneklendirmek için Orhan Veli Kanık'ın yazmış olduğu bir şiirine gönderme yapılmaktadır.

AYT - 2019

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. İşte gün başladı
İşte yeniden gün başladı
Her şey yeniden başladı
İşte güneş, işte kolların
İşte potinlerin, urbaların
İşin gücün yeniden başladı
İşsizliğin yeniden başladı
Yeniden başladı
Açlığın, susuzluğun…
Dayan bre Melih
Her şey, her şey yeniden başladı

Garip şiiri örneği olan bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Anlaşılır bir dil kullanılmıştır.
B) Mecazlı söyleyişler ağır basmaktadır.
C) Akıcılık, sözcük tekrarlarıyla sağlanmıştır.
D) Sosyal duyarlılık içeren ifade vardır.
E) Serbest ölçüyle oluşturulmuştur.

2. Garip akımının temsilcileri dizelerin estetik ve şiirsel anlatımına (I) son derece önem vermiştir. Özgünlüğü engellediğini düşündüklerinden ölçüye karşı çıkmışlardır (II). Şiirde mizah, yergi, espri ve ironiye dayalı (III) bir söyleyişi benimsemişlerdir. Sürrealizm akımından etkilenmişler (IV) ve imge düzleminde köklü değişimlere gitmişlerdir. Yalın bir anlatımla (V) eser vermeyi yeğlemişlerdir.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Garip akımının temsilcileri aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?**

A) Orhan Veli Kanık - Oktay Rifat Horozcu - Özdemir Asaf
B) Orhan Veli Kanık - Oktay Rifat Horozcu - Fazıl Hüsnü Dağlarca
C) Orhan Veli Kanık - Behçet Necatigil - Melih Cevdet Anday
D) Orhan Veli Kanık - Melih Cevdet Anday - Oktay Rifat Horozcu
E) Orhan Veli Kanık - Melih Cevdet Anday - Asaf Halet Çelebi

4. (I) Garip şiirinde parça güzelliği önemsenmiştir. (II) Halk diline yönelmek amaçlanmıştır. (III) Kuralsızlık, kural olarak benimsenmiştir. (IV) Bu doğrultuda söz sanatlarına karşı çıkılmıştır. (V) Ayrıca ölçü ve uyağa yer verilmemiştir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Garip şiirinin kurucusudur. Her türlü kuralı reddeden sanatçı sıradan insanı şiire tam bir yalınlıkla konu eden ilk şairimizdir. Sokakta konuşulan dille yazan sanatçının yapmacıksız ve doğal bir söyleyişi vardır. İroni ve nükteyi kullanmış, realist bir söylemi ön plana çıkarmıştır. *Yaprak* dergisini çıkarmıştır.

Bu parçada sözü edilen sanatçının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Yenisi*
B) *Karşı*
C) *Destan Gibi*
D) *Elleri Var Özgürlüğün*
E) *Vazgeçemediğim*

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Oktay Rifat Horozcu'nun 1956'da yayımladığı şiir kitabıdır. Kitabın ön sözü, II. Yeni'nin görüşleriyle örtüşmektedir. Hem kitabın ön sözünde bahsedilenler hem de kitaptaki şiirlerden ötürü Oktay Rifat, bazı edebiyat araştırmacıları tarafından II. Yeni'nin öncüsü olarak kabul edilir.

Bu parçada aşağıdaki eserlerden hangisi hakkında bilgi verilmektedir?

A) *Çobanıl Şiirler*
B) *Perçemli Sokak*
C) *Karga ile Tilki*
D) *Aşağı Yukarı*
E) *Aşk ve Avarelik Üzerine Şiirler*

7. **Melih Cevdet Anday ile ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?**

A) Sadece şiir değil, roman ve oyun gibi türlerde de eser vermiştir.
B) Halk şiirinin etkisiyle genelde hece ölçüsünü kullanmıştır.
C) Garipçi çizgiden toplumcu anlayışa yönelmiştir.
D) 1960 sonrasında mitolojik unsurları şiirine aktarmıştır.
E) Eski Yunan kültürü ile güncel olaylar arasında bağ kurmuştur.

8. **Aşağıdaki eserlerden hangisi diğerlerinden farklı bir şaire aittir?**

A) *Telgrafhane*
B) *Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler*
C) *Yan Yana*
D) *Teknenin Ölümü*
E) *Kolları Bağlı Odysseus*

9. Ne atom bombası
Ne Londra Konferansı
Bir elimde cımbız
Bir elimde ayna
Umurumda mı dünya

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) İronik anlatım söz konusudur.
B) Dönemin güncelliğinden izler barındırmaktadır.
C) Serbest vezinle oluşturulmuştur.
D) Şairanelik ön plana çıkarılmıştır.
E) Geniş halk kesimlerinin anlayabileceği bir dille kaleme alınmıştır.

10. "Garip şairleri, ----." **cümlesi, aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa bilgi yanlışı olur?**

A) memleket meselelerini eserlerinde alaycı bir dille işlemiştir
B) gelenekten beslenen ürünler oluşturmuştur
C) "basitlik, sadelik, aleladelik" düşüncesine sahiptir
D) şiir dilinin günlük konuşulan dil olması gerektiğini belirtmiştir
E) ahenk unsurlarının kullanımına karşı çıkmıştır

11. Ona gelinceye değin edebiyatta ölçü ve uyağın olmazsa olmazlığı vurgulanmaktaydı. O, edebiyatta geleneği büsbütün reddetmiştir. Basit ve sıradan olarak kabul edilebilecek olay ve şahısları gösterişsiz bir anlatımla dizelerine konu etmiştir. Şiirlerinde özentili üsluptan, klişe sözlerden, yapmacıklıktan kaçınmıştır. İmgeyi boşlamış, şiirde kapalılığa ve anlamsızlığa yol açan çağrışımlardan uzak durmuştur. *Anlatamıyorum*, *İstanbul'u Dinliyorum*, *Dalgacı Mahmut* sanatçının meşhur şiirlerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Melih Cevdet Anday
B) İsmet Özel
C) Orhan Veli Kanık
D) Nazım Hikmet
E) Oktay Rifat Horozcu

ÜçDörtBeş

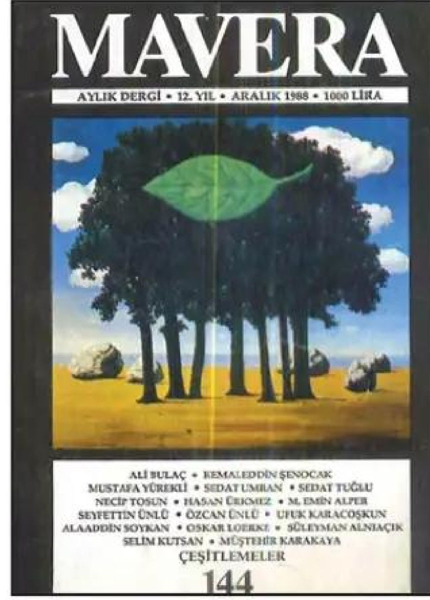
ÖDEVİNİZ 42. ve 43. sayfalardaki Ödev Testi - 4

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

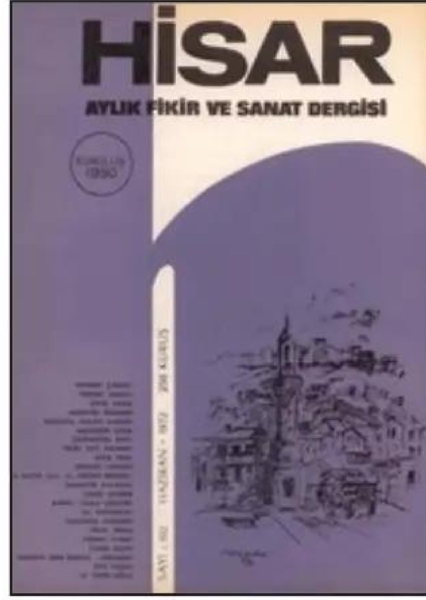

ÜçDörtBeş GARİP SONRASI YENİLİĞİ SÜRDÜREN ŞİİRİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Bu dönemde Garip anlayışına uygun olan ya da bu anlayışı eleştiren birçok topluluk ve şair söz konusudur.
- Bu topluluk ve şairlerin her biri kendine has bir şiir anlayışı oluşturmuştur.

ÜçDörtBeş MİSTİK ŞAİRLER (MAVERACILAR)

MİSTİK ŞAİRLERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Edebiyatımızda "Yedi Güzel Adam" olarak anılan şairler tarafından benimsenmiş bir şiir anlayışıdır.
- Maveracılar olarak da anılan bu topluluk İslami söyleyişi öne çıkarmıştır.
- Şiirde imgeye özgürlük tanımışlardır.
- Dinî-mistik tarzda şiirler kaleme almışlardır.
- Kapalı söyleyişe ağırlık vermişlerdir.
- Manevi içeriği Batılı anlatımla ele almışlardır.
- Eserlerini *Mavera* dergisi etrafında çıkarmışlardır.
- Necip Fazıl Kısakürek'ten etkilenmişlerdir.

ÖRNEK 1

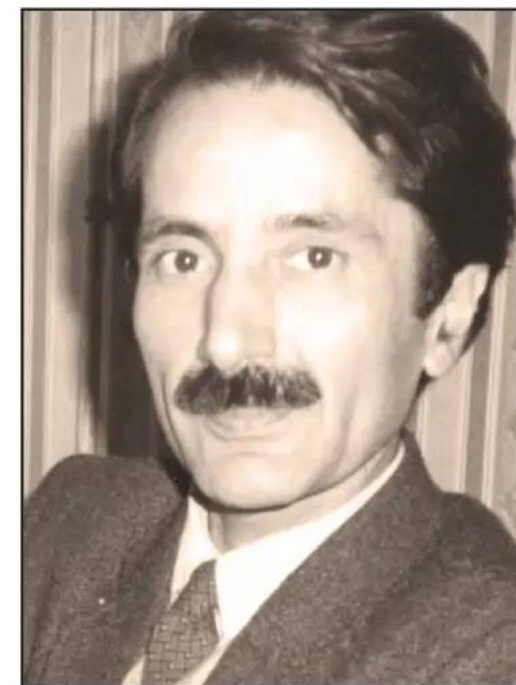
Anılar defterinde gül yaprağı
Gibi unutuldum kurudum
Başıma düşmüş sevda ağı
Bir başıma tenhalarda kahroldum
Sen kim bilir, rüzgârlı eteklerinle
Kim bilir hangi iklimdesin, ben
Sensiz bu sessizlikle
Deli gibiyim sensiz
Bu sessizlikle

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

A) İmgesel söyleyişe yer verilmemiştir.
B) Uyak ve redif kullanılmamıştır.
C) Beşeri aşk teması işlenmiştir.
D) Belirli bir ölçü sistemiyle oluşturulmuştur.
E) İslami duyarlılık söz konusudur.

ÜçDörtBeş MİSTİK ŞAİRLER VE ESERLERİ

a. Cahit Zarifoğlu

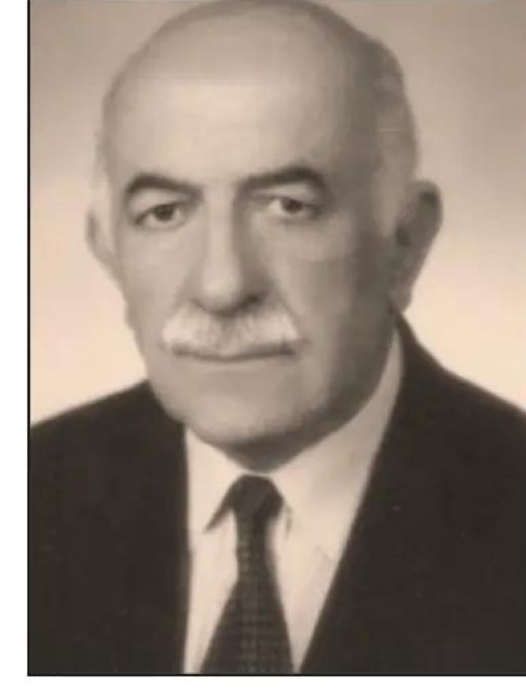
- Yedi Güzel Adam'ın en önemli ismidir.
- Arkadaşlarıyla *Mavera* dergisini çıkarmıştır.
- İlk şiirlerinde II. Yeni etkileri görülür.
- Zamanla kendi şiir dilini oluşturmuştur.
- *İşaret Çocukları* adlı yapıtında dinî lirizm çerçevesinde Anadolu halkının acı, sevinç ve umudunu dile getirmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Eserlerinde insan sevgisi ve sosyal mutluluk anlayışını dile getirmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *İşaret Çocukları, Yedi Güzel Adam, Korku ve Yakarış, Menziller*
  - Hikâye: *İns*
  - Çocuk Hikâyeleri: *Yürek Dede ile Padişah, Motorlu Kuş, Küçük Şehzade*
  - Roman: *Savaş Ritimleri, Ana*
  - Günlük: *Yaşamak*
  - Deneme: *Bir Değirmendir Bu Dünya*
  - Oyun: *Sütçü İmam*

b. Erdem Bayazıt

- Destansı ve tok bir üslupla eser vermiştir.
- Şiirlerinde ince duyarlılıklara yer vermiştir.
- *Sebep Ey* adlı şiiriyle ünlenmiştir.
- Dizelerinde İslami hassasiyeti duyurmuştur.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Sebep Ey*
  - Gezi Yazısı: *İpek Yolu'ndan Afganistan'a*

ÖRNEK 2 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Hayat karşısında rindane bir duruşu olan şairin içe dönük kişiliği eserlerinin dünyasına da yansımıştır. Kapalı ve gizemli bir şiir diline sahiptir. Bu dil anlayışıyla dinî muhtevayı birleştirerek labirent izlekli şiirler yazar. Onun şiirleri ile birlikte çok yüzlü ve zengin bir dünyanın eşiğinden içeri gireriz. Şair, 1977 yılında yayımladığı *Menziller* kitabı ile İslami düşünceyi öncelemeye başlar. *Korku ve Yakarış* adlı son şiir kitabında Hristiyan varoluşçu düşünür Sören Kierkegaard'ın etkisini; yaşam, ölüm, tutsaklık, günah, kaygı ve rahmet kavramlarıyla yansıtan şair, şiirine lirik niteliğini kaybettirmeden evrensel nitelikli fikrî unsurları da ekler.

Bu parçada kendisinden söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Cahit Zarifoğlu
B) Sezai Karakoç
C) Mehmet Çınarlı
D) Erdem Bayazıt
E) İsmet Özel

ÖSYM - 2015

ÜçDört Beş — **MAVİCİLER**

MAVİCİLERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Sözcülüğünü Attilâ İlhan'ın yaptığı bu grup, adını *Mavi* dergisinden alır.
- Nazım Hikmet'ten etkilenen Maviciler, toplumcu çizgide yapıtlar vermişlerdir.
- Garipçilerin sanat anlayışına karşı çıkmışlardır.
- Basitliğin şiirde olamayacağını belirtmişlerdir.
- Şiirde sanatlara, zengin benzetme, imaj ve mecazlara yer verilmesi gerektiğini savunmuşlardır.
- Maviciler, şiirin ideolojiyi yansıtma aracı olmasına karşı çıkmışlardır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

MAVİCİLER VE ESERLERİ

a. Attilâ İlhan

- Adını *Cebbaroğlu Mehemmed* şiiriyle duyurmuştur.
- Garip akımına ve II. Yeni hareketine karşı çıkmıştır.
- Şiirinin ilk döneminde Nazım Hikmet etkisindedir, bu dönemki toplumcu yönü güçlü şiirlerinde halk şiirinden ve söyleyişinden beslenmiştir.
- Yer yer bireysel ve melankolik şiirlere imza atmıştır.
- Sanat yaşamının üçüncü döneminde divan şiirinin ses ve söyleyiş yönünden yararlanmıştır.
- *Ben Sana Mecburum* adlı şiiriyle ünlenmiştir.
- Bazı eserlerinde Ali Kaptanoğlu (Kaptan) ünvanını kullanmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Ben Sana Mecburum, Duvar, Sisler Bulvarı, Yağmur Kaçağı, Bela Çiçeği, Elde Var Hüzün, Böyle Bir Sevmek, Korkunun Krallığı, Ayrılık Sevdaya Dâhil, Tutkunun Günlüğü, Kimi Sevsem Sensin*
  - Gezi: *Abbas Yolcu*
  - Senaryo: *Yarın Artık Bugündür, Kartallar Yüksek Uçar, Yıldızlar Gece Büyür, Karanlıkta Biz, Haco Hanım Vay*
  - Roman: *Sırtlan Payı, Kurtlar Sofrası, Sokaktaki Adam, Bıçağın Ucu, Dersaadette Sabah Ezanları, Yaraya Tuz Basmak, Haco Hanım Vay, Zenciler Birbirine Benzemez, Fena Hâlde Leman, O Karanlıkta Biz, Allah'ın Süngüleri-Reis Paşa, O Sarışın Kurt*

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu

Şiirini kendinden önceki şiir zincirine bir yeni halka olarak ekleyemeyen ozanın yaşayabileceğine hiç inanmadım. İlk kitabımdan bu yana, geçmiş Türk şiirinin rüzgârları, şiirlerimin arasında kendini hissettirdi. *Duvar*'da, *Sisler Bulvarı*'nda, *Yağmur Kaçağı*'nda daha çok Dadaloğlu, Köroğlu bir yandan; Gevherî, Dertlî ve Zihnî de öte yandan olmak üzere bir halk şiiri, destan şiiri soluğu vardır. Sonra divan şiirini hesaba katmamanın yanlış hatta sersemce bir iş olacağını düşündüm. *Ben Sana Mecburum*, *Belâ Çiçeği* bu düşüncemin denemelerini gün ışığına çıkarmıştır.

Bu parçada kendisinden söz eden şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Attilâ İlhan
B) Turgut Uyar
C) İlhan Berk
D) Edip Cansever
E) Sezai Karakoç

ÖSYM - 2016

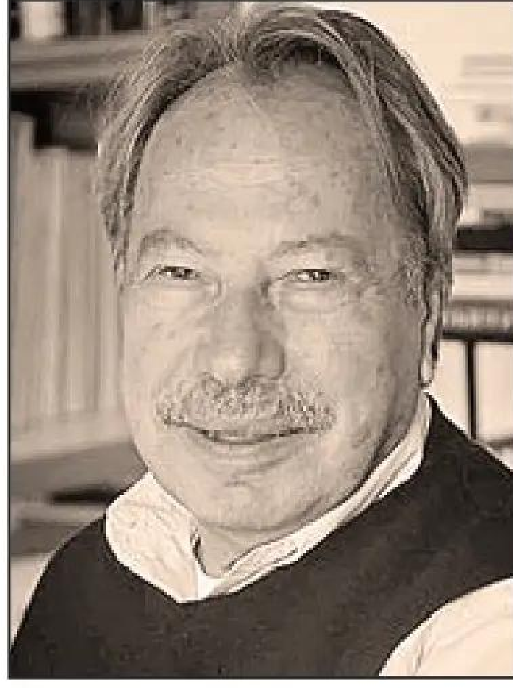
b. Ahmet Oktay

- İlk şiirlerinde Ahmet Arif etkisi görülür.
- Zengin bir kelime dağarcığı ile destansı bir söyleyişi öne çıkarmıştır.
- Şiirinin ustalık döneminde süslü söyleme endişesi gütmeden sade bir teknikle eser vermiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Her Yüz Bir Öykü Yazar, Yol Üstündeki Semender, Gölgeleri Kullanmak, Dr. Kaligari'nin Dönüşü*
  - Eleştiri - Deneme - İnceleme: *Bir Arayışın Yazıları, Yazın-İletişim-İdeoloji, Yazılanla Okunan, Zamanı Sorgulamak, Türkiye'de Popüler Kültür*

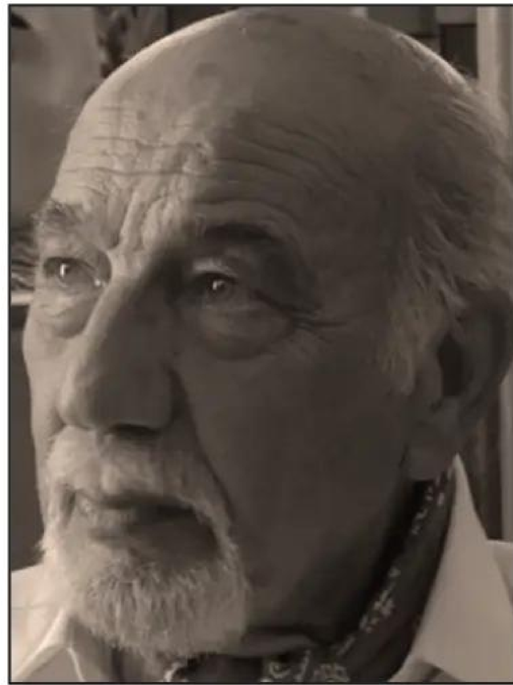

c. Ferit Edgü

- Küçürek öyküleriyle tanınmıştır.
- İmgesel bir üslup kullanmıştır.
- Bireysel ve toplumsal unsurları psikolojik detaylarla anlatmıştır.
- Aydınların toplumla uyumsuzluğunu anlatan hikâye ve romanlarıyla tanınmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Ah Mine'l-Aşk*
  - Roman: *Kimse*, *O* (Hakkâri'de Bir Mevsim adıyla filme çekilmiştir.)
  - Öykü: *Kaçkınlar*, *Bir Gemide*, *Bozgun*, *Av*, *Ressamın Öyküsü*, *Doğu Öyküleri*, *Doğu Sesi*, *Eylül'ün Gölgesinde Bir Yaz*
  - Deneme: *Ders Notları*, *Yazmak Eylemi*, *Yeni Ders Notları*, *Şimdi Saat Kaç*, *Binbir Hece*, *Seyir Sözcükleri*

d. Yılmaz Gruda

- Attilâ İlhan ile birlikte Mavi ekolünün başlatıcılarındandır.
- Tiyatro oyunları yazıp çeviriler yapmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Marathon "Bir Uzun Koşu"*, *Kuyumcular ve Kuyumcular Günlüğü*, *Bir Çürümüş Kent Belgeseli*, *Manzum Nasrettin Hoca Fıkraları*

BİLELİM

Demirtaş Ceyhun, Orhan Duru, Özdemir Nutku ve Demir Özlü gibi isimler de Mavi topluluğuna uygun eserler vermiştir.

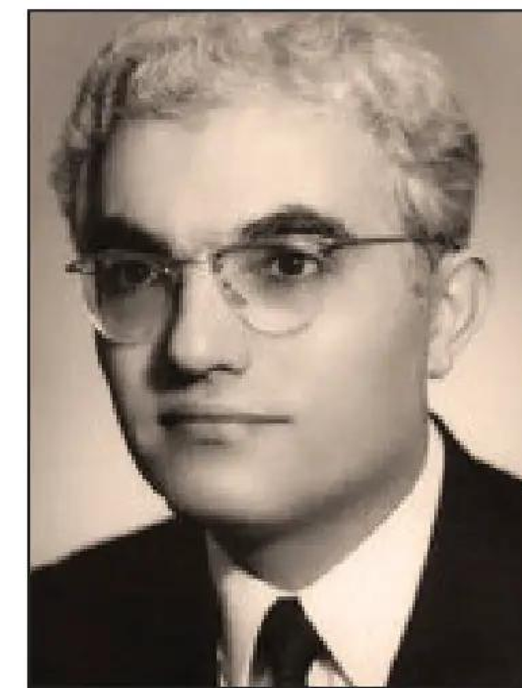
ÜçDörtBeş — **HİSARCILAR**

HİSARCILARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Geleneğe yaslanan ve millî duyarlılığı gözeten şairlerin oluşturduğu bir topluluktur.
- İlk sayısı 1950'de çıkan *Hisar* dergisi etrafında bir araya gelen sanatçıların meydana getirdiği bu topluluk, sanatçının dilinin yaşayan dil olması gerektiğini ifade etmiştir.
- Sanatçının bağımsız olması gerektiğine inanan Hisarcılar, sanat ve edebiyat eserinin propaganda aracı olamayacağını dile getirmiştir.
- Hisarcılara göre sanat millî olmalıdır zira kendi milletinden uzak düşmüş bir sanatın milletlerarası olması beklenemez.
- Sanatta yenilik esastır; ne var ki yenilik arayışı, eskinin inkârı şeklinde yorumlanmamalıdır.
- Öztürkçeciliğe karşı olan bu topluluk, dilde tasfiyeciliği eleştirmiştir.
- Hisarcılar, Garip şiirine karşı çıkmış; ölçülü ve kafiyeli geleneksel şiir anlayışını savunmuştur.
- Ulusal ve manevi değerlere dayalı bir şiir anlayışı geliştirmişlerdir.

ÜçDörtBeş — **HİSARCILAR VE ESERLERİ**

a. Mehmet Çınarlı

- *Hisar* dergisinin ve hareketinin kurucularındandır.
- Divan ve halk edebiyatları geleneğinden etkilenmiştir.
- Sade dil ve samimi üslupla eser vermiştir.
- Bireysel konularla beraber millî ve manevi konuları ele almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Gerçek Hayali Aştı*, *Zaman Perdesi*, *Yeni Bir Dünya Kurmuşum*, *Güzelliklere Doymam*
  - Anı: *Hatıraların Işığında*
  - Deneme: *Halkımız ve Sanatımız*, *Söylemek Yaraşır*, *Sanatçı Dostlarım*, *Mısralarda Gezinti*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b. Yavuz Bülent Bakiler

- Milliyetçi, muhafazakâr ve gelenekçi bir tutum sergilemiştir.
- Millî kültürü, örf ve âdetleri, vatan, bayrak ve millet sevgisini anlatmıştır.
- İlk şiirlerinde Necip Fazıl Kısakürek'ten ve Cahit Sıtkı Tarancı'dan etkilenmiştir, sonradan kendi çizgisini yakalamıştır.
- Rahat, akıcı, canlı ve yalın bir Türkçeyle eser vermiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Yalnızlık*, *Duvak*, *Seninle*, *Harman*
  - Antoloji: *Şiirimizde Ana*
  - Gezi: *Üsküp'ten Kosova'ya*, *Türkistan Türkistan*
  - Deneme-İnceleme: *Sözün Doğrusu I-II*

ÖRNEK 4 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

- Şairin şiir coğrafyası, siyasi sınırları aşarak gönül coğrafyasını kuşatan bir özellik gösterir. Bu geniş coğrafyanın ses bayrağı Türkçedir.
- Şiir dilinin zenginliğiyle dikkat çeken şair, imge yerine güçlü ve vurucu bir dil kullanmayı tercih eder.
- Şiirlerini *Yalnızlık*, *Duvak*, *Seninle* ve *Harman*'da toplamıştır.

Yukarıda hakkında bilgi verilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mehmet Çınarlı

B) Yavuz Bülent Bakiler

C) Erdem Bayazıt

D) Cahit Zarifoğlu

E) Sezai Karakoç

ÖSYM - 2014

c. Gültekin Samanoğlu

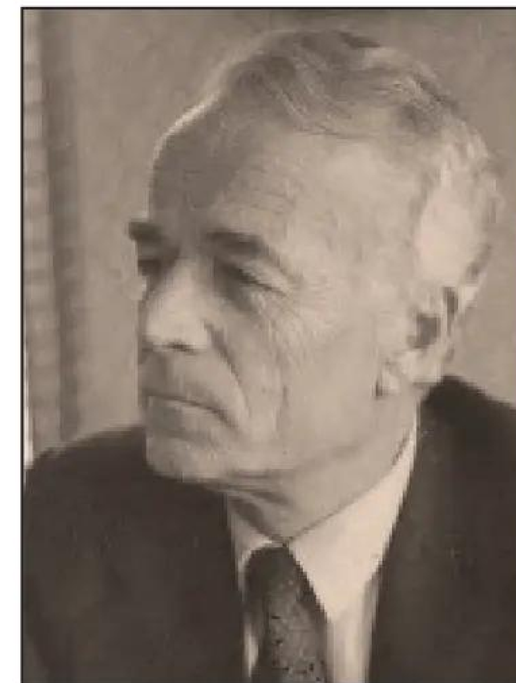
- Yahya Kemal Beyatlı'nın "Kökü mazide olan âtiyim." sözünü ilke edinmiştir.
- Hece ölçüsünün alışılagelmiş biçim ve kalıplarına yeni bir şekil ve ahenk getirmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Alacakaranlık*, *Uzun Vuran Gölge*

d. İlhan Geçer

- Şiirlerini hece ölçüsü ve yaşayan Türkçe ile kaleme almıştır.
- Yalnızlık ve aşk temalarını işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Büyüyen Eller*, *Belki*, *Bir Bulut Geçti*, *Yeşil Çağ*, *Özlem Rıhtımı*

e. Mustafa Necati Karaer

- Şiirlerinde ahenge önem vermiştir.
- Zengin imge ve hayallere yer vermiştir.

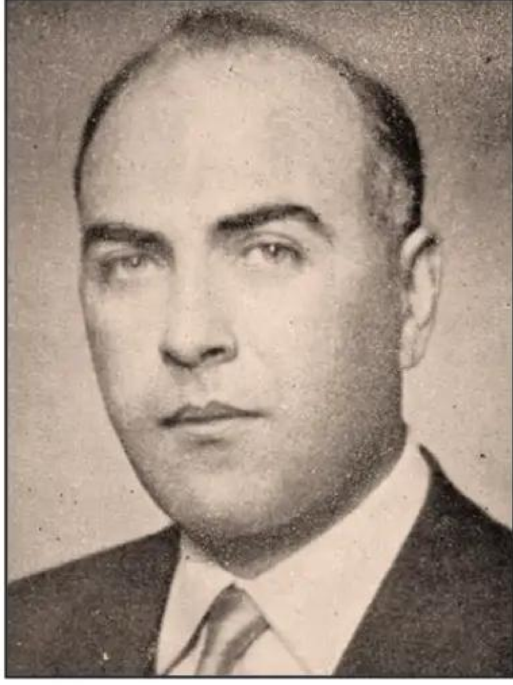
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- İlk şiirlerinde halk şiiri nazım şekillerini kullanan sanatçı sonradan serbest ölçüye yönelmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Sevmek Varken*, *Kuşlar ve İnsanlar*, *Güvercin Uçurmak*

f. Munis Faik Ozansoy

- Ahmet Haşim ve Yahya Kemal Beyatlı'dan etkilenmiştir.
- Uzun süre *Hisar* dergisinde yazılar kaleme almıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Büyük Mabedin Eşiğinde*, *Hayal Ettiğim Gibi*, *Yakarış*, *Bir Daha*

g. Bekir Sıtkı Erdoğan

- Hem hece hem de aruzla şiirler yazmıştır.
- Türk şiir geleneğinden yararlanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Bir Yağmur Başladı*, *Dostlar Başına*, *Kışlada Bahar*, *Bin Birinci Gece*

ÜçDörtBeş — GARİP DIŞINDA YENİLİĞİ SÜRDÜREN DİĞER ŞAİRLER VE ESERLERİ

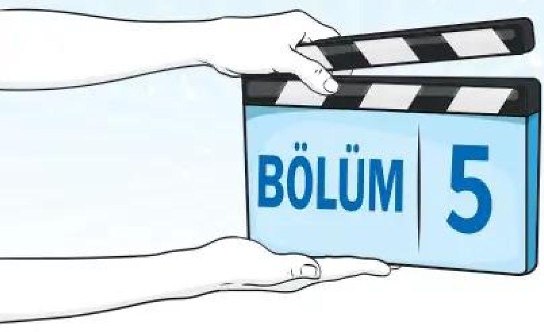
a. Fazıl Hüsnü Dağlarca

- Cumhuriyet Dönemi'nin en üretken şairlerindendir.
- Şiir anlayışını, yazma biçim ve yöntemini uzun şiir serüveni boyunca arayışlarla geliştirmiş, değiştirmiş ve zenginleştirmiştir.
- İlk şiir kitabı olan *Havaya Çizilen Dünya*'da vezinli, uyaklı ve âşık tarzı şiirler kaleme almıştır.
- *Çocuk ve Allah* kitabında bireyin evren, tabiat ve toplumdaki yerini irdelemiştir.
- İkinci Yeni şiirine ufuk açacak tarzda imgeli ve estetik dizeler kaleme almıştır.
- *Çakırın Destanı*, *Üç Şehitler Destanı*, *Malazgirt Ululaması* gibi eserleriyle "Destan Şairi" unvanını almıştır.
- Hece ölçüsü ile başladığı şiir macerasında serbest ölçüyle yoluna devam etmiştir.
- "Türkçem benim ses bayrağım." diyerek dil sevgisini ve bilincini gözler önüne sermiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Havaya Çizilen Dünya*, *Çocuk ve Allah*, *Çakırın Destanı*, *Üç Şehitler Destanı*, *İstanbul-Fetih Destanı*, *Çanakkale Destanı*, *On Dokuz Mayıs Destanı*, *Yedi Memetler*, *Nötron Bombası*, *Türk Olmak*, *Toprak Ana*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 5 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının en üretken şairlerindendir. Şiirlerinde hem yerli hem de evrensel değerleri ve unsurları işleyen, hem bireysel hem de toplumsal sorunları irdeleyen, ufku geniş bir şair olarak bir dönemin öncü edebiyatçılarından olmuştur. Yüze yakın yayımlanmış şiir kitabı bulunan şairin eserleri arasında *Çocuk ve Allah*, *Çakırın Destanı*, *Toprak Ana* ve *Çanakkale Destanı* en çok bilinenleridir.

Bu parçada kendisinden söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mehmet Âkif Ersoy

B) Nâzım Hikmet Ran

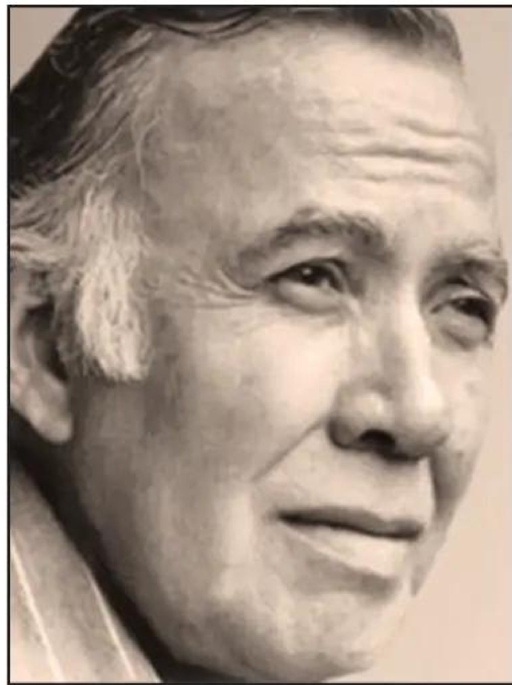
C) Yahya Kemal Beyatlı

D) Fazıl Hüsnü Dağlarca

E) Necip Fazıl Kısakürek

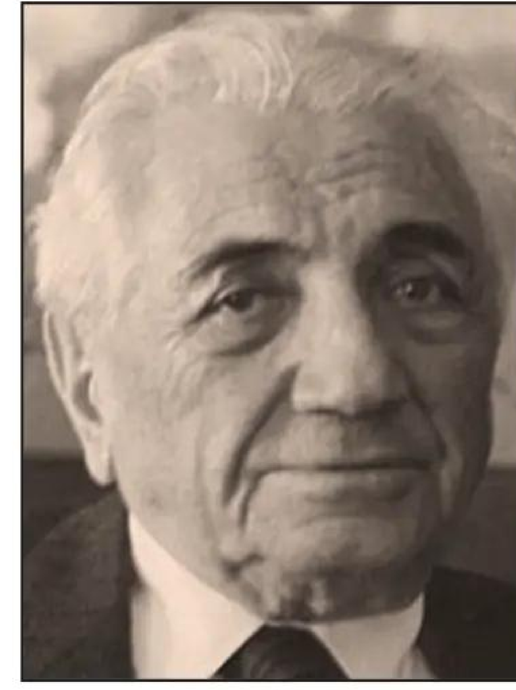
ÖSYM - 2017

b. Behçet Necatigil

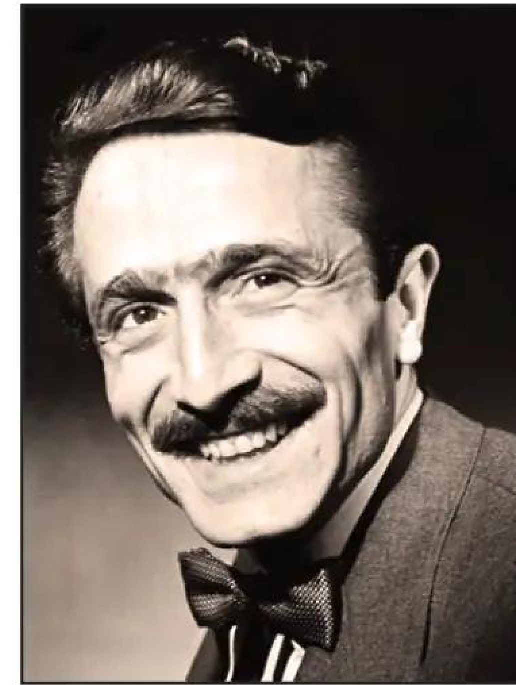
- Şiire Garip anlayışı ile adım atan sanatçı divan, Batı ve halk şiirini özümseyerek modern bir şiir dili oluşturmuştur.
- Edebiyatımızda "Evler Şairi" olarak tanınmış, evden hareketle aileyi ve yakın çevreyi şiire konu etmiştir.
- Kendine has bir söyleyişi ve zengin bir söz dağarcığı vardır.
- Şiirin yanı sıra çevirileri ve radyo oyunları vardır.
- *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* ve *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü* adlı araştırma-inceleme eserlerinin yanı sıra şiir hakkındaki görüşlerini ortaya koyduğu *Bile/Yazdı* adlı bir yapıtı vardır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Sevgilerde*, *Kapalı Çarşı*, *Evler*, *Arada*, *Çevre*, *Eski Toprak*, *Yaz Dönemi*, *Divançe*

c. Cahit Külebi

- Millî ve romantik çizgide eserler veren sanatçı, memleketçi şiire yeni bir soluk taşımıştır.
- Halk şiirinin zengin lirizminden ve birikiminden faydalanarak özgün bir anlatım ortaya koymuştur.
- Modern bir şiir dili ve söyleyişi oluşturmuştur.
- Şiirlerine yoksulluk teması hâkimdir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda*, *Yeşeren Otlar*, *Adamın Biri*, *Süt*, *Türk Mavisi*, *Güz Türküleri*

d. Özdemir Asaf

- Kısa ve şaşırtmacalı şiirleriyle tanınmıştır.
- Birçok şiirinde ironiye yer vermiştir.
- Şiirlerine duygu ve düşünce yoğunluğunun yanı sıra "alay ve taşlama" egemendir.
- Yalnızlık, sevgi, ayrılık, ölüm, gibi temaları işlemiştir.
- *Yalnızlık Paylaşılmaz* ve *Lavinia* gibi şiirleriyle ünlenmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Dünya Kaçtı Gözüme*, *Sen Sen Sen*, *Çiçekleri Yemeyin*, *Yalnızlık Paylaşılmaz*, *Bir Kapı Önünde*, *Benden Sana Mutluluk*, *Nasılsın*, *Yumuşaklıklar Değil*
  - Özdeyiş: *Yuvarlağın Köşeleri*
  - Hikâye: *Dün Yağmur Yağacak*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 6

Kim o, deme boşuna
Benim, ben
Öyle bir ben ki gelen kapına
Baştan başa sen
Sen bana bakma, ben senin baktığın yerde olurum

Özdemir Asaf'a ait bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Ahenk unsurlarına yer verilmiştir.
B) Serbest ölçüyle oluşturulmuştur.
C) Lirik unsurlar içermektedir.
D) Satirik bir söylem bulunmaktadır.
E) Yinelemeler söz konusudur.

ÖRNEK 7

Hisar dergisi şairlerindendir. Geleneksel Türk şiirinin konu ve yapı özelliklerini kendine has bir şiir anlayışı etrafında dönüştürmüştür. Dizelerinde Anadolu insanına, onun sorunlarına ve yoksulluğuna samimiyetle eğilmiştir. Yalın ve duru bir dille millî ve manevi değerleri işlemiştir. *Yalnızlık*, *Duvak*, *Harman*, *Seninle* sanatçının eserlerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mehmet Çınarlı
B) Yavuz Bülent Bakiler
C) Gültekin Samanoğlu
D) Bekir Sıtkı Erdoğan
E) Munis Faik Ozansoy

ÖRNEK 8

Hisar topluluğu ile ilgili aşağıdaki cümleleri "Doğru (D) / yanlış (Y)" olarak değerlendiriniz.

a. ( ) Sanatın bağımsız bir alan olduğu ve ideolojinin emrine verilemeyeceği ifade edilmiştir.

b. ( ) Sanatta yeniliğin gelenek reddedilmeden yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

c. ( ) Toplumcu şiire ve Garipçilere destek verilmiştir.

d. ( ) Gelenek, yararlanma kaynağı olarak görülmüştür.

e. ( ) Sanat, millî değil; evrensel olmalıdır.

f. ( ) Şiir, ölçüden ve söz sanatlarından uzaklaştırılmıştır.

g. ( ) Sanat eserinin manevi bir karakter taşıması gerektiği söylenmiştir.

h. ( ) Edebiyatın dilinin canlı, yaşayan Türkçe olması gerektiği ifade edilmiştir.

i. ( ) Öztürkçecilik anlayışına destek verilmiştir.

j. ( ) Bütün şiirler aruz ölçüsüyle yazılmıştır.

ÖRNEK 9

Şiirlerinde evleri, aileyi, çevreyi, aşkı, hastalığı, yalnızlığı anlattı. Orta sınıf insanı ve gündelik hayatı ele aldı. Sağlam ve tutarlı bir şiir evreni inşa etti. Divan ve halk şiiri geleneklerinden beslendi. "Evler Şairi" olarak anıldı.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Behçet Necatigil
B) Bedri Rahmi Eyüboğlu
C) Necati Cumalı
D) Fazıl Hüsnü Dağlarca
E) Cahit Külebi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. sen benim hiçbir şeyimsin
yabancı bir şarkı gibi yarım
yağmurlu bir ağaç gibi ıslak
hiç kimse misin bilmem ki nesin
uykumun arasında çağırdığım
çocukluk sesimle ağlayarak

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Lirik söyleyiş hâkimdir.
B) İmgeselliğe başvurulmuştur.
C) Kişisel imla söz konusudur.
D) Söz sanatına yer verilmiştir.
E) İdeolojik tutum belirgindir.

2. İlk şiiri *Yavaşlayan Ömür* 1932'de *İstanbul Dergisi*'nde çıktı. 1940'ta *Çocuk ve Allah* ile edebiyat çevrelerinin dikkatini çekti. Yalnız şiir türünde eserler verdi. İlk şiirlerinden beri kendini çok zengin bir tabiatın sırları, güzellikleri içinde buldu. Gördüğü, seyrettiği ile yetinmeyerek o sırları bol görüntüler, semboller, mecazlar vasıtasıyla şiire yansıttı. Onun şiirleri tür, şekil ve muhteva yönlerinden devamlı değişmeler göstermiş, şiirin özünde de değişmeler olmuştur. Şekilcilikten şeklin inkârına kadar, açık seçik söyleyişten manasızın ötesine kadar, zor tanınır ve zor izah edilir şiirleri vardır. Konu ve üslup bakımından değişik görünen bu şiirlerde şairin tabiatına, şahsına bağlı bulunan ortak özellikler onu çağdaşı şairlerinden ayırmaktadır.

Bu parçada tanıtılan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Attilâ İlhan
B) Behçet Necatigil
C) Fazıl Hüsnü Dağlarca
D) Özdemir Asaf
E) Cahit Külebi

3.

	I. Grup	II. Grup
I.	Özdemir Asaf	*Sisler Bulvarı*
II.	Cahit Külebi	*Dünya Kaçtı Gözüme*
III.	Cahit Zarifoğlu	*Adamın Biri*
IV.	Erdem Bayazıt	*Sebep Ey*
V.	Attilâ İlhan	

I. grupta verilen sanatçılardan hangisi II. grupta verilen eserlerden biriyle eşleştirilemez?

A) V B) IV C) III D) II E) I

4. (I) Hisarcılar yola çıkarken sanat ve yazın görüşlerini izah eden herhangi bir beyanname yayımlamazlar. (II) Sanatın başat görevinin ideolojik yaklaşımları duyurmak olduğuna inanırlar. (III) Sanat eserinin millî bir karaktere sahip olduğunu düşünürler. (IV) Onlara göre sanatta yenilik, gelenek reddedilmeden yapılmalıdır. (V) Edebiyatın dili, canlı ve yaşayan Türkçe olmalıdır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Epik ve yüksek sesli bir üslubu benimsemiştir. II. Yeni'nin kapalı üslubunu İslami ve politik yaklaşımla birleştirmiştir. Kent yaşamında oluşan maddi ve manevi yıpranmayı ince bir duyarlılık ve tepkiyle işlemiştir.

Bu parçada sözü edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Cahit Külebi
B) Behçet Necatigil
C) Erdem Bayazıt
D) Ferit Edgü
E) Yavuz Bülent Bakiler

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. - 7. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Durduk, süngü takmış kâfir ayakta
Bizde süngü yok
Bir hayret kızıllığı akardı üstümüzden
Dehşetten daha çok
Durduk, süngüsü düşmanın pırıl pırıl
Önümüze çıktı bir gündüz bir gece

6. Bu dizeler, içerik özelliğine göre aşağıdaki şairlerden hangisine ait olabilir?

A) Fazıl Hüsnü Dağlarca
B) Behçet Necatigil
C) Asaf Halet Çelebi
D) Erdem Beyazıt
E) Özdemir Asaf

7. Bu şiirin nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Pastoral
B) Didaktik
C) Epik
D) Lirik
E) Satirik

8. Mavicilerin genel özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

A) Sosyal realizm anlayışına uygun olarak eser verilir.
B) Şiir, doğrudan ideolojinin emrine verilmez.
C) İmgeli ve mecazlı söyleyişlere yer verilir.
D) Divan şiirinin şekil özelliklerinden faydalanılır.
E) Garip hareketine destek verilerek şiirin basit olamayacağı savunulur.

9. I. Şiirlerinde destansı söyleyişe başvurmuştur. Toplumsal duyarlılığı esas almıştır. Zengin bir söz dağarcığı ile eser vermiştir. *Yol Üstündeki Semender* adlı kitabıyla Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü almıştır. *Gölgeleri Kullanmak*, *Her Yüz Bir Öykü Yazar* sanatçının öne çıkan eserlerindendir.

II. *Hisar* dergisinde şiiri en çok çıkan sanatçıdır. Sanatçının ilk şiirlerinde eski zevkin tesiri sezilir. Hem hece hem aruz veznini kullanan sanatçının şiirlerinde güçlü bir romantizm vardır. Türk edebiyatının en üretken şairlerindendir. *Büyüyen Eller*, *Belki*, *Yeşil Çağ* sanatçının önemli şiir kitaplarındandır.

"I" ve "II" numaralı parçalarda sözü edilen sanatçılar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II. Grup
A)	Ahmet Oktay	İlhan Geçer
B)	Munis Faik Ozansoy	Mustafa Necati Karaer
C)	Gültekin Samanoğlu	Bekir Sıtkı Erdoğan
D)	Erdem Bayazıt	Cahit Zarifoğlu
E)	Yahya Akengin	Muzaffer Erdost

10. ---- şiirde iletiyi savunarak toplumculara yaklaşmıştır. Dizelerinde taşlama ve alaya yer vermiştir. Gerek Batı şiirinden gerek geleneksel Türk şiirinden yararlanarak modern bir şiir dili inşa etmeye çalışmıştır. Yoğun bir anlatımla oluşturduğu şiirlerinde düşünce ile duyguyu bir arada vermiştir. *Şakacı*, *Dünya Kaçtı Gözüme*, *Bir Kapı Önünde*, *Nasılsın*, *Çiçekleri Yemeyin* sanatçının eserleri arasındadır.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Bekir Sıtkı Erdoğan
B) Munis Faik Ozansoy
C) Özdemir Asaf
D) Attilâ İlhan
E) Gültekin Samanoğlu

ÜçDörtBeş

II. YENİ ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

II. YENİ ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Garip akımının şiiri sıradanlaştırmasına, imgeyi reddetmesine, edebî sanatlara kapıları kapatmasına tepki olarak doğmuştur.
- Garip hareketine tepki olarak ortaya çıkmakla birlikte Garip'te olduğu gibi serbest ölçü kullanılmış, nazım şekilleri dikkate alınmamıştır.
- "İkinci Yeni" tabiri ilk defa Muzaffer İlhan Erdost tarafından *Pazar Postası* adlı dergide kullanılmıştır.
- II. Yeniciler soyut bir şiir dili inşa etmiş, öznel algıyı ve yorumu esas almıştır.
- II. Yeni şiiri anlam kapalılığına dayanmaktadır.
- Türkçenin söz dizimi değiştirilip söz sanatlarına, mecaz, hayal ve imajlara özgürlük tanınmıştır.
- Alışılmamış bağdaştırmalara yer verilmiştir.
- Soyutluğu sağlamak ve anlamın sınırlayıcılığından kurtulmak için sözcüksel sapmalarla "cehennet, üvercinka, gözistan" gibi yepyeni sözcükler oluşturulmuştur.
- Yazım ve noktalama kuralları ihmal edilmiş, büyük ve küçük harflerin yazımına dikkat edilmemiş, dil kurallarına aykırı kullanımlara başvurulmuştur.
- Şiirin olay anlatma aracı olmadığını düşündüklerinden öykülemeye karşı çıkmışlardır.
- Söyleyişin anlamdan daha önemli olduğunu savunmuşlar, anlamın kapalı ve soyut olmasını sağlamışlardır.
- Politik çekişmelerin ve kaba ideolojik söylemlerin uzağında durmuşlardır.
- Şiirin kaynağı olarak duygu ve çağrışımı görüp sözcüklerin gündelik anlamının yerine çağrışımlarla derinleşip çoğalan değerini önemsemişlerdir.
- Şiirin yeni yorum, algı ve anlaşılmalara müsait olmasını sağlamışlardır.
- Şaşırtmaca, nükte ve tekerlemeden uzak durmuşlardır.
- Garipçilerin aksine halk şiirinden ve folklordan kaçınmış, "Folklor şiire düşman!" sloganını benimsemişlerdir.
- Sürrealizm akımının etkisiyle eser veren II. Yeni topluluğunun yayın organları *Pazar Postası*, *Yeditepe* ve *Papirüs* gibi dergiler olmuştur.
- Bilinçaltı otomatizmine yönelmiş, şiirin ahlaki ve akli endişelerin dışına çıkması gerektiğine inanmışlardır.
- Şiirde ahenk ile ritmin vezin ve uyakla değil; anlatım zenginliği, çağrışım ve musiki ile sağlanabileceğini düşünmüşlerdir.

ÖRNEK 1 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Yoğun anlama dayanan, konuşma diline karşı olan ve salt şiir üzerine yoğunlaşan İkinci Yeni, kendine özgü bir söylemle ortaya çıktı. İstedikleri, bütün değer yargılarının yıkılmasıydı. Yüzeysel anlamı dışlayan, imge yüklü, kapalı bir dil kullanıyorlardı. Dilin bütün imkânlarıyla okuru sarsan, dağıtan ve anlamı yokuşlara süren bu tavır, Türk şiir geleneği içerisinde önemli bir yerde durmaktadır.

Bu düşüncelerle İkinci Yeni şiirini tanımlayan yazara göre aşağıdakilerden hangisi, İkinci Yeni anlayışıyla yazılmış <u>olamaz</u>?

A) Ölürse balıkları güneşin
Susuzluktan dağın ardında
Düşerse kuluçkaların altına
Bu ağır bulanık meydanda

B) Tep kralları gibiydim, öyle yalnızdım
Bir çağda seni bu beyazlığında tuttum
Ak, sabah kalyonlarım hep gökyüzündeydi
Ben rüzgâr değirmeninizde kaldım

C) Tuna'nın üstünde güneş batarken
Sevgili yurdumu andırır bana
Bir hayal isterim Boğaziçi'nden
Bakarım İstanbul diye her yana

D) Kar, buz, tipi
Kaymaktan korkum yok ki
Kayarken yalnız tutunmak için
Ölümlerden bir ölümün seçimi

E) Bütün şiirlerde söylediğim sensin
Suna dedimse sen, Leylâ dedimse sensin
Seni saklamak için görüntülerinden faydalandım
Salome'nin, Belkıs'ın
Boşunaydı saklamam öylesine aşikârsın, bellisin

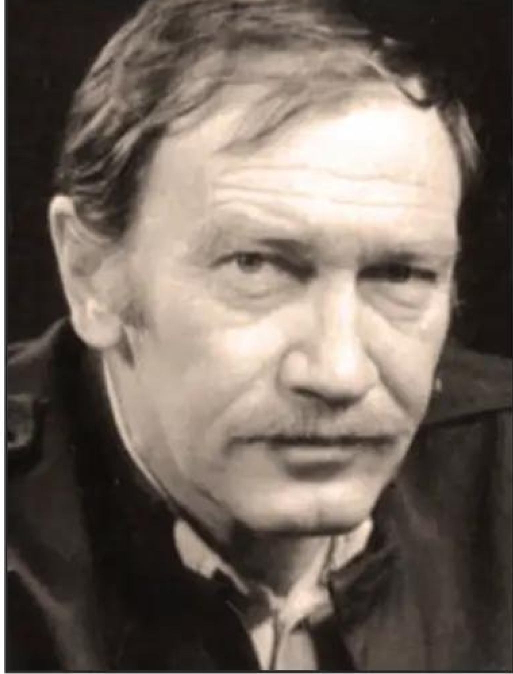
ÖSYM - 2013

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

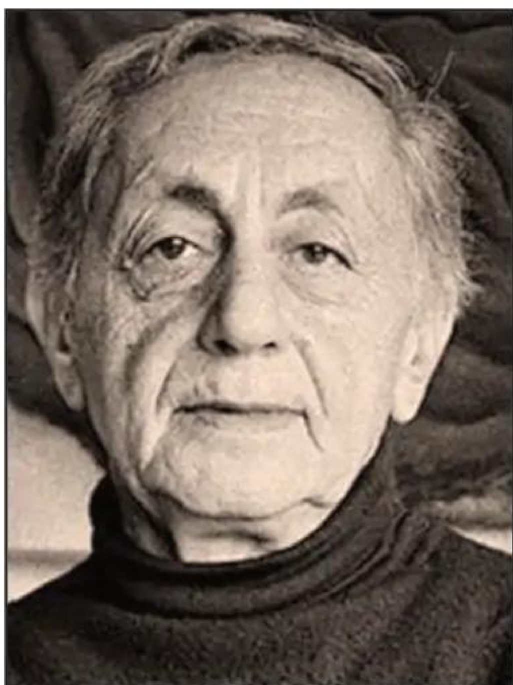
II. YENİ ŞAİRLERİ VE ESERLERİ

a. Turgut Uyar

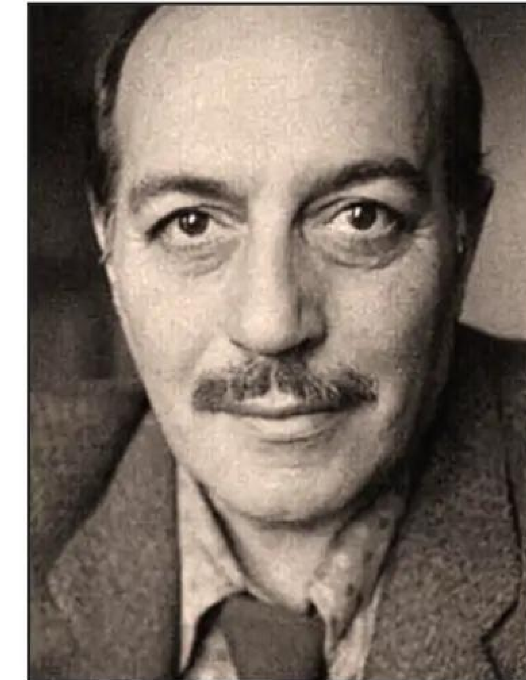
- Şiirde biçimsel denemeler yapmıştır.
- Mutsuzluk, umutsuzluk, tedirginlik, sıkıntı, kentin bunalımları, ölüm ve kaçış arzusu gibi karamsar temalar üzerinde durmuştur.
- Kapalı ve soyut anlatım tarzını benimseyerek çağrışıma dayalı şiirler yazmıştır.
- Halk ve divan şiirinin birikiminden yararlanmıştır.
- 1950'den sonraki şiirlerinde toplumsal değerlerle ters düşen bireyin yalnızlığını konu edinmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Arz-ı Hal, Türkiye'm, Dünyanın En Güzel Arabistanı, Tütünler Islak, Divan, Toplandılar, Kayayı Delen İncir, Büyük Saat, Her Pazartesi*

b. İlhan Berk

- Modern Türk şiirinin en önemli temsilcilerindendir.
- Şiirde sürekli arayış içinde olduğundan "Türk Şiirinin Uçbeyi" olarak anılmıştır.
- Soyut ve imgesel bir şiir evreni inşa etmiştir.
- Şiirlerinde aşkı ve lirizmi ön plana çıkarmıştır.
- Tabiatı ve mitolojik unsurları ele almıştır.
- Toplumcu eğiliminden izler taşıyan şiirler kaleme almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Güneşi Yakanların Selamı, İstanbul, Günaydın Yeryüzü, Köroğlu, Türkiye Şarkısı, Galile Denizi, Otağ, Çivi Yazısı, Mısırkalyoniğne, Atlas, Kül, Pera, Köroğlu, Şenlikname, Deniz Eskisi, Galata, Şeyler Kitabı*
  - Anlatı: *Uzun Bir Adam*
  - Deneme: *Şifalı Otlar Kitabı, El Yazılarına Vuruyor Güneş, Şairin Toprağı*

c. Cemal Süreya

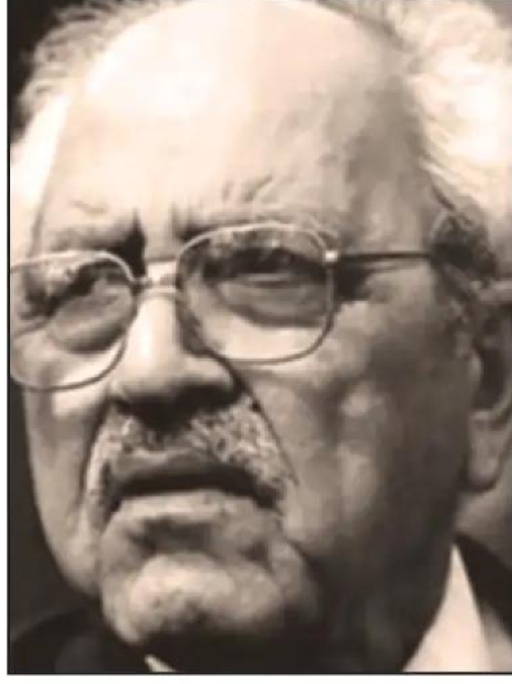

- İkinci Yeni topluluğunun en önemli şairlerindendir.
- Hem şiir hem de düzyazıda önemli eserler veren bir sanatçıdır.
- Halk edebiyatından taklitle değil, özümseme yoluyla yararlanılması gerektiğini düşünmüştür.
- Toplumcu gerçekçi anlayıştan izler taşıyan şiirler de yazmıştır.
- Folklorun şiire düşman olduğunu savunmuştur.
- *Papirüs* dergisini çıkaran şairin özgün bir imge dünyası vardır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Üvercinka, Göçebe, Beni Öp Sonra Doğur Beni, Sevda Sözleri, Güz Bitiği, Sıcak Nal*
  - Deneme: *Günübirlik, Şapkam Dolu Çiçekle, Folklor Şiire Düşman, Uzat Saçlarını Frigya*
  - Günlük: *Günler, 999. Gün, Üstü Kalsın*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

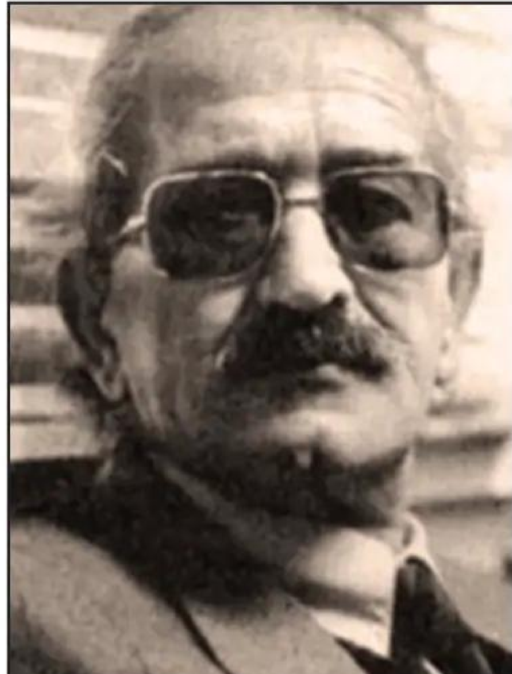

d. Sezai Karakoç

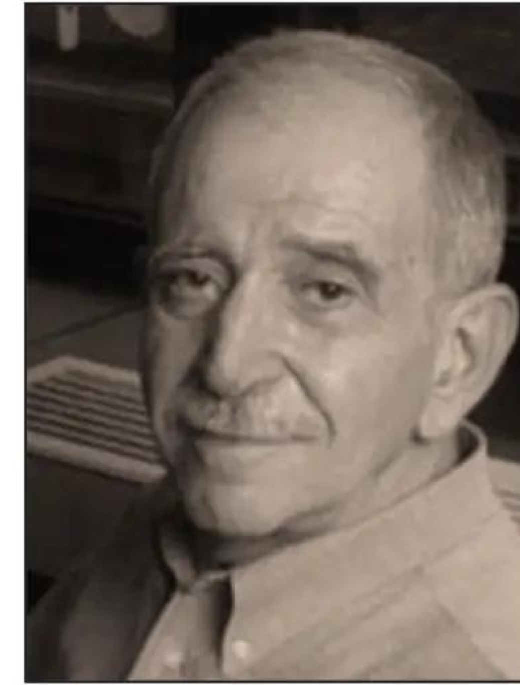
- II. Yeni çizgisini metafizik duyarlılıkla buluşturmuştur.
- Türk şiirini mistik bir eksene oturtmuştur.
- Dizelerini modern şiir diliyle kaleme almıştır.
- İslami düşünceden, mistisizmden, kıssalardan esinlenerek çarpıcı ve özgün imgelerle örülmüş şiirler yazmıştır.
- İslami anlayışı kendine has imge ve benzetmeler yoluyla ve İkinci Yeni estetiğiyle ifade etmiştir.
- *Monna Rosa* adlı şiiri uzun süre dilden dile dolaşmış ve şaire haklı bir ün kazandırmıştır.
- İlk şiirlerini hece ile yazdığı hâlde sonradan serbest vezne yönelmiştir.
- Onun şiirlerinde semboller, imgeler ve mecazlar yoluyla oluşturulmuş kapalı bir anlatım göze çarpar.
- Anadolu'ya, doğduğu topraklara, ülkesine ve millî değerlere bağlılığını pek çok şiirinde gözler önüne sermiştir.
- Şiirin yanı sıra çok sayıda makale, inceleme ve deneme yayımlamış; "Diriliş" felsefesini gütmüş ve *Diriliş* dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Hızır'la Kırk Saat*, *Taha'nın Kitabı*, *Gül Muştusu*, *Körfez*, *Şahdamar*, *Sesler*, *Zamana Adanmış Sözler*, *Monna Rosa*, *Ayinler*
  - Düşünce: *Kıyamet Aşısı*, *Ruhun Dirilişi*, *Yitik Cennet*, *Makamda*, *İslam'ın Dirilişi*, *Gündönümü*, *Diriliş Muştusu*

e. Ece Ayhan

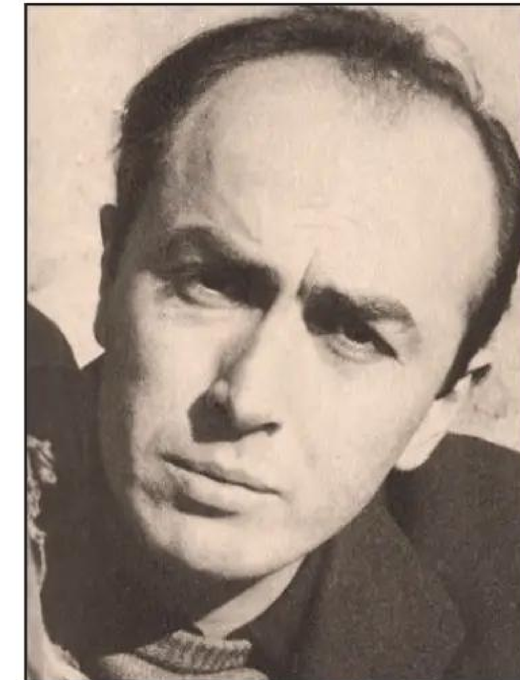
- II. Yeni'nin "sivil şiir", "sıkı şiir", "kara şiir" gibi adlarla anılmasını savunmuştur.
- Şiirin imgesiz yazılamayacağını belirtmiştir.
- Okuyucuyu şaşırtma ve sarsma üzerine kurulu, kapalı, öznel algı ve yoruma açık, sürrealizm etkisinde şiirler kaleme almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Bakışsız Bir Kedi Kara*, *Kınar Hanım'ın Denizleri*, *Ortodokslukler*, *Yort Savul*, *Zambaklı Padişah*, *Çok Eski Adıyladır*, *Devlet ve Tabiat*, *Sivil Şiirler*

f. Ülkü Tamer

- Neşeli ve gülmece yüklü dizeler kaleme almıştır.
- Masallardan ve doğa görüntülerinden esinlenmiştir.
- Kendine özgü imge dünyası ve süssüz söyleyişiyle dikkat çekmiştir.
- 1970'lerden sonraki şiirlerinde toplumsal duyarlılığı ön plana çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Gök Onları Yanıltmaz*, *Soğuk Otların Altında*, *Yanardağın Üstündeki Kuş*, *İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür*, *Virgülün Başından Geçenler*, *Sıra Göller*
  - Öykü: *Allaben Öyküleri*
  - Anı: *Yaşamak Hatırlamaktır*

g. Edip Cansever

- Sanatçının ilk şiirlerinde Garip etkisi görülür, bu evredeki şiirlerinde yaşama sevincini işlemiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- İkinci Yeni hareketinin kuyumcu şairidir, hem kuyumculukla meşgul olması hem de dil hassasiyeti bakımından bu unvanla anılır olmuştur.
- "Otel" imgesini bolca kullanması sebebiyle "Oteller Şairi" olarak da ün kazanmıştır.
- Bireyin arayışlarını, umutsuzluklarını ve uyumsuzluklarını dizelerine taşımıştır.
- *Masa da Masaymış Ha*, *Yerçekimli Karanfil* adlı şiirleriyle öne çıkmıştır.
- Onun şiirleri kendini ilk okuyuşta ele vermeyen, kapalı bir anlatıma sahiptir.
- Yunan mitolojisinden imge düzeyinde faydalanmıştır.
- Öyküleyici anlatımdan yararlanmış ve diyaloglara yer vermiştir.
- Dize işlevini yitirdi, düşüncesiyle dikkatleri üzerine çekmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Dirlik Düzenlik*, *İkindi Üstü*, *Umutsuzlar Parkı*, *Yerçekimli Karanfil*, *Nerde Antigone*, *Petrol*, *Sonrası Kalır*, *Ben Ruhi Bey Nasılım*, *Oteller Kenti*, *Bezik Oynayan Kadınlar*, *Gül Dönüyor Avucumda*, *Tragedyalar*, *Çağrılmayan Yakup*, *Şairin Seyir Defteri*, *Kirli Ağustos*

ÖRNEK 2 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Mısra işlevini yitirdi, şiiri şiir yapan birim olarak yürürlükten kalktı. Duygularımızı, gerilimlerimizi, düşünce ve coşkularımızı başlatıcı bir öge, bir ölçü olmaktan çıktı. İnsanı, insanla gelen en çağdaş sorunları karşılayamaz oldu.

Şiir anlayışı göz önünde bulundurulduğunda bu parçada dile getirilen görüşler, aşağıdaki şairlerden hangisine ait olabilir?

A) Edip Cansever
B) Faruk Nafiz Çamlıbel
C) Yahya Kemal Beyatlı
D) Ahmet Hamdi Tanpınar
E) Cahit Sıtkı Tarancı

ÖSYM - 2014

ÖRNEK 3

Aşağıdaki eserlerin karşısına sanatçılarını yazınız.

a. *Galile Denizi* : ....
b. *Virgülün Başından Geçenler* : ....
c. *Kayayı Delen İncir* : ....
d. *Devlet ve Tabiat* : ....
e. *Üvercinka* : ....
f. *Bakışsız Bir Kedi Kara* : ....
g. *Ben Ruhi Bey Nasılım* : ....
h. *Beni Öp Sonra Doğur Beni* : ....
ı. *Tragedyalar* : ....
i. *Taha'nın Kitabı* : ....

ÖRNEK 4 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Bu şiirleri anlamıyorum ben. Öyle bir kargaşa, öyle bir karıncalanma var ki onlarda, bir türlü asıl şiiri yakalayamıyorum. Çünkü sözcükler köprü olacak yerde köstek oluyor ayağıma; tepeler gibi önüme dikiliyor, ne yapsam aşamıyorum. Durmadan biçim oyunlarıyla çarpışıyorum, öyleyken ben söze giremiyorum. Öze girmek diye bir sorun yok bu şiirler için. Sözcükler özle kaynaşmıyor, dilde yoğunlaşmıyor. Evet bir curcuna bu, başka bir şey değil...

Bu parçada geçen "Bu şiirleri" **ifadesiyle aşağıdaki oluşumlardan hangisine bağlı olan şairlerin ürünleri kastedilmiştir?**

A) Mavi Topluluğu
B) Hisarcılar
C) Fecr-i Âtî
D) İkinci Yeni
E) Garipçiler

ÖSYM - 2014

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. İkinci Yeni şiirinin temsilcileri şiirde söz sanatlarından uzak durmuşlardır. (I) Şiirde nükte, şaşırtma ve tekerlemeden vazgeçmişlerdir. Ahenk katması durumunda şiirde ölçü ve kafiyeye başvurulabileceğini (II) belirtmişlerdir. Şiirde akla değil, duygu ve çağrışıma yer vermişlerdir. Kişinin kendine ve topluma yabancılaşmasını, bunalımı, bezginliği, (III) içe kapanmayı anlatmışlardır. Anlama değil, söyleyişe önem vermişlerdir. (IV) Yoğun şiirler yazmışlardır. Şiirin okuyan herkes tarafından ve her okunuşta farklı yorumlanabilecek tarzda yazılması (V) gerektiğini vurgulamışlardır.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) V B) IV C) III D) II E) I

2. İkinci Yeni'nin kuramcısı ve en önemli temsilcisidir. *Papirüs* dergisini çeşitli aralıklarla çıkarmıştır. Geleneğe karşı çıkmakla birlikte halk ve divan şiiri geleneklerini şiirlerinde ustalıkla kullanmıştır. "Türkçeden bir kıl kopar; içinde güneşler, dünyalar, ırmaklar vardır." diyerek Türkçe sevgisi, bilinci ve duyarlılığını gözler önüne sermiştir. Canlı halk dilini kullanmış, titizlikle seçtiği kelimelere yeni anlam katmanları eklemiştir. Şiiri bilinçaltının ürünü olarak değerlendirmiştir. Diğer İkinci Yenicilerin aksine şiiri soyutlaştırmamış ve anlamsızlığa sürüklememiştir.

Bu parçada sözü edilen sanatçının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Sevda Sözleri*
B) *Sıcak Nal*
C) *Beni Öp Sonra Doğur Beni*
D) *Yerçekimli Karanfil*
E) *Üvercinka*

3. I. Adam yaşama sevinci içinde
II. Masaya anahtarlarını koydu
III. Bakır kâseye çiçekleri koydu
IV. Sütünü yumurtasını koydu
V. Pencereden gelen ışığı koydu

Edip Cansever'in bir şiirinden alınan numaralanmış dizelerden hangisi, II. Yeni şiirine özgü imgeselliği güçlü bir biçimde duyurmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **İkinci Yenicilerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Şiiri aklın ve ahlaki endişelerin, tüm sınırların dışına çıkarmak istediler.
B) Kapalı bir imge anlayışına yaslanan şiirler kaleme aldılar.
C) Halkı bilinçlendirmek için şiiri bir araç olarak kullandılar.
D) Soyutlamaya dayalı bir anlatımı ilke edindiler.
E) "Folklor şiire düşman." sloganını geliştirdiler.

ÜçDörtBeş

5. **Aşağıdakilerin hangisinde İkinci Yeni temsilcileri bir arada verilmiştir?**

A) İlhan Berk - Turgut Uyar - Melih Cevdet Anday
B) Ülkü Tamer - Cahit Zarifoğlu - Edip Cansever
C) Ece Ayhan - Cemal Süreya - Erdem Bayazıt
D) Ahmet Oktay - Sezai Karakoç - Ülkü Tamer
E) İlhan Berk - Turgut Uyar - Ece Ayhan

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Gülü alıyorum yüzüme sürüyorum
Her nasılsa sokağa düşmüş
Kolumu kanadımı kırıyorum
Bir kan oluyor bir kıyamet bir çalgı
Ve zurnanın ucunda yepyeni bir çingene

Bu dizeler ile ilgili aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi yanlıştır?

A) İmgesellik söz konusudur.
B) İçerik ve mesaj kaygısı görülmektedir.
C) Tekrarlarla ahenk sağlanmıştır.
D) Serbest ölçüyle yazılmıştır.
E) Kelimelerin çağrışım gücünden faydalanılmıştır.

7.
- *Nerde Antigone*
- *Tragedyalar*
- *Kirli Ağustos*
- *Umutsuzlar Parkı*

Bu eserler aşağıdaki sanatçılardan hangisine aittir?

A) İlhan Berk
B) Turgut Uyar
C) Edip Cansever
D) Cemal Süreya
E) Ece Ayhan

8. Hece ile kaleme aldığı ilk şiirlerinde memleket sevgisini işlemiştir. *Dünyanın En Güzel Arabistanı* kitabıyla İkinci Yeni çizgisini benimsemiştir. Özellikle hüzün, yalnızlık ve sıkıntı temalarını ele almıştır. 60'lı yıllardan itibaren sosyal temalara yönelmiştir. Halk ve divan şiirinin şekil yönünden yararlanmıştır. *Tütünler Islak* ve *Kayayı Delen İncir* kitaplarıyla ödül almıştır.

Bu parçada aşağıdaki şairlerin hangisinde söz edilmektedir?

A) Sezai Karakoç
B) Edip Cansever
C) Cemal Süreya
D) Turgut Uyar
E) Ece Ayhan

9. Yükseldi bir ağartı Müslüman ufuklardan
Müslüman mevsim ve iklimlerden
Kelimeler sıçradı yıllarca beklemişlerdi taşlarda
Bir başkalaşım oldu yazılarda
Seslerin durduğu yerde
Gizlice süren bir ayet sonu yumuşaklığı
Duruşlar bir süreden inmişçesine ağırbaşlı
Davranışlar ölçülü tartılı
Büyük dönüş başlamadan önce
Kendini bırak evrenin koştuğu o bütüne
Bir kanat çırpmasıyla karıştığı varlığa
Düzeltip dünyayı yeniden
Toplumu dirilten insanı erdiren
Şeytanı bir duvar ucunda sıkıştıran

Bu dizelerle ilgili

I. Dinî motiflere yer verilmiştir.
II. Mistik bir anlayışla oluşturulmuştur.
III. Sezai Karakoç tarafından oluşturulmuş olabilir.
IV. İmgesel ve kapalı üslup söz konusudur.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) I ve II
B) II ve IV
C) I, II ve III
D) I, II ve IV
E) I, II, III ve IV

10. (I) İkinci Yeniciler, duygudan ziyade aklı ön plana çıkaran Yedi Meşalecilere tepki olarak ortaya çıkmıştır. (II) "Şiir için şiir", "sanat için sanat" prensiplerini benimsemişlerdir. (III) Sanat yapma gayesiyle eser verip aydın kesime seslenmişlerdir. (IV) Nazmı nesre yaklaştırmayı doğru bulmayarak şiirin diğer türlerden kesin olarak ayrılması gerektiğini ifade etmişlerdir. (V) Olay, konu ve tabiat betimlemelerini şiirden uzaklaştırmışlardır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş 1980 SONRASI TÜRK ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- 1980 Sonrası Türk Şiiri'nde konu bakımından çeşitlilik olsa da toplumsal meselelere yönelim olmamıştır.
- Yapı ve söyleyiş, içerikten daha çok önemsenmiştir.
- İdeolojik şiirden uzaklaşılarak sanatsal şiire yönelme olmuştur.
- Politik kamplaşmalardan uzak durularak şiirin dil ve estetik yönüne odaklanılmıştır.
- *Yazko Edebiyat*, *Mavera*, *Dergâh*, *Varlık*, *Hece*, *Yedi İklim*, *Türk Edebiyatı*, *Şiiratı* gibi dergiler dönemin edebiyatının gelişimine katkı sunmuştur.
- Şiir, düzyazıya yaklaşmış; sanatçılar, genelde kapalı bir üslupla eser vermiştir.
- İmgeci şiir, gelenekselci şiir, anlatımcı şiir, folklorik şiir, mistik-metafizik şiir, beatnik-marjinal şiir gibi türlü yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.
- Şiirin bir araç değil de amaç olduğu düşüncesi benimsenmiştir.

ÖRNEK 1

iki şehri var gecenin, biri gözümde
tütüyor, birinin dumanı üstünde yağmur
gibi çöken siste, bana bu uykusuz
şehri niye bıraktın, göze alamadığım
bir şehrin yerine bütün şehirlerdesin
gece değil istediğin hayli karanlık
bakışlı bir şehrin gözleriyle çarpışmak
hevesindesin! Gözlerini anlıyorum henüz
bağışlayabileceği gözleriyle çarpışmadı kimsenin
gözlerimizi uzaklıklar değil ki yalnız
göze alamadığımız yakınlıklar da acıtır

1980 Sonrası Türk şiirini örneklendiren bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Lirik söyleyişin hâkim olduğu dizeler vardır.
B) Şairinin sosyal duyarlılığını yansıtmaktadır.
C) İmgeli ve çağrışıma açık ifadelere yer verilmiştir.
D) Ölçü, redif, uyak gibi ahenk unsurları kullanılmamıştır.
E) Servetifünun şiirinde öne çıkan anjambman tekniğine uygun örnekler vardır.

ÜçDörtBeş 1980 SONRASI TÜRK ŞİİRİNDEKİ ŞAİRLER VE ESERLER

a. Haydar Ergülen

- Klasik ve çağdaş şiir birikimini ustaca birleştirmiştir.
- Lirik yönü kuvvetli olan ve yer yer ironik şiirler kaleme almıştır.
- Yorumsal, anlaşılması zor bir anlatımla eser vermiştir.
- Eserlerinde ölüm, yalnızlık, yabancılaşma gibi temaları işlemiş; insan-dünya ilişkisini, doğa-insan çatışmasını, varoluş-ölüm çelişkisini işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Karşılığını Bulamamış Sorular*, *Eskiden Terzi*, *Kırk Şiir ve Bir*, *Hafız ile Semender*, *Nar*, *Üzgün Kediler Gazeli*, *Sokak Prensesi*, *Sırat Şiirleri*, *Karton Valiz*, *Keder Gibi Ödünç*

b. Hüseyin Atlansoy

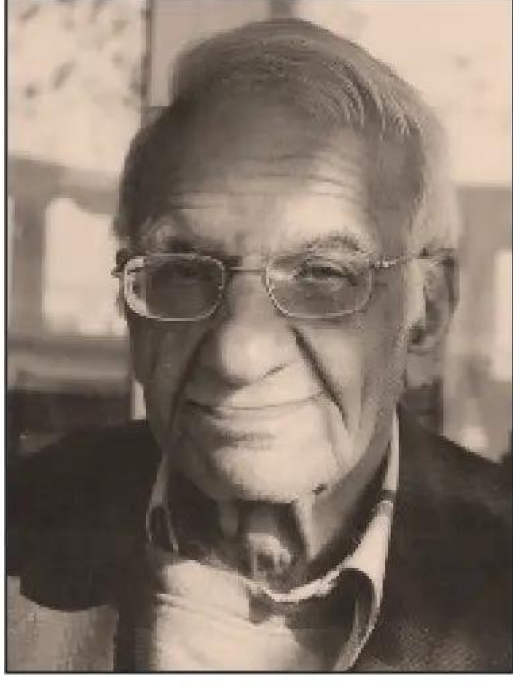

- Mistik ve metafizik yönü ağır basan bir şairdir.
- Şehir yaşamını ve ilişkilerdeki hızlı değişimi ironili bir dille anlatmıştır.
- Aşk, ölüm, çocuk ve şehir temalarını sıkça işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Şehir Konuşmaları*, *Balkon Çıkmazında Efendilik Tarihi*, *İlk Sözler*, *Su Burcu*, *İntihar İlacı*, *Kaçak Yolcu*, *Karşılama Töreni*, *Güldeste*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

c. Sedat Umran

- "Eşyanın Şairi" olarak ünlenmiştir.
- İmgesel bir dille eser vermiştir.
- Alman şiirine yoğunlaşan sanatçı, çok sayıda çeviri yapmıştır.
- Eserleri şunlardır:

Şiir: *Gittin Taş Atarak Denizlerime*, *Leke*, *Meşaleler*, *Kara Işıldak*

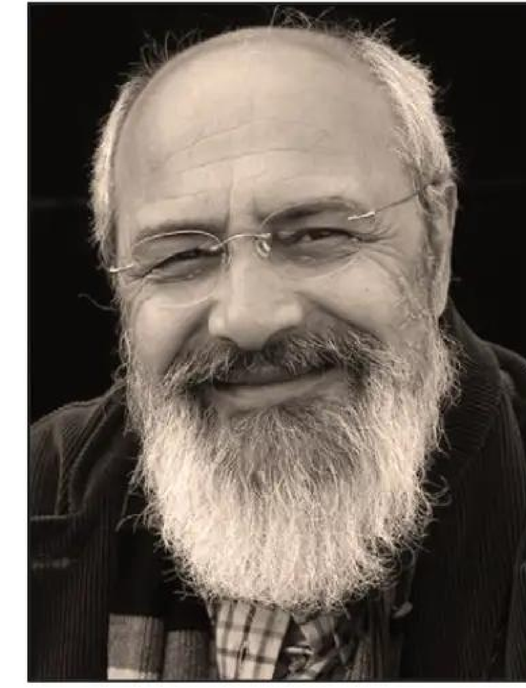
d. Lale Müldür

- Lirik tarzda şiirler yazmıştır.
- Türk ve dünya şiirinin birikiminden beslenmiştir.
- Dünyadaki güncel gelişmelere ve kültürel değişimlere ilgi duymuştur.
- *Gösteri*, *Defter*, *Şiir Atı*, *Oluşum*, *Mor Köpük*, *Yönelişler*, *Sombahar* dergilerinde şiirler yazmıştır.
- Eserleri şunlardır:

Şiir: *Uzak Fırtına*, *Voyıcır II*, *Kuzey Defterleri*, *Buhurumeryem*, *Ultrazon'da Ultrason*, *Güneş Tutulması*, *Seriler Kitabı*, *Divanü Lügati't-Türk*, *Siyah İstanbul*

e. Enis Batur

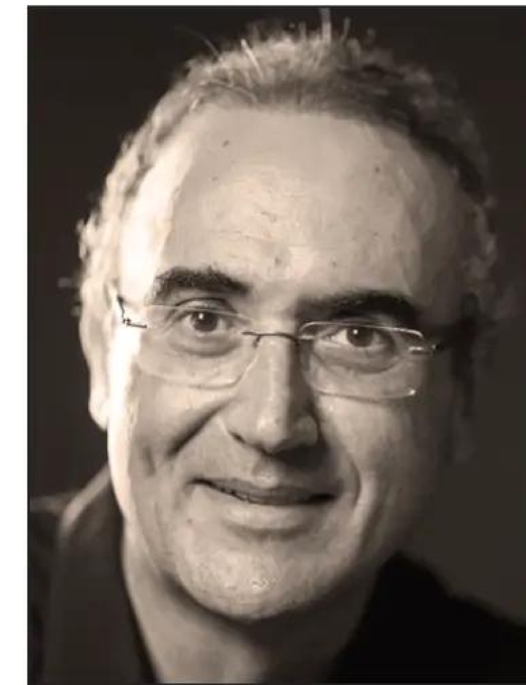

- Şiir ve denemeleriyle öne çıkan sanatçı birçok ödüle layık görülmüştür.
- Eserlerinde Doğu kültürü ile Batı kültürünü harmanlamıştır.
- Entelektüel bir yapıya ve zengin bir şiir kültürüne sahiptir.
- Gazetelerde edebiyatla ilgili yazılar oluşturan sanatçı, televizyonda kültür programları hazırlamıştır.
- Eserleri şunlardır:

Şiir: *Nil*, *Bir Ortaçağ Yalnızlığı*, *Kandil*, *Meseller Kitabı*, *Sarnıç*, *Yazılar ve Tuğralar*, *Gri Divan*

Deneme: *Acı Bilgi*, *Türkiye'nin Üçlemi*, *Ebabil Yazıları*, *Bu Kalem Bukalemun*, *Gönderen: Enis Batur*, *Kediler Krallara Bakabilir*

f. Sunay Akın

- Garip şiirini andıran dizeler oluşturmuştur.
- Mizahi ve ironik bir üslubu vardır.
- Çeşitli sözcük oyunlarıyla okuru şaşırtma yoluna gitmiştir.
- Kurduğu "Oyuncak Müzesi" ile çocukların ilgisini çekmiştir.
- Eserleri şunlardır:

Şiir: *Makiler*, *Antik Acılar*, *Kaza Süsü*, *62 Tavşanı*

Düzyazı: *İstanbul'un Nazım Planı*, *Ay Çöreği ve Deniz Yıldızı*, *Kız Kulesi'ndeki Kızılderili*, *Önce Çocuklar ve Kadınlar*, *İstanbul'da Bir Zürafa*, *Onlar Hep Oradaydı*, *Kırdığımız Oyuncaklar*, *Kule Canbazı*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

g. Tuğrul Tanyol

- Modern şiir unsurlarını geleneksel şiirle bağdaştırmıştır.
- Zaman, ölüm, yalnızlık gibi temaları işlemiştir.
- İmgeli bir anlatıma yer vermiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Elinden Tutun Günü*, *Ağustos Dehlizleri*, *Sudaki Anka*, *Oda Müziği*, *İhanet Perisinin Soğuk Sarayı*, *Büyü Bitti*, *Her Şey Bir Mevsim*, *Öncesi ve Sonrası*

h. Küçük İskender

- Beatnik-marjinal şiir anlayışıyla eser vermiştir.
- Geleneksel şiirden yararlanarak özgün ve çağdaş bir şiir evreni oluşturmuştur.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Gözlerim Sığmıyor Yüzüme*, *Periler Ölürken Özür Diler*, *Suzidilara*, *Güzel Annemin Hayal Gücü*, *Ciddiye Alındığım Kara Parçaları*, *Papağana Silah Çekme*, *Alp Krizi*, *Gözyaşlarım Nal Sesleri*, *Bir Çift Siyah Deri Eldiven*, *İpucu Bırakma Sanatı*, *Bahname*, *Klarnet*, *Kahramanlar Ölü Doğar*, *Eski Kral Deposu*, *Siyah Beyaz Denizatları*

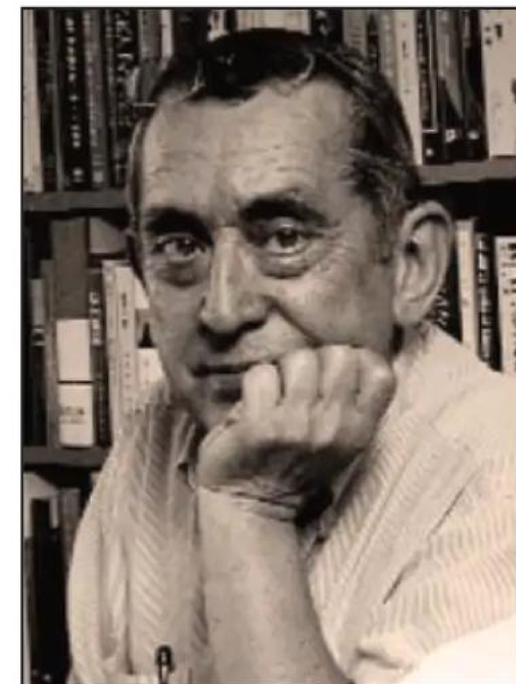
ı. Enver Ercan

- 1980 sonrası şiirimizde özgün anlayışı bulunan şairlerdendir.
- Günlük kullanımdaki sözcüklerle bambaşka imajlar oluşturmuştur.
- Birçok dergi ve gazetede yayın yönetmenliği yapmıştır.
- *Gösteri*, *Milliyet Sanat*, *Yeni Düşün*, *Yeni Olgu*, *Varlık* gibi dergilerde şiirleri yayımlanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Eksik Yaşam*, *Sürçüyor Zaman*, *Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman*

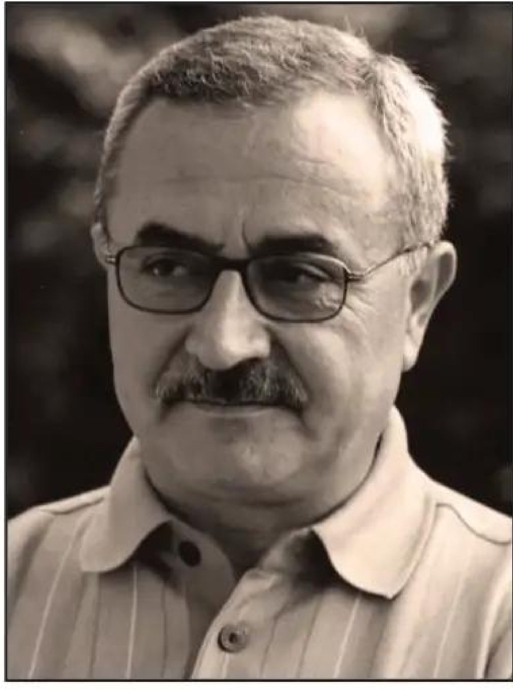
i. Güven Turan

- 1980 sonrası kuşağının önemli isimlerindendir.
- Hem şiir hem de öyküleriyle ödüller almıştır.
- Yurt dışında edebî etkinliklere katılmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Güneşler... Gölgeler...*, *Sevda Yorumları*, *Bir Albümde Dört Mevsim*, *İkaros'un Uçuşu*, *101 Bir Dize*, *Gizli Alanlar*, *Görülen Kentler*, *Cendere*, *Çıkış*

j. Şükrü Erbaş

- 1980 Sonrası Türk şiirinin etkin kalemlerindendir.
- Şiirleriyle birçok ödül kazanmıştır.
- Deneme türündeki metinleriyle de öne çıkmıştır.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Küçük Acılar*, *Aykırı Yaşamak*, *Yolculuk*, *Kimliksiz Değişim*, *Bütün Mevsimler Güz*, *Dicle Üstü Ay Bulanık*, *İnsanın Acısını İnsan Alır*, *Kül Uzun Sürer*, *Gülün Sesi Gül Kokar*, *Bir Gün Ölümden Önce*, *Derin Kesik*, *Üç Nokta Beş Harf*, *Sarkacın Kalbi*

ÖRNEK 2

I. Klasik ve çağdaş şiirin birikimi ustalıkla özümsenmiştir.

II. İdeolojik şiir ön plana çıkmıştır.

III. Bireyin iç dünyası ve toplumla ilişkilerine yer verilmiştir.

IV. Ahenk unsurları, şiirin olmazsa olmazı kabul edilmiştir.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde 1980 sonrası Türk şiiri ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

ÖRNEK 3

1980 Sonrası Türk Şiiri ile ilgili aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

a. Bu şiir anlayışında “.......................... için sanat” düşüncesi hâkimdir.

b. Hüseyin Atlansoy’un dizelerinde .... yaşamının bireyi yalnızlaştırması anlatılmıştır.

c. ...., “Eşyanın Şairi” unvanıyla anılmıştır.

d. *Nar*, *Üzgün Kediler Gazeli*, *Karşılığını Bulmamış Sorular* gibi eserler; .... aittir.

e. 1980 Sonrası Türk Şiiri’nin önemli isimlerinden Küçük İskender .... şiir anlayışıyla eser vermiştir.

ÖRNEK 4

1980 sonrası şiirde şehirli kimliğinin öne çıktığı görülmektedir. Özellikle büyük metropollerde yaşayan insanların şehre ve insana yabancılaşması, gelenek ve teknoloji arasında sıkışması önemli bir etkendir.

Bu parçada sözü edilen dönemin şiirdeki temsilcileri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Enver Ercan B) Şükrü Erbaş

C) Behçet Necatigil D) Enis Batur

E) Güven Turan

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Klasik ve modern şiir birikimini bir araya getiren usta bir ozandır. Şiirlerinin yanı sıra denemeleri ve şiire dair görüş, değerlendirme ve eleştirileriyle ses getirmiştir. Lirik temaları işlemiştir. *Karton Valiz, Sırat Şiirleri, Keder Gibi Ödünç* sanatçının eserleri arasındadır.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tuğrul Tanyol
B) Sunay Akın
C) Haydar Ergülen
D) Lale Müldür
E) Hüseyin Atlansoy

2. **1980 sonrası Türk şiiri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?**

A) Şiirin popüler kültürden farkı kesin çizgilerle ortaya konmuştur.
B) Farklı şiir anlayışlarına sahip şairler ortaya çıkmıştır.
C) İmge ve sanatlı söyleyiş şiirden büsbütün dışlanmıştır.
D) Özellikle halk şiirinin şekil ve içerik yönü öne çıkmıştır.
E) Şiirin estetik ve formel yönü ihmal edilmiştir.

3. ----, şair ve denemecidir. Edebiyatta deneysel araştırmalara girişmiştir. Şiirleriyle çeşitli ödüllere layık görülmüştür. *Bir Orta Çağ Yalnızlığı, Nil, Ara-Kitab, Kandil, Opera* sanatçının yapıtları arasındadır.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Enis Batur
B) Küçük İskender
C) Hüseyin Atlansoy
D) Lale Müldür
E) Ataol Behramoğlu

4. **ANTİK ACILAR**

geçim parası için
nice yaşlının
eski İstanbul evlerinden
getirdiği eşyalar
üstüne kâr koyulup
satılıyor antik
acılar çarşısında

(Sunay AKIN)

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenebilir?

A) Geleneksel Türk şiirinden yararlanılmıştır.
B) Vezin ve redif unsurlarına yer verilmiştir.
C) Sözcük oyunuyla ilgi çekicilik sağlanmıştır.
D) Seslenmelerle okuru etkileme amacı baskındır.
E) Anlatılmak istenenler, görsel unsurlarla desteklenmiştir.

ÜçDörtBeş

5. 1980 sonrası Türk şiirinde mistik yönü ile öne çıkan sanatçılardandır. Lirik ve ironik şiirler kaleme almıştır. Görünenin arkasındaki özü yansıtmaya çalışmıştır. Sembolik anlatıma başvurmuştur. *Karşılama Töreni, İlk Sözler* sanatçının eserlerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hüseyin Atlansoy
B) Küçük İskender
C) Lale Müldür
D) Haydar Ergülen
E) Enis Batur

6.
- *Sudaki Anka*
- *Ağustos Dehlizleri*
- *Oda Müziği*
- *Büyü Bitti*

Bu eserler aşağıdaki şairlerden hangisine aittir?

A) Hüseyin Atlansoy
B) Lale Müldür
C) Enis Batur
D) Tuğrul Tanyol
E) Haydar Ergülen

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. İlk şiirleri 1980'de çıktı. Çeşitli edebiyat dergilerinde pek çok şiiri ve yazısı yayımlandı. Bazı şiirleri bestelenerek filmlerde kullanıldı. *Seriler Kitabı, Uzak Fırtına, Kuzey Defterleri* sanatçının eserlerinden bazılarıdır.

Bu parçada tanıtılan sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Tuğrul Tanyol
B) Sunay Akın
C) Haydar Ergülen
D) Hüseyin Atlansoy
E) Lale Müldür

8.
- Alman dili ve edebiyatına ilgi göstermiştir.
- 80 Sonrası Türk Şiiri'nin önemli isimlerindendir.
- Eşya'nın ruhunu dizelerine yansıtmaya çalışmıştır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Enis Batur
B) Lale Müldür
C) Sedat Umran
D) Sunay Akın
E) Küçük İskender

9.
I. *Küçük Acılar*
II. *Sevda Yorumları*
III. *Kimliksiz Değişim*
IV. *Eksik Yaşam*
V. *Sürçüyor Zaman*

Yukarıdaki numaralanmış eserler şairlerine göre eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

A) II B) V C) IV D) I E) III

10. Bütün ağlamaların dinmesi gerek bir şiiri yazmak için
Çünkü duyguların dinlendiği yerde başlar şiir
Sevginin üşüdüğü yerde yazı, çocukluğun bittiği
Ve hep genç kaldığı yerde annelerin

Bu parçadan hareketle

I. Lirizmin belirgin olduğu ifadeler söz konusudur.
II. Mecazlı söyleyişe yer verilmemiştir.
III. Geçmiş yaşantılardaki pişmanlık dile getirilmiştir.
IV. 1980 sonrası Türk şiirinin dil özelliklerine uygundur.

yargılarından hangileri söylenemez?

A) Yalnız I
B) Yalnız IV
C) II ve III
D) I, II ve III
E) II ve IV

11. 80 sonrasının önemli şairlerinden olan ve kendisinin modern bir geleneğe mensup olduğunu düşünen Haydar Ergülen, günümüze kadarki Türk şiir geleneğinden her yönüyle beslenilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bir eserin anlamlandırılması şaire göre ancak geçmişe bağlılıkla olabilecek ve sanatçı ancak kendisini köklerine bağlılıkla geleceğe taşıyabilecektir. O, gelenekle modern şiiri harmanlamış ve şekil ile içeriği kendi bakış açısıyla yeniden oluşturmuştur Bu bakımdan Haydar Ergülen'in aşağıdaki şiiri, onun ---- olarak da yararlandığını göstermektedir.

gözlerin yağmurdan yeni ayrılmış
gibi çocuk gibi büyük, gibi sımsıcak

sen bir şehir olmalısın ya da nar
belki Granada, belki eylül, belki kırmızı

gövden ruhunun yaz gecesi mi ne
çok idil, çok deniz, çok rüzgâr

çocukluğun tutmuş da yine âşık olmuşsun
sanki bana, sanki ah, sanki olur a

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) halk şiirinden nazım biçimi
B) divan şiirinden nazım birimi
C) tekke şiirinden içerik
D) Servetifünun topluluğundan akım
E) Tanzimat I. Dönem şiirinden tema

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

CUMHURİYET DÖNEMİ HALK ŞİİRİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Halk şiiri, Cumhuriyet Dönemi'nde usta-çırak ilişkisi çerçevesinde yaşamaya devam etmiştir.
- Eski devirlerde olduğu gibi Cumhuriyet Dönemi'nde de halk şairleri genel olarak saz eşliğinde şiir söyleme geleneğini sürdürmüştür.
- Bazı âşıklar, saz çalma geleneğine uymayıp sadece şiir yazmıştır; bu şairlere örnek olarak Abdurrahim Karakoç verilebilir.
- Bu dönem saz şairleri; geleneksel konuların yanı sıra sosyal, siyasal ve ekonomik meselelere de temas etmiştir.
- Şairler; şiirlerinde yaşayan, sade Türkçeyi kullanmıştır.
- Aruz ölçüsü az kullanılmış, genelde hece ölçüsü tercih edilmiştir.

ÖRNEK 1

Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamışlar, çözülmüyor Mihriban
Ayrılıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban

Yâr deyince kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor aklım şaşıyor
Lambamda titreyen alev üşüyor
Âşk kâğıda yazılmıyor Mihriban

Bu dizelerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Yapı özellikleri gazele benzemektedir.
B) Cumhuriyet Dönemi halk şiirinin dil anlayışına uygundur.
C) Hece ölçüsüyle söylenmiştir.
D) Uyak ve redif gibi ahenk unsurları kullanılmıştır.
E) Tezat sanatından yararlanılmıştır.

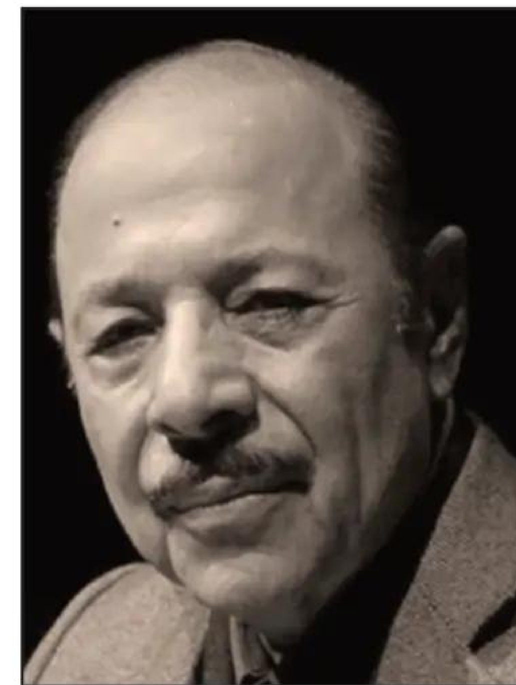
CUMHURİYET DÖNEMİ HALK ŞAİRLERİ VE ESERLERİ

a. Âşık Mahzunî Şerif

- Alevilik ve Bektaşiliği, Anadolu kültür ve irfanını sazı ve sözüyle işlemiş bir halk ozanıdır.
- İnsanlığı ayrım gözetmeden topyekûn kucaklayacak bir anlayışa, sevgiye ve hoşgörüye sahiptir.
- Toplumcu bir bakış açısıyla halkın sorunlarını dile getirmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *İşte Gidiyorum Çeşm-i Siyahım, Nem Kaldı, Yuh Yuh, Dom Dom Kurşunu, Bu Mezarda Bir Garip Var, Bizden Geriler*

b. Neşet Ertaş

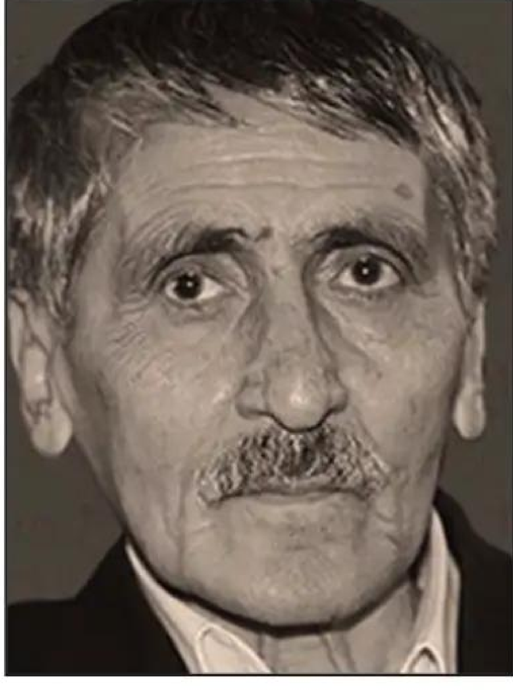

- Abdallık geleneğinin son büyük temsilcisidir.
- Babası Muharrem Ertaş, bozlak geleneğinin önemli isimlerindendir.
- Kendisine Yaşar Kemal tarafından verilen "Bozkırın Tezenesi" ünvanıyla anılmıştır.
- Kırşehirli olan sanatçının özgün, doğal ve samimi bir üslubu vardır.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Zahide'm, Gönül Dağı, Gitme Leyla'm, Seher Vakti, Neredesin Sen, Hata Benim, Mühür Gözlüm, Kesik Çayır, Tatlı Dile Güler Yüze, Evvelim Sen Oldun, Gönlüm Ataşlara Yandı Gidiyor, Yalan Dünya*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

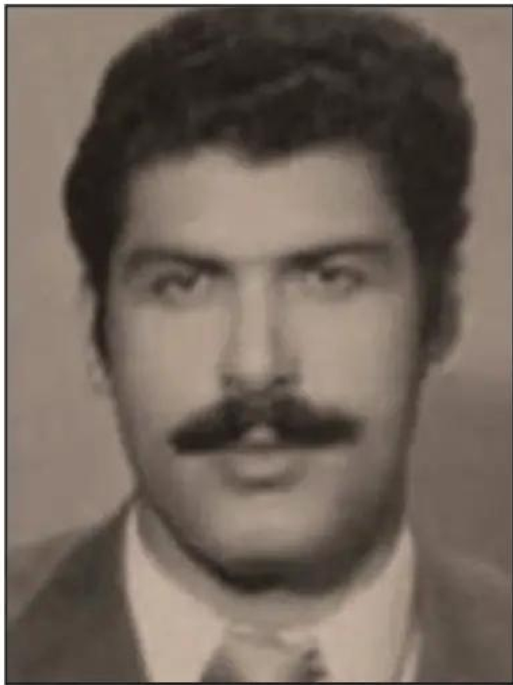
c. Abdurrahim Karakoç

- Kahramanmaraş yöresi ozanlarından olan sanatçı, saz çalmayan âşıklardandır.
- Halk şiiri ile Millî edebiyat zevk ve görüşünü başarıyla birleştirmiştir.
- Sosyal, siyasal gelişme ve değişmeleri şiirine konu etmiştir.
- Millî, manevi, ahlaki ve sosyal yönü güçlü, didaktik şiirler kaleme almıştır.
- Birçok şiirinde yergisel unsurlara başvurduğundan taşlama ve hicivleriyle ün kazanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

Şiir: *Mihriban*, *Vur Emri*, *Kan Yazısı*, *El Kulakta*, *Suları Islatamadım*, *Hasan'a Mekuplar*, *Dosta Doğru, Omzumda Sevda Yükü*

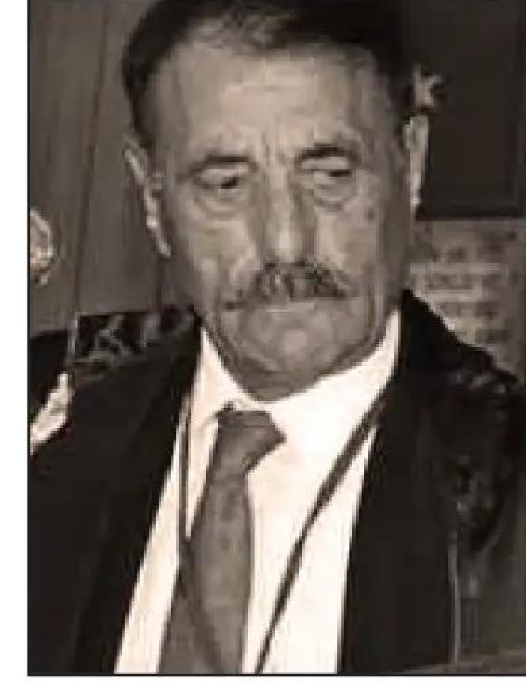
d. Murat Çobanoğlu

- Âşıklık geleneğinin bir parçası olan türkülü hikâyeler anlatmada son derece başarılı ürünler vermiştir.
- İlk eğitimini kendisi gibi âşık olan babası Gülistan Çobanoğlu'ndan almıştır.
- Kars yöresi şairlerinden olan sanatçının kendine has ve etkileyici bir ses tonu vardır.
- Türkü ve atışma ustası olan sanatçı, *Kiziroğlu Mustafa Bey* türküsüyle şöhret kazanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

Şiir: *Cumhuriyet Destanı*, *Öğretmen*, *Dertli Bülbül*, *Neyine Güvenem Yalan Dünyanın*, *Yaradan*

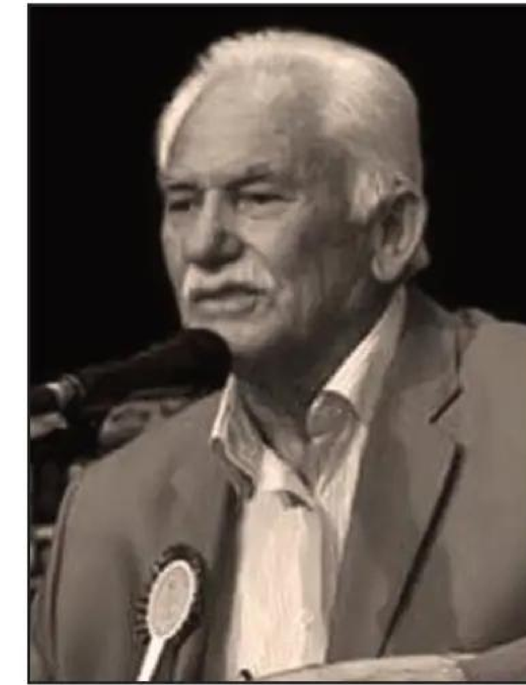
e. Şeref Taşlıova

- Kars yöresi ozanlarından olan sanatçı, folklor üzerine birçok yazı kaleme almıştır.
- 2008 yılında UNESCO tarafından "Yaşayan İnsan Hazinesi" seçilmiştir.
- Aşk, özlem ve tabiat konularının yanı sıra toplumsal temalı şiirler kaleme almıştır.
- Cumhuriyet Dönemi'nin en fazla halk hikâyesi bilen âşıklarındandır.
- Eserleri şunlardır:

Şiir: *Gönül Bahçesi*, *Çıldır'ın Kurtuluşu Destanı*, *Gelin Gelir Karşıya*, *El Çek Tabip Dertli Sinemden*, *Ben Bir Şeyda Bülbül*, *Güzel Görünür*

f. Âşık Feymanî

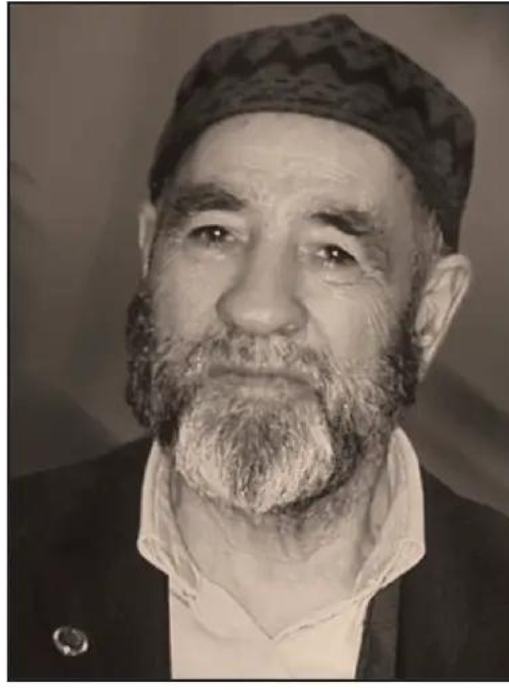
- Osmaniyeli bir halk âşığıdır.
- Atışmalarıyla ün kazanmıştır.
- Çukurova Bölgesi'nde yaşarken adına şenlik düzenlenen ilk âşıktır.
- Eserleri şunlardır:

Şiir: *Bugün Bayramdır*, *Ahu Gözlüm*, *Dağlar Al Yeşil*, *Barışmam*, *Anadolu'm*, *Mevlana*, *Elveda*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

g. Âşık Reyhanî

- Erzurum yöresi âşığı olan sanatçı, toplumsal yerginin ağır bastığı şiirler yazmıştır.
- Sevgi, tabiat ve aşk temalarını işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Şiir: *Böyle Bağlar*, *Kervan*, *Şu Tepenin Arkasında*, *Telli ile Necip Hikâyesi*

ÖRNEK 2

Oku sayfasını geçen çağların
Yaprağı dökülmüş nice bağların
Âdeti böyledir yüksek dağların
Aslı'ya yol verir Kerem'i bağlar

Ben de Reyhanî'yim susuz pınarım
Damlam coş ederse olmaz kenarım
Öldüğümü duysa o nazlı yarim
Bilmem al mı giyer kara mı bağlar

Bu dizeler, halk şiirinin aşağıdaki özelliklerinden hangisini örneklendirmemektedir?

A) Beşeri aşk
B) Hece ölçüsü
C) Tapşırma
D) Yarım uyak
E) Söz sanatı

ÖRNEK 3

Aşağıdaki parçalarda tanıtılan şairlerin adlarını boşluklara yazınız.

a. Ulusal ve uluslararası nitelikte düzenlenen folklor ve halk edebiyatı kongre ve sempozyumlarında konuşmalar yaptı. Yazıları çeşitli dergilerde neşredildi. Başta TRT olmak üzere çeşitli radyo ve televizyon programlarına katıldı. *Gönül Bahçesi* sanatçının eserlerindendir.

....

b. 1938'de Kırşehir'de dünyaya gelmiştir. Güçlü derleme, güfte ve bestelere imza atmıştır. Babası ile birlikte Türkmen-Abdal müzik birikiminin ülke genelinde ve yurt dışında tanınmasını sağlamıştır. *Gitme Leylam*, *Seher Vakti*, *Gönül Dağı*, *Neredesin Sen*, *Mühür Gözlüm*, *Zahide'm*, *Hata Benim* sanatçının eserlerinde bazılarıdır.

....

ÖRNEK 4

Halk şiiri alanında çeşitli ozanlar tarafından Cumhuriyet Dönemi'nde de ürünler ortaya konmuştur. Bu ürünlerde geleneksel içeriklerin yanında yeni ve güncel konulara da yer verilmiştir. Yine bu dönemde bazı ozanlar şiirlerini saz eşliğinde kendileri söylerken şiirleri başkaları tarafından bestelenen, saz çalmayan ozanlar da görülmektedir. Günümüz halk şairleri konu ve tema bakımından şiiri daha da genişletmişlerdir. Şekil bakımından halk şiirinde değişiklik görülmez. Toplumu ilgilendiren her türlü tema açık bir anlatımla dile getirilmiştir.

Bu parçada genel görünümü hakkında bilgi verilen dönemin temsilcileri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Neşet Ertaş
B) Şeref Taşlıova
C) Erzurumlu Emrah
D) Âşık Feymanî
E) Murat Çobanoğlu

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 5

Kahramanmaraşlı Türk halk ozanıdır. 1940 yılında Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinde doğan şair, medresede eğitim aldığı için eski Türkçeye de hâkimdir. Astsubay okuluna giden sanatçı, 1960 yılında Ankara Ordu Donatım Teknik Okulundan mezun olur. Kendisi gibi üç büyük ozandan biri olan Âşık Veysel'i Sivas'taki Sivralan Köyü'nde ziyaret eden ozan, onu hocası olarak görür. Âşık Veysel de ona destek olur. Özellikle 60'lı yıllarda adını duyuran sanatçı Ankara'da Fikret Otyam, Feyzullah Çınar, Nesimî Çimen, Âşık Daimî, Kul Ahmet gibi ozanlarla bir araya gelmeye başlar. 453 plağı, 58 kasedi ve yayımlanmış 8 kitabı bulunan sanatçının hakkında çekilmiş 2 belgesel bulunmaktadır. 1989-1991 yılları arasında Halk Ozanları Federasyonu tarafından dünyanın en büyük 3 ozanı arasında gösterilen sanatçının türküleri pek çok sanatçı tarafından seslendirilmiştir. Bu türkülerden bazıları şunlardır: *Han Sarhoş Hancı Sarhoş*, *Nem Kaldı*, *Ağlasam mı*, *Bu Mezarda Bir Garip Var...*

Bu parçada sözü edilen halk ozanı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Âşık Veysel
B) Âşık Feymanî
C) Murat Çobanoğlu
D) Şeref Taşlıova
E) Mahzunî Şerif

ÖRNEK 6

Şiirlerinde tasavvufi deyişlere yer vermiştir. Âşık atışması denince akla ilk gelen isimlerden biri olmuştur. Çukurova çevresi âşıkları arasında büyük saygınlığa sahiptir. *Barışmam*, *Mevlana*, *Elveda* sanatçının eserlerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Abdurrahim Karakoç
B) Âşık Mahzunî Şerif
C) Âşık Feymanî
D) Murat Çobanoğlu
E) Âşık Yaşar Reyhanî

ÖRNEK 7

	SANATÇI	ÖZELLİĞİ
I.	Âşık Feymanî	Kırşehirli olan ozanın *Gönül Dağı* ve *Yalan Dünya* adlı eserleri vardır.
II.	Murat Çobanoğlu	
III.	Yaşar Reyhanî	Kars yöresi şairlerinden olan sanatçı, türkülü hikâyelerle öne çıkmıştır.
IV.	Abdurrahim Karakoç	
V.	Neşet Ertaş	Osmaniyeli olan sanatçı, *Ahu Gözlüm* adlı eseri yazmıştır.

Yukarıdaki ozanlarla özellikleri eşleştirildiğinde hangi iki sanatçı dışarıda kalır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) III ve IV
E) IV ve V

ÖRNEK 8

- *Böyle Bağlar*
- *Kervan*
- *Şu Tepenin Arkasında*

Yukarıda eserlerinden örnekler verilen halk ozanımız aşağıdakilerden hangisidir?

A) Abdurrahim Karakoç
B) Neşet Ertaş
C) Mahzunî Şerif
D) Şeref Taşlıova
E) Âşık Reyhanî

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. I. Bana kara diyen dilber
Kaşların kara değil mi
Yüzümü güldüren gelin
Gözlerin kara değil mi

II. Sen bizim dağları bilmezsin gülüm
Hele boz dumanlar çekilsin de gör
Her haftası bayram, her günü düğün
Hele yaylalara çıkılsın da gör

(Yukarıdaki numaralanmış şiirlerden birincisi 17. yüzyıl ozanı Karacaoğlan'a, ikincisi ise 20. yüzyıl Cumhuriyet Dönemi âşıklarından olan Abdurrahim Karakoç'a aittir.)

Farklı yüzyıllara ait bu şiirler, halk şiiriyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini somutlaştırmak için kullanılabilir?

A) Halk şiirinde her dönemde pastoral unsurlarla lirik unsurlar iç içe verilmiştir.
B) Halk şairleri, zaman içerisinde bireysel temalardan toplumsal meselelere yönelmiştir.
C) Halk şiiri ürünleri, her dönemde halkın anlayacağı yalınlıkta bir üslupla oluşturulmuştur.
D) Halk şiirinde önceki yüzyıllarda sıkı sıkıya bağlı kalınan ahenk unsurları, zamanla popülerliğini yitirmiştir.
E) Halk şairlerinin hayata bakışı ve sosyal gelişmeler, genelde dizelerine yansımıştır.

2. Cumhuriyet Dönemi halk şiirinde pek çok sanatçı eserlerini saz eşliğinde (I) söylemiştir. Bununla birlikte Murat Çobanoğlu, Abdurrahim Karakoç (II) gibi ozanlar saz çalma geleneğine uymayıp sadece şiir kaleme almıştır. Bu devredeki şairler, geleneksel temaların yanı sıra güncel konulara (III) temas etmişlerdir. Divan şiirinin etkisi (IV) epey azalmıştır. Geniş halk kitlelerinin anlayabileceği, yalın bir dile (V) başvurulmuştur.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) Cumhuriyet Dönemi'nde âşıklar bayramı ve TV-radyo yoluyla saz şairlerinin geniş kesimlere ulaşmalarının yolu açılmıştır. (II) Bu dönemde halk edebiyatı geleneğini sürdüren pek çok ozan yetişmiştir. (III) Bunların başında Reyhanî ve Murat Çobanoğlu gibi isimler gelmektedir. (IV) Şairler usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişmeye devam etmiştir. (V) Genel olarak ezgili ve ilahi aşkı içeren şiirler söylenmiştir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Günümüz halk ozanlarındandır. Çeşitli dergilerde folklor üzerine yazılar kaleme almıştır. Aşk, ayrılık, doğa gibi konularda eser vermiştir. Sanatçının *Gönül Bahçesi* adlı eseri meşhurdur.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Neşet Ertaş B) Âşık Veysel
C) Şeref Taşlıova D) Âşık Feymanî
E) Âşık Reyhanî

5. "Cumhuriyet Dönemi halk ozanları, ----." **cümlesi, aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa bilgi yanlışı olur?**

A) sade bir üslup kullanmıştır
B) saz ve şiir geleneğini sürdürmüştür
C) serbest vezinli şiirler oluşturmuştur
D) yer yer sosyal temaları işlemiştir
E) şiirde yapısal yeniliklere gitmemiştir

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. **Aşağıdakilerin hangisi,** “Bozkırın Tezenesi” **olarak tanınan Cumhuriyet Dönemi halk şiiri temsilcisine aittir?**

A) *Böyle Bağlar*
B) *Suları Islatamadım*
C) *Zahide'm*
D) *Ahu Gözlüm*
E) *Gönül Bahçesi*

7. ----, Kars doğumludur. Özellikle atışma dalında başarı göstermiştir. Saza egemenliği ve millî konulara dikkat çekmesi bakımından ün kazanmıştır. Âşıklık geleneğinin önemli bir parçası olan türkülü hikâyeler anlatma konusunda başarı göstermiştir. *Kiziroğlu* türküsüyle geniş kitleler tarafında sevilmiştir.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Neşet Ertaş
B) Âşık Reyhanî
C) Âşık Feymanî
D) Âşık Veysel
E) Murat Çobanoğlu

8. Tarife sığmıyor aşkın anlamı
Ancak çeken bilir bu derdi, gamı
Bir kördüğüm baştan sona tamamı
Çözemedim çözülmüyor Mihriban

Bu dizeler ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Somutlaştırmaya başvurulmuştur.
B) Uyağa ve redife yer verilmiştir.
C) Koşma nazım biçiminin özelliklerini yansıtmaktadır.
D) Âşık Mahzunî Şerif tarafından oluşturulmuştur.
E) Lirik söyleyiş, oldukça belirgindir.

9. **Cumhuriyet Dönemi halk şiiri temsilcileri aşağıdakilerin hangisinde bir arada verilmiştir?**

A) Mahzunî Şerif - Yaşar Reyhanî - Abdurrahim Karakoç
B) Âşık Veysel - Gevherî - Neşet Ertaş
C) Âşık Feymanî - Âşık Davut Sularî - Seyranî
D) Bayburtlu Zihnî - Murat Çobanoğlu - Şeref Taşlıova
E) Abdurrahim Karakoç - Karacaoğlan - Âşık Feymanî

10. **Aşağıdaki eserlerden hangisi farklı bir sanatçıya aittir?**

A) *Mühür Gözlüm*
B) *El Kulakta*
C) *Vur Emri*
D) *Hasan'a Mektuplar*
E) *Suları Islatamadım*

11. Gaşların arasından dom dom kurşunu değdi
Bir avcı beni vurdu, bin avcı beni yedi
Ah dedim ağladım, yâremi bağladım
Eğdi yar boynun eğdi, Mevla'm kerimsin dedi
Hançer yarası değil, dom dom kurşunu değdi

Bu dizeler aşağıdaki halk şairlerinden hangisine aittir?

A) Şeref Taşlıova
B) Âşık Mahzunî Şerif
C) Abdurrahim Karakoç
D) Âşık Feymanî
E) Âşık Reyhanî

ÜçDörtBeş

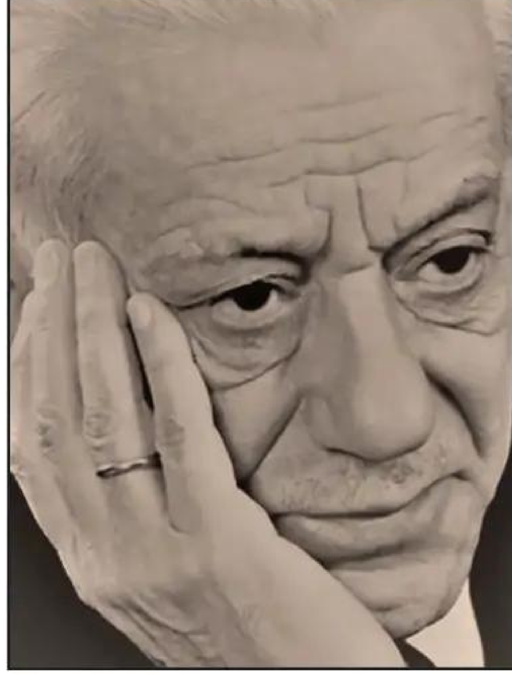
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

TÜRKİYE DIŞINDAKİ TÜRK ŞAİRLER VE ESERLERİ

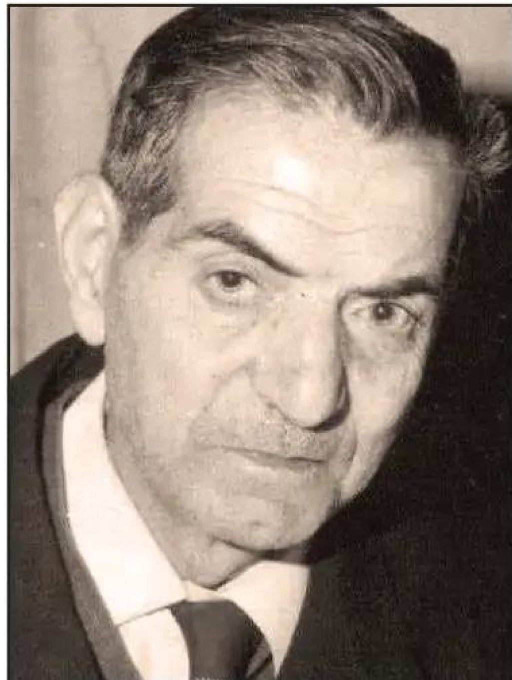
a. Bahtiyar Vahapzade

- Azerbaycan edebiyatının önde gelen temsilcilerindendir.
- Ülkesinde "Halk Şairi" olarak tanınmıştır.
- Vatan ve dil sevgisini işlemiştir.
- Genelde hece ölçüsünü kullanmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Menim Dostlarım*, *Gülistan*, *İnsan ve Zaman*, *Kökler ve Budaklar*

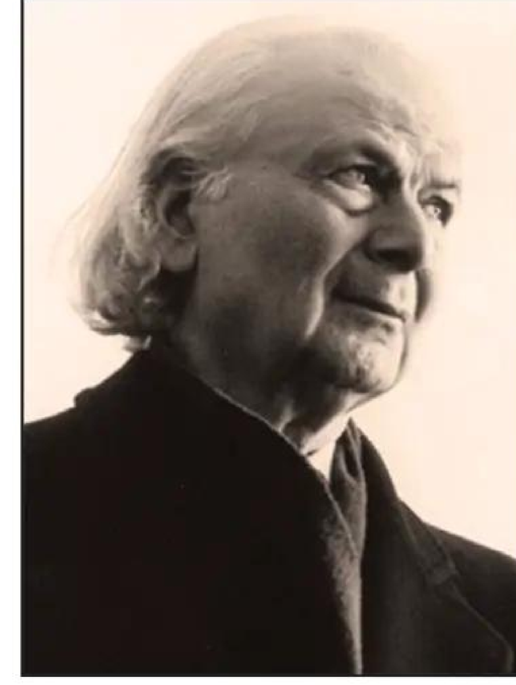
b. Hüseyin Şehriyar

- Azerbaycan edebiyatı şairlerindendir.
- *Heyder Baba'ya Selam* şiiriyle ünlenmiştir.
- Bazı şiirlerini Farsça yazmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Heyder Baba'ya Selam*, *Divan*

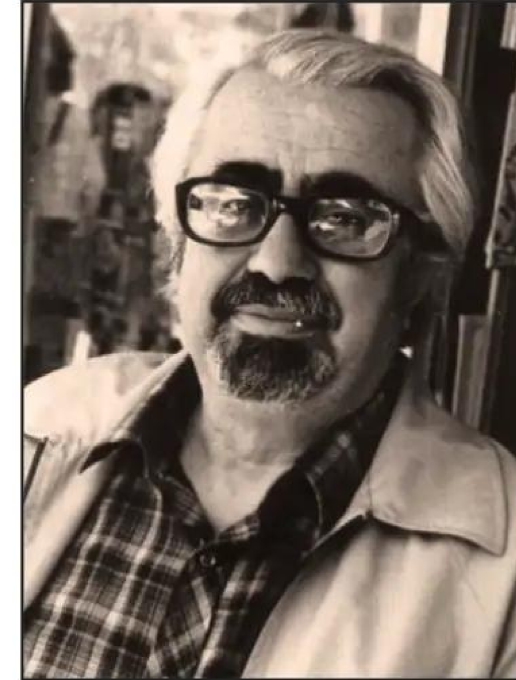
c. Osman Türkay

- Kıbrıs Türk şiiri temsilcilerindendir.
- Şiirleri ile dünya çapında tanınmış ve Nobel'e aday gösterilmiştir.
- Şiirlerinde uzay ile ilgili temalara yer verdiğinden "Uzay Şairi" olarak anılmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Yedi Telli*, *Uyur Gezer*, *Kıyamet Günü Gözlemcileri*, *Evrenin Düşünde Gezgin*, *Gaipten Gelen Sesin Haritası*

d. Özker Yaşın

- Kıbrıs Türk şiiri temsilcilerindendir.
- Çeşitli türlerde eserler vermiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Kıbrıs'tan Atatürk'e*, *Babil Daha Uzakta*, *Atatürk'e Saygı Duruşu*, *Mehmetçik Kıbrıs'ta*

e. Abdülhamit Süleyman Çolpan

- Şiirlerinde Özbek halkının bağımsızlığını ve kadın haklarını konu etmiştir.
- Tevfik Fikret, Mehmet Âkif Ersoy gibi şairlerden etkilenmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Şiir: *Uyanış*, *Tan Sırları*, *Koşuklarım*, *Bulaklar*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

f. Aybek

- Özbek halkının bağımsızlık özlemini dile getirmiştir.
- *Kutluk Han* romanı ile tanınmıştır.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Tuğcular*, *Öç*, *Bahtıgül*, *Temirci Cora*

g. Ata Atacanoğlu

- Türkmen edebiyatı şairlerindendir.
- Hece ölçüsü ve serbest ölçüyle lirik şiirler kaleme almıştır.
- Eserleri şunlardır:

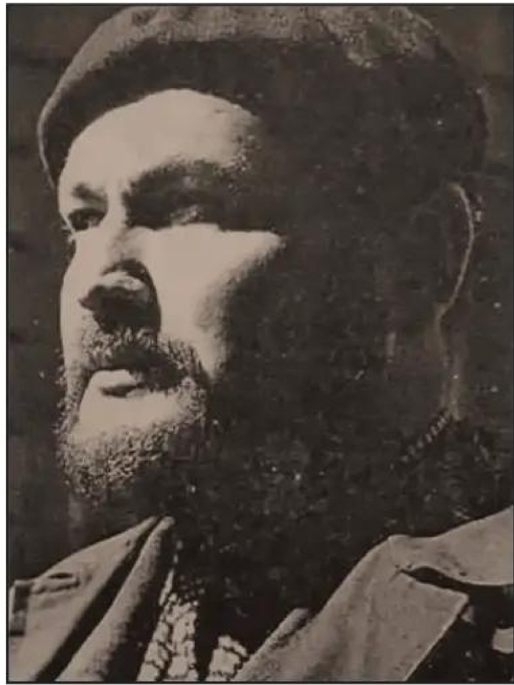
- Şiir: *Men Size Baryan*, *Guşgı Galası*, *Sallancağım Sehra Benim*

h. Mağcan Cumabayulı

- Kazak Türk edebiyatının en tanınmış temsilcisidir.
- Türk dünyasının birliğini savunmuştur.
- Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen *Uzaktaki Kardeşime* şiiriyle ün kazanmıştır.

- Şiir: *Çolpan*, *Ölender*, *Akboz At*

ı. Recep Küpçü

- Bulgaristan'da yaşayan Türklerin sesi olmuştur.
- Şiirlerinde vatan özlemini, özgürlüğü ve barışı işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:

- Şiir: *Ötesi Var*, *Ötesi Düş Değil*

ÖRNEK 1

Aşağıdaki Türk edebiyatlarına ait bir şairi karşılarındaki boşluklara yazınız.

a. Azerbaycan Türk Edebiyatı : ....

b. Bulgaristan Türk Edebiyatı : ....

c. Kazak Türk Edebiyatı : ....

d. Kıbrıs Türk Edebiyatı : ....

e. Özbekistan Türk Edebiyatı : ....

f. Türkmenistan Türk Edebiyatı : ....

ÖRNEK 2

Azerbaycan Türkçesinin en güçlü şairlerindendir. Ülkesinde "Halk Şairi" olarak ünlenmiştir. Genelde hece veznini kullanmıştır. Ülkemizde *Menim Anam* şiiriyle tanınmıştır. *Çınar*, *Kökler ve Budaklar*, *Menim Dostlarım* sanatçının eserlerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bahtiyar Vahapzade
B) Hüseyin Şehriyar
C) Recep Küpçü
D) Osman Türkay
E) Ayaz İshaki

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Aşağıdakilerin hangisinde aynı Türk topluluğuna mensup sanatçılar bir arada verilmiştir?**

A) Bahtiyar Vahapzade - Abdülhamit Süleyman Çolpan
B) Mağcan Cumabayulı - Hüseyin Şehriyar
C) Bahtiyar Vahapzade - Ata Atacanoğlu
D) Osman Türkay - Özker Yaşın
E) Hüseyin Şehriyar - Recep Küpçü

2. Abdülhamit Süleyman Çolpan millî meselelerin yanı sıra toplumsal problemlere değinmiştir. Bağımsızlığın ve yurt sevgisinin önemine temas eden şair, şiirlerinde hece ölçüsünü kullanmıştır. “Tabiat, istiklâl, özgürlük, eğitim” sanatçının işlediği konulardandır.

Bu parçada söz edilen şairin eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Koşuklarım* B) *Tan Sırları* C) *Bulaklar*
D) *Uyanış* E) *Ölender*

3.
- *Yedi Telli*
- *Uyur Gezer*
- *Evrenin Düşünde Gezgin*

Bu eserler aşağıdaki şairlerden hangisine aittir?

A) Osman Türkay B) Özker Yaşın C) Şehriyar
D) Recep Küpçü E) Ata Atacanoğlu

4. I. Abdülhamit Süleyman Çolpan
II. Özker Yaşın

“I” ve “II” numaralı Türk dünyası şairlerinin bağlı oldukları topluluklar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II
A)	Kırgızistan	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
B)	Özbekistan	Kazakistan
C)	Özbekistan	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
D)	Kırgızistan	Kazakistan
E)	Azerbaycan	Kırgızistan

5. Heyder Baba, gehliklerin uçanda
Kol dibinden davşan kalkub kaçanda
Bahçaların çiçeklenüb açanda
Bizden de bir mümkün olsa yad ele
Açılmayan ürekleri şad ele

Bu dizeler aşağıdaki Türk topluluklarından hangisine mensup bir şaire aittir?

A) Özbekistan B) Azerbaycan C) Kazakistan
D) Türkmenistan E) Kırgızistan

6. **Kazak Türk şiiri temsilcileri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?**

A) Ata Atacanoğlu
B) Şehriyar
C) Özker Yaşın
D) Mağcan Cumabayulı
E) Recep Küpçü

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7.
- *Bahtıgül*
- *Guşgı Galası*
- *Akboz At*
- *Ötesi Var*

Yukarıda birer eseri verilen sanatçılar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Recep Küpçü
B) Abdülhamit Süleyman Çolpan
C) Ata Atacanoğlu
D) Mağcan Cumabayulı
E) Aybek

8.
- Kazakistanlı bir eğitimci ve şairdir.
- Millî uyanışı şiirlerinde dile getirmiştir.
- Turan düşüncesinin savunucularındandır.

Yukarıda verilen bilgiler aşağıdaki sanatçılardan hangisi ile ilgilidir?

A) Bahtiyar Vahapzade
B) Recep Küpçü
C) Mağcan Cumabayulı
D) Ata Atacanoğlu
E) Abdülhamit Süleyman Çolpan

9. **Aşağıdakilerden hangisi Özker Yaşın'a ait eserlerden biridir?**

A) *Kökler ve Budaklar*
B) *İnsan ve Zaman*
C) *Men Size Baryan*
D) *Kıbrıs'tan Atatürk'e*
E) *Ötesi Düş Değil*

10. ***Men Size Baryan, Sallancağım Sehra Benim* eserlerinin şairi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Ata Atacanoğlu
B) Şehriyar
C) Mağcan Cumabayulı
D) Aybek
E) Osman Türkay

11. Eserlerinde Azerbaycan Türkçesini duru ve yalın olarak kullanmıştır. Ülkesinde "Halk Şairi" olarak tanınmıştır. 1995'te Azerbaycan özgürlük mücadelesindeki hizmetlerinden dolayı İstiklâl Nişanı ile ödüllendirilmiştir. *Menim Dostlarım, Çınar, Aylı Geceler* sanatçının eserlerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bahtiyar Vahapzade
B) Şehriyar
C) Aybek
D) Recep Küpçü
E) Abdülhamit Süleyman Çolpan

12.
I. *Tuğcular*
II. *Ötesi Var*
III. *Temirci Cora*
IV. *Çolpan*
V. *Ölender*

Yukarıdaki numaralanmış eserler şairlerine göre eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

A) V B) IV C) III D) II E) I

ÖDEVİNİZ
AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 2
52. ve 53. sayfalardaki Ödev Testi - 9

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Bir kuş sesi gelir dudaklarından
Gözlerin gönlümde açan nergisler
Düşen bin öpüştür yanaklarından
Mor akasyalarla ürperen seher

Bu dizelerde aşağıdaki şiir anlayışlarından hangisinin etkisi ağır basmaktadır?

A) Mistik şiir
B) I. Yeni şiiri
C) Öz şiir
D) Toplumcu şiir
E) II. Yeni Şiiri

2.
- Cumhuriyet Dönemi Âşık Şiiri Temsilcileri: ----
- 1980 Sonrası Türk Şiiri Temsilcileri: ----
- İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiir Temsilcileri: ----
- İkinci Yeni Temsilcileri: ----

Aşağıdakilerden hangisi, bu boşluklara getirilecek sanatçılardan biri değildir?

A) Abdurrahim Karakoç
B) Ahmet Muhip Dıranas
C) Ülkü Tamer
D) Hüseyin Atlansoy
E) Ataol Behramoğlu

3. Fransız sembolistlerinden etkilenmiş ve halk şiiri geleneğinden faydalanmıştır. İlk dönem şiirlerinin ardından mistik konulara, madde-ruh ilişkisine yönelmiştir. *Kaldırımlar* şiiriyle geniş bir kesim tarafından tanınmış ve sevilmiştir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Necip Fazıl Kısakürek
B) Vasfi Mahir Kocatürk
C) Sabri Esat Siyavuşgil
D) Yaşar Nabi Nayır
E) Arif Nihat Asya

4. Bir garip rüya rengiyle
Uyuşmuş gibi her şekil
Rüzgârda uçan tüy bile
Benim kadar hafif değil

Bu dizelerin şairi ile ilgili aşağıdaki belirlemelerden hangisi yanlıştır?

A) Anlaşılır bir dil kullanmıştır.
B) Çapraz uyak şemasını uygulamıştır.
C) Söz sanatına başvurmuştur.
D) Öz şiir anlayışına bağlıdır.
E) Memleketçi içeriği benimsemiştir.

5. **Serbest nazım ve toplumcu şiir anlayışı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Şair, ancak toplumsal içerikli şiirler yazarak kendini geliştirebilir.
B) Dilin harekete geçirme gücünden yararlanılmıştır.
C) Şiirin estetik bir form meselesi olduğu ısrarla vurgulanmıştır.
D) Şair, toplumun bir parçası olduğuna göre şiirlerini toplumsal bir kaygı ile kaleme almalıdır.
E) Şiir tezlidir dolayısıyla dizelerde savunulan bir görüş vardır.

6. Zeki Ömer Defne ----.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilebilir?

A) Anadolu'yu şiirlerinin ana teması olarak ele almıştır
B) serbest nazım ve toplumcu şiirin önemli temsilcilerindendir
C) şiir geleneğini reddetmiş bir şairdir
D) Garip anlayışını sürdüren ozanlardan biridir
E) II. Yeni anlayışının önemli temsilcilerindendir

ÜçDörtBeş

7. **Şairler**

I. Arif Nihat Asya
II. Behçet Kemal Çağlar
III. Orhan Şaik Gökyay
IV. Ömer Bedrettin Uşaklı
V. Kemalettin Kamu

Eserler

- *Bu Vatan Kimin*
- *Burada Bir Kalp Çarpıyor*
- *Bingöl Çobanları*
- *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*

Yukarıda karışık olarak verilen sanatçılar ile eserler eşleştirilirse hangi sanatçı dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Bir kalır uzun resimlerde anısı sakallarımızın
Urban içinde üşüyüp üşüyüp kaldığımızın

Bir kalır yanık yağlar yataklarda o oteller
Meydanlar heykeller sizin olmadığınız o her yer

O çok yalınç gerçekli gelip gitmeler

Bir kalır uzun duvarlar ve onların dipleri
Bir kalır yılgın adamların hep "Evet" dedikleri

Çok üşürdük hep üşürdük üşümekti bütün yaşadığımız
Üşürdü ellerimiz aşkımız sonsuz uzun sakallarımız

Tükenir dağınık diriliği kaşıntımızın bir gün
Bir kalır uzun kitaplarda anısı çok üşüdüğümüzün

Bu dizelerle ilgili

I. Garip şiirinin niteliklerine uygun olarak sanatsız bir üslupla oluşturulmuştur.
II. Türkçenin söz dizimi değiştirilerek özgün bir anlatı formuna ulaşma çabası vardır.
III. Hem epik hem de lirik söyleyiş bir arada kullanılmış ve deneysel şiir örneği verilmiştir.
IV. İkinci Yeni şiirine uygun olarak yepyeni sözcükler türetilmiş ve imgeli bir anlatıma yer verilmiştir.

değerlendirmelerinden hangileri doğrudur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) I, II ve IV E) I, II, III ve IV

9. I. Ulusal konulara ve tarihî zaferlere yer verilmiştir.
II. Yabancı dillerin dil kuralları terk edilmiştir.
III. Türklük ve Türkçe şuuru ön plana çıkarılmıştır.
IV. Memleket edebiyatı yapılmıştır.
V. Aruz vezninin yanı sıra serbest vezin benimsenmiştir.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde Millî edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren şiir ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. **Toplumcu gerçekçi şairler aşağıdaki edebî akımların hangisinden etkilenmiştir?**

A) Empresyonizm B) Sürrealizm C) Fütürizm D) Kübizm E) Egzistansiyalizm

11. ----; şiir, hikâye, roman, edebiyat tarihi, deneme gibi pek çok edebî türde eser vermiş bir edebiyatçıdır. Şiirlerinde özellikle "rüya, zaman, bilinçaltı, musiki, mimari ve geçmişe özlem" ön plana çıkar. Sanatçı, Yahya Kemal Beyatlı'dan etkilenmiş; sembolizmin etkilerini dizelerinde duyurmuştur.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Nazım Hikmet Ran
B) Orhan Seyfi Orhon
C) Cahit Sıtkı Tarancı
D) Ahmet Hamdi Tanpınar
E) Necip Fazıl Kısakürek

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. niyagrodha
koskoca bir ağaç görüyorum
ufacık bir tohumda
o ne ağaç ne tohum
om mani padme hum

Bu dizeler aşağıdaki sanatçılardan hangisine aittir?

A) Melih Cevdet Anday
B) Attilâ İlhan
C) Fazıl Hüsnü Dağlarca
D) Asaf Halet Çelebi
E) Behçet Necatigil

2. **Aşağıdakilerin hangisinde açıklamayla ayraç içindeki sanatçı uyuşmamaktadır?**

A) Yedi Meşale topluluğunun öykücüsüdür. (Kenan Hulusi Koray)
B) *Kar, Olvido, Ağrı, Fahriye Abla* gibi şiirlere imza atmıştır. (Ahmet Hamdi Tanpınar)
C) Kahramanlar, *Onar Mısra* adlı şiir kitaplarını kaleme almıştır. (Yaşar Nabi Nayır)
D) Romantizmden ve sembolizmden etkilenmiştir. (Cahit Sıtkı Tarancı)
E) Serbest ölçünün yanı sıra Batı şiirinin tekniklerini kullanmıştır. (Asaf Halet Çelebi)

3. "Öz şiir anlayışını temsil eden sanatçılardan biri şudur: ----." **cümlesi aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanamaz?**

A) Cahit Sıtkı Tarancı
B) Ziya Osman Saba
C) Ahmet Muhip Dıranas
D) Ercüment Behzat Lav
E) Necip Fazıl Kısakürek

4. Türk şiirinde köklü bir yenilik hamlesine imza atmıştır. Öncülüğünü yaptığı şiir hareketi; gündelik dille sıradan konuları anlatması, süslü ve sanatlı anlatımdan kaçınması, ölçü ve uyak gibi ahenk unsurlarından büsbütün uzak durması bakımından şiirimizde ses getirmiştir. Kapalı, imgesel yoğunluğun ön planda olduğu, tumturaklı söyleyişin egemen olduğu şiire karşı çıkması ve geleneği reddetmesi bakımından kendisinden sonra gelen pek çok şairi derinden etkilemiştir.

Bu parçada sözü edilen sanatçının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Lamelif*
B) *Tunç Sesleri*
C) *Vazgeçemediğim*
D) *Nerde Antigone*
E) *Kayayı Delen İncir*

ilkDörtBeş

5. İlk hasretiyle gençliğimin ilk elemleri
Ey paslı tellerinde gülen, ağlayan aruz
Ey eski dost yâd edelim eski demleri
Mademki son sadânı dağıtmış, yorulmuşuz

Anlat alevli bir çölün üstünde ansızın
Billur sesinle hıçkırarak doğduğun günü
Binbir diyarda binbir ilahi güzel kızın
Anlat nasıl terennümün inletti gönlünü

Bu dizelerin şairi aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

A) Rus şair Mayakovskiden etkilenerek fütürist şiirler yazma yoluna gitmiştir.
B) Ziya Gökalp'in yönlendirmesiyle heceye yönelen Beş Hececiler topluluğuna aittir.
C) *Perçemli Sokak* adlı şiiriyle imgeye yönelmiş ve II. Yeni şiirine uygun eserler vermiştir.
D) Cahit Zarifoğlu ile beraber *Mavera* dergisini çıkaran Yedi Güzel Adam'dan biridir.
E) 1980 Sonrası Türk Şiiri'nin önemli şairlerinden olan sanatçı, "Eşyanın Şairi" olarak anılmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. (I) Öz şiir anlayışında şiir dili her şeyin üstünde tutulmuştur. (II) Dolayısıyla şiirde şekil kaygısı ön plandadır. (III) Ahenk; söyleyiş tarzı, uyak, redif, ölçü ve ritimle sağlanır. (IV) Şairlerin kendilerine has bir imge düzenleri söz konusudur. (V) Şiirin sanat için değil, toplum için olduğu iddia edilir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde öz şiir anlayışı ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Önceleri halk şiirinden etkilenen sanatçı 1940'lı yıllarda toplumcu gerçekçi anlayışla eser vermeye başlamıştır. Serbest şiirler kaleme alan şairin *Dünyanın Bütün Çiçekleri* şiiri beğenilmiştir. *Bağbozumu Sofrası, Sakarya Meydan Savaşı* sanatçının eserlerinden bazılarıdır.

Bu parçada söz edilen sanatçının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Jakond ile Si-Ya-U*
B) *Bağımsızlık Gülü*
C) *Erciyes'ten Kopan Çığ*
D) *Deniz Sarhoşları*
E) *Bingöl Çobanları*

ÜçDörtBeş

8.
- *835 Satır*
- *Memleketimden İnsan Manzaraları*
- *Kuvayi Milliye Destanı*

Bu eserler aşağıdaki sanatçılardan hangisine aittir?

A) Cahit Külebi
B) Ahmed Arif
C) Ceyhun Atuf Kansu
D) Rıfat Ilgaz
E) Nazım Hikmet

9. I. Fransız sembolizmiyle Türk şiir geleneğini kaynaştırmıştır. Hece ölçüsünü kullanarak biçimsel kusursuzluğa önem verdiği şiirler kaleme almıştır. Aşkı ve insanın iç âlemini ele almıştır. Tek şiir kitabı *Şiirler*'dir ve *Fahriye Abla* adlı şiiriyle ünlenmiştir.

II. Şiirlerinde çocukluk özlemi, ev ve aile sevgisi, yoksul yaşamlara karşı utanç duyma, kadere boyun eğiş gibi ferdî konuları işlemiştir. Gayet sade ve açık bir dil kullanan sanatçının *Sebil ve Güvercinler* adlı eseri meşhurdur.

Numaralanmış bu parçalarda sözü edilen sanatçılar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II
A)	Ahmet Muhip Dıranas	Ziya Osman Saba
B)	Cahit Sıtkı Tarancı	Asaf Halet Çelebi
C)	Cevdet Kudret Solok	Muammer Lütfi Bahşi
D)	Vasfi Mahir Kocatürk	Sabri Esat Siyavuşgil
E)	Yaşar Nabi Nayır	Oktay Rifat Horozcu

10. Garipçiler, sanatsal zihniyetten (I) yana olmuşlardır. Ölçü ve uyağa karşı çıkmışlardır. Tüm edebî sanatları, ses ve şekil oyunlarını reddetmişlerdir (II). Şiirin günlük konuşma diliyle (III) yazılabileceğini savunmuşlardır. Şiirin gelenekten uzak olması gerektiğini (IV) belirtmişlerdir. Bilinçaltını (V) şiirin gerçek kaynağı kabul etmişlerdir.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1.

	I. Grup	II. Grup
I.	Oktay Rifat Horozcu	*Kolları Bağlı Odysseus*
II.	Melih Cevdet Anday	*Çakırın Destanı*
III.	Fazıl Hüsnü Dağlarca	*Karga ile Tilki*
IV.	Behçet Necatigil	*Evler*
V.	Attilâ İlhan	

I. grupta verilen sanatçılardan hangisi II. grupta verilen eserlerden biriyle ilişkilendirilemez?

A) V B) IV C) III D) II E) I

2. İkinci Yeni'nin en verimli şairlerindendir. Birinci Yeni şiirinden beslenerek İkinci Yeni'ye ulaşmıştır. Kapalı ve soyut anlatım tarzını yeğlemiştir. Halk, divan ve Batı edebiyatından yararlanmıştır. Bireyin iç dünyasını ve yalnızlığını duyurmuştur. *Arz-ı Hâl, Türkiye'm, Dünyanın En Güzel Arabistanı* sanatçının eserlerinden bazılarıdır.

Bu parçada tanıtılan sanatçı ile aşağıdakilerden hangisi aynı şiir anlayışına mensuptur?

A) Asaf Halet Çelebi
B) Orhan Veli Kanık
C) Kemalettin Kamu
D) Ülkü Tamer
E) Fazıl Hüsnü Dağlarca

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde Birinci Yeni şiiri ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?**

A) Günlük konuşma dilinde yer alan her kelimenin şiirde kullanılabileceği savunulmuştur.
B) Sözcükler gerçek anlamlarıyla kullanılmış ve şairanelikten uzaklaşılmıştır.
C) Hececi ve toplumcu gerçekçi şiir anlayışına destek olarak ortaya çıkmıştır.
D) Ölçü ve kafiyeyi şiirden dışlamışlardır.
E) Her türlü söz ve anlam sanatına karşı çıkılmıştır.

4. **Aşağıda verilen açıklamalardan hangisi ayraç içindeki sanatçıyla ilgili değildir?**

A) İmgesellikten uzak, açık bir şiir dili vardır. (Cahit Zarifoğlu)
B) II. Yeni şiirine özgü anlatım özelliklerini kullanarak İslamiyet'i esas alan konulara yönelmiştir. (Sezai Karakoç)
C) Toplumcu-siyasal şiirlerinden sonra İslami dünya görüşünü yansıtan şiirler kaleme almıştır. (İsmet Özel)
D) Geleneksel şiirimizin içerik ve biçim özelliklerini çağdaş bir yorumla sunmuştur. (Yavuz Bülent Bakiler)
E) 1960 sonrası toplumcu şairlerden olan sanatçı, sosyal meselelere yönelmiştir. (Süreyya Berfe)

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. 1980 sonrası Türk şiirinin kendine has sese sahip temsilcilerindendir. Klasik ve modern şiirden özümsediklerini şiirlerinde ustalıkla kullanmışlardır. Anne, çocuk, yalnızlık, ölüm, yabancılaşma gibi izlekleri işlemiştir. *40 Şiir ve Bir, Eskiden Terzi, Keder Gibi Ödünç* sanatçının eserlerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hüseyin Atlansoy
B) Haydar Ergülen
C) Refik Durbaş
D) Lale Müldür
E) Enis Batur

6. **Aşağıdaki eserlerden hangisi farklı bir şaire aittir?**

A) *Tuz*
B) *Karadut*
C) *Üvercinka*
D) *Üçü Birden*
E) *Yaradana Mektuplar*

ÜçDörtBeş

7. Halk şiirinin biçimsel özelliklerinden yararlandı. Hece ölçüsüyle ulusal ve epik nitelikte şiirler yazdı. Manzum oyunlar da deneyen sanatçı özellikle edebiyat ile ilgili inceleme ve araştırmalarıyla tanındı. *Tunç Sesleri, Geçmiş Geceler, Bizim Türküler* sanatçının yapıtlarından birkaçıdır.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Vasfi Mahir Kocatürk
B) Sabri Esat Siyavuşgil
C) Kenan Hulusi Koray
D) Muammer Lütfi Bahşi
E) Ziya Osman Saba

8. (I) Hisarcılar; Garipçilere ve II. Yenicilere tepki göstermişlerdir. (II) Millî, manevi ve kültürel değerleri öne çıkarmışlardır. (III) Ölçü, uyak gibi alışılageldik ahenk unsurlarını kullanmışlardır. (IV) Aşk, tabiat ve yurt sevgisi konularını ele almışlardır. (V) Sanatçının ideolojik tutum sergilemesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9.
- Hece vezniyle şiirler yazmıştır.
- Millî edebiyat zevk ve anlayışını sürdürmüştür.
- Anadolu'yu, deniz güzelliklerini ve tarihi işlemiştir.
- *Yayla Dumanı, Sarıkız Mermerleri* sanatçının önemli eserlerindendir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Arif Nihat Asya
B) Ahmet Kutsi Tecer
C) Ömer Bedrettin Uşaklı
D) Behçet Kemal Çağlar
E) Kemalettin Kamu

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

10.

- Şiire aruzla başlayıp heceye yönelmiştir. Gündelik hayatı işlemiştir. *Akından Akına, Bir Rüzgâr Esti, Âşıklar Yolu* sanatçının eserlerindendir.
- Duygu ve düşünceyi bir arada yürüten bir şiir anlayışı oluşturdu. Şiirlerinde Anadolu'yu ve yurt insanının sorunlarını işledi. Aşk, hasret, tabiat, ölüm, yiğitlik gibi konuları anlattı. *Bir Ömür Böyle Geçti, Gönülden Gönüle* sanatçının yapıtlarından bazılarıdır.
- *Aruza Veda* adlı şiiriyle aruz veznini bırakıp heceye yönelmiştir. Şiirlerinde genellikle egzotik sahnelere, hüzün ve melankoliye yer vermiştir. *Bulutlara Yakın, Gülistanlar ve Harabeler, Efsaneler, Cenk Duyguları* şairin eserlerinden birkaçıdır.
- Şiire aruz vezniyle başlayan sanatçı ilk şiirlerini Servetifünun etkisinde yazmıştır. Kurtuluş Savaşı yıllarında millî duyguları ve tarihsel kahramanlıkları işlemiştir. *Güneşin Ölümü*, sanatçının şiir türündeki eserlerindendir.

Yukarıda birer parçada tanıtılan Beş Hececiler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Faruk Nafiz Çamlıbel
B) Yusuf Ziya Ortaç
C) Enis Behiç Koryürek
D) Orhan Seyfi Orhon
E) Halit Fahri Ozansoy

ÜçDörtBeş

11. açlık ordusu yürüyor
adımları gök gürültüsü
türküleri ateşten
bayrağında umut
açlık ordusu yürüyor
şehirleri omuzlarında taşıyıp
daracık sokakları, karanlık evleriyle şehirleri
fabrika bacalarını

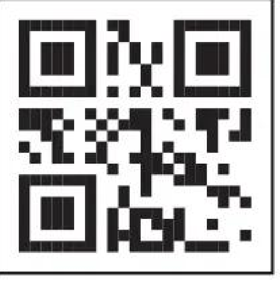
Bu dizeler aşağıdaki şiir anlayışlarından hangisini yansıtmaktadır?

A) Toplumcu şiir
B) Öz şiir
C) Hisar şiiri
D) II. Yeni şiiri
E) Mavera şiiri

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜNİTE 06.

Video

TANZİMATTAN CUMHURİYETE HİKAYE

DEDE KORKUT HİKAYELERİ - MESNEVİ - HALK HİKAYELERİ

DESTAN - EFSANE - MASAL - FABL

HİKAYE TÜRÜNÜN GENEL ÖZELLİKLERİ

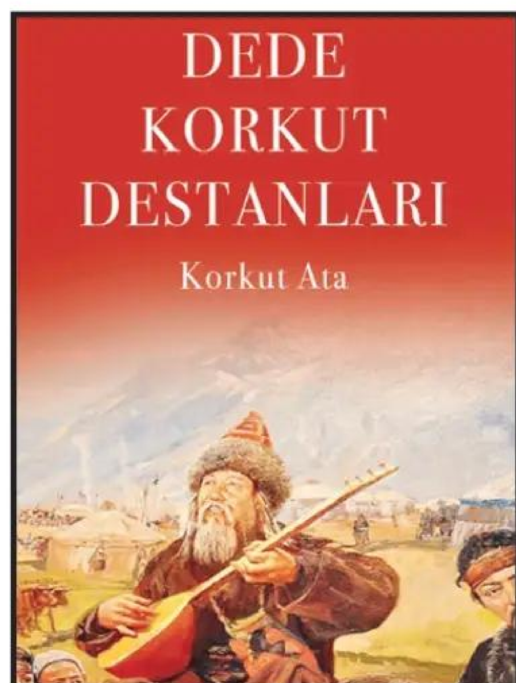
TANZİMAT'TAN MİLLİ EDEBİYAT'A HİKAYE

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE HİKAYE

ÜçDört Beş

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ

- *Kitâb-ı Dede Korkut, Kitâb-ı Dedem Korkut Alâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzhan* gibi isimlerle bilinir.
- Bir ön söz ve on iki hikâyeden meydana gelir.
- Anonim nitelik taşıyan eserin Dresden ve Vatikan olmak üzere iki nüshası vardır.
- Oğuz Türkçesinin dil özelliklerini barındıran esere adını veren Dede Korkut, eserin ana kahramanı olmakla birlikte bilge ve seçkin bir zattır.
- Hikâyeler nazım ve nesir karışık hâldedir; olay anlatılan kısımlar nesir (düzyazı), duygu içeren bölümler nazım (şiir) biçimindedir.
- Seciden (düzyazı uyağı) ve aliterasyonlardan yararlanılan eser, XV. yüzyılda yazıya geçirilmiştir.
- Hikâyelerde çoğunlukla Oğuzların iç ve dış düşmanlarla mücadelesi ele alınmıştır.
- Eserde sözü edilen olaylar, Doğu Anadolu Bölgesi ile Azerbaycan'da geçmektedir.
- *Dede Korkut Hikâyeleri*, destandan halk hikâyeciliğine geçiş ürünü olduğu için eserde hem İslamiyet öncesi hem de İslami edebiyatımızın izleri bir arada bulunur.
- Muharrem Ergin, Orhan Şaik Gökyay, Kilisli Muallim Rıfat gibi edebiyat araştırmacıları *Dede Korkut Hikâyeleri* üzerinde çalışmışlardır.
- Eserdeki hikâyeler şunlardır:

1. *Dirse Han Oğlu Boğaç Han*
2. *Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması*
3. *Kam Püre Bey Oğlu Bamsı Beyrek*
4. *Kazan Bey Oğlu Uruz'un Tutsak Olması*
5. *Duha Koca Oğlu Deli Dumrul*
6. *Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı*
7. *Kazılık Koca Oğlu Yegenek*
8. *Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi*
9. *Begil Oğlu Emren*
10. *Uşun Koca Oğlu Segrek*
11. *Salur Kazan'ın Tutsak Olup Oğlu Uruz'un Çıkarması*
12. *İç Oğuz'un Dış Oğuz'a Asi Olup Beyrek'in Öldürülmesi*

ÖRNEK 1

(I) *Dede Korkut Hikâyeleri*, manzum-mensur karışık yapıdadır. (II) Hikâyelerin yazarı, Dede Korkut adındaki bilge şahsiyettir. (III) Hikâyelerde Doğu Anadolu ve Azerbaycan dolaylarında yaşayan Oğuzların iç ve dış mücadeleleri, olağanüstü güçlere karşı savaşı anlatılır. (IV) Hikâyelerde doğa, canlı ve faal olarak betimlenmiştir. (V) Eserde dönemin yaşayış tarzının yansımaları söz konusudur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

MESNEVİ

- İran edebiyatından alınan mesnevi, beyitlerle kurulan divan edebiyatı nazım şekillerindendir.
- Olay anlatımına dayanması bakımından mesnevi, divan edebiyatının romanı olarak kabul edilmektedir.
- Mesnevi, şekil yönünden nazım niteliği taşımakla beraber anlatmaya bağlı metin olarak kabul edilmektedir.
- Mesnevide genelde aşk maceraları (*Leyla ile Mecnun, Hüsn ü Aşk*) anlatılır, bazı mesnevilerde ise savaş ve kahramanlık (*İskendername*, *Cemşid ü Hurşid*) konu edilir.
- Kimi mesneviler didaktik yani öğretici (*Kutadgu Bilig*, *Hayriyye*) niteliktedir.
- Aruzun kısa kalıplarıyla yazılan ve her beyti kendi arasında uyaklı olan (aa-bb-cc-dd-ee...) bir nazım biçimidir.
- Mesnevinin beyit sayısı sınırsızdır ve bu özelliği vesilesiyle uzun olaylar zincirini anlatmaya müsaittir.
- Beş mesnevi yazan şaire "hamse" sahibi denmiştir, hamse sahibi şairler şunlardır:
  - Ali Şir Nevaî, Hamdullah Hamdî, Taşlıcalı Yahya, Nergisî, Nevizade Ataî, Lamii Çelebi, Genceli Nizamî
- Edebiyatımızdaki ilk mesnevi Yusuf Has Hacip'in yazdığı *Kutadgu Bilig* adlı eserdir.
- Türk edebiyatının başlıca mesnevileri ve şairleri şunlardır:
  - Yusuf Has Hacip: *Kutadgu Bilig* (11. yüzyıl)
  - Edip Ahmet Yüknekî: *Atabetü'l-Hakâyık* (12. yüzyıl)
  - Mevlana: *Mesnevi* (13. yüzyıl)
  - Yunus Emre: *Risaletü'n-Nushiyye* (13. yüzyıl)
  - Hoca Mesut: *Süheyl ü Nevbahar* (14. yüzyıl)
  - Âşık Paşa: *Garibnâme* (14. yüzyıl)
  - Ahmedî: *İskendername, Cemşid ü Hurşid* (14. yüzyıl)
  - Gülşehrî: *Mantıku't-Tayr* (14. yüzyıl)
  - Ahmed-i Daî: *Çengname* (15. yüzyıl)
  - Süleyman Çelebî: *Vesiletü'n-Necat* (15. yüzyıl)
  - Şeyhî: *Harname, Hüsrev ü Şirin* (15. yüzyıl)
  - Fuzulî: *Beng ü Bade, Leyla ile Mecnun* (16. yüzyıl)
  - Nabî: *Hayriyye, Hayrabad* (17. yüzyıl)
  - Şeyh Galip: *Hüsn ü Aşk* (18. yüzyıl)

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

"Kuşların dili" anlamına gelen ve mesnevi nazım şeklinde yazılmış olan ---- adlı eser, İranlı şair Feridüddin Attar tarafından kaleme alınmıştır. İçinde tasavvufi hikâyeler bulunan eserin Türkçe uyarlaması, yazıldığı dönemin dil özelliklerini göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) *Makâlât*
B) *Garibnâme*
C) *Mantıku't-Tayr*
D) *Dânişmendnâme*
E) *Atebetü'l-Hakâyık*

AYT - 2018

ÜçDört Beş

HALK HİKÂYELERİ

- Anlatmaya dayalı halk edebiyatı ürünlerindendir.
- Olay çevresinde gelişen; bu bakımdan kişi, yer, olay ve zaman unsurlarına dayanan bir metin türüdür.
- Halkın sözlü geleneğinde doğup şekillenen bu metinler, anonim nitelik taşımaktadır.
- Destanların tarihsel süreçte şekil ve konu değişikliğine uğramasıyla ortaya çıkmıştır.
- Kahramanlar, destanlardaki kadar olağanüstü nitelikler taşımamakla beraber az da olsa sıra dışı özellikler taşır.
- Halk hikâyelerini genelde "âşık" adı verilen saz şairleri anlatmıştır.
- Nazım ve nesir karışık hâldedir; olaylar nesir, kahramanların karşılıklı konuşmaları nazım hâlindedir.
- Halk hikâyeleri, sözlü gelenekte doğmuştur; bunlar, varyantlaşarak yöreden yöreye farklı anlatım özellikleri kazanmıştır.
- Halk hikâyeleri genelde aşk konusunun ele alındığı anlatılardır.

> *Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Vamık ile Azra, Âşık Garip...*

- Bazı halk hikâyeleri dinî-tasavvufi unsurlar içermektedir.

> *Hayber Kalesi'nin Fethi ...*

- Bazı halk hikâyelerinde savaş ve kahramanlık konusu işlenmiştir.

> *Köroğlu, Yaralı Mahmut, Danişmendname, Battalname ...*

- Halk hikâyeleri dört bölümden oluşur:

a. Fasıla (Fasıl)

- Saz şairi bu bölümde ustalığını kanıtlamak için bir divani, türkü ve tekerleme söyler.

b. Döşeme

- Kalıplaşmış ifadelerle başlar, bu ifadeler düzyazı ya da şiir biçiminde olabilir. Kahramanlar tanıtılır.

c. Asıl Olay

- Bu bölümde asıl konuya geçiş yapılır.
- Olay gelişir ve bir sonuca kavuşturulur.

d. Dua

- Halk hikâyesinin son kısmıdır ve sevip de kavuşamayanlara dua edilir.

e. Efsane

- Olayla doğrudan ilgisi bulunmayan bir bölümdür.
- Hikâye olumsuz biterse eklenir.

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Zühre'nin annesi sihirbazı çağırıp durumu anlattı: "Padişah, Zühre'yi Tahir'e verecek, ben buna razı değilim. Tahir, vezir oğlu; benim kızım padişahlara layıktır. Bir ilaç ile padişahı Tahir'den soğut." dedi. Padişah, sihirbazın hazırladığı şerbeti içince Tahir'den soğudu ve onu saraydan kovdu. Tahir ile Zühre birbirinden ayrılınca gece gündüz ağlaştılar. Zühre'nin aşkından deliye dönen Tahir, eline sazını alıp bağlara ve bahçelere gidip türküler söylemeye başladı:

Yârden ayrılmaklığım figândır
Dîdelerim pürnem, kaddim kemândır
Tan etmeyin dostlar âh u zârıma
Dostu görmeyeli hayli zamandır

diyerek gönlünü avutmaya çalışıyordu. Bazen de aklına gelen türküleri yazıyor ve geçtiği yerlerde bırakıp gidiyordu. Bu şiirler başkalarının eline geçince aşkları bütün şehre yayıldı. Yaşlı kadınlar bu şiirlerden bazılarını Zühre'ye de götürüyorlardı.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Bir halk hikâyesinden alınmıştır.
B) Mensur ve manzum parçalar içerir.
C) Ait olduğu dönemin dil özelliklerini yansıtır.
D) Nesil çatışması üzerine kurulmuştur.
E) Olağanüstü ögeye yer verilmiştir.

AYT - 2018

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 4 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

***Dede Korkut Hikâyeleri* ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Hikâyelerin dili, 14 ve 15. yüzyıl konuşma Türkçesidir.
B) Kelimelerin çoğu Türkçe kökenlidir.
C) Manzum ve mensur anlatım iç içedir.
D) Anlatım son derece canlı ve hareketlidir.
E) Hikâyeler, Dede Korkut tarafından kaleme alınmıştır.

ÖSYM - 2014

ÖRNEK 5

Aşağıdaki yargıları "Doğru (D) / Yanlış (Y)" **olarak değerlendiriniz.**

a. ( ) Mesnevi, divan edebiyatının romanı olarak kabul edilen bir türdür.

b. ( ) *Dede Korkut Hikâyeleri*, destandan halk hikâyeciliğine geçiş ürünüdür.

c. ( ) Halk hikâyelerinde olay anlatılan kısımlar manzumdur.

d. ( ) Mesnevinin her beyti kendi arasında uyaklıdır.

e. ( ) *Dede Korkut Hikâyeleri*, 10. yüzyılda yazıya aktarılmıştır.

f. ( ) Halk hikâyelerinde en çok dinî ve tasavvufi konular ele alınmıştır.

g. ( ) *Kerem ile Aslı*, *Arzu ile Kamber*, *Ferhat ile Şirin* tanınmış mesnevi örneklerindendir.

h. ( ) *Dede Korkut Hikâyeleri* ve halk hikâyesi anlatmaya dayalı metin örneklerindendir.

ı. ( ) Mesneviler genelde bir tekerleme ile başlamaktadır.

ÖRNEK 6 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

XVIII. yüzyılda yaşamış Klasik Türk edebiyatı şairidir. Sebk-i Hindî'nin önemli temsilcileri arasında gösterilir. Genç yaşta divan sahibi olmuştur. Divan şiiri geleneğinin son büyük temsilcilerinden biri olarak kabul edilir. Mesnevi yazma gücünü alegorik bir eser olan *Hüsn ü Aşk* adlı eseriyle ispat etmiştir.

Bu parçada söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nâbî
B) Nedîm
C) Şeyh Gâlip
D) Şeyhülislam Yahyâ
E) Hayâlî

AYT - 2018

ÖRNEK 7

(I) Mesnevi her beyti kendi arasında kafiyeli olan bir nazım biçimidir. (II) Uzun aşk ve kahramanlık olaylarının anlatılmasına elverişli olması bakımından divan edebiyatının romanı olarak kabul edilmiştir. (III) Mesnevi genelde aruzun uzun kalıplarıyla yazılır. (IV) Klasik Türk şiirinin en uzun nazım biçimidir. (V) Beş mesnevisi bulunan sanatçıya hamse sahibi unvanı verilir ve Ali Şir Nevaî, Taşlıcalı Yahya, Nevizade Ataî bu unvana sahip sanatçılardandır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde mesnevi ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ - MESNEVİ - HALK HİKÂYELERİ

1. Kazan Han dedi:

Kara ejderha oldu Tepegöz
Gökyüzünde çevirdim yenemedim Basat
Kara kaplan oldu Tepegöz
Kara kara dağlarda çevirdim yenemedim Basat
Kükremiş aslan oldu Tepegöz
Kalın sazlarda çevirdim yenemedim Basat

Basat dedi: "Ben Tepegöz'ü öldürmeye gidiyorum." Kazan: "Sen bilirsin. Babası ağladı. Oğul ocağımı sahipsiz koyma, kerem eyle, varma." dedi.

Bu parçanın alındığı eserle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Olağanüstülükler söz konusudur.
B) Hakaniye lehçesini yansıtmaktadır.
C) 1 ön söz ve 12 hikâyeden oluşur.
D) Destandan halk hikâyesine geçiş örneğidir.
E) Nazım ve nesir karışıktır.

2. Halk hikâyeleri, geleneksel anlatılar arasında (I) kabul edilmektedir. Genellikle aşk maceralarının (II) anlatıldığı halk hikâyeleri, destana göre olağanüstülüklere daha çok yer verilen (III) bir edebiyat türüdür. Halk hikâyeleri nazım ve nesir karışık yapıdadır. (IV) Bu anlatılar, söylendiği yöreye göre farklılıklar gösterebilmektedir. (V) Bu duruma "varyantlaşma" adı verilir.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Mesnevi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Olay etrafında gelişen metin türlerindendir.
B) İran edebiyatından alınan bir nazım şeklidir.
C) *Kutadgu Bilig*, Türk edebiyatındaki ilk örneğidir.
D) Beyit sayısında sınır yoktur.
E) "aa-ba-ca-da..." şeklinde uyaklanır.

4. Halk hikâyeleri, aşkın yanı sıra kahramanlığı konu alır.

Buna göre, aşağıdaki halk hikâyelerinden hangisi konusu bakımından diğerlerinden farklıdır?

A) *Ferhat ile Şirin* B) *Kerem ile Aslı*
C) *Tahir ile Zühre* D) *Köroğlu*
E) *Âşık Garip*

5. (I) Halk hikâyesi, anlatmaya dayalı ve geleneksel bir metin örneğidir. (II) Sözlü gelenekte doğarak şekillenmiştir. (III) Olayların başından geçtiği kahramanlar genelde hayvanlar ve bitkilerdir. (IV) Halk hikâyelerindeki kahramanlar destanlardaki kadar olağanüstü nitelikler taşımaz. (V) Bununla birlikte söz konusu hikâyeler az da olsa olağandışı varlık ve olaylar barındırır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Bir eşek var idi zâif ü nizâr
Yük elinde katı şikeste vü zâr
(Zayıf bir eşek vardı./Yük taşımaktan kırılıp giderdi.)

Gâh odunda vü gâh suda idi
Dün ü gün kahr ile kısuda idi
(Bazen odun çeker, bazen su taşırdı./Gece gündüz sıkıntıdaydı.)

Ol kadar çeker idi yükler ağır
Ki teninde tü komamışdı yağır
(O kadar ağır yükler taşırdı ki/Yaralardan sırtında tüyü kalmamıştı.)

Bir mesneviden alınan bu dizeler aşağıdaki edebî türlerden hangisine yakındır?

A) Hikâye B) Destan C) Fabl D) Efsane E) Halk hikâyesi

7. I. Destansı hikâye
II. Destan
III. Masal
IV. Efsane
V. Mensur şiir

***Dede Korkut Hikâyeleri*'nin türü ve anlatımı ile ilgili yukarıdakilerden hangisi doğrudur?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Halk hikâyesinde esas konuya geçilen kısımdır, hikâyeye konu olan hadise gelişir ve sona erer.

Bu cümlede halk hikâyelerini oluşturan bölümlerden hangisi tanıtılmaktadır?

A) Efsane B) Asıl olay C) Döşeme D) Fasıla E) Dua

9. Aşağıdaki mesnevilerden hangisinin yüzyılı yanlış verilmiştir?

A) *Hayriyye* - 17. yüzyıl
B) *Beng ü Bade* - 16. yüzyıl
C) *Mantıku't-Tayr* - 14. yüzyıl
D) *Risaletü'n-Nushiyye* - 18. yüzyıl
E) *Harname* - 15. yüzyıl

10. Kerem yola revan olup giderken Elmalı Dağı'na geldiler. Kerem sofu'ya:

— Bu dağı bilir misin? Buna Elmalı Dağı derler. Eğlen bir türkü söyleyeyim de öyle gidelim, deyip bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:
Gel gidelim Sofu Kardeş
Bugün Aslı'm göç eylemiş
Ben ağlarım sen ağlama
Bugün Aslı'm göç eylemiş

Bu parçanın alındığı eserin metin türü aşağıdakilerin hangisidir?

A) Destan B) Mesnevi C) Efsane D) Halk hikâyesi E) Masal

11.
- *Leyla ile Mecnun*
- *İskendername*
- *Hüsn ü Aşk*
- *Vesiletü'n Necat*

Yukarıda verilen mesnevilerle sanatçılar eşleştirilirse hangi sanatçı dışarıda kalır?

A) Ahmedî B) Süleyman Çelebi C) Fuzulî D) Şeyh Galip E) Gülşehrî

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş DESTAN

DESTANLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Edebiyatın en eski türlerinden biri olan destan, anonim halk edebiyatı verimlerindendir.
- Destan, Farsça kökenli bir sözcük olup Batı dillerinde "epope" sözcüğü ile karşılanmıştır.
- Epik niteliği öne çıkan destanlar; savaş, deprem, sel, kıtlık, göç gibi geniş toplum kesimlerini derinden etkileyen olayların bir kahramanlık öyküsü etrafında anlatılması neticesinde oluşur.
- Destan türünün ne zaman ortaya çıktığı kesin olarak bilinmemektedir.
- Bu tür metinlerde genelde savaş ve kahramanlık konusu olağanüstü olay ve kişiler eşliğinde ele alınır.
- Destan, millî karakteri güçlü olan bir edebiyat verimidir; destanlara bakılarak bir ulusun tarihi, coğrafyası, dili, edebiyatı, kültürü, toplumsal yapısı ve zihniyeti hakkında önemli ipuçları elde edilebilir.
- Anlatmaya bağlı edebî metinlerden olan destanlar, uzun (dörtlük sayısı sınırsız) ve manzum hikâyelerdir. Bu manzum anlatılar, zamanla düzyazı biçiminde de verilmiştir.
- Türk destanları ile ilgili ayrıntılara Çin, Arap, İran ve Bizans kaynaklarında rastlanır.
- Bir destanda sıkça yinelenen varlık ya da kavramlara motif adı verilir. Türk destanlarındaki başlıca motifler: ışık, rüya, ağaç, at, kırklar, ok, yay, bozkurt, aksakallı ihtiyar...
- Destanlar, doğal ve yapay olmak üzere ikiye ayrılır:

ÜçDört Beş DOĞAL DESTANLAR

- Söyleyeni belli olmayan, halkın ürünü sayılan destanlardır ve oluşum evreleri şöyledir:
- **Çekirdek (oluş) aşaması:** Bu safhada, ulusun mazisinde derin etkiler uyandıran bir olay meydana gelir.
- **Yayılma aşaması:** Bu safhada destana konu olan olay, dilden dile aktarılarak farklı bölgelere ulaşır.
- **Derleme aşaması:** Bu son safhada ise sözlü gelenekte var olan destan; usta bir ozan tarafından halk arasından derlenir, toplanır ve manzum hâlde yazıya aktarılır.

TÜRK EDEBİYATINDA İSLAMİYET ÖNCESİ DOĞAL DESTANLAR

Altay-Yakut Destanları

- ***Yaradılış Destanı*:** Destanda dünyanın nasıl var olduğundan ve insanın ortaya çıkışından söz edilmektedir. Türklerin ilk destanı olup Türkolog W. Radloff tarafından derlenmiştir.

Saka (İskit Destanları):

- ***Alp Er Tunga Destanı*:** Türklerle İranlılar arasındaki savaşların anlatıldığı destandır. Destanda İskitlerin meşhur hükümdarı Alp Er Tunga'nın yiğitlikleri konu edilir.
- ***Şu Destanı*:** Türk hükümdarı Şu'nun başından geçenlerin anlatıldığı bir destandır. Destanda Türklerle Zülkarneyn (Büyük İskender) arasındaki mücadeleler işlenmektedir.

Hun Destanları

- ***Oğuz Kağan Destanı*:** Hun Hükümdarı Mete olduğu düşünülen Oğuz Kağan'ın hayatının ve başından geçen olağanüstü olayların anlatıldığı bir destandır. Destanda Hun İmparatorluğu'nun nasıl kurulduğu anlatılmaktadır. Oğuz Kağan'ın ülkesini güçlendirip ölümünden evvel oğulları arasında paylaştırması işlenmektedir. Destan, Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra *Oğuzname* olarak anılmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- ***Attila Destanı***: Batı Hun Hükümdarı Attila'nın seferlerinin ve kahramanlıklarının anlatıldığı destandır. Attila'nın Avrupa'ya düzenlediği akınlar konu edilir.

Göktürk Destanları

- ***Ergenekon Destanı***: Destanda Göktürklerin dört bir tarafı dağlarla çevrili olan Ergenekon'a sığınması anlatılır. Dört yüzyıl süresince Ergenekon'da mahsur kalan Türkler, çoğalıp güçlendikten sonra demirden dağı eriterek buradan kurtulurlar.
- ***Bozkurt Destanı***: Destanda Türklerin dişi bir kurt sayesinde yok olmaktan kurtulması anlatılır.

Uygur Destanları

- ***Türeyiş Destanı***: Uygur Türklerinin neslinin devamını sağlayan evliliği anlatan destandır. Destanda Türk kağanının, kızlarını yeryüzüne bozkurt suretinde inen Tanrı ile evlendirmesi işlenir.
- ***Göç Destanı***: Bu destan, *Türeyiş Destanı*'nın bir devamıdır. Uygurların kendilerine ait olan "Yada Taşı"nı yitirmeleriyle gelişen olayların anlatıldığı destanda Uygurların kıtlık ve kuraklık nedeniyle göç etmek zorunda kalışları anlatılır.

TÜRK EDEBİYATINDA İSLAMİYET SONRASI DOĞAL DESTANLAR

- ***Manas Destanı***: Kırgız Türklerine aittir. Kırgızların İslam'ı benimsemesinden sonraki savaşlarını konu alır. Dünyanın en uzun destanı olup İslami Dönem Türk edebiyatının ilk destan örneğidir. Manas adlı bir kahramanın İslam'ı yaymak için verdiği mücadeleyi konu almaktadır. Bu destanı okuyan kişilere "Manasçı" adı verilmektedir.
- ***Satuk Buğra Han Destanı***: Karahanlı Hükümdarı Satuk Buğra Han'ın Müslüman olarak İslam dinini yaymak için verdiği mücadeleler anlatılmaktadır.
- ***Cengizname***: 13. asırda ortaya çıkmıştır. Destanda Cengiz, Müslüman bir Türk hükümdar olarak anlatılmaktadır.
- ***Seyyid Battal Gazi Destanı***: Battal Gazi'nin İslam'ı yaymak için verdiği mücadeleler konu edilir. Türkler ile Bizanslılar arasındaki mücadeleler, destanın omurgasını oluşturmaktadır. Battal Gazi; yiğit, savaşçı, bilge, zeki, akıllı ve dindar bir komutan olarak tanıtılmıştır. Battal Gazi; Bizanslıların yanı sıra cadı, dev, büyücü gibi doğaüstü güçlere karşı mücadele vermiştir.
- ***Danişmend Gazi Destanı***: Melik Danişmend Gazi'nin Anadolu'daki fetih ve mücadelelerinin konu edildiği bir destandır. Seyyid Battal Gazi'nin torunu olan Danişmend Gazi, cesur bir komutan olarak anlatılmıştır.
- ***Köroğlu Destanı***: Asıl adı Ruşen olan Köroğlu'nun Bolu Beyi'ne karşı verdiği mücadele konu edilmiştir. Bu destan, çok geniş bir coğrafyada söylenmiştir. Destanın yanı sıra halk hikâyesi olanı da vardır.

DÜNYA EDEBİYATINDA DOĞAL DESTANLAR

- ***Gılgamış Destanı***: Dünya edebiyatının en eski destan örneğidir ve Sümerlere aittir.
- ***İlyada ve Odysseia***: Yunan destanlarıdır ve Homeros tarafından yazıya aktarılan bu destanlarda Troya Savaşlarından söz edilmektedir.
- ***Şehname***: İranlılara ait bir destandır. Firdevsi tarafından yazıya aktarılan destanda Türkler ile Farslar arasındaki mücadeleler konu edilir. Destanda İranlı Rüstem'in kahramanlıkları ele alınır.
- ***Ramayana ve Mahabarata***: Hint destanlarıdır. Mahabarata 200 bin dizeden meydana gelmektedir.
- ***Kalevala***: Fin destanıdır ve beş kahramandan bahsedilir.
- ***Nibelungen***: Alman destanıdır.
- ***Şinto***: Japon destanıdır.
- ***İgor***: Rus destanıdır.
- ***Le Cid***: İspanyollara ait bir destandır.
- ***Beowulf***: İngiliz destanıdır.
- ***Chanson de Roland***: Fransız destanıdır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

YAPAY DESTANLAR

- Söyleyeni yani şairi belli olan destanlardır.
- Bu destanlarda yer ve zaman daha belirgindir.
- Yapay destanı olan şairlerden Fazıl Hüsnü Dağlarca, edebiyatımızda "Destan Şairi" olarak anılmıştır.
- Türk edebiyatındaki yapay destanlar ve sanatçıları şöyledir:
  - *Genç Osman Destanı*: Kayıkçı Kul Mustafa
  - *Kurtuluş Savaşı Destanı*: Nazım Hikmet
  - *Üç Şehitler Destanı*: Fazıl Hüsnü Dağlarca
  - *Çakırın Destanı*: Fazıl Hüsnü Dağlarca
  - *Sakarya Destanı*: Ceyhun Atuf Kansu
  - *Çanakkale Şehitlerine*: Mehmet Âkif Ersoy
- Dünya edebiyatındaki yapay destanlar ve sanatçıları şöyledir:
  - *Kurtarılmış Kudüs*: Tasso (İtalya)
  - *Çılgın Orlando*: Ariosto (İtalya)
  - *İlahi Komedya*: Dante (İtalya)
  - *Henriade*: Voltaire (Fransa)
  - *Kaybolmuş Cennet*: Milton (İngiltere)
  - *Aeneis*: Vergilius (Latin)

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

Türk tarihinin akışına uygun olarak İslamiyet'ten önceki Türk destanları; Eski Türk, Hun, Göktürk ve Uygur destanları olmak üzere dört bölümde toplanabilir.

Aşağıdaki destanlardan hangisi, bu parçada dile getirilen bölümlerden birine dâhil edilemez?

A) *Alp Er Tunga*
B) *Ergenekon*
C) *Şu*
D) *Manas*
E) *Türeyiş*

ÖSYM - 2014

ÖRNEK 2 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

"Günlerden bir gün Çinliler kendi aralarında konuştular. "Hatun Dağı'nın tüm varlığı, bütün mutluluğu Kutlu Dağ denilen bir kaya parçasına bağlıdır. Eğer Türkleri zayıflatarak yıkmak istiyorsak bu kayayı onların elinden almamız gerekir." dediler. Bu konuşmadan kısa süre sonra bir Çin prensesini Uygur hakanıyla evlendirdiler ve bunun karşılığında o kayanın kendilerine verilmesini istediler. Genç Uygur hakanı bu isteği düşünmeden kabul etti. İşte ne olduysa o zamandan sonra oldu. Halk bir daha hiç rahat yüzü görmedi. Nehirler kurudu, göllerin suları buharlaşıp gitti. Topraklar çoraklaştı, ürün vermez oldu. Aradan günler geçti. Sonunda bütün yurtta canlı cansız, evcil yaban, çoluk çocuk kim varsa hepsi bir ağızdan "Göç! Göç!" diye bağrışmaya başladı. Yollara koyularak yuvalarını geride bıraktılar. Hiç bilmedikleri ülkelere doğru göç etmeye başladılar. Uygurların başlarına gelen bu hadisenin acısı dilden dile dolaştı. Yeri geldi ozanların kopuzunda hayat buldu, yeri geldi kalem ehli kimselerin kitaplarında silinmemek üzere kâğıda işlendi.

Bu parçada destanın oluşumuyla ilgili aşağıdaki "gerekli şart ve safhalardan" **hangisi hakkında bilgi yoktur?**

A) Çekirdek dönem
B) Sözlü gelenek
C) Kahramanın ortaya çıkışı
D) Destan anlatıcısı
E) Yazıya geçirilme

AYT - 2022

ÖRNEK 3 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

I. Demir
II. Altın Yay
III. Işık
IV. Ağaç

Yukarıdaki mitolojik ögelerden Türk destanlarında yer alanlar aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) I, II ve IV
E) I, II, III ve IV

ÖSYM - 2012

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 4

ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi Türk destanlarından biridir?

A) *Cengiz Han Destanı*

B) *Köroğlu Destanı*

C) *Satuk Buğra Han Destanı*

D) *Danişmend Gazi Destanı*

E) *Bozkurt Destanı*

AYT - 2020

ÖRNEK 5

Bir zamanlar Malatya Aslantepe'de kızı ile birlikte yaşayan fakir bir kadın varmış. Kızın güzelliği dillere destanmış. Söylenceye göre civarda yaşayan kralın oğlu, kızın güzelliğini duyup onunla evlenmek ister. Kız, annesine sormadan ve kendisi giderse onun burada yalnız başına ne yapacağını düşünmeden "evet" der. Oysa annenin gönlü yoktur kızını göndermeye. Günlerce düğünler yapılır, yemekler yenilir ve nihayet kızı götürmeye bir alay gelir. Gelini alıp yola koyulurlar. Kayaların bulunduğu yere gelince alay durur. Çünkü gelin, annesinin evinde oklavasını unutmuştur. İki atlı süratle oklavayı almaya gider. Yaşlı anne artık dayanamaz ve: "Gelinliğinle, alayınla, askerinle, çeyizinle taş kesil!" diye beddua eder. Evladının vefasızlığı karşısında içi yanmış annenin bedduası kabul olur ve hepsi birden taş kesilir.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Bir efsaneden alınmıştır.

B) Mekân, gerçeğe uygundur.

C) Olayın başlangıcı, dinî unsurlara dayanmaktadır.

D) Anlatmaya bağlı metin örneğidir.

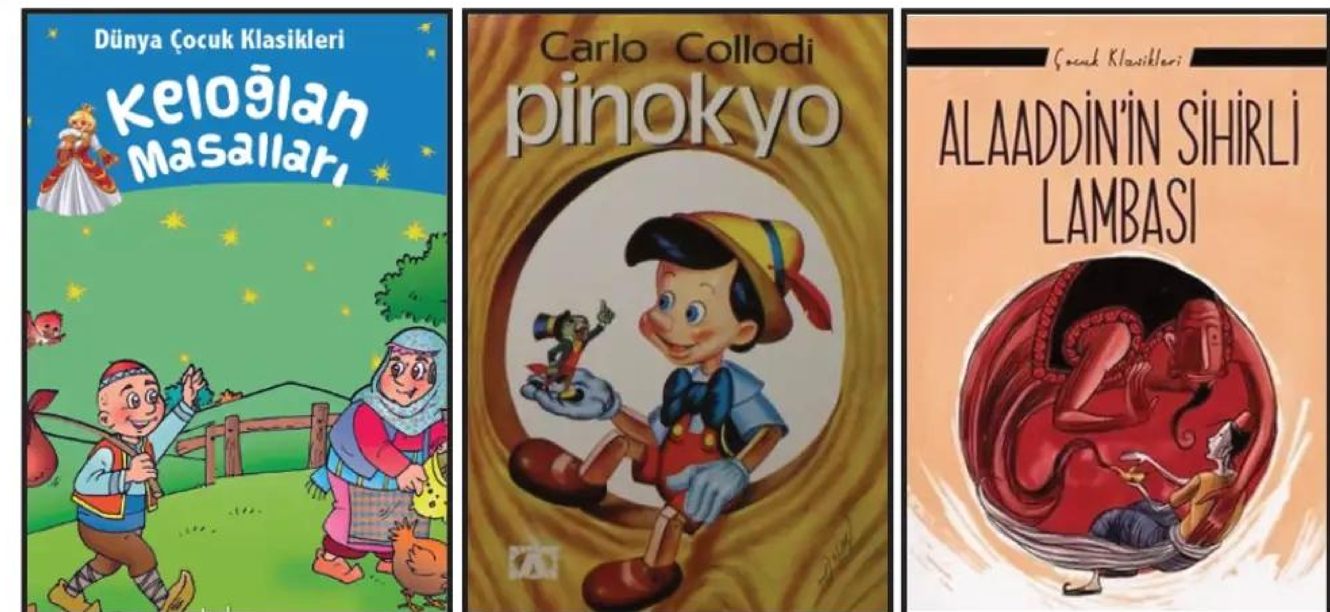
E) Aile ilişkileri, olay örgüsünün oluşumunda etkilidir.

ÜçDört Beş — EFSANE

EFSANELERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Edebiyatın en eski verimleri arasında yer alır ve "söylence" olarak da adlandırılır.
- Gerçek bir olay veya kişiye dayanmakla beraber olağanüstülükler de içerir.
- Kuşaktan kuşağa sözlü gelenek çerçevesinde aktarılır ve anlatmaya bağlı metinler içerisinde yer alır.
- Efsaneler, gerçekliğine uzunca bir süre inanılmış halk anlatılarıdır.
- Her milletin kendine özgü efsaneleri vardır.
- Efsaneler, folklorun en nadide örnekleri arasında yer almaktadır.
- İnsanların eski çağlarda sebeplerini izah edemedikleri doğa olaylarını efsanevi biçimde açıklamaya çalışmaları efsanelerin doğuşuna zemin hazırlamıştır.
- Nesilden nesile aktarılırken bazı değişimlere uğrayan efsanelerin ortaya çıkışında düş gücünün önemli yeri vardır.
- Efsanelerde konuşma dili öne çıkar.
- Türk edebiyatındaki efsanelerde kahramanlık, yiğitlik, dürüstlük, adalet, cesaret gibi konular üzerinde durulmuştur.
- Efsaneler; konuları bakımından olağanüstü şahıs ve varlıkları konu alan, dinsel, tarihsel ve doğa varlıklarının oluşumunu konu alanlar olmak üzere dört grupta incelenir.

ÜçDört Beş — MASAL

- Anonim nitelik taşıyan masal, sözlü gelenekte doğmuş bir yazı türüdür.
- Edebiyatın en eski türlerinden biri olan masallarda hayal ürünü olay ve kahramanlar anlatılır.
- Masalların yapı unsurları şunlardır:

  Döşeme: Genelde tekerlemelerden oluşur.

  Serim: Olaya giriş bölümüdür.

  Düğüm: Olayın gelişme bölümüdür.

  Çözüm: Olayın sonuç bölümdür.

  Dilek: "Onlar ermiş muradına, darısı buradakilerin başına!" gibi tekerlemeyle sona eren bölümdür.
- Olağanüstü olayların anlatıldığı masalların kahramanları cin, peri, dev gibi olağandışı karakterlerdir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Yer ve zaman kavramının belli olmadığı bu metin türünde dinî ve millî unsurlara yer verilmediği için masalların evrensel olduğu söylenebilir ki destanlardan ayrılan temel yönü de budur.
- Genelde öğrenilen geçmiş zaman eki olan "-miş"li yüklemlerle oluşturulur.
- Masalın sonunda iyiler ödüllendirilirken kötüler cezalandırılır, bu yönüyle masalların öğüt verici ve eğitsel yönü ağır basar.
- İyi-kötü (ak-kara) çatışmasının bulunduğu masallar; hayvan masalları, asıl masallar, güldürücü-eğlendirici masallar ve zincirlemeli masallar gibi türlere ayrılır.
- Edebiyatımızda masal derlemeciliğiyle öne çıkan yazarlar şunlardır:
  - Tahir Alangu, Pertev Naili Boratav, Naki Tezel, Eflatun Cem Güney.
- Eflatun Cem Güney, "Masalcı Baba" unvanıyla tanınmıştır.
- Türk ve dünya edebiyatında tanınmış masallar şunlardır:
  - *Keloğlan*, *Alaaddin*, *Pinokyo*, *Rapunzel*, *Kırmızı Başlıklı Kız*, *Çizmeli Kedi*, *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler*, *Hansel ile Gretel*, *Bremen Mızıkacıları*, *Binbir Gece Masalları*...
- Bazı masalların yazarı bellidir, söz gelimi Danimarkalı Andersen ve Alman Grimm Kardeşler tanınmış masal yazarlarıdır.

ÖRNEK 6 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Türk kültür tarihinin sözlü ve yazılı kaynaklarından bir bölümünü de masallar oluşturmaktadır. Bu masallardan bazıları eski Türk metinlerinden veya başka dillerden günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Bu çerçevede Türk edebiyatında Uygur Dönemi eseri olan ---- masal özelliği gösteren ilk eserlerdendir. Arap ve İran kaynaklı ---- adlı eser ise Türk edebiyatının farklı dönemlerinde birçok şair ve yazara ilham vermiştir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) *Kalyanamkara ve Papamkara - Binbir Gece Masalları*
B) *Kelile ve Dimne - Billur Köşk*
C) *Kalyanamkara ve Papamkara - Pançatantra*
D) *Kelile ve Dimne - Pançatantra*
E) *Billur Köşk - Binbir Gece Masalları*

AYT - 2021

ÜçDörtBeş — FABL

FABLLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Hayvanların ve bitkilerin temsili kahramanlar olarak seçildiği metin türüdür.
- İnsanlar arasında yaşanan olaylar ve ilişkiler insan dışı canlılar aracılığıyla anlatılır.
- Genelde manzum olarak oluşturulan fabllar, ders vermeyi amaçlar.
- Teşhis ve intak sanatları sıkça kullanılır.
- Didaktik yani öğretici yönü de bulunan fabllar; serim, düğüm, çözüm ve öğüt bölümlerinden oluşur.
- Sonunda ibret ve ahlak dersi (kıssadan hisse) verir ki masaldan ayrılan yönlerinden biri budur.
- Masalla fabl arasındaki diğer farklar şunlardır:

  Masalda insanlar da kahraman olur ama fabllarda insanlar kahraman değildir.

  Fabllar manzum yazılabilir ama masallar genelde mensurdur.
- Tanınmış örnekleri Hintli yazar Beydeba'nın oluşturduğu *Kelile ve Dimne*, Yunan sanatçı Ezop'un fablları ve Fransız sanatçı La Fontaine'in fabllarıdır.
- Şeyhî'nin yazdığı *Harname* adlı mesnevi, Türk edebiyatında fabl türüne benzer özellikler gösteren ilk eserdir.
- Batılı anlamda ilk fabl çevirilerini Şinasi kaleme almış ve Orhan Veli Kanık, La Fontaine'den fabl çevirileri yapmıştır.
- Aşağıdaki eserler de fabl niteliği göstermektedir:
  - *Mantıku't-Tayr* (Gülşehrî)
  - *Küçük Prens* (Saint Exupery)
  - *Martı* (Richard Bach)
  - *Hayvan Çiftliği* (George Orwell)

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 7

Aslan toprakla oynuyormuş bir gün
Bir de bakmış pençesinde bir fare
Aslan, aslan yürekliymiş o gün
Kıymamış canına, bırakmış yere
Boşuna gitmemiş bu iyiliği
Kimin aklına gelir
Farenin aslana iyilik edeceği

Bu parçadan hareketle

I. İntak sanatına başvurulmuştur.
II. Anlatıcının yorumuna yer verilmiştir.
III. Söyleşmeye dayalı anlatım benimsenmiştir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

ÖRNEK 8

Aşağıdaki yargılardan yanlış olanları "X" **ile belirtiniz.**

a. ( ) Masallar halk arasında oluşan sözlü edebiyat ürünleridir.

b. ( ) Fabllar; ulusaldır, dinsel ve millî motifler içerir.

c. ( ) Efsanelerde Kaf Dağı, perili orman gibi sembolik ve düşsel yerler vardır.

d. ( ) Destanlar, doğal ve yapay olarak sınıflandırılır.

e. ( ) Masalların sonunda genelde kötüler cezalandırılırken iyiler ödüllendirilir.

f. ( ) Efsaneler, göstermeye bağlı edebî metinlerden biridir.

g. ( ) Fabllar, öğretici metin türü içerisinde yer alır.

h. ( ) Dünya edebiyatındaki en eski destanı Sümerler oluşturmuştur.

ÖRNEK 9 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

...

Yine günlerden bir gün Ay Kağan'ın gözü parladı.
Doğum sancıları başladı ve bir erkek çocuğu oldu.
Bu çocuğun yüzü gök, ağzı ateş gibi kızıl, gözleri ela, saçları ve kaşları kara idi. Perilerden daha güzeldi. Bu çocuk anasının göğsünden ilk sütü emdi ve bir daha emmedi. Çiğ et ve çorba istedi. Dile gelmeye başladı. Kırk gün sonra büyüdü, yürüdü ve oynadı. Ayağı öküz ayağı gibi, beli kurt beli gibi...

...

***Oğuz Kağan Destanı*'ndan alınan bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Kahramanı ruhsal derinlikleriyle tasvir edilmiştir.
B) Gerçek ve hayalî unsurlar bir arada verilmiştir.
C) Tasvirlerde tabiat unsurlarına başvurulmuştur.
D) Zamanla ilgili unsurlar gerçeküstüdür.
E) Kahramanı olağanüstü özellikler taşımaktadır.

AYT - 2019

ÖRNEK 10 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Aşağıdakilerden hangisinin bir masalın döşeme bölümünden alındığı söylenebilir?

A) Pireler berber iken develer tellal iken...
B) Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.
C) Uzak memleketin birinde bir padişah yaşarmış.
D) Padişah işini göredursun, biz gelelim Keloğlan'a.
E) Sislerin arasından ansızın tek gözlü bir dev belirivermiş.

AYT - 2019

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Evvel zaman içinde susuzluktan ölmek üzere olan bir karga, dibinde biraz su bulunan bir ibriğe rastlamış. Öne doğru eğilerek boynunu zorla ibriğin ağzından içeri sokan karga, defalarca ibriğin dibinde kalan suyu içmeyi denemiş. Ama karganın gagası, öylesine kısaymış ki suya bir türlü ulaşamıyormuş. Bunun üzerine karga, ibriği devirip suyu dökmeye çalışmış. İbrik ağır olduğu için bunu da başaramayan karga, sonunda umudunu yitirmiş. Derken aklına parlak bir fikir gelmiş ve etrafta bulduğu küçük çakıl taşlarını ibriğin içine atmaya başlamış. İbriğin dibinde biriken çakıl taşları suyun seviyesinin artmasını sağlamış. Böylece karga da suyu içerek ölmekten kurtulmuş.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

A) Ulusal nitelikleri ağır basan bir destan örneğidir.
B) Bazı inanışların temeline dönük açıklamalar içeren bir efsanedir.
C) İyi ve kötü kişilerin çatışmasını yansıtan masal örneğidir.
D) İnsan dışı varlıkların kahraman seçildiği bir fabldır.
E) İslami Dönem edebiyatımızın motiflerini içeren bir halk hikâyesidir.

2. Zülkarneyn (İskender), Semerkant'ı ele geçirip Türk yurtlarını almak üzere harekete geçtiği zaman Şu adında bir genç, Türkistan'da hükümdardır. İskender'in gelip geçici bir akın düzenlediğine inanmaktadır. Bu nedenle savaşmak yerine doğuya çekilmeyi uygun bulmuştur. Ancak, yirmi iki aile, yurtlarını bırakmak istemedikleri için doğuya gidenlere katılmaz. Doğuya giden grubun izlerini takip ederek onlara katılmak isteyen iki kişi, direnen yirmi iki kişiye rastlamış; görüşüp tartışmışlardır. Yirmi iki kişi, bu iki kişiye, "Erler, İskender gelip geçici bir kişidir. Nasıl olsa bir yerde sürekli kalamaz. Kal, aç..." demiş. "Bekle, eğlen, dur" anlamına gelen "Kalaç", bu iki kişinin soyundan gelen Türk boyunun adı olmuştur. İskender, Türk yurtlarına geldiğinde bu yirmi iki kişiyi görmüş ve "Türk'e benziyorlar." anlamında "Türk manend" demiştir. İşte bu yirmi iki kişi, Türkmenlerin atalarıdır. Öte yandan Şu, Türklerin yanına gitmiş, Türkler gece baskınında İskender'in öncülerini bozguna uğratmıştır.

Özetinden bir parça verilen bu destan, aşağıdaki Türk topluluklarından hangisine aittir?

A) Kırgız Türkleri
B) Saka Türkleri
C) Uygur Türkleri
D) Hun Türkleri
E) Altay Türkleri

3. Bolu Beyi ve yanındakiler bir de baktılar işte Köroğlu geliyor. Geliyor ama ne geliş. Sanki bir ejderhadır, binmiş bir file. Bolu Beyi'nin askerinin yarısı onun bu heybetinden korkup yürek ağrısına tutuldu. Köroğlu onların yanına varınca Bolu Beyi'ne dedi:

"Sonra gidelim. Bir de kalbime dört kıta söz doğdu, bırak önce onları söyleyeyim, sonra vuruşalım."

Bu sözlerden sonra Köroğlu, Kırat'ı cevelana getirdi. Bir o yana, bir bu yana sürdükten sonra gelip tam Bolu Beyi'nin karşısında durdu. Aldı bakalım ne dedi:

Eli bele koyup emrediyordun
Köroğlu'nu tutan demler nic'oldu
İkide bir asın kesin diyordun
Köroğlu'nu tutan demler nic'oldu

Diyordun zamane gidecek böyle
Düşündün şeytanca fitne ve hile
Bir ara attırıp bastırdın göle
Köroğlu'nu tutan demler nic'oldu

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Epik yönü belirgin olan bir anlatımı vardır.
B) İslamiyet öncesi Türk destanlarının birinden alınmıştır.
C) Hareket akışı söz konusudur.
D) Vezni tutturmak için ses düşmesi uygulanmıştır.
E) Nazım-nesir karışık bir yapıdadır.

ÜçDörtBeş

4. **Aşağıdaki parçaların hangisinde masal ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?**

A) Masal kelimesi, Arapça "öğüt" anlamındaki "mesel"den gelmektedir. Bu edebî tür, dilimizde XIX. asırdan bu yana "masal" olarak anılmaktadır.
B) Halk edebiyatının anonim verimleri arasında yer alan masallar sözlü kültürün en eski ürünleri arasındadır. Masallar, sözlü kaynaklar arasında yer alır ve belli bir geleneğe bağlı kalınarak anlatılır.
C) Masalların dili son derece ağırdır. Seçkin zümrenin diliyle oluşturulur. Masallar genelde nazım-nesir karışık hâldedir.
D) Bir masal metni içerisinde bilmece, atasözü, deyim gibi türlerin örneklerine rastlanabilir. Bu bakımdan masallar zengin edebî ürünlerdir.
E) Masallar, olağanüstülükler üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla masallarda olağanüstü olay ve kahramanlara yer verilir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. ---- çok eski bir edebiyat türüdür. Söylence olarak da bilinir. Nesilden nesle asırlar boyu aktarılmıştır. İnsanların oluşuna akıl sır erdiremedikleri tabiat olaylarını hayali şekilde açıklamaya çalışmaları bu metin türünün doğuşuna zemin hazırlamıştır.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Halk hikâyesi B) Destan C) Fabl
D) Efsane E) Masal

6. I. *Kelile ve Dimne*
II. *Kutadgu Bilig*
III. *Harname*
IV. *Mantıku't-Tayr*
V. *Hüsn ü Aşk*

Yukarıdaki numaralanmış eserlerde hangileri fabl niteliği taşımamaktadır?

A) I ve II B) II ve III C) II ve V
D) III ve IV E) III ve V

7. Aşağıdaki yazarlardan hangisi masal derlemeciliğiyle öne çıkmamıştır?

A) Eflatun Cem Güney B) Orhan Veli Kanık
C) Tahir Alangu D) Naki Tezel
E) Pertev Naili Boratav

8. Doğal Türk destanlarında görülen bir motif olup Türk toplumunun yaşam ve savaş gücünü simgeler. Bu varlık, *Oğuz Destanı*'nda bir yol göstericidir. Bir başka Türk destanında ise Türklerin soykırımdan kurtarılıp türemesine imkân tanımıştır.

Bu parçada sözü edilen destan motifi aşağıdakilerin hangisidir?

A) Su B) At C) Ağaç
D) Işık E) Bozkurt

9. I. Her iki edebî tür de olay akışı etrafında gelişmektedir.
II. Efsane içinden çıktığı toplumun bütününe seslenirken destan evrenseldir.
III. Her iki türde de hikâye etme söz konusudur.
IV. Destan ile efsanelerde kahramanların özellikleri farklılık arz eder.
V. Her iki anlatının da temeli gerçeğe dayanır.

Destan ile efsanenin karşılaştırıldığı numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10.

	I. Grup	II. Grup
I.	*İgor*	Alman
II.	*Ramayana*	İngiliz
III.	*Nibelungen*	Hint
IV.	*Le Cid*	Rus
V.	*Beowulf*	

I. gruptaki destanlarla II. gruptaki uluslar eşleştirilirse hangi destan dışarıda kalır?

A) II B) V C) I D) III E) IV

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

HİKÂYE TÜRÜNÜN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Yaşanmış veya yaşanması mümkün olay ya da durumları konu alan kısa ve kurgulu yazılardır.
- Anlatmaya dayalı metin türlerindendir.
- Hikâyede anlatılan olayların detaylarına inilmez.
- Serim (giriş), düğüm (çözüm) ve çözüm bölümlerinden oluşur.
- Hikâyenin yapısında olay, kişi, yer (mekân) ve zaman unsurları bulunur.
- Romana benzemekle birlikte romandan çok daha kısa bir yazı türüdür, bu nedenle romanın olay örgüsü hikâyeden daha karmaşıktır ve romanlarda hikâyeye göre daha fazla kahraman bulunur.
- Hikâyelerde tek yönlü çizilen kahramanlara “tip”, çok yönlü çizilenlere “karakter” denir.
- Hikâye kahramanlarının kendisiyle, başka bir karakterle, toplumla veya doğayla yaşadığı uyumsuzluk ve problemlere “çatışma” adı verilir.
- Dil, heyecana bağlı ve sanatsal işlevde kullanılır.
- Hikâyelerde genellikle öyküleme ve betimleme anlatım biçimleri kullanılır.
- Benzetme, kişileştirme gibi geleneksel düşünceyi geliştirme yöntemlerinin yanı sıra son dönemde kullanılan modern anlatım teknikleri de vardır:

a. **Anlatma:** Anlatıcının okuyucuyla eser arasına girdiği bu teknikte anlatıcı her şeyi bilip görür ve okura aktarır.

b. **Gösterme:** Anlatıcının eserle okuyucu arasına girmediği bu teknikte olaylar okuyucuya doğrudan sunulur.

c. **Özetleme:** Anlatıcının olayları toparlayarak özet biçimde sunması tekniğidir.

d. **Pastiş:** Bir sanatçının üslubunu veya tarzını taklit ederek yazma tekniğidir ve bu durum edebiyatımızdaki nazire geleneğini anımsatır.

e. **Parodi:** Bir eseri konu olarak taklit etmektir. Pastişte üslup, parodide içerik taklit edilir.

f. **İç Monolog:** “İç konuşma” olarak da adlandırılır, kahramanın ruhsal ve düşünsel durumunun kendi kendine konuşmasıyla aktarılmasıdır.

g. **Bilinç Akışı:** Öykü kişisinin bilincini, düş ve düşünce durumunu zihnin çalışma prensiplerine uygun olmayarak dağınık parçalar hâlinde vermektir. İç monolog tekniğinden farkı; iç monoloğun mantık çerçevesinde olması, bilinç akışındaysa anlatılanların kopuk kopuk ve mantık dışı hususlardan oluşmasıdır.

h. **İç Çözümleme:** Kahramanların iç dünyasının anlatıcı tarafından tahlil edildiği anlatım tekniğidir.

ı. **Diyalog:** Karşılıklı konuşma tekniğidir. Öykü kişilerinin kendi aralarında konuşmalarından oluşur ve söyleşmeye bağlı anlatım olarak da adlandırılır.

i. **İroni:** Kişi veya toplumdaki aksaklıkları alaycı bir dille aktarmaktır.

j. **Metinler Arasılık:** Öyküde başka bir sanat eserine yani başka bir metne gönderme yapmaktır.

k. **Geriye Dönüş:** Olay örgüsünde kronolojik akışın dışına çıkılarak geçmişe gidilmesi tekniğidir.

l. **Leitmotiv:** Bir sözün sıkça tekrar edilmesiyle oluşturulan anlatım tekniğidir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

Hikâyenin öne çıkan unsurlarından biri de anlatıcıdır ve bu durum "bakış açısı" kavramıyla ele alınır. Hikâyelerdeki bakış açıları şunlardır:

a. Kahraman Bakış Açısı: Olaylar, eserdeki kahramanlardan birinin ağzıyla anlatılır. Birinci kişi (ben-biz) ağzından anlatım söz konusudur.

Gümüş gibi parlayan bu güzel kaşağının dişlerine baktım. Çok keskin, çok sivriydi. Biraz köreltmek için duvarın taşlarına sürtmeye başladım. Dişleri bozulunca yeniden denedim. Gene atların hiçbiri durmuyordu. Kızdım. Öfkemi sanki kaşağıdan çıkarmak istedim. On adım ilerdeki çeşmeye koştum.

b. Gözlemci Bakış Açısı: Bu bakış açısında anlatıcı, olup bitenleri bir kamera nesnelliğiyle aktarır. Gözlemci anlatıcı, gördüklerini yorumsuz şekilde anlatan bir şahit konumundadır.

Kalabalık, meydanın girişinde bekliyordu. Genç, yaşlı, çocuk herkes bu tarafa bakıyordu. Kaymakam Bedîi Uğur Bey, idare binasının penceresinde göründü. Üzerinde kahverengi bir takım elbise vardı. Bekleyen ahaliye doğru yaklaşıp konuşmaya başladı. Onun arkasında ilçenin ileri gelenlerinden Mahmut Bey de vardı.

c. Hâkim (Tanrısal / İlahi) Bakış Açısı: Hâkim bakış açısında anlatıcı zaman ve mekân engeli tanımadan her şeyi görür. Anlatıcı, kahramanların psikolojik hâllerini ve akıllarından geçen her şeyi bilir. Anlatım, üçüncü kişi ağzından (o) yapılır.

Akşam misafirler geldiğinde Madam Raguin, sobayla masa arasında her zamanki gibi sandalyede oturuyordu. Laurent'le Therese, korkularını gizleyerek neşeli görünüyorlar, her an olup bitebilecek olayı kaygıyla bekliyorlardı. Lambanın abajurunu indirmişlerdi. Yalnız odanın girişi aydınlıktı. Misafirler, ilk görüşmede olduğu gibi gürültülü bir sohbete dalmışlardı.

ÖRNEK 1

Ben hep acı içinde yaşayan bir adamım! Bu sıkıntı âdeta kendimi bildiğim anda başladı. Belki daha dört yaşında yoktum. Ondan sonra yaptığım değil hatta düşündüğüm kötülüklerin bile vicdanımda tutuşturduğu sonsuz cehennem sıkıntıları içinde hâlâ kıvranıyorum. Beni üzen şeylerin hiçbirini unutmadım. Anılarım sanki yalnız hüzün için yapılmış. Evet, acaba dört yaşımda var mıydım? Ondan önce hiçbir şey bilmiyorum.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Yazarın duygu durumuna yer verilmiştir.
B) Yer unsuru belirgin değildir.
C) Anlatıcı ile olayları yaşayan kişi aynıdır.
D) Hâkim bakış açısıyla oluşturulmuştur.
E) Geriye dönüş tekniği uygulanmıştır.

ÖRNEK 2

Evimden çıkınca ortalığın sessizliğini, bu sessizliğe lapa lapa kar yağdığını görmüş ve yürümek hevesine kapılmıştım. Geldiğimde fazla kalabalık olmayan kahveye, sonraları tek tük birkaç kişiden başka gelen olmadı. Genç adama baktım, bir sandalyenin üzerine oturmuş, önüne bakıyordu. Kahvedeki sessizlik gitgide uzuyordu. İyiden iyiye sıkılmaya başladım. Bu sırada kahvenin kapısı açıldı.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Anlatım I. kişi ağzından yapılmıştır.
B) Konu, günlük yaşamdan alınmıştır.
C) Anlatıcının ironik tutumu söz konusudur.
D) Anlaşılır bir dille oluşturulmuştur.
E) Kahraman bakış açısına başvurulmuştur.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

HİKÂYE ÇEŞİTLERİ

Guy de Maupassant Anton Çehov Necati Tosuner

a. Olay Hikâyesi

- "Klasik veya geleneksel hikâye" olarak da bilinen bu öykü türünün esaslarını Fransız yazar Guy de Maupassant belirlemiştir.
- Bu hikâye türünde olay anlatımı ön plandadır ve olaylar "serim-düğüm-çözüm" çerçevesinde okura anlatılır.
- Okurun hikâyede anlatılanları yorumlamasına imkân verilmez.
- Bu hikâye türünde entrika ve merak unsuru öykünün odak noktasıdır, olay öyküleri bu nedenle genelde ilginç bir sonla bitirilir.
- Türk edebiyatında Ömer Seyfettin, Refik Halit Karay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adıvar ve Orhan Kemal gibi isimler olay hikâyeleriyle öne çıkmıştır.

b. Durum Hikâyesi

- "Kesit hikâyesi" olarak da bilinen bu öykü türünün ilk örneklerini Rus yazar Anton Çehov vermiştir.
- Bu hikâye türünde olay belirgin değildir; hayattan bir kesit, anlık bir durum, düşünce ve ruh hâli anlatılır.
- Durum hikâyelerinde öykünün başı, ortası ve sonu yoktur yani serim-düğüm-çözüm bölümleri bulunmaz.
- Merak unsuru söz konusu değildir.
- Anlatılanlardaki boşluklar okurun hayal gücüne bırakılır, bu nedenle okuyucu, olay öyküsüne nazaran durum öyküsünü daha özgür ve aktif bir biçimde anlamlandırıp yorumlayabilir.
- Türk edebiyatında Sait Faik Abasıyanık ve Memduh Şevket Esendal bu öykü türünün önemli temsilcileridir.

c. Ben Merkezli Hikâye

- Modernst ve postmodernist öyküleri de içeren bu hikâye türünde kahramanın kendi psikolojik durumunu anlatması öne çıkar.
- Bu öykülerde kahraman bakış açısı bulunur ve yazar kendisini ve düşüncelerini öykünün merkezine koyar.

d. Küçürek Hikâye

- Küçürek hikâyenin diğer adı "minimal hikâye"dir.
- Genelde yarım veya bir sayfalık kısa hikâyelerdir.
- İmgeli ve şiirsel söylemlerden oluşan bu öykü türünde Ferit Edgü ve Necati Tosuner gibi isimler öne çıkmıştır.

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Beyazıt Havuzu'nun kenarındaki kanepelerden birine oturmuş, sizi bekliyorum. Yaşını almış bir adamın yirmi yaşındaki çocuk kederlerini, sevinçlerini yaşaması ne demektir, diye düşünüyorum: Belki bir geç olma hadisesi... Belki de bir çeşit hazları, kederleri, çocuklukları uzatma temayülü... Ama bu uzayan yaz, kışın gelmeyeceğine alamet değil. Kış müthiş olacak, kar yolları kapayacak, bembeyaz ovada ölülük uzayıp gidecek...

Sizi bekliyorum. Sizi göreceğim, içimde bir şey koşacak. Siz görmeden geçeceksiniz. Ben kederle sevinci duyup dalacağım istediğim âleme. Dünyayı yeniden kederlerle kuracağım. Sonra çarşılardan çarşılara, insan sesleri arasında, her şeyi sizinle kurulmuş bir şehirde dolaşacağım.

Herkes geçti, siz geçmediniz. Yüzünüzü göremedim. Bayramım, çocukluk bayramım salıncaksız geçmiş gibi gözüme yaş doldu.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Öykü kişisinin hayal kırıklığından bahsedildiği

B) Anlatımda yer yer betimlemelere başvurulduğu

C) Düşüncelerin, bilinç akışı tekniğiyle aktarıldığı

D) Gerçekle hayalin iç içe geçtiği bir anlatıma sahip olduğu

E) Durum hikâyesine özgü nitelikler taşıdığı

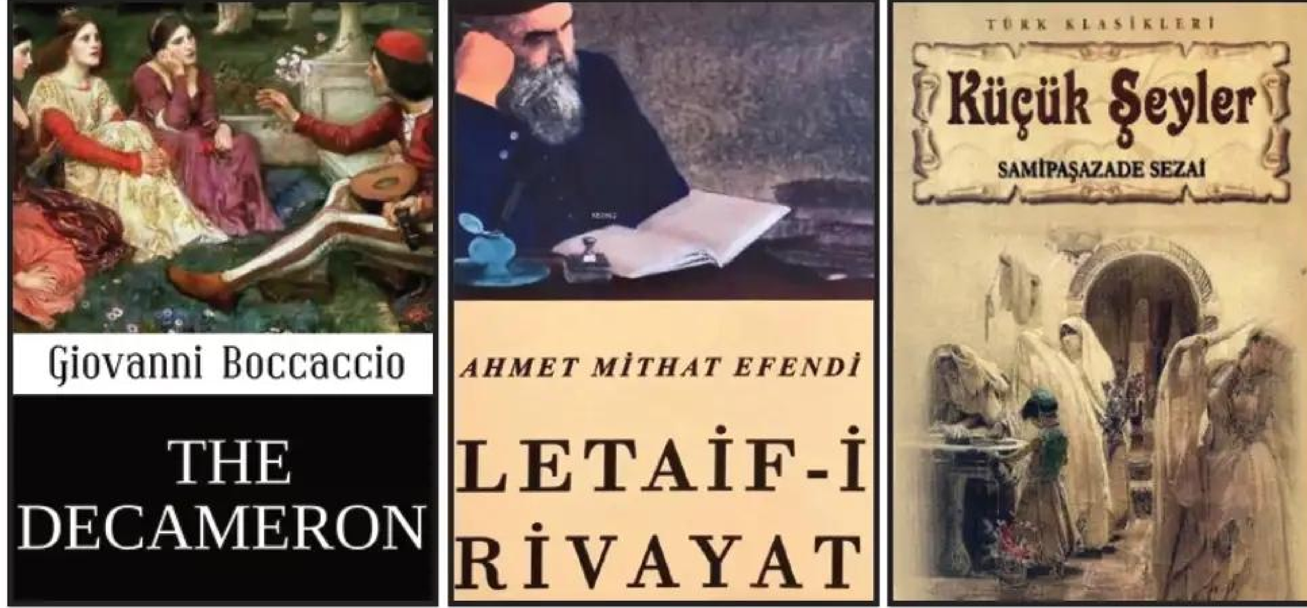
AYT - 2020

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

HİKÂYENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

- Dünya edebiyatında ilk hikâye örneğini İtalyan Sanatçı Boccacio, *Decameron* adlı yapıtıyla vermiştir.
- Türk edebiyatında ilk hikâye örnekleri Tanzimat Dönemi'nde oluşturulmuştur.
- Edebiyatımızdaki ilk hikâye denemesi, Emin Nihat Bey'in *Müsameretname* adlı eseridir.
- Edebiyatımızdaki ilk hikâye kitabı, Ahmet Mithat Efendi'nin yazdığı *Letaif-i Rivâyât* adlı eserdir.
- Batılı anlamda ilk küçük öyküleri ise Samipaşazade Sezai, *Küçük Şeyler* adlı eseriyle vermiştir.
- Bizde öykücülüğü meslek edinmiş ilk yazar Ömer Seyfettin'dir.

ÖRNEK 4

— Çiviler ağzına batmaz mı senin?

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

— Türk çocuğu musun be?

— İstanbul'dan geldim.

— Ben de o taraflardan... İzmit'ten!

Bu parçada aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisi ağır basmaktadır?

A) İroni B) Leitmotiv C) Diyalog D) Bilinç akışı E) Özetleme

ÖRNEK 5

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

a. .... öykücülüğünün öncüsü Anton Çehov'dur.

b. Küçürek hikâyelere .... öykü de denmektedir.

c. Kahramanın anılarına dönüp geçmişi anlatması, ... tekniğinin kullanıldığını göstermektedir.

d. Hikâye türü, bizde ilk kez .... Dönemi'nde verilmiştir.

e. Ömer Seyfettin, ... hikâyeleriyle tanınmış bir yazardır.

ÖRNEK 6

Mezarlıktan dönen köylüler, ellerinde kalan bu liralarla merkebi ne yapacaklarını, bu emri yerine nasıl getireceklerini kestiremiyorlar, asmanın altında birleşip söyleşiyorlardı. Nihayet, bir defa kazaya varıp hâkimden danışmaya karar verdiler. Hafta içinde, Hüsmen merkebi alıp yola çıkacaktı. Hayvan bir ehemmiyet kesp etmişti. Önüne bol yem dökülüyor, mısır sapları dökülüyordu. Köylüler sık sık hatırlıyorlar: "Boz eşek suya götürüldü mü, arpası döküldü mü?" diye birbirlerinden soruyorlardı. Bir sabah Hüsmen Hoca'yı alacakaranlıkta hep birden değirmenin önüne kadar götürdüler, selametlediler.

Bu parça ile ilgili aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi doğrudur?

A) Modern kent kalabalığından usanma duygusu işlenmiştir.
B) Bilinç akışı tekniği ustaca kullanılmıştır.
C) Benmerkezci öykücülük tekniklerine başvurulmuştur.
D) Kırsal kesimi yansıtan gözlemlere yer verilmiştir.
E) Kahraman bakış açısı uygulanmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Bir kız çocuğu, elinde bir deste maydanoz, takunyalarını tıkırdatarak geçiyor. Komşu Gaffar'ın oğlu, iki boş küfeyi bostan kapısından sokmaya uğraşıyor. İki hanım, belli ki uzakça bir yere gitmiş ve geç kalmışlardı, hızlı hızlı eve dönüyorlar. Mutfakta annesinin takunyalarla dolaştığı duyuluyor. "Hayat ne tatlı şey!" diye düşündü. İnsanın ömrü olmalı da yaşamalı.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) III. kişili anlatımla oluşturulmuştur.
B) Öyküleyici ve betimleyici anlatım bir aradadır.
C) Zaman unsuru belirgin değildir.
D) Gözlemci bakış açısı söz konusudur.
E) Anlatıcı, bir çıkarımda bulunmuştur.

2. I. Yürüyordum. Yürüdükçe de açılıyordum. Evden kızgın çıkmıştım. Belki de tıraş bıçağına sinirlenmiştim. Olur, olur! Mutlak tıraş bıçağına sinirlenmiş olacağım.

II. Bir rahatlığa ermenin tadını çıkara çıkara güneşli kaldırımda yürüyor, arada bir etrafına bakınıyordu. Mutluluğunun tam olması için bunu yabancı bakışlarda okuması gerekli idi.

III. Yanlarından güle oynaya üç kız geçti. Devlet Konservatuvarının bale öğrencileri idiler. Hülya, burs alıp Londra'ya gitmeden önce sık sık eve gelir, birlikte çalışırlardı.

IV. Olduğu yerde iki kere dikleştikten sonra başı yerde hızlı hızlı geri döndü. Genç kızın babası durmuş biriyle konuşuyordu. Böyle hararetli hararetli ne konuşuyorlardı acaba?

V. Gelip geçen herkes ona bakmaya başlamıştı. Sancho, onları şaşırtmak için bu acayip vurgulamaya aşırı bir ciddilikle devam ediyor ama kendini deli sanan bu bakışlardaki şaşkınlık ifadesini çok iyi kestirebildiğinden gülmesini zor tutuyordu.

Yukarıda numaralanmış parçaların hangisinde anlatım farklı bir kişi ağzından yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. "Geleneksel hikâye" olarak da adlandırılır.
II. Serim, düğüm, çözüm bölümleri belirgindir.
III. Hikâyede güçlü bir mekân-insan ilişkisi sezilir.
IV. Çatışma ve merak unsuru söz konusu değildir.
V. Dünya edebiyatında öncü isimi Maupassant'tır.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde olay hikâyesi ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) V B) IV C) III D) II E) I

4. (I) Gözlemci bakış açısında anlatıcının bildikleri, kahramanın bildiklerinden daha çoktur. (II) Bu bakış açısında anlatıcı, olayları okura tarafsız olarak aktarır. (III) Dolayısıyla aktardığı olayların içinde yer almadığı gibi olaylara ve kişilere dair görüşünü ortaya koymaz. (IV) Kahramanların iç dünyalarına ilişkin bir ayrıntıya yer vermez. (V) Objektif bir yansıtıcı konumundadır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Türk edebiyatındaki ilk öykü, <u>Tanzimat</u> (I) Dönemi'nde <u>Ahmet Mithat Efendi'nin</u> (II) yazdığı <u>*Letaif-i Rivâyât*</u> (III) adlı eserdir, bu eser Avrupa'daki örneklerine uygun olmadığı için Batılı anlamda ilk öykü, <u>Nabizade Nazım'ın</u> (IV) kaleme aldığı <u>*Küçük Şeyler*</u> (V) adlı yapıttır.

Bu cümledeki altı çizili bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) V B) IV C) III D) II E) I

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. (I) Olay ve merak unsurunun geri plana atıldığı, his ve hayallerin öne çıkarıldığı hikâye türüdür. (II) Sürükleyici bir olay örgüsünden ziyade yaşamdan alınan bir durumun yansıtılması amaçlanır. (III) Rus yazar Anton Çehov tarafından geliştirildiği için bu hikâye tipine "Çehov tarzı hikâye" de denir. (IV) Serim-düğüm-çözüm planı bu tarz hikâyelerde belirgindir. (V) Memduh Şevket Esendal, bu türde öyküleriyle öne çıkmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde durum hikâyesi ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Bir hikâye tekniği olarak iç çözümleme; anlatı kahramanlarının his, fikir ve ruhsal durumlarının anlatıcı tarafından okuyucuya anlatılmasıdır.

Buna göre, aşağıdaki parçaların hangisinde iç çözümleme yoktur?

A) Ali, annesinin kendisini bu sabah niçin uyandırmadığına hayret etmekle beraber uzun zaman vaktin geçtiğini anlayamamıştı. Fabrikanın düdüğü, camların içinden tizliğini, can koparıcılığını terk etmiş ve bir sünger içinden geçmiş gibi yumuşak, kulaklarına geldi.

B) Sabahleyin Ali'nin bir semaver, bir de fabrikanın önünde bekleyen salep güğümü hoşuna giderdi. Sonra sesler... Halıcıoğlu'ndaki askeri mektebin borazanı, fabrikanın uzun ve bütün Haliç'i çınlatan düdüğü, onda arzular uyandırır, arzular söndürürdü.

C) Demek ki Ali'miz biraz şairceydi. Büyük değirmende bir elektrik işçisi için hassasiyet, Haliç'e büyük transatlantikler sokmaya benzerse de biz; Ali, Mehmet, Hasan biraz böyleyizdir. Hepimizin gönlünde bir aslan yatar.

D) Evin küçük bahçesindeki saksıların içinde fesleğenler vardı. Ali, birkaç fesleğen yaprağını parmaklarıyla ezerek avuçlarını koklaya koklaya uzaklaştı. Sabah serin, Haliç sisliydi. Arkadaşlarını sandal iskelesinde buldu.

E) Ali bütün gün zevkle, hırsla, iştiyakla çalışacaktı. Fakat arkadaşlarından üstün görünmek istemeden. Onun için dürüst, gösterişsiz işleyecekti her şey. Yoksa işin fiyakasını da öğrenmişti. Onun ustası, İstanbul'da bir tek elektrikçiydi.

8. I. Çayımızı içerken eşim biraz dalgındı. Ben, küçük oğlumun çayını gizlice, hiç sevmediği limonla doldurdum. Evde her zamanki gibi bir gündü. (Bir durum öyküsünden alınmış olabilir.)

II. Başımı çevirdim: Ona baktım. Bunu yaparken romatizmalı kolumu kullanır gibiydim. Fakat içim birdenbire ferahladı. Sanki yıllardır aradığım bir arkadaşımı bulmuştum. (İç monolog söz konusudur.)

III. Hey gidinin Mustafa'sı... Sen bu hâllere düşecek adam mıydın? Yürüdüğün zaman bir dağ gibiydin. Hey gidinin Mustafa'sı... Şimdi çoluk çocuğa maskara mı oldun? Hey gidinin Mustafa'sı... ("Hey gidinin Mustafa'sı..." sözü, leitmotiv örneğidir.)

IV. Ben biliyorum: Sen, artık odaların bu döşeniş tarzını hatta bu evi beğenmiyorsun. Uçmayı öğrenmiş bir serçe yavrusu gibi, gözün başka dallarda. (Olay örgüsü, doğa-insan çatışması üzerine kuruludur.)

V. Karlı bir şubat gecesi doğmuştu. Babamın kucağına verirken bir tuhaftım. İsim ararken kamus bana ne kadar boş gelmişti. Ona, ışıl ışıl, kâinat gibi mânalı bir kelime bulmak istiyordum. (Geriye dönüş tekniğinden yararlanılmıştır.)

Yukarıda numaralanmış parçalardan hangisi, ayraç içindeki açıklamayla örtüşmemektedir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Bodrum'da Musa adlı bir delikanlı vardı. Ona, "Zeytinci" derlerdi. Musa, candan bir çocuktu. İyi ahlaklı ve çevresindekilere karşı son derece saygılıydı. Acısını da sevincini de paylaşmak isterdi. Her derdini kendi gönlüne açıyormuş gibi bana açar, her sevincini paylaşmamı isterdi. Musa, karısıyla bir türlü geçinemiyordu. Onun ya da kadının bir kabahati mi vardır? Hayır. Birbirlerine hiç olmazsa derin saygıları vardı. Musa; sessiz, içe kapanık biriydi. Benden başka pek kimseyle konuşmazdı.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. kişili ifadeye yer verilmiştir.

B) Okur, olay akışı içinde yaşatılmıştır.

C) Nitelik bildiren sözcüklere yer verilmiştir.

D) Ruhsal tahlil yapılmıştır.

E) Bilinç akışı tekniğinden yararlanılmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

TANZİMAT HİKÂYESİ

Ahmet Mithat Efendi

Samipaşazade Sezai

- Türk edebiyatında modern hikâye ilk defa Tanzimat Dönemi'nde oluşturulmuştur, türün örnekleri ilk kez verildiği için teknik kusurlar taşımaktadır.
- Tanzimat Dönemi'nde ilk tercüme romanlar da hikâye kategorisinde değerlendirilmiş, ilerleyen yıllarda roman kavramı edebiyatımızda yerleştikçe bir roman hacmini doldurmayacak derecede kısa olan anlatılara "hikâye" adı verilmiştir.
- Tanzimat hikâyesinde yazarlar olay akışına müdahale ederek kendi düşüncelerini ortaya koymuşlardır. Romantizmin etkili olduğu bu dönemde kahramanlar çoğunlukla tek yönlü çizilmiş, ak-kara çatışmasına yer verilmiştir. Dönemin bir diğer öykücüsü olan Samipaşazade Sezai'nin hikâyelerinde realizm etkilidir.
- Tanzimat Dönemi öykülerinde Arapça-Farsçanın yoğun biçimde kullanıldığı ağır bir üslup vardır.
- Esir ticareti, Batı ile Osmanlı karşılaştırması, yanlış evlilikler gibi temalar ele alınmıştır.
- Türk edebiyatındaki ilk hikâye denemesi Emin Nihat'ın *Müsameretname*'sidir. 12 parçadan meydana gelen bu eser, uzun kış gecelerinde eş dostun anlattığı hikâyeler şeklinde yazılmıştır; bu bakımdan eser, *Binbir Gece Masalları*'nı hatırlatmaktadır.
- Ahmet Mithat Efendi Türk edebiyatının en üretken hikâye yazarlarındandır, onun *Letaif-i Rivâyât* adlı yapıtı edebiyatımızdaki ilk hikâye kitabıdır.
- Tanzimat Döneminde Batılı tekniğe uygun ilk hikâye örneği Samipaşazade Sezai'nin *Küçük Şeyler* adlı eseridir.
- Bu dönemde yazılan öyküler ve yazarları şöyledir:
  - Ahmet Mithat Efendi: *Letaif-i Rivâyât*, *Kıssadan Hisse*
  - Samipaşazade Sezai: *Küçük Şeyler*
  - Recaizade Mahmut Ekrem: *Muhsin Bey*, *Saime*, *Şemsa*
  - Nabizade Nazım: *Yâdigarlarım*, *Zavallı Kız*, *Bir Hatıra*, *Sevda*, *Hâlâ Güzel*, *Haspa*

ÖRNEK 1

Evet, Sıtkı'nın şu hikmetlerini beğenmezsiniz. Biz dahi beğenmeyiz. Teehhül, insan için bir safa değil; bir vazifedir. Bir teehhül nasıl ki bizim vücudumuza yaratılmış ise bizim teehhülümüzün dahi vesair vücutlara yaratma-i husul olması, mukteza-yı beşeriyedendir. Bizce gayr-ben müteehhil bir adam mutlaka nakıstı.

Bir hikâyeden alınan bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Tanzimat Dönemi'nin dil özelliklerine uygundur.
B) I. kişili anlatıma başvurulmuştur.
C) Arapça-Farsça sözcükler sıkça kullanılmıştır.
D) Hâkim bakış açısıyla oluşturulmuştur.
E) Bazı sözcükler, günümüz Türkçesindeki hâliyle kullanılmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

SERVETİFÜNUN HİKÂYESİ

Halit Ziya Uşaklıgil

Mehmet Rauf

- Servetifünun temsilcileri, Batılı tarzdaki hikâyenin ilk olgun örneklerine imza atmıştır.
- Özellikle Halit Ziya Uşaklıgil ve Mehmet Rauf, hikâye alanında varlık gösteren sanatçılardır.
- Ayrıca Hüseyin Cahit Yalçın ve Ahmet Hikmet Müftüoğlu da hikâye türünde eserler vermiştir.
- Servetifünun Dönemi bağımsız sanatçılarından olan Hüseyin Rahmi Gürpınar da bu devrede öykü yazan sanatçılardan olmuştur.
- Servetifünun Dönemi'nde hikâyecilik tekniği, Batılı standartlara yaklaşmıştır.
- Konu çeşitliliğinin bulunduğu ve realizmin etkili olduğu Servetifünun öyküleri (romanda olduğu kadar olmasa da) ağır bir dille oluşturulmuştur.
- Halit Ziya'nın bazı öyküleri İzmir ve civarını anlattığı için Anadolu'yu mekân olarak seçen eserler de verilmiştir.
- Bu dönemde yazılan öyküler ve yazarları şöyledir:

- Halit Ziya Uşaklıgil: *İzmir Hikâyeleri*, *Aşka Dair*, *Solgun Demet*, *Kadın Pençesi*
- Mehmet Rauf: *Âşıkane*, *İhtizar*, *Son Emel*, *Kadın İsterse*
- Hüseyin Cahit Yalçın: *Hayat-ı Muhayyel*, *Hayat-ı Hakikiye Sahneleri*
- Ahmet Hikmet Müftüoğlu: *Haristan ve Gülistan*, *Çağlayanlar*
- Hüseyin Rahmi Gürpınar: *Kadınlar Vaizi*, *Katil Buse*, *İki Hödüğün Seyahati*, *Tünelden İlk Çıkış*, *Gönül Ticareti*, *Melek Sanmıştım Şeytanı*, *Eti Senin Kemiği Benim*

ÖRNEK 2

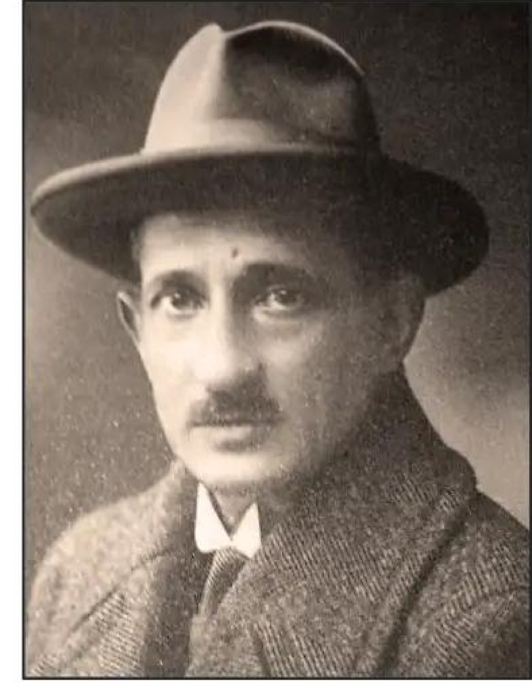
(I) Servetifünun Dönemi'nde hikâyede büyük gelişme yaşanır. (II) Tanzimat'la edebiyatımıza giren hikâyenin olgun örnekleri bu dönemde verilir. (III) Şiirde olduğu gibi hikâyede de sembolizm akımı etkilidir. (IV) Servetifünun neslinin "içe dönük, karamsar" bakışı bu hikâyelere de sinmiştir. (V) Kimi hikâyelerde İstanbul dışında geçen olaylara de yer verilmekle birlikte hikâyelerde mekân genellikle İstanbul'dur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

MİLLÎ EDEBİYAT HİKÂYESİ

Ömer Seyfettin

Refik Halit Karay

- Millî Edebiyat Dönemi'nde dilde sadeleşme anlayışının bir uzantısı olarak hikâye türünün dili yalınlaşmış, *Yeni Lisan* ilkeleri doğrultusunda öykü yazılmıştır.
- Bu dönem hikâyelerinde yurt sorunlarına ve millî duyarlılıklara yer verilmiştir.
- Hikâye türündeki eserler vesilesiyle toplumsal bilinç canlandırılmak istenmiştir.
- Bu dönem hikâyelerinde realizm ile gözlem ön planda ve Türkçülük düşüncesi merkezdedir.
- Millî edebiyat yazarları arasında özellikle öyküleriyle öne çıkan isim Ömer Seyfettin olmuştur. Ömer Seyfettin, edebiyatımızda öykücülüğü meslek edinen ilk edebiyatçıdır.
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin, Halide Edip Adıvar, Refik Halit Karay bu dönem hikâyelerinde isim yapmış diğer yazarlardır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Millî Edebiyat Dönemi'nde hikâyeciliğimiz ilk defa Anadolu'ya kapsamlı olarak açılmış, böylece memleket edebiyatının temelleri atılmıştır.
- Bu dönemde özellikle Ömer Seyfettin, konularını Türk tarihinin şanlı sayfalarından alan hikâyeler kaleme almış ve pek çok hikâyesinde tarihten esinlenmiştir. Böylece ulusal şuuru güçlendirip harekete geçirmek istemiştir. Bu hikâyelere örnek olarak *Başını Vermeyen Şehit* ve *Pembe İncili Kaftan* verilebilir.
- Millî Edebiyat Dönemi hikâyelerinde Maupassant tarzı (olay öykücülüğü) hâkimdir.
- Bu dönemde yazılan öyküler ve yazarları şöyledir:

- Ömer Seyfettin: *Bomba*, *Gizli Mabet*, *Forsa*, *Yalnız Efe*, *Beyaz Lale*, *Başını Vermeyen Şehit*, *Falaka*, *Kaşağı*, *Pembe İncili Kaftan*, *İlk Düşen Ak*, *Yüksek Ökçeler*, *Ant*, *Kızılelma Neresi*, *Topuz*, *Diyet*, *Bahar ve Kelebekler*
- Refik Halit Karay: *Gurbet Hikâyeleri*, *Memleket Hikâyeleri*
- Halide Edip Adıvar: *Harap Mabetler*, *Dağa Çıkan Kurt*
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu: *Millî Savaş Hikâyeleri*, *Rahmet*, *Bir Serencam*
- Reşat Nuri Güntekin: *Sönmüş Yıldızlar*, *Tanrı Misafiri*, *Boyunduruk*

ÖRNEK 3 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Kaynaklar Ömer Seyfettin'in, Genç Kalemler akımının süslü diline (I) tepki olarak dilde sadeliği öne çıkardığını (II) yazar. Kısa öykü türünün (III) ülkemizde sevilip benimsenmesinde onun büyük katkısı olduğu kuşku götürmez. Yazarın başarısında seçtiği sözcüklerin ve bunları kullanım alanına koyuşunun (IV) önemli rolü vardır. Asıl başarısı,1900'lerin başlarında Osmanlı toplumunun ahlaki ve kültürel yaşamından yansıttığı gerçekçi kesitlerden (V) kaynaklanmaktadır.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖSYM - 2011

ÖRNEK 4

Bu dönem yazarları Batılı tekniğe uygun ilk sağlam hikâye örneklerini vermiştir. Bireysel konular üzerinde duran dönem yazarları, dilin kullanımını ve kurguyu önemsemişlerdir. Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit Yalçın bu dönem yazarlarındandır.

Bu parçada sözü edilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

A) II. Dönem Tanzimat
B) I. Dönem Tanzimat
C) Fecriâti
D) Servetifünun
E) Millî Edebiyat

ÖRNEK 5

Aşağıdaki yargıları "Doğru (D) / Yanlış (Y)" **olarak değerlendiriniz.**

a. ( ) Millî Edebiyat Dönemi hikâyelerinde yalın bir dil kullanılmıştır.

b. ( ) Servetifünun edebiyatında teknik yönden başarılı hikâyeler kaleme alınmıştır.

c. ( ) Edebiyatımızdaki ilk hikâye kitabı Fecriâti Dönemi'nde yazılmıştır.

d. ( ) Refik Halit Karay, durum (kesit) hikâyeciliğinin edebiyatımızdaki önde gelen temsilcilerindendir.

e. ( ) Ömer Seyfettin ve Mehmet Rauf, Millî Edebiyat Dönemi hikâyeciliği ile özdeşleşmiştir.

f. ( ) Millî Edebiyat Dönemi hikâyelerinde Türkçülük düşüncesi öne çıkmaktadır.

g. ( ) *Son Emel* ve *İhtizar*, Ahmet Hikmet Müftüoğlu'na ait öykülerdendir.

h. ( ) Tanzimat Dönemi'nde durum öykücülüğü yaygındır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TANZİMAT'TAN MİLLÎ EDEBİYAT'A HİKÂYE		
Eser	**Yazar**	**Dönem**
• *Letaif-i Rivâyât* • *Kıssadan Hisse*	Ahmet Mithat Efendi	Tanzimat I. Dönem
• *Küçük Şeyler*	Samipaşazade Sezai	Tanzimat II. Dönem
• *Solgun Demet* • *İzmir Hikâyeleri* • *Kadın Pençesi* • *Aşka Dair*	Halit Ziya Uşaklıgil	Servetifünun
• *Son Emel* • *Âşıkane* • *İhtizar* • *Kadın İsterse*	Mehmet Rauf	Servetifünun
• *Hayat-ı Hakikiye Sahneleri* • *Hayat-ı Muhayyel*	Hüseyin Cahit Yalçın	Servetifünun
• *Bomba* • *Forsa* • *Yalnız Efe* • *Gizli Mabet* • *Başını Vermeyen Şehit* • *Beyaz Lale* • *Kaşağı* • *Falaka* • *Pembe İncili Kaftan* • *Yüksek Ökçeler* • *İlk Düşen Ak*	Ömer Seyfettin	Millî Edebiyat
• *Memleket Hikâyeleri* • *Gurbet Hikâyeleri*	Refik Halit Karay	Millî Edebiyat
• *Dağa Çıkan Kurt* • *Harap Mabetler*	Halide Edip Adıvar	Millî Edebiyat
• *Bir Serencam* • *Rahmet* • *Milli Savaş Hikâyeleri*	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Millî Edebiyat

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Mütercimlerimiz bize lâyenkati Garplıların reddettikleri, hiçbir kıymet-i edebiyye atfetmedikleri hikâyeleri; edebiyata vâkıf olmayanlara, tedkîk-i hissiyât-ı beşeriyyeden lezzet duymayanlara imrâr-ı vakt ettirmek hizmetinden başka bir fâidesi olmayan tesâvir-i muhayyileyi tercüme ediyorlar.

Dil özelliklerine bakılırsa bu parçanın aşağıdaki yazarlardan hangisine ait bir hikâyeden alındığı söylenebilir?

A) Halit Ziya Uşaklıgil
B) Reşat Nuri Güntekin
C) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
D) Halide Edip Adıvar
E) Ömer Seyfettin

2.

	Hikâyeler	Yazarlar
I.	*Muhsin Bey*	Halide Edip Adıvar
II.	*Kıssadan Hisse*	Recaizade Mahmut Ekrem
III.	*Harap Mabetler*	
IV.	*Şemsa*	
V.	*Dağa Çıkan Kurt*	

Yukarıda verilen hikâye türündeki eserler yazarlarıyla eşleştirilirse hangi eser dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Millî Edebiyat Dönemi hikâyeciliğini Tanzimat ve Servetifünun Dönemi hikâye anlayışlarından ayıran iki temel unsur vardır. Bunlardan ilki, Anadolu'nun yapıtlara mekân olarak girmesi, diğeri ise ----.

Bu parça aşağıdakilerin hangisiyle sürdürülmelidir?

A) dilde sadeleşmenin gerçekleşmesidir
B) Çehov tarzı hikâyeler yazılmasıdır
C) süslü ve sanatlı anlatımın tercih edilmesidir
D) romantizm akımından etkilenilmesidir
E) konuların elit zümrenin yaşamından alınmasıdır

4. (I) Millî Edebiyat Dönemi hikâyelerinde klasisizmin etkisiyle gözleme önem verilmiş, gerçekçi betimlemeler yapılmıştır. (II) Genelde olay merkezli hikâyeler kaleme alınmıştır. (III) Hikâye bu dönemde başlı başına bir tür hâline gelmiştir. (IV) Bunda bilhassa Ömer Seyfettin'in tesiri büyüktür. (V) Dönemin diğer öne çıkan hikâye yazarları Refik Halit Karay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin ve Halide Edip Adıvar'dır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdakilerden hangisi Servetifünun topluluğunda eser vermiş hikâyecilerdendir?**

A) Halide Edip Adıvar
B) Ahmet Mithat Efendi
C) Ahmet Hikmet Müftüoğlu
D) Nabizade Nazım
E) Samipaşazade Sezai

6. ----; *Hayat-ı Muhayyel, Hayat-ı Hakikiye Sahneleri* ve *Niçin Aldatırlarmış* adlı eserlerinde hikâyelerini toplamıştır.

Bu cümlenin başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Hüseyin Rahmi Gürpınar
B) Ahmet Hikmet Müftüoğlu
C) Halit Ziya Uşaklıgil
D) Hüseyin Cahit Yalçın
E) Mehmet Rauf

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. 1911'de Ömer Seyfettin'in *Genç Kalemler* dergisinde neşrettiği *Yeni Lisan* makalesiyle başlayan Millî Edebiyat Dönemi, 1923'te Cumhuriyet'in İlanı ile başlayan Cumhuriyet Dönemi'ne değin devam eden süreci belirtmektedir. Ulusal Kurtuluş Savaşı ile birlikte ilerleyen söz konusu süreç; konu ve dil yönünden birçok yeniliği kapsamaktadır.

Bu parçada söz edilen edebî dönemin hikâyeleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Yurt gerçekleri dile getirilmiştir.
B) Yazarlar Anadolu'ya yönelmiştir.
C) Seçkin kesime hitap edilmiştir.
D) Konular millî olup yerli kaynaklardan beslenilmiştir.
E) Yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.

8.
- *Letaif-i Rivâyât*
- *Küçük Şeyler*

Bu eserlerle ilgili aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

A) Durum öyküsü olmaları
B) Öykü türünün ilk örneklerinden olmaları
C) Aynı sanatçı tarafından yazılmaları
D) Yalın bir üslupla oluşturulmaları
E) Anadolu'yu mekân olarak seçen öykülerden oluşmaları

9. (I) Servetifünun hikâyesinde teknik, Tanzimat hikâyesine göre zayıf kalmıştır. (II) Bu dönem hikâyecilerinde realist tutum belirgindir. (III) Arapça-Farsça sözcüklerle yüklü bir üslup vardır. (IV) Bireysel konulara yoğunlaşılmıştır. (V) Tabiat, yalnızlık ve karamsarlık bu dönem hikâyelerinde işlenen konulardan bazılarıdır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Ömer Seyfettin, Türk hikâyeciliğinde bir kilometre taşı olup hikâyenin başlı başına bir yazın türü olmasında (I) emek sahibidir. Sanatlı ve anlaşılması güç bir edebiyat dilinin karşısında olmuştur (II). "Edebiyatsız edebiyat yapmak (III)" için uğraş vermiştir. Realist çizgide eser veren sanatçının hikâyelerinde gözlem (IV) geniş yer tutar. Onun hikâyelerinin gücü, Çehov tarzına özgü içtenlikten (V) gelir.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

11. ---- edebî şahsiyetini iki devrede incelemek mümkündür. Ferdi konuları ele aldığı "Servetifünun Dönemi" ve Türkçülük eğiliminin öne çıktığı "Millî Edebiyat Dönemi" usta yazarın iki farklı edebî dönemini meydana getirir. *Haristan* ve *Gülistan* Servetifünun Dönemi anlayışından izler barındırırken *Çağlayanlar* Millî edebiyat anlayışına işaret etmektedir.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Ömer Seyfettin'in
B) Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun
C) Mehmet Rauf'un
D) Recaizade Mahmut Ekrem'in
E) Hüseyin Cahit Yalçın'ın

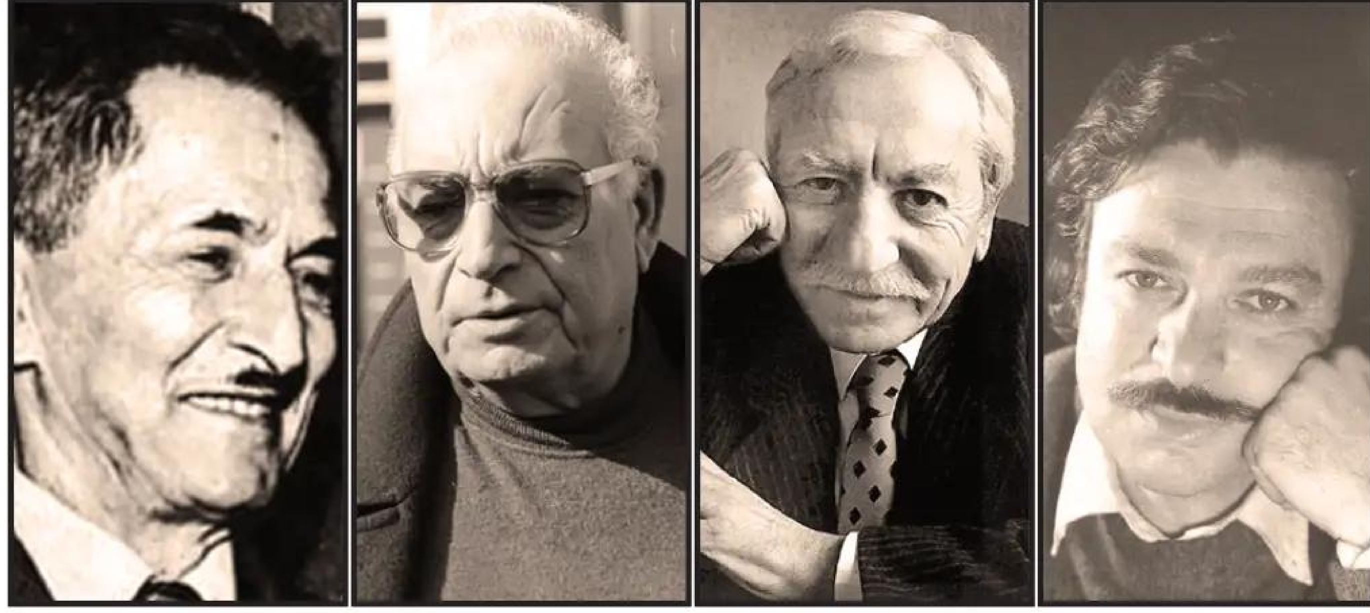
12. Servetifünun Dönemi hikâyesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Öyküler, ağır bir dille oluşturulmuştur.
B) Realizm akımının etkisi söz konusudur.
C) "Sanat toplum içindir." anlayışı doğrultusunda eser verilmiştir.
D) Anlaşılması güç, uzun tamlamalar kullanılmıştır.
E) Ender kullanılan eski sözcüklere yer verilmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş — CUMHURİYET DÖNEMİ HİKÂYESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Reşat Nuri Güntekin | Yaşar Kemal | Tarık Buğra | Oğuz Atay

- Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında diğer yazınsal türlerde olduğu gibi hikâyede de sayıca ve nitelikçe artış söz konusudur.
- Cumhuriyet Dönemi öykücüleri halkın anlayacağı bir dille eser vermiştir.
- Bu dönemde hikâye türüne yoğunlaşan sanatçıların yanı sıra hem hikâye hem roman türünde eser veren sanatçılar vardır.
- Cumhuriyet'in ilk yıllarında Millî edebiyatın etkisi yoğunken 1940'tan sonra bu etki azalmıştır.
- Farklı türde birçok öykücü ve öykü anlayışı ortaya çıkmıştır.

ÜçDörtBeş — MİLLÎ EDEBİYAT ZEVK VE ANLAYIŞINI SÜRDÜREN HİKÂYE VE TEMSİLCİLERİ

Yakup Kadri Karaosmanoğlu | Halide Edip Adıvar

- Millî Edebiyat Dönemi öykücüleri, Cumhuriyet Dönemi'nde de eser vermeye devam etmiştir.
- Yalın bir dille eser veren bu öykücüler, memleket edebiyatı yapmıştır.
- Cumhuriyet'in ilk yıllarında etkili olan bu öykü anlayışında realizm ve gözlem öne çıkmıştır.
- Kurtuluş Savaşı, Atatürk İlke ve İnkılapları ile Anadolu insanının yaşamı ve problemleri sıkça işlenmiştir.
- Halkın anlayacağı bir dille eser veren bu yazarlar, genelde yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin değerleri üzerinde durmuştur.
- Bu anlayışla hikâye oluşturan yazarlar ve öykü türündeki eserleri şunlardır:
  - Yakup Kadri Karaosmanoğlu: *Millî Savaş Hikâyeleri*, *Rahmet*, *Bir Serencam*
  - Reşat Nuri Güntekin: *Sönmüş Yıldızlar*, *Tanrı Misafiri*, *Boyunduruk*
  - Refik Halit Karay: *Gurbet Hikâyeleri, Memleket Hikâyeleri*
  - Halide Edip Adıvar: *Harap Mabetler*, *Dağa Çıkan Kurt*

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu)

---- en önemli özelliklerinden biri de olayların ve insanların dürüst olmayan, kurnaz ve menfaatçi yönlerini arayıp bulmaya oldukça meraklı olması ve bunun sonucunda ister istemez mizaha ve eleştiriye kaymak zorunda kalmasıdır. Neredeyse bütün yazılarında bulunan bu mizah unsuru yüzünden birçok fıkrasını ve hikâyesini birbirinden ayırmak güçleşir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Reşat Nuri Güntekin'in
B) Ömer Seyfettin'in
C) Refik Halit Karay'ın
D) Sait Faik Abasıyanık'ın
E) Abdülhak Şinasi Hisar'ın

ÖSYM - 2011

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

DURUM HİKÂYESİ VE TEMSİLCİLERİ

Sait Faik Abasıyanık

Memduh Şevket Esendal

- Cumhuriyet Dönemi'nde etkili olan bir diğer öykü anlayışı da durum hikâyeciliğidir.
- Bu öykünün dünya edebiyatındaki öncüsü, Rus yazar Anton Çehov'dur.
- Durum hikâyesi, yaşamın sıradan bir kesitini anlattığı için "kesit hikâyesi" olarak da adlandırılır.
- Serim-düğüm-çözüm bölümlerinin olmadığı bu öykü anlayışında merak unsuru ve sürpriz finaller yoktur.
- "İstanbul Hikayecisi" olarak tanınan ve genelde balıkçılar, deniz ve ada temalı öyküler yazan Sait Faik Abasıyanık; durum öyküsünün edebiyatımızdaki en önemli ismidir.
- Bu anlayışla hikâye oluşturan yazarlar ve öykü türündeki eserleri şunlardır:

- Sait Faik Abasıyanık: *Semaver*, *Sarnıç*, *Şahmerdan*, *Lüzumsuz Adam*, *Mahalle Kahvesi*, *Kumpanya*, *Havuz Başı*, *Son Kuşlar*, *Alemdağ'da Var Bir Yılan*, *Az Şekerli*, *Tüneldeki Çocuk*
- Memduh Şevket Esendal: *Mendil Altında*, *Otlakçı*, *Hava Parası*, *İhtiyar Çilingir*, *Sahan Külbastısı*, *Bir Kucak Çiçek*, *Kelepir*

ÖRNEK 2 (Çıkmış ÖSYM Sorusu)

Yazarın hemen her öyküsünde hangi düzeyden, hangi meslekten olursa olsun, başlangıçta duygu yoksulu gibi bir izlenim bırakan öykü kahramanları; birdenbire bir halk filozofu, bir şair, bir düşünür olarak kabuğundan dışarı çıkar. Öykünün etki gücü, işte o andan itibaren artar. Türk hikâyeciliğinde yeni bir tarzın öncülerinden olan yazarın bütün öykülerinde kahraman ya kendini aşmak için çırpınır ya da başka türlü anlaşılmaya yatkın kişiliğini birdenbire gerçek çizgileriyle ortaya koyar. *Lüzumsuz Adam*, *Mahalle Kahvesi* ve *Havada Bulut* tanınmış öykü kitaplarından bazılarıdır.

Bu parçada sözü edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

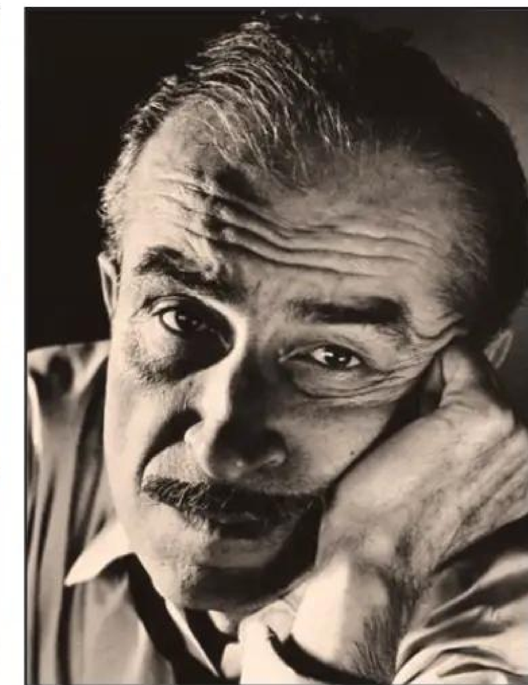
A) Füruzan
B) Oktay Akbal
C) Sait Faik Abasıyanık
D) Mustafa Kutlu
E) Haldun Taner

ÖSYM - 2015

ÜçDört Beş

TOPLUMCU GERÇEKÇİ HİKÂYE VE TEMSİLCİLERİ

Sabahattin Ali

Orhan Kemal

- Cumhuriyet Dönemi Türk hikâyesinde öne çıkan eğilimlerden biri de toplumcu gerçekçi hikâye anlayışıdır.
- Toplumcu gerçekçi yazarlar, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Anadolu'nun içinde bulunduğu durumun yanı sıra II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan yeni düzeni, toplumsal problemleri ele almışlardır.
- Özellikle dar gelirli insanların zorlu yaşam koşullarına, emek sorununa, kırsal kesimin fakirlik ve çaresizliğine, kenar mahallelerdeki insanların meselelerine odaklanmışlardır.

- Toplumcu gerçekçi kimi yazarlar köylerdeki toprak kavgalarına, ağa-köylü çatışmalarına, köyden kente göçün doğurduğu problemlere, geçim sıkıntısına temas etmişlerdir.
- Yapıtlarında yalın bir anlatıma başvurmuş, gözleme önem vererek sade bir dil kullanmışlardır.
- Kişileri yöresel ağız özelliklerine uygun olarak konuşturan toplumcu gerçekçi hikâyeciler, eserlerini geniş halk kesimlerine ulaşmada bir vasıta olarak görmüşlerdir.
- Toplumcu gerçekçi hikâyeciler Anadolu coğrafyası ve halkın sorunları ile ilgilenmiş, işçi ve köylü sorunlarını irdelemişlerdir.
- Anlatı kahramanlarını gerek fiziksel gerek ruhsal yönden betimlemiş, öykülerini bir tezi ortaya koymak için kaleme almışlardır.
- “Sanat toplum içindir.” ilkesine uyup sosyal sorunlara çözüm önerilerinde bulunmuşlardır.
- Eserlerinin üslubundan çok içeriğine önem veren bu öykücüler, ideolojik bir yaklaşımla ürün oluşturmuşlardır.
- Sadri Ertem, bu öykü anlayışının öncü isimlerindendir ve küçük üreticilerin problemlerini dile getirmiştir.
- Sabahattin Ali, Fakir Baykurt, Kemal Tahir, Samim Kocagöz gibi yazarlar; hikâyelerinde Anadolu kasaba ve köylüsünün problemlerini anlatmıştır.
- Kemal Bilbaşar'ın öyküleri, Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki feodalite eleştirisini içermektedir.
- Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkçısı), Akdeniz ve Ege Bölgesi'nde geçen deniz temalı öyküler oluşturmuştur.
- Aziz Nesin, mizahi eleştiri içerikli öyküleriyle öne çıkmıştır.
- Bu anlayışla hikâye oluşturan yazarlar ve öykü türündeki eserleri şunlardır:

- Sadri Ertem: *Bacayı İndir Bacayı Kaldır*, *Korku*, *Bay Virgül*, *Bir Şehrin Ruhu*
- Sabahattin Ali: *Değirmen*, *Kağnı*, *Ses*, *Sırça Köşk*, *Yeni Dünya*
- Bekir Sıtkı Kunt: *Talkımla Salkım*, *Memleket Hikâyeleri*, *Yataklı Vagon Yolcusu*, *Ayrı Dünya*, *Herkes Kendi Hayatını Yaşar*
- Fahri Celalettin Göktulga: *Eldebir Mustafendi*, *Çanakkale'deki Keloğlan*, *Kına Gecesi*, *Telak-ı Selase*, *Rüzgâr*, *Salgın*, *Avurzavur Kahvesi*
- Ercüment Ekrem Talu: *Kız Ali*, *Gün Doğmayınca*, *Teravihten Sahura*, *Meşhedi'nin Hikâyeleri*, *Güldüren Kitap*, *Sevgiliye Masallar*
- Nahit Sırrı Örik: *Sanatkârlar*, *Kırmızı ve Siyah*, *Eski Resimler*, *Eve Düşen Yıldırım*
- Selahattin Enis: *Bataklık Çiçeği*
- İlhan Tarus: *Doktor Monro'nun Mektubu*, *Tarus'un Hikâyeleri*, *Apartman*, *Karınca Yuvası*, *Ekin İti*, *Köle Hanı*
- Kenan Hulusi Koray: *Bir Yudum Su*, *Bahar Hikâyeleri*, *Bir Otelde Yedi Kişi*
- Yaşar Kemal: *Sarı Sıcak*
- Orhan Kemal: *Sarhoşlar*, *Ekmek Kavgası*, *72. Koğuş*, *Çamaşırcının Kızı*, *Kardeş Payı*, *Grev*, *Önce Ekmek*, *Mahalle Kavgası*, *İşsiz*
- Kemal Tahir: *Göl İnsanları*
- Kemal Bilbaşar: *Anadolu'dan Hikâyeler*, *Pembe Kurt*, *Cevizli Bahçe*, *Üç Bulutlu Hikâyeler*
- Fakir Baykurt: *Efendilik Savaşı*, *Çilli*, *Karın Ağrısı*, *Anadolu Garajı*, *On Binlerce Kağnı*, *Sınırdaki Ölü*, *İçerdeki Oğul*, *Gece Vardiyası*, *Barış Çöreği*, *Duisburg Treni*, *Bizim İnce Kızlar*, *Cüce Muhammet*
- Samim Kocagöz: *Telli Kavak*, *Sam Amca*, *Sığınak*, *Cihan Şoförü*, *Yağmurdaki Kız*, *Ahmet'in Kuzuları*, *Yolun Üstündeki Kaya*
- Dursun Akçam: *Halay*, *Maral*, *Ölü Ekmeği*, *Taş Çorbası*, *Köyden İndim Şehre*, *Bizim Sevdamız*
- Aziz Nesin: *Yedek Parça*, *Geriye Kalan*, *Damda Deli Var*, *Ah Biz Eşekler*, *Fil Hamdi*, *Bay Düdük*, *Yüz Liraya Bir Deli*, *Mahallenin Kısmeti*, *Ölmüş Eşek*, *Memleketin Birinde*, *Mahmut ile Nigar*, *Gözüne Gözlük*, *Deliler Boşandı*, *Hoptirinam*, *Gıdıgıdı*, *Nazik Alet*, *Biz Adam Olmayız*, *Rüyalarım Ziyan Olmasın*, *Nah Kalkınırız*, *Büyük Grev*, *Hayvan Deyip Geçme*
- Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkçısı): *Ege Kıyılarından*, *Ege'nin Dibi*, *Merhaba Akdeniz*, *Yaşasın Deniz*, *Gülen Ada*, *Gençlik Denizlerinde*, *Çiçeklerin Düğünü*, *Parmak Damgası*
- Haldun Taner: *Kızıl Saçlı Amazon*, *Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu*, *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü*, *Yaşasın Demokrasi*, *On İkiye Bir Var*, *Konçinalar*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Göğsü bağrı açıktı. Elinde orak vardı. Ekin biçiyordu. Yüzünü toprağa, sırtını güneşe vermişti. Tarladaki ekini kurtarmaya çalışıyordu. Sırtında kaput bezinden bir iç gömleği vardı. Dışlığı yoktu. İç gömleği kirden meşine dönmüştü. Elindeki orak küçüktü, koç boynuzu kadar bir şeydi. Bu yılın buğdayı geçen yılın buğdayından uzun gibi geliyordu gözüne. Dizine çıkmıyordu ama kıraçta ne buğdaylar olmuştu bundan boysuz. "Biz bu cenabet topraklarda çok buğdaylar gördük bacaksız, çok arpalar biçtik cüce." dedi içinden. Adam usta orakçıydı. Ama ustalık para etmiyordu kıracın ortasında. Bunalıyor, ikide bir dikiliyor, elini kalçasına koyup küçük, kaplumbağa gözlerini kısarak aşağılara, yola bakıyordu. Gelip geçen "otopos"ları izliyordu. Ama çok dikelemiyordu, karısı mız mız ediyor, oğlu kararıyordu. Gözünün kuyruğuyla baksa anlardı. Yüzde yüz kızıyorlardı.

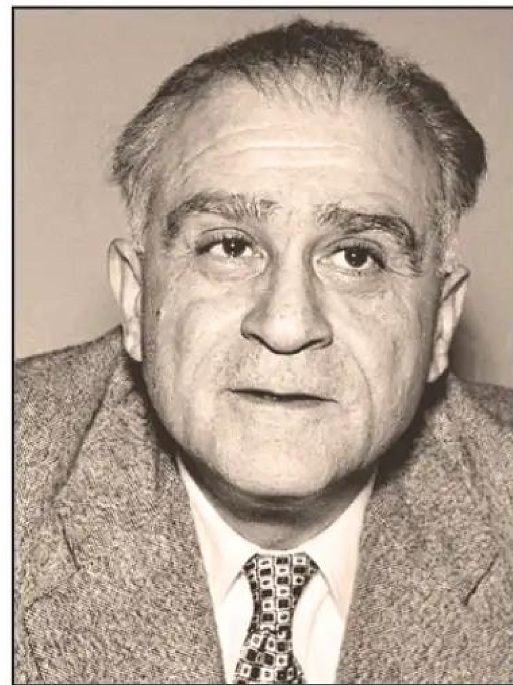
Bu parçadan edebiyatımızdaki toplumcu gerçekçi hikâye ve roman anlayışıyla ilgili aşağıdaki özelliklerden hangisi <u>çıkarılamaz</u>?

A) Köye ve köylüye yönelme anlayışı benimsenmiştir.
B) Kişiler iç ve dış dünyasıyla birlikte ele alınmıştır.
C) Sorunların yansıtılması amaçlanmıştır.
D) Gözleme dayalı bir anlatım söz konusudur.
E) Halkı aydınlatma amacı güdülmüştür.

ÖSYM - 2010

ÜçDört Beş — BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALAN HİKÂYE VE TEMSİLCİLERİ

Peyami Safa

Ahmet Hamdi Tanpınar

- Bireyin iç dünyasını yansıtan hikâye anlayışında yazarlar olay ve durumlardan yola çıkarak bireylerin iç dünyalarını analiz etmişlerdir.
- Olay örgüsü ve akışına bağlı olarak biçimlenen merak ve sürpriz unsuru bu yazarların hikâyelerinde geri planda kalmıştır.
- Kişilerin psikolojik hâlleri ve iç çatışmaları öne çıkmıştır.
- İnsan gerçekliğinin ruhsal yönü üzerinde durulmuştur.
- Dil ve anlatıma önem verilmiş, karmaşık bir olay örgüsü oluşturulmuştur.
- Özellikle yalnızlık, kalabalık şehir yaşantısı karşısında duyulan yabancılaşma, bunalım, bilinçaltı gibi konular ele alınmıştır.
- "Server Bedî" takma adıyla da eser veren Peyami Safa, ruhsal tahliller yaptığı eserleriyle bu öykü anlayışına uygun metinler oluşturmuştur.
- Rüya, zaman, bilinçaltı gibi kavramları sıkça işleyen Ahmet Hamdi Tanpınar da öykülerinde bireyin iç dünyasını esas almıştır.
- *Küçük Ağa* ve *Osmancık* gibi romanlarıyla ünlenen Tarık Buğra, kahramanlarının psikolojisini ustaca yansıttığı öyküler yazmıştır.
- Bu anlayışla hikâye oluşturan yazarlar ve öykü türündeki eserleri şunlardır:

  - Peyami Safa: *İstanbul Hikâyeleri*, *Karanlıklar Kralı*, *Bir Mekteplinin Hatıraları*, *Gençliğimiz Süngülerin Gölgesinde*
  - Ahmet Hamdi Tanpınar: *Yaz Yağmuru*, *Abdullah Efendi'nin Rüyaları*
  - Tarık Buğra: *Yarın Diye Bir Şey Yoktur*, *İki Uyku Arasında*, *Hikâyeler*

ÜçDört Beş — MİLLÎ VE DİNÎ DUYARLILIKLARI YANSITAN HİKÂYE VE TEMSİLCİLERİ

Sevinç Çokum

Hüseyin Nihal Atsız

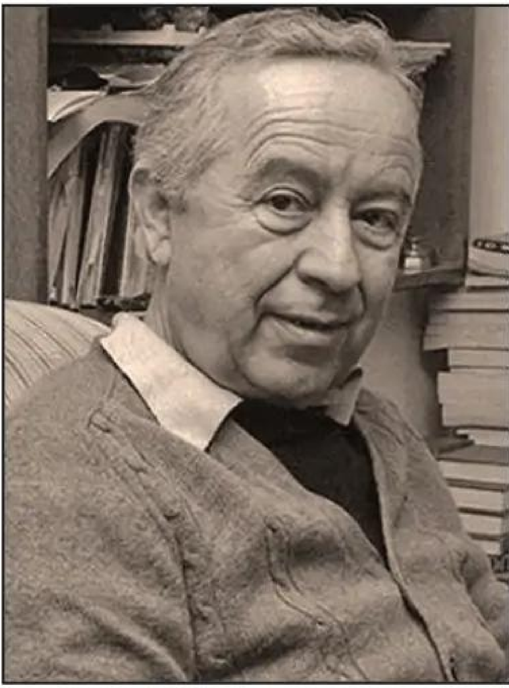
- Bu öykü tarzında yazarlar millî ve dinî hassasiyetleri gözeterek eser vermiştir.
- Geleneksel değerler ve ahlaki unsurlar üzerinde durulmuştur.
- Bazı öykülerde tasavvufi konular öne çıkmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Bu anlayışla hikâye oluşturan yazarlar ve öykü türündeki eserleri şunlardır:
  - Sevinç Çokum: *Eğik Ağaçlar*, *Bölüşmek*, *Makine*, *Derin Yara*, *Onlardan Kalan*, *Rozalya Ana*, *Bir Eski Sokak Sesi*, *Evlerinin Önü*, *Beyaz Bir Kıyı*, *Gece Kuşu Uzun Öter*
  - Bahaeddin Özkişi: *Bir Çınar Vardı*, *Göç Zamanı*
  - Hüseyin Nihal Atsız: *Dönüş*, *Şehitlerin Dünyası İki Onbaşı*, *Galiçya*
  - Emine Işınsu: *Bir Gece Yıldızlarla*
  - Mustafa Necati Sepetçioğlu: *Menekşeler Ölmemeli*, *Bir Büyülü Dünya ki*, *Abdürrezzak Efendi*

ÜçDörtBeş — POSTMODERN HİKÂYE VE TEMSİLCİLERİ

Yusuf Atılgan

Adalet Ağaoğlu

- Özellikle son dönemde öne çıkan öykü anlayışıdır.
- Gerçek ve hayalin iç içe geçtiği, gerçekliğin çok boyutlu olduğu fikrinden hareket edilmiştir.
- Kişilerin ruhsal durumu ve çatışmaları üzerinde durulmuştur.
- Bilinç akışı, metinler arasılık, geriye dönüş, iç konuşma, parodi, pastiş gibi modern anlatım teknikleri kullanılmıştır.
- Oğuz Atay, bu öykü anlayışının öncü örneklerini vermiştir.
- Yusuf Atılgan, postmodern öykülerinde varoluşçuluk akımının etkisi altında kalmıştır.
- Bilge Karasu, bu tarz öykülerinde imgeli bir üsluba yönelmiş; Adalet Ağaoğlu da modern anlatım tekniklerini ustaca kullanmıştır.
- Mustafa Kutlu, uzun öyküleriyle bu hikâye anlayışında eser vermiştir.
- *Parasız Yatılı* adlı eseriyle tanınan Füruzan da postmodern öyküler oluşturmuştur.
- Bu anlayışla hikâye oluşturan yazarlar ve öykü türündeki eserleri şunlardır:
  - Oğuz Atay: *Korkuyu Beklerken*
  - Yusuf Atılgan: *Bodur Minareden Öte*
  - Bilge Karasu: *Troya'da Ölüm Vardı*, *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı*
  - Adalet Ağaoğlu: *Yüksek Gerilim*, *Sessizliğin İlk Sesi*, *Hadi Gidelim*, *Hayatı Savunma Biçimleri*
  - Nezihe Meriç: *Bozbulanık*, *Topal Koşma*, *Menekşeli Bilinç*, *Dumanaltı*, *Bir Kara Derin Kuyu*, *Yandırma*
  - Mustafa Kutlu: *Ortadaki Adam*, *Gönüş İşi*, *Yokuşa Akan Sular*, *Yoksulluk İçimizde*, *Ya Tahammül Ya Sefer*, *Bu Böyledir*, *Arkakapak Yazıları*, *Hüzün ve Tesadüf*, *Sır*, *Uzun Hikâye*, *Beyhude Ömrüm*, *Mavi Kuş*, *Tufandan Önce*, *Rüzgârlı Pazar*, *Chef*, *Menekşeli Mektup*, *Huzursuz Bacak*, *Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı*
  - Füruzan: *Parasız Yatılı*, *Kuşatma*, *Benim Sinemalarım*, *Gecenin Öteki Yüzü*, *Gül Mevsimidir*, *Sevda Dolu Bir Yaz*, *Yedi Öykü*
  - Vüs'at O. Bener: *Dost*, *Yaşamasız*, *Siyah-Beyaz*, *Kara Tren*, *Mızıkalı Yürüyüş*
  - Pınar Kür: *Bir Deli Ağaç*, *Akışı Olmayan Sular*, *Hayalet Öyküleri*
  - Nazlı Eray: *Ah Bayım Ah*, *Geceyi Tanıdım*, *Kız Öpme Kuyruğu*, *Hazır Dünya*, *Eski Gece Parçaları*, *Yoldan Geçen Öyküler*, *Aşk Artık Burada Oturmuyor*, *Kuş Kafesindeki Tenor*
  - Ferit Edgü: *Bozgun*, *Kaçkınlar*, *Av*, *Çığlık*, *Bir Gemide*, *Binbir Hece*, *Doğu Öyküleri*, *Do Sesi*, *Avara Kasnak*, *Nijinski Öyküleri*
  - Rasim Özdenören: *Çözülme*, *Hastalar ve Işıklar*, *Çok Sesli Bir Ölüm*, *Denize Açılan Kapı*, *Kuyu*

ÖRNEK 4 (ÇIKMIŞ ÖSYM sorusu)

1960'lı yıllardan sonra İslami söylem, taklit düzeyindeki Batılılaşma ile geleneksel hayatın ve bu hayata özgü değerler manzumesinin karşı karşıya getirilmesi şeklinde dikkati çeker. *Çok Sesli Bir Ölüm*, *Çözülme* adlı öykü kitapları olan ----, bu hareketin öncü adlarından biridir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Tarık Buğra
B) Rasim Özdenören
C) Mustafa Kutlu
D) Samiha Ayverdi
E) Adalet Ağaoğlu

ÖSYM - 2013

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 5 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Aşağıdakilerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

A) Roman ve hikâye alanında ürünler veren Vüs'at O. Bener, ilk hikâye kitabı *Dost*'ta, küçük kentlerdeki sıradan insanların iç ve dış dünyasını anlatan yapıtlar ortaya koymuştur.

B) Rasim Özdenören, kimi öykülerinde aile içi çatışmalara, çözülme ve dağılmalara yol açan etkenleri, onların dokusuna sindirerek anlatmıştır.

C) Ferit Edgü, *Çığlık* adlı hikâyesinde iç ses yöntemini kullanarak okurun kafasında birbirini çağrıştıran kimi sorular uyandırmaya çalışmıştır.

D) Hikâyelerinde, yaşadığı dönemin tanıklığını yapmak isteyen Füruzan, 1972'de *Parasız Yatılı* adlı hikâyesiyle Sait Faik Hikâye Ödülü'nü almıştır.

E) Nezihe Meriç, *Bir Deli Ağaç*'ta topladığı hikâyelerini aşk ve ölüm teması etrafında geliştirmeyi, arka planda da hayatın güzelliklerini anlatmayı amaçlamıştır.

ÖSYM - 2011

ÖRNEK 6 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Hikâyelerinde tam bir gözlemci gibi davranır. Kaleminden çok silgisi çalışır; gereksiz sözden olabildiğince kaçınır. Zaten büyük trajik olayların ve kahramanların öykülerinden çok gündelik olanın ve devlet dairesindeki, sokaktaki, evdeki insanın mütevazı dünyasını anlatan yazar; öykü çerçevesini kısacık ve sade cümlelerle çizer: "Ağustos, Cuma günü. Sicil müdürü Cavit Bey, yemekten sonra minderin üstüne uzanmış, uyumak istiyor." diye başlayan *Mendil Altında* öyküsünde olduğu gibi... Köyün, köylünün sorunları, büyük toplumsal çatışmalar veya tarihimizin şanlı sayfaları ve kahramanları yoktur onun öykülerinde. Açıkça hedeflenmiş bir mizah tonu veya sivri bir eleştirellik de yoktur ama gündelik olanın içerdiği komik ayrıntılar pek çok hikâyede okuyucuyu güldürür. Onun hikâyeleri, gündelik yaşamın sıradanlığının içinde silikleşen insanların yaşadığı duygusal ve zihinsel çelişkileri aktarır.

Bu parçada tanıtılan yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Refik Halit Karay

B) Orhan Kemal

C) Sabahattin Ali

D) Aziz Nesin

E) Memduh Şevket Esendal

AYT - 2019

ÖRNEK 7

Aşağıdaki yazarların hangi öykü eğiliminin etkisiyle eser verdiklerini boşluklara yazınız.

a. Sadri Ertem : ....

b. Refik Halit Karay : ....

c. Sevinç Çokum : ....

d. Adalet Ağaoğlu : ....

e. Fakir Baykurt : ....

f. Tarık Buğra : ....

g. Peyami Safa : ....

h. Yaşar Kemal : ....

ı. Emine Işınsu : ....

ÖRNEK 8 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Toplumsal gerçekçilik akımının sanatkâr hikâyecisidir. Halk şiiri geleneğini sürdüren ürünlerle edebiyat dünyasına giren yazar, sonradan hikâyeye geçmiştir. *Değirmen*, *Kağnı*, *Ses*, *Yeni Dünya*, *Sırça Köşk* adlı kitaplarda hikâyelerini toplayan yazarın üç de romanı vardır. Edebiyat ve sanatın bir nevi propaganda olduğunu belirten yazara göre sanatın bir tek ve açık maksadı vardır: "İnsanları daha iyiye, daha doğruya, daha güzele yükseltmek ve insanlarda bu yükselme arzusunu uyandırmak."

Bu parçada söz edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sabahattin Ali

B) Ahmet Hamdi Tanpınar

C) Haldun Taner

D) Kemal Tahir

E) Tarık Buğra

AYT - 2018

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Sait Faik, yazarlığının ilk döneminde (*Semaver*, *Sarnıç*, *Şahmerdan*) daha çok alışılagelmiş cümle yapısıyla ve bir tür "kitabi" denebilecek bir dille yazmış olmakla birlikte konuşma dilinin imkânlarına açık tuttuğu üslubu, *Ev Ona Yakıştı* (I) ile olgunluğa ulaşarak gündelik dilden sınırsız ölçüde yararlanmaya varır. *Mahalle Kahvesi* (II), *Havuz Başı* (III) ve *Son Kuşlar*'da (IV) gittikçe çeşitlenip zenginleşerek ona özgü bir üslup kazanan bu dil tutumu, *Alemdağ'da Var Bir Yılan*'da (V) içeriğin ve yazarın hayatı algılayışının doğal sonucu olarak, yer yer bilinç akışı, yer yer de masal imkânlarına açılarak "zaman zaman sayıklamaya, zaman zaman çığlığa dönüşen bir dil"e ulaşır.

Bu parçada numaralanmış hikâyelerden hangisi bilgi yanlışına yol açmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. *Eve Düşen Yıldırım*, evin reisi olan Ahmet Şükrü Efendi'nin ağır adımlarla eve girmesiyle başlar. Sıkıntılı bir hâlde bulunan Ahmet Şükrü Efendi, cebinden bir mektup çıkartır ve okuması için büyük oğlu Namık'a verir. Mektup, Ahmet Şükrü Efendi'nin kardeşi Hüsnü Bey'den gelmiştir. İstanbul'da bir hastane koğuşunda, ölüm saatini bekleyen Hüsnü Bey ağabeyinden misli ender bir güzellikte olan kızı Muazzez'i yanına alıp hayırlı bir kısmet çıkıncaya kadar kızına bakmasını istemektedir. Ahmet Şükrü Efendi tam on yedi senedir görüşmediği kardeşini görmek üzere kırgınlıklarını bir yana bırakarak İstanbul'a gitmeye karar verir fakat İstanbul'a vardığında çok geçtir, kardeşi Hüsnü Bey o gelmeden yarım saat önce vefat etmiştir. Kardeşinin vefatı üzerine Ahmet Şükrü Efendi manasız ve çirkin gururundan dolayı pişman olur ve ağlar. Kardeşinin son arzusunu yerine getirmek üzere Muazzez'i de yanına alarak Ankara'ya döner.

Yukarıda içeriğinden bir bölüm verilen hikâyenin yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Vüs'at O. Bener
B) Ercüment Ekrem Talu
C) Sadri Ertem
D) Memduh Şevket Esendal
E) Nahit Sırrı Örik

3. Şimdi her şey o kadar uzak ve sisli ki ben bile bu hikâyenin gerçek olup olmadığından şüpheliyim. Önce şunu söyleyeyim: Şimdi o sokak, o ev, belki de o insan yeryüzünde yoktur. Sokak kayboldu, ev yıkıldı. Geçen gün o taraftan geçtim de bunları hatırladım. Tanıdığım, sevdiğim yerler alt üst olmuş. Oralarda dolaştığım, koşuştuğum anlarım olmuştu. Bunları düşünürken o daracık sokağı hatırlayıverdim. Şu kaldırım taşlarının bittiği yerde, bir çeşmenin önünde başlardı; bir iki evi bir apartman, sonra yine birkaç ev... Nihayet tramvay caddesine çıkılırdı. Şimdi ise toz duman havalarda yükseliyor. İşte, o toz dumanı rüzgâr dağıtırken hiç de uzak olmayan o serüveni hatırladım. Hafızamda sıkışıp kalmış bu hatıra nasıl canlanıverdi? Sanki birdenbire yıllarca geriye gittim ve kendimi o sonbahardaki hâlimle buluverdim. Nereden aklıma esmişti? Herhalde o gün canım sıkılıyordu; sabahtan beri kendime bir eğlence arıyor, bulamıyordum.

Bu parçanın anlatımı ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Bilinç akışı tekniğine yer verilerek anlatımı güçlendirme yoluna gidilmiştir.
B) Kahraman, geçmişi anımsayarak yaşadığı anla karşılaştırmıştır.
C) Cumhuriyet Dönemi'ne uygun olarak anlaşılır bir dile başvurulmuştur.
D) Geriye dönüş tekniğinin uygulandığı bu parça, bireyin iç dünyasını esas alan bir öyküden alınmış olabilir.
E) İç konuşmaya yer verilen bu parçada anlatıcı ile olayların başından geçtiği kişi aynıdır.

4. Sanatsallık ve bireyselliği ön plana çıkarmışlardır. Dilin kullanımına ve söyleyiş güzelliğine önem vermişlerdir. Bireyin psikolojik durumunu ve mizacını vermede iç konuşma, iç çözümleme, şuur akışı gibi tekniklere başvurmuşlardır. Gerçekliğin çok boyutluluğu üzerinde durmuşlardır.

Bu parçada hikâye eğiliminden söz edilen yazarlar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Vüs'at O. Bener B) Halikarnas Balıkçısı
C) Nezihe Meriç D) Nazlı Eray
E) Ferit Edgü

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. Toplumcu gerçekçi hikâye anlayışını benimsemiştir. Gözleme dayalı gerçekçi ürünler ortaya koymuştur. Bununla birlikte bir fotoğraf makinesi gibi gördüğünü aktarmakla yetinmeyip gördüklerini eleştirel gerçekçi bir tarzda dile getirmiştir. İnsanın şahsiyetini ve davranışlarını sosyal koşulların belirlediği fikriyle sosyal bozukluğun neyden ileri geldiğini ve bunların giderilmesi için neler yapılması gerektiğini okuyucularına sezdirmeye çalışmıştır. Geçimini temin etmeye çabalayan sıradan insanları, işçileri, ırgatları, işsizleri, dilencileri, bekçileri, küçük memurları, mahpusları ve hamalları anlatmıştır. Bir çeşit röportaj tekniğini kullanan sanatçı şive taklitlerine de yer vermiştir. *Sarhoşlar*, *Grev*, *Arka Sokak*, *Önce Ekmek*, *Küçükler* ve *Büyükler* sanatçının hikâyelerindendir.

Bu parçada aşağıdaki hikâyecilerden hangisi tanıtılmaktadır?

A) Orhan Kemal
B) Kemal Tahir
C) Yaşar Kemal
D) Sadri Ertem
E) Fakir Baykurt

6. (I) Cumhuriyet Dönemi'nin ilk öykücülerinin bulunduğu 1923-1940 arası, büyük ölçüde Cumhuriyet öncesi anlatı temelleri üzerine kurulmuştur. (II) Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Ömer Seyfettin gibi yazarlar; Millî Edebiyat Dönemi'nde hikâye yazmaya başlayıp Cumhuriyet Dönemi'nde de yazmaya devam etmiş yazarlardır. (III) Söz konusu yazarlar, 1923-1940 arası süreçte millî duyarlılığı yansıtan hikâyeler kaleme almışlardır. (IV) Cumhuriyet'ten önce edebî hayata adım atan Hüseyin Rahmi Gürpınar da 1923-1940 arasında hikâye vermeyi sürdürmüştür. (V) Türk hikâyeciliğinde Çehov tarzı hikâyenin başlatıcılarından olan Memduh Şevket Esendal, Yedi Meşale topluluğunun tek hikâyecisi olan Kenan Hulusi Koray ve Türk yazınında toplumcu gerçekçi hikâye anlayışının öncüleri olan Sadri Ertem'le Sabahattin Ali bu süreçte hikâyeciliğini önemli isimleri arasında yer almışlardır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7.
- *Sarı Sıcak*
- *Göl İnsanları*
- *Çamaşırcının Kızı*
- *Korkuyu Beklerken*
- *Mahalle Kahvesi*

Yukarıda verilen hikâyeler <u>kaç farklı</u> yazara aittir?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

8. Toplumcu gerçekçi edebiyatın öncü isimlerindendir. Ekonomik yapıyı temel alan eleştirel bir tutumla sınıfsal çatışmaları, toplumsal yapıdaki çelişkileri irdelemiştir. Köylünün ağa ve tüccar eliyle sömürülmesini konu almıştır. *Bacayı İndir Bacayı Kaldır*, *Bay Virgül*, *Korku*, *Silindir Şapka Giyen Köylü* yazarın hikâye kitaplarıdır.

Bu parçada tanıtılan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kemal Bilbaşar
B) Orhan Kemal
C) Sabahattin Ali
D) Sevinç Çokum
E) Sadri Ertem

ÜçDörtBeş

9.
I. Bahaeddin Özkişi
II. Yusuf Atılgan
III. Samim Kocagöz
IV. Bilge Karasu
V. Aziz Nesin

Yukarıdaki numaralanmış yazarlar öykü anlayışlarına göre eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10.
- *Abdullah Efendi'nin Rüyaları*
- *Yaz Yağmuru*

Aşağıdakilerden hangisinin öykü anlayışı, bu eserleri yazan sanatçıyla özdeştir?

A) Peyami Safa
B) Refik Halit Karay
C) Emine Işınsu
D) Sabahattin Ali
E) İlhan Tarus

ÖDEVİNİZ
AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 3
12. ve 13. sayfalardaki Ödev Testi - 5

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. — Hişt hişt, dedim.

Yüzünü göğe kaldırdı. Kuşlara baktı. Denize baktı. Dönüp şüphe ile bana baktı.

— Bu sene enginarlar nasıl, dedim.

— İyi değil, dedi.

— Baklayı ne zaman keseceksin?

— Daha ister, dedi.

Nefes alır gibi "hişt" dedim.

Yine şüphe ile denize, şüphe ile göğe, şüphe ile bana baktı.

— Kuşlar olmalı, dedim.

— Benim de kulağıma bir hışırtı gelir amma, dedi, ne taraftan gelir?

Zati bu sırada şu kulağım ağırlaştı.

— Bir yıkatmalı, dedim, benim de geçenlerde ağırlaşmıştı...

— Yıkattın mı?

Bir öyküden alınan bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Bir durum öyküsünün sıradanlığı söz konusudur.
B) Anlatım I. kişi ağzından yapılmaktadır.
C) Yöresel söyleyiş örneklerine yer verilmiştir.
D) Servetifünun Dönemi öykülerinden alınmış olabilir.
E) Diyalog tekniğine yer verilmiştir.

2. ---- Karahanlıların 9. asırdan 13. asra değin devam eden hükümdarlık sürecinde meydana gelen olayları ve Türklerin geniş kitleler hâlinde Müslümanlığı kabul etmeleri anlatılır. Türk ve dünya tarihini değiştiren bu hadisenin konu edildiği destanda Karahanlı hükümdarının kahramanlıklarına değinilmektedir.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) *Battalname*'de
B) *Manas*'ta
C) *Cengizname*'de
D) *Satuk Buğra Han*'da
E) *Danişmentname*'de

3. (I) Hikâye, olmuş ya da olması mümkün olayların konu edildiği yazı türüdür. (II) Hikâyede tek bir olay veya yaşamın bir kesiti konu edilir. (III) Hikâyeler geniş bir zaman diliminde ve pek çok mekânda geçen karmaşık olayları anlatır. (IV) Dünya edebiyatında türün kurucusu olarak Boccacio kabul edilmektedir. (V) Sanatçının *Decameron* adlı eseri türün ilk örneği sayılmaktadır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. ---- yalnız nesir şeklindeyken ---- nazım-nesir iç içedir.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

A) Destanlar - masallar
B) Halk hikâyeleri - efsaneler
C) Fabllar - hikâyeler
D) Efsaneler - halk hikâyeleri
E) Destanlar - masallar

5. Eserlerini halk diliyle kaleme almıştır. Maupassant tarzının Türk edebiyatındaki en önemli temsilcisidir. Hikâyelerinin konularını çoğunlukla çocukluk anılarından, Türk tarihinden, Batıl inançlardan almıştır. Millî bilinci uyandırmak için Türk tarihinin şanlı sayfalarından ilham almıştır. *Bahar ve Kelebekler*, *Primo Türk Çocuğu*, *Kızılelma Neresi* sanatçının hikâyelerinden bazılarıdır.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahmet Hikmet Müftüoğlu
B) Ömer Seyfettin
C) Halit Ziya Uşaklıgil
D) Refik Halit Karay
E) Ahmet Mithat Efendi

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Deli Dumrul kırk yiğit ile yiyip içip otururken ansızın Azrail çıkageldi. Azrail'i ne çavuş gördü ne kapıcı. Deli Dumrul'un görür gözü görmez oldu, tutar elleri tutmaz oldu. Dünya âlem Deli Dumrul'un gözüne karanlık oldu. Çağırıp Deli Dumrul söyler, görelim hanım ne söyler:

Der:

Bre ne heybetli ihtiyarsın
Kapıcılar seni görmedi
Çavuşlar seni duymadı
Benim görür gözlerim görmez oldu
Tutar benim ellerim tutmaz oldu
Altın kadehim elimden yere düştü
Ağzımın içi buz gibi
Kemiklerim tuz gibi oldu

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Nazım-nesir karışık yapıdadır.
B) *Dede Korkut Hikâyeleri*'nden alınmıştır.
C) Nida sanatına yer verilmiştir.
D) III. kişili anlatım söz konusudur.
E) Ahenk unsurları kullanılmamıştır.

7. 1950 sonrası Türk romancılığının öne gelen temsilcilerindendir. Olay ve entrika unsurları olmayan kesit öyküleri kaleme almıştır. Öykülerinde bir anın, psikolojik bir durumun saptamasını yapmıştır. Birçok öyküsünde aile olgusuna yer vermiştir. Evi merkeze alarak kaleme aldığı öykülerinde aile bireyleri arasındaki ilişkiler, sorunlar, açmazlar üzerinde durmuştur. İletişimsiz ve yalnız kişileri konu edinmiştir. Onun edebiyat anlayışının merkezinde insan yer alır. Yazar, öykülerinde içten ve inandırıcı bir anlatımı benimsemiştir. *Oğlumuz*, *İki Uyku Arasında* yazarın önemli eserlerindendir.

Bu parçada tanıtılan hikâye yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Cevat Şakir Kabaağaçlı
B) Tarık Buğra
C) Ahmet Hamdi Tanpınar
D) Nezihe Meriç
E) Bilge Karasu

8.
- *Kıssadan Hisse*
- *Solgun Demet*
- *Bir Serencam*
- *Kadınlar Vaizi*

Aşağıdaki yazarlardan hangisinin eserine yukarıda yer verilmemiştir?

A) Samipaşazade Sezai
B) Halit Ziya Uşaklıgil
C) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
D) Ahmet Mithat Efendi
E) Hüseyin Rahmi Gürpınar

9. ---- İslam inancından beslenen, doğu kültüründen hız alan ve geleneğe yaslanan bir hikâye anlayışı ortaya koymuştur. Hikâyelerinde mesnevi, efsane ve halk hikâyesi birikiminden yararlanmıştır. Özgün bir hikâye anlayışı geliştirmiştir. "Uzun hikâye" ve çerçeveci hikâye anlayışı onun öykülerinin ayırt edici yönünü oluşturmaktadır.

Bu parçanın başında boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Mustafa Kutlu
B) Sabahattin Ali
C) Yusuf Atılgan
D) Tarık Buğra
E) Vüs'at O. Bener

10. ----, belli bir düzen içinde gelişen ve şaşırtıcı sonlanan olay öyküleri kaleme almıştır. Mensubu olduğu topluluğun öykü ile uğraşan tek temsilcisidir.

Bu parçanın başına getirilecek yazarın eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Bir Otelde Yedi Kişi*
B) *Son Öpüş*
C) *Harap Mabetler*
D) *Bahar Hikâyeleri*
E) *Bir Yudum Su*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Sonra Oğuz Kağan büyük bir toy verdi. Halka emir verdi. Oğuz Kağan halkı çağırınca ahali birbirine danışarak geldi. Oğuz Kağan kırk masa ve kırk sıra yaptırdı. Toydan sonra Oğuz Kağan beylere, halka buyruk vererek:

Ben sizlere oldum kağan
Alalım yay ile kalkan
Nişan olsun bize uran
Demir kargı olsun orman
Av yerinde yürüsün kulan
Daha deniz, daha müren
Güneş bayrak, gök kurıkan

dedi. Ondan sonra Oğuz Kağan dört yana emirler yolladı.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Epik söyleyiş öne çıkmaktadır.
B) Harekete dayalı bir anlatım söz konusudur.
C) Hun Türklerine ait bir metinden alınmıştır.
D) Yapay destanlara örnek verilebilir.
E) İslamiyet öncesine ait bir yazınsal ürünü yansıtmaktadır.

2. Aslanın ormandaki eziyetleri bitip tükenmek bilmiyormuş. Ormanda zarar ziyan dokundurmadığı bir canlı neredeyse kalmamış. Bu zorbalıktan nasıl kurtulacaklarını tartışıp duran hayvancağızlar bir çıkış yolu bulamamışlar. Neyse ki zekâsı dillere destan olan tavşanın aklına bir gün parlak bir fikir gelmiş.

Bu parçanın örneklendirdiği metin türünün özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) İnsanlar arasındaki iyi-kötü, cesur-korkak gibi çatışmalar; hayvanlar arasında geçiyormuş gibi gösterilir.
B) Eğitici olup kötü davranışlardan caydırma özelliği vardır.
C) Sonunda kıssadan hisse çıkarılır.
D) Zaman ve mekân unsurlarına yer verilmez.
E) Serim-düğüm-çözüm planıyla kurgulanır.

3. (I) Efsane ile destanda ele alınan olaylar olağanüstülükler içerir. (II) Efsanelerde anlatılan olayları tarih kitaplarında bulabildiğimiz hâlde bunu destanlar için söyleyemeyiz. (III) Destanlar ulusların başından geçen önemli olayları konu alır. (IV) Dolayısıyla destanlardaki hadiselerin birçoğunu tarihsel gerçeklik olarak değerlendirebilirken efsaneler için aynı yargıda bulunmak mümkün değildir. (V) Efsanelerin varyantları diğer uluslarda olabileceği hâlde destanlar ulusal niteliğe sahip olduğundan benzerleri diğer milletlerde pek yoktur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Varoluşsal sorunlar çevresinde şekillenen düşsel ve simgesel bir hikâye anlayışının temsilcisidir. Hikâyecilik macerasında daima "nasıl yazmalı" sorusuna yanıt aramıştır. Kendine özgü bir anlatım oluşturma gayretinde olan yazar, hiçbir fazlalığın bulunmadığı bir kurgu ve yapıyı amaçlamıştır. Yalnız ve bunalımlı bireyleri anlatmıştır. *Kaçkınlar*, *Bozgun*, *Av*, *Çığlık*, *Bir Gemide* yazarın hikâyelerinden bazılarıdır.

Bu parçada söz edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilge Karasu B) Ferit Edgü
C) Rasim Özdenören D) Mustafa Kutlu
E) Sevinç Çokum

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. • *Muhsin Bey*
 • *Küçük Şeyler*

Bu eserlerle ilgili aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

A) Durum öyküsü olmaları
B) Hikâye türünün edebiyatımızdaki ilklerinden olmaları
C) Tanzimat Dönemi'nde oluşturulmaları
D) *Yeni Lisan* anlayışına uygun yazılmaları
E) Postmodern tarzda meydana gelmeleri

6.

Hikâyeler	Yazarlar
• *Millî Savaş Hikâyeleri*	....
• *Dağa Çıkan Kurt*	....
• *Haristan ve Gülistan*	....
• *Memleket Hikâyeleri*	....

Yukarıda numaralanmış hikâyelerin karşılarına yazarlar getirilecektir.

Buna göre, aşağıdaki yazarlardan hangisi boşluklardan hiçbirine getirilemez?

A) Refik Halit Karay
B) Halide Edip Adıvar
C) Ahmet Hikmet Müftüoğlu
D) Reşat Nuri Güntekin
E) Yakup Kadri Karaosmanoğlu

7. Öykülerinde kendini kolay ele vermeyen, derinlikli ve çok katmanlı bir kurguyu yeğlemiştir. Dilin olanaklarını alabildiğine genişleten ve felsefi yönü güçlü metinler kaleme almıştır. Kurmacadan gittikçe sıyrılarak türler arasındaki ayrımları kaldırmıştır. Yoğun cümlelere başvurarak kapalı bir anlatım inşa etmiştir. Yazarlık serüveni boyunca imgesel hikâyenin ardında koşmuştur. *Troya'da Ölüm Vardı*, *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı* sanatçının hikâye türündeki eserlerindendir.

Bu parçada aşağıdaki hikâyecilerden hangisi tanıtılmaktadır?

A) Vüs'at O. Bener
B) Füruzan
C) Bilge Karasu
D) Sevinç Çokum
E) Nezihe Meriç

8. Fakir Baykurt ve ---- gibi yazarlar sosyal hakikati işlerler, toplum sorunlarına dikkat çekerek farkındalık uyandırmak amacıyla eser verirler.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdaki sanatçılardan hangisi getirilemez?

A) Sadri Ertem
B) Yaşar Kemal
C) Samim Kocagöz
D) Oğuz Atay
E) Cevat Şakir Kabaağaçlı

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. Köyün civarını, çiçek açmış şeftalilerin dibinde derileri pul pul çobanlarla dinlenerek, ekseriya, bahar güneşine sarılıp yürüyerek dolaştım.

Dağlara türkü söyleyen ufacık çobana:

— Karnım aç yavru, dedim.

Dağarcığından kumlu köy ekmeği ve suyu seli kaçmış Mihaliç peyniri çıkarıp verdi. Pınar buldum, su içtim. Köye akşama doğru ancak varabildim. Meydandan geçerken ağalar el ettiler.

— Muallim Efendi, dediler. Bir çayımızı içmen mi?

— İçeriz be ağa, dedik.

Arkalıksız ufak iskemleye çöktük. Ağalar:

— Eee? Yoruldun zaar. Koca cumayı dağda bayırda ne diye geçirirsin, anlamayız. Sizin sırrınıza akıl ermez ki. Biz eski zaman insanı ne anlarız yenilerin keyfinden, eğlencesinden?

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Yalın dile ve tasvire başvurulmuştur.
B) Anlatıcı, taşrada görev yapan bir öğretmendir.
C) Kırsal kesim gerçeğinden izler vardır.
D) 1980 sonrası postmodern öykü anlayışı egemendir.
E) Samim Kocagöz'ün öykü anlayışına benzer niteliktedir.

10. Bazı mesneviler okura bilgi ve öğüt verme amacı güden dinî ve ahlaki mesnevilerdir. *Hüsrev ü Şirin ve Risaletü'n-Nushiyye* (I) bu tarz mesnevilerdendir. Bazı mesnevilerde ise konu tarihten alınarak kahramanlık duygusuna hitap edilir. Ahmedi'nin *İskendername* (II) adlı mesnevisi bu tip anlatılardandır. Kimi mesneviler ise aşk maceralarını (III) konu edinerek okuyucunun sanat zevkine seslenir. *Leyla ile Mecnun*, *Hüsn ü Aşk* bunlara örnek verilebilir. *Edirne Şehrengizi* (IV), *Bursa Şehrengizi* gibi mesnevilerde ise kent betimlemesi (V) yapılır.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisi bilgi yanlışına yol açmaktadır?

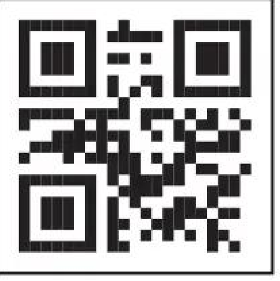
A) I B) II C) III D) IV E) V

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜNİTE 07.

Video

TANZİMATTAN CUMHURİYETE ROMAN

ROMAN TÜRÜNÜN GENEL ÖZELLİKLERİ

TANZİMAT ROMANI

SERVETİFÜNUN ROMANI

MİLLİ EDEBİYAT ROMANI

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ROMAN

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

ROMAN TÜRÜNÜN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Roman; gerçek veya gerçeğe yakın olayların konu edildiği, uzun ve anlatmaya dayalı metin türüdür.
- Bu metin türü; olay, mekân, kişi ve zaman unsurlarının bir uyum hâlinde bir araya gelmesi sonucu oluşur.
- Romanda bir ana olayın etrafında kümelenmiş pek çok küçük olay vardır ve bu küçük olaylara "epizot" adı verilir.
- Kişi unsuru, romanı oluşturan şahıs kadrosudur. Romanın kişi kadrosunu oluşturanlar başkahraman ve ikinci dereceden işlevi bulunan kişiler olmak üzere ikiye ayrılabilir. Romanın olay örgüsünün iyi anlaşılması bakımından kişilerin ruhsal ve fiziksel betimlemeleri yapılır.
- Romandaki kişiler "tip" ve "karakter" olmak üzere de incelenebilir. Bunlardan tip, evrensel özelliklere sahip olup tek yönlü anlatı kişisidir. İyi-kötü, zengin-fakir gibi... Karakter ise genel değil; özel niteliklere sahip olan, tavır ve davranışları farklılaşabilen, iç dünyaları ve düşünceleri değişkenlik gösterebilen anlatı kişisidir. Tip, belli bir sınıfı temsil eden genel nitelikteki roman kişisidir. Buna karşın karakter, kendini diğerlerinden ayıran ve yapıp etmeleri önceden kestirilemeyen roman kişisidir.
- Mekân (yer), romanda sözü edilen olayların yaşandığı çevrelerdir. Mekân unsuru, okura betimleme yoluyla sunulur. Mekânın olayların gelişimine ve kahramanların tutumlarına etkisi söz konusudur. Mekân betimlemeleri, olay örgüsüne ve kahramanlara dair ayrıntılar barındırdığından romanın bütünlüğü içinde işlevsel bir konuma sahiptir. Mekânla o mekânda yaşayan şahıslar arasında yakınlık vardır.
- Zaman, romandaki olayların meydana geldiği süreci belirtir. Romandaki olayın başlangıcı ile bitişi arasında geçen süreye "olay zamanı" adı verilir. Olay, yani vaka zamanı aynen aktarıldığında olaylar kronolojik olarak devamlı ileriye doğru işler. Özetleme tekniğinde ise olaylar ile ilgili tüm detaylar yer almaz, önemli gelişmelere ve kırılma noktalarına değinilir.
- Serim-düğüm-çözüm bölümlerinden oluşan romanda anlatıcı "hâkim, gözlemci ve kahraman" olmak üzere üçe ayrılır. "Hâkim anlatıcı", olayların tüm gelişim aşamalarına egemendir. Anlatı kahramanlarının başlarından geçen her şeyi bilir. Onların zihinlerinden geçenleri, duygu ve düşüncelerini bilir. "Gözlemci" bakış açısında yazar olayları dışarıdan gözlemlemekle yetinir. Anlatıcı olayları bizzat yaşamışçasına ve I. kişi ağzından aktarıyorsa buna da "kahraman anlatıcı" adı verilir.
- Öyküleyici, betimleyici, söyleşmeye bağlı, düşsel anlatım gibi anlatım türleri kullanılır.
- Benzetme, kişileştirme, özetleme, gösterme, diyalog gibi geleneksel anlatım tekniklerinin yanı sıra bilinç akışı, iç konuşma, iç çözümleme, metinler arasılık, geriye dönüş, leitmotiv, pastiş, parodi, ironi gibi modern anlatı teknikleri de kullanılır.
- Roman ve hikâye arasındaki temel farklar şunlardır:
  - Roman, hikâyeye göre daha hacimli yani uzun bir türdür.
  - Romanın kişi sayısı hikâyeye göre daha fazladır.
  - Romanda birbirine bağlı olaylar zinciri varken hikâyede genelde tek olay üzerinde durulur.
  - Romanda zaman ve mekân, hikâyeye göre daha belirgindir.

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

O gün insanları sevebilmek arzusuyla otelin kapısını açtığım zaman karşıma ilk çıkan insan, bir küfeci çocuğu oldu. Kirli, soluk yanaklarına, çıplak ayaklarına merhametle değil, sevgi ile baktım. Zaten otelin kapısından bu niyetle çıkmamış mıydım? Onu kucaklamak, köşedeki kunduracıdan ona bir lastik ayakkabı, biraz ilerideki dükkandan beyaz bir keten pantolon almak arzusuyla durdum.

— Ne bakıyorsun efendi, dedi, hamal mı lazım?

— Yok çocuğum, dedim.

"Gel sana bir pantolon, bir ayakkabı alayım." demek üzereydim. Fakat gözlerini görünce vazgeçtim. Yirmi beş kuruş çıkarıp verdim, yürüdüm. Arkamdan koşup iade etti. Yüzünü görmedim fakat elleri kararlı idi.

— Her sakallıyı baban zannetme, anladın mı?

Yirmi beşi aldım. Cevap vermeden yoluma devam etmek istedim. Birden bütün neşemin bir camın kırılışı kadar şangırtı çıkararak düşüp kırıldığını gördüm.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Olaylar hâkim bakış açısıyla anlatılmıştır.

B) Sade, içten ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.

C) Anlatımında betimleyici unsurlardan faydalanılmıştır.

D) Anlatıcının psikolojik durumuna değinilmiştir.

E) Gündelik hayattan bir kesite yer verilmiştir.

AYT - 2019

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

ROMAN ÇEŞİTLERİ

a. Tarihî Roman

- Konusunu geçmişten alan roman türüdür.
- Tarık Buğra'nın *Küçük Ağa*'sı ve Kemal Tahir'in *Devlet Ana*'sı, bu roman türünün edebiyatımızdaki önemli örneklerindendir.

b. Psikolojik Roman

- Bireyin ruh hâllerinin, duygu dünyasının işlendiği roman türüdür.
- Mehmet Rauf'un *Eylül*'ü ve Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* bu roman türünün tanınmış örnekleridir.

c. Macera (Serüven) Romanı

- Sürükleyici, şaşırtıcı, sürprizlerle dolu olayların anlatıldığı roman türüdür.
- Alexandre Dumas Pere'in *Üç Silahşörler* adlı romanı bu türe örnek verilebilir.

d. Töre Romanı

- Bir toplumda etkisi bulunan geleneksel, kültürel, sosyolojik olgulardan söz eden romanlardır ve "sosyal roman" olarak da adlandırılır.
- Halide Edip Adıvar'ın *Sinekli Bakkal* romanı bu türün en önemli örneklerindendir.

e. Dedektiflik Romanı

- "Polisiye roman" da denir ve amaç gerilimi canlı tutarak okuru heyecanlandırmak ve şaşırtmaktır.
- Agatha Christie'nin romanlarıyla Artur Conan Doyle'un *Sherlock Holmes* serisi bu türde yazılmıştır.

f. Tezli Roman

- Bir düşünceyi işleyen ve bunu okuyucuya kabul ettirmeye çalışan romanlardır.
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu, tezli romanlarıyla öne çıkmıştır.

g. Fantastik Roman

- Düşsel, hayal ürünü olayların işlendiği roman türüdür.
- *Harry Potter* ve *Yüzüklerin Efendisi* serileri bu türün önemli örneklerindendir.

h. Biyografik Roman

- Toplum nezdinde önemli bir kimsenin yaşamının anlatıldığı roman türüdür.
- Oğuz Atay'ın *Bir Bilim Adamının Romanı* adlı eseri biyografik romandır.
- Yazarın kendi yaşamından yola çıkarak oluşturduğu romanlara ise "otobiyografik roman" denir ve Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* adlı eser bu roman türüne örnek verilebilir.

ı. Egzotik Roman

- Keşfedilmemiş yerlerin ve uzak ülkelerin anlatıldığı romanlardır.
- Jules Verne'in romanları bu türe dâhil edilir.

i. Bilim Kurgu Roman

- Uzak gelecek ile ilgili olayların bilim ve teknoloji unsurlarının da eklenmesiyle meydana getirilen roman türüdür.
- H. G. Wells'in *Zaman Makinesi* ve *Dünyaların Savaşı* adlı eserleri bu roman türünün örnekleridir.

BİLELİM

Romantik roman, realist roman, natüralist roman gibi akımlarına göre roman çeşitleri de vardır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

ROMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ VE İLKLERİ

- Dünya edebiyatında ilk roman denemesini 16. asırda Fransız Sanatçı Rabelias, *Gargantua* adlı yapıtıyla vermiştir.
- Dünya edebiyatında ilk roman örneğini 17. asırda İspanyol Sanatçı Cervantes, *Don Kişot* adlı yapıtıyla vermiştir.
- Türk edebiyatında ilk roman örnekleri 19. asırdaki Tanzimat Dönemi'nde oluşturulmuştur.
- Roman türünün edebiyatımızdaki ilkleri şunlardır:

  - İlk çeviri roman: Yusuf Kamil Paşa'nın *Fenelon*'dan çevirdiği *Telemak*
  - İlk yerli roman: *Taaşşuk-ı Talat ve Fıtnat* (Şemsettin Sami)
  - İlk edebî roman: *İntibah* (Namık Kemal)
  - İlk tarihî roman: *Cezmi* (Namık Kemal)
  - İlk macera romanı: *Hasan Mellah* (Ahmet Mithat Efendi)
  - İlk polisiye roman: *Esrar-ı Cinâyât* (Ahmet Mithat Efendi)
  - İlk realist roman: *Araba Sevdası* (Recaizade Mahmut Ekrem)
  - İlk köy romanı: *Karabibik* (Nabizade Nazım)
  - İlk psikolojik roman denemesi: *Zehra* (Nabizade Nazım)
  - İlk psikolojik roman: *Eylül* (Mehmet Rauf)
  - Batılı anlamda ilk roman: *Mai ve Siyah* (Halit Ziya Uşaklıgil)

ÖRNEK 2

Günlük hayatta her zaman rastlanmayan, değişik, şaşırtıcı, beklenmez, gizemli olayları konu edinen romandır. Bu romanlarda olay hemen her şey demektir. Yaşananlar düşsel olabilir. Ancak olağandışı unsurlar taşımalı, korkunç ve acayip hisler uyandırmalıdır. Olayların akışı ve iç içe girmesi çok süratli olmalı, okuyucuda heyecan ve merak uyandırmalıdır. Bu romanlarda fikir zenginliği yoktur. Maksat şaşırtıcı ve heyecanlı konularla okuyucuya hoşça vakit geçirtmektir.

Bu parçada sözü edilen roman türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aşk romanı
B) Töre romanı
C) Psikolojik roman
D) Macera romanı
E) Tarihî roman

ÖRNEK 3

Romanla ilgili aşağıdaki yargılardan yanlış olanları "x" **ile belirtiniz.**

a. ( ) Gerçek veya gerçeğe yakın olayları anlatan uzun metin türüdür.

b. ( ) Göstermeye dayalı metin örneklerinden biridir.

c. ( ) Egzotik romanların konusu; pek bilinmeyen, ilginç ve uzak coğrafyalarda geçer.

d. ( ) Hikâyedeki gibi "serim-düğüm-çözüm" planı uygulanır.

e. ( ) Edebiyatımıza ilk olarak çeviri yoluyla girmiştir.

f. ( ) Türk edebiyatındaki ilk romanı Direktör Ali Bey yazmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 4 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Bilinç akışı; romanda figürlerin iç dünyalarını kendi zihinlerinden, bütün karmaşasıyla aracısız bir şekilde aktarmayı amaçlar. Bu, çağrışıma dayalı olarak birbirini izleyen düzensiz yapıdaki cümle ve sözcüklerle ortaya konan bir tekniktir. Bu teknikte kahramanın zihni ve iç dünyası; düşünceler, dağınık sözler, imajlar ve sembollerin çağrışım silsileleri hâlinde verilmesiyle aktarılır. Bu yönüyle kahramanın iç sesinin anlatıldığı ancak tamamen yazarın kontrolünde olan iç monolog tekniğinden ayrılır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki parçalardan hangisi bilinç akışı tekniğine örnek olarak gösterilebilir?

A) Bugün sokağa çıkmaya karar verdim. Günseli'ye gitmek istiyordum. Birkaç gündür izinli olduğunu biliyordum. Evden çıktım, yavaş yavaş yürüyerek caddeye ulaştım. Kalabalık birden şaşırttı beni, başım döndü. İnsanlar, bana çarparak yanımdan geçiyorlardı.

B) Gözlerini açtıktan sonra da bir süre rüyayı kafasında yaşadı, gerçeği hemen kabul edemiyordu. Gördüğü rüyaya hayalinden eklemeler yaptı, aklının gözlerinde sürdürdü rüyayı. Sonra görüntüler bütünüyle silindi, yerini bir rüya boyunca unuttuğu düşüncelere, meselelere bıraktı.

C) Ahmet telefonu, bastırmaya çalıştığı bir öfkeyle kapadı. Parmaklarıyla masanın üzerine sinirli sinirli vurarak önce Cevdet Bey'in resmine, sonra Osman'a baktı. "Evet Cevdet Bey'in resmini yapmalı!" diye düşündü.

D) İster istemez bir yabancının horladığı bir odada geceleyecektin. Daha sonraları birçok kişinin horladığı odalarda kaldın. Ve mışıl mışıl uyudun. Güzel rüyalar gördün. O gece, bir yandan bir yana dönmüş, doğru dürüst uyuyamamıştın.

E) Mutlak birisini çiğnedi, bu herifi hapse tıktılar. Ne kadar münasebetsizlik!.. On altı yaş ölmek için pek erkendir. Ah! Artık vapura gidemem... Yazık... Hey terbiyesiz dağ adamı! Bu küfür doğrusu unutulmaz... Arabacı! Sür be herif! Şu Andon'un yaptığı işi de görüyor musun?

AYT - 2019

ÖRNEK 5 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Bu "yaban" lafı, beni, önce çok kızdırdı. Fakat sonra anladım ki Anadolulular, Anadolu köylüleri, tıpkı eski Yunanların kendilerinden başkasına "barbar" lâkabını vermesi gibi, her yabancıya yaban diyorlar. Bir gün... bir gün onlara, ispat edebilecek miyim ki ben bir "yaban" değilim? Benim damarlarımdaki kan onların damarlarında işleyen kandır. Aynı dili söylemekteyiz. Aynı tarihî ve coğrafi yollardan, hep birlikte gelmişizdir. İspat edebilecek miyim ki aynı Allah'ın kuluyuz! Aynı siyasî mukadderât, aynı sosyal bağlar, bizi kardeşlik, evlâtlık, analık babalık üstünde bir yakınlıkla birbirimize bağlamıştır. Lâkin hangi sözlerle, hangi seslerle? Gündelik hayatın ufak tefek ihtiyaçlarını bile anca ifadeye güç bulabiliyorum. Nerde kalmış ki onlarla, bu kadar genel konular üzerinde konuşacağım!.. Gün geçtikçe daha iyi anlıyorum: Türk "entelektüel"i, Türk aydını, Türk ülkesi denilen bu engin ve ıssız dünya içinde bir garip yalnız kişidir.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Kahraman bakış açısı kullanılmaktadır.

B) Aydın ile halk arasındaki uçurum ele alınmaktadır.

C) Olay hikâyesine özgü bir anlatım sergilenmektedir.

D) Anlatıcının düşünceleri iç konuşmalarla verilmektedir.

E) Yaşananların anlatıcı üzerindeki etkisi işlenmektedir.

AYT - 2021

1. Çok sayıda insan, ön merdivenden hızla yukarı çıkıyordu. Harry, Charlie Weasley'in hâlâ zümrüt rengi pijamasını giyen Horace Slughorn'u solladığını gördü. Bu sorunu nasıl çözeceğini düşünüyordu. Savaşmak için kalmış her Hogwarts öğrencisinin akrabalarından ve dostlarından oluşmuşa benzeyen bir grubun başındaydılar. Bu gruba Hogsmeade'deki dükkân ve ev sahipleri de katılmıştı. At-adamlar Bane, Ronan ve Magorian toynakları takırdaya takırdaya Salon'a daldı. Harry'nin arkasında mutfağa inen kapı, menteşelerinden fırladı.

Bu parçayla ilgili

I. Fantastik bir romandan alınmıştır.
II. Üçüncü kişili anlatım vardır.
III. Zaman unsuru belirgin değildir.
IV. Hâkim bakış açısıyla oluşturulmuştur.

değerlendirmelerinden hangileri doğrudur?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) I, II ve IV E) I, II, III ve IV

2. "Roman" **türü ile ilgili aşağıdakilerin hangisinde verilen her iki cümlede de bilgi yanlışı vardır?**

A)
- Roman, diğer edebiyat türleriyle karşılaştırıldığında oldukça eskidir.
- Kendi içinde çeşitleri olan, kurgusal bir metin türüdür.

B)
- Roman türü özellikle XII. ve XIII. asırlarda gelişmiştir.
- Romanın çevre ve karakter analizlerinde detaylara girilmez.

C)
- Geleneksel roman: Franz Kafka, James Joyce, Virginia Wolf gibi yazarlar tarafından geliştirilmiştir.
- Psikolojik romanlarda ruhsal tahlillere geniş biçimde yer verilir.

D)
- Türk edebiyatında ilk roman çevirisini Ahmet Cevdet Paşa yapmıştır.
- Roman türü, akımların etkisine göre de adlandırılabilmektedir.

E)
- Romanda hâkim, kahraman ve gözlemci gibi bakış açıları kullanılabilir.
- Bilinç akışı tekniği; belli bir davranış biçiminin, sözün kullanımının roman boyunca devamlı yinelenmesidir.

3. Türk edebiyatındaki <u>ilk tercüme roman</u> (I), <u>başka roman ilklerinin</u> (II) de verildiği <u>Tanzimat Dönemi'nde</u> (III) <u>Şemsettin Sami'nin</u> (IV) yazdığı <u>*Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*</u> (V) adlı eserdir.

Bu cümledeki altı çizili bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Bir toplumun belli bir zaman ve çevredeki gelenek, görenek, âdet ve kültürünü yansıtan romanlardır, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın pek çok romanı bu türde kaleme alınmıştır.

Bu cümlede tanıtılan roman türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Otobiyografik roman B) Egzotik roman C) Töre romanı D) Polisiye roman E) Bilim kurgu romanı

ÜçDörtBeş

5. ---- tekniğinin esas özelliği, iç monologlara yer verilmesidir. İç monologlar mantık dizgesine oturtularak değil, gerçekte insan şuuru nasıl işliyorsa dağınık ve düzensiz çağrışımlar hâlinde okura aktarılır. James Joyce'un 1922'de yayımlanan *Ulysess* adlı romanı, bu tekniğin en karakteristik örneklerinden biridir.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Pastiş B) Diyalog C) Bilinç akışı D) Leitmotiv E) Metinler arasılık

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Kalktım, lambayı yaktım: Dedemden kalma ihtiyar duvar saati, bire tam beş kalayı gösteriyordu. Niye uyanmıştım? Bu sayıklama neden? Saatin bire beş kaldığını rüyada mı görmüştüm? Yoksa uyku ile uyanıklık arasında içime mi doğdu?

Bu parçada aşağıdaki açıklamalardan hangisine uyan bir romancılık tekniği ağır basmaktadır?

A) Kahramanın düşünceleri hiçbir mantıksal bağıntı ve dil bilgisi kuralı gözetilmeden, düzensiz olarak sıralanmıştır.
B) Yazar okura aktarmak istediklerini kahramanın kendi ağzından, zihninden geçenler şeklinde anlatmıştır.
C) Anlatılmak istenenin alay edilecek bir durum olduğunu sezdirecek bir anlatım benimsenmiştir.
D) Anlatıcı olayları izah etmek için şimdiki zamandan çok eski bir zamana dönmüştür.
E) Yazar, aradan çekilerek karşılıklı konuşma yoluyla olayları anlatmıştır.

7. • *Cezmi*
• *Üç İstanbul*
• *Devlet Ana*

Yukarıda verilen örnekler hangi roman çeşidinin kapsamına girmektedir?

A) Töre romanı
B) Egzotik roman
C) Tarihsel roman
D) Serüven romanı
E) Psikolojik roman

8. Kazankap bu utanç verici duruma düşmemek için başını alıp uzak diyarlara gitmiş. Tam altı yıl, Semerkant yakınlarındaki Betpak-Dala'da çalışmış. O vakitler oralarda, yüzyıllardan beri el değmemiş toprakları pamuk ekimine açıyorlarmış bu yüzden işçiye çok ihtiyaç varmış. Orada, barakalarda kalıyor ve kanal kazıyormuş.

Bir romandan alınan bu parçada aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisi kullanılmıştır?

A) Şuur akışı
B) İroni
C) Diyalog
D) Geriye dönüş
E) Leitmotiv

9. **Aşağıdaki parçaların hangisinde anlatım farklı bir kişi ağzından yapılmıştır?**

A) Çayır çimenleri, çimenlerdeki ak kuzuları boyamaya koyuldu. Öteki yine gülmüş, yine güle güle çekilip gitmişti. O da gümüş suların aktığı ovaları daha iri karanfillerle çerçeveleyip bezedi. Sapların boynu biraz büküktü. Şaştı. O gece, eli ayağına dolanarak dört bir köşeye altın sarısı birer yarım ay kondurdu.
B) Odasına girince kapıyı kapadı. Boğazı düğümleniyordu. Kendini tuttu ve ağlamadı. Belki son defa gördüğü odasının her tarafına baktı. Yutkundu. Ağzında yine bir kuruluk vardı. "Çok mu heyecanlıyım?" diye sordu kendi kendine. Evet, bir isyan var içinde.
C) Buradakiler de hazırlık yapıyordu. Bahçe renk renk elbiselerle canlı bir çiçek tarlasına dönmüştü. Erkek çocuklar yeni potinlerini siliyorlar, kızlar birbirlerinin saçlarını düzeltiyorlar, çözülmüş kuşaklarını bağlıyorlar, düğmelerini ilikliyorlardı.
D) Herkes, er geç onların evleneceklerine kâni idi. Fakat son aylar zarfında Neriman'ın hâlindeki başkalıklara muhiti de dikkat etmeye başladı. Kıyafetten tavırlara ve yaşayış tarzına kadar tesir eden bu değişiklik, gün geçtikçe bariz şekiller alıyordu; Neriman'ın Şinasi'den ayrı gezmeleri, eve geç gelmeleri, semtin insanlarına karşı bakışlarındaki farklar, tuvaleti ve yürüyüşü tecessüs uyandırıyordu.
E) Beni alan üstat meddah sayesinde tâ İstanbul'a kadar geldim. Şimdi çok mutluyum, bu gece burada Osmanlı Padişahı'nın siz mucize elli, kartal gözlü, çelik iradeli, zarif bilekli, hassas ruhlu nakkaşları ve hattatları arasında olmaktan şeref duyuyorum ve Allah aşkına, bir üstat nakkaşın duvara asılsın diye beni kötü kâğıda alelacele çizdiğini söyleyenlere inanmayın diye yalvarıyorum.

10. (I) Tanzimat'a kadar Türk toplumunda romanın yerini destanlar, efsaneler, mesneviler ve halk hikâyeleriyle masallar tutmuştur. (II) Türk edebiyatı bugünkü anlamda romanla Fransızcadan yapılan çeviriler sayesinde tanışmıştır. (III) Fransız edebiyatçı Fenelon'dan yapılan *Telemague* (Telemak) adlı çeviri eser, ilk çeviri roman olarak karşımıza çıkmaktadır. (IV) Türk edebiyatında roman türünün ilk örnekleri Tanzimat döneminde verilir ve Şemseddin Sami'nin *Taaşşuk-ı Talat-ı Fitnat* adlı eseri ilk yerli roman kabul edilir. (V) Edebî anlamda ilk roman örneklerinden biri kabul edilen *İntibah*'ı Halit Ziya Uşaklıgil 1876'da yazmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) V
B) IV
C) III
D) II
E) I

ÜçDörtBeş

ÜçDörtBeş — TANZİMAT ROMANI

- Batı Etkisindeki (Yenileşme Dönemi-Modern Dönem) Türk Edebiyatı'nın ilk aşaması olan Tanzimat Edebiyatı, dönemin zihniyetine uygun olarak birçok yeniliğin oluşturulduğu edebî evredir.
- Batılı türler ilk defa görülmeye başlamış, pek çok yeni kavram ilk kez edebiyat ürünlerinde işlenmiştir.
- Bu dönemde ilk defa görülen türlerden biri de roman olmuştur.
- Tanzimat Dönemi romanı I. Dönem ve II. Dönem olmak üzere ikiye ayrılır.

ÜçDörtBeş — I. DÖNEM TANZİMAT ROMANININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- Birinci Dönem Tanzimat romanında konular çoğunlukla gündelik hayattan veya tarihten alınmıştır. Bazı romanlarda toplumsal konulara temas edilmiştir. Yanlış Batılılaşma (alafrangalaşma), aile ilişkileri, cariyelik, kölelik gibi sosyal meseleler üzerinde durulmuştur.
- Romanlarda mekân İstanbul'la sınırlı kalmıştır. Kişiler tek yönlü -yani tip olarak- kurgulandığından ya hep iyi ya da hep kötü olarak betimlenmiştir. Romanların bitiminde iyiler ödüllendirilirken kötüler cezalandırılmıştır.
- Dilde sadeleşme amaçlansa da Arapça-Farsça tamlama ve sözcüklerle yüklü bir üslup kullanılmıştır.
- Toplum için sanat, anlayışıyla eser verilen bu evrede romantizm akımının etkisi söz konusudur.
- Gazetenin topluma ulaşma aracı olarak öne çıktığı Birinci Dönem'de bazı romanlar gazetelerde tefrika hâlinde verilmiştir.
- Bu dönemde kaleme alınan romanlar türlerinin ilk örnekleri olmaları bakımından teknik ve kurgu yönünden bazı eksiklikler içermektedir. Yazarın olay akışını keserek okura bilgiler aktarma çabasında olması, olay örgüsündeki boşlukları telafi etmek amacıyla tesadüflere sık sık başvurması, kendi kişisel yorumunu okurla devamlı paylaşması bu kusurların başında gelmektedir.
- Tanzimat'ın ilk döneminde Şemsettin Sami, Ahmet Mithat Efendi ve Namık Kemal roman türünde eser veren sanatçılardır.
- Namık Kemal ve Ahmet Mithat Efendi romanı eğlendirerek öğretmenin, halkı bilinçlendirip bilgilendirmenin bir vasıtası olarak değerlendirmişlerdir.
- Ahmet Mithat Efendi, "halk için roman anlayışı"nı güçlü bir biçimde ortaya koymak amacıyla dönemin diğer romancılarına göre daha yalın bir dille popüler romanlar yazmaya yönelmiştir.
- Romana dair ilklerden bazıları bu dönemde verilmiştir:
  - İlk çeviri roman: Yusuf Kamil Paşa'nın *Fenelon*'dan çevirdiği *Telemak*
  - İlk yerli roman: *Taaşşuk-ı Talat ve Fıtnat* (Şemsettin Sami)
  - İlk edebî roman: *İntibah* (Namık Kemal)
  - İlk tarihî roman: *Cezmi* (Namık Kemal)
  - İlk macera romanı: *Hasan Mellah* (Ahmet Mithat Efendi)
  - İlk polisiye roman: *Esrar-ı Cinâyât* (Ahmet Mithat Efendi)

ÖRNEK 1

Ertesi sabah Ziklas'ın hanesine gidip kızın ale'd-devâm kimler ile görüşmekte bulunduğunu sual eyledi. Ziklas kendi familyası halkı ile Râkım'dan, uşaklardan maadâ ancak iki üç adam sayabildi. Tabip o gün ikindiye doğru bu adamların cümlesini orada hazır bulmasını talep edip fakat hiçbirisi hastanın yanına sokulmayarak başka bir odada alıkonulmasını tavsiye eyledi. İkindi vakti tabip bu adamları istediği gibi bir odada hazır buldu. Mister Ziklas bu adamların birisini içeriye sokup o çıktıktan sonra diğerini göndermesini tenbîh ederek kendisi Mister Ziklas ile beraber hastanın yanına girdi. Bî-çâre kızcağız derece-i gayede bir zaaf içinde idi.

Bir romandan alınan bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Tanzimat Dönemi'nin dil özelliklerini yansıtmaktadır.

B) Zaman unsuruna dair ifadeler söz konusudur.

C) Arapça-Farsça sözcükler sıkça kullanılmıştır.

D) Olay akışı kesilerek ilgisiz yorumlar yapılmıştır.

E) Genelde kurallı cümlelere yer verilmiştir

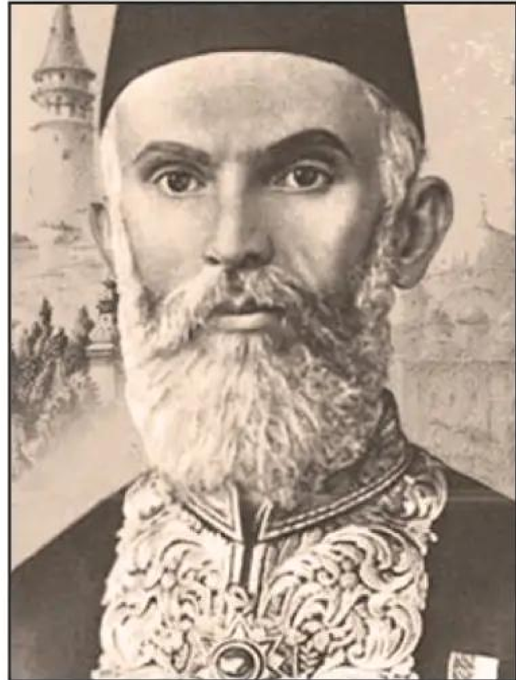
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

I. DÖNEM TANZİMAT ROMANCILARI

a. Şemsettin Sami

- Edebiyatımızın ilk yerli romanı olan *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*'ı yazmıştır.
- Sözlük ve ansiklopedi çalışmaları gerçekleştirmiştir.
- Türkçeye değer veren bir dil bilimci olarak dilin sadeleşmesinden yana olmuştur.
- *Orhun Yazıtları* ve *Kutadgu Bilig* üzerinde çalışmalar yapmıştır.
- *Sabah* ve *Tercüman-ı Şark* adlı gazeteler ile *Aile* ve *Hafta* dergilerini çıkarmıştır.
- *Robinson Crusoe* ve *Sefiller* adlı romanları çevirmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*
  - Oyun: *Besa yahut Ahde Vefa*, *Seydi Yahya*, *Gave*
  - Sözlük-ansiklopedi: *Kâmus-ı Türkî*, *Kâmus-ı Fransevî*, *Kâmus-ı Arabî*, *Kâmusu'l A'lâm*

b. Namık Kemal

- Namık Kemal, Tanzimat Dönemi Türk edebiyatında edebî romanın öncüsü olmuştur.
- Romanlarında romantizmin prensiplerini uygulayan yazar; karakterlere değil, tiplere yer vermiştir.
- "Toplum için sanat" anlayışını benimseyen sanatçı; süslü, sanatlı ve uzun betimlemeler yapmıştır.
- Romanlarının olay örgüsünde tesadüflere başvuran Namık Kemal, doğa betimlemelerinde şairane bir anlatıma yönelmiştir.
- Yazar, en meşhur eseri olan *İntibah*'ta deneyimsiz bir genç olan Ali Bey'in aşk ve sevgi karşısında düştüğü hataları konu edinmiştir. Türk edebiyatının ilk edebî romanı olan eserde aşk, kıskançlık, nefret, intikam ve pişmanlık hisleri güçlü olarak işlenmiştir. Türk edebiyatının ilk roman örneklerinden biri olması bakımından bazı teknik kusurlar barındıran eserde yazar, romantik bir tavırla kahramanları ile ilgili öznel yargılarda bulunmuştur.
- Yazarın bir diğer romanı olan *Cezmi* ise edebiyatımızın ilk tarihî romanıdır. Romanda Osmanlı-İran Savaşları ele alınmıştır.
- Tiyatroyu halk eğitiminde bir araç olarak görmüştür.
- Encümen-i Şuara topluluğunda yer almış, Osmanlıcılık düşüncesini benimsemiştir.
- *Lisan-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülahazat-ı Şamildir* makalesinde dil ile ilgili görüşlerini ortaya koymuştur.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *İntibah* (ilk edebî roman), *Cezmi* (ilk tarihî roman)
  - Şiir: *Hürriyet Kasidesi*, *Vatan Şarkısı*, *Vatan Mersiyesi*, *Vaveyla*
  - Tiyatro: *Vatan yahut Silistre* (sahnelenen ilk oyun), *Kara Bela*, *Celalettin Harzemşah*, *Zavallı Çocuk*, *Akif Bey*, *Gülnihal*
  - Eleştiri: *Tahrib-i Harâbât* (edebiyatımızdaki ilk eleştiri), *Takip*, *Renan Müdafaanamesi*, *İrfan Paşa'ya Mektup*, *Mukaddeme-i Celâl*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

c. Ahmet Mithat Efendi

- Tanzimat Dönemi Türk edebiyatının en üretken yazarı olduğundan "Yazı Makinesi" olarak ünlenen sanatçı; roman, hikâye ve tiyatro türünde pek çok eser kaleme almıştır.
- "Halk için roman" anlayışını ortaya koyması bakımından popüler roman yöneliminin bir temsilcisidir.
- Eğlendirerek öğretme ilkesine uygun eserler vermiştir.
- Toplum için "hace-i evvel" sayılan sanatçının eserleri teknik bakımdan kusurludur.
- Romantizmden etkilenen sanatçı, eserlerinin olay akışını sık sık keserek okura çeşitli konularda bilgiler aktarmıştır.
- Geniş halk kesimlerine ulaşabilmek için dönemindeki diğer yazarlardan daha yalın bir dille eser vermeye çalışmıştır.
- Yapıtlarının sonunda genelde kıssadan hisse niteliğinde bir ders bildirme yolunu seçmiştir.
- Estetik ve edebî değeri yüksek bir üslubu değil, daha açık ve anlaşılır bir dili seçmiştir.
- Romanlarını oluştururken geleneksel halk anlatılarından, özellikle meddah öykülerinden ve halk hikâyelerinden esinlenmiştir.
- Olaylar ve kahramanlar karşısındaki kişisel tutum ve yargılarını okurla paylaşmıştır.
- Ruhsal tahlillerden çok merak unsuruna ve sürükleyiciliğe yer vermiştir.
- Batılılaşma sorunu, alafrangalaşma, aile kurumu, cariyelik, toplumsal ve ahlaki değerler sanatçının en çok işlediği konu ve temalardır.
- *Tercüman-ı Hakikat*, *Bedir*, *Devir* gazeteleri ile *Dağarcık* ve *Kırkambar* adlı dergileri de çıkarmıştır.
- Servetifünun yazarlarını eleştirerek onlara Dekadanlar (soysuzlaşmış) yakıştırmasını yapmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Hasan Mellah* (ilk macera romanı), *Esrar-ı Cinâyât* (ilk polisiye roman), *Yeniçeriler*, *Dünyaya İkinci Geliş*, *Hüseyin Fellah*, *Felâtun Bey ile Râkım Efendi* (alafrangalaşma konusu işlenmiş), *Yeryüzünde Bir Melek*, *Paris'te Bir Türk*, *Çengi*, *Henüz On Yedi Yaşında*, *Karnaval*, *Dürdane Hanım*, *Diplomalı Kız*, *Müşahedat*, *Jön Türk*
  - Hikâye: *Letaif-i Rivâyât* (ilk hikâye kitabı), *Kıssadan Hisse*
  - Tiyatro: *Çerkes Özdenler*, *Eyvah*, *Siyavuş*, *Açıkbaş*
  - Gezi: *Avrupa'da Bir Cevelan*
  - Anı: *Menfa*

Onun için, edebiyat bir araçtır. Halkın kültürel düzeyini yükseltmek için, halkın anlayabileceği bir dille yazdıklarını biçimlendirir. Nitekim romanlarındaki öğreticiliğin özünde böyle bir kaygı vardır. Ayrıca romanlarında özellikle ahlak, toplumsal adalet kavramlarına ağırlık verir.

Bu parçada sözü edilen Tanzimat Dönemi sanatçısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şinasi
B) Ahmet Mithat Efendi
C) Abdülhak Hamit Tarhan
D) Muallim Naci
E) Recaizade Mahmut Ekrem

ÖSYM - 2011

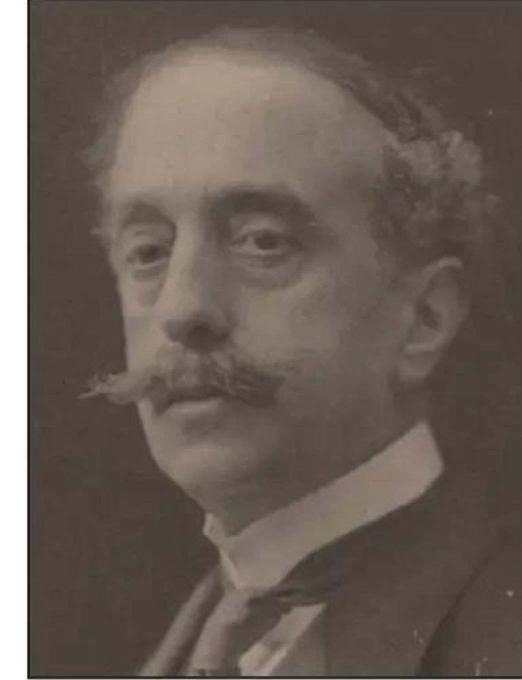

II. DÖNEM TANZİMAT ROMANININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- "Sanat için sanat" anlayışının benimsendiği Tanzimat'ın İkinci Dönemi'nde eser veren romancılar Samipaşazade Sezai, Recaizade Mahmut Ekrem ve Nabizade Nazım'dır.
- Bu dönemin edebiyatçıları, Batı romancılığını daha yakından tanıma fırsatı bulduklarından teknik yönden daha güçlü ürünler ortaya koymuşlardır.
- Tanzimat İkinci Dönem romancıları gözleme daha fazla yönelmişlerdir. Olaylar arasında sebep-sonuç ilişkileri kurarak anlatılanların sahiciliğini artırmaya çalışmışlardır.
- Konu olarak alafrangalaşma, yanlış Batılılaşma, kadın-erkek ilişkileri, cariyelik ve kölelik işlenmeye devam etmiştir.
- Genelde realizmden etkilenilmiş ve yer yer natüralist anlayış da söz konusu olmuştur.
- Romandaki kahramanlar; dönemlerinin modalarına, sosyal ve kültürel özelliklerine uygun olarak betimlenmiştir.
- Romanlarda mekân, ilk dönemdeki gibi İstanbul'dur; bununla birlikte Nabizade Nazım *Karabibik* adlı romanıyla konuyu İstanbul dışına çıkarmıştır ki bu roman, edebiyatımızın ilk köy romanı kabul edilmektedir.
- Romana dair ilklerden bazıları bu dönemde verilmiştir:
  - İlk realist roman: *Araba Sevdası* (Recaizade Mahmut Ekrem)
  - İlk köy romanı: *Karabibik* (Nabizade Nazım)
  - İlk psikolojik roman denemesi: *Zehra* (Nabizade Nazım)

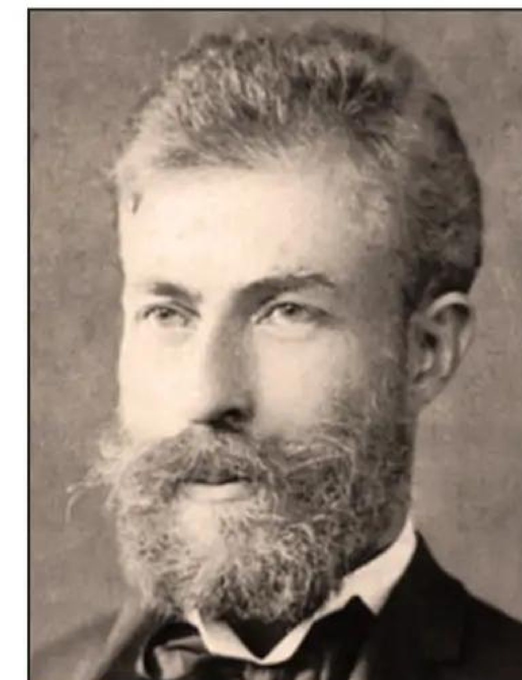
II. DÖNEM TANZİMAT ROMANCILARI

a. Samipaşazade Sezai

- Yazarın tek romanı olan *Sergüzeşt*, romantizmden realizme geçişin izlerini taşımaktadır. Yazar bu romanda kölelik-cariyelik olgusunu ele almıştır. Bu eserde Kafkaslardan kaçırılıp İstanbul'a getirilen Dilber adlı genç bir kızın başından geçenler anlatılmıştır.
- "Sanat için sanat" anlayışıyla hareket eden ve Batı edebiyatını yakından takip eden sanatçı, Batılı anlamdaki ilk öyküyü yazmıştır: *Küçük Şeyler*.
- Betimlemelerinde ağır bir dil kullanan sanatçı, konuşma bölümlerinde sade ve doğal bir dile yer vermiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Sergüzeşt*
  - Hikâye: *Küçük Şeyler* (Batılı anlamda ilk öykü örneklerini içerir.)
  - Tiyatro: *Şîr*
  - Düzyazı: *Rümuzul Edep*, *İclal*

b. Recaizade Mahmut Ekrem

- II. Dönem Tanzimat edebiyatının önde gelen yazarlarından Recaizade Mahmut Ekrem'in roman türünde tek eseri vardır ve *Araba Sevdası* adlı bu eser, edebiyatımızın ilk realist romanı olarak kabul edilmektedir. Romanda gösteriş meraklısı ve Batı özentisi bir tip olan Bihruz Bey'in yaşadıkları anlatılmıştır.

- Üstat olarak bilinen sanatçı, Batı edebiyatını yakından takip etmiştir.
- Bütün yapıtlarında "sanat için sanat" anlayışını benimseyen sanatçı; şiirlerinde romantizmin, düzyazılarında realizmin etkisindedir.
- Edebiyat kuramcısı olarak yeniliklere öncülük eden ve yol göstericiliğiyle öne çıkan sanatçı, Servetifünun Dönemi'nin oluşmasını sağlamıştır.
- Eski edebiyatı savunan Muallim Naci ile kafiye ve edebiyat konusunda tartışmalara girmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Araba Sevdası* (alafrangalaşma konusu)
  - Hikâye: *Şemsa*, *Muhsin Bey*, *Saime*
  - Şiir: *Zemzeme I-II-III*, *Yadigâr-ı Şebâb*, *Nağme-i Seher*, *Pejmürde*, *Nefrin*, *Nijad Ekrem*
  - Tiyatro: *Afife Anjelik*, *Atala*, *Vuslat*, *Çok Bilen Çok Yanılır*
  - Eleştiri: *Takdir-i Elhan*
  - Ders kitabı: *Talim-i Edebiyat*
  - Biyografi: *Kudemaden Birkaç Şair*

c. Nabizade Nazım

- Tanzimat İkinci Dönem'in önemli romancılarından olan sanatçı, realizm ve natüralizmden etkilenmiştir.
- *Karabibik* adlı eseri, Türk edebiyatında köy hayatının ve köylülerin ilk defa işlendiği romandır ve bu eserdeki olaylar, Antalya'nın Kaş ilçesindeki Beymelik köyünde geçmektedir.
- Yazar, *Zehra* adlı romanını realist ve natüralist çizgide kaleme almıştır; bu roman, Türk edebiyatındaki ilk psikolojik roman denemesi kabul edilmektedir. Eserin diğer kahramanları Suphi, Münire Hanım ve Şevket Efendi'dir.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Karabibik*, *Zehra*
  - Öykü: *Yadigârlarım*, *Haspa*, *Hala Güzel*, *Sevda*, *Zavallı Kız*, *Bir Hatıra*
  - Şiir: *Heves Ettim*

ÖRNEK 3

Yazar, bu romanda kıskançlık konusunu ele alır. Eser, yazarın ölümünden sonra arkadaşı Mahmud Sadık tarafından Servet-i Fünûn dergisinde yayımlanmıştır. Edebiyatımızda natüralizm akımının etkilerinin görüldüğü ilk roman olarak kabul edilir. Romanın başlangıcında iki aile vardır: Eşini kaybetmiş, kızıyla beraber oturan Şevket Efendi'nin ailesi ve babasını birkaç sene evvel kaybetmiş, annesi Münire Hanım'la birlikte oturan Suphi'nin ailesi.

Bu parçada söz edilen yazar ve eseri aşağıdakilerden hangisidir?

A) Namık Kemal - *İntibah*
B) Recaizade Mahmut Ekrem - *Araba Sevdası*
C) Ahmet Mithat Efendi - *Felâtun Bey ile Râkım Efendi*
D) Sami Paşazade Sezai - *Sergüzeşt*
E) Nabizade Nazım - *Zehra*

AYT - 2018

ÖRNEK 4

Yazarın edebiyatımıza getirdiği yeniliklerden biri de köy hayatını ve köy insanını ilk olarak ele almış olmasıdır. Anadolu köylüsünün bilgisizliği, yoksulluğu, ağalar ve tefeciler ile ilişkileri, duygusal davranışları olayların içinde eritilerek ustalıkla ortaya konmuştur. Bu bağlamda Antalya'nın Kaş ilçesindeki bir köyde geçen olayların anlatıldığı roman, yazarın en başarılı eseri sayılır.

Bu parçada sözü edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sami Paşazâde
B) Sezai Şemsettin Sami
C) Nabizâde Nâzım
D) Ahmet Mithat Efendi
E) Muallim Naci

ÖSYM - 2015

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 5

Aşağıdaki yargıları “doğru (D) / yanlış (Y)” **olarak değerlendiriniz.**

a. ( ) Yusuf Kamil Paşa, Türk edebiyatının ilk roman tercümesini yapmıştır.

b. ( ) Namık Kemal’in romanlarında realizmin etkileri görülür.

c. ( ) Samipaşazade Sezai’nin *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat* adlı eseri, ilk yerli romanımızdır.

d. ( ) Ziya Paşa ve Nabizade Nazım’ın roman türünde eseri vardır.

e. ( ) Ahmet Mithat Efendi, romanlarında olay akışını keserek okurlarına çeşitli konularda bilgiler aktarmıştır.

f. ( ) Tanzimat romanının dili, şiire göre çok daha ağırdır.

g. ( ) Yanlış Batılılaşma, alafrangalaşma, kölelik Tanzimat romanında sıkça işlenen konulardandır.

ÖRNEK 6 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Aşağıdaki yargılardan hangisi, Tanzimat Dönemi öykü ve romanlarının özelliklerinden biri değildir?

A) Genellikle saray ve çevresindeki insanların kural tanımaz tutum ve uygulamaları dile getirilmiştir.

B) Karakterler; doğal bireyler olmaktan çok, yazarın çizdiği, genellikle insana özgü karşıtlıkları simgeleyen kişilerdir.

C) Yüzyılın sonuna doğru köy, köylü sorunlarının konu olarak yer almaya başladığı görülür.

D) Ahmet Mithat’ın *Felâtun Bey ile Râkım Efendi* adlı eseri ile Recaizade Mahmut Ekrem’in *Araba Sevdası* adlı eserlerinde benzer konular işlenmiştir.

E) Şemsettin Sami’nin *Taaşşuk-ı Talât ve Fıtnat’ı* ilk romandır, ancak edebî değer taşıyan ilk roman Namık Kemal’in *İntibah* adlı eseridir.

ÖSYM - 2013

ÖRNEK 7 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Konusu bir paşanın oğlu ile bir cariyenin aşk macerası olan ----, o zamanlar artık kapanmak üzere olan bir devrin cariyeli, köleli büyük konak hayatının Türk romanındaki en başarılı örneğidir. Sırf cariye olduğu için konak sahibinin oğlu ile evlenemeyen Dilber’in hayatı anlatılır bu romanda.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki yapıtlardan hangisi getirilmelidir?

A) *Sergüzeşt* B) *Zehra* C) *İclâl*

D) *Bir Hatıra* E) *Zavallı Kız*

ÖSYM - 2012

ÖRNEK 8 — ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu

Aşağıdaki dizelerin hangisinde *Felâtun Bey ile Râkım Efendi* **adlı eserde de dile getirilen dönemin yaygın sosyal sorunu eleştirilmektedir?**

A) Ey vatan ver elini bir sıkayım
Elimizden gidiyorsun adiyö
Çeşm-i şefkat ile baktıkça sana
Beni mahzun ediyorsun adiyö

B) Yorgan döşek demez satar
Tiyatroda loca tutar
Gider evde yerde yatar
Şık beylerde olan hâlet

C) Kabul olunmaz rezalet
Hür olmak ister isen olma cihanın
Zevkinde safasında gamında kederinde
Canan gide rindan dağıla mey ola rîzan

D) Böyle gecenin hayr umulur mu seherinde
En ummadığın keşfeder esrar-ı derûnun
Sen herkesi kör âlemi sersem mi sanırsın
Bir gün gelecek sen de perişan olacaksın
Ey gonca bu cemiyyeti her dem mi sanırsın

E) Bir damla inciydi kirpiklerinde
Aşkın ıztırabla dolu rüyası
Bir başka güzellik var kederinde
Bir başka âlem ki ruhunun yası
Sessiz incileşir kirpiklerinde

AYT - 2020

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. (I) Tanzimat I. Dönem romanında olaylar genellikle tarihten ya da gündelik yaşamdan alınmıştır. (II) Romanlar genelde acılı ve duygusal konular hakkında ve alafrangalaşma mevzusunda yazılmıştır. (III) Aşk, tutsaklık, Batı uygarlığı ile Osmanlı uygarlığı arasındaki karşılaştırma, yanlış Batılılaşma gibi konular romanlarda ele alınmıştır. (IV) Bu dönem yazarları, realizmin etkisiyle romanlarında kişiliklerini gizlememiş, sırası geldikçe olayların akışını durdurarak okurlara çeşitli konularda bilgiler sunmuştur. (V) Roman aracılığıyla bireyi eğiterek toplumu düzeltme amacı güdülmüştür.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Yürüyorlardı. Dilber, sokakta giderken etrafından geçen arabalara, tramvaylara hayran hayran bakıyordu. Tophane meydanına geldikleri zaman orada birçok çocukların gülüşerek, haykıraşarak oynadıklarını görür görmez kendisinden geçip yerde koşuşan bu mahlukatın semada uçuşan kuşlara olan münasebeti olmalı, onların yanına doğru koşmaya başladı. Birdenbire esircinin o büyük, o korkunç gözlerini açarak "Gel buraya! Şimdi sopayı yersin." dediğini işitir işitmez, yavaş yavaş geri döndü. Yanındaki gulyabaninin ellerini tutarak kendisinin nasıl bir dest-i âhenin-i esaret içinde olduğunu birinci defa olarak hissetti.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Tanzimat Dönemi'nin dil özelliklerine uygundur.
B) İlk psikolojik roman kabul edilen eserden alınmıştır.
C) Eserin yazarı, Samipaşazade Sezai'dir.
D) Sosyal bir temaya vurgu yapılmaktadır.
E) Hâkim bakış açısıyla oluşturulmuştur.

3. **Türk edebiyatının ilk edebî romanı aşağıdaki yapıtlardan hangisinin yazarına aittir?**

A) *Sergüzeşt* B) *Jön Türk* C) *Cezmi* D) *Araba Sevdası* E) *Zehra*

4. Bihruz Bey, yirmili yaşlarında olup babasının vefatıyla büyük bir mirasa konar. Bir Fransızca öğretmeninden ders almaya başlar. Bir araba satın alır ve sorumsuzca bir hayat sürmeye başlar. Onun biricik zevki, şık giyinip arabasıyla mesire yerlerinde gösteriş yapmaktır.

Yukarıda özetinden bir bölüm verilen romanın yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nabizade Nazım
B) Namık Kemal
C) Şemsettin Sami
D) Samipaşazade Sezai
E) Recaizade Mahmut Ekrem

5. Türk edebiyatında ilk polisiye roman, ---- yazdığı *Esrar-ı Cinâyât* adlı eserdir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

A) Şemsettin Sami'nin
B) Recaizade Mahmut Ekrem'in
C) Namık Kemal'in
D) Ahmet Mithat Efendi'nin
E) Nabizade Nazım'ın

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Namık Kemal'in *Cezmi*'si (I) ilk tarihî romanımızdır. Köyü konu alan ilk Türk romanı, Muallim Naci'nin (II) *Karabibik* adlı eseridir. Ahmet Mithat Efendi, *Müşahedat* (III), *Jön Türk* (IV) adlı eserleri kaleme almıştır. İlk yerli romanımız Şemsettin Sami'ye (V) aittir.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisi bilgi yanlışına yol açmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Tanzimat Dönemi'nde yazılan romanlarda belli konular ele alınmıştır.

Bu konular arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Beşeri aşk
B) İşçilerin emek sorunu
C) Yanlış Batılılaşma
D) Esir ticareti
E) Görücü usulü evlilik

8. **Tanzimat romanı ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?**

A) Bazı romanlarda yazarlar romantizmin tesiriyle kötü kahramanlara düşman kesilmiştir.
B) Kötüler, tutulacak bir tarafları olmayacak kadar olumsuz nitelikte oluşturulmuştur.
C) Klasisizmin etkisiyle duygulardan ziyade akla ve sağduyuya ağırlık verilmiştir.
D) İyiler idealize edildiğinden bu kahramanların ne yaparlarsa doğru yapacağı vurgulanmıştır.
E) Kahramanlar, gerçeğe uygun tipler değildir.

9. I. *Zehra*
II. *İntibah*
III. *Yeryüzünde Bir Melek*
IV. *Telemak*
V. *Hüseyin Fellah*

Yukarıdakilerden hangisi II. Dönem Tanzimat romancılarından birine aittir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Roman, hikâye ve tiyatro türlerinde eserler vermiştir. Londra'daki diplomatlık yıllarında Batı medeniyetini ve kültürünü yakından tanımıştır. Realizmin Türk edebiyatındaki ilk temsilcilerindendir. Yazar, kaleme aldığı tek romanda köleliğin toplumsal yaşamdaki yerini ortaya koymuştur.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahmet Mithat Efendi
B) Namık Kemal
C) Şemsettin Sami
D) Samipaşazade Sezai
E) Recaizade Mahmut Ekrem

11. **Aşağıdaki eserlerden hangisinin edebiyatımızda ilk olma özelliği yoktur?**

A) *Araba Sevdası*
B) *Karabibik*
C) *Cezmi*
D) *İntibah*
E) *Paris'te Bir Türk*

ÜçDörtBeş

ÖDEVİNİZ
AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 3
32. ve 33. sayfalardaki Ödev Testi - 2

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

SERVETİFÜNUN ROMANININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- Roman türü, Servetifünun Dönemi'nde teknik yönden ilerleme kaydetmiştir.
- Bu evrede romancılığımız; kurgu, teknik ve dil bakımından oldukça gelişmiştir.
- Bu dönemde öne çıkan romancılar Halit Ziya Uşaklıgil ve Mehmet Rauf'tur.
- Tanzimat Dönemi romanlarında görülen konunun dışına çıkarak okura hitap etme, ansiklopedik bilgiler sunma, olay örgüsünü tesadüfler üzerine kurma, sanat yapma güdüsüyle uzun betimlemelere girişme Servetifünun romanında görülmez.
- Romanlar; realizm akımının da etkisiyle teknik yönden epey gelişmiş, gerçekçi şahıs ve olaylar işlenmiş, gözlemlerden sıkça yararlanılmıştır.
- Bu dönem romanında Batılı hayat tarzına sahip, seçkin ve zengin zümrenin yaşamı işlenmiştir.
- Aşk, karamsarlık, umutsuzluk, hayal-hakikat çatışması, yasak aşklar, aile içi ilişkiler gibi bireysel konular ele alınmıştır.
- Şiir ve hikâyede olduğu gibi romanda da bireysel konularla yetinilmiş ve sosyal izleklerden uzak durulmuştur, özellikle hayal kırıklıklarına uğrayan bireylerin yaşamı ve ruh hâlleri ele alınmıştır.
- Servetifünun romanında mekân ve çevreler İstanbul'la sınırlı kalmış; olayların yaşandığı kapalı mekânlar köşk, yalı, konak gibi devasa ve lüks evler olmuştur.
- Romanlarda mekânlardan da anlaşılacağı üzere Batılı hayat tarzı ile tanışmış, seçkin kesim konu edilmiştir.
- "Sanat, sanat içindir." prensibine sadık kalan edebiyatçılar, romanlarının şekilsel yönüne ve dilin kullanımına önem vermişlerdir.
- Kurgunun sağlamlığını gözeten Servetifünuncular, kahramanların ruh hâllerini detaylı olarak betimlemede son derece başarılı olmuştur.
- Servetifünun romancıları, anlatı kişilerinin ait olduğu çevreyle kişilikleri arasındaki ilişkinin mekân betimlemeleri ile ortaya konmasını hedeflemişlerdir.
- Fransızcanın söz diziminden faydalanılmış, devrik ve eksiltili cümleler kullanılmış, Arapça-Farsça sözcük ve tamlamalardan yararlanılmış, ağır ve süslü bir dil benimsenmiştir.
- Dönemin diğer romancıları Hüseyin Cahit Yalçın ve Ahmet Hikmet Müftüoğlu olmuştur.
- Dönemin bağımsız sanatçılarından olan Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ahmet Mithat geleneğini devam ettirerek halk için roman yazma tutumunu göstermiş ve bu romanlarda yalın bir üslup kullanmıştır.
- Dönemin bir başka bağımsız romancısı da Ahmet Rasim olmuştur.
- Romana dair ilklerden bazıları bu dönemde verilmiştir:
  - Batılı anlamda ilk roman: *Mai ve Siyah* (Halit Ziya Uşaklıgil)
  - İlk psikolojik roman: *Eylül* (Mehmet Rauf)

ÖRNEK 1 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Edebiyatımızın kimi dönemleriyle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) 1940'lı yıllardan itibaren Cumhuriyet Dönemi Türk romanında, gerçekçiliğin bir uzantısı olarak köye ve köy insanına yöneliş başlar.

B) Fecriâti'nin şiir alanındaki temsilcileri Tahsin Nahit, Mehmet Fuat, Faik Ali, Mehmet Behçet, Emin Bülent ve Ahmet Haşim'dir.

C) Servetifünun Dönemi'nde sanatçılar biçim ve üslup kaygılarını bir yana bırakıp halka yönelme ve halkın sorunlarını anlatmaya yönelik bir edebiyat anlayışını benimsediler.

D) Tanzimat Dönemi'nde sanatçıların yalın bir dile yönelmelerinin nedeni; sanatı, toplumu eğiten, bilgilendiren ve aydınlatan bir araç olarak görmeleridir.

E) Millî Mücadele Dönemi'ndeki Türk edebiyatı gerçekte Millî Edebiyat Dönemi'ndeki yönelimlerin bir uzantısı sayılabilir.

ÖSYM - 2012

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ServetiFünun Romancıları

a. Halit Ziya Uşaklıgil

- Halit Ziya Uşaklıgil, Türk romancılığının gelişimine önemli katkılar sunmuş bir yazardır.
- "Romancılığımızın asıl başlangıcı" olarak ün kazanan sanatçı, *Mai ve Siyah*, *Aşk-ı Memnu* romanlarıyla Türk romanının gelişiminde önemli bir çizgiyi temsil etmiştir.
- Hayal kırıklığı ve karamsarlığı derin olarak yaşayan roman kahramanlarını anlatmıştır.
- Fransız realist ve natüralistlerinden etkilenmiştir.
- Olay kahramanlarını anlatırken objektif bir tavır sergilemiş, kişileri daha detaylı tanıtabilmek adına onların yaşadığı sosyal ve fiziksel çevreyi ayrıntılı olarak betimlemiştir.
- Yaşamın gerçekleri karşısında yaşanan hayal kırıklıklarını anlatan ve Türk edebiyatının ilk nesil romanı olarak tarif edilen *Mai ve Siyah*'ı kaleme almıştır. Romanın başkahramanı Ahmet Cemil'in şahsında Servetifünun neslinin yaşam ve edebiyat bildirgesini ortaya koymuştur.
- Bihter, Behlül, Adnan Bey, Firdevs Hanım gibi kahramanların bulunduğu *Aşk-ı Memnu* romanında yasak bir aşkı anlatmıştır.
- Batılı anlamda ilk romanları yazan sanatçının oldukça ağır ve sanatlı bir dili vardır.
- Genelde İstanbul'daki yüksek zümreyi anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Sefile*, *Nemide*, *Bir Ölünün Defteri*, *Ferdi ve Şürekâsı*, *Mai ve Siyah*, *Aşk-ı Memnu*, *Nesl-i Âhir*, *Kırık Hayatlar*
  - Hikâye: *Bir Yazın Tarihi*, *Hepsinden Acı*, *Solgun Demet*, *Aşka Dair*, *Kadın Pençesi*, *İzmir Hikâyeleri*
  - Oyun: *Kâbus*, *Fare*, *Füruzan*
  - Anı: *Kırk Yıl*, *Saray ve Ötesi*, *Bir Acı Hikâye*
  - Mensur şiir: *Mensur Şiirler*, *Mezardan Sesler*

ÖRNEK 2 (ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu)

Eserlerinde yüksek zümreye ait kişilerden seçtiği kahramanların çoğu Boğaziçi, Beyoğlu, Adalar gibi zengin ve modern semtlerde yaşar. Ekmek ve iş kaygıları yoktur. Sadece aşkı, giyim kuşamı, eğlenmeyi düşünürler. Çalışmayı küçümseyen, bazen bir kusur sayan, hiç olmazsa üzüntü konusu yapan görüşleri vardır. Hemen hepsi okumuş ve gelir düzeyi yüksek olan bu kahramanlar; yabancı dil bilir, dönemin şiirsel ve karmaşık üslubuyla konuşur. Çocuklar yabancı mürebbiyeler elinde büyür; evlerde piyano, keman çalınır ve alafranga sofralar kurulur. Yetişkinler ile çocuklar arasında yadırgatıcı bir resmiyet vardır. Yazarın geçim sıkıntısı çeken yegâne kahramanı hülyalı şair, yılda ancak "iki çift ayakkabı ve iki kravat" alabildiği (!) ve çalışmak zorunda olduğu için acınası bir yoksulluk içinde çizilir.

Bu parçada söz edilen yazar aşağıdakilerin hangisidir?

A) Halit Ziya Uşaklıgil
B) Hüseyin Cahit Yalçın
C) Recaizade Mahmut Ekrem
D) Ahmet Hamdi Tanpınar
E) Abdülhak Şinasi Hisar

AYT - 2021

b. Mehmet Rauf

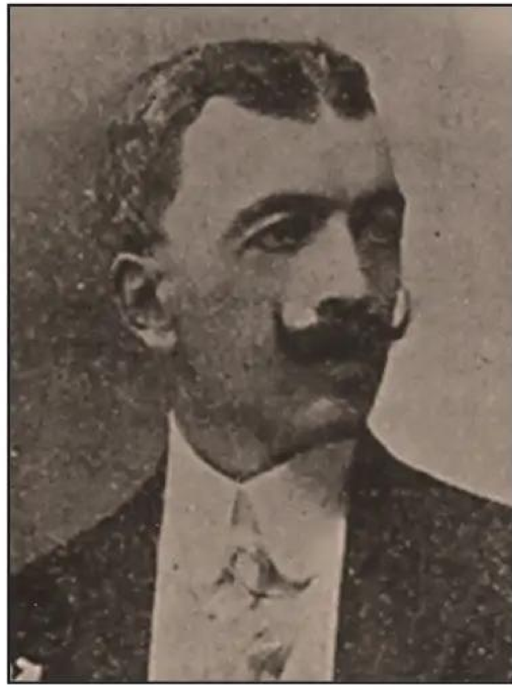

- Romanlarında bireylerin psikolojik durumlarını ele almıştır.
- Yazarın *Eylül* adlı eseri Türk edebiyatının ilk psikolojik romanı kabul edilmektedir. Bu romanda Suat Hanım ile Necip Bey arasındaki yasak aşkı anlatmıştır. Eserdeki diğer kahramanlar Süreyya ile Hacer'dir.
- *Halas* adlı eserinde Kurtuluş Savaşı'nı ele almıştır.
- Sanat için sanat prensibine bağlı kalan Mehmet Rauf, realizm ve natüralizmden etkilenmiştir.

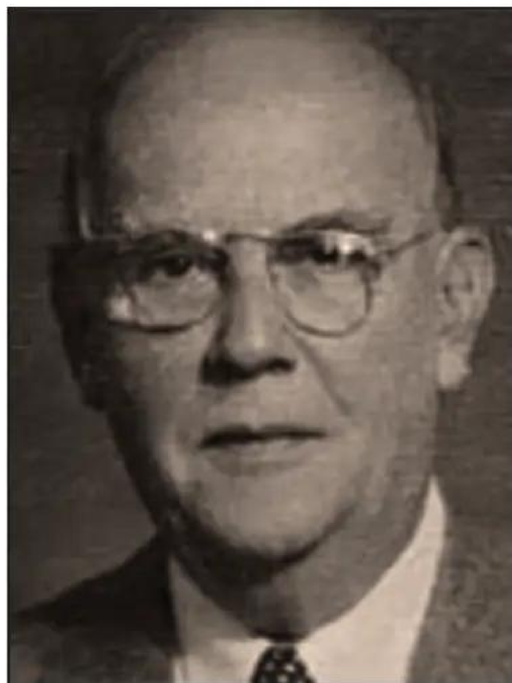
- Sanatçının dil ve anlatımı dönemine göre sadedir, bununla birlikte yer yer özensiz davrandığı için bazı dil hatalarına düşmüştür.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Ferda-yı Garam*, *Eylül*, *Genç Kız Kalbi*, *Bir Aşkın Tarihi*, *Son Yıldız*, *Halas*, *Karanfil ve Yasemin*, *Define*, *Böğürtlen*
  - Hikâye: *Âşıkane*, *İhtizar*, *Son Emel*, *Kadın İsterse*
  - Tiyatro: *Sansar*, *Pençe*, *Cidal*
  - Mensur Şiir: *Siyah İnciler*

c. Ahmet Hikmet Müftüoğlu

- Servetifünun edebiyatının Türkçü ve toplumcu yazarlarındandır.
- Topluluk dağıldıktan sonra önce Fecriâti Beyannamesi'ne imza atmış sonra da Millî edebiyata geçiş yapmıştır.
- Tek romanı olan *Gönül Hanım*'da Mehmet Tolun ile Gönül Hanım'ın aşkını anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Gönül Hanım*
  - Hikâye: *Haristan ve Gülistan*, *Çağlayanlar*

d. Hüseyin Cahit Yalçın

- Roman türünde iki eser veren sanatçı daha çok eleştirel ve siyasi yazılar kaleme almıştır.
- Sanatçının *Nadide* adlı eseri cinayet romanı niteliği taşımaktadır.
- Bir diğer romanı olan *Hayal İçinde*, teknik yönden başarılı olup realizme uygun yazılmıştır.
- Fransız edebiyatından tercüme ettiği *Edebiyat ve Hukuk* makalesi nedeniyle derginin kapanmasına ve sonrasında topluluğun dağılmasına neden olmuştur.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Nadide*, *Hayal İçinde*
  - Hikâye: *Hayat-ı Muhayyel*, *Hayat-ı Hakikiye Sahneleri*
  - Eleştiri: *Kavgalarım*
  - Anı: *Edebî Hatıralar*

e. Ahmet Rasim

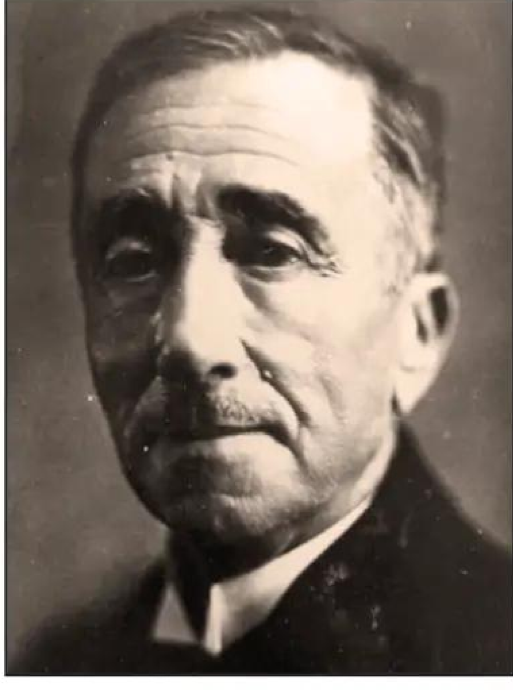

- Servetifünun Dönemi'nin bağımsız yazarlarından olan sanatçı; roman, hikâye, anı, fıkra, makale, söyleşi türlerinde eser vermiştir.
- Esas başarısını fıkra, makale, söyleşi, hatıra gibi öğretici metin türlerinde göstermiştir.
- Eserlerinde döneminin toplumsal yaşamını tüm canlılığıyla yansıtmıştır.
- Romanlarında İstanbul'un her kesiminden insana yer veren sanatçı mahalle, sokak, ev ve aile hayatını işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *İlk Sevgi*, *İki Günahsız Sevda*
  - Hikâye: *Güzel Eleni*, *Meyl-i Dil*, *Ülfet*, *İki Günahkâr*
  - Fıkra: *Eşkâl-i Zaman*, *Muharrir Bu Ya*, *Şehir Mektupları*, *Gülüp Ağladıklarım*, *Cidd ü Mizah*
  - Anı: *Falaka*, *Gecelerim*, *Fuhş-i Atik*, *Muharrir-Şair-Edip*
  - Gezi: *Romanya Mektupları*
  - Sohbet: *Ramazan Sohbetleri*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

f. Hüseyin Rahmi Gürpınar

- Servetifünun Dönemi'nin bağımsız sanatçılarından olan Hüseyin Rahmi Gürpınar, "Sokağı edebiyata taşıyan romancı" olarak ün kazanmıştır.
- Ahmet Mithat Efendi'nin yolundan giderek popüler romanın bir temsilcisi hâline gelmiştir.
- Servetifünuncular elit kesime hitap ederken Hüseyin Rahmi, geniş halk kesimlerine seslenmiştir; o, sanatı toplumu eğitmede ve bilinçlendirmede bir vasıta olarak görmüştür.
- Türk edebiyatının en güçlü natüralisti kabul edilen sanatçı, romanlarında ele aldığı kişileri gözlem metoduyla oluşturmuştur.
- Deneysel roman örneği sayılabilecek çalışmalara imza atmış, roman kahramanlarının şahsiyetlerini yansıtırken ait oldukları çevrenin ve genetik faktörlerin tesirini göz önünde bulundurmuştur.
- Hüseyin Rahmi'nin romanlarında anlatı kişileri, kendi sosyal çevrelerindeki gibi konuşturulmuştur.
- Köşk ve yalılarda yaşayan insanlardan en kenar mahallelerde yaşayan yoksullara değin geniş bir yelpazede kişi kadrosunu yansıtmıştır.
- Roman ve hikâyelerinde tanıttığı kişilerin gelenek, görenek, örf ve âdetlerine dikkat çekmiştir; bu yönüyle onun anlatıları töre romanı özelliği taşımaktadır.
- Romanlarında Batılılaşmayı yanlış anlayan alafranga tiplere yer vermiş, onları gülünç durumlara düşürerek mizahi bir anlatımla yermiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *İffet, Şık, Mürebbiye, Şıpsevdi, Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, Gulyabani, Cadı, Hakka Sığındık, Son Arzu, Nimetşinas, Kaynanam Nasıl Kudurdu, Tesadüf, Utanmaz Adam, Ben Deli miyim*
  - Hikâye: *Kadınlar Vaizi, Katil Bûse, İki Hödüğün Seyahati, Tünelden İlk Çıkış, Gönül Ticareti, Melek Sanmıştım Şeytanı, Eti Senin Kemiği Benim*
  - Tiyatro: *Kadın Erkekleşince, Hazan Bülbülü, Gülbahar Hanım*

ÖRNEK 3

Aşağıdaki romanların karşısına yazarlarını yazınız.

a. *Ferdi ve Şürekâsı* : ....

b. *Karanfil ve Yasemin* : ....

c. *Hayal İçinde* : ....

d. *Gönül Hanım* : ....

e. *İlk Sevgi* : ....

f. *Aşk-ı Memnu* : ....

g. *Genç Kız Kalbi* : ....

ÖRNEK 4

I. Realizm ve natüralizm akımlarının etkisi altındadırlar.
II. Kendi kişiliklerini gizlerler.
III. Olaylar genellikle İstanbul'da geçer.
IV. Olay kahramanları genellikle seçkin kişilerdir.
V. Çevre tasvirleri, eseri süslemek için değil, kahramanların kişiliklerinin oluşumunu tamamlayabilmek için yapılmıştır.

Aşağıdaki eserlerden hangisi, yukarıda özellikleri verilen dönem yazarlarından birine ait değildir?

A) *Hayal İçinde*
B) *Pandomima*
C) *Kırık Hayatlar*
D) *Ferdi ve Şürekâsı*
E) *Genç Kız Kalbi*

ÖSYM - 2013

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Birden bir hiç intizar olunmayan (beklenmeyen) bir zamanda zihne çarpıvermiş hakikatler vardır ki senelerden beri katre muhtelif zamanlarda döküle döküle birikmiş emarelerin küçük küçük, başlı başlarına manasız nişanelerin (belirtilerin) birdenbire doğuveren neticesidir. Bir hiç, fikirden geçen bir rüzgâr, o manasız emareleri, nişaneleri açıverir; bunlar, aralarında mani cidarlar (engelleyen duvarlar) kalkıvermiş zerreler gibi yekdiğerine iltihak eder (katılır), birbirini bulur, onlardan bir küme teşekkül eder ki görmemek mümkün olmayan bir hakikat hükmünü alır. Şimdi Ahmet Cemil'in zihninde o deliller toplanıyor, birbirine sokularak güya birer aşina selamıyla buluşuyorlar.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Yabancı sözcüklerle yüklü bir dil kullanılmıştır.
B) Toplumun birey üzerindeki etkisine değinilmiştir.
C) Üçüncü kişili anlatıma yer verilmiştir.
D) Mecazlı söyleyiş örnekleri bulunmaktadır.
E) Uzun cümlelerle meydana getirilmiştir.

2. Servetifünun edebiyatının romandaki en önemli temsilcisidir. Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk roman örnekleri onun kaleminden çıkmadır. Flaubert, Daudet, Goncourt Kardeşler gibi realistlerden etkilenmiştir. Anlatımda tekdüzeliği kırmak için devrik cümlelerden yararlanmıştır. Cümlelerin sonunda değişik zamanlı fiiller kullanmıştır. Süslü ve ağır bir dille eser vermiştir. Sık sık Arapça-Farsça sözcüklere ve bu sözcüklerle oluşturulmuş tamlamalara yer vermiştir. Romanlarında iyi öğrenim görmüş, aydın, sanat ve edebiyattan anlayan kişileri anlatmıştır.

Bu parçada sözü edilen sanatçının romanları arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Sefile*
B) *Nemide*
C) *Kırık Hayatlar*
D) *Son Yıldız*
E) *Bir Ölünün Defteri*

3. **Servetifünun romancılarının üslubu ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?**

A) Sanatlı söyleyişten elden geldiğince kaçındılar.
B) Kendilerine gelinceye değin hiç kullanılmayan Arapça ve Farsça kelime ile tamlamalar kullandılar.
C) Fransızca söz dizimine uygun olarak devrik cümlelere yer verdiler.
D) Realizmin ilkelerini uygulamaya çalıştılar.
E) Cümlelerde sürekli aynı kipte çekimlenmiş eylemler kullanmaktan vazgeçtiler.

4. Servetifünun edebiyatına yönelik eleştirilere verdiği cevaplarla tanınmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde edebî eserlerin dilinin sadeleşmesi için çaba göstermiştir. *Hayal İçinde* ve *Nadide* yazarın romanlarıdır.

Bu parçada söz edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahmet Rasim
B) Ahmet Hikmet Müftüoğlu
C) Mehmet Rauf
D) Halit Ziya Uşaklıgil
E) Hüseyin Cahit Yalçın

5. **Aşağıdaki Servetifünun Dönemi sanatçılarından hangisinin roman türünde eseri yoktur?**

A) Süleyman Nazif
B) Mehmet Rauf
C) Halit Ziya Uşaklıgil
D) Hüseyin Cahit Yalçın
E) Ahmet Hikmet Müftüoğlu

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6.

YAPIT KÜNYESİ	
Yapıtın Adı:	----
Yapıtın Yazarı:	Halit Ziya Uşaklıgil
Yapıtın Türü:	Roman
Yapıtın Şahıs Kadrosu:	Ahmet Cemil, Hüseyin Nazmi, Lamia

Bu yapıt künyesinde boş bırakılan yere aşağıdaki eserlerden hangisi getirilmelidir?

A) *Nadide*
B) *Ferda-yı Garam*
C) *Mai ve Siyah*
D) *Nimetşinas*
E) *Bir Ölünün Defteri*

7. "Servetifünun romanında ----." **cümlesi aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa bilgi yanlışı olur?**

A) sosyal konulara mesafeli durulur
B) genelde İstanbul'un taşra semtlerindeki insanlar anlatılır
C) sanatlı ve ağır bir dil kullanılır
D) gerçeklerden kaçış teması işlenir
E) mekân, karakterleri yansıtmada işlevsel rol üstlenir

8. ---- romanının ana teması yasak aşk, yani aldatmadır. Romandaki kahramanların birçoğu Batılı tarzda bir hayat sürdürmektedir hatta onlarda bu durum özenti sınırlarını dahi aşmıştır. Romanda sosyal bir kaygı güdülmemiştir. Olay örgüsü başarıyla kurgulanmıştır. Kahramanlar; şahsiyetlerine, mizaçlarına ve ortamlarına uygun olarak betimlenmişlerdir. Ruhsal tahliller başarılı biçimde yapılmıştır.

Bu parçanın başında boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) *Eylül*
B) *Böğürtlen*
C) *Karanfil ve Yasemin*
D) *Kırık Hayatlar*
E) *Ferdi ve Şürekâsı*

9. Bihter eğilmeyerek dudaklarının ucuyla sordu:

— Annelerini tanır mıydınız anne? Kız annesine çekmiş olmalı.

Firdevs Hanım, Bihter'in sorusunu anlamamışçasına donuk gözlerle bir saniye baktı; sonra başını çevirerek artık gözden kaybolan sandalı araştırdı. Yeniden Bihter'e bakarak ve bu kez kendi zihninden geçen düşünceler zincirini izleyerek:

— Ne tuhaf bir bakışı var, dedi.

Bu parçada bir bölümü verilen roman aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Nemide*
B) *Hayal İçinde*
C) *Aşk-ı Memnu*
D) *Gönül Hanım*
E) *Mai ve Siyah*

10.
- *Gulyabani*
- *Şıpsevdi*
- *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç*
- *Mürebbiye*

Bu romanlar, aşağıdaki sanatçılardan hangisine aittir?

A) Mehmet Rauf
B) Halit Ziya Uşaklıgil
C) Ahmet Hikmet Müftüoğlu
D) Hüseyin Rahmi Gürpınar
E) Hüseyin Cahit Yalçın

11. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde Servetifünun romanı ile ilgili bilgi yanlışı vardır?**

A) Genellikle toplumun yüksek tabakasından insanların yaşadığı semtlerde, büyük yalı ve konaklarda geçen olaylar işlenmiştir.
B) Süslü ve sanatlı bir üslup benimsenmiş, yabancı sözcüklere sıkça yer verilmiştir.
C) Realizm ve natüralizm etkisinin görüldüğü romanlarda akıcılığın sağlanması için devrik cümleler kullanılmıştır.
D) Umutsuzluk, karamsarlık gibi bireysel temaların yanı sıra yerel ve millî değerler işlenmiştir.
E) Sıradan insanların yaşantısına yer verilmemiş, elit kesimin birbirleriyle ilişkileri üzerinde durulmuştur.

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

MİLLİ EDEBİYAT ROMANININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- Millî Edebiyat Dönemi romanlarında “Sanat, toplum içindir.” prensibi benimsenmiştir.
- Romanlarda sanatsal ve estetik kaygıdan ziyade dünya görüşü ve sosyal meseleler ön plana çıkmıştır.
- Millî Edebiyat Dönemi romancıları, yaşadıkları devrin ve ülkenin gerçeklerine duyarsız kalmayarak eserlerinde sosyoekonomik sorunlara ve buhranlara yer vermişler, savaş yıllarının psikolojisini ele almışlardır. Bununla birlikte yazarlar, millî kimliği yüceltmek ve ulusal şuuru güçlendirip harekete geçirmek görevini üstlenmişlerdir.
- Eserlerde, *Yeni Lisan* anlayışı etrafında şekillenen Türkçülük düşüncesi ağır basmıştır.
- Millet olma şuurunun uyandırılması, bu dönem romanlarının genel karakteristiğini oluşturmaktadır.
- Romanlar sade dille kaleme alınmış ve kimi romanlarda tarihten ilham alınmıştır.
- İstanbul Türkçesinin ağır bastığı bu dönemde Arapça-Farsça sözcükler pek kullanılmamıştır.
- Millî edebiyat romanında yerli insan tipi ve Anadolu gerçekleri geniş yer tutmuştur. Eserlerde Anadolu coğrafyası ve insanı ulusal-romantik anlayış çerçevesinde ele alınmıştır. Anadolu, keşfedilmesi gereken bir coğrafya olarak değerlendirilmiştir.
- Romancılar, daha ziyade sosyal sorun ve konular üzerinde durmuş; Kurtuluş Savaşı yılları, Millî Mücadele, Anadolu halkının yoksulluğu, yanlış Batılılaşma, Türkçülük, Doğu-Batı çelişkisi, meşrutiyet konularını ele almışlardır.
- Memleket sevgisi ve ulusal değerlere bağlılık, romanlara zemin teşkil eden diğer izleklerdir.
- Anadolu coğrafyası ve insanı, edebiyatımızda ilk defa bu dönemde gerçekçi bir bakışla ele alınmıştır.
- Realizm ve natüralizmin etkili olduğu bu evrede gözleme dayalı gerçekçilik, dönem romanlarının omurgasını oluşturmuştur.
- Millî Edebiyat Dönemi romanında gerçeklik hissi uyandıran kişilerin yanı sıra yer yer idealize edilmiş tipler de kullanılmıştır.
- Bu dönemin öne çıkan romancıları şunlardır:

  - Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay, Reşat Nuri Güntekin, Halide Edip Adıvar

ÖRNEK 1

Naim Efendiler bu yaz Kanlıca’ya taşınmadılar. Zamanlar artık eski zamanlar değil, iki sene içinde pek çok âdetler değişti. Kışın konaklarda, yazın yalılarda oturan aileler gittikçe azalmaktadır. Hele Mısırlıların üşüşmelerinden sonra Boğaziçi’nde yalısı, köşkü olup da kiraya vermekten sakınanlara ya çok zengin ya çok hesapsız gözüyle bakılıyor. Naim Efendi ise ne çok zengin ne çok hesapsızdır. Babasından kalmış bir serveti gençliğinden beri oldukça büyük bir ihtimamla idare ve muhafaza ediyor.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Gözleme dayalı ayrıntılara yer verilmiştir.

B) Yaşamın farklılaşmasından duyulan rahatsızlığa değinilmiştir.

C) Hâkim bakış açısıyla oluşturulan yargılar bulunmaktadır.

D) Millî Edebiyat Dönemi’ni yansıtan bir üslup ve içerik vardır.

E) Ahlaki yozlaşmaya dikkat çekilmesi söz konusudur.

ÜçDörtBeş

MİLLÎ EDEBİYAT ROMANCILARI

a. Yakup Kadri Karaosmanoğlu

- Fecriâti Beyannamesi'ne imza atan sanatçı, hem Millî Edebiyat hem de Cumhuriyet Dönemi'nde eser vermiştir.
- Yazar, ilk romanı olan *Kiralık Konak*'tan son romanı *Hep O Şarkı*'ya kadar Türk toplumunun sosyal ve kültürel değişimini incelemiştir; onun romanları birbirini takip etmesi bakımından "nehir roman" özelliği taşımaktadır.
- Tezli romanlarıyla öne çıkan Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun anlatıları, toplumsal yaşamı takip eden ve devrini yansıtan eserlerdir.
- Anadolu'yu ele alırken dönemindeki diğer yazarlardan farklı olarak olumsuzluklara dikkat çekmiştir.
- *Kadro* dergisini çıkaran sanatçı Nev-Yunanilik (neo-klasisizm) akımının etkisi altında kalmıştır.
- *Kiralık Konak*'ta Abdülhamit Devri'nden Cumhuriyet'e kadar geçen süreçte toplumsal değişimden kesitler sunmuş, nesiller arasındaki kopuşa eğilmiştir. Batılılaşma ile gelen hızlı değişimin aile kurumu üzerindeki olumsuz tesirlerine temas etmiştir.
- *Nur Baba*'da Bektaşiliği ve Bektaşi tekkelerini konu almış, dinî yozlaşmaya dikkat çekmiştir.
- *Hüküm Gecesi*'nde olaylar İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde geçmektedir, romanda İttihat ve Terakki'nin siyasi çekişmelerini işlemiştir.
- *Sodom ve Gomore*'nin olayları Mütareke Dönemi İstanbul'unda geçmektedir. Yazar işgal edilen Mütareke Dönemi İstanbul'unu, helak edilen Sodom ve Gomore şehirlerine benzetmiştir.
- *Yaban* romanını, aydın-halk çelişkisi üzerine kurmuş; romanda aydınların Anadolu halkı tarafından değerlendirilişini ele almıştır.
- *Ankara* romanında Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında Ankara'nın genel siyasi havası üzerinde durmuştur.
- *Bir Sürgün*'de II. Abdülhamit Dönemi'ndeki siyasi çatışmaları ve Jön Türkleri konu etmiştir.
- *Panorama I-II* adlı romanlarında Cumhuriyet'in ilanından sonra devrimlerin sosyal yansımaları ve Atatürk'ün vefatından sonraki yılları anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:
    - Roman: *Yaban*, *Kiralık Konak*, *Sodom ve Gomore*, *Hüküm Gecesi*, *Ankara*, *Nur Baba*, *Panorama I-II*, *Bir Sürgün*, *Hep O Şarkı*
    - Öykü: *Bir Serencam*, *Rahmet*, *Millî Savaş Hikâyeleri*
    - Oyun: *Nirvana*
    - Mensur Şiir: *Erenlerin Bağından*, *Okun Ucundan*
    - Anı: *Zoraki Diplomat*, *Anamın Kitabı*, *Vatan Yolunda*, *Politikada 45 Yıl*, *Gençlik ve Edebiyat* Hatıraları
    - Makale: *İzmir'den Bursa'ya*, *Seçme Yazılar*, *Ergenekon*
    - Monografi: *Ahmet Haşim*, *Atatürk*

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Yakup Kadri Karaosmanoğlu ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) *Kiralık Konak*'ta modernleşme sürecinde apartman ile konak hayatını, dede-torun arasındaki hayat tarzı ve zevk farklılığı çevresinde işlemiştir.

B) *Nur Baba*'da gerçek kimliğinden uzaklaştırılan tekke hayatını, tekke şeyhinin (Nuri) yaşadıkları ile anlatmıştır.

C) *Hüküm Gecesi*'nde İttihat ve Terakki yıllarını, gazeteci Ahmet Kerim'in yaşadıkları çevresinde anlatmıştır.

D) *Yaban*'da Kurtuluş Savaşı öncesi Türk aydını ile Türk köylüsü arasındaki derin uçurumu, romana has kurgu ile gözler önüne sermeye çalışmıştır.

E) İki cilt hâlinde 1953-1954'te yayımladığı *Sodom ve Gomore*'de, Cumhuriyet'in kuruluşundan Demokrat Partinin iktidara geldiği zamana kadar geçen süreci, değişik zihniyetleri temsil eden kişiler ve olgu çerçevesinde bir bütünün değişik kolları olarak dikkatlere sunmuştur.

ÖSYM - 2013

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b. Reşat Nuri Güntekin

- Millî edebiyat anlayışı doğrultusunda eser veren sanatçı, eserlerinin çoğunu Cumhuriyet Dönemi'nde kaleme almıştır.
- Romanlarında sosyal meselelere ve Anadolu ile ilgili sorunlara eğilmiş, eğitim ve öğretim ile ilgili problemlere geniş yer ayırmıştır.
- Realizmden etkilenen sanatçı, yanlış Batılılaşma ve törelerden ileri gelen batıl inanışlara değinmiştir.
- Dil konusunda duyarlı olan yazar; sade, anlaşılır, doğal ve içten bir üslup kullanmıştır.
- Meşhur romanı *Çalıkuşu*'yla dikkatleri Anadolu gerçeğine yöneltmek istemiştir. Yazar, Feride karakteriyle Anadolu romantizminin önünü açmıştır. Toplumsal değişimden toplumu haberdar etmek ve halkı aydınlatmak istemiştir. *Acımak* ve *Yeşil Gece* romanlarında da öğretmen kahramanları Anadolu'ya göndererek toplumsal bilinçlenmeyi hızlandırmayı ve Cumhuriyet ideolojisini yaymayı amaçlamıştır.
- Bir diğer önemli romanı olan *Yaprak Dökümü*'nde ise Batılılaşmanın beraberinde getirdiği hızlı değişimi ve bu değişimin toplum ve ailede doğurduğu hızlı çözülmeyi irdelemiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Çalıkuşu*, *Dudaktan Kalbe*, *Akşam Güneşi*, *Acımak*, *Damga*, *Kızılcık Dalları*, *Eski Hastalık*, *Miskinler Tekkesi*, *Yaprak Dökümü*, *Ateş Gecesi*, *Bir Kadın Düşmanı*, *Gökyüzü*, *Değirmen*, *Yeşil Gece*, *Gizli El*, *Harabelerin Çiçeği*, *Sönmüş Yıldızlar*, *Kan Davası*, *Kavak Yelleri*, *Son Sığınak*
  - Hikâye: *Eski Ahbap*, *Tanrı Misafiri*, *Sönmüş Yıldızlar*, *Leyla ile Mecnun*, *Olağan İşler*, *Boyunduruk*
  - Oyun: *Hançer*, *Eski Rüya*, *Yaprak Dökümü*, *Eski Şarkı*, *Balıkesir Muhasebecisi*, *Tanrıdağı Ziyafeti*
  - Gezi: *Anadolu Notları*

c. Halide Edip Adıvar

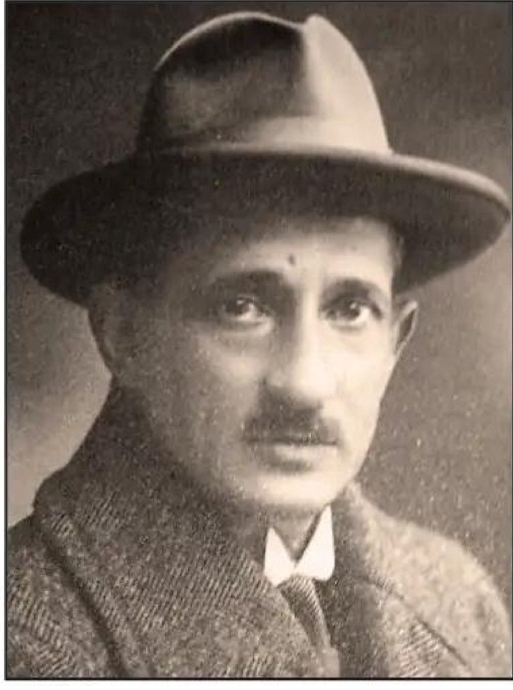
- Halide Edip Adıvar, romantik aşkları konu alan ilk dönem romanlarında kadının Osmanlı toplumundaki yerini irdelemiştir. *Handan*, *Kalp Ağrısı*, *Seviye Talip* yazarın bu tarz romanları arasındadır.
- Yazarlığının ikinci döneminde Türkçülük ve Millî Mücadele çizgisine yaklaştıktan sonra ülkenin kurtuluşunu ve ulusal bilincin uyanışını romanlarına konu etmiştir. Özellikle *Yeni Turan*, *Vurun Kahpeye* ve *Ateşten Gömlek* sanatçının bu anlayış doğrultusunda yazdığı eserlerdir.
- Yazar, sanat hayatının üçüncü döneminde sosyal yapıyı, zihniyet ve gelenekleri konu edinmiştir. Rabia ve Peregrini gibi kahramanların bulunduğu *Sinekli Bakkal* adlı eseri ile *Tatarcık* ve *Sonsuz Panayır* yazarın bu anlayış doğrultusunda kaleme aldığı romanlardır.
- Kurtuluş Savaşı'na bizzat katılan yazar, Sultanahmet ve Fatih mitinglerindeki nutuklarıyla ulusal bilincin oluşmasına katkı sağlamak istemiştir.
- İngiliz dili ve edebiyatı profesörü olan sanatçının romanlarında bazı dil kusurları bulunmaktadır.
- Kurtuluş Savaşı'nı anlatan ilk roman olan *Ateşten Gömlek* adlı eseri yazmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Raik'in Annesi*, *Seviye Talip*, *Handan*, *Yeni Turan*, *Mev'ud Hüküm*, *Ateşten Gömlek*, *Vurun Kahpeye*, *Kalp Ağrısı*, *Zeyno'nun Oğlu*, *Sinekli Bakkal*, *Yolpalas Cinayeti*, *Tatarcık*, *Sonsuz Panayır*, *Döner Ayna*, *Akile Hanım Sokağı*, *Kerim Usta'nın Oğlu*, *Çaresaz*
  - Hikâye: *Harap Mabetler*, *Dağa Çıkan Kurt*
  - Anı: *Mor Salkımlı Ev*, *Türk'ün Ateşle İmtihanı*
  - Tiyatro: *Kenan Çobanları*, *Maske ve Ruh*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

d. Refik Halit Karay

- Fecriâti Beyannamesi'ne imza atan ve edebî yaşamına hikâye ile başlayan Refik Halit Karay, sonradan roman türünde de eser vermeye başlamıştır.
- Romanlarında Türk toplumunun değişim aşamaları üzerinde durmuş, eski ile yeni karşıtlığını işlemiştir.
- Realizme dayalı bir anlatımı benimseyen Refik Halit'in romanlarından mirasyedi, alafranga, züppe tipler geniş yer bulmuştur.
- *Memleket Hikâyeleri* adlı eseriyle tanınan sanatçı bir dönem sürgün hayatı yaşamıştır.
- "Kirpi" takma adıyla siyasal mizah yazıları oluşturmuş ve bu metinleri *Kirpi'nin Dedikleri* adlı yapıtında toplamıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Yezid'in Kızı*, *Sürgün*, *Nilgün*, *Çete*, *Anahtar*, *Bugünün Saraylısı*, *İstanbul'un İç Yüzü*, *Sonuncu Kadeh*, *Yer Altında Dünya Var*, *Dişi Örümcek*, *İki Bin Yılın Sevgilisi*, *Karlı Dağdaki Ateş*, *Kadınlar Tekkesi*
  - Öykü: *Memleket Hikâyeleri*, *Gurbet Hikâyeleri*
  - Hiciv: *Kirpinin Dedikleri*, *Guguklu Saat*, *Sakın İnanma-Kanma-Aldanma*
  - Anı-Deneme-Fıkra: *Bir Avuç Saçma*, *Agop Paşa'nın Hatıratı*, *Tanıdıklarım*

BİLELİM

Bu dönemde öne çıkan diğer romancılar ve eserleri şunlardır:

Ebubekir Hazım Tepeyran: *Küçük Paşa*

Aka Gündüz: *Dikmen Yıldızı*, *Odun Kokusu*, *Yayla Kızı*, *Bir Şoförün Gizli Defteri*, *İki Süngü Arasında*

Mithat Cemal Kuntay: *Üç İstanbul*

ÖRNEK 3 (ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu)

Özellikle, yarattığı karakterlerle ünlenen, daha çok kadınlar arasından seçtiği kişileri bütün psikolojik incelikleriyle ustaca canlandıran yazarımız ----.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Yakup Kadri Karaosmanoğlu'dur

B) Halide Edip Adıvar'dır

C) Refik Halit Karay'dır

D) Ömer Seyfettin'dir

E) Reşat Nuri Güntekin'dir

ÖSYM - 2010

ÖRNEK 4 (ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu)

Reşat Nuri Güntekin, toplum yapımızdaki değişmelerin aile üzerindeki yıkıcı etkilerini ---- adlı romanında göstermiştir. Bu romanda, Tanzimat'tan beri üzerinde durulan Batılılaşma özentisinin olumsuz sonuçları yansıtılmıştır. Bu durumu bir ölçüde Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun ---- adlı yapıtında da görebiliriz.

Bu parçada boş bırakılan yerlere, verilen bilgilere göre aşağıdaki yapıtlardan hangileri sırasıyla getirilmelidir?

A) *Yaprak Dökümü – Kiralık Konak*

B) *Çalıkuşu – Hüküm Gecesi*

C) *Bir Kadın Düşmanı – Yaban*

D) *Dudaktan Kalbe – Ankara*

E) *Acımak – Panorama*

ÖSYM - 2012

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 5

Millî Edebiyat Dönemi romancılığı hakkında aşağıdaki yargıları "doğru (D) / yanlış (Y)" **olarak belirtiniz.**

a. ( ) Romantizmin ve klasisizmin etkileri ağır basmaktadır.

b. ( ) Anadolu, gerçekçi bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

c. ( ) Ağdalı, seçkin zümrenin anlayabileceği bir dil tercih edilmiştir.

d. ( ) Toplumsal meselelerden uzak kalınmıştır.

e. ( ) "Yeni Lisan" anlayışına uygun, yalın bir dil kullanılmıştır.

f. ( ) İstanbul Türkçesi, yazı dili olarak esas alınmıştır.

g. ( ) Genelde fantastik içerikte ve polisiye türünde romanlar kaleme alınmıştır.

ÖRNEK 6 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

----, Tanzimat'tan Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde Batılılaşma sürecinde bireyi, kurum ve toplum hayatındaki yozlaşmayı konakta yaşayan insanların hayatları çerçevesinde romanlaştırır. Bir başka romanında ise bu yozlaşma sürecinin bir tekkedeki görünümünü dikkatlere sunar. Aynı dönemde ---- ise İstanbul ve Bursa çevresinden izler taşıyan romanında özellikle aşk ve sosyal meseleleri iç içe işler. Yazarın bu romanının en bilindik tarafı, bir genç kızın Anadolu kasabasında öğretmen olarak karşılaştığı zorluklara karşı verdiği amansız mücadelelerdir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) Halide Edip - Refik Halit
B) Yakup Kadri - Reşat Nuri
C) Reşat Nuri - Aka Gündüz
D) Refik Halit - Yakup Kadri
E) Aka Gündüz - Halide Edip

AYT - 2022

ÖRNEK 7

Bu diyagramda boş bırakılan yere aşağıdaki romancılardan hangisi getirilmelidir?

A) Ebubekir Hazım Tepeyran
B) Mithat Cemal Kuntay
C) Aka Gündüz
D) Ahmet Hikmet Müftüoğlu
E) Reşat Nuri Güntekin

ÖRNEK 8

Rabia, Selim Paşa Konağı'nın geniş caddesine çıkınca yeni bir dünya keşfetmiş gibi sevindi. İki tarafı büyük bahçeler içinde, bahçe ortalarında konaklar, her kapının üstünde büyük bir fener... Kapılardan birine uşağın ardı sıra girdi. Hanımelleri, yasemin ve akasya kokuları, fıskiyenin şırıltısı…

Yukarıda bir bölümü verilen eserin sanatçısına ait romanlar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) *Yolpalas Cinayeti*
B) *Ankara*
C) *Ateşten Gömlek*
D) *Handan*
E) *Seviye Talip*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

TANZİMAT'TAN MİLLÎ EDEBİYAT'A ROMAN

	Roman	Sanatçı	Dönem	Kahramanlar	İçerik
1	*Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat* (İlk yerli roman)	Şemsettin Sami	Tanzimat I. Dönem	Talat ve Fitnat	Talat ve Fitnat adındaki gençlerin aşkı anlatılmıştır.
2	*Cezmi* (İlk tarihi roman)	Namık Kemal	Tanzimat II. Dönem	Cezmi	Kırım Şehzadesi Adil Giray'ı ve Cezmi'nin onu kurtarmak istemesi anlatılır.
3	*İntibah* (İlk edebi roman)	Namık Kemal	Tanzimat I. Dönem	Ali Bey, Mahpeyker, Dilaşup	Mirasyedi bir genç olan Ali Bey'in Mahpeyker adlı kötü bir kadına aşık olmasının olumsuzluğu anlatılır.
4	*Felatun Bey ile Râkım Efendi*	Ahmet Mithat Efendi	Tanzimat I. Dönem	Felatun Bey, Râkım Efendi	Yanlış Batılılaşma konu edilmiştir. (Alafrangalaşma)
5	*Karabibik* (İlk köy romanı)	Nabizade Nazım	Tanzimat II. Dönem	Hüseyin, Huri, Yosturoğlu	Antalya'nın Kaş ilçesindeki Beymelik köyünde yaşayan Karabibik'in yaşamı anlatılır.
6	*Sergüzeşt*	Samipaşazade Sezai	Tanzimat II. Dönem	Dilber	Esir ticaretinin eleştirildiği bir romandır.
7	*Araba Sevdası* (İlk realist roman)	Recaizade Mahmut Ekrem	Tanzimat II. Dönem	Bihruz Bey, Periveş	Bihruz Bey'in alafranga yaşamı konu edilmiştir.
8	*Mai ve Siyah* (Batılı anlamda ilk roman)	Halit Ziya Uşaklıgil	Servetifünun	Ahmet Cemil	Ahmet Cemil adındaki bir gencin yazar olma yolundaki hayal kırıklığı konu edilmiştir.
9	*Aşk-ı Memnu*	Halit Ziya Uşaklıgil	Servetifünun	Bihter, Behlül, Adnan Bey	Varlıklı bir ailedeki yasak aşk ele alınmıştır.
10	*Eylül* (İlk psikolojik roman)	Mehmet Rauf	Servetifünun	Suat Hanım, Necip Bey, Süreyya Bey	Suat ve Necip arasındaki yasak aşk konu edilmiştir.
11	*Gönül Hanım*	Ahmet Hikmet Müftüoğlu	Servetifünun	Üsteğmen Mehmet, Gönül Hanım	Üsteğmen Mehmet Tolun'la Sibirya'daki Gönül Hanım'ın aşkı ve Türkçülük fikri konu edilmiştir.
12	*Sinekli Bakkal*	Halide Edip Adıvar	Millî Edebiyat	Rabia, Tevfik, Peregrini	Osmanlı'nın son döneminde yaşananlar ve Doğu-Batı sentezinin nasıl olması gerektiği ele alınmıştır.
13	*Ateşten Gömlek* (Kurtuluş Savaşı'nı anlatan ilk roman)	Halide Edip Adıvar	Millî Edebiyat	Ayşe, Peyami, İhsan	İzmir'in işgali ve Kurtuluş Savaşı konu edilmiştir.
14	*Yaban*	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Millî Edebiyat	Ahmet Celal	Bir subay olan Ahmet Celal'in gözünden Kurtuluş Savaşı ve aydın halk çatışması anlatılmıştır.
15	*Kiralık Konak*	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Millî Edebiyat	Naim Efendi, Seniha, Hakkı Celis	Naim Efendi ve torunu Seniha ekseninde kuşak çatışması ele alınmıştır.
16	*Yaprak Dökümü*	Reşat Nuri Güntekin	Millî Edebiyat	Ali Rıza Bey, Ferhunde, Şevket, Leyla, Necla	Bir ailenin dağılmasıyla toplumsal ve kültürel yozlaşma ele alınmıştır.
17	*Çalıkuşu*	Reşat Nuri Güntekin	Millî Edebiyat	Feride, Kâmuran	Anadolu'nun yoksulluğu Feride adındaki genç bir öğretmen ekseninde anlatılmıştır.
18	*Yeşil Gece*	Reşat Nuri Güntekin	Millî Edebiyat	Şahin	Bir köylü çocuğu olan Şahin'in öğretmen olması ve Kurtuluş Savaşı'na katılması anlatılır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Bu sabah doktorla kavga ettik. Yazı yazmayacaksın, diyor. Başımda soğuk bir bezle yatıyorum. Yarın ameliyat yapacaklar. Ya ameliyattan sonra iyi olursam. Hayatta tanıdığım kimse kalmadı. Cemal benim bacaklarımla beraber toprağa düştü. Haşmet Bey, onu da Gökçepınar'a gömdürdü. Kendisi hâlâ İzmir yolunda... Ayşeciğim, bak, benim de kollarım hâlâ sağlam, her azam parçalanıncaya kadar İzmir için dövüşeceğime yemin ettim. Gözündeki kanlı yaşları sil. İstersen İhsan'ı sev. O zavallı seni çok severdi. İki sene sırtında Ateşten Gömlek taşıdı. Nihayet İzmir'e, senin kollarının arasına düştü. Bir tek insana bu kadar saadet yetmez mi? Benim aklımdan bu ateşten gömlek hiç çıkmayacak, öldükten sonra da, ebediyen taşıyacağım. Fakat ben onu, o ateşi, o ıstırabı seviyorum Ayşe. Senin, sizin ayak ucunuzda bana el kadar yer verin, oracıkta sizi beklerim.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Kurtuluş Savaşı'nı işleyen ilk romandan alınmıştır.
B) Yazarı, Fecriâti Beyannamesi'ne imza atan isimlerdendir.
C) Bazen hamasi bazen de lirik ifadeler kullanılmıştır.
D) Kahraman bakış açısıyla oluşturulmuştur.
E) Yazarının ulusal hassasiyetlerini yansıtmaktadır.

2. Millî Edebiyat Dönemi'nin önemli hikâye ve romanlarını kaleme almıştır. Tezli romanlarıyla öne çıkan sanatçının eserlerinin zemininde daima düşünsel bir damar yatar. Yazarın *Yaban* adlı romanı, Anadolu'ya yönelişin bir ürünüdür. Gerçekçi ve gözlemci bir anlayışla kaleme alınan romanda köylü-aydın çatışması ele alınmıştır. Yazar *Ankara* adlı romanında ise Millî Mücadele Dönemi ile Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki başkenti konu edinmiştir. *Nur Baba* adlı romanında da tekke ve zaviyelerin nasıl yozlaştığını gözler önüne sermiştir.

Bu parçada romanlarının içeriğinden söz edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Reşat Nuri Güntekin
B) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
C) Aka Gündüz
D) Halide Edip Adıvar
E) Refik Halit Karay

3.
- *Yezid'in Kızı*
- *Yaprak Dökümü*
- *Raik'in Annesi*
- *Bir Sürgün*

Aşağıdaki romancılardan hangisinin eseri yukarıda verilmemiştir?

A) Halide Edip Adıvar
B) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
C) Refik Halit Karay
D) Ahmet Hikmet Müftüoğlu
E) Reşat Nuri Güntekin

4. Güçlü bir gözlem yeteneği onun romanlarında öne çıkar. Yazar, iyimser ve yapıcı bir yaklaşımla sosyal eleştiriler yapmıştır. Sade ve canlı bir dille toplum hayatını yansıtmıştır. *Gökyüzü*, *Değirmen*, *Kızılcık Dalları*, *Miskinler Tekkesi*, *Son Sığınak*, *Harabelerin Çiçeği* yazarın romanları arasındadır.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Halide Edip Adıvar
B) Aka Gündüz
C) Reşat Nuri Güntekin
D) Refik Halit Karay
E) Yakup Kadri Karaosmanoğlu

5. **Millî edebiyat romanının genel özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

A) "Halka doğru" anlayışının benimsendiği bir evredir.
B) Millî Mücadele, en çok işlenen konular arasındadır.
C) Eserler, realist bakış açısıyla kaleme alınmıştır.
D) Türkçülük akımın etkisi söz konusudur.
E) Bilinç akışı ve pastiş gibi modern anlatı teknikleri kullanılmıştır.

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. I. Millî Mücadele
II. Anadolu'nun sorunları
III. Esir ticareti
IV. Yanlış Batılılaşma
V. Kuşak çatışması

Yukarıdakilerden hangisi, Millî Edebiyat Dönemi romanında sıkça işlenen konular arasında yer almaz?

A) V B) IV C) III D) II E) I

7. (I) Millî Edebiyat Dönemi romanında varoluşçuluk akımının etkisi belirgindir. (II) Bu dönemin romancıları büyük savaş ve yıkımların yanı sıra Millî Mücadele'yi işlemişlerdir. (III) Servetifünun edebiyatının bireysel konu ve tema anlayışının dışına çıkılarak Anadolu ve yurt sorunları ele alınmıştır. (IV) "Yeni Lisan" makalesiyle çerçevesi belirlenen sade dil anlayışı bu dönemdeki romanlarda uygulanmıştır. (V) Yapıtların konu evreni genişlemiş, millîlik ve yerlilik aranmıştır.

Bu parçada numaralanmış yargılardan hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. • *Bugünün Saraylısı*
• *Nilgün*
• *İstanbul'un İç Yüzü*

Bu romanlar aşağıdaki yazarlardan hangisine aittir?

A) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
B) Aka Gündüz
C) Refik Halit Karay
D) Reşat Nuri Güntekin
E) Ebubekir Hazım Tepeyran

9. **Millî edebiyat romanı ile Servetifünun romanının karşılaştırıldığı aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?**

A) Servetifünun romanındaki gözlem yeteneği, Millî edebiyat romanlarında yerini olağanüstülüklere bırakmıştır.
B) Servetifünun romanlarında kişiler gerçeğe uygundur, Millî edebiyat romancılığında bunun yanı sıra idealize edilmiş kişilere yer verilmiştir.
C) Servetifünun romanında İstanbul'da yaşayan aydın kesimden insanlar konu edilmişken Millî edebiyat romanında Anadolu'nun çeşitli yerlerinde geçen olaylar da romana konu edilmiştir.
D) Millî edebiyat romanında sosyal konulara ve toplum hayatına yer verilmişken Servetifünun romanında ferdî temalarla yetinilmiştir.
E) Servetifünun romanında süslü ve sanatlı bir dil tercih edilmiş, Millî edebiyat romanında ise konuşma dili kullanılmıştır.

10. • *Yeni Turan*'da Türkçülük ideolojisini işlemiştir.
• *Tatarcık*'ta toplum yaşamını ve sosyal konuları ele almıştır.

Yukarıda bazı romanlarının içeriğine değinilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aka Gündüz
B) Reşat Nuri Güntekin
C) Refik Halit Karay
D) Halide Edip Adıvar
E) Yakup Kadri Karaosmanoğlu

11.

	I. Grup	II. Grup
I.	Reşat Nuri Güntekin	*Küçük Paşa* romanıyla tanınmıştır.
II.	Refik Halit Karay	Anadolu'yu anlatan gezi yazısı vardır.
III.	Aka Gündüz	*Dikmen Yıldızı* adlı romanın sahibidir.
IV.	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Kirpi adıyla eleştirel yazılar oluşturmuştur.
V.	Ebubekir Hazım Tepeyran	

I. gruptaki sanatçılarla II. gruptaki açıklamalar eşleştirilirse hangi sanatçı dışarıda kalır?

A) III B) V C) IV D) I E) II

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ROMAN

- Cumhuriyet Dönemi'nde Türk romancılığı çeşitli yönelimlerin etkisiyle zenginleşmiş, çeşitlenmiş ve teknik bakımdan gelişmiştir.
- Millî Edebiyat Dönemi'yle başlayan dilde sadeleşme, Cumhuriyet Dönemi romancıları tarafından da benimsenmiştir.
- 1923-1940 arası süreçte, daha önce Millî Edebiyat Dönemi'nde eser vermeye başlayıp Cumhuriyet Dönemi'nde de roman yazmayı sürdüren sanatçılar görülür. Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay, Halide Edip Adıvar gibi isimlerin oluşturduğu bu eğilim; "Millî Edebiyat Zevk ve anlayışını Sürdüren Romancılar" adıyla eser vermeye devam etmiştir.
- Bu eğilimin dışında farklı türde birçok romancı ve roman anlayışı ortaya çıkmıştır.

TOPLUMCU-GERÇEKÇİ ROMAN VE TEMSİLCİLERİ

- Toplumcu gerçekçi roman anlayışının ilk örnekleri, 1930-1950 arasında, başta Sabahattin Ali ve Sadri Ertem olmak üzere kimi toplumcu yazarlar tarafından verilmiştir.
- Özellikle 1950'den sonra köy enstitüsü çıkışlı yazarların da tesiriyle toplumcu gerçekçi roman anlayışı yaygınlık kazanmaya başlamıştır.
- Bu tarihten sonra toplumcu roman, ideolojik bir nitelik kazanmıştır.
- Toplumcu gerçekçi roman anlayışının temsilcileri, romanı daha çok dünya görüşlerini aktarmada bir vasıta olarak değerlendirmişlerdir.
- Bu yazarlardan birçoğu Anadolu gerçeği ve kırsalın sorunlarına odaklanmıştır.
- Köy romanlarında Anadolu insanının yoksulluğuna, geçim ve üretim sorunlarına dikkat çekilmiştir.
- Anadolu köy ve kasaba yaşamını konu alan romanlarda işlenen başlıca konular; din, batıl inançlar, gelenekler, ağalık baskısı, toprak anlaşmazlığı, su sorunu, eşkıyalık problemidir. Bunlara ilaveten tarımda makineleşme, işsizlik, emeğin ucuzlaması ve devamında fakirlik, köyden kente göç ve bu durumun doğurduğu sorunlar ele alınmıştır.
- Toplumcu gerçekçi roman anlayışını benimseyen yazarlar; realizm ve natüralizmden etkilenmiş, gözleme yer vermiş, kahramanları yöresel söyleyiş özelliklerine uygun olarak konuşturmuşlardır.
- Yapıtlarında yalın bir anlatıma başvurmuş, gözleme önem vererek sade bir dil kullanmışlardır.
- Bu roman eğiliminde öne çıkan yazarlar şunlardır:

a. Sabahattin Ali

- Toplumcu gerçekçi romancılığın önemli yol açıcılarındandır.
- 1937'de yayımlanan ve ilk çıktığında oldukça ses getiren *Kuyucaklı Yusuf* romanında ezilen köylüleri ve sosyal yapının aksayan boyutlarını ilk kez içeriden bir gözle ele almıştır.
- Yazar *Kürk Mantolu Madonna* ve *İçimizdeki Şeytan* adlı eserlerinde aşkı ve aydınlar arasındaki iç çekişmeleri yansıtmıştır.
- Rıfat Ilgaz ve Aziz Nesin'le *Marko Paşa* dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Kuyucaklı Yusuf*, *İçimizdeki Şeytan*, *Kürk Mantolu Madonna*
  - Öykü: *Değirmen*, *Kağnı*, *Ses*, *Yeni Dünya*, *Sırça Köşk*
  - Oyun: *Esirler*
  - Şiir: *Dağlar ve Rüzgâr*, *Kurbağaların Serenadı*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

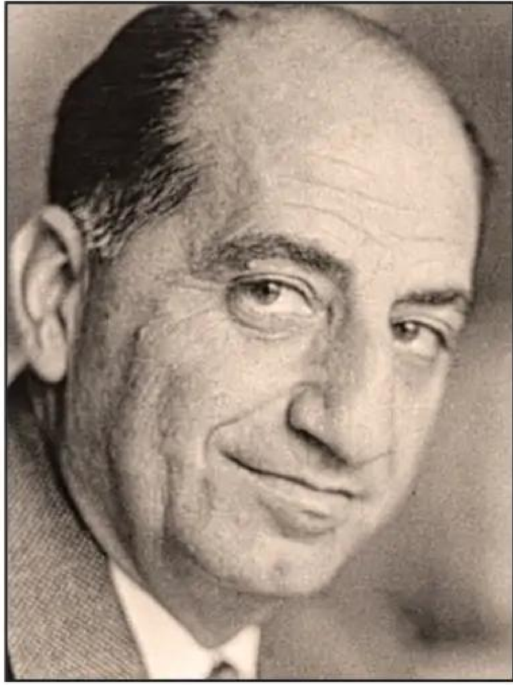

b. Sadri Ertem

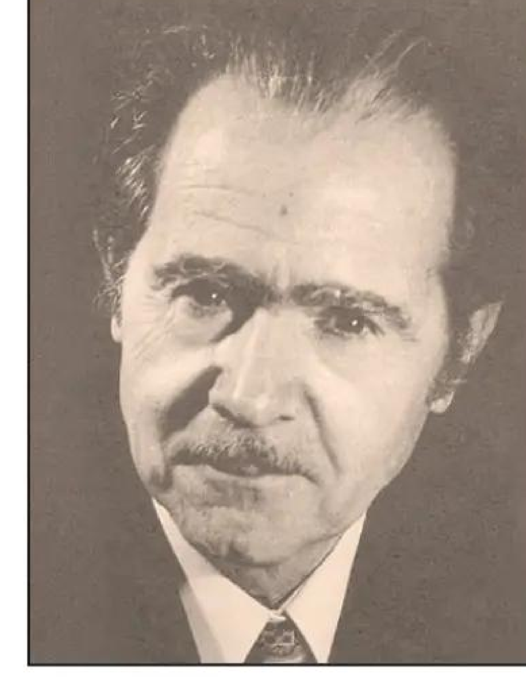
- Toplumcu gerçekçi roman anlayışının Türk edebiyatındaki ilk temsilcilerindendir.
- İlk romanı *Çıkrıklar Durunca*'da Avrupa sanayi ürünü dokumaların yerli dokuma üretimini sekteye uğratması yüzünden yerli çıkrıkların durmasını anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Çıkrıklar Durunca*, *Bir Varmış Bir Yokmuş*, *Düşkünler*, *Yol Arkadaşları*
  - Öykü: *Silindir Şapka Giyen Köylü*, *Bacayı İndir Bacayı Kaldır*, *Korku*, *Bay Virgül*, *Bir Şehrin Ruhu*

c. Samim Kocagöz

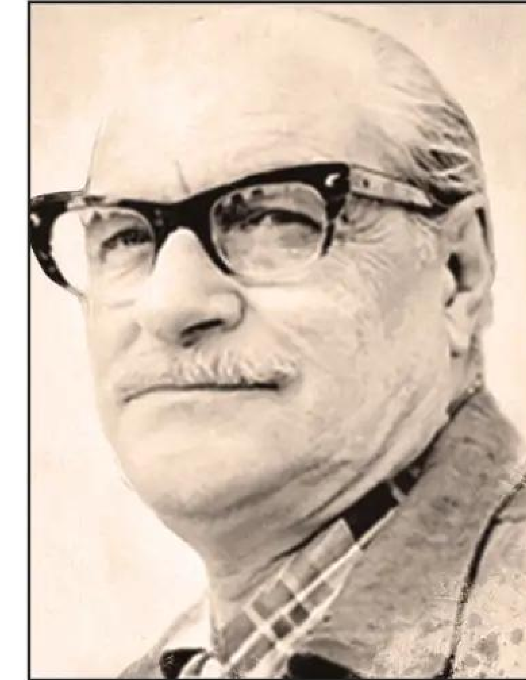
- Konularını doğup yetiştiği Söke ve civarından alan romanlar kaleme almıştır.
- *Kalpaklılar* ve *Doludizgin* romanlarında Kurtuluş Savaşı'nın Batı Cephesi'nde yaşananları aktarmıştır.
- *Sam Amca* adlı öyküsüyle ödül almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Kalpaklılar*, *İkinci Dünya*, *Bir Şehrin İki Kapısı*, *Yılan Hikâyesi*, *On Binlerin Dönüşü*, *Doludizgin*, *Bir Karış Toprak*, *Bir Çift Öküz*, *İzmir'in İçinde*, *Eski Toprak*
  - Öykü: *Sam Amca*, *Telli Kavak*, *Sığınak*, *Cihan Şoförü*, *Ahmet'in Kuzuları*, *Yolun Üstündeki Kaya*, *Yağmurdaki Kız*

d. Kemal Bilbaşar

- Doğu Anadolu'daki feodal yapıyı, ağa-köylü ilişkilerini irdeleyen yazar; *Cemo* adlı romanıyla ünlenmiştir.
- İlk romanlarının konusunu köy ve kasaba hayatından alan Kemal Bilbaşar, folklorik ögeleri ve betimlemeleri romanlarında ustalıkla kullanmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Denizin Çağırışı*, *Ay Tutulduğu Gece*, *Cemo*, *Memo*, *Yeşil Gölge*, *Yonca Kız*, *Başka Olur Ağaların Düğünü*
  - Öykü: *Anadolu'dan Hikâyeler*, *Pembe Kurt*, *Cevizli Bahçe*, *Üç Bulutlu Hikâyeler*

e. Kemal Tahir

- Kemal Tahir, toplumcu romanın edebiyatımızdaki başlıca temsilcilerindendir.
- Çankırı-Çorum çevresinin ağız özelliklerini yansıttığı *Sağırdere*'de ve onun devamı olan *Körduman*'da köye ve köylüye has sorunlara yer vermiştir.
- *Rahmet Yolları Kesti* romanında ağalık ve eşkıyalık sorununu ele almıştır.
- *Yediçınar Yaylası*, *Köyün Kamburu* ve *Büyük Mal* romanları köy serisini oluşturan nehir romanlarıdır.
- *Kelleci Mehmet* romanındaki olayların büyük bölümü Çankırı Cezaevinde yaşanmıştır.
- Kemal Tahir, Türk toplumunun yaşadığı toplumsal ve siyasal değişmeleri konu alan romanlar da yazmıştır. Tarihî romanlarında toplumumuzu, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadar getirerek işlemiştir.
- *Devlet Ana*'da Osmanlı'nın beylikten devlet hâline gelmesi konu edilmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

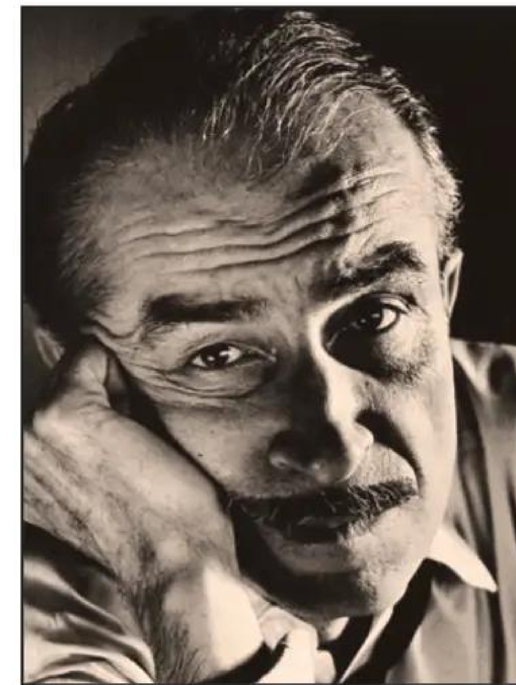
- *Esir Şehrin İnsanları* adlı romanında Mütareke Dönemi İstanbul'unu ele almıştır. Kamil Bey'in Kurtuluş Savaşı'na verdiği desteği anlatmıştır. *Esir Şehrin Mahpusu*'nda ise Kamil Bey'in tutukluluk dönemini işlemiştir.
- *Yorgun Savaşçı* adlı romanda Kurtuluş Savaşı esnasında yurt savunması, Anadolu'daki direniş gayretleri Yüzbaşı Cemil'in kişiliği eşliğinde verilmiştir.
- *Kurt Kanunu*'nda Atatürk'e yapılan İzmir suikastı etrafında gelişen hadiselere temas edilmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Sağırdere*, *Körduman*, *Rahmet Yolları Kesti*, *Köyün Kamburu*, *Yedi Çınar Yaylası*, *Kurt Kanunu*, *Devlet Ana*, *Yorgun Savaşçı*, *Yol Ayrımı*, *Esir Şehrin İnsanları*, *Esir Şehrin Mahpusu*, *Kelleci Mehmet*, *Bozkırdaki Çekirdek*, *Büyük Mal*, *Namusçular*, *Karılar Koğuşu*
  - Öykü: *Göl İnsanları*

f. Yaşar Kemal

- Asıl adı Kemal Sadık Göğceli olan Yaşar Kemal, edebiyat hayatına folklor araştırmaları ve şiir yazarak başlamıştır.
- Anlatılarında Anadolu köy ve kırsalının problemlerine odaklanan Yaşar Kemal; romanlarını ağa, köylü, varlıklı kimseler, devlet görevlileri üzerine kurmuştur.
- Sanatçı romanlarında folklorik ögelerden, doğa betimlemelerinden, masallardan, destanlardan ve halk hikâyelerinden yararlanmıştır.
- Özellikle Torosları ve Çukurova yöresini romanlarında yer ve çevre olarak kullanmıştır. Bölgenin güç koşullar altında ezilen, yaşayan, çalışan tarım emekçilerini, köylülerini işlemiştir.
- 1970'li yıllardan itibaren deniz insanını ve büyük şehir yaşamını konu alan romanlar da yazmıştır.
- Yazarın ilk romanı olan *Teneke*, bir devlet görevlisinin bazı çıkar gruplarına karşı verdiği ahlaki mücadeleyi anlatmaktadır.
- *İnce Memed* yazarın gerçek çıkışını yaptığı bir klasiktir. Romanda bir toprak ağasına başkaldıran İnce Memed'in başından geçen olaylar konu edilmiştir.
- *Dağın Öte Yüzü* üçlemesinde Çukurova yöresini ve bu yörede yaşayan insanların sorunlarını konu almıştır. *Ortadirek*, *Yer Demir Gök Bakır*, *Ölmez Otu* üçlemeyi oluşturan romanlardır.
- *Akçasaz'ın Ağaları* ikilemesini oluşturan *Demirciler Çarşısı Cinayeti* ve *Yusufçuk Yusuf* romanlarında kan davası ele alınmaktadır.
- *Üç Anadolu Efsanesi*, *Ağrı Dağı Efsanesi*, *Binboğalar Efsanesi*, *Yılanı Öldürseler*, *Çakırcalı Efe* romanlarıyla Anadolu efsanelerini romanlaştırmıştır.
- *Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana*, *Karıncanın Su İçtiği*, *Tanyeri Horozları*, *Çıplak Deniz Çıplak Ada* yazarın *Bir Ada Hikâyesi* dörtlemesi içinde yer alan romanlarıdır.
- *Yağmurcuk Kuşu*, *Kale Kapısı*, *Kanın Sesi* adlı romanları; *Kimsecik Üçlemesi*'nde yer alan eserlerdir.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *İnce Memed*, *Yılanı Öldürseler*, *Çakırcalı Efe*, *Deniz Küstü*, *Kuşlar da Gitti*, *Yağmurcuk Kuşu*, *Algözüm Seyreyle Salih*, *Orta Direk*, *Ölmez Otu*, *Yer Demir Gök Bakır*, *Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana*, *Karıncanın Su İçtiği*, *Tanyeri Horozları*, *Demirciler Çarşısı Cinayeti*, *Yusufçuk Yusuf*, *Yağmur Kuşu*, *Kale Kapısı*, *Kanın Sesi*, *Ağrı Dağı Efsanesi*, *Üç Anadolu Efsanesi*, *Binboğalar Efsanesi*, *Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Karınca*
  - Öykü: *Sarı Sıcak*
  - Röportaj: *Çukurova Yana Yana*, *Bir Bulut Kaynıyor*, *Peribacaları*

g. Orhan Kemal

- Asıl adı Mehmet Raşit Öğütçü olan Orhan Kemal'in romanlarında kendi yaşam ve geçim mücadelesinden, çevresinde gözlemlediği yoksul ve emekçi insanların hayata tutunma çabalarından izler vardır.
- İşçileri, emekçileri, geçimini kıt kanaat sağlayanları, tarlada çalışan tarım emekçilerini, köyden kente göçün doğurduğu sorunları anlatmıştır.

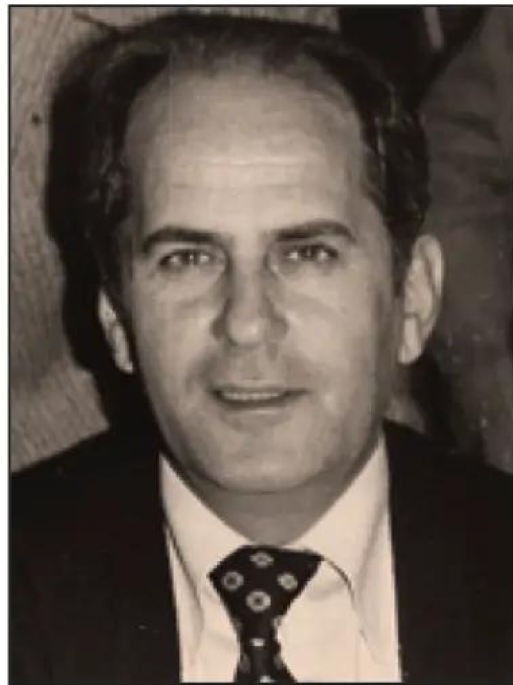
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Özellikle Çukurova ve Adana yöresindeki toprak ve fabrika işçilerini anlatmıştır.
- Eleştirel gerçekçi tutumu benimseyen yazarın ilk romanı *Baba Evi*'dir. Bu roman, yazarın gençliğinden izler taşıması bakımından otobiyografik niteliğe sahiptir. Bu eser, *Avare Yıllar*, *Cemile* ve *Dünya Evi* ile birlikte bir seri oluşturmuştur.
- *Murtaza*'da bir fabrikada gece işçisi olarak çalışan romanın başkahramanı Murtaza'nın abartılı vazife anlayışını anlatmıştır.
- *Bereketli Topraklar Üzerinde* romanında bir Anadolu köyünden Çukurova'ya ekmek parasını kazanmaya gelenlerin tanımadıkları iş yaşamına adapte olmaya çalışmalarını ve ağır çalışma koşullarını işlemiştir.
- *Eskici ve Oğulları* romanında köy-kent karşıtlığı etrafında büyük kentin yaşam şartları ve değerleri ile uzlaşamayan ve nihayetinde çözülen bir ailenin dramını aktarmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Babaevi*, *Murtaza*, *Eskici ve Oğulları*, *Avare Yıllar*, *Cemile*, *Bereketli Topraklar Üzerinde*, *Hanımın Çiftliği*, *Gurbet Kuşları*, *Devlet Kuşu*, *Vukuat Var*, *Gâvurun Kızı*, *Kanlı Topraklar*, *Dünya Evi*, *El Kızı*, *Yalancı Dünya*, *Müfettişler Müfettişi*, *Tersine Dünya*, *Arkadaş Islıkları*
  - Öykü: *Sarhoşlar*, *Ekmek Kavgası*, *72. Koğuş*, *Çamaşırcının Kızı*, *Kardeş Payı*, *Grev*, *Önce Ekmek*, *Mahalle Kavgası*, *İşsiz*
  - Tiyatro: *İspinozlar*
  - Anı: *Nazım Hikmet'le Üç Buçuk Yıl*

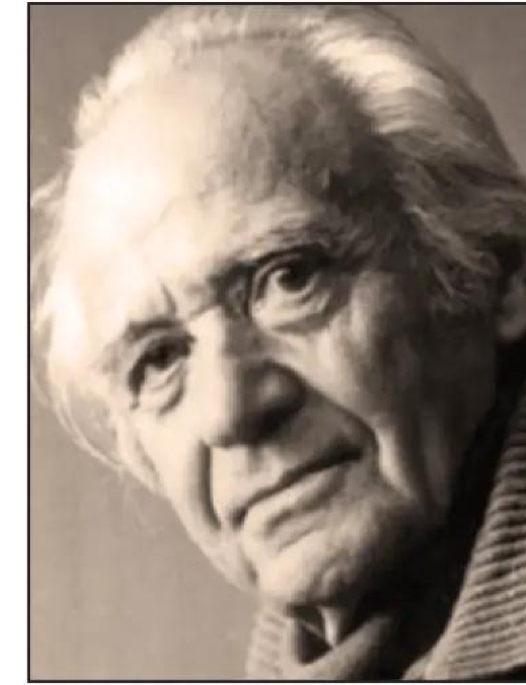
h. Fakir Baykurt

- Toplumcu gerçekçi romanın önemli isimlerindendir ve doğup büyüdüğü Burdur yöresini romanlarında konu edinmiştir.
- Köy insanlarının hayat ve sorunlarını anlatmayı kendisi için bir vazife bilmiştir.
- Yazarın ilk romanı, 1958'de yayımlanan *Yılanların Öcü*'dür, bu eser *Irazca Üçlemesi* başlığı altında toplanan üçlemenin ilk cildidir. Serinin diğer kitapları *Irazca'nın Dirliği* ve *Kara Ahmet Destanı*'dır.
- Yazar, *Kaplumbağalar* romanında Ankara civarındaki Tozak köyünde bir eğitmenin öncülüğüyle susuz, kıraç toprağın işlenerek üzüm bağına dönüştürülmesini anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Yılanların Öcü*, *Irazca'nın Dirliği*, *Onuncu Köy*, *Amerikan Sargısı*, *Tırpan*, *Kaplumbağalar*, *Köygöçüren*, *Keklik*, *Kara Ahmet Destanı*, *Yüksek Fırınlar*, *Yarım Ekmek*, *Koca Ren*, *Yayla*
  - Öykü: *Efendilik Savaşı*, *Çilli*, *Karın Ağrısı*, *Anadolu Garajı*, *On Binlerce Kağnı*, *Sınırdaki Ölü*, *İçerdeki Oğul*, *Gece Vardiyası*, *Barış Çöreği*, *Duisburg Treni*, *Bizim İnce Kızlar*, *Cüce Muhammet*

ı. Rıfat Ilgaz

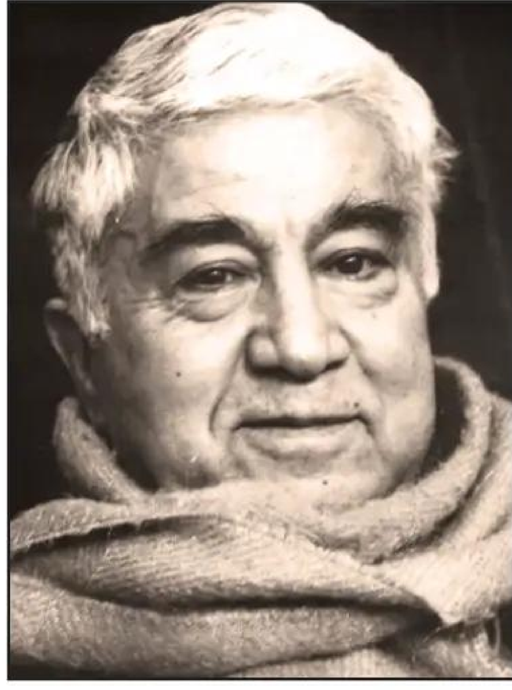
- Toplumcu roman ve öykünün önemli isimlerinden olan sanatçı, fakir insanların yaşamını ele almıştır.
- "*Stepne*" imzasıyla yazdığı *Hababam Sınıfı* ve *Bizim Koğuş* romanlarıyla geniş bir üne kavuşmuştur.
- Türk edebiyatının gülmece ustalarından olan sanatçı, yaşamın aksayan yönlerini mizahi ögelerle yansıtmıştır.
- Aziz Nesin ve Sabahattin Ali ile *Marko Paşa* dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Hababam Sınıfı*, *Bizim Koğuş*, *Karartma Geceleri*, *Sarı Yazma*, *Karadeniz Kıyıcığında*, *Meşrutiyet Kıraathanesi*, *Yıldız Karayel*, *Hababam Sınıfı*
  - Öykü: *Don Kişot İstanbul'da*, *Kesmeli Bunları*, *Radarın Anahtarı*, *Saksağanın Kuyruğu*, *Nerde O Eski Ustalar*
  - Tiyatro: *Hababam Sınıfı*, *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı*, *Hababam Sınıfı Uyuyor*, *Rüşvetin Alamancası*
  - Şiir: *Üsküdar'da Sabah Oldu*, *Karakılçık*, *Yarenlik*, *Sınıf*, *Yaşadıkça*, *Soluk Soluğa*, *Güvercinim Uyur mu*, *Kulağımız Kirişte*, *Ocak Katırı Alagöz*
  - Anı: *Yokuş Yukarı*, *Kırk Yıl Önce*, *Kırk Yıl Sonra*, *Biz de Yaşadık*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

i. **Aziz Nesin**

- Türk edebiyatının en önemli gülmece yazarlarından olan sanatçı; edebiyata şiirle başlamış, daha sonra roman ve öyküye yönelmiştir.
- Toplum yaşamının aksayan yönlerini eleştirel ve ironik bir üslupla dile getirmiştir.
- Gözleme dayalı yapıtlarında yöresel söyleyişleri de kullanmıştır.
- Eserlerinin birçoğu "kara mizah" niteliği taşımaktadır.
- Sabahattin Ali ve Rıfat Ilgaz'la *Marko Paşa* dergisini çıkarmıştır.
- Eserleri şunlardır:

- Roman: *Zübük*, *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz*, *Gol Kralı Sait Hopsait*, *Saçkıran*, *Şimdiki Çocuklar Harika*, *Tatlı Betüş*, *Surname*
- Öykü: *Yedek Parça*, *Geriye Kalan*, *Damda Deli Var*, *Ah Biz Eşekler*, *Fil Hamdi*, *Bay Düdük*, *Yüz Liraya Bir Deli*, *Mahallenin Kısmeti*, *Ölmüş Eşek*, *Memleketin Birinde*, *Mahmut ile Nigar*, *Gözüne Gözlük*, *Deliler Boşandı*, *Hoptirinam*, *Gıdıgıdı*, *Nazik Alet*, *Biz Adam Olmayız*, *Rüyalarım Ziyan Olmasın*, *Nah Kalkınırız*, *Büyük Grev*, *Hayvan Deyip Geçme*
- Oyun: *Toros Canavarı*, *Tut Elimden Rovni*, *Hadi Öldürsene Canikom*, *Biraz Gelir misiniz*, *Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı*, *Hakkımı Ver Hakkımı*
- Şiir: *Hoşça Kalın*, *Sondan Başa*, *Sevgiye On Ölüme Beş Kala*, *Kendini Yakalamak*
- Anı: *Böyle Gelmiş Böyle Gitmez*, *Yokuşun Başı*, *Benim Delilerim*
- Gezi: *Dünya Kazan Ben Kepçe*, *Duyduk Duymadık Demeyin*
- Taşlama: *Azizname*

BİLELİM

- Cumhuriyet Dönemi'nde eser veren diğer toplumcu romancılar şunlardır:
- **Necati Cumalı:** Romanlarının konularını Urla ve çevresinden almıştır. Tütün ekicilerinin sorunlarını, yöre insanının yaşam mücadelesini ve aşkı anlatmıştır. Yazarın *Tütün Üçlemesi* olarak anılan *Tütün Zamanı*, *Yağmurlar ve Topraklar*, *Acı Tütün* romanları 1950'lerin Batı Anadolu köylüsünü anlatmaktadır. Üçlemede Urlalı tütün üreticilerinin geçim sorunları, tütün tarımı ele alınmaktadır. *Aşk da Gezer*, *Viran Dağlar* yazarın roman türündeki diğer eserleridir.
- **Attila İlhan:** Gündelik yaşamı konu alan romanların yanı sıra Kurtuluş Savaşı'nı, çok partili hayata geçiş sürecinde yaşananları, yakın siyasi tarihteki önemli gelişmeleri ele alan romanlar yazmıştır. Yazar *Sokaktaki Adam* romanında toplumla ve kendisiyle çelişen, iç huzuru bir türlü bulamayan bireyi anlatmıştır. *Kurtlar Sofrası* romanında Ümit ile Gazeteci Mahmut'un aşkından hareketle 27 Mayıs öncesi siyasal ve toplumsal koşullar üzerinde durur. *Bıçağın Ucu* romanında ülkeyi 27 Mayıs'a götüren süreç ve aydınların durumu ele alınır. *Sırtlan Payı*'nda Miralay Ferit Bey'in şahsiyetinde Kurtuluş Savaşı işlenir. *Yaraya Tuz Basmak*, *Dersaadet'te Sabah Ezanları*, *Haco Hanım Vay*, *Zenciler Birbirine Benzemez*, *Fena Hâlde Leman*, *O Karanlıkta Biz*, *Allah'ın Süngüleri-Reis Paşa*, *O Sarışın Kurt* yazarın diğer romanlarıdır.
- **Mahmut Makal:** Köy edebiyatının öncüleri arasındadır. Yazarın *Bizim Köy* adlı eseri köye ve köy hayatına yönelik ilgiyi artırmıştır.
- **Abbas Sayar:** Yozgat yöresini dile getiren yazar, toplumcu gerçekçi romanın önemli temsilcilerindendir. *Yılkı Atı* romanı, bir atın tabiattaki mücadelesini ve kırsaldaki yaşamın zorluklarını ele alır. *Çelo*, *El Eli Yur El de Yüzü*, *Can Şenliği*, *Tarlabaşı Salkım Saçak* adlı eserleri yazarın diğer romanlarıdır.
- **Talip Apaydın:** Yazar, *Sarı Traktör* romanında tarımda makineleşmeyi ve traktörün yaygınlaşmasını anlatmıştır. *Yarbükü* romanında tarımda sulama problemini ele almıştır. *Ortakçılar*'da toprak sorununu, *Toz Duman İçinde*'de ise Kurtuluş Savaşı'nı işlemiştir.
- **Faik Baysal:** Yazarın ilk romanı olan *Sarduvan* bir köy romanıdır. *Drina'da Son Gün* adlı romanında ise II. Dünya Savaşı yıllarında Yugoslavya'daki Türklerin yaşadıkları sorunları ele almıştır.
- **Orhan Hançerlioğlu:** *Karanlık Dünya*, *Büyük Balıklar*, *Ekilmemiş Topraklar*, *Yedinci Gün*, *Kutu Kutu İçinde*, *Bordamıza Vuran Deniz* romanlarını yazmıştır.
- **Muzaffer İzgü:** Toplumcu gerçekçi anlayışla mizahı harmanlamıştır. *Gecekondu*, *İlyas Efendi*, *Kasabanın Yarısı*, *Halo Dayı ve İki Öküz*, *Üç Halka Yirmi Beş*, *İt Adası*, *Dilber*, *Matador Mahmut*, *İçimde Çiçekler Açınca*, *Anadolar*, *Zıkkımın Kökü* sanatçının romanlarıdır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- **Oktay Akbal:** Sıradan insanların hayatını, dramını, gelenek ve görenekler karşısındaki tutumlarını yalın bir dille işlemiştir. *Garipler Sokağı*, *Suçumuz İnsan Olmak*, *Yeşil Ev*, *İnsan Bir Ormandır*, *Batık Bir Gemi*, *Düş Ekmeği* adlı romanları vardır.
- **Memduh Şevket Esendal:** Durum öyküleriyle öne çıkan sanatçı, *Ayaşlı ve Kiracıları* adlı romanında dokuz odalı evini pansiyona dönüştüren İbrahim Efendi'nin başından geçenleri anlatır. *Vassaf Bey* ile *Miras* diğer romanlarıdır.
- **Cevat Şakir Kabaağaçlı** (Halikarnas Balıkçısı): Hem toplumcu gerçekçi hem de bireyin iç dünyasını yansıtan bir sanatçı olarak değerlendirilmektedir. Yazar denizi ve deniz insanlarını konu aldığı romanlarıyla Türk edebiyatında özgün bir yer edinmiştir. Onun anlatılarında olaylar Ege ve Akdeniz kıyılarında geçmektedir. Romanlarında balıkçılar, süngerciler, gemiciler, dalgıçlar şahıs kadrosunu oluşturur. *Aganta Burina Burinata* romanında Bodrumlu bir denizci ailenin çocuğu olan Mahmut'un deniz sevgisini işlemiştir. *Ötelerin Çocuğu*, *Uluç Reis*, *Turgut Reis*, *Deniz Gurbetçileri* yazarın diğer romanlarıdır.

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu)

Yedi yıl oluyor, Bey, köyü köylüsüne sattı, parayı cebine kattı, gitti. Karataş Köyü dört yüz bin lire borç ödedi. Ödedi emme nasıl ödedi? Orasını gel Karataş'a sor. Öküz, inek, dana... Un, bulgur, tarhana... Pazarda para eden ne varsa elinde, sattı. Daha da satıyor. Borç bitmedi daha. Ödedi dediğime bakma. Bey, parasını pangadan aldı. Hökümetin pangasından. Panga da bizden alıyor. Bir dünya fayızıynan... Emme sonunda ektiğimiz toprak bizim ya, yeter. Bey gitti, İstanbul Boğazı'na dağ gibi bir ev çökertti. Sonra da bir ütel yapacakmış. Daha sonra, bir başına koca İstanbul'u satın alacakmış. Bey, bey varsıl! Biz yoksuluz çok şükür. Herkesin bey olması ilazım değil.

Bu parça, içeriği ve üslubu dikkate alındığında, aşağıdaki yazarların hangisi tarafından yazılmış olamaz?

A) Fakir Baykurt
B) Talip Apaydın
C) Mahmut Makal
D) Yaşar Kemal
E) Peyami Safa

ÖSYM - 2017

ÖRNEK 2 (ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu)

Romanlarındaki kişileri; onları etkileyen, yönlendiren toplumsal çevrelerinden soyutlamadan vermiştir. Bundan dolayı biz, kişilerin davranışlarını yadırgamadığımız gibi bireyle toplumu iç içe izleriz. Romanlarının erkek kahramanları genelde değişik nedenlerle çevreleriyle uyum sağlayamayan kişilerdir. Kadınlar ise farklı özellikleriyle boy gösterirler. *Kuyucaklı Yusuf*'ta topluma boyun eğen, *İçimizdeki Şeytan*'da yavaş yavaş bilinçlenmeye başlayan bir kadınla karşılaşırız.

Bu parçada sözü edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Orhan Kemal
C) Aziz Nesin
C) Kemal Tahir
D) Necati Cumalı
E) Sabahattin Ali

ÖSYM - 2015

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALAN ROMAN VE TEMSİLCİLERİ

- Bireyin iç dünyasını esas alan romancılar, insanı psikolojik yönleriyle ele almaya çabalamıştır. İnsan gerçekliğini farklı yönleriyle değerlendirmişler, olaylardan ve çevreden yola çıkarak bireyin iç âlemine yönelmişlerdir.
- İçe dönüklüğün egemen olduğu bu roman anlayışında yabancılaşma, yalnızlık, bunalım, toplumla hesaplaşma işlenmiştir. İç konuşma ve bilinç akışı tekniklerinden yararlanılmıştır.
- Bu roman anlayışının örneklerinde dil ve anlatımda titiz davranılmış, psikolojik çözümlemeler ön plana çıkmıştır.
- Ahmet Hamdi Tanpınar, Peyami Safa, Tarık Buğra, Samiha Ayverdi, Abdülhak Şinasi Hisar bu roman eğiliminin Türk edebiyatındaki önemli isimleridir.

a. Peyami Safa

- Peyami Safa, bireyin iç dünyasını esas alan roman anlayışının önemli temsilcilerindendir. Yazar, olaydan çok ruhsal analizlere geniş yer vermiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Aşk, sosyal değişimlerin neden olduğu bunalımlar, Doğu-Batı çatışması yazarın en sık değindiği konulardır.

- Peyami Safa, estetik ve sanatsal değerini düşük bulduğu eserlerinde Server Bedi takma ismini kullanmıştır. Bu eserler arasında *Cumbadan Rumbaya* romanı ve *Cingöz Recai* polisiye hikâyeleri en ünlüleridir.

- Yazarın *Sözde Kızlar* romanında Kurtuluş Savaşı fon olarak kullanılmıştır; romanın başkişileri Mebrure ve Behiç'tir.

- *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* otobiyografik ve psikolojik bir romandır. Romanda kemik hastalığına yakalanmış bir gencin hem bacağının kesilmesi korkusu hem Nüzhet'e duyduğu karşılıksız aşktan kaynaklanan hüznü anlatılmıştır.

- *Fatih-Harbiye*'de yazar, Tanzimat'tan beri Türk romanında birçok yazar tarafından ele alınan yanlış Batılılaşmayı, Doğu-Batı çelişkisini ele almıştır. Romanda Doğu-Batı sentezine bir türlü ulaşamamış Şinasi, yanlış Batılılaşmayı simgeleyen Macit ve ikisi arasında kalan Neriman'ın yaşadıklarını anlatmıştır.

- *Biz İnsanlar*, Mütareke Dönemi İstanbul'unda Batılılaşmayı yanlış anlayan kesimler ile Anadolu'daki ulusal mücadeleyi destekleyenler arasındaki gerilimi konu alan bir romandır.

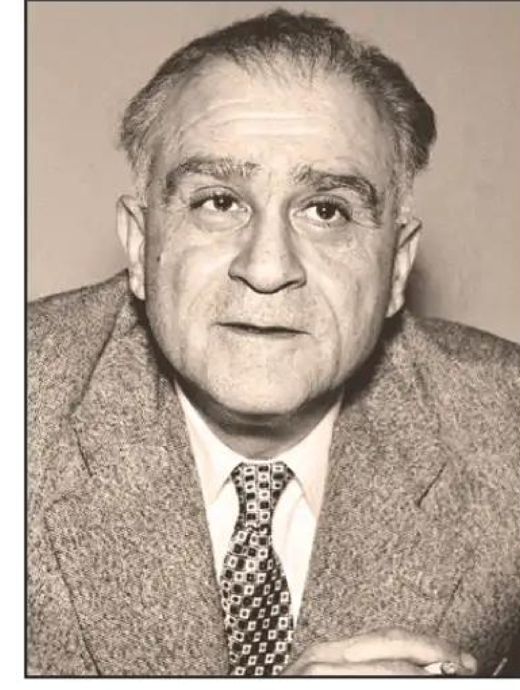
- *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* karşılaştığı bazı olağanüstü olaylardan ötürü tereddüde kapılan Doktor Ferit'in söz konusu tereddütlerden sıyrılarak huzura kavuşmasını konu alan bir eserdir.

- *Yalnızız* romanında yazar, toplumun kanıksanmış değer yargılarına ters düşen bir neslin dramını konu almıştır.

- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Sözde Kızlar, Fatih-Harbiye, Yalnızız, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, Bir Tereddüdün Romanı, Biz İnsanlar, Canan, Mahşer, Şimşek, Atilla, Bir Akşamdı*
  - Öykü: *Karanlıklar Kralı, İstanbul Hikâyeleri, Bir Mekteplinin Hatıraları, Gençliğimiz Süngülerin Gölgesinde*

b. Ahmet Hamdi Tanpınar

- Çok yönlü bir yazar olan Ahmet Hamdi Tanpınar, toplumsal ve kültürel değişimi irdelediği romanlarıyla ün kazanmıştır.

- Romanlarında rüya, geçmişe özlem, zaman, bilinçaltı, Doğu-Batı çatışması gibi konuları ele alan yazarın ilk romanı *Mahur Beste*'dir. 19. asır ortalarında çözülme yaşayan Osmanlı'nın elit aile hayatından kesitler sunan bu roman Behçet Bey'in hikâyesi ile başlayıp onun etrafındaki anlatı şahıslarıyla genişler.

- *Huzur* adlı romanı, şahısların adlarıyla anılan dört kısımdan oluşmaktadır. Bunlar, sırasıyla "İhsan, Nuran, Suat ve Mümtaz"dır. II. Dünya Savaşı öncesi olaylarla başlayan roman, geriye dönüşlerle dinamizm kazanarak Mümtaz ile Nuran'ın aşkı etrafında gelişmiştir.

- *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'nde ironik bir üslupla iki medeniyet arasında bocalayan Türk toplumunun genel görünümü ortaya konur. Roman, Hayri İrdal Bey'in hatıraları şeklinde yazılmıştır. Hayri İrdal, romanın hem anlatıcısı hem de başkahramanıdır. Halit Ayarcı, romandaki diğer önemli şahıstır.

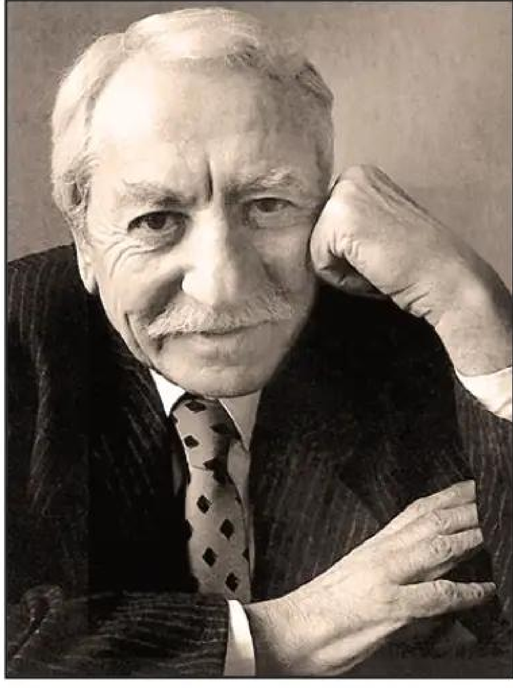
- Yazarın *Sahnenin Dışındakiler* adlı romanında iç içe geçmiş pek çok öykü bulunmaktadır. Arka planda Mütareke Dönemi anlatılırken roman kişilerinin hayatları üzerinden dönemin bir panoraması sunulmuştur.

- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Huzur, Mahur Beste, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Aydaki Kadın, Sahnenin Dışındakiler*
  - Öykü: *Abdullah Efendi'nin Rüyaları, Yaz Yağmuru*
  - Deneme: *Yaşadığım Gibi, Beş Şehir*
  - Araştırma-İnceleme: *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Üzerine Makaleler*

c. Tarık Buğra

- Tarık Buğra, anlatılarında bireye ve tarihsel olaylara yer vermiş bir yazardır.
- Yazar, bireyin iç dünyasını esas alarak psikolojik analizler yapmıştır.
- Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Dönemi'nin çeşitli kesitlerini anlatılarına konu etmiştir.
- *Osmancık* adlı romanında Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatmıştır.
- *Küçük Ağa* romanında Kurtuluş Savaşı'nı ele almıştır. Çolak Salih ile İstanbullu Hoca'nın dönüşüm geçirerek başlangıçta karşı çıktıkları Kuvayımillîye saflarında toplanmalarını anlatmıştır.
- *Yağmur Beklerken* adlı eserde çok partili yaşama geçişi anlatmıştır.
- Yazarın *Siyah Kehribar* adlı eserinin konusu Mussolini Dönemi İtalya'sında geçmektedir.
- *İbiş'in Rüyası*; tiyatro sanatçısı Naşit'in hayatının anlatıldığı, Türk tiyatro tarihi ile ilgili bir romandır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Küçük Ağa*, *Osmancık*, *Küçük Ağa Ankara'da*, *Siyah Kehribar*, *İbiş'in Rüyası*, *Firavun İmanı*, *Dönemeçte*, *Yağmur Beklerken*, *Gençliğim Eyvah*, *Yalnızlar*
  - Hikâye: *Oğlumuz*, *Yarın Diye Bir Şey Yoktur*, *Hikâyeler*, *İki Uyku Arasında*
  - Tiyatro: *Ayakta Durmak İstiyorum*, *Akümülatörlü Radyo*, *Yüzlerce Çiçek Birden Açtı*

d. Abdülhak Şinasi Hisar

- Yapıtlarında Boğaziçi, Rumelihisarı, Büyükada, ve Çamlıca gibi eski İstanbul semtlerine yer vermiş bir yazardır.
- Romanlarında mutluluk içinde geçen çocukluk ve gençlik dönemlerine özlem sezilir.
- Yazar, roman kahramanlarını gündelik hayatta bolca bulunabilen tiplerden değil; aşırı nitelikleri olan şahıslar arasından seçmiştir. Romanlarında seçkin zümreden insanlara yer vermiştir. Eski İstanbul hayatına ait sahneler, köşkler, yalılar onun eserlerinde sıkça yer bulmuştur.
- Düz bir anlatımdan kaçınan yazar, uzun ve sanatlı cümleler tercih etmiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Fahim Bey ve Biz*, *Çamlıca'daki Eniştemiz*, *Ali Nizami Beyin Alafrangalığı ve Şeyhliği*
  - Anı: *Boğaziçi Mehtapları*, *Boğaziçi Yalıları*, *Geçmiş Zaman Köşkleri*

e. Samiha Ayverdi

- Felsefe, tarih ve tasavvuf alanındaki birikimini romanlarına yansıtmış ve bireyin iç dünyasına yönelmiş bir yazardır.
- Gelenekçi ve mistik söylemi esas alan yazar; eserlerinde geçmiş-şimdiki zaman çatışması, Batılılaşmanın aile üzerindeki olumsuz tesirleri üzerinde durmuştur.
- Romanlarında teknik bakımdan başarılı olma çabası yerine okura ileti aktarma gayesi göze çarpmaktadır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Aşk Bu imiş*, *Batmayan Gün*, *Mabette Bir Gece*, *Ateş Ağacı*, *Yaşayan Ölü*, *İnsan ve Şeytan*, *Son Menzil*, *Yolcu Nereye Gidiyorsun*, *Mesihpaşa İmamı*, *İbrahim Efendi Konağı*, *Bir Dünyadan Bir Dünyaya*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Samiha Ayverdi ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Sanatında mistisizmin büyük bir yeri vardır.

B) Roman ve öykülerinin teknik ve anlatım özellikleriyle pek fazla ilgilenmemiş, daha çok vereceği mesaj üzerinde yoğunlaşmıştır.

C) Roman kişilerinin çoğu, çevresinde tanıdığı insanlardan izler taşır.

D) Eserlerindeki olaylar daha çok Anadolu'nun muhtelif şehirlerinde geçmektedir.

E) Doğu-Batı, madde-mana, sevgi-nefret, dünya-ahiret, sabır-öfke gibi temel karşıtlıklar eserlerinin konusunu oluşturur.

ÖSYM - 2014

ÖRNEK 4 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

"Boğaziçi medeniyeti" ifadesini edebiyatımıza kazandıran ----, üç romanı ve denemeleriyle, hatıralarını ve geçmiş zaman özlemini zengin bir Türkçeyle kayda geçiren yazarlardandır. Bazı yazarlar onu eskimiş ve geçmiş zamana takılı kalmış saysalar da günümüzün genç nesli onun eserlerinde, farklı sesler ve tatlar bulacaktır. O, üstat saydığı Yahya Kemal'le birlikte yeni ile büyülenen nesillere, eskinin güzelliklerini feda etmemeyi ve eskinin güzelliklerini yaşatmayı öğreten yazarlar arasında yer alır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Ahmet Hamdi Tanpınar

B) Samiha Ayverdi

C) Abdülhak Şinasi Hisar

D) Nahit Sırrı Örik

E) Salâh Birsel

ÖSYM - 2017

ÜçDörtBeş

MİLLÎ VE DİNÎ DUYARLILIKLARI YANSITAN ROMAN TEMSİLCİLERİ

- Ulusal ve dinî hassasiyetlerin öne çıktığı roman anlayışıdır.
- Bazı romanlarda mistik unsurlar ve tasavvuf öne çıkmıştır.
- Geleneksel değerlerin işlendiği romanlar söz konusudur.
- Bu anlayışla eser veren romancılar şunlardır: Sevinç Çokum, Emine Işınsu, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Münevver Ayaşlı, Hüseyin Nihal Atsız, Bahaeddin Özkişi...

a. Sevinç Çokum

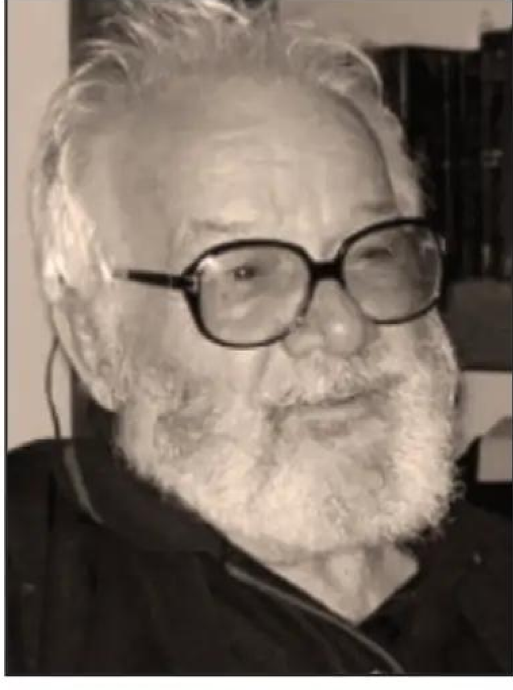

- Romanlarında sosyal ve tarihsel konulara değinen sanatçı, hızlı toplumsal değişime ayak uyduramayan bireyin çelişkilerini ve sorunlarını konu etmiştir.
- Tarihsel romanlarında Türkiye dışındaki Türklerin kimliklerini ve benliklerini muhafaza etmek için ortaya koyduğu mücadeleleri anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Zor, Hilâl Görününce, Karanlığa Direnen Yıldız, Bizim Diyar, Çırpıntılar, Ağustos Başağı, Deli Zamanlar, Gülyüzlüm, Gece Rüzgârları, Tren Burdan Geçmiyor*
  - Öykü: *Eğik Ağaçlar, Bölüşmek, Makine, Derin Yara, Onlardan Kalan, Rozalya Ana, Bir Eski Sokak Sesi, Evlerinin Önü, Beyaz Bir Kıyı, Gece Kuşu Uzun Öter*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b. Mustafa Necati Sepetçioğlu

- Türk tarihini bir bütün olarak ele alan sanatçı; romanlarıyla Türklerin Anadolu'ya girişi ve burada devlet kuruşlarını, Selçuklu ve Osmanlı devirlerini anlatmıştır.
- Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması konuları üzerinde durmuştur.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Kilit*, *Anahtar*, *Kapı*, *Konak*, *Çatı*, *Üçler-Yediler-Kırklar*, *Bu Atlı Geçide Gider*, *Cevahir ile Sadık Çavuş'un Buğday Kamyonu*, *Karanlıkta Mum Işığı*, *Darağacı*, *Ebemkuşağı*, *Geçitteki Ülke Ve Çanakkale I / Geldiler ve Çanakkale II / Gördüler ve Çanakkale III / Döndüler*
  - Hikâye: *Menekşeler Ölmemeli*, *Bir Büyülü Dünya ki*, *Abdürrezzak Efendi*

c. Münevver Ayaşlı

- Doğu edebiyatı ve dillerini çok iyi bilen sanatçı, İslami değerleri içeren romanlar yazmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Pertev Bey'in Üç Kızı*, *Pertev Bey'in İki Kızı*, *Pertev Bey'in Torunları*

d. Hüseyin Nihal Atsız

- Şiir, roman ve araştırmalarının genelinde Türkçülük fikrinden yola çıkmıştır.
- Tarihî romanlar yazan sanatçı, ulusal bilinci uyandırma amacıyla eser oluşturmuştur.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Bozkurtların Ölümü*, *Bozkurtlar Diriliyor*, *Ruh Adam*, *Deli Kurt*, *Dalkavuklar Gecesi*
  - Öykü: *Dönüş*, *Şehitlerin Dünyası*, *İki Onbaşı*, *Galiçya*

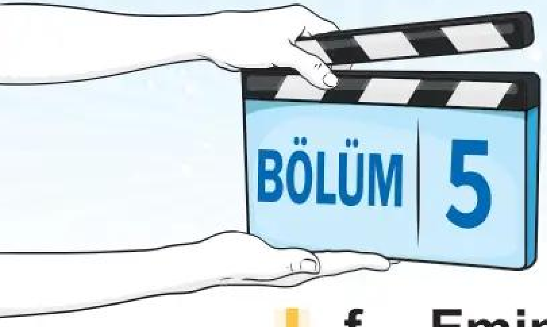
e. Bahaeddin Özkişi

- Osmanlı tarihini ele aldığı romanlar yazmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Köse Kadı*, *Sokakta*, *Uçtaki Adam*
  - Öykü: *Bir Çınar Vardı*, *Göç Zamanı*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

f. Emine Işınsu

- Millî Edebiyat Dönemi sanatçılarından Halide Nusret Zorlutuna'nın kızıdır.
- Romanlarında köklerinden, kültür bağlarından koparılmak istenen insanımızın dramını ve mücadelesini anlatır.
- Roman ve öykülerinde ulusal ve dinî değerlere bağlılığın önemini vurgulamıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Küçük Dünya*, *Azap Toprakları*, *Ak Topraklar*, *Tutsak*, *Sancı*, *Çiçekler Büyür*, *Canbaz*, *Kaf Dağı'nın Ardında*, *Alpaslan*, *Atlı Karınca*, *Cumhuriyet Türküsü*, *Nisan Yağmuru*, *Havva*, *Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri*, *Bukağı*, *Hacı Bayram*, *Hacı Bektaş Veli*
  - Öykü: *Bir Gece Yıldızlarla*

ÖRNEK 5 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Yazılarımda, sanıyorum bir tek annemin tesirinde kaldım. İlk romanım *Küçük Dünya*'da, bence bu tesir açıkça görünür. İkinci romanım *Azap Toprakları*'nda kendi üslubumu buldum gibi... Konu bulmaya ve nasıl yazdığıma gelince söz gelimi bir konu gelir içimden, mesela Bulgaristan'daki Türklerin durumu yahut sendika olayları... Böyle şeyleri ve konuyu düşünürken karakterler doğar, önemli karakterler ekseri kendi isimlerini beraberlerinde taşıyıp getirirler, ben bu isimleri değiştirmeyi uğursuzluk addettiğim için ne gelmişse onu yazarım.

Bu parçada romancılığından ve yazma yönteminden söz eden yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Emine Işınsu
B) Sevinç Çokum
C) Adalet Ağaoğlu
D) Halide Nusret Zorlutuna
E) Samiha Ayverdi

ÖSYM - 2016

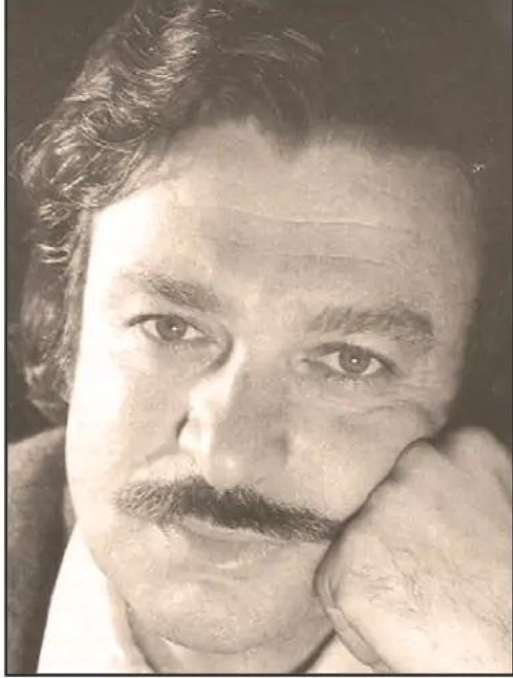
ÜçDörtBeş — POSTMODERN ROMAN VE TEMSİLCİLERİ

- Romanda kurgulama tekniğine, dilin kullanımına önem veren bir eğilimdir.
- Bu anlayış doğrultusunda yazılan romanlarda geleneksel anlatım ve yapı terk edilir, yeniyi oluşturma ilke edinilir.
- Merak uyandıracak ve entrikalarla süslü bir olay anlatımından çok yaşananların bireyin iç dünyasındaki tesirleri üzerinde durulur.
- Alegorik (sembolik) anlatımdan, kelimelerin çağrışım gücünden yararlanılır; diyalog iç çözümleme, bilinç akışı, geriye dönüş, ironi, leitmotiv ve iç monolog gibi tekniklere başvurulur.
- Bireyin ruhsal durumu, bunalımları, toplumla ters düşmesi, yalnızlığı ve yabancılaşması konu edilir; yaşamın çok boyutlu olduğu ve kavranması güç gerçeklerden oluştuğu kabul edilir.
- Romanlar, düzenli bir olay akışına sahip değildir; kronolojik zaman akışının kırıldığı bu yapıtlarda başlangıcı ve sonu belirgin bir olay örgüsü yer almaz.
- Her okur, sahip olduğu birikim doğrultusunda roman okumalarını gerçekleştirir; metnin her okumada ve her okurda yeniden yorumlanmaya müsait oluşu gözetilir.
- Romanda çizgisel zaman akışı ortadan kalktığı için olay örgüsünü oluşturan parçaların ilk bakışta rastgele bir araya getirilmiş gibi görülmesi durumu meydana gelmiştir.
- Kahramanlar; toplumun genel yargılarıyla uzlaşmakta zorluk çekebilen, yabancılaşmış, yalnızlaşmış, bocalayan, içe kapanık yapıdadır.
- Genelde çoklu bakış açısının söz konusu olduğu romanlarda geleneksel anlatım yöntemlerinin yanı sıra çağdaş anlatım tekniklerine başvurulmuştur.
- Bu anlayışla eser veren romancılardan başlıcaları şunlardır:

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

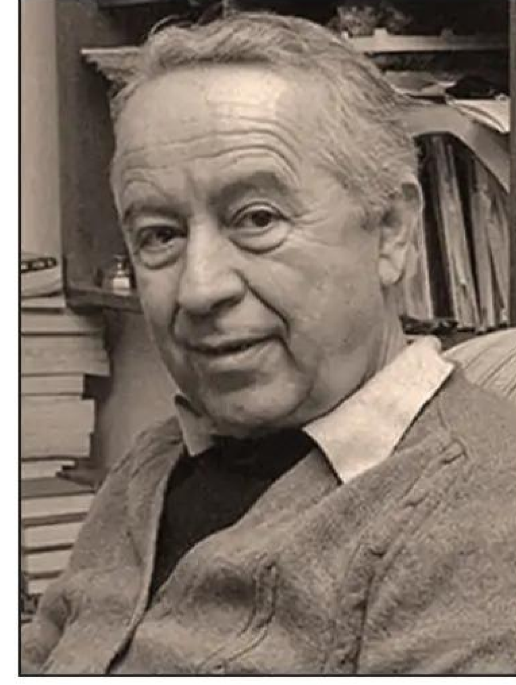

a. Oğuz Atay

- Oğuz Atay, anlatı teknikleri bakımından Türk romanında postmodern anlayışın öncüsü olmuştur.
- Yazar; romanlarında toplumsal kalıp ve yargılara ters düşen, kalabalık kent hayatında yalnızlaşan, yabancılaşan bireyleri anlatmıştır.
- İlk romanı *Tutunamayanlar*'da bilinç akışı, iç monolog gibi yeni ve postmodern anlatı tekniklerini ustalıkla kullanmıştır. Bu eserinde yerleşik düzenin değer yargılarıyla uzlaşamayan, topluma yabancılaşmış yarı aydınların hayatını ironik tarzda anlatır. Turgut Özben ve Selim Işık romanın başkahramanlarıdır.
- Bir diğer önemli romanı olan *Tehlikeli Oyunlar*, iç içe geçmiş zaman ve oyun içinde oyun tekniğinin uygulandığı bir anlatıdır. Romanda Hikmet Benol'un iç dünyası ve çelişkileri anlatılmıştır.
- *Bir Bilim Adamının Romanı*, biyografik roman türünde bir eser olup Oğuz Atay'ın üniversiteden hocası olan Prof. Dr. Mustafa İnan'ın yaşamını konu alır.
- Yazarın *Eylembilim* adlı romanı yarım kalmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Tutunamayanlar*, *Tehlikeli Oyunlar*, *Bir Bilim Adamının Romanı*
  - Hikâye: *Korkuyu Beklerken*
  - Oyun: *Oyunlarla Yaşayanlar*
  - Günlük: *Günlük*

b. Yusuf Atılgan

- Modern anlatım tekniklerini ustalıkla kullanarak bireyin psikolojisini yansıtmış bir yazardır.
- Yazar, okuyucuyu ruhsal bakımdan sorunlu kişilerin iç dünyasına dâhil etmiştir.
- *Aylak Adam* romanında babasından kalan mirası fütursuzca harcayan C. adlı kişinin içsel serüvenini işlemiştir.
- *Anayurt Oteli* romanında Zebercet adındaki kahramanın psikolojik durumuna yoğunlaşmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Aylak Adam*, *Anayurt Oteli*, *Canistan*
  - Öykü: *Bodur Minareden Öte*

c. Orhan Pamuk

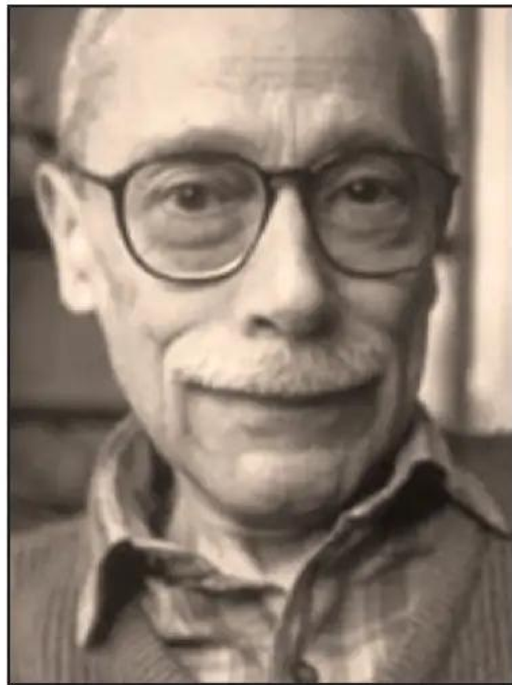
- Postmodernist romanın Türk edebiyatındaki önemli dönemeçlerinden birini temsil eden Orhan Pamuk, Nobel Ödüllü ilk ve tek Türk yazardır.
- Romanları pek çok ödül kazanan ve dünya diline çevrilen Orhan Pamuk'un ilk romanı *Cevdet Bey ve Oğulları*'dır. Romanda İstanbullu bir ailenin üç nesillik öyküsü konu edilmiştir.
- *Sessiz Ev* romanında üç torunun İstanbul'a yakın bir kasaba olan Cennethisar'daki babaannelerinin konağında geçirdikleri bir hafta işlenmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

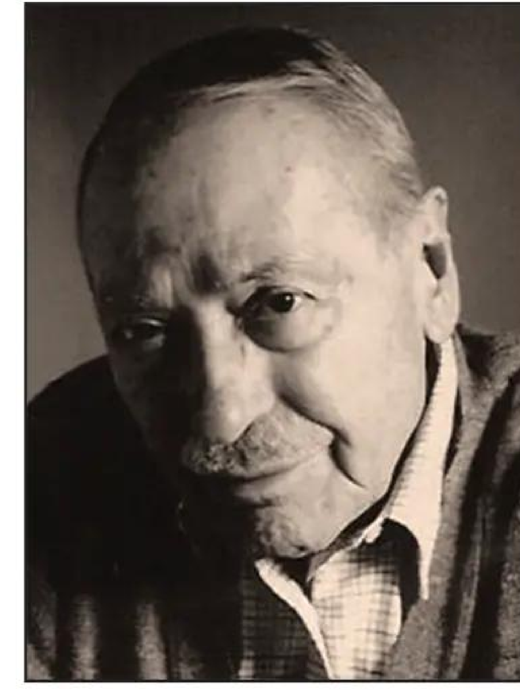
- *Beyaz Kale*, tarihsel dokuya sahip bir romandır. Osmanlı Dönemi'nde geçen romanda Hoca ve İtalyan köle başkahramanlardır. Romanda, birbirlerine dış görünüş bakımından çok benzeyen Hoca ile İtalyan bilim insanının birbirlerinin yerine geçmesi üzerinden Doğu-Batı ikilemi üzerinde durulmaktadır.
- *Kara Kitap*'ta Galip'in, kendisini terk eden karısı Rüya'yı arama çabası üzerinde durulmaktadır. Galip'in Rüya'yı arama serüveninde aynen *Hüsn ü Aşk* mesnevisinde olduğu gibi olgunlaşarak yazma kabiliyetine kavuşması, Şehrikalp Apartmanı'na vararak akrabası Celal'e dönüşmesi alegorik unsurlarla zenginleştirilerek anlatılır.
- *Yeni Hayat*, yolculuk ana teması çevresinde gelişen bir romandır. Romanda başkahramanın okuduğu bir kitapla birlikte hayatının değişmesi konu edilmektedir.
- *Benim Adım Kırmızı*, farklı anlatıcılar tarafından birbiriyle ilişkili hikâyelerin toplamından oluşmuş bir anlatıdır. Romanı oluşturan 59 bölümün her birinin anlatıcısı, o bölümdeki hikâyenin kahramanıdır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Cevdet Bey ve Oğulları*, *Sessiz Ev*, *Beyaz Kale*, *Kara Kitap*, *Benim Adım Kırmızı*, *Kar*, *Masumiyet Müzesi*, *Kırmızı Saçlı Kadın*, *Kafamda Bir Tuhaflık*, *Veba Geceleri*
  - Anı: *İstanbul: Hatıralar ve Şehir*, *Babamın Bavulu*
  - Senaryo: *Gizli Yüz*
  - Düzyazı: *Öteki Renkler*

d. Bilge Karasu

- İmgesel bir dille oluşturduğu eserlerinde bunalım, yabancılaşma, korku, inanç, dostluk, boyun eğme gibi temaları işlemiştir.
- Kendine has bir anlatımı bulunan sanatçı, birçok eserinde düşle gerçeği birleştirmiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Gece*, *Kılavuz*
  - Hikâye: *Troya'da Ölüm Vardı*, *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı*
  - Masal: *Göçmüş Kediler Bahçesi*
  - Düzyazı: *Kısmet Büfesi*, *Narla İncire Gazel*, *Altı Ay Bir Güz*

e. Vüs'at O. Bener

- Postmodernist romanın önemli isimlerindendir.
- Uzun diyaloglarıyla kendine has bir üslup oluşturmuştur.
- Soyut bir evren kurgulayarak anlaşılması zor ürünler oluşturmuştur.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Buzul Çağının Virüsü*, *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*
  - Öykü: *Dost*, *Yaşamasız*, *Siyah-Beyaz*, *Kara Tren*, *Mızıkalı Yürüyüş*
  - Oyun: *Ihlamur Ağacı*, *İpin Ucu*

f. Adalet Ağaoğlu

- Çağdaşları arasında düşünce yönü ağır basan romanlarıyla tanınmış bir yazardır.
- "Zaman Ustası" olarak tanınan sanatçı, bilinç akışı tekniğini en iyi kullanan yazarlardandır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Toplumun çeşitli çevrelerinden seçtiği roman kişileri vasıtasıyla 1950'lerden itibaren Türk toplumunda görülen siyasi ve sosyal değişmeleri irdelemiştir.
- *Fikrimin İnce Gülü* adlı romanında Almanya'da çalışıp yurda dönen Bayram'ın yaşadıklarını geriye dönüş tekniğiyle anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Ölmeye Yatmak*, *Fikrimin İnce Gülü*, *Bir Düğün Gecesi*, *Yaz Sonu*, *Üç Beş Kişi*, *Hayır...*, *Ruh Üşümesi*, *Romantik Bir Viyana Yazı*, *Dert Dinleme Uzmanı*
  - Öykü: *Yüksek Gerilim*, *Sessizliğin İlk Sesi*, *Hadi Gidelim*, *Hayatı Savunma Biçimleri*
  - Tiyatro ve radyo oyunları: *Yaşamak*, *Evcilik Oyunu*, *Sınırlarda Aşk*, *Çatıdaki Çatlak*, *Tombala*, *Kendini Yazan Şarkı*, *Duvar Öyküsü*, *Çok Uzak-Fazla Yakın*

g. Füruzan

- Postmodern roman anlayışının Cumhuriyet Dönemi'ndeki tanınmış temsilcilerindendir.
- Almanya'ya göç eden Türklerin yaşamları üzerinde durmuştur.
- *Parasız Yatılı* adlı öyküsüyle tanınmıştır.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *47'liler*, *Berlin'in Nar Çiçeği*
  - Öykü: *Parasız Yatılı*, *Kuşatma*, *Benim Sinemalarım*, *Gecenin Öteki Yüzü*, *Gül Mevsimidir*, *Sevda Dolu Bir Yaz*, *Yedi Öykü*

h. Nezihe Meriç

- Genelde öyküleriyle öne çıkan sanatçının kadın duyarlılığını yansıtan eserleri vardır.
- Kuşak çatışmaları, yalnızlık, yoksulluk ve göç gibi temaları işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Korsan Çıkmazı*, *Boşlukta Mavi*
  - Öykü: *Bozbulanık*, *Topal Koşma*, *Menekşeli Bilinç*, *Dumanaltı*, *Bir Kara Derin Kuyu*, *Yandırma*
  - Oyun: *Sular Aydınlanıyordu*, *Sevdican*, *Çın Sabahta*

ı. Pınar Kür

- Kadınların bireysel sorunları üzerinde duran Pınar Kür, aynı zamanda polisiye türünde eserler vermiştir.
- Toplumsal problemleri postmodern anlatı unsurlarıyla işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:

  - Roman: *Yarın Yarın*, *Küçük Oyuncu*, *Asılacak Kadın*, *Bitmeyen Aşk*, *Bir Cinayet Romanı*, *Sonuncu Bahar*
  - Hikâye: *Bir Deli Ağaç*, *Akışı Olmayan Sular*, *Hayalet Öyküleri*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

i. Nazlı Eray

- Masalsı ve gerçeküstü ögelerle harmanladığı anlatılarında fantastik gerçekçiliği ön plana çıkarmıştır.
- Yaşamdan seçtiği şahısların hayatlarını fantastiğin sınırları ve büyülü gerçekçilik atmosferi içinde kurgulamıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Pasifik Günleri*, *Orphee*, *Deniz Kenarında Pazartesi*, *Arzu Sapağında İnecek Var*, *Ay Falcısı*, *Yıldızlar Mektuplar Yazar*, *Uyku İstasyonu*, *Bir Yaz Gecesi*, *Âşık Papağan Barı*, *İmparator Çay Bahçesi*, *Örümceğin Kitabı*, *Elyazması Rüyalar*, *Ayışığı Sofrası*, *Aşkı Giyinen Adam*, *Sis Kelebekleri*
  - Öykü: *Ah Bayım Ah*, *Geceyi Tanıdım*, *Kız Öpme Kuyruğu*, *Hazır Dünya*, *Eski Gece Parçaları*, *Yoldan Geçen Öyküler*, *Aşk Artık Burada Oturmuyor*, *Kuş Kafesindeki Tenor*

j. İnci Aral

- Romanlarında iletişimsizlik ve kadın kahramanların sorunları üzerinde duran İnci Aral; *Ölü Erkek Kuşlar* ve *Yeni Yalan Zamanlar* romanlarında kadın duyarlılığını, kadın kimliğini, kadın-erkek ilişkilerini yansıtmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Ölü Erkek Kuşlar*, *Yeni Yalan Zamanlar*, *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm*, *Mor*, *Safran Sarı*, *Unutmak*, *Sadakat*, *Şarkını Söylediği Zaman*, *Taş ve Ten*
  - Hikâye: *Ağda Zamanı*, *Uykusuzlar*, *Kıran Resimleri*, *Sevginin Eşsiz Kışı*, *Gölgede 40 Derece*
  - Anı-Roman: *İçimden Kuşlar Göçüyor*

k. Buket Uzuner

- Düşsel yönü ağır basan romanlarıyla ün kazanan sanatçının eserleri otobiyografik nitelik taşımaktadır.
- *Uzun Beyaz Bulut-Gelibolu* adlı eserinde Çanakkale Savaşı'nı anlatmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Kumral Ada Mavi Tuna*, *Uzun Beyaz Bulut-Gelibolu*, *Balık İzlerinin Sesleri*, *İki Yeşil Susamuru*, *Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri*
  - Öykü: *Güneş Yiyen Çingene*, *Şairler Şehri*, *Karayel Hüznü*, *Benim Adım Mayıs*, *Ayın En Çıplak Günü*, *İstanbul Blues*
  - Otobiyografi: *Gümüş Yaz Gümüş Kız*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

l. Latife Tekin

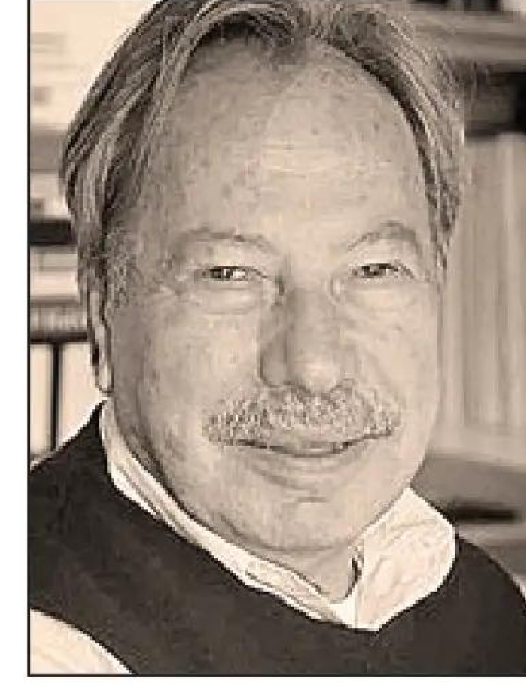
- Romanlarında mistik ve fantastik unsurlara yer veren yazar, büyülü gerçekçiliğin etkisiyle eser vermiştir.
- *Sevgili Arsız Ölüm* romanında köyden büyükşehre göç eden Aktaş ailesinin durumunu anlatmıştır.
- *Berci Kristin Çöp Masalları*'nda gecekondu hayatının zorluklarını işlemiştir.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Sevgili Arsız Ölüm*, *Berci Kristin Çöp Masalları*, *Gece Dersleri*, *Buzdan Kılıçlar*, *Aşk İşaretleri*, *Ormanda Ölüm Yokmuş*, *Unutma Bahçesi*

m. Ayşe Kulin

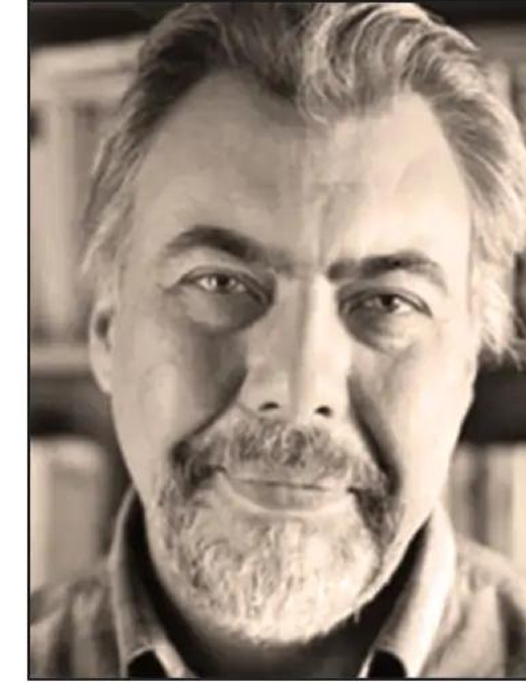
- Ayşe Kulin, belgesel niteliği taşıyan romanların yanı sıra biyografik yönü öne çıkan romanlar kaleme almıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Bir Tatlı Huzur*, *Adı Aylin*, *Sevdalinka*, *Füreya*, *Nefes Nefese*, *Gece Sesleri*, *Bir Gün*, *Köprü*
  - Öykü: *Güneşe Dön Yüzünü*, *Geniş Zamanlar*, *Foto Sabah Resimleri*
  - Deneme: *İçimde Kızıl Bir Gül Gibi*

n. Ferit Edgü

- Kahramanlarının bunalım ve çatışmalarını imgeli bir üslupla anlatmıştır.
- Küçürek öyküleriyle tanınan yazar, *Hakkari'de Bir Mevsim* adıyla filme çekilen *O* adlı romanında toplumsal duyarlılığını yansıtmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Kimse*, *O*
  - Öykü: *Bozgun*, *Kaçkınlar*, *Av*, *Çığlık*, *Bir Gemide*, *Binbir Hece*, *Doğu Öyküleri*, *Do Sesi*, *Avara Kasnak*, *Nijinski Öyküleri*
  - Şiir: *Ah Mine'l-Aşk*

o. İhsan Oktay Anar

- Postmodern romanın Cumhuriyet Dönemi'ndeki önemli temsilcilerindendir.
- Romanlarının dokusuna felsefeyi, tarihi, psikolojiyi, fiziği, matematiği, coğrafyayı, mitolojiyi, müziği ustalıkla yedirmiştir.
- Anlatılarında mitlerden, efsanelerden, masallardan, destanlardan, meddah hikâyelerinden, mesnevilerden faydalanmıştır.
- Eserleri şunlardır:
  - Roman: *Puslu Kıtalar Atlası*, *Efrasiyab Hikâyeleri*, *Kitab-ül Hiyel*, *Amat*, *Suskunlar*, *Yedinci Gün*, *Gâliz Kahraman*

ÖRNEK 6 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Uyumasından yararlanıp onun hakkında sessizce bilgi verelim. Özel hayatlarında hareketsiz ve başarısız olan Çehov kahramanları gibi kederliydi hep. Keder konusuna daha sonra çok döneceğiz. Kendisine adının ilk harfleriyle Ka denmesini tercih ettiğini, bu kitapta da öyle yapacağımı hemen söyleyeyim. Şimdi Erzurum garajından ayrıldıktan sonra yolculara iyi seyahatler dileyen şoför gibi ben de ekleyeyim: Yolun açık olsun Ka... Ama sizi kandırmak istemem; Ka'nın eski bir arkadaşıyım ve Kars'ta başına gelecekleri daha bu hikâyeyi anlatmaya başlamadan biliyorum ben.

Bu parçadan hareketle postmodern romanla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Romanın kurmaca olduğu okura hissettirilir.
B) Romanın yazılma süreci metne konu edilir.
C) Anlatıcı, kurmacanın etkin bir figürü hâline getirilir.
D) Kurmaca ile gerçeklik arasındaki sınır belirginleştirilir.
E) Doğrudan veya dolaylı biçimde okurla iletişim kurulur.

AYT - 2018

ÖRNEK 7 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Yazar, 1980 sonrası Türk edebiyatının yenilikçi isimlerinden biridir. İlk dönem eserlerinde köy gerçekliğini, köyden kente göçü, çarpık kent ilişkilerini, bu çarpıklığın meydana getirdiği yabancılaşmayı; yabancılaşan bireylerin içsel yolculuklarını ve onların yoksul hayatlarını işledi. Daha önceleri toplumcu gerçekçi bir bakış açısıyla işlenen bu konuları gerçeküstücü bir yaklaşımla ele aldı. *Sevgili Arsız Ölüm*, *Berci Kristin Çöp Masalları*, *Gece Dersleri*, *Aşk İşaretleri*, *Unutma Bahçesi* adlı romanlarında hayatın gerçeklerini gözleme dayalı bir anlayışla halk ürünlerinin anlatım tarzlarından yararlanarak aktardı.

Bu parçada sözü edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Leylâ Erbil
B) Sevgi Soysal
C) Latife Tekin
D) Nazlı Eray
E) Pınar Kür

AYT - 2019

ÖRNEK 8

Aşağıdaki yargılardan doğru olanları "✓" işaretiyle belirtiniz.

a. ( ) Toplumcu gerçekçi roman anlayışında yöresel söyleyişlere başvurulmuştur.

b. ( ) Sadri Ertem, bireyin iç dünyasını yansıtan roman anlayışının temsilcilerindendir.

c. ( ) Abdülhak Şinasi Hisar, romancılığımızda köy gerçeklerine eğilen ilk sanatçılardandır.

d. ( ) Orhan Kemal, romanlarında tarihten yararlanmış ve tasavvuf düşüncesinden esinlenmiştir.

e. ( ) *Tutunamayanlar*, postmodern anlatı tekniklerinin uygulandığı bir romandır.

f. ( ) Bilge Karasu, genelde ideolojik romanlar kaleme almıştır.

g. ( ) Postmodern roman anlayışında karmaşık bir olay örgüsü benimsenmiştir.

h. ( ) Peyami Safa, olay anlatımından çok ruhsal tahlili önemsemiş bir yazardır.

ÖRNEK 9 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Gerek anlatım biçimi gerek çizdiği tipler gerekse romana taşıdığı konular yönünden ele alındığında ---- *Aylak Adam* adlı romanıyla, Tanpınar romanının, özellikle de *Huzur ve* ---- romanlarının başlattığı, alışılagelmiş modern roman yazma anlayışının dışına çıkanların başında gelir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilenler sırasıyla getirilmelidir?

A) Adalet Ağaoğlu – *Mahur Beste*
B) Tarık Buğra – *Ölmeye Yatmak*
C) Yusuf Atılgan – *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*
D) Attila İlhan – *Kılavuz*
E) Bilge Karasu – *Sırtlan Payı*

ÖSYM - 2012

ÖRNEK 10

ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Adalet Ağaoğlu, romanlarının gölgesinde kalan oyunları ve öyküleriyle modern Türk anlatısının en önemli isimlerindendir. Aslında sadece diğer türlerde yazdıkları değil, kimi zaman çok iyi romanları da başka romanlarının gölgesinde kalmıştır. Bugün herkes onu Türkiye'nin yakın tarihine aydının ve kadının gözünden bakan *Dar Zamanlar Üçlemesi*'nin yazarı olarak bilir oysa aynı olayı pek çok farklı kişinin bakışından tekrar tekrar anlattığı romanı *Üç Beş Kişi* veya bir gurbetçinin Almanya'dan köyüne otomobiliyle dönüşünü anlatan *Fikrimin İnce Gülü* romanı da çok iyi anlatılardır. Bence bu iki roman, üçlemedeki kitaplar kadar, mesela *Bir Düğün Gecesi* veya ---- kadar önemlidir, başarılıdır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) *Yaşamın Ucuna Yolculuk*

B) *Korsan Çıkmazı*

C) *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti*

D) *Ölmeye Yatmak*

E) *Sevgili Arsız Ölüm*

AYT - 2022

ÖRNEK 11

Edebî eser, mutlaka bir toplumsal yapıyı veya kabuller zincirini yansıtacaktır. Sadece, metinlerde sözü edilen sosyal olayları algılama basitliği dışında, şiirde veya anlatı türündeki eserlerde yer alan karakterlerin ve buna bağlı olarak şair ve yazarların, hayata bakış açıları ve sahip oldukları değerler, eserin sosyal zeminini oluşturur. Her roman, hikâye kahramanı veya şiire konu edilen kişi veya kişiler; birer bireysel ve toplumsal değerler dizisini yansıtır. Bu yüzden onlar, tüm iyi ve kötü yönleriyle, edebiyat sanatçısının belleğindeki toplumsal birikimlerin izlerini taşırlar.

Aşağıdaki sanatçılardan hangisinin romanlarının, bu parçada sözü edilen düşünceyi somutlaştırdığı söylenemez?

A) Kemal Tahir

B) Abbas Sayar

C) Ferit Edgü

D) Necati Cumalı

E) Faik Baysal

ÖRNEK 12

Makine yağlarıyla kirlenmiş mendilini çıkarırken gözlerim işçi tulumunun geniş cebindeki cam misketlere ilişti. O da bunun farkındaydı. Çıkardı, avucunda şıkırdatarak:

Ne yapalım, dedi. İş, iş, iş... Bunalıyor insan. Paydoslarda Ateş Ali'yle oynuyoruz.

— Ateş Ali kim?

— Alt kattaki bisküvi yapım evinde çalışıyor. Bizim mahalleli. Her sabah işe birlikte geliriz. Benim annem yok, onun babası. Maça, sinemaya falan da beraber gideriz.

— Misketi mi çok seviyorsun, sinemayı mı, yoksa maçı mı?

— En çok maçı ama hava alıyoruz.

— Niye?

— Numaralı tribün bize göre değil. Tekliği toka ettik mi, Teksas'a bırakıyorlar. Teksas'ta da boyumuz yetişmiyor. Stadyumu yaparken çocukları düşünmemişler!

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Bireyin iç dünyasını ele alan roman içeriğini yansıttığı

B) Söyleşmeye bağlı anlatıma yer verildiği

C) Anlatıcının kurgunun bir parçası olduğu

D) Yineleme kullanılarak akıcılığın sağlandığı

E) Okurun olay akışı içine yaşatıldığı

ÖRNEK 13

Eser, 17. asrın Osmanlısında geçen tarihî bir romandır. Bir Venedik gemisinden esir alınan bir adam, astronomi ve tıptan anladığını söylemesine rağmen köle olarak satılır. Söz konusu adam, pek çok hastayı iyileştirir ve para kazanır. Bir gün paşa, onu yanına çağırtarak Hoca dediği biriyle tanıştırır ve beraber çalışmalarını ister. İkisi, özellikle astronomi alanında önemli çalışmalar yaparlar.

Bu parçada içeriğinden söz edilen roman aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Oruç Reis*

B) *Puslu Kıtalar Atlası*

C) *Yorgun Savaşçı*

D) *Beyaz Kale*

E) *Esir Şehrin Mahpusu*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. *Osmancık* adlı tarihî romanıyla edebiyatımızda unutulmayacak bir isim olmuştur. Onun sanatı tamamen kendine özgüdür ve eserlerinde insanlık sevgisi, insan psikolojisi, insanın iç dünyası, hüzün, aşk, yalnızlık, dostluk, merhamet, köy, doğa ve kendi hayatı önemli bir yer tutar. Usta yazara göre sanatın amacı insanı yüceltmektir. Onun sanatı içtendir, insana ve doğaya sıcak bir bakışla bakmayı gerektirir. "Sanat sanat içindir." anlayışını benimsemiştir ve bunu kendisi de açıkça dile getirmektedir. Öykülerindeki kahramanların çoğunluğu ben anlatıcıdır diyebiliriz. Dünyaya sanatçı kimliğiyle bakmak gerektiğini savunan yazar, eserlerinde günlük hayatta karşımıza çıkacak her türlü konuyu yazmıştır.

Bu parçada söz edilen romancının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Mahur Beste*
B) *Esir Şehrin Mahpusu*
C) *Sözde Kızlar*
D) *Küçük Ağa*
E) *İbrahim Efendi Konağı*

2. *Romantik Bir Viyana Yazı*, yazarın kurgusu ve anlatım tekniğinin yanı sıra dili ve üslubu bakımından da özellikle incelemeye değer bir çalışması olarak değerlendirilmiştir. *Romantik Bir Viyana Yazı*, Londra'da Hyde Park yakınında bir caddede başlamaktadır. Anlatıcı, önünde hamburger almak için koşan yeğenlerinin peşinde, ağzına ve aklına takılan "barok" sözünün çağrışımlarıyla Viyana'ya sıçramaktadır. Barok üslubu geç devralıp uzun süre bu üsluba bağlı kalan Viyana, anlatıcının kurgulamayı düşlediği öykünün mekânı olacaktır. Çağdaş Türk romanında bir "zaman ustası" olarak değerlendirilen yazar, *Romantik Bir Viyana Yazı*'nda bu ustalığını başka türlü göstermektedir: En küçük zaman birimi olarak, "an"ı değil, geçmişle bugünün kesişme noktalarını alması; ilginç, değişik bir tarih felsefesi yaratıyor.

Bu parçadaki altı çizili sözle aşağıdaki sanatçılardan hangisine gönderme yapılmaktadır?

A) Talip Apaydın
B) Dursun Akçam
C) Ercüment Behzat Lav
D) Refik Halit Karay
E) Adalet Ağaoğlu

3. 1950 sonrası romanımızda toplumsal gerçekçilik egemendir. (I) Özellikle 50'li, 60'lı ve 70'li yıllarda köylünün ve işçi kesiminin sorunları (II) romanlara konu edilmiştir. Kimi romancılar, kahramanlarını yerel ağız özelliklerine göre (III) konuşturmuşlardır. 1950'lerde köy enstitülerinde yetişen Fakir Baykurt ve Peyami Safa (IV) gibi yazarların yanı sıra Yaşar Kemal gibi Anadolu kökenli yazarlar (V) kırsalın sorunlarını romanımızın belirgin bir özelliğine dönüştürmüşlerdir.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Nuran, Emirgan'a gelmediği günlerde ya iskelede yahut Kanlıca'da buluşuyorlar; kayıkla Boğaz'da geziyorlar, plajlara gidiyor, bazen Çamlıca'ya kadar uzanıyorlardı. Mümtaz, bu gezintilerden daima dolgun dönüyordu. İlk gecenin aralarında devam eden itiyadi ile sevdikleri yerlere ayrı ayrı adlar takıyorlardı. Küçük Çamlıca'daki kahve onlar için Derunidil idi. Çünkü Mümtaz orada Nuran'dan tab'i Mustafa Efendi'nin Bayati'den aksak semaisini, o -çıkmaz Derunidil'den efendim muhabbetin- diye başlayan, âdeta ölümden öteye uzanan hatırlamalarla dolu parçayı dinlemişti. O yaz ikindisinde böcek sesleri, tek tük kanat şakırtısı ve avare çocuk yaygaraları arasında, ne yapacağını bilmez gibi güzelliğine kapanan manzara, küçük meyilli tümsekler, iki yandan denize doğru kayan bahçeler, bostanlar, eski köşkler, ağaç kümeleri ve onların tozlu yeşilini çok koyu bir neftide sıralayan serviler ve hepsinin üstünde, geniş, sonsuz gökyüzüyle birdenbire uykusundan silkinmişti.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Abdülhak Şinasi Hisar'ın romancılık anlayışına uygundur.
B) Uzun cümleler ve nitelik bildiren sözcükler içermektedir.
C) İlahi bakış açısıyla meydana getirilmiştir.
D) İç çözümleme tekniğinden yararlanılmıştır.
E) Yazarı, postmodern roman anlayışına sahiptir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. • *Ötelerin Çocuğu*
• *Aganta Burina Burinata*
• *Uluç Reis*
• *Turgut Reis*

Yukarıda romanlarından bazıları verilen sanatçının eserleri arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Deniz Gurbetçileri*
B) *Mahur Beste*
C) *Çıkrıklar Durunca*
D) *Cemo*
E) *Kalpaklılar*

6. I. Toplumcu-gerçekçi bakış açısıyla eser vermiştir. (Sabahattin Ali)
II. Adı, Bodrum'la özdeşleşmiş bir yazardır. (Halikarnas Balıkçısı)
III. Kurtuluş Savaşı'nı konu alan romanı bulunmaktadır. (Samim Kocagöz)
IV. *Haco Hanım Vay*, *Kurtlar Sofrası* gibi romanlara imza atmıştır. (Attilâ İlhan)
V. Çukurova'daki yoksul insanların dramını işleyen bir yazardır. (Yusuf Atılgan)

Yukarıda numaralanmış bilgilerden hangisi, ayraç içindeki romancıya ait değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Abdi Ağa, Çukurova Dikenlidüzü'ndeki beş köyün ağasıdır. İnce Memed, bu köylerin birinde dul bir kadının çocuğudur. Annesi ile birlikte yoksulluk içinde hayatını devam ettirir. Memed, Abdi Ağa'nın yeğenine nişanladığı Hatçe'yi öteden beri sevmektedir. Hatçe'nin de gözü Memed'dedir. İnce Memed, Hatçe'yi alarak köyden kaçar.

Yukarıda özeti verilen romanın yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Orhan Kemal
B) Talip Apaydın
C) Faik Baysal
D) Yaşar Kemal
E) Fakir Baykurt

8. *Acı Tütün*, "Tütün Zamanı" genel başlıklı üçlemenin son kitabıdır. (İlk ikisi: *Zeliş*, *Yağmurlar ve Topraklar*). *Acı Tütün*'de Ege Bölgesi'nde geniş bir üretici kitleyle birlikte bütün halk kesimlerini ilgilendiren tütün ürününün pazarlanması ele alınmaktadır. İzmir civarında küçük bir kasaba çerçevesinde (Urla) ele alınan meseleler yer yer belirtildiği gibi bütün bölge için geçerlidir. 1952 tütün piyasası bütün kasaba sakinlerince büyük bir heyecan ve merakla beklenmektedir. Devletin tespit edeceği taban fiyatın halkın iktisadi sıkıntısını giderecek seviyede olması arzu edilmektedir.

Bu parçada içeriğinden söz edilen roman aşağıdaki yazarlardan hangisine aittir?

A) Bahaeddin Özkişi
B) Sadri Ertem
C) Fakir Baykurt
D) Necati Cumalı
E) Kemal Bilbaşar

9. • Sevinç Çokum
• Hüseyin Nihal Atsız
• Mustafa Necati Sepetçioğlu

Bu yazarlarla ilgili aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

A) Toplumcu gerçekçi roman anlayışıyla eser vermişlerdir.
B) Kahramanlarının ruhsal tahlillerini başarıyla yapmada öne çıkmışlardır.
C) Millî ve dinî duyarlılıkla yapıt oluşturmuşlardır.
D) Postmodern anlatı tekniklerini sıkça kullanmışlardır.
E) Büyülü gerçekçilik akımına uygun romanlar oluşturmuşlardır.

10. İttihat ve Terakki mensubu olan Yüzbaşı Cemil, askerî başarılarından ötürü "Kara Cehennem" olarak anılmaktadır. Romanda Yüzbaşı Cemil'in, teyzesinin kızı Neriman ile yaşadığı aşk ve işgal altındaki İstanbul'un durumu anlatılır.

Bu parçada içeriğine değinilen roman aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Yorgun Savaşçı*
B) *Devlet Ana*
C) *Kurt Kanunu*
D) *Kelleci Memet*
E) *Esir Şehrin İnsanları*

ÜçDörtBeş

ÖDEVİNİZ AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 3
38., 39., 40. ve 41. sayfalardaki Ödev Testi - 5-A, 5-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. I. Felâtun Bey
II. Ahmet Celal
III. Halit Ayarcı
IV. Bihruz Bey
V. Naim Efendi

Yukarıdakilerden hangileri "Ulusal değerlere ve geleneklere yabancılaşmış, Batı özentisi alafranga tipler, Tanzimat romanıyla birlikte edebiyatımızda ilk defa görülmeye başlamıştır. Sonraki süreçte de bu kişilik yapısına uygun kahramanlar oluşturulmaya devam edilmiştir." **parçasında sözü edilen roman tipine örnek olarak gösterilebilir?**

A) I ve II B) I ve IV C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

2. Turgut'un, meselesini duygulu bir açıklıkla anlatması, sessiz bir anlayışla karşılandı. "Bir de dosyasını görelim." dendi. Bakalım dediğin gibi mi? Sesindeki duygululuğa kaptırmamalıyım kendimi. Biz ne insanlar gördük! Kılı kıpırdamadan yalan söyler. Ne korkunç! Selim duysaydı çok üzülürdü. Yalana dayanamaz da. Ben de onun arkadaşı Turgut Özben. Bizi tanıyor musunuz? Biz kimseyi tanımayız. Kimseye özel muamele yapamayız. Biliyorum: mezardan çıkıp gelse bile değil mi? Biliyorum. Kabahat bende. Daire oyununa Selim'i karıştırmamalıydım. Bu oyunu kurallarına göre oynamalıydım. İşte hademeyle dışarı çıktım. Adam durdu. Kurgusu bitti. İçine bir lira atmadan yürümez. Uzaklaşır gibi yapsam? Geri döndü, çıktığı odaya giriyor. Duruyorum. Hademe de durdu. Ona doğru gitsem? Bana doğru geliyor. Olmaz: savaşılmaz bu düzenle. Parayı, adamın ceketinin cebine attı.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Oğuz Atay'ın en tanınmış romanından alınmıştır.
B) Bilinç akışı tekniğine yer verilmiştir.
C) I. kişili anlatım kullanılmıştır.
D) Toplumcu gerçekçi çizgide oluşturulmuştur.
E) Anlatıcının duygusunu yansıtan ifadeler vardır.

3. **1970'lerde romanımızda ağırlık kazanan konular arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

A) İşçi sınıfının problemleri
B) Dış göç ve gurbetçiler
C) Kurtuluş Savaşı
D) Haksız düzen
E) Şehir yaşamına uyum sağlayamama

4. **Aşağıdaki yazarların hangisi, Ahmet Mithat Efendi'nin roman geleneğini devam ettirmiştir?**

A) Hüseyin Cahit Yalçın
B) Recaizade Mahmut Ekrem
C) Ahmet Hikmet Müftüoğlu
D) Halit Ziya Uşaklıgil
E) Hüseyin Rahmi Gürpınar

ÜçDörtBeş

5. Kadınlı erkekli, çoluklu çocuklu köylüler tarlalarından evlerine dönerlerken dibine oturduğum söğüt ağacının dallarından bütün hülyalar ürkerek kaçışır. Çetin çalışma esnasında döktükleri iri ter taneleri taze toprağa karışarak yeniden balçıklaşan bu insanlar; küme küme, ikişer üçer, teker teker kerpiçten yuvalarına dönerlerken ben kendimi, kendi köşemde her zamandan daha garip, daha anlayışsız, daha manasız, daha faydasız bulurum.

Bu parçada aşağıdaki edebî dönemlerden hangisinin dil özellikleri öne çıkmaktadır?

A) Fecriâti
B) II. Dönem Tanzimat
C) Millî Edebiyat
D) Servetifünun
E) I. Dönem Tanzimat

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Eserleri teknik yönden güçlü olan sanatçının *Sefile*, *Nemide*, *Ferdi ve Şürekâsı*, *Kırık Hayatlar* adlı romanları bulunmaktadır.

Bu cümlede söz edilen romancı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hüseyin Rahmi Gürpınar
B) Ahmet Rasim
C) Hüseyin Cahit Yalçın
D) Mehmet Rauf
E) Halit Ziya Uşaklıgil

7. ---- bir metni, başka bir metni kaleme almak için çıkış noktası kabul etmektir. Söz konusu anlatım tekniğinde yazar, örnek aldığı yazıyı bir şema olarak belirleyip kendi özgün yapıtına uyarlayabilir.

Bu parçanın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Parodi
B) Leitmotiv
C) İroni
D) Bilinç akışı
E) Monolog

8.

	Yazar		Eser
I.	Tarık Buğra	→	*Hüküm Gecesi*
II.	Kemal Tahir	→	*Devlet Ana*
III.	Sabahattin Ali	→	*Kuyucaklı Yusuf*
IV.	A. Şinasi Hisar	→	*Çamlıca'daki Eniştemiz*
V.	Attilâ İlhan	→	*Kurtlar Sofrası*

Yukarıdakilerin hangisinde yazar-eser eşleştirmesi yanlıştır?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

9. **Aşağıdaki romancılar dönemlerine göre eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?**

A) Pınar Kür
B) Mehmet Rauf
C) Tarık Buğra
D) Aka Gündüz
E) Halit Ziya Uşaklıgil

10.
- *Yorgun Savaşçı* romanıyla ödül kazanmıştır.
- Türk romancısının Türk insanını ve toplumunu incelemek mecburiyetinde olduğunu belirtmiştir.
- Cezaevi yaşamını ve Çorum yöresini anlatmıştır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen romancı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Sabahattin Ali
B) Orhan Kemal
C) Sadri Ertem
D) Fakir Baykurt
E) Kemal Tahir

11. Hürriyet düşüncesine önem veren, sosyal bir sanat anlayışını ilke edinen Tanzimat edebiyatının ilk dönem romancıları, büyük ölçüde ---- akımından etkilenmişlerdir. Tanzimat'ın ilk dönem sanatçılarından başta Namık Kemal olmak üzere Şemsettin Sami ve Ahmet Mithat Efendi bu akımın tesiriyle eser vermiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki edebî akımlardan hangisi getirilmelidir?

A) romantizm
B) realizm
C) natüralizm
D) klasisizm
E) sembolizm

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Cumhuriyet Dönemi'nde toplumcu gerçekçi yazının önemli temsilcilerindendir. Anadolu folklorundan ve efsanelerinden faydalanmıştır. Romana özgü anlatı dilini ustalıkla kullanmıştır. Özellikle uzun tabiat tasvirlerinde başarılıdır. *Yer Demir Gök Bakır*, *Teneke*, *Demirciler Çarşısı Cinayeti* sanatçının eserlerinden birkaçıdır.

Bu parçada sözü edilen romancı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnci Aral
B) Talip Apaydın
C) Yaşar Kemal
D) Fakir Baykurt
E) Samim Kocagöz

2. (I) Teknik yönden sağlam, Batılı roman anlayışına uyan ilk roman örnekleri Servetifünun Dönemi'nde kaleme alınmıştır. (II) Romanlar bu evrede her bakımdan olgunlaşmıştır. (III) Olay örgüsü ve diyaloglar başarılı şekilde aktarılmıştır. (IV) Aynı başarı, dönemin sanatçılarının postmodern romancılığı yansıtmasında da görülmüştür. (V) Romancılar, konularını özellikle İstanbul'daki elit tabakanın yaşayışından almıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3.
- *Hilâl Görününce*
- *Ağustos Başağı*
- *Deli Zamanlar*

Bu romanlar, aşağıdaki sanatçılardan hangisine aittir?

A) Pınar Kür
B) Sevinç Çokum
C) Nazlı Eray
D) Füruzan
E) Latife Tekin

ÜçDörtBeş

4. Adnan Bey'den bahsetmek için ikisinde de kuvvet yoktu, yalnız Nihal'le izdivaç latifesinden bahsedildikçe Behlül temin ederdi ki bu, evin içinde hâsıl olabilecek şüpheler için, en nafiz bir tahaffuz çâresiydi. Bu latifeden bahsolunurken Bihter'in dudaklarında elim bir azap hattı irtisam eder, donuk bir nazarla, bir kelime söylemeksizin Behlüle bakardı. Bir lâtife olmak üzere başlayan bu tasavvurun gerçekleşeceğini hissediyordu. Adnan Bey'in kalbinde bir latifeye şayan olan ehemmiyetten ziyade kabule mazhar oluyor, Behlül'ün her kim ile olursa olsun hiyanet etmesine zımnî bir muvafakat gösteren bu kadın, bu izdivaç latifesinden öyle müthiş bir ızdırap duyuyordu ki Behlül'ü Nihal'e lâkırdı söylerken gördükçe sapsarı kesiliyordu. Bir gece itiraf etmiş:

— Bu lâtife beni öldürüyor, demişti.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Servetifünun Dönemi'nin üslup özelliklerini yansıtmaktadır.
B) Hâkim bakış açısıyla oluşturulmuştur.
C) Yazarı, Reşat Nuri Güntekin'le aynı dil tutumuna sahip değildir.
D) *Aşk-ı Memnu* adlı eserden alınmıştır.
E) İç monolog tekniğinden yararlanılmıştır.

5. Dilber, odasındaki çekmecesinden yaşmağını, feracesini çıkarıp da aynanın karşısında ağzından aldığı iğnelerle saçlarını kaldırdığı zaman, bu kadın yerinden kımıldamayarak duruyor, odanın köşesinde Çaresaz ise artık sesi işitilecek surette ağlıyordu. Diber'in gözlerinde girye-i teessürden eser görünmüyordu. Yalnız renginin, yaptığı yaşmaktan farkı kalmamıştı.

Yukarıda bir bölümü verilen roman hangi edebî döneme aittir?

A) Millî Edebiyat Dönemi
B) Cumhuriyet Dönemi
C) Servetifünun Dönemi
D) I. Dönem Tanzimat
E) II. Dönem Tanzimat

6. Öğleden sonra annem, Mithat Bey; arkadaşım geldiler. Bana uzatılan ellere, bir uçurum dibinde imişim gibi sarıldım. Bir tek cevabı saatlerce sürebilecek sualler soruyorlardı, hiçbirine cevap veremiyordum. Onlar, hastaneye dışarıdaki hayatın karıştırdığı saatlerde gelmişlerdi. Bu odanın gecesini, sabahını tanımıyorlardı. Duvarlarda gölgelerin kımıldadığı, döşemelerin dinç seslerle öttüğü ve dehlizlerin canlı şekillerle kaynaştığı bu hayat ve hareket saatindeki hastane bambaşkadır.

Dil özelliklerine bakılırsa bu roman parçasının aşağıdaki yazarlardan hangisi tarafından yazıldığı söylenebilir?

A) Peyami Safa
B) Mehmet Rauf
C) Namık Kemal
D) Şemsettin Sami
E) Nabizade Nazım

7. Bu romanlarda genelde bir kahramanın uzak ülkelere, bilinmeyen coğrafyalara yaptığı seyahatler ve giriştiği sürprizlerle dolu serüvenler anlatılır.

Bu parçada tanıtılan roman türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Töre romanı
B) Tarihî roman
C) Egzotik roman
D) Polisiye roman
E) Psikolojik roman

8. Zıtlıkların ve satirizmin daha tesirli şekilde anlatılmasını sağlamak için başvurulan bir yöntemdir. Bu yöntemde temel hedef, bireysel veya sosyal eleştiridir. Bu eleştiri dolaylı yolla sağlanmaya çalışılır. Bu bakımdan kinayeye ve imaya başvurulabilir. Eski edebiyatımızda "tariz" denen edebî kullanımın bir türevidir. Çoğu kez mizahi unsurlarla karışık verilir.

Bu parçada hangi anlatım tekniğiyle ilgili bilgi verilmektedir?

A) Diyalog
B) İroni
C) Pastiş
D) Geriye dönüş
E) Leitmotiv

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. Servetifünun romanında yazarlar bireysel konular (I) üzerinde durmuşlardır. Aşk, kadın, evlilik, doğa, hayal-hakikat çatışması, ağa-köylü ikilemi (II), karamsarlık gibi konuları işlemişlerdir. Bu dönem romancıları "Sanat sanat içindir." (III) görüşünü benimsemişlerdir. Dilde sanatsal ve estetik kaygının ağır bastığı (IV) Servetifünun romanında geleneksel öyküleme tarzı terk edilerek gerçekçi hayat sahneleri anlatılmıştır. Olay yerine kişilere ve onların ruh hâllerine (V) ağırlık verilmiştir.

Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. **Reşat Nuri Güntekin ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) *Dudaktan Kalbe* romanında aşk duygusuna yer vermiştir.
B) Hem Millî Edebiyat hem de Cumhuriyet Dönemi'nde roman yazmıştır.
C) *Çalıkuşu* adlı romanıyla tanınmış ve bu eseriyle Balkan Türklerine dikkat çekmiştir.
D) Realist bir tutum içinde olmuş ve *Yeşil Gece* romanında Kurtuluş Savaşı'nı işlemiştir.
E) *Yaprak Dökümü* adlı romanında bir ailenin ahlaki çözülmesini dile getirmiştir.

11. **Aşağıdaki eserlerden hangisi farklı bir roman anlayışıyla yazılmıştır?**

A) *Anayurt Oteli*
B) *Yılanların Öcü*
C) *Kara Kitap*
D) *Kılavuz*
E) *Korsan Çıkmazı*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜNİTE 08.

Video

TANZİMATTAN CUMHURİYETE TİYATRO

TİYATRONUN GENEL ÖZELLİKLERİ

GELENEKSEL TÜRK TİYATROSU

TANZİMAT'TAN MİLLİ EDEBİYAT'A TİYATRO

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TİYATRO

ÜçDörtBeş

TİYATRONUN GENEL ÖZELLİKLERİ

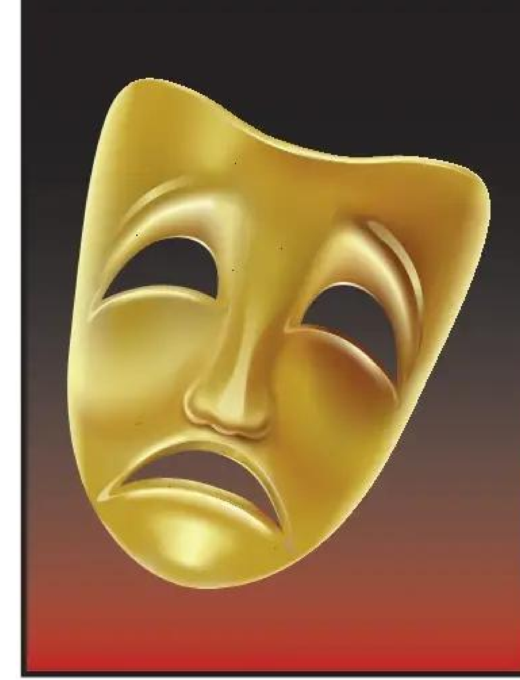
- Tiyatro; sahnelenmek için kurgulanan, sanatsal değeri olan, bir temayı olay örgüsü etrafında sunan edebî türdür.
- Roman ve öyküden farklı olarak anlatma esasına değil, gösterme esasına dayalıdır.
- Olay örgüsü, kişi, zaman ve mekân unsurlarından meydana gelir; bu örgü, diyalog ve monologlarla düzenlenmiştir.
- Tiyatro yapıtına konu olan olayları yaşayanlar, oyunun şahıs kadrosunu oluşturur. Öykü ve romanda anlatıcı aracılığıyla okura tanıtılan kahramanlar, tiyatroda başta diyaloglar olmak üzere davranışları, jest ve mimikleri ile kendileri doğrudan kendilerini tanıtır.
- Tiyatronun yapı unsurlarından biri de zamandır ve olayların yaşandığı süreci ifade eder.
- Tiyatro sanatında mekân, olayların sahnesidir ve seyirciye dekor vasıtasıyla tanıtılır.
- Kahramanların konuşması genelde üç şekildedir:

  - Diyalog: Kişilerin karşılıklı konuşmasıdır.
  - Monolog: Oyunda bir kişinin kendi kendine konuşmasıdır.
  - Tirat: Kişilerin birbirlerine karşı söyledikleri heyecan dolu, coşkulu ve uzun sözlerdir.

ÜçDörtBeş

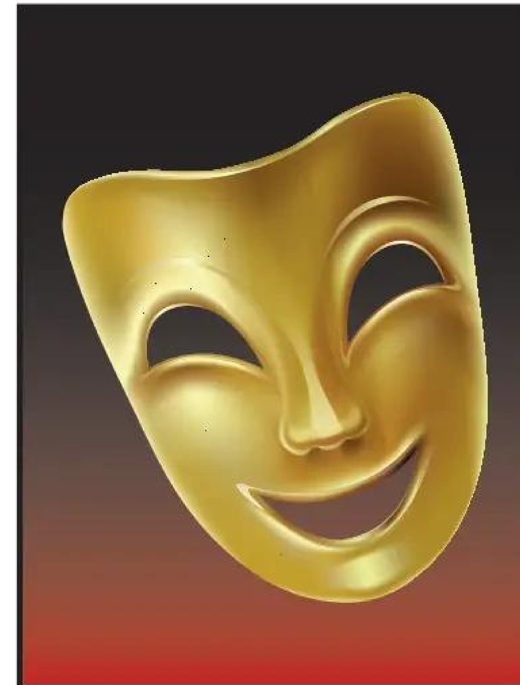
TİYATRO ÇEŞİTLERİ

a. Trajedi (Tragedya)

- Hayatın acıklı taraflarını kendine has kurallarla sahnede yansıtmak; ahlak, erdem örneği sergilemek için kaleme alınmış manzum tiyatro yapıtlarıdır.
- Seyircide korku ve acıma duyguları uyandırarak onu kötü hislerden arındırmayı amaçlar.
- Olaylar acıklı yanlarıyla aktarılır, izleyicide merak ve kaygı uyandırılır.
- Konular tarihten ve mitolojiden alınır; kahramanlar Tanrı, kral ve soylular gibi yüksek zümreden seçilir.
- Klasisizm akımının etkili olduğu trajedilerde sanatlı bir üslup, seçkin ve kusursuz bir dil kullanılır.
- Kaba sayılan sözlere, argo kelimelere yer verilmez; kavga, vurma, yaralama, öldürme gibi olaylar sahnede canlandırılmaz.
- Trajediler, genelde manzum olarak kaleme alınır; birden fazla perdeden ve hem koro hem de diyalog bölümlerinden oluşur.
- Üç birlik kuralına uyulur; dolayısıyla yer, zaman ve olay birliği vardır.
- Aiskhylos, Sophokles, Euripides Antik Yunan edebiyatında trajedi türünün önemli isimleridir. Fransız edebiyatında ise Racine ve Corneille trajedi türünde yapıtlar vermiştir.

b. Komedi (Komedya)

- Seyirciyi güldürerek, eğlendirerek düşündürmeyi ve eğitmeyi hedefleyen tiyatro türüdür.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Genelde manzum şekilde oluşturulan komedi; seyirciyi kötü huylar, hatalı davranışlar üzerinden düşündürmeyi amaçlar.
- Konular sıradan insanın yaşamından seçilir ve hayatın, kişilerin aksayan yönleri güldürü unsuruyla iç içe verilir.
- Trajedilerde bulunan soylu kişilere komedilerde pek yer verilmez, toplumun çeşitli tabakalarından insanlar anlatılır.
- Üslupta soyluluk aranmaz, halk arasında kullanılan ve herkesin anlayabileceği bir dil tercih edilir, ayrıca şakalara ve kaba sayılan sözlere yer verilebilir; vurma, yaralama, öldürme gibi olaylar sahnede canlandırılır.
- Birden fazla perdeden oluşur, peş peşe sürüp giden "diyalog" ve "koro" bölümlerinden oluşur.
- Klasisizm akımının etkili olduğu komedilerde üç birlik kuralına uyulur.
- Klasik komediden sonra bu türün karakter, töre ve entrika komedisi gibi çeşitleri gelişmiştir.
- "Karakter komedisi"nde insan karakterinin gülünç ve eksik yönleri anlatılır. Moliere'in *Cimri* adlı eseri karakter komedisine örnek verilebilir.
- Toplumun gelenek ve göreneklerinden kaynaklanan gülünçlükleri konu alan komedilere "töre komedisi" denir. Moliere'in *Gülünç Kibarlar*, Şinasi'nin *Şair Evlenmesi* adlı yapıtları töre komedisine örnek gösterilebilir.
- Olayların seyircinin merakını kamçılayacak, onları şaşırtıp güldürecek şekilde anlatıldığı komedilere "entrika komedisi" denir. Moliere'in *Scapin'in Dolapları* adlı eseri bu komedi türünün örneğidir.
- Antik Yunan edebiyatında komedi türünün önde gelen temsilcileri Aristophanes ve Menandros'tur. Fransız edebiyatında ise en tanınmış komedi yazarı Moliere'dir.

c. Dram

- Hayatın hem gülünç hem de acıklı olaylarını günlük yaşamda olduğu gibi iç içe yansıtan tiyatro türüdür.
- Türün ilkelerini saptayan ve ona temel özelliklerini kazandıran kişi, Fransız yazar Victor Hugo'dur.
- Romantizm akımının etkili olduğu dram, tragedyanın acıklı yönü ile komedyanın gülünç yönünü bir arada verir.
- Konu, gündelik yaşamdan veya millî tarihten alınır; kahramanlar hem soylu ve seçkin kişilerden hem sıradan insanlardan alınabilir.
- Her türlü olay, izleyicinin gözü önünde canlandırılır; hem manzum hem mensur olarak yazılır.
- Perde sayısı, yazarın tercihine göre değişir ve üç birlik kuralına uyulmaz.

BİLELİM

Çağdaş tiyatroda öne çıkan türler şunlardır:

Epik Tiyatro: "Destansı tiyatro" da denir ve öncüsü Berthold Brecht'tir. Olayların arka planı açıklanır. Böylece anlatılanların bir oyun olduğunun altı çizilir. Haldun Taner'in *Keşanlı Ali Destanı* adlı eseri ilk epik tiyatromuzdur.

Absürt Tiyatro: "Saçma tiyatro" da denir. Herhangi bir kuralı olmayıp saçma olarak görülebilecek konuların, mantıksız ilişkilerin işlendiği tiyatro türüdür. Eugene Ionesco ve Samuel Beckett bu tiyatro türünün önemli isimleridir. Güngör Dilmen'in *Canlı Maymun Lokantası* adlı yapıtı bu türün önemli örneklerindendir.

Çağdaş tiyatroda öne çıkan müzikli türler şunlardır:

Fars: Eğlenceli, basit, abartılı, kaba ve yergili olaylarla dolu halk komedisidir.

Vodvil: Entrikalı, güldürü amaçlı ve hafif bir komedi çeşididir.

Bale: Baştan sona sözsüz ve danslı oyun çeşididir.

Feeri: Masalsı unsurların olduğu oyunlardır.

Opera: Bütün bölümleri müzikli oyun çeşididir ve içinde orkestra da bulunur.

Operet: Müzikli ve müziksiz bölümleri bir arada olan oyun çeşididir.

Revü: Operetin daha hafif, alaycı çeşididir.

ÖRNEK 1

"Tragedyalarda ----." **cümlesi aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa bilgi yanlışı olur?**

A) hayatın acı ve korku yönleri ele alınır
B) ahlak dersi verme amacı söz konusudur
C) üç birlik kuralına uyulur
D) klasisizm akımının etkisi vardır
E) kaba olaylar sahnede gösterilebilir

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş — TİYATRONUN TARİHSEL GELİŞİMİ

- Eski Yunan'da Dionysos adına düzenlenen törenlerde ortaya çıkan tiyatro, tarihsel süreç içerisinde farklı türlere ayrılıp çeşitlenmiştir.
- Eski Yunan'da tiyatronun trajedi ve komedi olmak üzere iki türü vardı, 18. asırda bu türlere dram da eklenmiştir.
- Türk edebiyatında modern anlamda tiyatronun ilk örnekleri Tanzimat Dönemi'nde verilmiştir. Bu dönemde özellikle Namık Kemal, tiyatroyu halkı eğitmede bir araç olarak görmüş ve oyunlar yazmıştır. Ahmet Vefik Paşa, Moliere'den yaptığı çeviri ve adaptasyonlarla tiyatroya hizmette bulunmuştur. Abdülhak Hamit Tarhan, sahnelenmeye müsait olmayan, okunmak için oyunlar yazmıştır.
- Tanzimat'ın II. Dönemi'nde ve Servetifünun'da devrin baskıcı koşulları nedeniyle tiyatroculuk faaliyetleri yavaşlamıştır.
- 1914'te ilk resmî tiyatromuz olan Darülbedayi (Güzel Sanatlar Akademisi) kurulmuş, Afife Jale ilk kadın oyuncu olarak bu dönemde öne çıkmıştır.
- Millî edebiyat sürecinde sosyal konulara ve Türkçülük düşüncesine ağırlık verilmiştir.
- Muhsin Ertuğrul, Cumhuriyet Dönemi'nde tiyatromuzun önemli bir ismidir.
- Tiyatronun edebiyatımızdaki ilkleri şunlardır:
  - İlk yerli tiyatro: *Şair Evlenmesi* (Şinasi)
  - Sahnelenen ilk tiyatro: *Vatan yahut Silistre* (Namık Kemal)
  - Aruzla yazılan ilk manzum oyun: *Eşber* (Abdülhak Hamit Tarhan)
  - Heceyle yazılan ilk manzum oyun: *Nesteren* (Abdülhak Hamit Tarhan)
  - İlk epik tiyatro: *Keşanlı Ali Destanı* (Haldun Taner)

ÖRNEK 2

I. Tanzimat Dönemi'nde Namık Kemal, halka ulaşmak amacıyla oyun yazmıştır.

II. Millî edebiyat sanatçılarının oyunlarında Türkçülük teması öne çıkmıştır.

III. Tiyatro, Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi'nde girmiştir.

IV. Cumhuriyet Dönemi'nde tiyatro türündeki eserler okunmak için yazılmıştır.

V. Servetifünun Dönemi'nde Türk tiyatrosu yeterince aktif değildir.

Yukarıda Türk tiyatrosuyla ilgili verilen bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÜçDört Beş — TİYATRO İLE İLGİLİ TERİMLER

- **Adaptasyon:** Farklı dil ve kültüre ait bir yapıtı yer adları, kişi adları, deyimleri, gelenek ve görenekleriyle yerli yaşama uygulayarak çevirme, uyarlama
- **Dekor:** Sahneye konulan eserdeki mekân unsurunun niteliklerini gösteren perde, aksesuar gibi unsurların bütünü
- **Kostüm:** Rol gereği giyilen giysi
- **Aksesuar:** Dekoru ve kostümü tamamlayan küçük eşyalar
- **Aktör:** Erkek oyuncu
- **Aktris:** Kadın oyuncu
- **Diyalog:** Oyundaki iki veya daha çok oyuncunun karşılıklı konuşması
- **Jest:** Tiyatro sahnesinde sanatçıların bütün el, kol ve beden hareketleri
- **Mimik:** His ve fikirlerin kaş, göz, ağız ve yüz hareketleriyle ifade edilmesi

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- **Suflör:** Oyunculara, rollerinde unuttukları sözleri seyircilere duyurmadan fısıldayıp hatırlatan kişi
- **Kabare tiyatrosu:** Yerici, iğneleyici, mizahi yönü güçlü olan ve güncel konulara değinen şarkılı, şiirli tiyatro
- **Kanto:** Tuluat tiyatrolarında oyundan önce genelde kadın sanatçıların şarkı söyleyip dans ederek yaptığı gösteri
- **Kulis (Fuaye):** Sahne arkasında oyuncuların oyuna hazırlandıkları ve sahneye çıkış sırasını bekledikleri yer
- **Perde:** Bir tiyatro eserini oluşturan bölümlerden her biri
- **Piyes:** Tiyatro eserlerine verilen genel isim
- **Pandomim:** Sadece jest ve mimiklerle oynanan sözsüz oyun
- **Replik:** Oyuncunun söylediği söz
- **Rol:** Canlandırılan kişiliği ortaya çıkaran söz, tavır ve davranışlar bütünü
- **Sahne:** İzleyicilerin kolayca görebilmeleri için yerden belli bir ölçüde yüksek yapılan; oyun, konser gibi gösteri ve sanat faaliyetlerini yapmaya uygun zemin
- **Tuluat:** Doğaçlama, Karagöz ve orta oyununda olduğu gibi önceden yazılmış bir metne dayanmayan halk tiyatrosu türü

ÖRNEK 3

Aşağıdaki yargıları "doğru (D) / yanlış (Y)" **olarak değerlendiriniz.**

a. ( ) Tiyatro, hem edebiyat türü hem de bir sahne sanatıdır.

b. ( ) Komedya, konusunu tarihten ve mitolojiden alır.

c. ( ) Epik tiyatro, Bertold Brecht tarafından geliştirilmiştir.

d. ( ) Dramda üç birlik kuralına uyulur.

e. ( ) Tragedyada hayatın hem gülünç hem acıklı yönleri anlatılır.

f. ( ) Komedyada kişi ve toplumdaki aksaklıklar mizahi bir anlatımla işlenir.

ÖRNEK 4

Strobilus:

– Neyini aldım ben senin?

Euclio:

– Hadi, geri ver; çabuk!

Strobilus:

– Ne almışım da geri verecekmişim?

Euclio:

– Bir de soruyor musun?

Strobilus:

– Senin bir şeyini almadım ki ben.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Göstermeye bağlı metin örneği olabilir.

B) Karşılıklı konuşmaya dayalı anlatım vardır.

C) Yalın bir anlatıma yer verilmiştir.

D) Monolog tekniği sıkça kullanılmıştır.

E) Konu, gündelik yaşamdan alınmıştır.

ÖRNEK 5

Aşağıdaki açıklamaların başına ilgili tiyatro terimlerini yazınız.

a. .... : Sahnede oyuncuların birbirlerine söyledikleri uzun ve gösterişli sözler

b. .... : Oyunculara unuttukları sözleri fısıldayan kişi

c. .... : Oyuncuların kaş, göz, ağız ve yüz hareketleri

d. .... : Oyuncuların konuya uygun olarak giydiği kıyafet

e. .... : Bir sahne eserini oluşturan bölümlerin her biri

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **Fatma:** Sen nerden bildin benim oğlum olduğunu?

Hasan: Bunu bilmeyecek ne var?

Fatma: Nerden bildin peki?

Hasan: Senin kadar kadınların hep oğlu var da ondan. Ne zaman getirirsin boncukları?

Fatma: Yarın.

Hasan: Sabahtan mı?

Fatma: Sabahtan!

Hasan: Unutma ama! (Kalkar).

Fatma: (Hasan'ı bileğinden yakalar.) Unutmam! Gitme, otur biraz daha.

Hasan: Sıkıldım. Gideyim!

Fatma: Biraz daha konuş benimle, öyle git!

Hasan: Ne konuşayım?

Fatma: (Hasan'ı kollarının arasını alır.) Sen anneni mi çok seversin? Yoksa babanı mı?

Hasan: Bilmem!

Fatma: Bilmez olur musun?

Hasan: (Omuz silker.) İkisini de işte.

Fatma: Peki, en çok kimi seversin?

Hasan: Haydar'ı severim, bir de Sarı'yı.

Fatma: Haydar kim?

Hasan: Haydar bizim bir saksağan var, o! Konuşur! "Haydar'a et!" der, yemini suyunu ben veririm. Sarı da bizim köpek! Öyle korkusuzdur ki!

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi yanlıştır?

A) Tiyatro türünde bir metinden alınmıştır.
B) Diyalog tekniği ağır basmaktadır.
C) Ağır ve kapalı bir anlatım söz konusudur.
D) Kahramanların hareketleri ayraç içinde verilmiştir.
E) Sahnede canlandırılma amacıyla oluşturulmuştur.

2. Tiyatro sahnesinde temsil edilen olay hangi zaman diliminde ve mekânda yaşanıyorsa o devrin ve mekânın genel görünümü, eşyaları, cisimleri vb. sahnede canlandırılır.

Bu açıklama, aşağıdaki tiyatro terimlerinden hangisi ile ilgilidir?

A) Dekor B) Jest C) Rol D) Mimik E) Makyaj

3. Yaşamın acıklı ve korkunç yönlerini (I), kendine özgü konularla sahnede yansıtmak; ahlak, erdem örneği (II) göstermek amacıyla yazılmış manzum tiyatro eserlerine tragedya (III) denir. Üç birlik kuralının uygulandığı bu tiyatro türü; izleyicide korku, heyecan, acındırma duyguları uyandırarak ders vermeyi amaçlar. İşlenen trajik olay, iki yüksek değer arasındaki çelişkiyi yaşayan insanın durumundan doğar. İngiliz sanatçılar (IV) Aiskhylos, Sophokles, Euripides ile Fransız sanatçılar (V) Corneille, Racine bu türün önemli isimleridir.

Bu parçadaki altı çizili bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **TİYATRO TÜRÜNÜN GENEL ÖZELLİKLERİ**

- Canlandırmak esastır. (I)
- Olay çevresinde gelişir. (II)
- Jest ve mimikler kullanılır. (III)
- Söyleşmeye bağlı anlatım vardır. (IV)
- Genellikle doğaçlama sahnelenir. (V)

Bu diyagramda oklarla gösterilen özelliklerden hangisi bilgi yanlışına neden olmuştur?

A) II B) V C) I D) IV E) III

5. **Tragedya ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Üç birlik kuralına uyma mecburiyeti vardır.
B) Kaba ve çirkin olaylar sahnede gösterilir.
C) Konular, tarihten ya da mitolojiden seçilir.
D) Yaşamın acıklı ve korku dolu yönleri işlenir.
E) Koro ve diyalog bölümleri bulunur.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. (I) Tragedyanın sıkı kaidelerini sarsmak amacıyla oluşturulan tiyatro türüdür. (II) Konusunu gündelik hayattan veya tarihten alır. (III) Bu tiyatro türünde gülünç ve acıklı olaylar bir arada verilir. (IV) Kahramanlar çoğunlukla soylulardan seçilir. (V) Her tür olay sahnede, seyirci önünde canlandırılabilir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde "dram" **türü ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Türk edebiyatında sahnelenen ilk oyun ---- yazdığı ---- adlı eserdir.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) Şemsettin Sami'nin - *Seydi Yahya*
B) Şinasi'nin - *Şair Evlenmesi*
C) Namık Kemal'in - *Vatan yahut Silistre*
D) Abdülhak Hamit Tarhan'ın - *İçli Kız*
E) Ahmet Vefik Paşa'nın - *Zoraki Tabip*

8.
- Masalsı unsurların bulunduğu oyun çeşididir.
- Kaba komedinin yapıldığı müzikli oyundur.
- Sadece jest ve mimiklerle yapılan oyunlardır.
- Bütün bölümleri müzikli oyunlardır.

Yukarıda tanımı verilen tiyatro çeşitleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Pandomim B) Opera C) Tuluat D) Fars E) Feeri

9. **Tiyatro, aşağıdaki metin türlerinden hangisinin kapsamına girmektedir?**

A) Anlatmaya dayalı metin
B) Göstermeye dayalı metin
C) Kişisel yaşamı konu alan metin
D) Coşku ve heyecana dayalı metin
E) Gazete etrafında gelişen metin

10.
- Şinasi'nin *Şair Evlenmesi*
- Moliere'in *Gülünç Kibarlar'ı*
- Gogol'un *Müfettiş'i*

Yukarıdaki eserlerde toplumun aksayan yönlerine mizahi bir tarzda dikkat çekilmiştir.

Buna göre, söz konusu oyunların türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dram B) Entrika komedisi C) Karakter komedisi D) Tragedya E) Töre komedisi

ÜçDörtBeş

11. (I) Tiyatronun kökeni Eski Yunan'da bağ bozumu tanrısı Dionysos (Diyonizos) adına yapılan dinî törenlere dayanmaktadır. (II) Bizde Batılı anlamda tiyatro ilk kez Tanzimat Dönemi'nde görülmüştür. (III) Bu dönemde Tanzimat sanatçıları, Batı'dan tiyatro çevirileri yapmıştır (Örneğin Ahmet Vefik Paşa'nın Moliere'den yaptığı çeviriler). (IV) Modern anlamda ilk yerli tiyatro, İbrahim Şinasi tarafından yazılmıştır. (V) İlk örneklerin verildiği bu evreden sonraki Servetifünun Dönemi'nde tiyatro büyük gelişme göstermiştir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş — GELENEKSEL TÜRK TİYATROSUNUN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Doğaçlama biçimde sahnelenen ve anonim nitelik taşıyan geleneksel Türk tiyatrosu (seyirlik halk oyunları); Karagöz, orta oyunu, köy seyirlik oyunu ve meddahtır.
- Modern Türk tiyatrosunun temelleri atılıncaya değin halkın seyirlik oyun ihtiyacını bu türler karşılamıştır.
- Büyük sahne ve salonların olmadığı dönemlerde usta-çırak ilişkisiyle gelişen bu türlerde genelde güldürü unsuru öne çıkmış ve güldürü unsuru da çoğunlukla ağız taklitleriyle oluşturulmuştur.

ÜçDörtBeş — GELENEKSEL TÜRK TİYATROSU ÇEŞİTLERİ

a. **Karagöz**

- Deriden kesilmiş ve tasvir denen bazı şekillerin arkadan ışıklandırılmış beyaz bir perde üzerine yansıtılması esasına dayanan gölge tiyatrosudur. Bu oyuna "hayal-i zıll" (gölge oyunu) denmiştir.
- Oyunu sahneleyen sanatçılara "hayalî" veya "hayalbaz" denmiştir ve hayalî, tiplerin genelini tek başına seslendirmiştir.
- Karagöz oyunu; halk kültürünün ortak ürünüdür ve tuluata dayanmaktadır, yani doğaçlama olarak sergilenmektedir.
- Hindistan'daki Cava oyunlarına dayanan Karagöz oyununun ilk sahneleyicisi Şeyh Küşterî'dir.
- Müzik unsurunun önemli yer tuttuğu bu oyunda hayalînin yardımcısına "yardak" denmiş ve müziği de genelde yardak düzenlemiştir. Hayalînin çırağına ise "sandıkkâr" adı verilmiştir.
- Oyun, kendi içinde bölümlere ayrılmaktadır:

  - **Mukaddime (Giriş):** Oyunun ilk bölümüdür. Perdede önce "göstermelik" adı verilen ağaç, çiçek gibi süslerden oluşan bir görüntü yer alır. Perdeye görüntü yansıtılmadan önce müzik başlar. Devamında konuya uygun bir görüntü verilir. Hacivat bir semai okuyarak sahneye girer ve perde gazeline başlar.
  - **Muhavere (Söyleşme):** Karagöz ile Hacivat arasında geçen konuşmalardan meydana gelir. Bu bölümün, asıl oyunun konusu ile ilgisi yoktur.
  - **Fasıl (Asıl Oyun):** Oyunun kendisidir. Belli bir olay sergilenir. Bu bölümde perdeye gelen Karagöz ve Hacivat'a diğer tipler de katılır.
  - **Bitiş:** Bu kısımda Karagöz ve Hacivat arasında geçen kısa bir konuşma yer alır. Karagöz; oyunun sona erdiğini ifade eder, kusurları için özür diler ve bir sonraki oyunu duyurur.

- Karagöz oyunlarında Karagöz ve Hacivat ana tiplerdir. Karagöz; eğitim almamış, hislerini direkt belirten, olduğundan farklı görünmeye çalışmayan bir halk adamıdır. Hacivat'ın söylediği Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri anlamaz veya yanlış anlar. Oyundaki gülünç durumların kaynağı odur. Hacivat ise yarı aydın tabakayı simgeler. Medrese lisanıyla konuşur; kültür, sanat, felsefe ve bilimden az çok anlar. Mürekkep yalamıştır.
- Bu iki ana tipin yanı sıra oyunda yan tiplemeler vardır. "Çelebi" mirasyedi ve züppe tiptir. "Zenne" kadın rolü yapan erkektir. "Tuzsuz Deli Bekir" sarhoş ve zorba tiplemeyi temsil eder. Tiryaki, Beberuhi, Kayserili, Kastamonulu, Rumelili, Arap, Acem, Ermeni, Yahudi, Frenk, Rum diğer oyun kişileridir.

ÖRNEK 1 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Aşağıdakilerin hangisi Karagöz oyununun özelliklerinden biri değildir?

A) Ciddi ve ağırbaşlı bir hava taşıma
B) Müzikten yararlanma
C) Usta-çırak geleneği içinde sürdürülme
D) Tiplerin aynı kişi tarafından seslendirilmesi
E) Değişik ağız ve ses taklitlerine dayanma

ÖSYM - 2010

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b. Orta Oyunu

- "Meydan oyunu" olarak da adlandırılan bu oyun, seyircilerle çevrili bir alanda oynanmış ve bu alana "palanga" adı verilmiştir.
- Oyunun ana kahramanlarından "Kavuklu" halkı, "Pişekâr" eğitimli, elit tabakayı sembolize eder.
- Doğaçlamalara, yanlış anlaşılmalara dayalı oyunun dekorunu çeşitli mekânların yerini tutan "yenidünya" ile "dükkân" adı verilen bir paravan oluşturur.
- Kavuklu ve Pişekâr'ın yanında Zenne, Efe, Çelebi, Tuzsuz Deli Bekir, Cüce, Laz, Balama, Acem, Kayserili, Frenk gibi tipler vardır. "Zenne" tipi kadın kılığına girmiş bir erkek tarafından canlandırılır.
- Kol oyunu, meydan oyunu, zuhurî gibi adlarla da anılan oyunda Kavuklu, Karagöz'ün; Pişekâr ise Hacivat'ın karşılığıdır. Orta oyununda oynayan kişiler diğer seyirlik oyunlardaki gibi tip özelliği sergiler ve bu tipler mensup oldukları topluluğun yaygın olarak kabul edilen niteliklerini taşırlar.
- Orta oyununun bölümleri ve şahısları Karagöz oyunuyla büyük oranda benzerlik gösterir. Oyunun bölümleri şöyledir:

- **Mukaddime (Giriş):** Zurnacı, Pişekâr havası çalar. Pişekâr elinde pastav (şakşak) ile çıkar ve seyirciyi selamladıktan sonra zurnacıyla konuşur. Bu konuşmada sergilenecek oyunun adı söylenir. Daha sonra Zurnacı, Kavuklu havası çalar. Kavuklu ile birlikte Kavuklu arkası oyun alanına gelir. Aralarında kısa bir konuşma yapılır.
- **Muhavere (Söyleşme):** Oyunun en ustalık isteyen bölümüdür. Kavuklu ile Pişekâr arasında geçer. Kavuklu ile Pişekâr'ın birbirlerinin sözlerini ters anlamalarıyla gülmece oluşturulur. Kavuklu ile Pişekâr'ın birbirlerinin sözlerini ters anlamalarından doğan güldürü unsuruna "arzbar" denir.
- **Fasıl (Asıl Oyun):** Oyunun asıl bölümüdür. Bu bölümde belli bir olay canlandırılır.
- **Bitiş:** Oyunun son kısmıdır. Ana kahramanlar izleyicilerden af diler, gelecek oyunun ismini ve mekânını bildirir.

c. Meddah

- Tek kişilik gösteridir ve doğaçlama biçimde yapılır.
- Dekoru ve yazılı metni olmayan bu oyun türünde çeşitli teknikler kullanarak hikâyeler anlatan kişiye "meddah" denir.
- Meddah sözcüğü, eğlendiren kişi anlamına gelirken zamanla geleneksel halk tiyatrosu ürünlerinden biri hâline gelmiştir.
- Meddah, bir sandalyeye oturarak özellikle kış gecelerinde kahvehanelerde hikâyeler anlatır. Omzunda veya boynunda bir mendil ile elinde bir baston bulundurur. Ağız ve şive taklitleri yaparak farklı tiplemeleri canlandırır.
- Oyunun sonunda iletmek istediği mesajı açıklayarak bir sonraki gösteri hakkında bilgi verir.
- Tanzimat'tan sonraki dönemde de meddahlık geleneğinden faydalanılmıştır.

d. Köy Seyirlik Oyunları

- Tiyatro tarihimizde kentlerde gelişen meddah, Karagöz ve orta oyununun yanında kırsal bölgelerde gelişen köy seyirlik oyunları da önemli bir yer tutar. Kırsalda, köyde yaşayan insanların kendi aralarında belli zamanlarda oynadıkları sözlü veya sözsüz oyunlardır. Özel bir oyun alanı yoktur. Köy meydanında veya evlerin bahçesinde oynanabilir.
- Köy seyirlik oyunlarında taklit mühim bir yer tutar, çatışma ve kişileştirme taklitle sağlanır.

e. Kuklacılık

- Genellikle tahtadan veya bezden yapılan kuklaların (bebeklerin) konuşturulmasına dayanan oyun çeşididir.

ÖRNEK 2

I. Komedya
II. Köy seyirlik oyunları
III. Karagöz
IV. Dram
V. Orta oyunu

Yukarıdakilerden hangileri geleneksel Türk tiyatrosu örneği değildir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve V E) III ve IV

1. **Hacivat:**

— Elif yuttunuz mu?

Karagöz:

— Yuttum.

Hacivat:

— Kâğıt karaladınız mı?

Karagöz:

— Paraladım.

Hacivat:

— Yazı çıkarabilir misiniz?

Karagöz:

— Yazı çıkarması bir şey mi? Sen gel de kışı çıkar. Evde ne odun ne kömür, kesede bir paralar hak getire!

Hacivat:

— Canım, latifeyi bırak. "Ufak dersler"den Risale-i Ahlak, Hikâye-i Müntahabe filan gibi.

Karagöz:

— Böyle şeyleri sormak ayıptır ayıp!

Hacivat:

— "İleri dersi" gördünüz mü? Mesela Arabi, Farisi?

Karagöz:

— Arabayı da gördüm, kayısıyı da

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

A) Gölge oyunundan alınmıştır.
B) Epik söyleyiş ağır basmaktadır.
C) Yanlış anlaşılmalar, oyunun ana unsurlarındandır.
D) Oyunun muhavere bölümünden alınmış olabilir.
E) Komedi unsuruna dayanmaktadır.

2. Kavuklu ile Pişekâr'ın birbirlerinin sözlerini ters anlamalarından doğan güldürü unsuruna ---- denir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilimelidir?

A) arzbar B) yenidünya C) mukaddime D) fasıl E) tuluat

3. Seyirlik halk oyunlarından (I) biri olan ve doğaçlama (II) oynanan orta oyununda (III) oyunun sahnelendiği alana dükkân (IV) denir, oyun iki ana kahraman (V) etrafında şekillense de yan karakterler de oyuna zenginlik katar.

Bu cümledeki altı çizili bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. I. Kaynağı çok eskilere dayanmaktadır.
II. Ürünlerin sahibi ve söyleyenleri bellidir.
III. Söz oyunları, taklit, şarkı ve güldürüye yer verilmektedir.
IV. Yazılı gelenekte doğmuştur.

Geleneksel Türk tiyatrosu ile ilgili yukarıda numaralanmış yargılardan hangileri söylenemez?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. **Köy seyirlik oyunu ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?**

A) Oyuncular sanat tahsili çerçevesinde yetiştirilir.
B) Yazın açık, kışın kapalı mekânlarda oynanır.
C) Anonim ve geleneksel halk tiyatrosu verimidir.
D) Konusunu kırsaldaki yaşam ve üretim faaliyetlerinden alır.
E) Doğaçlamadır ve güldürü unsurlarına yer verilir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. I. Seyircilerce çevrili bir alanda oynandığı için bu adı almıştır.
   II. Kadın karakteri canlandıran erkek oyuncuya “zenne” denmiştir.
   III. Oyunun sahnelendiği alana “palanga” adı verilmiştir.
   IV. Karagöz oyununun ete kemiğe bürünmüş hâli gibidir.
   V. Dekor, zengin olup pek çok detaydan oluşur.

Orta oyunu ile ilgili yukarıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Deriden üretilen ve tasvir denen figürlerin ışıklandırılmış, beyaz bir perdeye yansıtılmasıyla oynanır. Tanınmış seyyahlardan Evliya Çelebi'ye göre bu oyunun iki ana kahramanı, Alaaddin Keykubad zamanında yaşamıştır. Halka göreyse bu kişiler, Sultan Orhan devrinde Bursa'daki Ulu Cami inşaatında çalışan işçilerdir.

Bu parçada sözü edilen oyun çeşidi aşağıdakilerin hangisidir?

A) Köy seyirlik oyunu B) Orta oyunu
C) Meddah D) Karagöz
E) Komedya

8. I. Çelebi
   II. Tuzsuz Deli Bekir
   III. Beberuhi
   IV. Matiz
   V. Efe

Karagöz oyunundaki “gezgin, genç mirasyedi” **tipini yukarıdakilerden hangisi temsil eder?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. **Pişekâr**
— Demek içinden konuşuyor.
Kavuklu
— İçinden konuşur, ben yüzünden anlarım. İsmail eğleniyor musun? Bir saattir, “Ne olacak, sonu nereye varacak?” diye bekledim. Hâlâ saçma sapan, içinden çıkılmaz boş lakırdılardan başka bir şey yok. Haydi, sen şimdi bana ufak, şöyle benim barınacağım gibi, iki üç odalı bir evceğiz bul da ötesini düşünürüz.
Pişekâr
— Peki, refika nerde?
Kavuklu
— Deminden anlattım ya! Anlamak istemedin yahut hakikaten anlamadın. “Evde tartıştık.” dedim, seksen lakırdının belini büktük. Benim hanımla kavga ettik, o kızgınlıkla evden fırladım.
Pişekâr
— Yaa! Demek, “Evle dargınım.” dediğin bu muydu?

Bu parça, hangi geleneksel Türk tiyatrosunu örneklendirmektedir?

A) Köy seyirlik oyunu B) Meddah C) Dram
D) Gölge oyunu E) Orta oyunu

ÜçDörtBeş

10. **Hacivat:**
— Vay Karagöz'üm, benim iki gözüm merhaba!
Karagöz:
— Hoş geldin suda pişmiş balkaba.
Hacivat:
— Aman Karagöz'üm beni gelir gelmez darbetmenizin esbâb-ı mucibesi?
Karagöz:
— Bizim bekçinin ne poturu var ne de cübbesi.

Yukarıda bir bölümü verilen geleneksel Türk tiyatrosu ürünü ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?

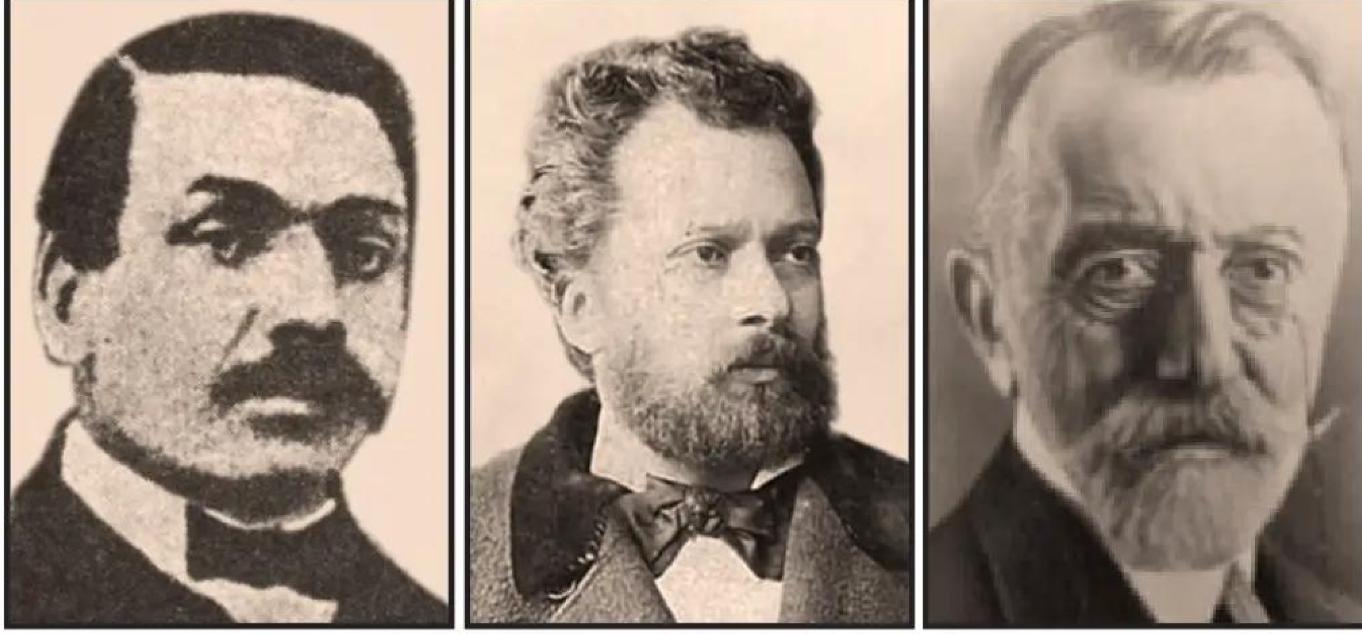
A) Yanlış anlamalara dayalı bir mizah anlayışı söz konusudur.
B) Müzik unsuruna yer verilir.
C) Doğaçlama oynanır.
D) “Palanga” denen meydanda oynanır.
E) Diyalog yöntemi ağır basar.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

TANZİMAT TİYATROSU VE TEMSİLCİLERİ

Şinasi — Namık Kemal — Abdülhak Hamit Tarhan

- Tanzimat Dönemi tiyatro eserleri, geleneksel Türk tiyatrosu eserlerinden farklı olarak yazılı metne dayalıdır.
- Türk edebiyatında modern anlamda ilk tiyatro örnekleri Tanzimat Dönemi'nde verilmiştir.
- Şinasi'nin *Şair Evlenmesi* adlı eseri yazılan ilk oyun, Namık Kemal'in *Vatan yahut Silistre* adlı eseri ise sahnelenen ilk oyun olmuştur.
- Bu dönem, iki bölümde incelenmektedir ve ilk dönem tiyatrosunun dili ikinci dönem tiyatrosundan daha sadedir. Bu durumun temel nedeni ilk dönemde "toplum için sanat", ikinci dönemde "sanat için sanat" anlayışının olmasıdır.
- Birinci Dönem Tanzimat tiyatrosunda toplumun aksayan yönleri eleştirilmiştir. İbret verici olaylar aktarılarak ahlaki öğütler verilmek istenmiştir. Bunun neticesinde tiyatrolar daha çok görücü usulüyle evlilik, evlilikte gençlerin fikrinin dikkate alınmaması, esaret gibi toplumu ilgilendiren konularla tarihsel konular etrafında şekillenmiştir. İlk dönem Tanzimat yazarları topluma yöneldiklerinden tiyatro vasıtası ile toplumu eğitmek istemişlerdir.
- Direktör Ali Bey, Güllü Agop'un tiyatrosunda oynanması için oyun tercüme etmiştir.
- Namık Kemal; tiyatroyu halka ulaşmada bir araç olarak görmüş, gazetelerde tiyatro konusunda makaleler yayımlamanın yanında tiyatro oyunları yazmıştır. Tiyatrodan sosyal fayda bekleyen Namık Kemal, oyunlarında vatan sevgisini ve sosyal konuları ele almıştır. *Vatan yahut Silistre* adlı eseri, 1853 Kırım Harbi'ndeki bazı Türk-İslam kahramanlarının mücadele azimlerinden alınan ilhamla yazılmış bir tiyatro yapıtıdır. Oyunda İslam Bey-Zekiye aşkı ile vatan aşkı birleştirilmiştir. *Zavallı Çocuk* oyununda anne ve babaların baskısıyla tanımadıkları, sevmedikleri kimselerle evlenmek zorunda kalan genç kızların hayatları ele alınmıştır. *Akif Bey* adlı eserinde görücü usulü evliliği eleştirmiştir.
- Tanzimat Dönemi Türk tiyatrosunun önemli isimlerinden biri de Ahmet Vefik Paşa'dır. Fransa'da öğrenim gören Ahmet Vefik Paşa, Batı edebiyatını ve tiyatrosunu yakından tanımış bir aydındır. Bursa'daki valiliği esnasında tiyatro binası yaptırmıştır. Bilhassa Moliere'den yaptığı uyarlama ve çevirilerle sahnede oynanacak oyunlar kaleme almıştır.
- Tanzimat II. Dönem'de tiyatro türü etkisini yitirmiştir. Oyunlar genel olarak sahnelenmeye müsait değildir ve okunmak için yazılmıştır.
- İkinci Dönem Tanzimat'ın en çok oyun yazan sanatçısı Abdülhak Hamit Tarhan'dır. Tiyatro yapıtlarının konularını tarihten, diğer toplumların yaşama şekillerinden ve yerli yaşamdan almıştır. Sahnede oynanması için değil, okunmak için eser kaleme almıştır. Dolayısıyla sanatçının oyunları sahne tekniğine uygun değildir. Oyunlarının bir kısmını manzum, bir kısmını nesir, bir kısmını da manzum-mensur karışık hâlde yazmıştır. Pencap kralının Büyük İskender'in ordusuyla mücadelesini konu alan *Eşber*, aruz vezniyle kaleme alınmış ilk manzum oyundur. Heceyle yazılan ilk manzum oyun olan ve nefis ile vicdan savaşını ele alan *Nesteren*'i yazmıştır. *Finten* adlı oyunu, nazım ve nesir karışık hâlde yazılmıştır; bu eser, konu olarak yazarın İngiltere yıllarını içermektedir. Dram türünde yazılan *Macera-yı Aşk*, Abdülhak Hamit Tarhan'ın ilk oyunudur. Masalsı unsurlara yer verilen bir tiyatro eseridir. *Sabr ü Sebat* adlı oyunu da dram türünde yazılmıştır ve bu eser, unutulmaya çalışılan bir aşk öyküsünü içermektedir. *İçli Kız* adlı oyununu Namık Kemal'in *Zavallı Çocuk* adlı eserine nazire olarak kaleme almış ve bu oyunda esaret ile cariyelik eleştirisini yapmıştır. *Zeynep* adlı oyunu, mensur ve manzum karışık bir eserdir. *Duhter-i Hindu* adlı oyununda olaylar Hindistan ve Afganistan'da geçmektedir. *Sardanapal* adlı yapıtının konusunu Asur tarihinden almıştır.
- Tanzimat Dönemi Türk tiyatrosuna katkı veren isimlerden biri de Recaizade Mahmut Ekrem'dir. *Afife Anjelik*, *Atala* sanatçının yabancı kökenli tiyatro eserleridir. Yerli oyunları *Vuslat* ile *Çok Bilen Çok Yanılır*'dır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Tanzimat Dönemi'ndeki tiyatro yazarları ve eserleri şunlardır:

  - Şinasi: *Şair Evlenmesi*
  - Namık Kemal: *Vatan yahut Silistre*, *Akif Bey*, *Gülnihal*, *Kara Bela*, *Zavallı Çocuk*, *Celalettin Harzemşah*
  - Ahmet Mithat Efendi: *Siyavuş*, *Eyvah*, *Çengi*
  - Şemsettin Sami: *Seydi Yahya*, *Gave*
  - Abdülhak Hamit Tarhan: *İçli Kız*, *Finten*, *Nesteren*, *Tarık*, *Duhter-i Hindu*, *Macera-yı Aşk*, *Zeynep*, *Sabr u Sebat*, *Eşber*, *Sardanapal*, *Tezer*, *Hakan*, *Turhan*, *İlhan*
  - Recaizade Mahmut Ekrem: *Afife Anjelik*, *Vuslat*, *Atala*, *Çok Bilen Çok Yanılır*
  - Samipaşazade Sezai: *Şir*
  - Muallim Naci: *Heder*

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU)

Namık Kemal'in tiyatrosu, bir dava tiyatrosudur. Yazar; vatanperverlik, İslam birliği, insan hakları gibi inandığı değerleri, toplumun kalkınmasına yönelik fikirlerini ve geleneğe ilişkin tenkitlerini tiyatro türünde verdiği eserlerinde de işler. XIX. yüzyılın başında bir Rumeli şehrindeki yöneticinin zulmüne karşı başlayan isyanı *Gülnihal* adlı oyununda; kuşatma altında bulunan bir kalenin fedakârlıklarla kurtuluşunu da ---- adlı oyununda anlatır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

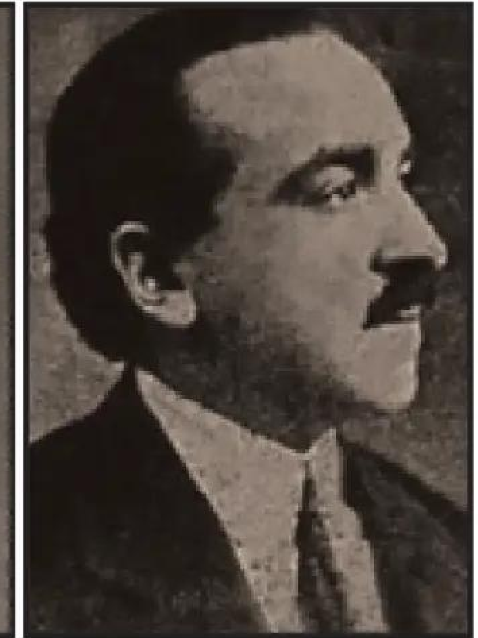
A) *Kara Bela*
B) *Zavallı Çocuk*
C) *Akif Bey*
D) *Vatan yahut Silistre*
E) *Celâlettin Harzemşah*

AYT - 2019

ÜçDörtBeş — SERVETİFÜNUN İLE FECRİÂTİ TİYATROSU VE TEMSİLCİLERİ

Halit Ziya Uşaklıgil

Mehmet Rauf

Tahsin Nahit

- Tanzimat edebiyatından sonra başlayan Servetifünun Dönemi ile devamındaki Fecriâti Dönemi'nde tiyatro geri planda kalmıştır.

- Oldukça ağır bir dilin kullanıldığı ve genelde bireysel konuların ele alındığı bu evrelerdeki tiyatro yazarları "sanat için sanat" anlayışıyla eser vermiştir.

- Bu dönemdeki bağımsız sanatçılardan olan ve toplumsal gaye güden Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın oyunları şunlardır: *Kadın Erkekleşince*, *Hazan Bülbülü*, *Gülbahar Hanım*

- Bu dönemlerde öne çıkan oyun yazarları ve eserleri şunlardır:

a. Servetifünun Edebiyatı:

- Halit Ziya Uşaklıgil: *Kâbus*, *Fare*, *Füruzan*
- Mehmet Rauf: *Pençe*, *Cidal*, *Sansar*
- Cenap Şahabettin: *Yalan*, *Körebe*

b. Fecriâti Edebiyatı

- Tahsin Nahit: *Hicranlar*, *Firar*, *Jön Türk*, *Sanatkârlar*, *Kösem Sultan*, *Sanatkâr*, *Kırık Mahfaza*
- Şahabettin Süleyman: *Fırtına*, *Çıkmaz Sokak*
- Müfit Ratip: *Sayfiyede*, *Kanije Müdafaası ve Tiryaki Hasan Paşa*, *Zincir*, *Zeki Çocuk*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDörtBeş

MİLLÎ EDEBİYAT TİYATROSU VE TEMSİLCİLERİ

Musahipzade Celal

İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci

Reşat Nuri Güntekin

- Tanzimat Dönemi'nde ilk örnekleri verilen modern Türk tiyatrosu, Millî Edebiyat Dönemi'nde de gelişimini sürdürmüştür.
- Millî Edebiyat Dönemi'nin genel dil ve edebiyat anlayışına uygun olarak tiyatro eserlerinde konuşma diline yakın bir üslup kullanılmıştır.
- Oyunlarda Türkçülük akımının yansımaları görülmüştür. Türkçülük idealleri ve yakın tarih, tiyatro eserlerinde işlenmiştir. Bunun yanı sıra savaş yıllarının etkisiyle yaşanmakta olan ekonomik ve toplumsal sorunlar da dönemin oyunlarında yer bulmuştur.
- Bu dönemde tiyatro alanındaki ilk girişim, resmî bir tiyatro kurulmasıdır. 1915'te kurulan ve "Darülbedayi" adını taşıyan bu ilk Osmanlı tiyatrosunun kuruluş amacı üç maddeyle açıklanmıştır: sanatçı yetiştirmek, tiyatro yazarlarının yetişmesini sağlamak, halkın tiyatro zevkini ve kültürünü artırmak. Darülbedayi'nin sergilediği ilk yerli oyun, Halit Fahri Ozansoy'un manzum olarak kaleme aldığı *Baykuş* isimli eserdir.
- Bu dönem tiyatrosunda özellikle iki isim ön plana çıkar: Musahipzade Celal ve İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci.
- Bu dönemde öne çıkan oyun yazarları ve eserleri şunlardır:
  - Musahipzade Celal: *Köprülüler*, *Aynaroz Kadısı*, *Kaşıkçılar*, *Bir Kavuk Devrildi*, *Fermanlı Deli Hazretleri*
  - İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci: *Fırsat Yoksulu*, *Büyük Yemin*, *Kısmet Değilmiş*, *Hisse-i Şayia*, *Sekizinci*
  - Reşat Nuri Güntekin: *Balıkesir Muhasebecisi*, *Hançer*, *Eski Şarkı*, *Eski Rüya*, *Tanrı Dağı Ziyafeti*, *Hülleci*, *Taş Parçası*
  - Yakup Kadri Karaosmanoğlu: *Nirvana*
  - Halide Edip Adıvar: *Maske ve Ruh*, *Kenan Çobanları*
  - Faruk Nafiz Çamlıbel: *Yayla Kartalı*, *Canavar*, *Özyurt*, *Akın*, *Kahraman*
  - Yusuf Ziya Ortaç: *Binnaz*, *Nikâhta Keramet*, *Kördüğüm*
  - Halit Fahri Ozansoy: *Nedim*, *Hayalet*, *Baykuş*, *Sönen Kandiller*

ÖRNEK 2

- Millî Edebiyat Dönemi'nin önemli oyun yazarlarındandır.
- Tarihsel konulu oyunlar yazmıştır.
- *Köprülüler*, *Aynaroz Kadısı* adlı eserleri vardır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Reşat Nuri Güntekin
B) Musahipzade Celal
C) Halit Ziya Uşaklıgil
D) Mehmet Rauf
E) İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 3

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

a. .... Dönemi'nde Batılı anlamda ilk tiyatro örnekleri verilmiştir.

b. ...., Türk edebiyatının yazılan ilk oyunudur.

c. Bursa Valisi ...., Moliere'den tercüme ve adaptasyonlar yapmıştır.

d. İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci, ... Dönemi sanatçılarındandır.

e. İkinci Dönem Tanzimat'ta tiyatro yapıtları genelde .... için kaleme alınmıştır.

ÖRNEK 4

---- 1860'ta Tercüman-ı Ahvâl'de yayımladığı ---- adlı komedi, edebiyatımızda ilk yerli tiyatro eseri kabul edilmektedir. ---- ise 1867'de "Gedikpaşa Tiyatrosu" olarak bilinen "Osmanlı Tiyatrosu"nu kurmuştur.

Bu parçadaki boşluklara sırasıyla aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) Namık Kemal - *Vatan yahut Silistre* - Direktör Ali Bey

B) Nabizade Nazım - *Seydi Yahya* - Afife Anjelik

C) Samipaşazade Sezai - *Şir* - Ahmet Vefik Paşa

D) Şinasi - *Şair Evlenmesi* - Güllü Agop

E) Abdülhak Hamit Tarhan - *Sardanapal* - Şemsettin Sami

ÖRNEK 5

(I) *Şair Evlenmesi*, sosyal meselelere değinen bir oyundur. (II) Eserde hileli bir evlilik olayı konu edilmiştir. (III) Oyunda orta oyunu ile Racine'in tragedyalarının izleri bir aradadır. (IV) Oyundaki mizah anlayışı, orta oyunu ve Karagöz'deki gibi söylenen sözlerin ters anlaşılmasına dayandırılmıştır. (V) Oyundaki kahramanlardan bazıları şunlardır: Müştak Bey, Ebu Laklaka, Ziba Dudu…

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖRNEK 6

Türk tiyatrosunun ilk emektarlarından biri olarak anılır. On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında değişen Osmanlı kültür ve sosyal hayatının tanığı ve gözlemcisi olarak öne çıkardığı tipleri, sosyal olayları devrin ve kullandığı türün imkânları doğrultusunda zaman zaman gelenekle ilişkilendirerek zaman zaman çeviri ve adaptasyonla zaman zaman da modern tiyatro teknikleriyle kaleme alır. Aile bireyleri arasındaki ilişkiler, değişen sosyal hayatta kadının kendisine yeni rol arayışları onun eserlerinde yadsınamayacak bir yere sahiptir. *Büyük Yemin*, *Fırsat Yoksulu* ve *Kısmet Değilmiş* gibi eserleri de bulunan sanatçı, Millî Edebiyat Dönemi'nin en önemli tiyatro yazarları arasında yer almaktadır.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Reşat Nuri Güntekin

B) Musahipzade Celal

C) İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci

D) Yakup Kadri Karaosmanoğlu

E) Halide Edip Adıvar

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **HİKMET EFENDİ:**

— Gerçek, onun ismi ne idi?

MÜŞTAK BEY:

— Sakine Hanım değil mi ya, miskinin adını bile sevmiyorum.

HİKMET EFENDİ:

— Niçin?

MÜŞTAK BEY:

— Bize engel olduğu şöyle dursun çehre züğürdü olarak kırk beş yaşına kadar evde kaldığından maada akıl cihetiyle de iflasa çıkmış, hâsılı bir büyük kamburundan başka göze görünür bir şeyi yok, ah böyle bir baldızım olduğuna âlemden hicap ediyorum!

HİKMET EFENDİ:

— Ne çare, gülü seven dikenine katlanır.

MÜŞTAK BEY:

— Gel şunu sana vereyim be ama nikâhla ha, geçinemeyecek ne varmış ya o akıllanır ya sen çıldırırsın.

HİKMET EFENDİ:

— Sakın Kumru Hanım'ın yerine onu sana verip de bir dek etmesinler, âlem bu ya zira büyük dururken küçüğü evermek âdet değildir.

Bu parça ile ilgili

I. *Şair Evlenmesi* adlı eserden alınmıştır.
II. Sahnelenmek için değil, okunmak için yazılmıştır.
III. Millî Edebiyat Dönemi'nin dil özelliklerine uygundur.
IV. Toplumsal bir mesele ele alınmıştır.

değerlendirmelerinden hangileri söylenemez?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. I. *Kâbus*
II. *Hançer*
III. *Nirvana*
IV. *Eski Rüya*
V. *Kenan Çobanları*

Yukarıda numaralanmış eserlerden hangileri Reşat Nuri Güntekin'e aittir?

A) I ve II B) II ve IV C) III ve IV
D) IV ve V E) I ve V

3. Sanatçı oyunlarını okunmak için yazmıştır. Bu bakımdan onun oyunları sahne anlatımına ve tekniğine uygun değildir. Oyunlarında romantizmin ilkelerini uygulamıştır. Dram türünde eserler vermiştir. Hugo ve Shakespeare'den etkilenmiştir. *Sardanapal*, *Eşber*, *Macera-yı Aşk* yazarın yapıtlarındandır.

Bu parçada tanıtılan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahmet Mithat Efendi
B) Şemsettin Sami
C) Abdülhak Hamit Tarhan
D) Namık Kemal
E) Recaizade Mahmut Ekrem

4. **Servetifünun Dönemi tiyatrosu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Tiyatro, dönemin en gözde edebî türü niteliğindedir.
B) Evlenme, boşanma, kadınların medeni hakları gibi konular işlenmiştir.
C) Teknik yönden kısmen ilerleme olsa da Batı tekniğine ulaşılamamıştır.
D) Diğer edebî türlerde olduğu gibi genelde ağır bir üslup vardır.
E) Bireysel konular ele alınmış, aile teması öne çıkarılmıştır.

5. II. Dönem Tanzimat edebiyatının oyun yazarlarındandır ve *Çok Bilen Çok Yanılır* adlı komedisi, Batılı tiyatro tarzının tüm niteliklerini barındırır.

Bu cümlede söz edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Namık Kemal
B) Abdülhak Hamit Tarhan
C) Recaizade Mahmut Ekrem
D) Muallim Naci
E) Samipaşazade Sezai

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. **MEHMET**

— Cesaretle yaratıldık. Bir Türk askeri en büyük kumandan gibi düşünür, onun gibi söz söyler. Türkler için bu noktada kumandanla askerin farkı yoktur. (Zincirlerini şakırdatarak) İşte ben, vurduğunuz zincirleri küçümseyerek karşınızda duruyorum.

MANTİYE

— Siz harp esirlerini suçlar gibi mi cezalandırırsınız?

PAPAZ MARKAM

— Senden intikam alacağız.

MEHMET

— Bir milletin intikamı bir askerden alınmaz. Kandiye burçlarında Türk ordusu var. Oraya gidiniz.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Abdülhak Hamit Tarhan'ın bir oyunundan alınmış olabilir.
B) Türkçülük düşüncesinin tesiri sezilmektedir.
C) Millî edebiyatın dil ve edebiyat anlayışına uygundur.
D) Konu, tarihten seçilmiştir.
E) Yalın bir üslup göze çarpmaktadır.

7. (I) Bu dönemde tiyatro halkı bilinçlendirmenin ve aydınlatmanın bir vasıtası olarak görüldüğünden Türk tiyatroculuğu gelişme kaydetmiştir. (II) Özel tiyatroların yanı sıra resmî tiyatrolar açılmıştır. (III) Bu dönemdeki en önemli faaliyet Direktör Ali Bey ve Ahmet Vefik Paşa tarafından Darülbedayi'nin kurulmasıdır. (IV) "Darülbedayi", ülkemizin ilk şehir tiyatrosudur. (V) Bu kurumda, aktörlüğü meslek edinecek oyuncular yetiştirilmiştir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde Millî edebiyat tiyatrosu ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Halit Ziya Uşaklıgil tiyatro alanında da eser vermiştir. Bununla birlikte sanatçı, roman ve hikâyelerindeki başarısını tiyatroda gösterememiştir. *Kâbus*, *Fare* ve ---- sanatçının bu türdeki eserleridir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) *Pençe* B) *Yalan* C) *Cidal* D) *Füruzan* E) *Körebe*

9. I. *Köprülüler*
II. *Körebe*
III. *Seydi Yahya*

Tiyatro konusunu kronolojik olarak incelemek isteyen bir edebiyat tarihçisinin yukarıdaki eserleri hangi sıralamayla araştırması gerekir?

A) I-III-II B) III-I-II C) II-III-I D) III-II-I E) II-I-III

ÜçDörtBeş

10. Yurt sevgisinin ana tema olarak ön plana çıktığı oyunda Zekiye ve İslam Bey'in aşkı etrafında savaş, ulusal bilinç, kahramanlık duygusu işlenmektedir.

Bu cümlede içeriğinden söz edilen eserin özelliği aşağıdakilerin hangisidir?

A) Cariyelik ve esaret eleştirisini içermektedir.
B) Edebiyatımızdaki ilk tercüme oyundur.
C) Sanatçısının unvanı "Yazı Makinesi"dir.
D) Millî Edebiyat Dönemi'nin ürünlerindendir.
E) Türk edebiyatının sahnelenen ilk oyunudur.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

CUMHURİYET TİYATROSUNUN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Cumhuriyet Dönemi Türk tiyatrosu, hem sahne tekniği hem oyun kurgusu yönünden büyük ilerleme kaydetmiştir.
- Bu dönemde tiyatro faaliyetlerine önem verilmiş, tiyatro yazarı sayısında artış gözlenmiştir.
- Yeni açılan eğitim kurumları ve tiyatro binaları sayesinde çok sayıda oyuncu yetişmiştir.
- Bu dönemde tiyatronun gelişmesinde en büyük rolü Muhsin Ertuğrul oynamıştır.
- 1926'da Darülelhan, "konservatuvar" olarak değiştirilmiştir.
- 1931'de Tiyatro Meslek Mektebi faaliyete girmiştir.
- 1934'te Darülbedayi, "İstanbul Şehir Tiyatrosu" olmuştur.
- 1949'da Devlet Tiyatro ve Operası kurulmuştur.
- Cumhuriyet Dönemi tiyatrosunda 1960'lara kadar Batılılaşmanın aile ve toplum üzerindeki tesirleri, ekonomik problemler üzerinde durulmuştur.
- 1960'lı yıllarda Türk tiyatrosu büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Tiyatro toplulukları yurdun çeşitli yerlerinde oyunlar sergilemiştir. Absürt, epik, varoluşçu tiyatro örnekleri verilmiştir.
- 1970-80'li yıllarda oyunların konu yelpazesi genişlemiştir, ayrıca 80 sonrası dönemde tek kişilik oyunlar yaygınlaşmıştır.
- Oyunlar sade bir dile kaleme alınmış; Türkiye Cumhuriyeti'nin değerleri, tarihsel olaylar, değişen dünya düzeni, kültürel yozlaşma, aile ilişkilerinin bozulması ve köy insanının problemleri gibi konular ele alınmıştır.
- Cumhuriyet Dönemi'nde tiyatro, toplumu aydınlatmanın bir vasıtası olarak görülmüştür.
- Batılı tekniğe uygun eserler verilmiş; dekor, sahne yönetimi gibi unsurlar gelişmiştir.
- Genelde nesir şeklinde ürünler oluşturulsa da bazı sanatçılar nazım-nesir bir arada, bazıları da sadece nazım şeklinde oyunlar yazmıştır. Nazım şeklinde yazılan oyunlar hece ölçüsüyle oluşturulmuştur.

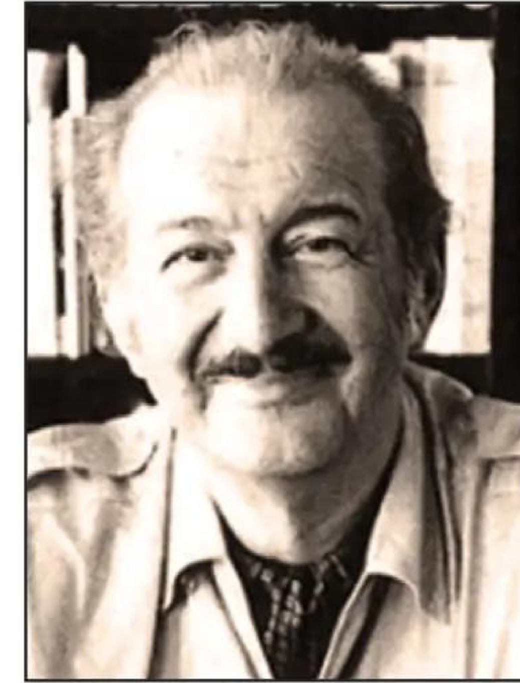
ÖRNEK 1

Cumhuriyet Dönemi Türk tiyatrosu ile ilgili aşağıdaki cümlelerin hangisinde yanlış bilgi verilmiştir?

A) İstanbul ve Ankara'da Devlet Konservatuvarı açılmıştır.
B) Bireysel duygu ve düşüncelerin işlendiği oyunlar öne çıkmıştır.
C) Tiyatro, Cumhuriyet'in ilkelerini topluma aktarmada bir araç sayılmıştır.
D) Genelde sade ve açık bir dille eser verilmiştir.
E) Epik ve absürt tiyatro örnekleri kaleme alınmıştır.

CUMHURİYET TİYATROSU TEMSİLCİLERİ VE ESERLERİ

a. Haldun Taner

- Epik tiyatronun ve kabare tiyatrosunun edebiyatımızdaki öncüsüdür.
- Oyunlarında mizah, ironi ve eleştiriye yer vermiştir.
- Geleneksel tiyatromuza çağdaş bir bakış açısı getirmiştir.
- *Sersem Kocanın Kurnaz Karısı* ile Türk Dil Kurumu Tiyatro Ödülü'nü kazanmıştır.
- Yazarın *Keşanlı Ali Destanı* adlı eseri, epik tiyatronun bizdeki ilk örneğidir. Bu oyunda Ali ile Zilha arasındaki aşk öyküsünden hareketle toplumsal konular ve sınıf farklılıkları ele alınmıştır. Zeki Alasya ve Metin Akpınar ile Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nu kuran Haldun Taner, oyunlarında meddah geleneği ve tuluat tiyatrosunun özelliklerinden yararlanmıştır.
- Oyunları şunlardır:

  - *Lütfen Dokunmayın*, *Fazilet Eczanesi*, *Huzur Çıkmazı*, *Hayırdır İnşallah*, *Ay Işığında Şamata*, *Keşanlı Ali Destanı*, *Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım*, *Sersem Kocanın Kurnaz Karısı*, *Eşeğin Gölgesi*

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

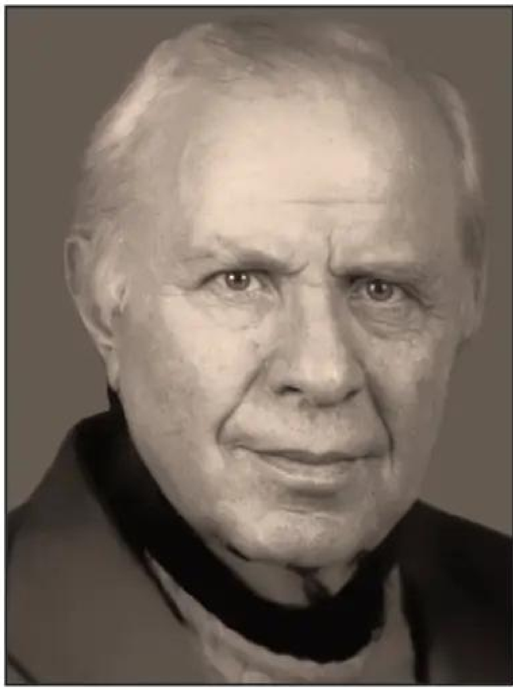
b. Güngör Dilmen

- Konularını tarihten ve mitolojiden almıştır.
- Toplumsal aksaklıkları eleştirmiştir.
- Geleneksel tiyatronun özelliklerini modern tiyatro ile birleştirmiştir.
- Sanatçı "Midas Üçlemesi" olarak bilinen oyunlarında konuları mitolojiden almıştır.
- Bazı oyunlarında tarihsel meselelere yönelmiştir.
- *Canlı Maymun Lokantası*, Doğu-Batı çatışmasının işlendiği absürt bir tiyatro örneğidir.
- Oyunları şunlardır:

Midas'ın Kulakları, Midas'ın Altınları, Midas'ın Kördüğümü, Canlı Maymun Lokantası, Bağdat Hatun, Deli Dumrul, Kurban, Akat'ın Yayı, Ben Anadolu, Troya İçinde Vurdular Beni

c. Orhan Asena

- Oyunlarında tarihten ve efsanelerden yararlanmıştır.
- Bireyin iç âlemindeki çatışmaları ele almıştır.
- Şahısların toplumsal gelişmeler karşısındaki durumuna dikkat çekmiştir.
- Konusunu tarihten aldığı oyunları da bulunmaktadır.
- Oyunları şunlardır:

Tanrılar ve İnsanlar, Tohum ve Toprak, Atçalı Kel Mehmet, Fadik Kız, Ölü Kentin Nabzı, Hürrem Sultan, Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe, Kocaoğlan, Öç

d. Recep Bilginer

- Toplumcu bir yönelimle sosyal problemlere dikkat çekmiştir.
- Kurumsal aksaklıkları eleştirmiştir.
- *Gazeteciden Dost* adlı eserinde basın dünyasını anlatmıştır.
- Devlet-vatandaş ilişkilerini ele almıştır.
- Toroslarda bir Türkmen obasında yaşananları anlattığı *Sarı Naciye* adlı oyununda töreye başkaldırıyı işlemiştir.
- Oyunları şunlardır:

Ben Devletim, Gazeteciden Dost, İsyancılar, Sarı Naciye, Yunus Emre, Politikada Bir Sarı Çizmeli, İsyancılar, Utanç Dünyası, Mevlana, Parkta Bir Sonbahar Günüydü

e. Turan Oflazoğlu

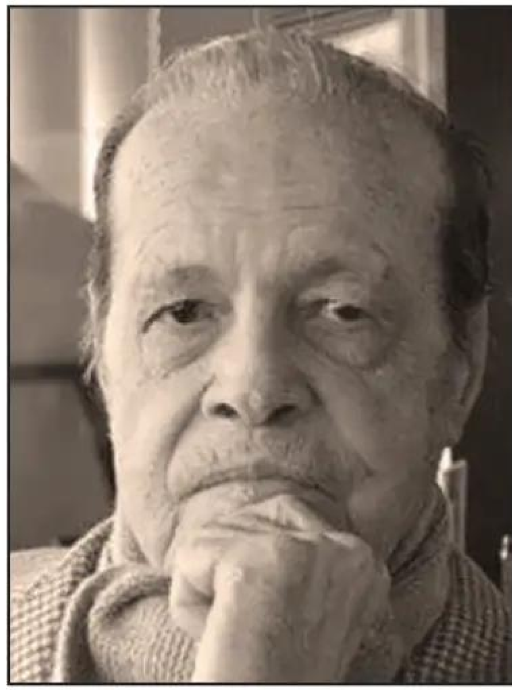
- Tarihsel konu ve şahsiyetleri oyunlarında işlemiştir.
- Özellikle Osmanlı tarihinden sahnelere yer verdiği tragedyalarıyla tanınmıştır.
- İktidar mücadelelerinin bireylerin iç dünyalarına etkileri üzerinde durmuştur.
- Bazı oyunlarında toplumsal meselelere yönelmiştir.
- Oyunları şunlardır:

Kösem Sultan, Keziban, Elif Ana, Genç Osman, Cem Sultan, Deli İbrahim, IV. Murat, III. Selim, Sokrates Savunuyor, Allah'ın Dediği Olur

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

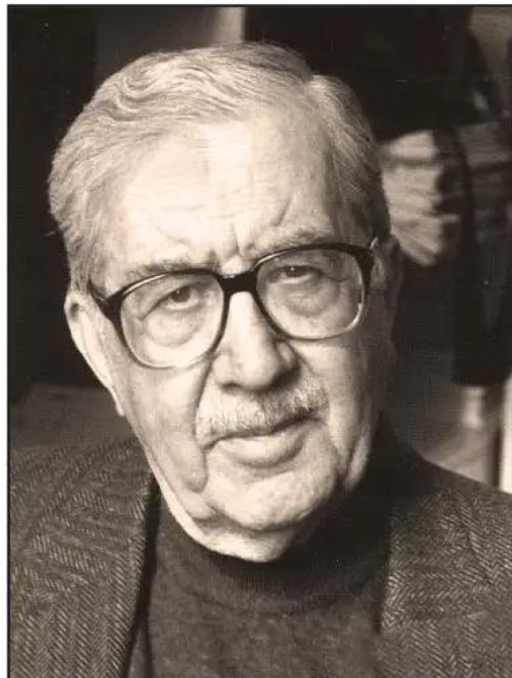
f. Refik Erduran

- Sosyal sorun ve bozuklukları işlemiştir.
- Nesiller arası farklılıklara ve para hırsının olumsuz sonuçlarına dikkat çekmiştir.
- Bazı oyunlarında mizahi bir dil kullanmıştır.
- Oyunları şunlardır:

  - *Kahraman*, *Karayar Köprüsü*, *Cengiz Han'ın Bisikleti*, *Bir Kilo Namus*, *Ayı Masalı*, *Uçurtmanın Zinciri*, *Canavar Cafer*, *Açıl Susam Açıl*, *Büyük Jüstinyen*

g. Turgut Özakman

- Birey ve çevre ilişkilerinin yanı sıra nesiller arasındaki çatışmaları işlemiştir.
- Topluma uyum sağlayamayan kişileri anlatmıştır.
- Oyunları şunlardır:

  - *Ah Şu Gençler*, *Töre*, *Sarıpınar 1914*, *Fehim Paşa Konağı*, *Resimli Osmanlı Tarihi*, *Bir Şehnaz Oyun*, *Hastane*, *Karagöz'ün Dönüşü*, *Kardeş Payı*, *Darılmaca Yok*, *Berberde*, *Ben Mimar Sinan*, *Ak Masal Kara Masal*, *Pembe Evin Kaderi*, *Güneşte On Kişi*, *Duvarların Ötesi*, *Kanaviçe*, *Paramparça*

BİLELİM

- Cumhuriyet Dönemi'nde oyun yazan diğer sanatçılar şunlardır:
- **Vedat Nedim Tör:** Sosyal meseleleri ve ekonomik ilişkileri ele almıştır. *İşsizler*, *Fevkâlasriler*, *Hayvan Fikri Yedi*, *Kör*, *Sanatkâr Aşkı*, *Hep ve Hiç*, *Siyah Beyaz*, *Aşağıdan Yukarı*, *Sahte Kahramanlar* sanatçının oyunlarıdır.
- **Behçet Kemal Çağlar:** Konusunu Türk tarihinden alan oyunlar yazmıştır. *Çoban*, *Atilla*, *Deniz Abdal* sanatçının oyunlarıdır.
- **Yaşar Nabi Nayır:** Hem tarihsel hem de toplumsal konulu oyunlar yazmıştır. *Mete*, *Beş Devir*, *Köyün Namusu*, *İnkılap Çocukları* adlı oyunları vardır.
- **Cevdet Kudret Solok:** Sosyal baskılara yenik düşen bireyin ruhsal sorunları üzerinde durmuştur. *Tersine Akan Nehir*, *Kurtlar*, *Rüya İçinde Rüya*, *Yaşayan Ölüler* sanatçının oyunlarıdır.
- **Halit Fahri Ozansoy:** Beş Hececiler topluluğuna mensup olan ve şiir türündeki eserleriyle tanınan sanatçının *Hayalet*, *Baykuş*, *İlk Şair*, *Nedim*, *Sönen Kandiller*, *On Yılın Destanı* adlı oyunları vardır.
- **Ahmet Kutsi Tecer:** Yazar, tiyatronun kültürel kalkınmayı destekleyen bir işlevi olduğuna inanmıştır. *Koçyiğit Köroğlu*, *Yazılan Bozulmaz*, *Satılık Ev*, *Bir Pazar Günü* sanatçının oyunlarıdır.
- **Cevat Fehmi Başkut:** Yurt dışında oyunu sahnelenen ilk yazar olan sanatçı, günlük yaşamdan aldığı konuları işlemiştir. Aile hayatı ve sosyoekonomik ilişkiler üzerinde durmuştur. *Paydos*, *Küçük Şehir*, *Büyük Şehir*, *Sana Rey Veriyorum*, *Ayarsızlar*, *Göç*, *Harput'ta Bir Amerikalı*, *Buzlar Çözülmeden* sanatçının oyunlarıdır.
- **Ahmet Muhip Dıranas:** Değişen ve modernleşen değerler karşısında geleneksel aile yapısının çözülüşünü irdelemiştir. *Gölgeler*, *O Böyle İstemezdi* sanatçının tiyatro türündeki eserleridir.
- **Orhan Kemal:** Sosyal gerçekçi duyarlılığı yansıtan eserlere imza atmıştır. *Koğuş*, *İspinozlar*, *Bekçi Murtaza*, *Kardeş Payı*, *Eskici ve Oğulları* adlı oyunları vardır.
- **Necip Fazıl Kısakürek:** Sanatçı oyunlarında manevi değerlerin bozuluşuna dikkat çekmiştir. *Künye*, *Sabır Taşı*, *Tohum*, *Ahşap Konak*, *Nam-ı Diğer Parmaksız Salih*, *Bir Adam Yaratmak*, *Reis Bey*, *Para*, *Mukaddes Emanet*, *Yunus Emre*, *Kanlı Sarık*, *İbrahim Ethem*, *Abdülhamit Han*, *Siyah Pelerinli Adam* adlı oyunları vardır.
- **Oktay Rifat Horozcu:** *Çil Horoz*, *Yağmur Sıkıntısı*, *Atlarla Filler ya da Dirlik Düzenlik*, *Oyun İçinde Oyun* adlı oyunları vardır.
- **Melih Cevdet Anday:** Çağrışım yönü güçlü, yoruma açık, şaşırtmacalarla örülü oyunlar kaleme almıştır. *İçerdekiler*, *Mikado'nun Çöpleri* sanatçının oyunlarıdır.

- **Sabahattin Kudret Aksal:** Çağdaş tiyatro tekniklerini oyunlarında başarıyla uygulamıştır. *Şakacı*, *Evin Üstündeki Bulut*, *Bir Odada Üç Ayna*, *Kahvede Şenlik Var*, *Tersine Dönen Şemsiye*, *Bay Hiç*, *Kral Üşümesi* yazarın oyunlarıdır.
- **Necati Cumalı:** Sanatçının oyun yazarlığı lirik nitelikler taşır. *Boş Beşik*, *Mine*, *Derya Gülü*, *Susuz Yaz*, *Nalınlar*, *Ezik Otlar*, *Aşk Duvarı*, *Vur Emri*, *Zorla İspanyol* sanatçının oyunlarıdır.
- **Behçet Necatigil:** Radyo oyunlarıyla tanınmıştır. *Yıldızlara Bakmak*, *Gece*, *Aşevi*, *Pencere* sanatçının oyunlarındır.

ÖRNEK 2

ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

- Oyunlarıyla tiyatro edebiyatımıza önemli katkıda bulunan yazarlarımızdandır.
- İlk dönemde yazdığı *Masum Katiller*, *Kanaviçe*, *Duvarların Ötesi* gibi eserlerde olaylar arasında mantık bağı gözeten klasik oyun kurgulama yöntemine başvurmuştur.
- Kendi türünde bir başyapıt olan *Ocak*'ta, öyküyü sağlam bir yapıya oturttuğu, karşılıklı konuşmaları gerçek bir alışveriş ve sürükleyici bir etki-tepki biçiminde örgütlediği, oyunun duygusal öyküsüne sevecen ve tatlı bir tavırla yaklaştığı görülür.
- Konu seçimi, olaylara yaklaşımı, geçmiş olaylarla şimdikiler arasında köprü kurmaya elverişli anlatımıyla düşündürücü olduğu kadar eğlendirici bir yazardır.

Bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Turan Oflazoğlu

B) Cevdet Kudret

C) Necati Cumalı

D) Haldun Taner

E) Turgut Özakman

ÖSYM - 2016

ÖRNEK 3

Aşağıdaki parçalarda tanıtılan oyun yazarlarını boşluklara yazınız.

a. Mistik ve metafizik boyutun güçlü olduğu tiyatro eserleri kaleme almıştır. *Para*'da maddi hırsın yol açtığı felaketleri işlemiştir. *Tohum*'da İstiklal Harbi'ni konu edinmiştir. *Sabır Taşı* adlı oyununda ise genç bir kızın sabrını ve iyiliğin galip gelişini işlemiştir.

....

b. Sanatın sosyal yönüne temas etmiştir. Epik tiyatromuzun edebiyatımızdaki kurucusudur. Mizahi bir anlatımla görgüsüz tipleri, fırsatçıları yermiştir. *Gözlerimi Kaparım, Vazifemi Yaparım*'da emek sorununa değinmiştir. *Lütfen Dokunmayın*'da bireyden hareket ederek olaylara yönelmiştir.

....

c. Oyunlarında gündelik yaşamı ele almıştır. Aileyi, sosyal değişimleri, Doğu-Batı ikilemini, eski ile yeni arasındaki farkları işlemiştir. *Büyük Şehir*, *Küçük Şehir*, *Sana Rey Veriyorum* sanatçının yapıtlarıdır.

....

ÖRNEK 4

Şiir ve hikâye de yazmış olmakla birlikte, Türk edebiyatında daha çok tiyatro yazarlığı ile ünlenmiştir. İlk oyunları Muhsin Ertuğrul tarafından beğenilmediği hâlde, o ısrarla başarılı oluncaya kadar çalışmış ve yılmamıştır. Türk edebiyatının en iyi tiyatrocuları arasında yer alan sanatçı, özellikle 1950 yılı sonrası süreçte önde gelen oyun yazarlarımızdan biridir. "Türk tiyatrosunun Shakespeare'i" olarak bilinen sanatçının *Atçalı Kel Mehmet*, *Tohum ve Toprak* adlı eserleri vardır.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Refik Erduran

B) Güngör Dilmen

C) Turan Oflazoğlu

D) Orhan Asena

E) Recep Bilginer

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. **ZAYIF POLİS:** Çoğu gitti azı kaldı. Mebuslardan biri önerge vermiş okumadın mı? Tümden yıktırmalı konduları, bunlar şehrin başına bela diyormuş.

ŞERİF: Yine ne kumpas kuruyorsunuz orada, şom ağızlı baykuşlar!

ŞİŞMAN POLİS: (Hep içerden) Bana bak Şerif Hanım, külahları değişiriz sonra. Vazife hâlinde memura hakaretten zabıt tutarım...

ŞERİF: Buna vazife mi diyorsun sen? (Nuri, Ali, Zilha gülerler; Zayıf Polis ciddileşir.)

ŞİŞMAN POLİS: (Çıkmıştır, ellerini yıkayarak) Karşında bir devlet memuru var senin.

ŞERİF: Değil sen, cümle mamiran gelse, komiserin, umum müdürün gelse, takmam ben.

Bu parçanın alındığı oyunun özelliği aşağıdakilerin hangisidir?

A) Türk edebiyatının sahnelenen ilk oyunudur.
B) Yurt dışında sahnelenen ilk tiyatro eseridir.
C) Edebiyatımızdaki ilk epik tiyatro örneğidir.
D) Şehir tiyatrolarında sahnelenen ilk oyundur.
E) Edebiyatımızdaki ilk absürt tiyatro örneğidir.

2. Üçlemenin son oyunu olan *Kösem Sultan*, 3 perdeden oluşur. Her üç perde de yedişer sahneye ayrılmıştır. Üçlemenin ilk iki oyununun ortak kahramanı olan Kösem Sultan, hem beşeri hem de evrensel duygu ve istekleriyle çok başarılı bir şekilde işlenmiştir. Sultan İbrahim'i öldürttükten sonra yerine torunu Sultan Mehmet'i tahta oturtan Kösem Sultan'ın en büyük özelliği iktidar tutkusudur; öyle ki bu tutku, onda bütün insani değerleri hiçe sayacak derecededir. Bu yönleriyle Kösem Sultan, üzerinde dikkatle durulması gereken bir kahramandır. Osmanlı tarihinde bozulma devrinin karmaşık siyasi havası içinde 1623'ten 1651'e kadar doğrudan veya dolaylı olarak söz sahibi olan bu devşirme sultan, yazarların da dikkatini çekmiş ve çeşitli eserlere konu olmuştur. Oyunun birinci sahnesinde henüz çocuk yaşta tahta çıkan Mehmet'in annesi Turhan Sultan ile Kösem Sultan arasında daha sonra yaşanacak mücadelenin ilk izlerini görmeye başlarız.

Aşağıdakilerin hangisi, bu parçada özetinden bir bölümü verilen eserin yazarı tarafından oluşturulmuştur?

A) *Gazeteciden Dost*
B) *Akat'ın Yayı*
C) *Sokrates Savunuyor*
D) *Fazilet Eczanesi*
E) *Ah Şu Gençler*

3. Yirmi dört saatlik bir zaman diliminde geçen olayların konu edildiği *Köşebaşı*, ---- tarafından kaleme alınmıştır. Olaylar, İstanbul'un eski zaman mahallelerinden biri olan Rüstempaşa'da yaşanmaktadır. Oyunda hadiseler mahallenin emekli memurlarından Macit Bey'in ölüm haberi ile başlar. Macit Bey'in vefatı, onunla ilgili dedikoduları da beraberinde getirir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki sanatçılardan hangisi getirilmelidir?

A) Ahmet Muhip Dıranas
B) Behçet Kemal Çağlar
C) Ahmet Kutsi Tecer
D) Necip Fazıl Kısakürek
E) Faruk Nafiz Çamlıbel

4.
- *Büyük Şehir*
- *Küçük Şehir*
- *Paydos*
- *Sana Rey Veriyorum*

Bu oyunlar aşağıdaki yazarlardan hangisine aittir?

A) Cevat Fehmi Başkut
B) Behçet Necatigil
C) Vedat Nedim Tör
D) Orhan Asena
E) Ahmet Muhip Dıranas

5. "Cumhuriyet Dönemi oyun yazarları, ----." **cümlesi aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa bilgi yanlışı olur?**

A) yalın bir dil kullanmıştır
B) tarihsel konulara da yönelmiştir
C) hem bireyin hem de toplumun üzerinde durmuştur
D) teknik yönden gelişmiş ürünler oluşturmuştur
E) eserlerinde kendilerini gizlememiştir.

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. 1967'de Zeki Alasya, Metin Akpınar ve Ahmet Gülhan'la birlikte Devekuşu Kabare Tiyatrosunu kurarak bu türün ilk örneklerini verdi. 1969 yılında Münir Özkul'la birlikte Bizim Tiyatroyu kurdu ve Devekuşu Kabare gibi buranın da dramaturgluğunu yaptı ancak Bizim Tiyatro kuruluşundan bir yıl sonra kapandı. 1979'da Devekuşu Kabare'de birlikte çalıştığı Ahmet Gülhan'la birlikte Tef Kabare Tiyatrosunu kurdu fakat burası da bir yıl sonra kapandı. Güzel Sanatlar Akademisi Tiyatro kürsüsünde dersler verdi. 1980 yılında Berlin Senatosunun davetlisi olarak dramaturji ve tiyatro tarihi dersleri vermek üzere Almanya'ya gitti. UNESCO'nun kültür komisyonlarında da yer aldı. Tiyatro türüne hem teori hem pratik alanında önemli katkılarda bulundu. Bir yandan oyun yazarken bir yandan da üniversitelerde ve çeşitli kuruluşlarda tiyatroyla ilgili dersler verdi. Yeni oyun yazarlarının yetişmesini sağladı, tiyatro sahneleri açtı, *Oyun* adında bir dergi çıkardı. Dramatik, epik ve kabare türünde oyunlar yazıp sahneledi. *Dışardakiler*, onun klasik tarzdaki ilk oyunudur. Yine klasik tarzdaki *Ve Değirmen Dönerdi*, *Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım* gibi oyunlarını da hikâyelerinden hareketle oyunlaştırdı.

Bu parçada sözü edilen tiyatro yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Turgut Özakman
B) Güngör Dilmen
C) Necati Cumalı
D) Haldun Taner
E) Ahmet Kutsi Tecer

7. Cumhuriyet Dönemi'nde toplum için sanat prensibi doğrultusunda 1923-1950 arası ilk dönemde <u>nazım-nesir karışık yapıda</u> (I) oyunlar kaleme alınmıştır. Nazım şeklinde kaleme alınanlarda <u>aruz vezni</u> (II) kullanılmıştır. 1950-1980 arasında ise <u>nazım-nesir karışık tiyatroların yerini nesir</u> (III) almıştır. Cumhuriyet tiyatrosunda <u>geniş bir konu yelpazesi</u> (IV) vardır. Bilhassa <u>tarih</u> (V), konu kaynaklarının başında gelir.

Bu parçada numaralanmış bölümlerden hangisi bilgi yanlışına yol açmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. (I) Cumhuriyet Dönemi'nde Türk tiyatrosu, Millî Edebiyat Dönemi'nde başlayan gelişimini sürdürüp daha kuvvetli bir yapıya kavuşmuştur. (II) Özellikle Muhsin Ertuğrul'un öncü faaliyet ve emekleri, tiyatromuzun gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. (III) "Sanat için sanat" anlayışına sıkı sıkıya bağlı kalınarak bireysel konuların dışına çıkılmamıştır. (IV) Tiyatro, yeni Cumhuriyet'in ilkelerini topluma aktarmada bir vasıta görevi görmüştür. (V) Cumhuriyet tiyatrosunda yazarlar açık, sade bir dil kullanmışlardır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Türk tiyatrosunda Türk tarihi ve töresi, Türk tarih tezi ve mitoloji konulu oyunlar ön plandadır, bu anlayışla yazılan eserlere ---- örnek verilebilir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi uygun <u>değildir</u>?

A) Yaşar Nabi Nayır'ın *Mete*'si
B) Behçet Kemal Çağlar'ın *Atilla*'sı
C) Güngör Dilmen'in *Deli Dumrul* adlı yapıtı
D) Necati Cumalı'nın *Susuz Yaz* adlı eseri
E) Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Akın*'ı

10. **Aşağıdaki oyunlardan hangisi farklı bir yazara aittir?**

A) *Bir Adam Yaratmak*
B) *Reis Bey*
C) *Kral Üşümesi*
D) *Tohum*
E) *Parmaksız Salih*

ÖDEVİNİZ
AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 3
66. ve 67. sayfalardaki Ödev Testi - 4

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. (I) Tiyatro, Servetifünun Dönemi'nde toplumsal yaşamı ve Anadolu insanının sorunlarını doğrudan dile getirmiştir. (II) Bu dönemde tiyatro sahnelerinde tuluat kumpanyaları temsiller vermiştir. (III) Servetifünuncular 1908'den sonra bazı oyunlar ortaya koymuşlardır. (IV) Ne var ki bu piyesler, diğer edebî türlere nazaran epey zayıf kalmıştır. (V) Bu eserlerde evlenme, boşanma, kadınların medeni hakları gibi konular ele alınmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. • *Hicranlar*
   • *Firar*
   • *Jön Türk*

Yukarıda bazı oyunları verilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tahsin Nahit
B) Halit Ziya Uşaklıgil
C) Mehmet Rauf
D) Cenap Şahabettin
E) Ahmet Hikmet Müftüoğlu

3. I. Genelde tek boyutlu olarak oluşturulan kahramanlar, tip niteliği göstermektedir.
   II. Oyunların sonunda iyiler ödüllendirilmiş, kötüler cezalandırılmıştır.
   III. Hem geleneksel Türk tiyatrosundan hem Batılı modern tiyatrodan izler vardır.
   IV. Kölelik, görücü usulü evlilik, yanlış Batılılaşma en çok işlenen temalardır.
   V. Birinci Dönem'de oyunlar okunmak için İkinci Dönem'de oynanmak için yazılmıştır.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde Tanzimat tiyatrosu ile ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Geleneksel Türk tiyatrosu ----.

Bu cümle, aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanamaz?

A) taklit ve şive unsurları barındırır
B) doğaçlama sergilenir
C) ders verme amacıyla oluşturulur
D) güldürü unsuruna dayanır
E) müzik ve söz oyunları içerir

5. **Cumhuriyet Dönemi tiyatrocuları arasında aşağıdakilerin hangisi yoktur?**

A) Sabahattin Kudret Aksal
B) Yaşar Nabi Nayır
C) Samipaşazade Sezai
D) Behçet Kemal Çağlar
E) Ahmet Kutsi Tecer

6. Tiyatrolarında genelde tarihî olay ve kişileri anlatmıştır. Bazı oyunları TV'de yayımlanmıştır. *Allah'ın Dediği Olur*, *Deli İbrahim*, *Sokrates Savunuyor*, *IV. Murat*, *Elif Ana* sanatçının eserlerinden bazılarıdır.

Bu parçada sözü edilen tiyatro yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Selahattin Batu
B) Necip Fazıl Kısakürek
C) Orhan Asena
D) Güngör Dilmen
E) Ahmet Turan Oflazoğlu

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. **Bayezit:** (Sinirli)

— Sizin hünkâr efendiniz, benim hünkâr babam. Ve bize yüklenmek istenen suç, bir efendiden çok, bir babaya karşı işlendiği zaman daha kötü oluyor, daha korkunç oluyor.

Sokollu: (Saygılı)

— Kimse size bir suç yüklemek istemiyor şehzadem.

Bayezit: (Onu dinlemez.)

— Bırakın beni. (Eliyle yana iter Sokollu'yu, öne doğru gelir ve seslenir.) Baba!.. Benim ben… Oğlun, Bayezit'in. Bir kez daha mı yinelensin tarih? (Susar, korkuyla bekler.)

Bu parçayla ilgili aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Cumhuriyet tiyatrosunun dil özelliklerini yansıtmaktadır.
B) Konu, Osmanlı tarihinden alınmıştır.
C) Kişilerin ruhsal durumuna yer verilmiştir.
D) Manzum ve mensur parçalar iç içe oluşturulmuştur.
E) Kahramanların duygu durumları ayraç içinde verilmiştir.

8. Çağdaş tiyatro, yaşamın karmaşık serüvenini yansıtır. Bu karmaşık serüven, oldukça eski olan söylencelere dek uzanır. ----, insan doğasını ve insanın çevresini sunabilmek için tiyatrosunu Doğu ve Batı dünyasındaki masal-söylen-tarih birikiminde biçimlendirir. Onun yazdığı oyunlarda çoğunlukla kendisiyle çatışma durumunda olan ya da toplumun değerler sistemiyle uzlaşamayan bireylerle karşılaşılır. O; mitolojinin, tarihin ve çağımızın olaylarından seçerek kurguladığı oyunlarında olayın ana eksenindeki kişiyi ön plana çıkarır ve bu kişi aracılığıyla kendi güçlü tutkuları peşinde giden kişilerin gerek kendisiyle gerekse çevresiyle olan çatışmasını gösterir. Deneysel oyunlar da ortaya koyan sanatçı, *Canlı Maymun Lokantası* adlı eseriyle de absürt tiyatro örneği verir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Ahmet Kutsi Tecer
B) Refik Erduran
C) Turgut Özakman
D) Recep Bilginer
E) Güngör Dilmen

9. Toplumsal değişimleri mizahi unsurlara başvurarak anlatmıştır. Oyunlarında çeşitli toplum kesimlerinden insanlara yer vermiştir. Sanatçının *Paydos* adlı oyunu yurt dışında sahnelenen ilk tiyatro yapıtımızdır.

Bu parçada söz edilen tiyatro yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Turan Oflazoğlu
B) Necati Cumalı
C) Cevat Fehmi Başkut
D) Turgut Özakman
E) Melih Cevdet Anday

10. **Klasik komedyanın özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

A) Kişiler genelde halktan seçilir.
B) Konular tarih ve mitolojiden alınır.
C) Üslupta soyluluk aranmaz.
D) Her türden söz ve şakaya sahnede yer verilir.
E) Diyalog ve koro bölümlerinden oluşur.

11. (I) Modern Türk tiyatrosu, Tanzimat Devri'nde başlar. (II) Bu dönemdeki ilk tiyatro faaliyetleri çeviri, adaptasyon (uyarlama) ve telif biçimindedir. (III) Tragedyada özellikle Moliere'den tercümeler yapılır. (IV) Toplumsal temaların ele alındığı I. Dönem Tanzimat'ta tiyatro hem eğlence hem toplumu eğitme vasıtası olarak görülmüştür. (V) Bu dönemdeki oyunlarda klasisizm ve romantizm etkisi belirgindir?

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Vızıldayan bir sineğin yumuşacık kanat darbesi bile
Dehşet içinde uyanmama yeter de artardı
O kısacık uyuklamalarda, seni, uzun süren
Hücumun sıkıntıları içinde görürdüm. Neyse
Dosdoğru anlattıktan sonra tüm olanları
Kalbim rahatlamış olarak selamlıyorum seni şimdi
Ey sarayın güvencesi, ey geminin kurtarıcı halatı
Ey yüksek tavanın orta direği, ey bir babanın
Tek çocuğu, selamlıyorum seni ve ey umutsuz gemicinin
Gözünde parıldayan kara, ey fırtına sonrasının dingin sabahı

(Aiskhylos)

Bu oyun parçasının türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karakter komedisi
B) Orta oyunu
C) Entrika komedisi
D) Tragedya
E) Töre komedisi

2. *Yunus Emre*, üç perdeden oluşan bir tiyatro eseridir. ----, bu oyunu 1972 yılında kaleme almaya başladığında ona dair her türlü bilgi ve belgeye ulaşarak karşılaştırmalı bir inceleme gerçekleştirmiştir. Bu tetkik ile ulaştığı neticeyi "Yunus'un yaşamı, kitaplarda, belgelerde değil, dilden dile söylenen, bellekten belleğe akıtılan masalımsı bir ortamdaydı." cümlesi ile ifade eden yazar, metnin henüz en başında, Yunus menkıbelerinin sözlü kültür olarak yayıldığını ve masalımsı bir niteliğe sahip olduğunu belirtmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Güngör Dilmen
B) Orhan Asena
C) Turgut Özakman
D) Recep Bilginer
E) Refik Erduran

3. • Tiyatro salonlarında oyun aralarında oyuncuların dinlenmesi amacıyla belirlenen yerlere denir.
• Yabancı dildeki eseri yerli hayata uydurarak tercüme etmektir.
• Kaba esprilerle kurulu, müzikli oyun çeşitlerinden biridir.
• Bir oyunda, oyuncuların yaptığı uzun ve gösterişli konuşmalardır.

Tiyatroyla ilgili aşağıdaki terimlerden hangisinin tanımı yukarıda verilmemiştir?

A) Suflör
B) Fuaye
C) Fars
D) Tirat
E) Adaptasyon

4. Moliere'den yaptığı tercüme ve adaptasyonlarla tanınmıştır. Türk tiyatroculuğunun gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Batılı tiyatronun yaygınlaşıp sevilmesine katkı sunmuştur.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Recaizade Mahmut Ekrem
B) Namık Kemal
C) Ahmet Vefik Paşa
D) İbrahim Şinasi
E) Abdülhak Hamit Tarhan

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. (I) Karagöz oyununun başkişileri Karagöz ile Hacivat'tır. (II) Karagöz, eğitimsiz ve biraz kaba sabadır. (III) Bununla birlikte dürüst, açık sözlü ve açıkgözdür. (IV) Orta Oyunu'ndaki Pişekâr'a benzer. (V) Hacivat ise oyunda Karagöz'den sonra gelen tip olup kurnaz, içten pazarlıklı, çıkarcıdır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6.
- Geleneksel Türk tiyatrosu ile modern tiyatroyu bir araya getirmiştir.
- Oyunlarında birey-çevre ilişkilerini, nesiller arasındaki çatışmayı işlemiştir.
- *Kanaviçe*, *Ocak*, *Ah Şu Gençler*, *Sarıpınar-1914*, *Töre* yazarın oyun türündeki eserlerindendir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Turgut Özakman
B) Recep Bilginer
C) Turan Oflazoğlu
D) Ahmet Kutsi Tecer
E) Güngör Dilmen

7. ***Satılık Ev*, *Koçyiğit Köroğlu*, *Köşebaşı* adlı eserler; aşağıdaki sanatçılardan hangisine aittir?**

A) Necip Fazıl Kısakürek
B) Ahmet Kutsi Tecer
C) Güngör Dilmen
D) Turan Oflazoğlu
E) Halit Fahri Ozansoy

8. **Trajedi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Üç birlik kuralına uyulur.
B) Koroya yer verilir.
C) Kaba olaylar sahnede gösterilir.
D) Kahramanlar, yüksek zümreden seçilir.
E) Ahlak ve erdemli olma öğütlenir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. (I) Namık Kemal, tiyatro ile ilgili görüşlerini *Celaleddin Harzemşah Mukaddimesi*'nde ortaya koymuştur. (II) Tiyatroyu faydalı bir eğlence olarak gören Namık Kemal'in tiyatrosu bir dava tiyatrosudur. (III) O, oyunlarında vatanseverliği ve İslam birliğini işlemiştir. (IV) Sanatçı özellikle Shakespeare, Victor Hugo ve Corneille'den etkilenmiştir. (V) Yazarın oyunlarının büyük bir kısmı komedi biçimindedir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde açıklamayla ayraç içindeki sanatçı uyuşmamaktadır?**

A) Konularını tarihten alan oyunlar yazmıştır. (Turan Oflazoğlu)
B) *Midas'ın Kulakları* adlı oyununda mitoloji ve efsaneden izler vardır. (Güngör Dilmen)
C) Oyunlarında toplum sorunlarına eğilen yazarlardandır. (Necati Cumalı)
D) Şiirin yanında oyun da yazmıştır. (Melih Cevdet Anday)
E) Oyunlarında kan davası, feodalite baskısı gibi konuları işlemiştir. (Ahmet Muhip Dıranas)

11. ---- ve ---- Millî Edebiyat Dönemi'nde tiyatro türünde öne çıkan yazarlardır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) Musahipzade Celal - İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci
B) Namık Kemal - Nabizade Nazım
C) Behçet Necatigil - Orhan Asena
D) Mehmet Rauf - Hüseyin Cahit Yalçın
E) Hüseyin Rahmi Gürpınar - Refik Erduran

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜNİTE 09.

Video

Batı Edebiyatı ve Edebî Akımlar

Batı Edebiyatı ve Edebî Akımlar

İlkeler ve Roman Özetleri

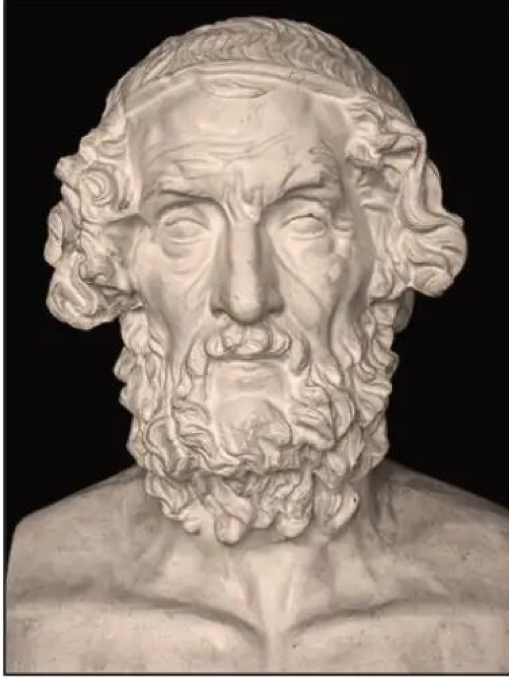
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

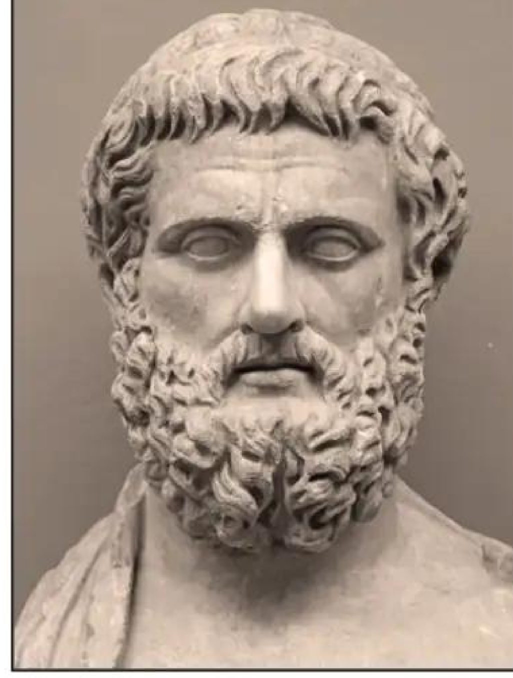

ÜçDörtBeş

BATI EDEBİYATI

a. Antik Yunan Edebiyatı

Homeros

Sophokles

- **Homeros:** Epik destan türünün öncüsü olan Homeros, *İlyada* ve *Odysseia* destanlarını derlemiştir.
- **Aisopos (Ezop):** Fabl türünün dünya edebiyatındaki öncüsü olan sanatçının eseri *Ezop Masalları* olarak ün kazanmıştır.
- **Aiskhylos:** Tragedya türünün kurucularından olan sanatçının *Prometheus*, *Persler*, *Agamemnon* adlı eserleri vardır.
- **Sophokles:** Tragedyanın önemli temsilcilerinden olan sanatçının *Elektra*, *Kral Oidipus*, *Antigone* adlı eserleri vardır.
- **Sappho:** Eski Yunan edebiyatında lirik şiirin öncüsüdür.
- **Aristophanes:** Komedi türünün Eski Yunan'da en tanınmış temsilcisidir. *Eşekarıları*, *Kurbağalar*, *Kuşlar*, *Atlılar* sanatçının yapıtlarındandır.
- **Euripides:** Tragedya yazarıdır. *Andromakhe*, *Elektra*, *Truvalı Kadınlar*, *Helen* sanatçının oyunlarıdır.

b. Latin Edebiyatı

Vergilius

Horatius

- **Ennius:** Latin şiirinin kurucusudur.
- **Horatius:** Latin edebiyatının teorisyenidir.
- **Vergilius:** Pastoral şiirleriyle ün kazanmıştır. *Aeneis*, *Çoban Şiirleri* sanatçının eserleridir.
- **Çiçero:** Söylev türünün Latin edebiyatındaki en önemli temsilcisidir.

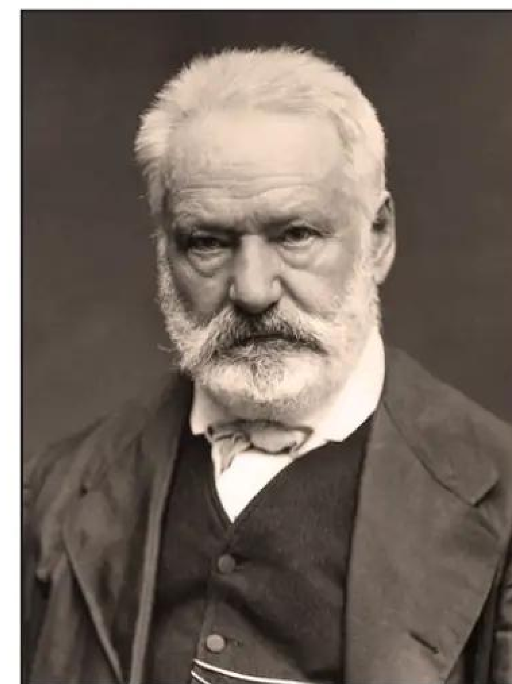
c. İtalyan Edebiyatı

Dante

Boccacio

- **Dante:** *İlahi Komedya* adlı yapay destanıyla tanınmıştır.
- **Petrarca:** Sone nazım şeklinin yayılmasını sağlamıştır.
- **Boccacio:** *Decameron* adlı eseriyle öykü türünün Batı edebiyatında ilk örneğini vermiştir.
- **Tasso:** Lirik tarzdaki şiirleriyle ün kazanmıştır. *Kurtarılmış Kudüs* adlı yapay destanı kaleme almıştır.
- **Ariosto:** *Çılgın Orlando* adlı yapay destanı vardır.
- **Edmondo de Amicis:** Eğitim konusunda çalışmalar yapan yazarın *Çocuk Kalbi* adlı eseri meşhurdur.

d. Fransız Edebiyatı

Victor Hugo

Honore de Balzac

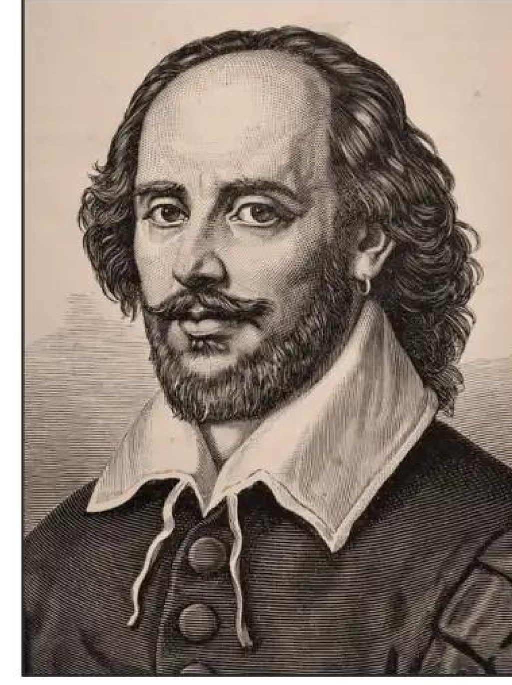
- **Montaigne:** *Denemeler* adlı yapıtı ile deneme türünün ilk örneğini vermiştir.
- **Corneille:** Fransız tragedyasının kurucusudur. *Le Cid*, *Horace* adlı trajedileri önemlidir.

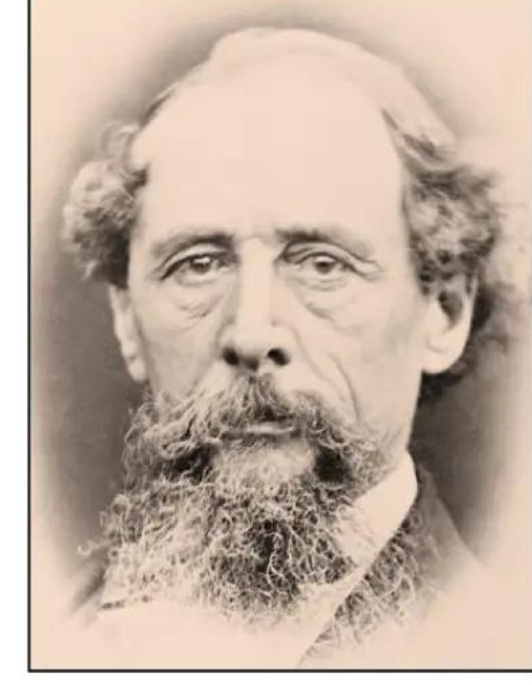
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- **La Fontaine:** Fabl türünün dünya edebiyatında en tanınmış yazarlarındandır.
- **Rabelias:** *Gargantua* adlı ilk roman denemesini yazmıştır.
- **Moliere:** Töre ve karakter komedyasının kurucularındandır. *Gülünç Kibarlar*, *Zoraki Tabip*, *Zor Nikâh*, *Tartuffe*, *Cimri*, *Kibarlık Budalası*, *Kadınlar Okulu*, *Hastalık Hastası*, *Scapin'in Dolapları* sanatçının oyunları arasındadır.
- **Victor Hugo:** Romantizm akımının öncüsüdür. *Sefiller*, *Notre Dame'ın Kamburu*, *Hernani*, *Cromwell* sanatçının önemli eserleridir.
- **Aleksandre Dumas Pere:** Romantizmin tanınmış temsilcilerindendir. *Monte Kristo Kontu*, *Üç Silahşörler*, *Demir Maske* sanatçının önemli eserleridir.
- **Gustave Flaubert:** Realizmin kurucusudur. *Madame Bovary*, *Salambo* adlı eserleri önemlidir.
- **Balzac:** Realizmin öncülerindendir. *Eugenie Grandet*, *Goriot Baba*, *Vadideki Zambak* sanatçının tanınmış eserleridir.
- **Stendhal:** Realizmin tanınmış yazarlarındandır. *Kırmızı ve Siyah*, *Parma Manastırı* adlı romanlarıyla geniş çapta şöhrete kavuşmuştur.
- **Emile Zola:** Natüralizmin kurucusudur. Deneysel romanın öncüsü olan yazarın *Nana*, *Meyhane*, *Germinal* adlı romanları vardır.
- **Guy de Maupassant:** Olay öyküsünün kurucusudur. *Kartopu*, *Ay Işığı*, *Güzel Dost* sanatçının eserleridir.
- **La Bruyere:** Fransız edebiyatının klasik şairlerindendir. *Karakterler* adlı eseri vardır.
- **Chateaubriand:** *Atala* ve *Rene* adlı yapıtı önemlidir.
- **Jean Jacques Rousseau:** Düşünceleriyle Fransız Devrimi'ni derinden etkilemiş bir aydındır. *Emile* adlı romanı ve *İtiraflar* adlı anı türünde eseri vardır.
- **Voltaire:** Aydınlanma düşüncesinin önemli bir temsilcisidir. *Candide* adlı oyunu ve *Pucelle* adlı şiiri önemlidir.
- **Lamartine:** *Graziella* ve *Rafael* adlı romanları meşhurdur.
- **Baudelaire:** Sembolizmin kurucularındandır. *Kötülük Çiçekleri* adlı şiir kitabı ile öne çıkmıştır.
- **Marcel Proust:** Modern Fransız edebiyatının temsilcilerindendir. *Geçmiş Zamanın İzinde* adlı roman dizisi ile tanınmıştır.
- **Jean Paul Sartre:** Varoluşçuluk akımının edebiyattaki en önemli temsilcilerindendir. Yazarın *Bulantı* ve *Akıl Çağı* adlı romanları meşhurdur.
- **Albert Camus:** Varoluşçuluk akımının edebiyat sahasındaki önemli bir temsilcisidir. *Yabancı* ve *Veba* romanlarıyla ün kazanmıştır.

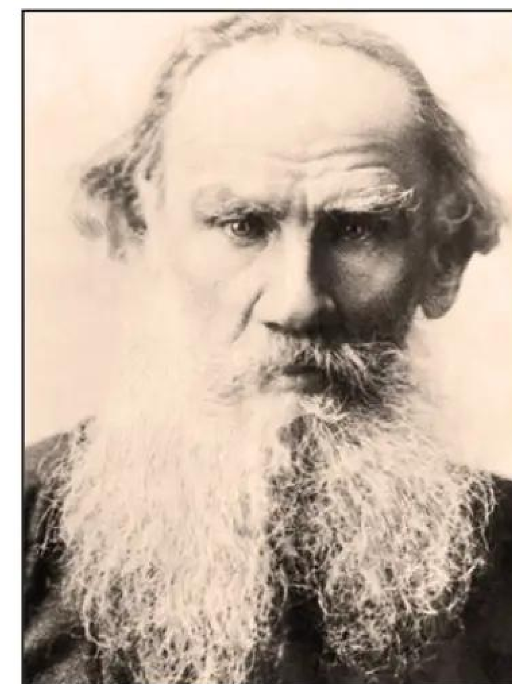
e. İngiliz Edebiyatı

Shakespeare

Charles Dickens

- **Bacon:** Deneme türünün tanınmış temsilcileri arasında yer alır. *Yeni Atlantis* ve *Denemeler* adlı eserleri vardır.
- **Shakespeare:** Şiir ve tiyatrolarıyla dünya edebiyatının en güçlü yazarlarındandır. *Hamlet*, *Macbeth*, *Romeo ve Juliet*, *Kral Lear*, *Venedik Taciri* sanatçının en ünlü eserleridir.
- **Daniel Defoe:** Sanatçının *Robinson Crusoe* adlı eseri modern romanın ilk örneklerindendir.
- **Jonathan Swift:** *Gulliver'in Seyahatleri* adlı romanıyla bilinmektedir.
- **Charles Dickens:** Realizmin önemli temsilcilerindendir. *Oliwer Twist*, *David Copperfield*, *Pickwick'in Kâğıtları*, *İki Şehrin Hikâyesi*, *Antikacı Dükkânı* adlı romanları yazmıştır.

f. Rus Edebiyatı

Tolstoy

Dostoyevski

- **Puşkin:** Romantizmin Rus edebiyatındaki temsilcilerindendir. *Yüzbaşının Kızı* adlı romanı önemlidir.
- **Gogol:** Realisttir. *Ölü Canlar* adlı romanı ve *Palto* adlı öykü kitabını kaleme almıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- **Turgenyev:** Rus realistlerindendir. *Babalar ve Oğullar* adlı romanı meşhurdur.

- **Dostoyevski:** Dünya romancılığının en büyük temsilcilerindendir. Realizmin ilkelerini uygulayan yazarın *Suç ve Ceza*, *Yeraltından Notlar*, *Kumarbaz*, *İnsancıklar*, *Ölüler Evinden Hatıralar*, *Budala*, *Ecinniler*, *Karamazof Kardeşler* gibi dünya çapında üne kavuşmuş romanları vardır.

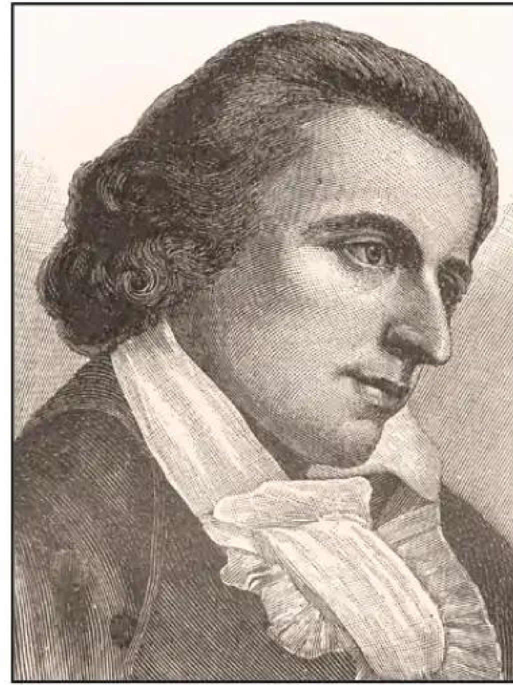
- **Tolstoy:** Dünya edebiyatının en büyük romancılarından biri olarak kabul görmektedir. *Anna Karenina*, *Savaş ve Barış*, *Kazaklar*, *İvan İlyiç'in Ölümü*, *Hacı Murat* romanlarını yazmıştır.

- **Gorki:** *Ana* adlı romanıyla ün kazanmış realist bir yazardır.

- **Çehov:** Durum öykücülüğünün kurucusudur. *Köylüler*, *Altı Numaralı Koğuş* adlı hikâye kitapları; *Martı*, *Vanya Dayı*, *Üç Kız Kardeş*, *Vişne Bahçesi* adlı oyunları yazmıştır.

g. Alman Edebiyatı

Goethe

Schiller

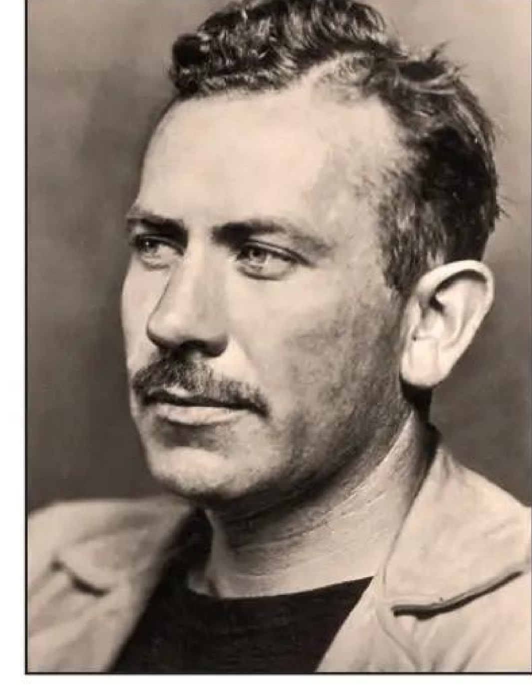
- **Goethe:** Alman edebiyatının en güçlü temsilcilerindendir, özellikle *Genç Werther'in Acıları* ve *Faust* adlı eseri önemlidir.

- **Schiller:** Romantik tiyatronun en bilinen temsilcilerindendir. *Haydutlar*, *Don Carlos*, *Wilhelm Tell* adlı oyunları kaleme almıştır.

- **Thomas Mann:** Pikaresk roman tarzının temsilcilerindendir. *Buddenbrook Ailesi* ve *Büyülü Dağ* sanatçının en önemli eserlerindendir.

h. Amerikan Edebiyatı

Ernest Hemingway

John Steinbeck

- **John Steinbeck:** Nobel Ödüllü yazarın *Fareler ve İnsanlar*, *Gazap Üzümleri* adlı romanları meşhurdur.

- **Mark Twain:** *Tom Sawyer'in Maceraları*, *Huckleberry Finn'in Maceraları*, *Mississippi'de Hayat* adlı romanları yazmıştır.

- **Ernest Hemingway:** *Silahlara Veda*, *Çanlar Kimin İçin Çalıyor* romanlarıyla dünya çapında üne kavuşmuştur.

- **Jack London:** *Vahşetin Çağrısı*, *Martin Eden*, *Beyaz Diş* romanlarının sahibi olan realist bir yazardır.

- **Edgar Allan Poe:** Korku unsurları ve fantastik ögeler içeren öyküleriyle ünlenmiştir. *Kuyu ve Sarkaç*, *Kuzgun*, *Annabell Lee*, *Morgue Sokağı Cinayeti* adlı eserleri ünlüdür.

ı. Batı Edebiyatının Diğer Yazarları

- **Cervantes:** İspanyol sanatçı, dünya edebiyatında roman türünün ilk örneği olarak kabul edilen *Don Kişot*'u yazmıştır.

- **Franz Kafka:** Çek edebiyatının önemli ismi olan sanatçı; bireyin iç dünyasını, varoluşunu ve bunalımlarını konu alan romanlar yazmış, Kafkaesk adlı roman hareketini başlatmıştır. Sanatçının *Dönüşüm*, *Dava*, *Şato* adlı romanları vardır.

- **Stefan Zweig:** Avusturya edebiyatının öne çıkan isimlerindendir. Psikolojik tahlillerde başarılı olan sanatçının *Satranç* adlı romanı önemlidir.

- **Knut Hamsun:** Norveç edebiyatının önemli yazarlarındandır. Nobel Edebiyat Ödülü'ne hak kazanan sanatçının *Açlık* ve *Dünya Nimetleri* adlı romanları tanınmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

EDEBÎ AKIMLAR

a. Hümanizm (İnsancılık)

Cervantes

Montaigne

- Fikir akımı olma niteliği daha baskın olan ve özellikle 15. asırda güçlenen bu eğilim, 16. yüzyılın sonuna kadar etkisini sürdürmüştür.
- İnsanın evrensel özelliklerinin konu edildiği bu anlayış, ayrım gözetmeksizin tüm insanlığı sevme üzerine kuruludur.
- Eski Yunan ve Latin sanatlarının örnek alındığı hümanizmde estetik zevk vererek eğitmek amaçlanır.
- İnsanın evrensel yönlerinin sanat eserinin konusu hâline getirildiği bu anlayışın öne çıkan isimleri Dante, Petrarca, Boccacio, Rabelais, Montaigne, Cervantes, Shakespeare'dir.

b. Klasisizm (Kuralcılık)

Moliere

Fenelon

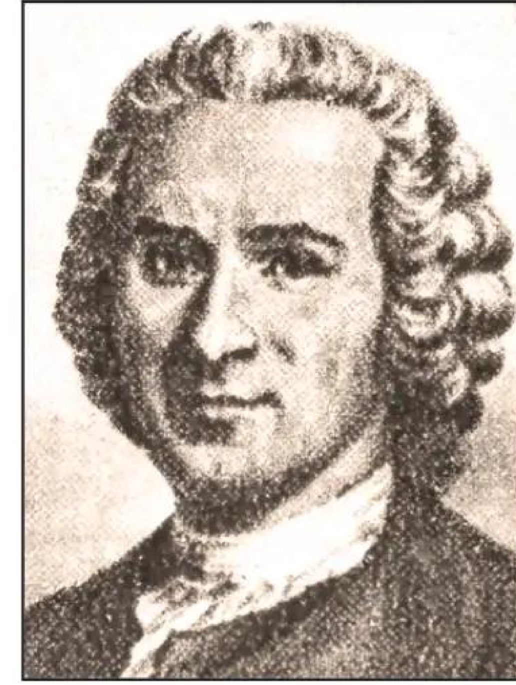
- 17. asırda Fransa'da ortaya çıkan bu akım daha çok tiyatro ve şiirde etkili olmuştur.
- Rasyonalist felsefenin etkisiyle akıl ve sağduyu öne çıkarılmıştır.
- Edebiyatın akla, tabiata ve ahlaka uygunluğu esas alınmış; sanatçının görevinin doğayı ve hayatı taklit etmek olduğu söylenmiştir.
- Dış dünyanın betimlenmesinden çok insan ruhunun betimlenmesi önemsenmiştir.
- Erdemli insan olmanın öğütlendiği akımda seçkin, işlenmiş bir dil kullanılmıştır.
- Kahramanlar soylulardan ve toplumun üst tabakasından seçilmiş, tiyatroda üç birlik kuralına uyulmuştur.
- Sanatçılar eserinde kendisini gizlemiş, Yunan mitolojisi ve Latin tarihine yönelmiştir.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:

  - Boileau, Malherbe, Racine, Corneille, Milton, La Fontaine, Moliere, Bossuet, La Bruyere, Fenelon, La Rochefoucault, La Fayette, Descartes

- Akımın Türk edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:

  - Şinasi, Ahmet Vefik Paşa, Yusuf Kâmil Paşa

c. Romantizm (Coşumculuk)

Rousseau

Puşkin

- 18. yüzyılın sonunda klasisizme tepki olarak doğmuştur.
- Romantizmin ilkelerini Victor Hugo, *Cromwell* adlı oyununun ön sözünde açıklamıştır.
- Akıl ve sağduyunun yerini duygu ve hayal almıştır.
- "Toplum için sanat" anlayışının etkili olduğu akımın ortaya çıkışında Fransız İhtilali'nin rolü büyüktür.
- Dış dünyanın anlatımına ve doğa betimlemelerine önem verilmiştir.
- Konular, ulusal tarihten ve gündelik yaşamdan alınmıştır.
- Romantik yazarlar, eserlerinde kişiliklerini gizlememiş ve olay akışını keserek yorumlarda bulunmuşlardır.
- Din duygusuna önem verilmiş, eserlerde toplumun her kesiminden insan kahraman olarak seçilmiştir.
- "Sanat toplum içindir." ilkesi benimsenmiştir.
- Tiyatroda dram türü ortaya çıkmış ve üç birlik kuralına uyulmamıştır.
- Eserler genelde akla karanın çatışması biçiminde oluşturulmuş ve karakterler tek yönlü çizilmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Eserlerin kurgusunda rastlantıya yer verilmiştir.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Rousseau, Goethe, Schiller, Madame de Stael, Chateaubriand, Walter Scott, Lamartine, Shelley, Puşkin, Alexandre Dumas Pere, Victor Hugo, George Sand, Edgar Allan Poe, Alfred de Musset, Alfred de Vigny, Lord Byron, Voltaire
- Akımın Türk edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi, Şemsettin Sami, Abdülhak Hamit Tarhan, Recaizade Mahmut Ekrem (şiirleri)

ÖRNEK 1 (ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu)

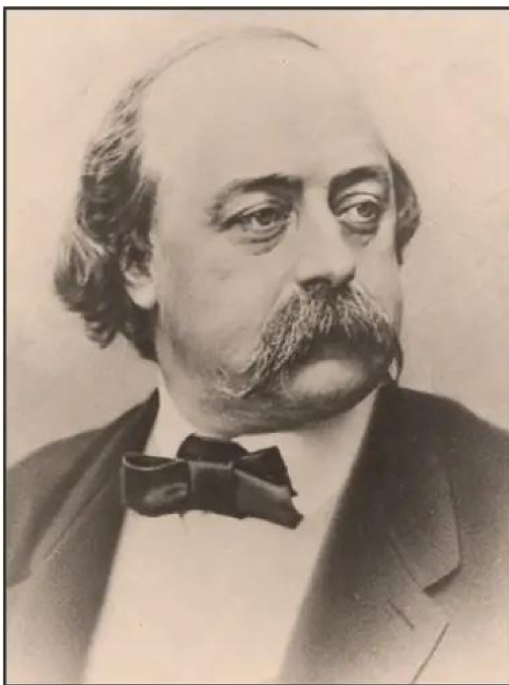
---- akımında yüreğimize kitap sayfalarından ulaşılmak istenir. Bize duyurulan her heyecanın eski, çok eski bir yazardan yapılan alıntıyla doğrulanması gerekiyor gibidir. ---- akımında ise doğrudan doğruya yüreğimize, yücelik duygumuza seslenilir. İşte aradaki büyük fark bence budur.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Klasisizm - Romantizm
B) Realizm - Romantizm
C) Realizm - Sembolizm
D) Natüralizm - Sembolizm
E) Klasisizm - Natüralizm

AYT - 2020

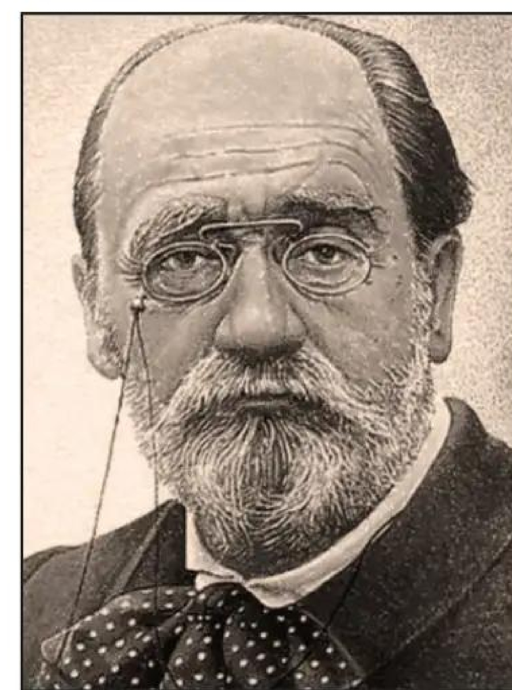
d. Realizm (Gerçekçilik)

Flaubert

Dostoyevski

- 18. yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da romantizme tepki olarak ortaya çıkan akımın kurucuları Balzac ve Flaubert'tir.
- Hayal ve duygunun yerini gerçek ve gözlem almıştır.
- Daha çok öykü ve roman türünde etkili olan akımın sanatçıları "sanat için sanat" ilkesine bağlı kalmıştır.
- Sanat eserinin tek vazifesinin insan ve toplum gerçekliğini dile getirmek olduğunu belirtmiştir.
- Pozitivizm (olguculuk) düşüncesinin kaynaklık ettiği akımın yazarları, anlatımlarında hayale kapılmamış ve hakikatten ayrılmamaya özen göstermişlerdir.
- Anket yöntemini kullanmışlar ve gözleme sık sık başvurmuşlardır.
- Çevre betimlemesine önem vermişler, gerçekçi tasvirler yapmışlardır.
- Kahramanlar, sıradan insanlardan seçilmiştir.
- Realist yazarlar, eserlerinde kendilerini gizlemişler ve olay örgüsünde tesadüflere yer vermemişlerdir.
- Biçim güzelliğine, üslup sağlamlığına önem verilmiş ve estetik anlatım benimsenmiştir.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Flaubert, Turgenyev, Balzac, Gogol, Dostoyevski, Tolstoy, Stendhal, Dickens, Mark Twain, Daniel Defoe, Çehov, Gorki, Şolohov, Hemingway, Jack London
- Akımın Türk edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Recaizade Mahmut Ekrem, Sami Paşazade Sezai, Halit Ziya Uşaklıgil, Ahmet Rasim, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin, Refik Halit Karay, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Memduh Şevket Esendal, Tarık Buğra, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Yaşar Kemal

e. Natüralizm (Doğalcılık)

Emile Zola

John Steinbeck

- 19. asırda Fransa'da ortaya çıkan akımın kurucusu Emile Zola'dır.
- Realizmin ileri aşaması sayılan akımda gözlemin yanı sıra bilimsel deney ve araştırma yöntemleri edebiyata uyarlanmıştır.
- Natüralist yazarlar determinizmi (neden-sonuç ilgisi) bireye ve topluma uygulayarak edebiyatı laboratuvar ortamına sokmuşlardır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Natüralizmde kahramanların davranışlarında soyaçekim ve çevrenin etkisi üzerinde durulmuştur.
- Bu akımda çevre betimlemelerine önem verilmiş ve realizmden farklı olarak kahramanlar bulunduğu sosyal tabakaya uygun konuşturulmuş, sokağın dili edebiyata ilk kez alınmıştır.
- Realizmden bir diğer farklı yönü ise hayatın bütün olumsuzluklarının işlenmesidir.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:

  - Emile Zola, Alphonse Daudet, Maupassant, John Steinbeck, Goncourt Kardeşler, Henrik İbsen

- Akımın Türk edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:

  - Beşir Fuat, Nabizade Nazım, Hüseyin Rahmi Gürpınar

ÖRNEK 2 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Roman yazarı, bilimsel metotları uygulayan bir deneycidir. O, sadece gözlem yapılarak öğrenilebilecek şartları kaydetmez, bireyin çevre şartlarıyla mücadelesini sebep sonuç ilişkisi içinde vererek başlangıçta oluşturduğu hipotezi ispatlamak zorundadır. Onun için en önemli şey, insan tabiatını objektif bir biçimde gözlemlemek, belli biyolojik kalıtımla doğan bir kişinin belli sosyoekonomik şartlar içinde kaderinin ne olacağını incelemektir.

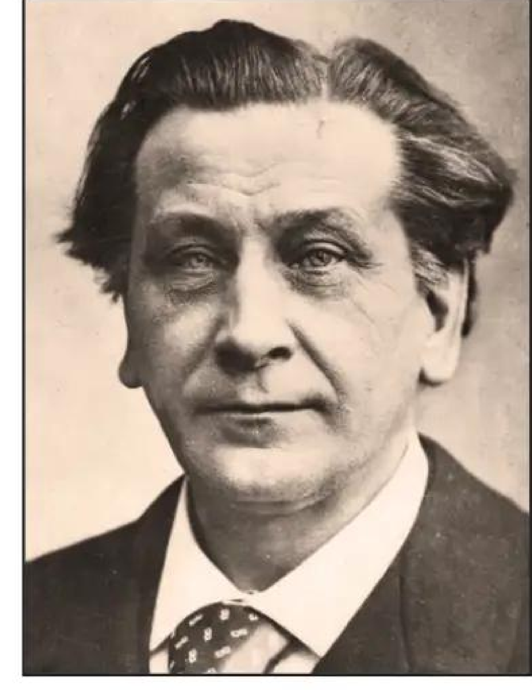
Bu parçada söz edilen edebî akım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Romantizm
B) Realizm
C) Natüralizm
D) Sembolizm
E) Sürrealizm

AYT - 2018

f. Parnasizm (Şiirde Gerçekçilik)

Theodore de Banwille

François Coppee

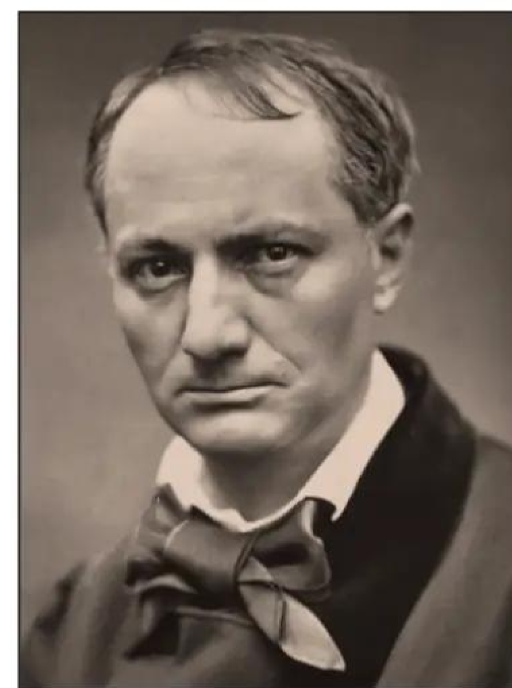
- Hayalci ve duygusal romantik şiire tepki olarak doğmuştur.
- Realizmin şiire uygulanmış biçimidir.
- Akımın kurucusu Theophile Gautier'dir.
- Eski Yunan ve Latin uygarlığının önemsendiği bu akımın mensupları "Sanat, sanat içindir." anlayışına bağlıdır.
- Duygusallık ile hayalcilikten uzak durulmuş ve gözlemler nesnel olarak yansıtılmıştır.
- Şekil kusursuzluğuna önem verilmiş ve ritim, müzikalite, ölçü, uyak gibi ahenk unsurları önemsenmiştir.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:

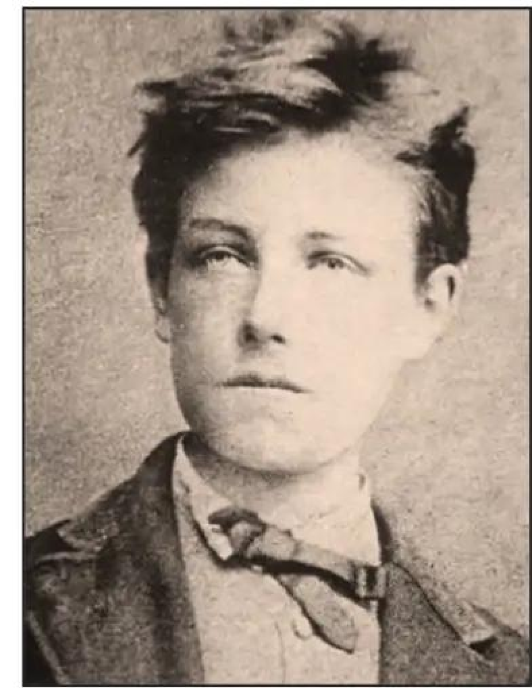
  - Theophile Gautier, Theodore de Banville, Lisle le Conte, Jose Maria de Heredia, François Coppee, Sully Prodhomme

- Akımın Türk edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:

  - Cenap Şahabettin, Tevfik Fikret, Yahya Kemal Beyatlı

g. Sembolizm (Simgecilik)

Charles Baudelaire

Arthur Rimbaud

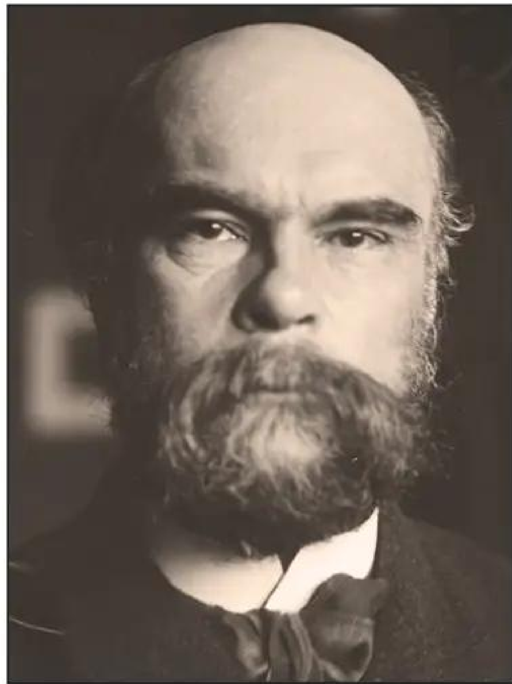
- 19. yüzyılda Fransa'da parnasizme tepki olarak ortaya çıkan akımın öncüsü Baudelaire'dir.
- Kapalı ve simgesel anlatımın benimsendiği bir şiir akımıdır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Mecazlı anlatımlara ve imgeli söyleyişlere ağırlık verilmiştir.
- Sembolist şairler, anlamı açık olarak ortaya koymadıkları için bu akımın etkisiyle yazılan bir şiiri okuyan her kişi ondan farklı anlamlar ve yorumlar çıkarabilmiştir.
- Sembolizme göre şiir anlaşılmak için değil, duyulmak içindir.
- Sembolist şairler, şiiri müziğe yaklaştırmış ve şiirde anlamı geri plana itmişlerdir.
- Güzelliği, anlam kapalılığında aramış ve ağır bir dil kullanmışlardır.
- Genelde hayal kırıklığı, hüzün, ölüm, gerçeklerden kaçış gibi karamsar temaları işlemişlerdir.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud, Paul Verlaine, Stephan Mallarme, Paul Valery
- Akımın Türk edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Ahmet Haşim, Cenap Şahabettin, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Necip Fazıl Kısakürek

h. Empresyonizm (İzlenimcilik)

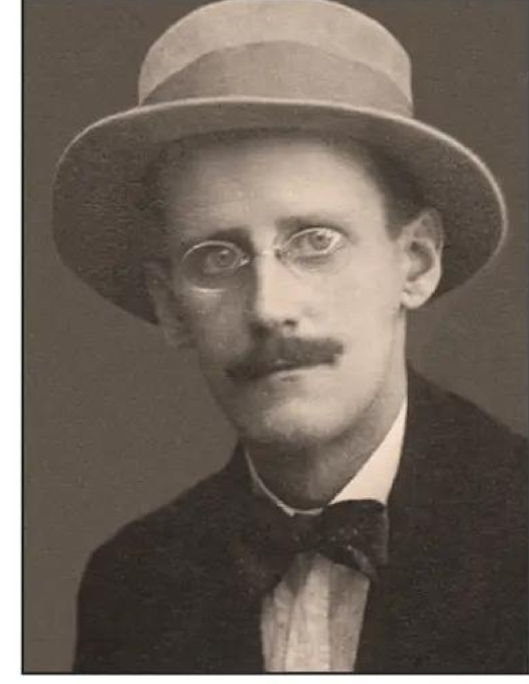

Paul Verlaine

Maria Rilke

- Dış gerçekliğin sanatçının iç dünyasında bıraktığı izlenimi ve etkileri ortaya koymayı amaçlayan bu akım, 19. yüzyılın son çeyreğinde parnasizme tepki olarak ortaya çıkmıştır.
- “Sanat, sanat içindir.” ilkesine uyulmuştur, dış dünya olduğu gibi anlatılmamıştır.
- Öznel bir tutum benimsenmiş, soyut tasvir ve betimlemelere ağırlık verilmiştir.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Maria Rilke
- Akımın Tük edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Ahmet Haşim, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı

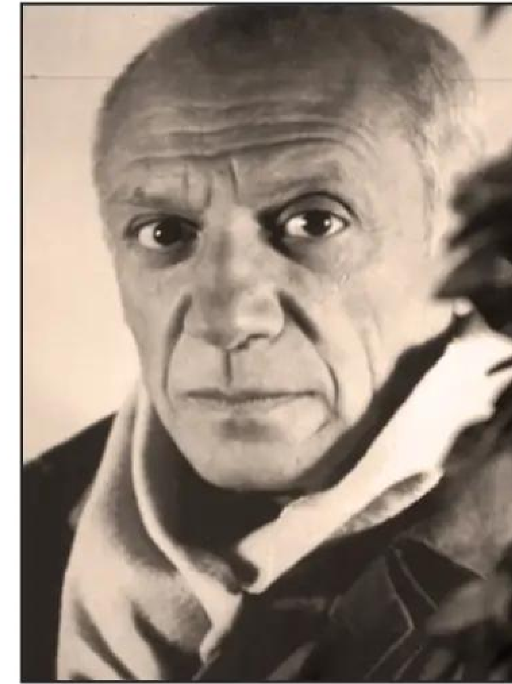
ı. Ekspresyonizm (Dışavurumculuk)

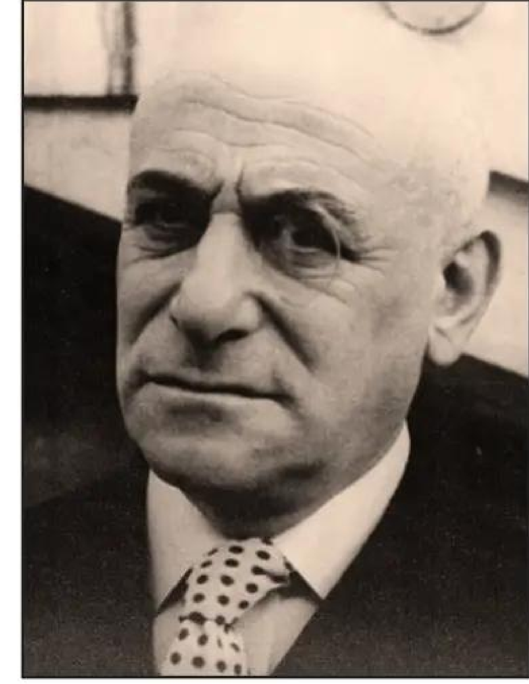

Franz Kafka

James Joyce

- 20. yüzyılın başında empresyonizme tepki olarak doğan bu akım, sanatçının kendi iç dünyasını dışa vurmasını amaçlayan, bireyselci bir edebiyat hareketidir.
- Geleneksel kuralların dışına çıkılan ekspresyonizmde dış dünyaya iç gözlemlerin tesiri yansıtılmıştır.
- İnsanı duygularının yönettiğine inanılmış ve özellikle de korku duygusunun bireyi yönlendirdiği dile getirilmiştir.
- İnsan, hem çevresinden hem kendisinden soyutlanmış; bireyin derinliklerindeki gerçeklerin dışarıya çıkarılması amaçlanmıştır.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - James Joyce, Franz Kafka, T. S. Eliot, O’Neil

i. Kübizm

Pablo Picasso

Max Jacob

- 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan bu akım; önce resimde, sonra edebiyatta etkili olmuştur.
- Akımın ismi, Fransızcada geometrik bir şeklin adı olan “cube” (küp) sözcüğünden gelmektedir.
- Kübist edebiyatçılar, Picasso ve Cezanne gibi kübist ressamlardan yoğun biçimde etkilenmişlerdir.
- Her şeyin keskin çizgilerle ve geometrik şekillerle anlatılabileceği savunulmuş ve şiirlerde görsel unsurlardan yararlanılmıştır.
- Dünyaya ve nesnelere geleneksel bakışın reddedildiği bu akımın resimdeki en önemli ismi Pablo Picasso olmuştur.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Max Jacob, Guillaume Apollinaire, Jean Cocteau

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

j. Dadaizm (Kuralsızlık)

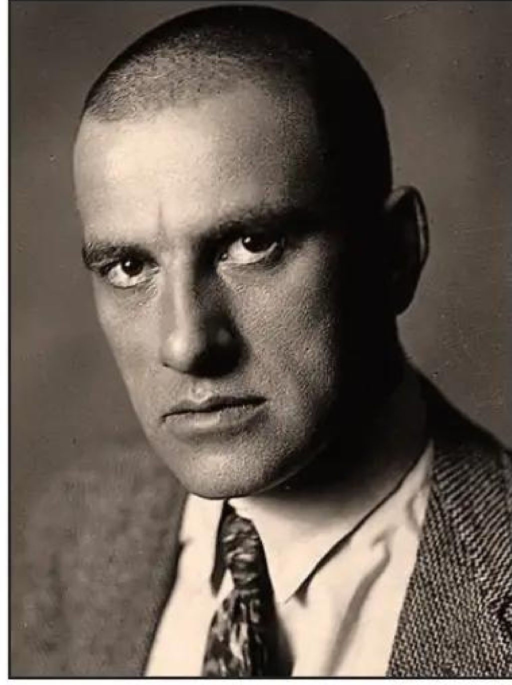

Tristan Tzara

Francis Picabia

- Birinci Dünya Savaşı'nın bunalımlarından doğan dadaizm, sanatta bütün kuralları reddeden bir akımdır.
- Akımın öncüsü olan TristanTzara'nın sözlükten rastgele belirlediği "dada" sözcüğünden adını alır.
- Kuralsızlığın kural edinildiği bu akımda eskiye ait her şeyi yıkmak amaçlanır ve bu nedenle her türlü edebî akım ile geleneğe karşı çıkılır.
- Rastgele sözcüklerle şiirlerin oluşturulduğu bu akımda hiçbir edebiyat kuralı benimsenmemiştir.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Tristan Tzara, Louis Aragon, Paul Eluard, Francis Picabia

k. Fütürizm (Gelecekçilik)

Marinetti

Mayakovski

- Sanayileşme ve makineleşmenin edebiyata aktarılmasını isteyen bir edebiyat akımıdır.
- Hız, dinamizm ve makineleşme önemsenmiş; teknik terimler ile makine sesleri şiire alınmıştır.
- Bu akıma göre, geleceğin güzelleşmesi, bilim ve teknolojinin gelişmesiyle gerçekleşecektir.
- Geleneksel konu ve biçimler terk edilmiş, serbest biçimler denenmiş, ölçü ve uyak kaldırılmış, his ve hayalin yerini makine gürültüleri almıştır.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Marinetti, Mayakovski
- Akımın Türk edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Nazım Hikmet

l. Sürrealizm (Gerçeküstücülük)

Andre Breton

Louis Aragon

- Bilinçaltının sırlarla dolu karanlık dünyasını edebiyatın konusu yapmak isteyen edebiyat akımıdır.
- Özellikle şiirde etkili olan bu akım, psikanalist anlayışın kurucusu olan Sigmund Freud'un fikirlerine yaslanır.
- Andre Breton tarafından sistemleştirilen bu akımda gerçeğin bilinçaltında olduğu kabul edilmiş, sanat ve edebiyatta önemli olanın insanın bilinçaltına inmek olduğu belirtilmiştir. Sürrealizme göre, bilinçaltını açığa çıkarmanın yolu rüya, hipnoz ve mizah olmuştur.
- Yerleşik sanat kurallarına ve ahlaki değerlere karşı çıkan sürrealistler; akıl, mantık ve geleneği reddetmiştir.
- Bilinçaltı edebî eserin biricik kaynağı olarak değerlendirilmiş, noktalama işaretlerine ve yazım kurallarına karşı çıkılmış, rüya ve hayal ön plana çıkarılmıştır.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Andre Breton, Paul Eluard ve Louis Aragon
- Akımın Türk edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Garipçiler ve İkinci Yeniciler

m. Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk)

Jean Paul Sartre

Albert Camus

- İkinci Dünya Savaşı'nın yıkımlarından doğan bu akımda insanın varoluş probleminin edebiyat aracılığıyla işlenmesi amaçlanmıştır.
- Varoluşçu edebiyat, bunalım ve karamsarlık edebiyatıdır; yalnızlık, iletişimsizlik, huzursuzluk ve yabancılaşma konu edilmiştir.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- İkinci Dünya Savaşı'nın yıkımlarından doğan bu akımda insanın varoluş probleminin edebiyat aracılığıyla işlenmesi amaçlanmıştır.
- Bireyin kimlik edinme sorununun ele alındığı akımın edebiyattaki en tanınmış temsilcisi Jean Paul Sartre'dır.
- Egzistansiyalizmde tepkileri tahmin edilemeyen kahramanlar anlatılmış, kapalı ve anlaşılması zor bir dil kullanılmıştır.
- Merak unsuruna, genellemelere dayanan tip ve karakterlere yer verilmemiştir.
- Akımın dünya edebiyatındaki temsilcileri şunlardır:
  - Andre Gide, Jean Paul Sartre, William Faulkner, Albert Camus, Simone de Beauvoir, Andre Malraux

ÖRNEK 3 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

XX. yüzyılın toplumlarda yarattığı travma ve güvensizlik hislerinin bir neticesi olarak ortaya çıkan bu akım, aklı reddederek hayal ve ötesini işlemeyi amaçlar. Sanatın pek çok alanında özellikle şiirde etkili olan bu akımın savunucularına göre akıl yoluyla kurulmuş sistemler ve düşünce biçimleriyle, bilinçaltının ortaya çıkması mümkün değildir. Bu yüzden akıl perdelemesinden kurtulup içinden geldiği gibi anlatmak, her türlü estetik ve ahlaki kaygıdan sıyrılıp düşüncelerini sağaltmak bu akımı benimseyen sanatçıların en önemli dayanağıdır. Sanatçılar bunu yaparken de rüyanın gücünden, daha önce ihmal edilen çağrışım biçimleri ve çıkarsız düşünceden yararlanarak tarif edilmesi ve anlaşılması zor imge, dil ve biçimlere başvurur.

Bu parçada söz edilen edebî akım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Egzistansiyalizm
B) Dadaizm
C) Sembolizm
D) Sürrealizm
E) Empresyonizm

AYT - 2022

ÖRNEK 4

Aşağıdaki eserlerin yazarlarını karşılarındaki boşluklara yazınız.

a. *Savaş ve Barış* : ....

b. *Wilhelm Tell* : ....

c. *Martin Eden* : ....

d. *Fareler ve İnsanlar* : ....

e. *Kırmızı ve Siyah* : ....

f. *Kötülük Çiçekleri* : ....

g. *Denemeler* : ....

h. *Buddenbrook Ailesi* : ....

ı. *Elektra* : ....

i. *Babalar ve Oğullar* : ....

ÖRNEK 5 — ÇIKMIŞ ÖSYM SORUSU

Bu akımın "gerçek" anlayışı bizi nesneleri olduğu gibi değil olması gerektiği gibi, nesnenin kendisini değil manalarını vermeye çalışan bir gerçekçilikle yüz yüze getirir. Bu da doğal olarak soyutlama ve simgelemenin kapısını aralar. Zira dışarıdan görünen gerçek, özgün olamaz. Gerçek bizim tarafımızdan yaratılmalıdır. Nesnenin anlamı onun görüntüsünün arkasında saklıdır. Bir olaya inanarak, onu düşleyerek veya belgeleyerek doyuma eremeyiz. Gerçeği sanatkârın iç dünyasında bulan ve bu sebeple iç gözlem üzerinde yoğunlaşan bu sanat akımı, doğal olarak bütünüyle ferdiyetçidir. Bu noktada insanı içinde yaşadığı toplumdan hatta kendinden bile soyutlar. Geriye sadece iç ben/ruh kalır.

Bu parçada söz edilen edebî akım aşağıdakilerin hangisidir?

A) Ekspresyonizm
B) Realizm
C) Natüralizm
D) Klasisizm
E) Egzistansiyalizm

AYT - 2021

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÖRNEK 6

Aşağıdaki sanatçıların hangi akımdan etkilendiğini karşısındaki boşluğa yazınız.

a. Emile Zola : ....

b. Andre Breton : ....

c. Victor Hugo : ....

d. Albert Camus : ....

e. Franz Kafka : ....

f. Honore de Balzac : ....

g. La Fontaine : ....

h. Jose Maria de Heredia : ....

ÖRNEK 7

Geçmişin edebî geleneklerinin reddedildiği bir edebî akımdır. Bu akımda edebiyat yapıtını anlamsal, dilsel ve yapısal endişelerden arındırmak hedeflenmiştir. Edebiyatta yerleşik kalınmış ve prensiplere karşı çıkılmıştır. Kurucusu Tristan Tzara olan bu akımda kuralsızlık, kural edinilmiştir.

Bu parçada sözü edilen edebî akım aşağıdakilerin hangisidir?

A) Ekspresyonizm B) Dadaizm

C) Kübizm D) Fütürizm

E) Empresyonizm

ÖRNEK 8

“Şiirde gerçekçilik” olarak değerlendirilen bu akımın şairleri, şekil güzelliğini oldukça önemsemişlerdir. Kelimelerin sıralanışına, mısraların dış yapısına, ritme dikkat etmişlerdir. Detaylı ve canlı tasvirlere girişmişlerdir. Vezin ve kafiyeyi ön plana çıkarmışlardır. Özellikle sone nazım biçimini kullanmışlardır.

Bu parçada sözü edilen sanatçılar arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) Mallarme B) Maria de Heredia C) Shakespeare

D) Charles Baudelaire E) Arthur Rimbaud

ÖRNEK 9

I. Anlatılan olaylara bir bilim insanı tavrıyla yaklaşırlar, deneysel yönteme başvururlar. (natüralizm)

II. Gözlemleri detaylı olarak ve tam bir gerçekçilikle ifade etmişlerdir. (realizm)

III. Yapıtlarının içeriklerini mitolojiden ve tarihten alarak Eski Yunan edebiyatının tesirinde kalmışlardır. (romantizm)

IV. Hızın üstünlüğünü ve makineleşme tutkusunu ifade etmişlerdir. (fütürizm)

V. İnsanın varoluşunu önemseyip bireyi özgürlükten alıkoyan her şeyi reddetmişlerdir. (egzistansiyalizm)

Yukarıdakilerin hangisinde açıklamayla ayraç içindeki akım uyuşmamaktadır?

A) II B) IV C) I D) V E) III

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Doğalcılık ve gerçekliğe olan ilgiye karşıt olarak gelişen sembolizm, hüznü ve melankoliyi temsil etmektedir. Akımın yayılmasında romantik şair Edgar Allan Poe'nun (I) şiirlerini Fransızca'ya çeviren Charles Pierre Baudelaire (II), Stephane Mallarme (III), Theodore de Banville (IV), Lisle Le Conte (V)'nin edebiyatçı kişiliklerinin etkisi yoğundur.

Bu parçadaki bilgi yanlışının giderilmesi için numaralanmış sanatçılardan hangileri parçadan çıkarılmalıdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV

D) III ve IV E) IV ve V

2. İtalya'da sıra dışı bir söylemle ortaya çıkan ----, müzik alanında ilklerin gerçekleştiği, avangart ve deneysel müziğin temellerinin atıldığı bir akım olması açısından önem taşımaktadır. Makineleşmenin değiştirmeye başladığı kültürel ve sosyal ortamın resim, heykel, şiir, tiyatro ve müzikteki bir yansımasıdır. Marinetti öncülüğünde gelişen akımın düşüncesi, 1909 yılında *Le Figaro* gazetesinde, manifestolarının yayımlanmasıyla sanat çevrelerine duyurulur. Kısa ömürlü bir akım olan bu edebî hareket, savaş çığırtkanlığı suçlamasıyla karşı karşıya kalmıştır. Akımın ilkeleri şöyle duyurulmuştur: "Edebiyat, durgunluk ve uyuşukluktan sıyrılmalıdır. Dünya, yeni bir güzellikle zenginleşip gelişmiştir. Bu güzellik de bilim ve teknolojidir. Yeni güzellik; sürattir, kuvvettir. Motoru güçle sarsılan ve homurdanan bir yarış arabası, kanatlı bir zafer heykelinden çok daha estetiktir."

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) dadaizm B) klasisizm C) fütürizm

D) egzistansiyalizm E) empresyonizm

3. **Aşağıdaki sanatçı-eser eşleştirmelerinden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Honore de Balzac - *Vadideki Zambak*

B) Victor Hugo - *Sefiller*

C) Puşkin - *Suç ve Ceza*

D) Jean Paul Sartre - *Bulantı*

E) Ernest Hemingway - *Silahlara Veda*

4.
- İnsanın iç tabiatı betimlenir.
- Konu değil, konunun işleniş şekli önemlidir.
- Anlatımda kusursuzluk amaçlanır.
- Akıl ve sağduyu öne çıkarılır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen edebî akım aşağıdakilerin hangisidir?

A) Natüralizm B) Realizm C) Romantizm

D) Klasisizm E) Kübizm

ÜçDörtBeş

5. **Aşağıdaki edebî akımların hangisinde hayal gücüne, duygulara, ak-kara çatışmasına ve her sınıftan insana yer verilmiştir?**

A) Romantizm B) Klasisizm C) Realizm

D) Natüralizm E) Parnasizm

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6. Stendhal, romanın yol boyunca gezdirilen bir ayna olduğuna inanmıştır. Döneminin birey ve toplum ilişkilerini süsten uzak, yalın ve sahici bir anlatımla vermiştir. Anlatılarında tarafsız bir tutumu ön plana çıkarmıştır.

Aşağıdakilerin hangisi, bu parçada sözü edilen sanatçıya aittir?

A) *Kırmızı ve Siyah*
B) *Notre Dame'ın Kamburu*
C) *Üç Silahşörler*
D) *Grazielle*
E) *Genç Werther'in Acıları*

7. **Aşağıdakilerin hangisinde parnasizmin temsilcileri bir arada verilmiştir?**

A) T.S. Eliot - Franz Kafka - James Joyce
B) Arthur Rimbaud - Verlaine - Stephan Mallarme
C) Theodore de Banville - François Coppee - Jose Maria de Heredia
D) Andre Breton - Paul Eluard - Luis Aragon
E) Albert Camus - Andre Gide - Pablo Neruda

8. 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan bu şiir akımının sanatçıları, bireyin psikolojik âlemine yönelmiş ve simgeler kullanarak dış dünyanın birey üzerindeki etkilerini anlatmışlardır. Şiirde ritm ve müzikaliteyi ön plana çıkarmışlardır. Anlam kapalılığına ve şiirin estetik boyutuna son derece önem vermişlerdir.

Bu parçada sözü edilen edebiyat akımının sanatçıları arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Mallarme
B) Baudelaire
C) Verlaine
D) Voltaire
E) Rimbaud

9.

	Yazar	Eser	Akım
I.	Dostoyevski	*Kumarbaz*	Realizm
II.	Baudelaire	*Kötülük Çiçekleri*	Sembolizm
III.	Çehov	*Vişne Bahçesi*	Romantizm
IV.	Emile Zola	*Meyhane*	Natüralizm
V.	Moliere	*Gülünç Kibarlar*	Klasisizm

Yukarıdaki yazar, eser ve temsil ettiği akım eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Bu akımın ana ilkesi sanatçının his ve hayale kapılmadan sosyal hakikatleri objektif olarak yansıtmasıdır. Bu noktada belgelere dayanma ve gözlem öne çıkmaktadır. Gözlemde bulunun edebiyatçı, anlatımına his ve fikirlerini karıştırmamalı, yansız tutumdan taviz vermemelidir. Bireyin analizinde çevreye önem verilmelidir. Birey, ait olduğu çevre ile birlikte değerlendirilmelidir. Kişi ve mekâna yönelik betimlemelerde detaylara girişilmelidir.

Bu parçada sözü edilen edebî akım aşağıdakilerin hangisidir?

A) Sembolizm B) Kübizm C) Klasisizm
D) Romantizm E) Realizm

11.
- Franz Kafka
- James Joyce
- T.S. Eliot

Yukarıda bazı temsilcileri verilen edebiyat akımı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ekspresyonizm B) Dadaizm C) Fütürizm
D) Egzistansiyalizm E) Kübizm

ÖDEVİNİZ AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 3
78., 79., 80 ve 81. sayfalardaki Ödev Testi - 1-A, 1-B

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

İLKLER

a. Türk Edebiyatında İlkler

- Türk edebiyatının ilk yazılı ürünleri olan *Göktürk* (*Orhun*) *Yazıtları*, aynı zamanda ilk söylev (hitabet) ve ilk hatıra örneğidir.
- İlk Türk şair, Aprınçor Tigin'dir.
- İlk Türk yazarı, Yollug Tigin'dir.
- Türk edebiyatının ilk sözlüğü, *Divanu Lugati't-Türk*'tür.
- İlk mesnevimiz, ilk siyasetnamemiz ve aruzla yazılan ilk eserimiz *Kutadgu Bilig*'dir.
- Edebiyatımızın ilk şairler tezkiresi, *Mecâlisü'n-Nefais*'tir, bu kitap aynı zamanda ilk edebiyat tarihi kabul edilmektedir.
- Türk edebiyatının ilk mutasavvıf şairi Ahmet Yesevî, tasavvuf edebiyatının da ilk eseri *Divan-ı Hikmet*'tir.
- İlk gezi yazısı örneği, Seydi Ali Reis'in *Miratü'l-Memâlik*'idir.
- İlk fabl örneği, Şeyhi'nin *Harnâme*'sidir.
- İlk roman çevirisi, Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon'dan çevirdiği *Telemak*'tır.
- Türk edebiyatının ilk yerli romanı, Şemsettin Sami'nin yazdığı *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*'tır.
- İlk edebî romanımız, Namık Kemal'in *İntibah*'ıdır.
- İlk tarihî romanımız, Namık Kemal'in *Cezmi*'sidir.
- İlk köy romanımız, Nabizade Nazım'ın *Karabibik*'idir.
- İlk realist romanımız, Recaizade Mahmut Ekrem'in *Araba Sevdası*'dır.
- Nabizade Nazım'ın *Zehra*'sı, ilk psikolojik roman denemesidir.
- Mehmet Rauf'un *Eylül*'ü, ilk psikolojik romandır.
- Halit Ziya Uşaklıgil'in *Mai ve Siyah* ve *Aşk-ı Memnu* romanları, Batılı anlamdaki ilk roman örneklerimizdir.
- İlk polisiye roman, Ahmet Mithat'ın *Esrar-ı Cinâyât* adlı eseridir.
- İlk macera romanı, Ahmet Mithat'ın *Hasan Mellah* adlı eseridir.
- İlk postmodern roman, Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar*'ıdır.
- Köyden kente göçü ilk kez işleyen yazar, Orhan Kemal'dir.
- İlk kadın romancı, Fatma Aliye Hanım'dır.
- Modern Türk edebiyatımızda ilk hikâye denemesi, Emin Nihat Bey'in *Müsameretnâme*'sidir.
- İlk hikâye kitabı, Ahmet Mithat Efendi'nin *Letaif-i Rivâyât*'ıdır.
- Batılı tekniğe uygun ilk kısa hikâyeler, Samipaşazade Sezai'nin *Küçük Şeyler*'idir.
- İlk tiyatro tercüme ve uyarlamaları, Ahmet Vefik Paşa tarafından yapılmıştır.
- Türk edebiyatında yazılan ilk tiyatro, Şinasi'nin *Şair Evlenmesi*'dir.
- Türk edebiyatında sahnelenen ilk tiyatro, Namık Kemal'in *Vatan yahut Silistre*'sidir.
- İlk epik tiyatro örneği, Haldun Taner'in kaleme aldığı *Keşanlı Ali Destanı*'dır.
- Aruzla yazılan ilk oyun, Abdülhak Hamit Tarhan'ın *Eşber*'idir.
- Heceyle yazılan ilk oyun, Abdülhak Hamit Tarhan'ın *Nesteren*'idir
- İlk eleştiri, Namık Kemal'in *Tahrib-i Harabat*'ıdır.
- İlk makale örneği, Şinasi'nin *Tercüman-ı Ahvâl Mukaddime*'sidir.
- İlk özel gazete, Şinasi ile Agah Efendi'nin beraber çıkardığı *Tercüman-ı Ahvâl*'dir.
- İlk resmî gazete, *Takvim-i Vekayi*'dir.
- İlk yarı resmî gazete, *Ceride-i Havadis*'tir.
- Türk edebiyatındaki ilk uyaksız şiir, Abdülhak Hamit Tarhan'ın yazdığı *Validem*'dir.
- Divan edebiyatının ilk şairi, Hoca Dehhanî'dir.
- Türk edebiyatının ilk mensur şiir örneklerini Halit Ziya Uşaklıgil yazmıştır.
- Türk edebiyatının ilk pastoral şiiri, Abdülhak Hamit Tarhan'ın *Sahra* adlı eseridir.
- İlk antoloji, Ziya Paşa'nın *Harabat*'ıdır.
- İslami Dönem Türk edebiyatının ilk destanı, *Satuk Buğra Han Destanı*'dır.
- Yunus Emre, divan sahibi ilk sanatçıdır.
- Şeyyat Hamza'nın *Yusuf u Züleyha*'sı, edebiyatımızın ilk aşk mesnevisidir.
- Süslü nesrin ilk temsilcisi, Sinan Paşa'dır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- Ali Şir Nevaî, hamse sahibi unvanlı ilk sanatçıdır.
- İlk edebî mektup, Fuzulî'nin *Şikâyetnâme*'sidir.
- İlk tarafsız ve alfabetik tezkire, Latifî'nin yazdığı *Latifi Tezkiresi*'dir.
- Anadolu sahasında ilk şuara tezkiresi, Sehî Bey'in *Heşt Behişt*'idir.
- İlk şarkı örneklerini yazan sanatçı Nailî'dir.
- *Vankulu Lügati*, matbaada basılan ilk kitaptır.
- Noktalama işaretlerini kullanan ilk sanatçı, İbrahim Şinasi'dir.
- İlk köy şiiri, Muallim Naci'nin *Köylü Kızların Şarkısı*'dır.
- İlk mizah dergisi, Teodor Kasap'ın *Diyojen*'idir.
- İlk edebî beyanname, *Fecriâti Beyannamesi*'dir.
- Sone, ilk kez Süleyman Nesip tarafından kullanılmıştır.
- Anjambman, ilk kez Tevfik Fikret tarafından kullanılmıştır.
- Çocuklar için yazılan ilk şiir kitabı, Tevfik Fikret'in yazdığı *Şermin*'idir.
- "Millî Edebiyat" ifadesi, ilk kez *Genç Kalemler* dergisinde kullanılmıştır.
- Batılı anlamda ilk edebiyat tarihçisi, Mehmet Fuat Köprülü'dür.
- Tiyatroda ilk kadın oyuncu Afife Jale'dir.

b. Dünya Edebiyatında İlkler

- En eski destan, Sümerlere ait olan *Gılgamış*'tır.
- İlk hikâye, İtalyan sanatçı Boccacio'nun yazdığı *Decameron*'dur.
- İlk roman, İspanyol sanatçı Cervantes'in yazdığı *Don Kişot*'tur.
- İlk tarihî roman, İngiliz yazar Walter Scott'un yazdığı *Waverley*'dir.
- Deneme türündeki ilk eser, Fransız sanatçı Montaigne'in *Denemeler*'idir.
- Komedya türünün ilk büyük ustası, Yunan sanatçı Aristophanes'tir.
- Tragedya türünün ilk büyük ustası, Yunan sanatçı Aiskhylos'tur.
- Dram türünün öncü ismi, Fransız sanatçı Victor Hugo'dur.
- Batı edebiyatında ilk fabl, Yunan sanatçı Aisopos'un *Ezop Masalları*'dır.
- Doğu edebiyatında ilk fabl, Hintli sanatçı Beydeba'nın *Kelile ve Dimne*'sidir.

ÖRNEK 1

Türk edebiyatında ilkler ile ilgili aşağıdaki cümlelerin hangisinde yanlış bilgi verilmiştir?

A) İlk İslami Türk destanı, *Türeyiş*'tir.

B) İlk Türk yazar, Yollug Tigin'dir.

C) Sahnelenen ilk tiyatro, Namık Kemal'e aittir.

D) Doğu edebiyatının ilk fablı, *Kelile ve Dimne*'dir

E) Dünyada ilk öykü kitabı, İtalyan edebiyatında oluşturulmuştur.

ÖRNEK 2

Aşağıdaki yargılardan yanlış olanları "X" **ile belirtiniz.**

a. ( ) İlk yerli romanımız, Namık Kemal tarafından kaleme alınmıştır.

b. ( ) İlk özel gazetemiz, *Takvim-i Vekayi*'dir.

c. ( ) Edebiyatımızdaki ilk kafiyesiz şiir, Abdülhak Hamit Tarhan'ın kaleme aldığı *Validem* şiiridir.

d. ( ) Dünya edebiyatının ilk romanını Boccacio yazmıştır.

e. ( ) Seydi Ali Reis'in *Miratü'l-Memâlik* adlı yapıtı, Türk edebiyatındaki ilk gezi yazısı örneğidir.

f. ( ) Türk edebiyatının ilk mutasavvıf şairi Hoca Ahmet Yesevî'dir.

g. ( ) İlk hikâye denemesi Emin Nihat Bey'in *Letaif-i Rivâyât*'ıdır.

h. ( ) Dram türünün kurucusu Aristophanes'tir.

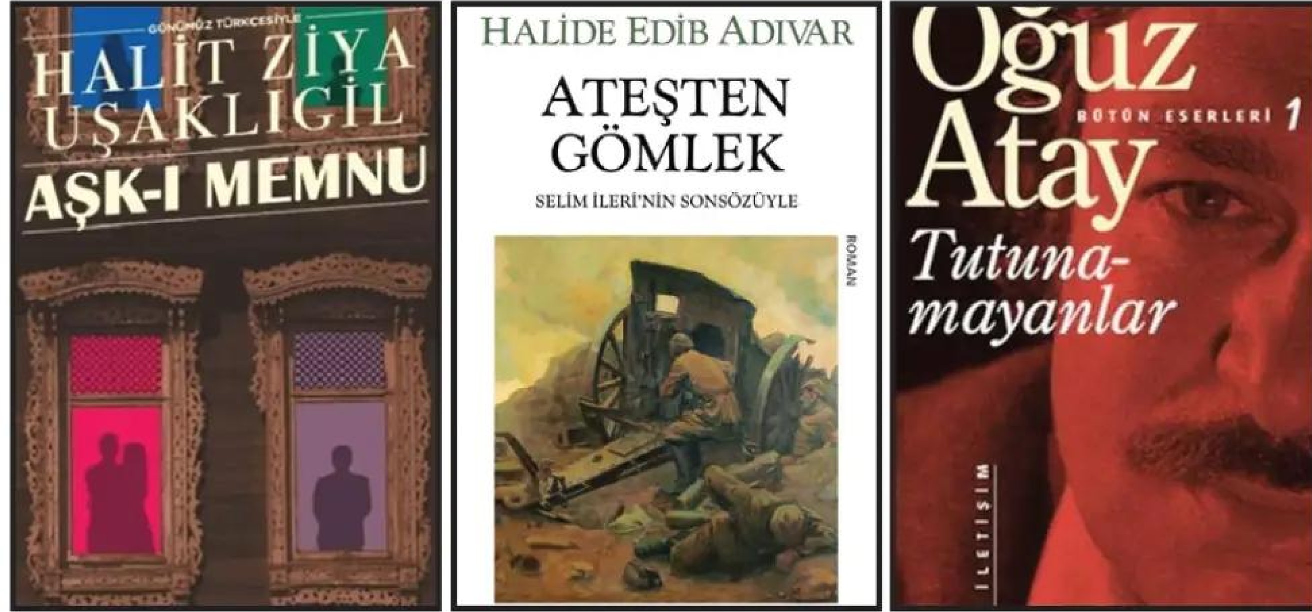
@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

ÜçDört Beş

ROMAN ÖZETLERİ

a. Türk Edebiyatında Roman Özetleri

- ***Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat***: Şemsettin Sami'nin bu eseri, Türk edebiyatının ilk yerli romanıdır. *Hadika* gazetesinde tefrika (bölümler) hâlinde yayımlanır. Romanda Talat Bey ile Fitnat Hanım'ın aşkı konu edilir. Dönemin kadın-erkek ilişkilerine değinilir. Kadının toplumsal hayattaki yeri, eğitimi, görücü usulü evlenmesi ele alınır.

- ***İntibah***: Türk edebiyatının ilk edebî romanıdır. Namık Kemal tarafından sanatlı bir üslupla kaleme alınan romanda anlatılanlar, Çamlıca ve Beyoğlu'nda geçer. Ali Bey ile Mahpeyker arasındaki aşktan hareketle yanlış kadına âşık olma ve kıskançlık teması ele alınır. Eserde son pişmanlığın yarar sağlamayacağı mesajı ortaya konur.

- ***Cezmi***: Edebiyatımızın ilk tarihî romanıdır. Namık Kemal'in bu romanında İslam birliği ideali işlenir. Olaylar Kırım ve İran'da geçer. Vatan aşkıyla dolu bir asker olan Cezmi'nin yaşadıkları anlatılır. Adil Giray, Perihan, Şehriyar, Cezmi ve Abbas romandaki diğer kahramanlardır.

- ***Felâtun Bey ile Râkım Efendi***: Ahmet Mithat Efendi, Doğu-Batı çatışması ve yanlış Batılılaşma konusunun işlendiği bir romandır. Romanın başkahramanlarından Felâtun, Batı; Râkım ise Doğu medeniyetini simgeler. Romanın sonunda Râkım Efendi kazanırken Felâtun Bey kaybeder. Felâtun Bey, Türk romanındaki alafranga tipin öncülerindendir.

- ***Araba Sevdası***: Recaizade Mahmut Ekrem'e ait bu yapıt, Türk edebiyatının ilk realist romanıdır. Yanlış Batılılaşma ele alınmıştır. Romanda başkahraman Bihruz Bey üzerinden taklitçi, mirasyedi, Batı özentisi alafranga züppe tipi eleştirilmiştir. Romanda anlatılanlar, Bihruz Bey'in Periveş'e olan aşkı etrafında şekillenir. Merkezinde aşk ve entrikanın olduğu hadiseler Çamlıca ve Beyoğlu gibi semtlerde yaşanır.

- ***Sergüzeşt***: Samipaşazade Sezai'nin tek romanıdır. Romanda kölelik, esaret ve cariyelik eleştirilmiştir. Şahıslar, realist bakış açısıyla tasvir edilmiştir. Olayların Mısır ve İstanbul'da geçtiği eserde Kafkaslardan esir olarak getirilen Dilber'in hikâyesi konu edilir.

- ***Karabibik***: Nabizade Nazım'ın bu eseri, Türk edebiyatının ilk köy romanıdır. Romanda Anadolu gerçeklerine ilk defa yer verilir. Şahıslar, yöresel ağız özelliklerine göre konuşturulur. Olaylar Antalya'nın Kaş ilçesindeki Beymelik köyünde geçer. Karabibik, Koca İmam, Yosturoğlu, Huri ve Hüseyin romanın başkahramanlarıdır.

- ***Zehra***: Türk edebiyatının ilk psikolojik roman denemesidir. Nabizade Nazım'ın romanlarındandır. Romana adını veren Zehra, hasta ve kıskanç bir tiptir. Zehra'nın Suphi ile evliliği, kocasını Sırrıcemal adında hizmetçi kızdan kıskanması, Suphi'nin Sırrıcemal ile yaşamaya başlaması, Zehra'nın intikam hırsıyla hareket etmesi anlatılır.

- ***Mai ve Siyah***: Halit Ziya Uşaklıgil'in bu romanında Ahmet Cemil adında genç bir şairden hareketle Servetifünun neslinin ideal şair tipi yansıtılır. Dönemin edebiyat ve sanat ortamına ayna tutulan romanda olaylar İstanbul'da geçer. Lamia, Hüseyin Nazmi romandaki diğer başkişilerdir. Eser, bir tür nesil romanıdır.

- ***Aşk-ı Memnu***: Yasak aşk konusunun işlendiği bu romanda Halit Ziya, genç ve güzel bir kadın olan Bihter'in zengin fakat yaşlı kocası Adnan Bey'i, kocasının akrabası olan yakışıklı ve genç Behlül ile aldatmasını anlatır. Eserde realizm ve natüralizmin izleri vardır.

- ***Kırık Hayatlar***: Halit Ziya Uşaklıgil'in bu romanında evli bir doktor olan Ömer Behiç'in başından geçenler konu edilir. Ömer Behiç'in, eşi Vedide'yi Neyyir adlı bir kızla aldatması anlatılır.

- ***Eylül***: Türk edebiyatındaki ilk psikolojik roman örneğidir. Mehmet Rauf'un bu romanında olaylar Boğaziçi ve Beyoğlu'nda geçer. Romanın şahıs kadrosunu Necip, Suat ve Süreyya oluşturur. Suat Hanım ile Süreyya Bey'in mutlu yaşamlarının aile dostları Necip Bey'in konağa gelişi ile bozulması anlatılır.

- ***Gönül Hanım***: Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun bu romanında Turancılık ideolojisi işlenir. Eser, bu yönüyle tezli roman örneği taşımaktadır. Romanda I. Dünya Savaşı'nda Ruslara esir düşen bir askerin rehber bir Tatar kıza gönlünü kaptırması anlatılır. Roman, *Orhun Yazıtları*'ndan parçaların yer aldığı ilk romandır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- ***Kiralık Konak***: Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun bu romanında farklı nesilleri temsil eden Naim Efendi ile Seniha arasındaki kuşak çatışması ele alınır. Naim Efendi, kızı Sakine, torunu Seniha ve Cemil ile damadı Servet Bey aynı konakta hayatlarını devam ettirmektedir.

- ***Hüküm Gecesi***: Yakup Kadri, bu romanında 1908-1911 yılları arasındaki siyasi olayların yanı sıra İttihat ve Terakki ile muhalefet arasındaki siyasi çekişmeleri anlatır.

- ***Sodom ve Gomore***: Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun bu yapıtında İstanbul'un işgal yıllarındaki durumu anlatılır. Romanda Kaptan Jackson Reed, Leyla ve Necdet başkahramanlardır.

- ***Ankara***: Yakup Kadri'nin üç bölümden oluşan romanının ilk bölümünde savaş yıllarındaki Ankara anlatılır. İkinci bölümünde hürriyet yıllarındaki Ankara ele alınır. Üçüncü ve son bölümünde ise gençlerin durumu işlenir.

- ***Yaban***: Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun en önemli eserlerindendir. Romanda aydın kesim ile halk arasındaki kopukluğa değinilir. Ahmet Celal, elit ve aydın tabakayı temsil eder. Zaman, İstanbul ve İzmir'in işgal edildiği dönemdir.

- ***Bir Sürgün***: Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun bu yapıtında II. Abdülhamit Dönemi'nde Paris'e kaçan Jön Türkler konu edilir.

- ***Çalıkuşu***: Reşat Nuri Güntekin'in bu romanında Anadolu, gerçekçi ve gözleme dayalı bir bakış açısıyla anlatılmıştır. Roman, bir öğretmen olan Feride'nin yaşadıkları ve Kâmran ile aşkı üzerine kuruludur. Öğretmen Feride'nin Anadolu'da ortaya koyduğu eğitim mücadelesi işlenir.

- ***Yeşil Gece***: Reşat Nuri'nin bu romanında idealist bir öğretmen olan Şahin'in yaşadığı olaylar konu edilir. Romanda Atatürk Devrimleri ve Cumhuriyet ideolojisi savunulur.

- ***Acımak***: Reşat Nuri Güntekin'in bu romanında bir öğretmen olan Zehra küçük yaşlarda gördüğü eziyetlerden dolayı acıma hissini kaybeder. Babası Mürşit Efendi'nin günlüğünü okur. Sonrasında büyük bir değişim geçirir.

- ***Yaprak Dökümü***: Reşat Nuri'nin bu romanında yanlış Batılılaşma konusu işlenir. Romanda Ali Rıza Bey, eşi Hayriye Hanım, kızları Fikret, Leyla ile Necla, oğlu Şevket ve gelini Ferhunde'nin hayatı işlenir. Aile kurumundaki bozulma ele alınır.

- ***Yeni Turan***: Halide Edip Adıvar, bu romanında Türkçülük ideolojisini ele alır. İkinci Meşrutiyet ve sonrasındaki süreci işler. Asım Lütfi Bey, Samiye ve Oğuz romanın başkahramanlarıdır.

- ***Ateşten Gömlek***: Halide Edip Adıvar'ın bu romanında İzmir'in işgali ile başlayan sorunlar, karmaşa, Millî Mücadele'nin başlayıp zaferle neticelenmesi anlatılır. Peyami ve İhsan'ın Ayşe ile beraber Kuvayımillîye'ye katılıp Anadolu'ya geçmesi anlatılır.

- ***Vurun Kahpeye***: Halide Edip Adıvar'ın bu romanında ilerici-gerici ikilemi ve Kurtuluş Savaşı konu edilir. İstanbul'dan Anadolu'ya geçmiş idealist bir öğretmen olan Aliye'nin başından geçenler anlatılır. Ferit Paşa Hükûmeti yanlılarının Hacı Fettah öncülüğünde Feride'ye cephe alışları anlatılır.

- ***Sinekli Bakkal***: Halide Edip Adıvar'ın bu romanında olaylar II. Abdülhamit Dönemi'nde geçer. Eserdeki ana tema, Doğu-Batı çatışmasıdır. Doğu'yu Emine ve Tevfik'in kızları olan Rabia, Batı'yı ise piyano öğretmeni Peregrini temsil eder.

- ***Efruz Bey***: Ömer Seyfettin'in bu eserinde olaylar II. Meşrutiyet sonrasında geçmektedir. Eserin kahramanı olan Efruz Bey'in alafranga yaşamına vurgu yapılmıştır.

- ***Şık***: Hüseyin Rahmi Gürpınar bu romanında Batılılaşmayı yanlış anlayan, alafranga züppe tipini eleştirir. Alafrangalığa özenen Şâtırzade Şöhret Bey'in başından geçenler konu edilir.

- ***Şıpsevdi***: Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bu romanında Batılılaşmayı yanlış anlayan, kendi değerlerine yabancılaşmış alafranga züppe tipi eleştirilir. Meftun Bey'in kendisine piyango çıktığı yalanını yayarak zengin komşusu Kasım Efendi'nin kızı Rabia ile evlenmek istemesi anlatılır.

- ***Mürebbiye***: Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bu yapıtında yanlış Batılılaşmanın yanı sıra konak ve yalı hayatındaki bozulma işlenir. Dehri Efendi, küçük çocukları için Anjel adında bir mürebbiye tutar. Anjel, konaktakileri baştan çıkarır.

- ***Üç İstanbul***: Mithat Cemal Kuntay'ın bu romanında istibdat, İttihat ve Terakki, Mütareke olmak üzere İstanbul'un üç dönemi; Avukat Adnan'ın hayat hikâyesinden yola çıkılarak anlatılır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

İLKLER VE ROMAN ÖZETLERİ

- ***Ayaşlı ve Kiracıları***: Memduh Şevket Esendal'ın bu romanında Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki Ankara'nın toplumsal ve siyasal durumu ele alınır. Ayaşlı İbrahim Efendi'nin apartmanındaki kiracılardan hareketle Cumhuriyet'in ilk yılları anlatılır.

- ***Kuyucaklı Yusuf***: Sabahattin Ali'nin bu eseri, toplumcu romanın ilk örneklerindendir. Olaylar, Aydın'ın Kuyucak ilçesinde Nazilli Kaymakamı Selahattin Bey'in anne ve babasını yitiren Yusuf'u evlat edinmesiyle başlar. Romanda Yusuf ile Muazzez'in aşkı işlenir.

- ***Bereketli Topraklar Üzerinde***: Orhan Kemal'in bu romanında İflahsızın Yusuf, Pehlivan Ali ve Köse Hasan romanın başkahramanlarıdır. Çukurova'ya çalışmaya giden üç köylünün yaşadıkları konu edilir.

- ***Eskici ve Oğulları***: Orhan Kemal'e ait eserde Tarımda makineleşme sürecindeki bir ailenin dağılışı üzerinde durulur.

- ***Baba Evi***: *Küçük Adamın Romanı* adlı serinin (*Baba Evi*, *Avare Yıllar*, *Cemile*) ilk kitabıdır. Orhan Kemal bu romanında kendi çocukluk yıllarını merkeze alır.

- ***İnce Memed***: Yaşar Kemal'in bu eseri bir köy romanıdır. Çukurova'nın anlatıldığı bu eserde yoksulluk, geri kalmışlık, ağa-köylü çatışması gibi temalara yer verilmiştir. Toplumcu gerçekçi bakış açısıyla kaleme alınan romanda İnce Memed'in komşu kızı Hatçe'yi sevmesi, Hatçe'yi yeğeniyle evlendirmek isteyen Abdi Ağa'ya başkaldırması işlenir.

- ***Teneke***: Yaşar Kemal, ağa-köylü çatışmasına son vermek isteyen Fikret Irmaklı adında genç bir kaymakamın yaşadıklarını konu etmiştir.

- ***Esir Şehrin İnsanları***: Kemal Tahir'in bu romanında I. Dünya Savaşı sırasında İstanbul'daki aydınların durumu konu edilir.

- ***Köyün Kamburu***: Kemal Tahir'in köy ve köylünün natüralist yaklaşımla irdelendiği romanıdır.

- ***Yorgun Savaşçı***: Kemal Tahir'in bu eserinde Kurtuluş Savaşı ve Kuvayimillîye hareketi anlatılır. Osmanlı devlet düzeni ele alınır. Yazarın Doğu-Batı çatışmasına dair görüşlerine yer verilir. Topçu Cemil, romanın başkişisidir.

- ***Devlet Ana***: Kemal Tahir, bu romanında Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarını anlatmıştır.

- ***Yılanların Öcü***: Fakir Baykurt'un romanında olaylar Burdur'un Karataş köyünde geçer. Roman, *Irazca*'nın *Dirliği* ve *Kara Ahmet Destanı* ile bir üçlü oluşturur. Eserde Irazca Ana ile Kara Bayram'ın kişiliğinde köy yaşamı ve problemler işlenir.

- ***Aganta Burina Burinata***: Halikarnas Balıkçısı, eserinde deniz tutkusunu konu etmektedir. Denize tutkun olan Mahmut'un babasına rağmen denize açılması anlatılır.

- ***Tütün Zamanı***: Necati Cumalı'nın romanında Cemal ile Zeliş'in aşk öyküsü etrafında Urla'daki tarımsal faaliyetler anlatılır.

- ***Dokuzuncu Hariciye Koğuşu***: Peyami Safa'nın bu romanında hasta bir çocuğun psikolojik durumu konu edilir. Türk edebiyatının en önemli psikolojik romanlarındandır. Roman, yazarının gençliğinden izler barındırmaktadır. Bu yönüyle otobiyografiktir.

- ***Fatih-Harbiye***: Peyami Safa bu eserinde Şinasi, Neriman, Macit aşk üçgeninden hareketle Doğu-Batı çatışmasını anlatır.

- ***Matmazel Noraliya'nın Koltuğu***: Peyami Safa, bu eserinde tıp öğrenimi yaparken mistisizme yönelen Ferit'in yaşadıklarını anlatır.

- ***Huzur***: Ahmet Hamdi Tanpınar'ın bu eseri, aşkın ve huzursuzluğun romanıdır. Mümtaz ve Nuran'ın aşkının yanı sıra amansız bir hastalığa yakalanan İhsan'ın ölümü anlatılır.

- **Saatleri Ayarlama Enstitüsü:** Ahmet Hamdi Tanpınar, bu eserinde Doğu-Batı çatışmasını işlemiştir. Hayri İrdal'ın bir saatçinin yanına çırak olarak girmesi ve Halit Ayarcı ile tanışınca Saatleri Ayarlama Enstitüsünü kurması konu edilir.

- ***Küçük Ağa***: Tarık Buğra, bu eserinde Millî Mücadele'yi ve Çerkez Ethem birliklerinin yenilmesini anlatmıştır. Küçük Ağa ve Çolak Salih romanın başkişileridir.

- ***Osmancık***: Tarık Buğra, bu romanında Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini ve Osman Gazi'nin yaşamını konu etmiştir.

- ***Tutunamayanlar***: Oğuz Atay'ın bu romanında Turgut Özben, arkadaşı Selim Işık'ın hayatını araştırır. Roman, kişinin varoluşu ile ilgili bir başyapıttır. Eser, postmodern romanın öncü örneklerindendir.

- ***Beyaz Kale***: Orhan Pamuk, bu eserinde 17. yüzyılda esir düşen bir Venedikli ile bir Osmanlı bilim insanının hikâyesini anlatmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- ***Benim Adım Kırmızı***: Orhan Pamuk, bu romanında 16. asır Osmanlı nakkaşlarını konu etmiştir. Eser, bir aşk ve cinayet romanıdır.

- ***Anayurt Oteli***: Yusuf Atılgan, bu romanında yalnızlaşma teması üzerinde durmaktadır. Zebercet adlı otel kâtibinin ruh dünyası ele alınır.

- ***Aylak Adam***: Yusuf Atılgan, bu eserinde varoluşunu gerçekleştiremediğinden henüz bir ismi bile olmayan C'nin arayışlarını işlemiştir.

- ***Fikrimin İnce Gülü***: Adalet Ağaoğlu'nun bu romanında Almanya'da otomobil fabrikasında işçi olan ve 1975 yılında bir yaz günü arabasıyla Türkiye'ye gelen Bayram'ın doğup büyüdüğü köy olan Ballıhisar'a gittiği 7 saatlik zaman diliminde yaşadıkları anlatılır.

ÖRNEK 3

Sodom ve Gomore ile *Yaban*, Birinci Dünya Savaşı sonundaki mütareke ve işgal dönemini anlatır. İlki, işgal altındaki İstanbul'u Tevrat'taki ünlü öyküye konu olan *Sodom ve Gomore* kentlerine anıştırma yaparak anlatırken ikincisi, savaş sırasında bir kolunu yitiren ve işgalden sonra emir eri Mehmet Ali'nin Sakarya'daki köyüne sığınan Ahmet Celâl'in anı defteri biçiminde taşrayı betimler. *Sodom ve Gomore*'de İstanbul, artık çürümüş ve çökmüş bir imparatorluğun simgesidir.

Bu parçada eserlerinin içeriğinden söz edilen romancı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
B) Refik Halit Karay
C) Reşat Nuri Güntekin
D) Halide Edip Adıvar
E) Halit Ziya Uşaklıgil

ÖRNEK 4

Aşağıdaki kahramanların hangi eserde yer aldığını karşısındaki boşluğa yazınız.

a. Seniha : ....

b. Zebercet : ....

c. Bihruz Bey : ....

d. Bihter : ....

e. Adil Giray : ....

f. Feride : ....

g. Süreyya : ....

h. Mümtaz : ....

ı. Mahpeyker : ....

i. İstanbullu Hoca : ....

ÖRNEK 5 (ÇIKMIŞ ÖSYM Sorusu)

Dilber, küçük yaşta Asaf Paşa'nın konağına esir olarak verilmiştir. Asaf Paşa'nın Paris'teki resim tahsilinden dönen oğlu Celal Bey, onu tabloları için model olarak kullanır. Celal Bey'in kendisini bir araç gibi görmesinden derin ızdırap duyan Dilber'in yapabildiği tek şey ağlamaktır. Celal Bey, bu gözyaşları karşısında onun bir esir olarak neler hissedebileceğini anlamaya başlar. Dilber'in ağlaması iki gencin hayatında bir dönüm noktası olur. Sadece sanatına âşık olduğunu tekrarlayan Celal Bey'in nazarında Dilber, artık bir "oyuncak" değil, bir sevgilidir.

Bu parçada söz edilen eser aşağıdakilerin hangisidir?

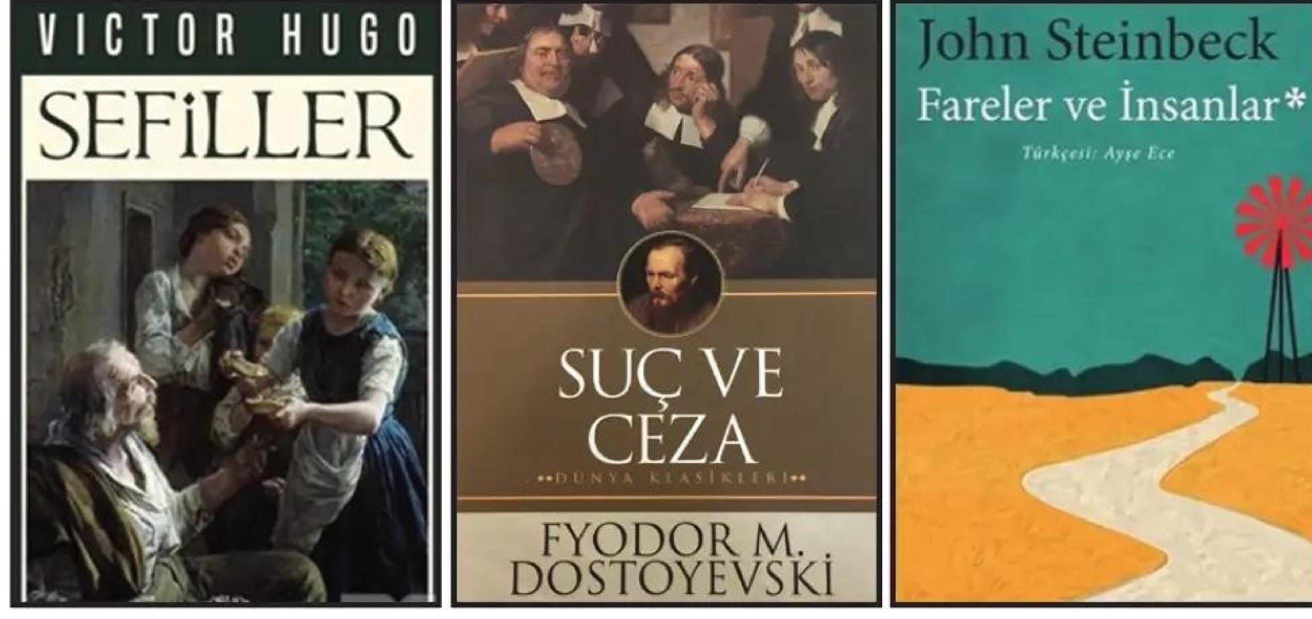
A) *Müşahedat*
B) *Esaret*
C) *Zehra*
D) *Sergüzeşt*
E) *Gülnihal*

AYT - 2021

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

b. Dünya Edebiyatında Roman Özetleri

- ***Hacı Murat***: Rus Yazar Tolstoy'un önemli eserlerindendir. Romanda Kafkas halkları arasında efsaneleşen Hacı Murat'ın yurt edinme, özgürlük ve bağımsızlık ideali konu edilir.

- ***Anna Karenina***: Dünyaca ünlü romancı Tolstoy, bu eserinde dürüst bir evlilikle yasak bir aşkın doğurduğu hayal kırıklıklarını ve olumsuzlukları mukayese etmektedir. Evli bir kadın olan Anna Karenina'nın genç Vronski ile kurduğu yakınlaşmanın ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar ele alınmaktadır.

- ***Savaş ve Barış***: Tolstoy, bu romanında Rus toplumunun bir dönemine ışık tutmaktadır. Romanda aşk, hırs, entrika, düşmanlık, mücadele, savaş, barış temaları üzerinde durulmaktadır. Piyer Bezukof'un çalkantılı hayatı, sınıf kavgaları, insanlığa dair derin hakikatler ve yaşanmışlıklar konu edilmektedir.

- ***Suç ve Ceza***: Kötülük neticesinde insan vicdanının çektiği azabı işleyen bu romanda Dostoyevski, insanın vicdan azabının en ağır ceza olduğunu vurgular. Bu başyapıtta toplumdaki çarpık adalet anlayışı, başkahraman Raskolnikov üzerinden ele alınır.

- ***Karamazof Kardeşler***: Kırsal bir bölgede toprak sahibi olan ve tarımla uğaşan Pavloviç Karamazof'un ölümünden sonraki gelişmelerin konu edildiği roman, Dostoyevski'nin en ünlü yapıtlarındandır. Karamazof'un ölümünden sorumlu olan kişinin büyük oğlu Dimitri Karamazof olduğu düşünülmektedir.

- ***Kumarbaz***: Fyodor Dostoyevski'nin bu romanında Alexis Ivanovitch'in sevgilisini borçtan kurtarmak için kumarhanede kumar oynamaya başlaması anlatılır.

- ***Yüzbaşının Kızı***: Rus yazar Puşkin'in bu romanında 1773 ayaklanması konu edilir. Pugaçev'in öncülüğündeki isyancılar anlatılır.

- ***Ölü Canlar***: Gogol'un bu başyapıtında kısa yoldan zengin olma hayaline kapılan Çiçikov'un yaşadıkları anlatılır. Çiçikov'un gezdiği yerlerde gördüğü insan tiplerinden hareketle dönem eleştirisi yapılır.

- ***Babalar ve Oğullar***: Turgenyev tarafından yazılan bu romanda başkahraman Bazarov üzerinden nihilizm (hiççilik) felsefesi anlatılır.

- ***Faust***: Goethe, bu romanında iyilik ile kötülüğün karşılaştırmasına girişir. Romanda başkahraman, tüm ilim dallarını araştırmış Faust'tur. Mefistofeles ile Faust arasındaki iddialaşma üzerinden olaylar gelişir.

- ***Germinal***: Anzi Maden Ocaklarındaki grevin konu edildiği bu roman, Emile Zola'nın en tanınmış eserlerindendir. İşçi sınıfının mücadelesinin konu edildiği romanda olaylar, Etienne ve Catherine arasındaki aşk çevresinde gelişir.

- ***Kırmızı ve Siyah***: Stendhal'in bu başyapıtının ana kişisi olan Julien Sorel'in yazar ile çeşitli yönlerden örtüştüğü düşünülmektedir. Yazar olma heveslisi Julien'in yasak bir ilişki yaşaması, Paris'e gitmesi ve burada da aristokrat bir ailenin kızı ile yakınlaşması konu edilir.

- ***Madam Bovary***: Flaubert'in bu romanı, Emma'nın sınıf atlama hırsı yüzünden yaşlı doktor Charles Bovary ile evlenmesi ve bunun sonucunda bazı olumsuzluklar yaşayarak hayatına son vermesini anlatır.

- ***Vadideki Zambak***: Honore de Balzac'ın bu romanı, eşiyle mutlu olamayan fakat ihaneti de kendine yakıştıramayan Henriette'in başından geçenleri anlatır.

- ***Goriot Baba***: Balzac'ın şaheserleri arasında yer alan bu romanda ihtiyar Goriot Baba'nın emekli olduktan sonra Madam Vauquer'in pansiyonuna çekilmesi anlatılır. Bir zamanlar kendisine büyük saygı duyulan ve Mösyö Goriot olarak hürmet edilen Goriot Baba'nın servetini yitirmesi konu edilir.

- ***Beyaz Diş***: Jack London'un bu romanında kuzey ormanlarındaki bir kurdun açlıkla mücadelesi ve hayatta kalma çabası anlatılmaktadır.

- ***Dönüşüm***: Franz Kafka, fantastik unsurlar içeren bu romanında bir böceğe dönüşen Gregor Samsa adlı başkahramanın yaşadıkları üzerinden modern insanın problemlerini anlatmıştır.

- ***Sefiller***: Victor Hugo'nun bu en meşhur eserinde yıllar süren pranga mahkûmiyetinden sonra şartlı tahliye edilen Jean Valjean'ın yaşadıkları konu edilir. Toplumdan dışlanan Jean Valjean'a sadece bir piskopos sahip çıkacaktır.

- ***Notre Dam'ın Kamburu***: Victor Hugo, bu romanında bir kilise zangocu olan Kuasimodo adlı kambur ve kaba bir kahramanın Esmeralda'ya duyduğu sevgiyi anlatır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

- ***Oliver Twist***: Bu eser, Charles Dickens'ın yetimhanelerde yetişen bir çocuk olan Oliver Twist'in hayatını anlattığı romanıdır.

- ***Fareler ve İnsanlar***: John Steinbeck'in bu romanında çiftliklerde işçilik yapan iki arkadaşın başından (George ve Lennie) geçenler anlatılır.

- ***Gazap Üzümleri***: John Steinbeck, bu eserinde Amerika'ya büyük hasarlar veren "Büyük Ekonomik Buhran" döneminde göç etmek zorunda kalan Joad ailesinin dramı üzerinden fakir insanların sorunlarını anlatmıştır.

ÖRNEK 6

Gregor Samsa bir sabah uyandığında kendini bir böceğe dönüşmüş hâlde bulur. Başta gördüklerine inanmaz ne var ki yatağından doğrulmak istediğinde gerçeğin farkına varır. Dolayısıyla Gregor Samsa artık devasa bir böcektir. Yatağından kalkmak istese de onlarca bacak doğrulmasını güçleştirir. Gregor uğraşarak yataktan kalkmayı başarır. Yeni vücuduna alışması son derece güç olacaktır.

Yukarıda özetinden bir bölüm verilen romanın yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Victor Hugo B) John Steinbeck

C) Lev Tolstoy D) Gustav Flaubert

E) Franz Kafka

ÖRNEK 7

Aşağıdaki eserlerin yazarlarını karşılarındaki boşluklara yazınız.

a. *Ölü Canlar* : ....

b. *Kumarbaz* : ....

c. *Kırmızı ve Siyah* : ....

d. *Goriot Baba* : ....

e. *Madame Bovary* : ....

f. *Notre Dame'ın Kamburu* : ....

ÖRNEK 8

	Kahraman	Yapıt
I.	Leny	*Fareler ve İnsanlar*
II.	Raskolnikov	*Suç ve Ceza*
III.	Jean Valjean	*Sefiller*
IV.	Bazarov	*Savaş ve Barış*
V.	Henriette	*Vadideki Zambak*

Yukarıdaki kahraman-yapıt eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1.

	Açıklamalar	Sanatçılar
I.	Hamse sahibi unvanlı ilk şair	Hoca Dehhanî
II.	İlk divan şairi	Sehî Bey
III.	İlk gezi yazısını oluşturan yazar	Ali Şir Nevaî
IV.	Anadoludaki ilk tezkire yazarı	Seydî Ali Reis
V.	İlk mesneviyi yazan şair	

Yukarıdaki açıklamalar ile sanatçılar eşleştirildiğinde hangi açıklama dışarıda kalır?

A) V B) IV C) III D) II E) I

2. Dünya edebiyatında dram türünün ilk örneğini Fransız sanatçı ---- vermiştir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

A) Jean Paul Sartre
B) Victor Hugo
C) Francis Bacon
D) Gustav Flaubert
E) Emile Zola

3. Mustafa Meraki Efendi'nin oğlu olan Felâtun Bey, babası gibi dış görünüşüne önem veren bir kişidir. Zengin bir ailenin çocuğu olup para harcamakta sınır tanımaz. Üstelik Batılılaşmayı yanlış algılayıp bunun şık giyinmek ve lüks yaşamaktan ibaret olduğunu düşünmektedir. Zamanının çoğunu gezerek, eğlenerek geçirmektedir.

Aşağıdaki ilklerden hangisini bu parçada özeti verilen eserin sanatçısı oluşturmuştur?

A) *Vatan yahut Silistre*
B) *İntibah*
C) *Letaif-i Rivâyât*
D) *Aşk-ı Memnu*
E) *Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi*

4. Yusuf, Kuyucak'ta dünyaya gelmiştir. Bir gün köylerini haydutlar basmış ve Yusuf'un ailesini katletmiştir. Kasabanın kaymakamı, hayatta bir başına kalan Yusuf'u evlat edinmiştir. Ahali, doğduğu yerden ötürü ona Kuyucaklı Yusuf demeye başlamıştır. Kaymakamın Muazzez adına bir kızı vardır. Yusuf ile Muazzez beraber büyümektedir. Yusuf büyüdükçe Muazzez'e karşı derin bir sevgiyle bağlanır.

Yukarıda özetinden bir bölüm verilen romanın yazarına ait eserler arasında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) *Buzul Çağının Virüsü*
B) *Medar-ı Maişet Motoru*
C) *İçimizdeki Şeytan*
D) *Firavun İmanı*
E) *Mesihpaşa İmamı*

5. **Aşağıdaki romanların hangisinde vahşi tabiatın çetin koşullarında hayatta kalmaya çalışan bir kurdun başından geçenler anlatılmaktadır?**

A) *Beyaz Diş*
B) *Oliver Twist*
C) *Madam Bovary*
D) *Germinal*
E) *Babalar ve Oğullar*

6.
- *Cezmi*
- *Esrar-ı Cinâyât*
- *Sahra*
- *Keşanlı Ali Destanı*

Yukarıda verilen yapıtlarla ilk olma özellikleri eşleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

A) İlk pastoral şiir
B) İlk tarihî roman
C) İlk polisiye roman
D) İlk mensur şiir örneği
E) İlk epik tiyatro örneği

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

7. Elli yaşlarında zengin ve dul bir adam olan Adnan Bey, Boğaziçi'ndeki lüks yalısında, kızı Nihal ve oğlu Bülent'le birlikte oturmaktadır. Firdevs Hanım ile kızları Bihter ve Peyker de rahat ve lüks bir hayat sürmek peşindedir. Bu iki aile bir gün İstanbul'un tanınmış mesire yerlerinden biri olan Göksu'da tanışır. Firdevs Hanım, Adnan Bey'i kendisi için bir eş adayı olarak görür ve bu yönde bir beklentiye girer. Adnan Bey ise Bihter'e ilgi duymaktadır. Bihter, Adnan Bey ile evlenerek onun yalısına yerleşir. Ne var ki bir müddet sonra zenginlik ve lüks yaşam da Bihter'i tatmin etmez. Bihter, Adnan Bey'den soğur. Adnan Bey'in yeğeni Behlül ise Bihter'e alaka duymaktadır. Bihter başlangıçta bu ilgiye cevap vermese de zamanla gönlünü Behlül'e kaptırır. Bihter ile Behlül arasında yasak bir aşk başlar.

Bu parçada sözü edilen romanın yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Halit Ziya Uşaklıgil
B) Mehmet Rauf
C) Recaizade Mahmut Ekrem
D) Namık Kemal
E) Reşat Nuri Güntekin

8. Tıp tahsilini tamamlayarak doktor olan Ömer Behiç, halası tarafından kendisine tanıtılan Vedide'yi beğenir ve hayatını onunla birleştirir. Ömer Behiç için hem aile hem iş yaşamında her şey yolunda gitmektedir. Ömer Behiç, bir gün eski bir okul arkadaşı olan Bekir Servet ile karşılaşır. Bekir Servet, savurgan ve hovarda bir tiptir. Bir gün Bekir Servet, zengin bir ailenin kızı olan ve aşk yaşadığı Nebile'yi tedavi etmesi için Ömer Behiç'i Nebile'nin evine götürür. Evde Nebile'nin kız kardeşi Neyyir'i gören Ömer Behiç, ondan epey etkilenir. Bir süre sonra iki genç arasında yakınlaşma başlar. Kendini Neyyir'e kaptıran Ömer Behiç, iki kızını ve karısını yalnız bırakmaya başlar. Ömer Behiç'in hasta olan kızı hayatını kaybeder. Neyyir bu sıralarda zengin bir adamla hayatını birleştirir ancak Ömer Behiç'le görüşmeye devam etmek istemektedir. Vedide ise eşinin Neyyir'le ilişkisini öğrenmiştir. Kızının ölümünden sonra iyice içine kapanmıştır. Ömer Behiç, Neyyir'in yoğun ısrarına rağmen ondan uzaklaşır. Yaptıklarından pişmanlık duyar. Kızının mezarına gider. Mezarın başında uzun süre ağlar. Evine dönerek karısından özür diler.

Bu parçada özeti verilen roman aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Mai ve Siyah* B) *Kırık Hayatlar* C) *Eylül*
D) *Hasan Mellah* E) *Sodom ve Gomore*

9. <u>Servetifünun</u> (I) şairlerinden olan <u>Muallim Naci'nin</u> (II) pastoral söyleyişlerle ve <u>aruz ölçüsüyle</u> (III) yazdığı <u>*Köylü Kızların Şarkısı*</u> (IV) adlı şiiri <u>köy konulu ilk şiir</u> (V) kabul edilmektedir.

Bu cümledeki altı çizili bölümlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) III B) V C) I D) II E) IV

10. Orta sınıftan bir genç olan Julien, evli bir kadınla dedikodulara sebep olan bir ilişki kurar. Ardından Paris'e gider. Orada da aristokrat bir ailenin kızı ile aşk yaşar. Asi ve kibirli olan genç adam, toplumsal tabakalar arasındaki uçurumlarda sürüklenip durur.

Bu parçada sözü edilen roman aşağıdakilerden hangisidir?

A) *Vadideki Zambak* B) *Suç ve Ceza*
C) *Goriot Baba* D) *Kırmızı ve Siyah*
E) *Anna Karenina*

11. • Mahpeyker
• Dilaşup
• Ali Bey

Bu roman kahramanları, aşağıdaki eserlerin hangisinde geçmektedir?

A) *Karabibik* B) *Cezmi*
C) *Aşk-ı Memnu* D) *İntibah*
E) *Araba Sevdası*

ÖDEVİNİZ AYT Edebiyat Günü Gününe Çalışma Kitabı - 3
82., 83., 84., 85., 86. ve 87. sayfalardaki Ödev Testi - 2-A, 2-B, 2-C

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

1. Maddi güçlükler sebebiyle okulunu yarım bırakmak zorunda kalan Charles Dickens gazetecilik yapmıştır. Gerçekçi bir anlayışla kaleme aldığı romanlarında toplumun içinden seçtiği insanların yaşamını işlemiştir. Anlatı şahıslarını kendi etrafından seçmiştir. Yapıtlarında kişilerin psikolojik durumunu derinlemesine analiz etmiştir. *Oliver Twist*, *David Copperfield*, *İki Şehrin Hikâyesi* sanatçının romanlarındandır.

Bu parçada sözü edilen yazar aşağıdaki milletlerden hangisine mensuptur?

A) Rus B) İngiliz C) Alman D) İtalyan E) Fransız

2.
- *Tahrib-i Harabat*
- *Zehra*
- *Validem*
- *Harabat*

Yukarıda verilen eserlerle ilk olma özellikleri eşeleştirilirse hangisi dışarıda kalır?

A) İlk şiir antolojisi
B) İlk kafiyesiz şiir
C) İlk eleştiri
D) İlk macera romanı
E) İlk psikolojik roman denemesi

3.

	I. Grup	II. Grup
I.	Sürrealizm	Nazım Hikmet
II.	Fütürizm	Picasso
III.	Empresyonizm	Paul Eluard
IV.	Kübizm	Ahmet Haşim
V.	Egzistansiyalizm	

I. gruptaki akımlarla II. gruptaki sanatçılar eşleştirilirse hangi akım dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. ---- MÖ 9. asırda yaşamıştır. Yunan ve dünya edebiyatının en büyük destan şairlerindendir. İzmir'de dünyaya gelmiş, İonia bölgesinde yaşamıştır. *İlyada* ve *Odysseia* adlı destanları derlemiştir. Yunan kültürünün temel kaynakları arasında yer alan bu destanlar, dünya edebiyatının da şaheserleri arasında yer alır. *İlyada*'da Yunanlıların Troyalılarla savaşıp onları mağlup etmeleri anlatılır. *Odysseia Destanı*'nda ise Kral Odysseia'nın 10 yıl devam eden Troya Savaşı dönüşünde yolda karşılaştığı olaylar ve yurduna döndüğünde gördükleri konu edilir.

Bu parçanın başında boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Homeros B) Hesiodos C) Aisopos D) Sappho E) Aristophanes

5. Klasisizme tepki olarak Fransa'da ortaya çıkmıştır. 19. asrın başlarından son çeyreğine değin neredeyse bütün Avrupa'da etkili olmuştur. His ve imgeye ağırlık verilen bu akım topluma yönelmeyi savunmuştur. Bu akımın temsilcileri eser verirken kendi kişiliklerini gizlememişlerdir. Ulusal tarihi ve gündelik hayatı eserlerinde ön plana çıkarmışlardır. Toplum için sanat anlayışıyla hareket eden bu akımın sanatçıları, eserlerinde zıtlıklara ve tesadüflere yer vermiştir. Sanatçılar eserlerinde kendisini gizlememiş ve olay akışını keserek ilgisiz yorumlarda bulunmuştur. Rousseau, Goethe, Schiller, Lamartine ve Puşkin bu akımın temsilcilerinden bazılarıdır.

Bu parçada sözü edilen edebî akım aşağıdakilerin hangisidir?

A) Parnasizm B) Sembolizm C) Natüralizm D) Realizm E) Romantizm

ÜçDörtBeş

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

6.
- Fransa'da doğup Avrupa'ya yayılmıştır.
- Gözlemin yanı sıra bilimselliğin esas alındığı bir akımdır.
- Anlatı kahramanlarının davranışları açıklanırken soyaçekim (kalıtım) dikkate alınır.
- Kahramanlar, ait oldukları çevre ile birlikte ele alınır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen edebiyat akımı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Romantizm B) Natüralizm C) Klasisizm

D) Sürrealizm E) Empresyonizm

7. Yaşadığı devrin gerçeklerine ve şartlarına titizlikle eğildi. Değişmekte olan bireyi ve toplumu, kuşaklar arasındaki ayrışmayı inceledi. *Hüküm Gecesi*'nde Meşrutiyet Dönemi'ni, *Kiralık Konak*'ta nesil çatışmasını, *Ankara*'da ise Cumhuriyet'in kuruluş safhasını anlattı.

Bu parçada romanlarının konusundan söz edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Reşat Nuri Güntekin
B) Refik Halit Karay
C) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
D) Aka Gündüz
E) Halide Edip Adıvar

8. Aşağıdakilerin hangisinde verilen açıklama ile ayraç içindeki yapıt uyuşmamaktadır?

A) İlk gezi yazısı (*Miratü'l-Memâlik*)
B) İlk tiyatro (*Şair Evlenmesi*)
C) İlk Türk destanı (*Manas*)
D) İlk nutuk (*Orhun Kitabeleri*)
E) Tekke şiirinin ilk ürünü (*Divan-ı Hikmet*)

9.
I. Edebiyata makineyi ve hızı sokan edebiyat akımıdır. Akımın öncüsü Filippo Tommaso Marinetti'dir. Bu akımın temsilcileri geleceğin dinamizmine yönelmiştir.
II. Bu akımın yazarlarına göre sanat eseri, sanatçının iç dünyasının dışavurumudur. Akımın en önemli ismi Franz Kafka'dır. Türk edebiyatında belirgin bir temsilcisi yoktur.

Yukarıda "I" ve "II" numaralı parçalarda tanıtılan edebiyat akımları aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II
A)	Empresyonizm	Dadaizm
B)	Kübizm	Sürrealizm
C)	Fütürizm	Ekspresyonizm
D)	Sembolizm	Dadaizm
E)	Parnasizm	Egzistansiyalizm

10. *Anna Karenina*, bir aşk öyküsünün konu alındığı tanınmış bir romandır. Anna Karenina, üst düzey bir şahsın eşidir. Vronski ile yakınlaşması, büyük bir trajediye yol açacaktır. Buna karşın Kiti ve Levin'in arasındaki dürüst ve samimi aşk, örnek niteliğindedir.

Bu parçada özeti verilen romanın yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tolstoy B) Balzac C) Stendhal

D) Zola E) Dostoyevski

11. Almanya'da bir otomobil fabrikasında çalışan Bayram, işten izin alarak Türkiye'ye doğru yola çıkmıştır. Bayram "bal rengi" olarak betimlediği Mercedes'i ile sınır kapısından Türkiye'ye girer.

Bu parçada sözü edilen romanın yazarı aşağıdakilerin hangisidir?

A) Orhan Pamuk B) Adalet Ağaoğlu
C) Yusuf atılgan D) Bilge Karasu
E) Halikarnas Balıkçısı

1. bir bisikletçinin şarkısı
dada yürekliydi kendisi
yani bir dadacıydı o
tıpkı tüm dada yürekliler gibi

bir yılan eldiven takmıştı
çabucak kapattı musluğu
yılan derisi eldivenler takıverip
geldi ve öptü papayı

ne dokunaklı
çiçeklerden göbeği
artık dadasız kalmıştı

Bu dizeler, aşağıdaki sanatçılardan hangisine ait olabilir?

A) Luis Aragon
B) Tristan Tzara
C) Vladimir Mayakovski
D) James Joyce
E) Paul Valery

2. Buraya geldiğimin bilmem kaçıncı haftası idi. Mehmet Ali'ye sordum:

— Kadınlarınız niçin yalnız benden kaçıyorlar?

— Yabancısın da ondan beyim.

Bu "yaban" sıfatı beni önce çok kızdırdı. Fakat sonra anladım ki Anadolulular, Anadolu köylüleri, tıpkı kadim Yunanların kendilerinden başkasına "barbar" lakabını vermesi gibi, her yabancıya "yaban" diyorlar.

Bir gün... Bir gün onlara ispat edebilecek miyim ki ben bir yaban değilim; benim damarlarımdaki kan onların damarlarında işleyen kandır, aynı dili söylemekteyiz, aynı tarihî ve coğrafi yollardan hep birlikte gelmişizdir.

Aşağıdakilerin hangisi, yukarıda bir parçası verilen romanın yazarına aittir?

A) *İnce Memet*
B) *Tutunamayanlar*
C) *Nur Baba*
D) *Fatih-Harbiye*
E) *Yılanların Öcü*

3.
- 20. yüzyıl Alman edebiyatı: ----
- 20. yüzyıl Avusturya edebiyatı: ----
- 20. yüzyıl Amerikan edebiyatı: ----
- 20. yüzyıl Fransız edebiyatı: ----

Aşağıdaki sanatçıların hangisi, boş bırakılan yerlerden herhangi birine getirilemez?

A) Anton Çehov
B) Mark Twain
C) Jean Paul Sartre
D) Stefan Zweig
E) Thomas Mann

4. 19. asırda Rus yazarlar tarafından ---- seçkin ve kült eserleri kaleme alınmıştır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

A) klasisizmin
B) realizmin
C) romantizmin
D) sembolizmin
E) parnasizmin

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

5. Adam parayı verdi, gitti. İsteksiz yiyordu, bir çay daha içip tepsiyi kaldırdı. Dişlerini fırçaladı, yerine döndü. Bulanık bir gündü cuma günü. Öğleden sonra emekli subay olduğunu söyleyen adam gazetelerini okurken Zebercet uyuyakalmıştı bir süre. Masaya vurulunca uyanmış, başını kaldırmıştı. Genç bir kadınla bir erkek duruyordu karşısında gülümsüyorlardı. Horlamış mıydı yoksa? Salı günü gelen karı koca öğretmenlerdi bunlar; liseye atanmışlar; ev buluncaya dek otelde kalacaklarını söylemişlerdi.

Bu parça, aşağıdaki yazarlardan hangisinin bir romanından alınmıştır?

A) Ferit Edgü
B) Yusuf Atılgan
C) Oğuz Atay
D) Adalet Ağaoğlu
E) Vüs'at O. Bener

6. *Yeniçeriler* Türk edebiyatının ilk tarihî romanlarındandır. Aksiyon-macerayı bir roman türü olarak kabul edecek olursak *Süleyman Muslî*, *Hasan Mellah*, *Hüseyin Fellah*, *Dünyaya İkinci Geliş* yahut *İstanbul'da Neler Olmuş* gibi romanlarını bu başlık altına alabiliriz. Aynı şekilde seyahat romanları diye bir alt türden söz etmek mümkünse *Ahmet Metin ve Şirzat*, *Rikalda* yahut *Amerika'da Vahşet Âlemi*, *Haydut Montari* gibi romanlar bu başlık altına alınabilir.

Yukarıda eserlerinin kapsam ve türünden söz edilen sanatçı, aşağıdaki akımların hangisinden etkilenmiştir?

A) Egzistansiyalizm
B) Klasisizm
C) Natüralizm
D) Realizm
E) Romantizm

7. I. Noktalama işaretlerini ilk kez kullanan sanatçıdır. (Şinasi)
II. İlk kadın romancımızdır. (Halide Edip Adıvar)
III. Roman türünün ilk örneğini vermiştir. (Şemsettin Sami)
IV. Mensur şiir türünün ilk örneklerini vermiştir. (Halit Ziya Uşaklıgil)
V. Süslü nesrin ilk temsilcisidir. (Sinan Paşa)

Yukarıdakilerin hangisinde açıklamayla ayraç içindeki sanatçı örtüşmemektedir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. **Klasisizm ile ilgili aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?**

A) Yazarlar, eserlerinde kendilerini gizlemiştir.
B) Hümanizmin daha bilinçli bir devamıdır.
C) Akıl ve tabiatın ön plana çıktığı bir edebiyat hareketidir.
D) Daha çok romanda etkili olmuştur.
E) İnsanın iç dünyasının tasviri yapılmıştır.

@KuasarNemesis @YildizlarLigi_2025PDF @M.G.

9. Yaz ilerliyor, Küçük Ağa da artık cephenin ne olduğunu öğrenmiş bulunuyordu. Hayatının en büyük heyecanını bir Yunan birliğine yaptıkları baskında duydu. Hele başarı umulandan da üstün olunca mutluluğuna diyecek yoktu.

Bu parça, aşağıdaki yazarlardan hangisinin bir romanından alınmıştır?

A) Orhan Kemal
B) Samim Kocagöz
C) Sabahattin Ali
D) Kemal Tahir
E) Tarık Buğra

10. Edebiyatta II. Dünya Savaşı'ndan sonra etkili olan bir akımdır. Bu akımın edebiyat ve felsefedeki en ünlü lideri Jean-Paul Sartre'dir. Akım yazarlarından Sartre, Kafka, Camus ve Simone de Beauvoir daha çok felsefi roman ve tiyatrolar yazmıştır. Bu romanlarda bütün kişilerin müşterek özleri değil; bir kişinin kendine mahsus olan, onun varoluşunu sağladığı kabul edilen nitelikler anlatılır.

Bu parçada sözü edilen edebî akım aşağıdakilerin hangisidir?

A) Empresyonizm
B) Kübizm
C) Fütürizm
D) Egzistansiyalizm
E) Ekspresyonizm

11. Öykü ve romanlarında ekmeğinin peşinde koşan işçiler, ırgatlar, gündelikçi kadınlar, hamallar, kâtipler, çöpçüler ve şoförlerin hikâyelerini anlatmıştır. Onun eserlerinde ekonomik zorluklarla mücadele, yaşamın en temel gayesidir. Hayatının büyük bir bölümünü yoksullukla geçiren yazarın otobiyografik özellikler taşıyan *Baba Evi*, *Avare Yıllar*, *Eskici ve Oğulları* adlı romanları vardır.

Bu parçada eserlerinin içeriğinden söz edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fakir Baykurt
B) Kemal Tahir
C) Tarık Buğra
D) Orhan Kemal
E) Yaşar Kemal